Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Collationes Patrum

https://hdl.handle.net/1874/339886

. N. . Latini
n

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 14.

Kast II
Pl. A. N. 3
T 109

Hs.
2 A 3

109 *(Eccl. 14, antea 289c.) Membr. fol. 162 ff. 2 col. Saec. XIV?—XV.*

Joannes Cassianus, Collationes Patrum.

Fol. 1a. Incipit prologus cassiani super collationes patrum. Fol. 160. Explicit liber collationum sanctorum patrum. Incipiunt capitula collationis. (Explic. fol. 162a). „Pertinet ad Carthusienses prope Traiectum inferius."

gc fol. nov. 1990

HS 109 (2.A.3)

Mit 'Cire 212' behandeld: nov.1990

Collatieformule

14IV(112), V(122), 5IV(162)

of: $a\text{-}o^{8}$, p^{10}, $q\text{-}v^{8}$.

Pertinet ad carthusienses ppe traiectū inferius :—

n°. 258. p.

N°. 209. O.

Incipit prologus cassiani super
collationes patrum . ad leon
cium et elladium

Debitū quod
beatissimo
pape casto
ri ī eorū vo
luminū p
fatioē pmis
sū ē q̄ de in
stitutis cenobior . et de octo prin
cipaliū viciorū remedijs duodeci
libellis dnō adiuuāte digesta s.
in quo tenuitas nrā suffiat īge
nij utcūqȝ sarcitū ē . uiderint sa
ne quid sup hoc uel illius ul' nrī
fuit examīs equitate pensum
utrū in rebus tā pfundis tamqȝ
sublimibus et q̄ in usum stili ut
arbitror antea nō venerūt dig
nū aliquid cogitationi uīe oīmz
scōr frūm desiderio prompserim9
Nūc aūt quia derelinquēs
nos pōtifex supdictus migūt ad
xpm . has interim decē collatiōes
sūmor prīn id ē anachoritarū
qui in heremo scitica morabant
quas ille īcōpabili flagrāns stu
dio scītatis simuli sibi iusserat
sermone cōscribi . nō attendens
p multitudine caritatis quāto
īfirmas ceruices ponderi pgra
uaret . vobis potissimū o beatis
sime papa leonti et scīssime fr
elladi credidi cōsecrandas . Alter
siquidē uīrm memorate viro et
germanitatis affctū et sacerdo
cij dignitate . et qd' hijs maius
ē sancti studij feruore coniunctus

hereditario iure fratrū debitum
deposcat . alt' anachoretarū in
stituta sublimia nō ut quidā
propria aggressus ē psumptiōe
sectari . sed legitimū doctrine
tramitē scō spū suggerēte pe
ne antqȝ disceret apphendens .
nō tā suis adinuencionibus .
qm̄ illor tradicionibus ma
luit erudiri . In quibus nūnc
michi in portu silencij cōstituto
īmensum pelagus aperitur . ut
scilicet de institutis atqȝ doctrina
tātor virorū q̄dam tradere aude
am memorie litrarū . Tanto eñ
pfundioris nauigationis peri
culis fragilis ingenij cymba
iactanda est . quantū a cenobijs
anachoresis et ab actuali uita
q̄ in cōgregacōibus exercetur
cōtemplacō dei cui illi inestima
biles uiri semp intēti sūt maior
atqȝ sublimior ē . Vestrū igitur
ē conatus nostros pijs orōibus
adiuuare ne aut tā scā matria
imperito quidē sed fideli sermōe
promēda periclitetur in nobis .
aut rursū eiusdē materie abbys
sis obruatur nrā rusticitas .
Proinde ab exteriori ac visibili
mōchor cultu quē prioribus di
gessimus libris ad īuisibilem
interioris hoīs habitū trāseam9 .
et de canonicarū orōnū modo ad
illius q' apostulus precipit orōis
ppetue iugitatē ascendat eloqū .
ut quisqȝ iā superioris operis
lectione iacob illius intelligibilis
nomē carnaliū viciorum sup

TRAIECT

plicatione promeruit. nunc etiam i
non tam mea quam patrum institu
ta suscipiens. diuine iam pietatis
intuitu ad meritum et ut ita dixe
rim dignitatem transiens ipsi he
lis. quid in hoc quoque perfectionis
culmine debeat obseruari simi
liter instruatur. Obtineant i
taque orationes vestre ab eo qui dig-
nos nos uel visu eorum uel disci
pulatu uel consortio iudicauit
ut nobis earundem traditionum
memoriam plenam et sermonem ad
dicendum facilem conferre dignetur.
quo tam sancte eos quam tam integre
que ab ipsis accepimus explicantes.
ipsos quodammodo suis institutis
incorporatos et quod maius est
latino disputantes eloquio vo
bis exhibere possimus. Hoc sane
volumus ante omnia tam harum col
lationum quam superiorum volumi
num premonitum esse lectorem: ut siquis
forte in his pro status sui et pro
positi qualitate. siue pro usu
et conuersatione communi uel impossibi
lia putauerit esse uel dura: non
ea secundum sue facultatis modum
sed secundum dignitatem et perfectionem
loquentium metiatur. Quorum
prius studium atque propositum men
te concipiat. quo uere mortui i
huic conuersationi mundane. n
nullis affectibus parentum carnali
um. nullis actuum secularium i
nexibus obligentur: deinde i
locorum quoque in quibus commo
rantur consideret qualitatem.
qua in solitudine vastissima
constituti. atque ab uniuersorum mor
talium consorcio separati et per hoc
illuminationem sensuum possidentes i
contemplantur uel proloquuntur
ea que inexpertis atque ineruditis
pro conditione et mediocritate
consuetudinis sue impossibilia
forsitan uidebuntur. De quibus
tamen siquis uoluerit verum prof-
erre sententiam. et utrum impleri queant
desiderat experiri. festinet prius
eorum propositum simili studio et con
uersatione suscipere: et tunc demum
ea que supra facultatem hominis
uidebantur. non solum possibilia
verum etiam suauissima deprehendet.
Sed nunc iam ad collationes eorum
et instituta properemus. Explicit
Prologus. Incipiunt capitula col
lationis prime abbatis moysi.

De habitatione scithi et proposito abbatis. ij.
De interrogatione abbatis moysi querens qui monacho scopus. uel quis sit finis. iij.
De responsione nostra iiij.
De interrogatione abbatis moysi super propositione predicta v.
De comparatione eius qui destinata ferire contendat vi.
De his qui abrenunciantes mundo ad perfectionem sine caritate contendunt vii.
De appetenda tranquillitate cordis viii.
De principali conatu erga diuinarum rerum contemplatione et similitudine marie et marthe ix.
Interrogatio quomodo efficientia virtu

tū nō tū hoīe pseueret x.
Responsio q̄ nō sit eadē mentis sed actio cessatura xi.
De caritatis ppetuitate xii.
Interrogacio de pseuerātia spūalis theorie tertiūdecimū.
Responsio de directioē cordis ī deū et de dei regno et de regno zabuli xiiii.
De anime ppetuitate xv.
De contēplando deo xvi.
Interrogatio de cogitacōnum mobilitate xvii.
Responsio quid possit mens sup cogitationū statū quid ve nō possit xviii
Cōparacio aquaris mole et aīe xix
De tribus cogitacōnū nātū principiis xx
De discernendis cogitatiōib᷒ ad similitudinē pbabilis trapezete xxi
De illusioē abbatis iohānis xxii
De q̄drip̄tita discretiōe xxiii
De sermone doctoris secūdū audientiū meritū

Incipit collatio abbatis moysi capitulū primum

Cum in hērmo scithi ubi mōchorū pbatissimi pr̄es et oīs cōmorabatur pfectio abbatē moysen qui inter illos egregios flores suauius nō solū actuali verūeciā theorica uirtute fragrabat institutione eius fundari cupiens expetissem una cū scō abbate germano cū quo michi ab ipō tyrocinio ac rudimētis milicie spūalis ita indiuiduū dē in p̄s cōtuberniū tam in cenobio q̄ in heremo fuit. ut cūcti ad edificandam solidittatis ac propositi nr̄i parilitatē pronūciarent unam mētem atq̄ aīam duobus inēē corporibus. pariterq̄ ab eodem abbate edificationis sermonem fusis lacrimis posceremus. q̄ppe cuius hūc animi rigorem manifestissime nouetamus. ut nisi fideliter desiderantibus et cū oī cordis contricione querentibus neq̄q̄ adquiesceret ianuam pfectionis aperire ne scilicet si passim uel nolentibus eam uel scientibus tepide exhiberet res necessarias. et que solis perfectioēm cupientibus debent ēē cōpte indignis et fastidiose suscipientibus pandens. aut iactancie vicium. aut pdicōis crimen uideretur incurrere. tandem fatigatus p̄cibus nr̄is ita exorsus est capitl̄ secūdum

Omnes inquit artes ac discipline scopon quemdam id ē destinationē et teles id ē finem propriū hn̄t. ad q̄ respiciens uniuscuiusq̄ artis industrius appetitor. cunctos labores et pericula atq̄ dispendia eq̄nimiter libenterq̄ sustentat Nam et agricola nūc torridos solis radios. nūc pruinas et glaciem nō declinans ĩun

infatigabilit scindit et indomitas agri glebas frequenti subigit vomere dum scopon servat ut eam cunctis sentibus expurgatam universisque graminibus absolutam in modum solubilis arene exercendo comminuat : finem id est perceptionem copiosarum frugum et exuberantiam segetum non alias se adepturum . nisi hac operis sui arte confidens . quo vel ipse deinceps vitam securius exigere . vel suam possit amplificare substantiam Referta etiam frugibus horrea libenter exhaurit eas ipse putribus agri sulcis instanti labore commendat : presentem diminutionem futurarum messium contemplatione non sentiens Illi etiam qui negociacionum solent exercere commercia . non incertos pelagi timent casus . non ulla discrimina phorrescunt : dum ad finem questus spe provocantur Nec non etiam hii qui milicie mundalis ambicione flammantur . dum prospiciunt honorum ac potentie finem . peregrinacionum exicia ac picula non sentiunt : nec presentibus erumpnis bellisque franguntur . dum propositum sibi dignitatis finem cupiunt obtinere

Capitulum iii.

Habet ergo et nostra professio scopon proprium ac finem suum . pro quo labores cunctos non infatigabiliter verumetiam gratanter impendimus . ob quem nos ieiuniorum inedia non fatigat . vigiliarum lassitudo delectat . leccio ac meditatio scripturarum continuata non saciat . labor etiam incessabilis . nuditasque et omnium rerum privatio iocundissime sustinetur horror quoque huius vastissime solitudinis non deterret Ob quem vosipsi procul dubio parentum spernistis affectum et patrium solum ac delicias mundi tot pertransitis regionibus despexistis . ut ad nos homines rusticos et ydeotas . atque in hoc heremi squalore degentes pervenire possetis . Propter quod respondete inquit michi que sit destinatio vestra vel finis . qui ad hec omnia libentissime sustinenda nos provocat Et cum persisteret nostram elicere super hac interrogacione sententiam : respondimus regni celorum causa hec cuncta tolerari

Capitulum iiii.

Ad quod ille . Bene inquit argute de fine dixistis . Quis vero debeat scopos esse noster id est destinatio cui iugiter inherentes finem valeamus attingere pre omnibus nosse debetis . Et cum ignorationem confessi simpliciter fuissemus adiecit In omni ut dixi arte et disciplina precedit quidam scopos id est anime destinatio sive incessabilis mentis intencio . Quam nisi quis omni studio perseverantiaque servaverit : nec ad finem desiderati fructus poterit pervenire Nam ut dixi agricola finem habens secure copioseque vivendi in proventu segetum fecundarum scopon id est destinationem gerit agrum suum cunctis sentibus expurgare eumque universis infructuosis va

ciare germinibus : nec aliter se qui
eti finis opulentiam adepturu͞ e͞e
confidit nisi id q͞d usu obtinere
desiderat quadam p͞ius operis
ac spei sue intione possideat; Ne
gotiator quoque co͞parandaru͞ in
ciu͞ desideriu͞ no͞ deponit p quod
possit questuosius diuicias co͞
gregare quia frustra co͞aperet
lucru͞ nisi viam qua ad id ten
deret elegisset : et qui certis qui
buscumque dignitatibus mu͞di huius
cupiu͞t honorari cui se officio ul'
ordini debeant ma͞cipare ante
proponu͞t ut p legitimu͞ spei tra
mite͞ fine͞ quoque ualeant deside
rate dignitatis attingere Ita et
vie n͞re finis quide͞ e͞ regnu͞ dei
Quid no͞ sit scopos debet dilige͞
ter inquiri Qui si nobis similit͞
co͞pertus no͞ fuerit frustra nite͞
do fatigabimur : quia sine uia
tendentibus labor e͞ itineris no͞
pfectus Ad q͞d obstupescentibus
nobis senex intulit ~~nobis~~ Finis
quide͞ n͞re professionis ut dixi
mus regnu͞ dei seu regnu͞ celo
ru͞ e͞ : destinacio uero id e͞ sco
pos puritas cordis · sine qua ad
illu͞ fine͞ impossibile e͞ quemque p
uenire In hac ergo destinatio͞e
defigentes n͞re directionis ob
tutus ad certa͞ linea͞ cursu͞ re͞s
simu͞ dirigim͞ : at si paululu͞
quid ab hac cogitacio n͞ra de
deflexerit · ad co͞templationem
eius illico reuerte͞tes cursu͞ ea͞
velud quada͞ norma͞ rectissime
corrigimus Que semp omnes
conatus n͞ros ad vnu͞ hoc reuo
cans signu͞ : arguit statim si a
proposita directione mens n͞ra uel
paululum deuiauerit Cap. v.

Quemadmodu͞ hij quibus
vsus e͞ bellica tela tracta͞
di cu͞ ante regem hui͞ mu͞di ar
tis sue cupiu͞t periciam ~~demon~~
demo͞strare · in paruissima qua
dam scutula que depicta in se
co͞tinet premia iacula uel sa
gittas intorquere contendunt :
certi q͞ no͞ alia͞ destinationis
sue linea ad fine͞ possint deside
rati p͞mii peruenire Quo tu͞
demu͞ vtique potient͞ : cu͞ p͞positu͞
scopon valuerint obtinere Q͞
si forte ab eo͞ fuerit abstractus
intuitu : quantumlibet a recto tra
mite cassa imperitoru͞ decreret
intentio · excedisse se tamen a
disciplinate linee directione no͞
sentient : quia nullu͞ h͞nt certu͞
signu͞ · quo uel periciam direc
tionis p͞bet uel arguat p͞uita
tem Et ideo cu͞ inutiles i͞ aera
vacuu͞ fuderint iactus in quo
peccauerint quo ue decepti sint
diiudicare no͞ pn͞t · quippe quos
nullu͞ accusat indicium qua͞
tu͞ a directione discesserint :
nec quo deinceps corrigere uel
reuocare debeant lineam disci
pline docere potest passiuus
obtutus Ita igitur et n͞ri pro
positi finis quidem secundu͞
aplm vita eterna est : ita eo
dem p͞nunciante Habentes q͞
dem fructu͞ v͞rm in sanctificacio͞e͞

finē vero vitam eternā· Scopos ꝫ
puritas cordis: quā sāctificatioēꝫ
nō īmerito nūcupauit sine q̄
p̄dc̄is finis nō poterit apphen
di· Ac si dixisset aliis v̄bis Ha
bentes quidem scopon vestrū
in cordis puritate: finē vero i
vitam eternā De qua destina
tione doctus nos idem btūs
aplus: ipsū nomen id est sco
pon significanter expssit ita
dicens· Que posteriora sunt
obliuiscens· ad ea vero q̄ in a
ante sunt extendens me· ad
destinatū psequor ad brauiū
superne vocationis dn̄i Qđ
euidentius in greco ponitur
ΡΑΘΛϹΙΡΟΙΚΟΝΝΛΘυ
ipri id ē secundū destinatioēꝫ
psequor Tanq̄ si dixisset hac
destinatione qua illa que p⁹
teriora sunt obliuiscor: id est
anterioris hoīs vitia· ad finē
brauij celestis peruenire cōten
do Quidquid ergo nos ad
hūc scopon id ē puritatem cor
dis potest dirigere tota virtu
te sectandū est: q̄d q̄d aūt ab
hac retrahit ut pniciosum et
noxium deuitandum Pro
hac eī vniūsa agimus et
toleramus: pro hac parentes
patria· dignitates diuitie de
licie hui⁹ mūdi et voluptas·
vniūsa cōtempnūtur: ut scꝫ
puritas cordis ppetua retine
atur· Hac itaq̄ destinatioē
pposita· semp actus nr̄i nobis et co
gitationes ad eā obtinēdā
rectissime dirigentur Que si p̄
oculis nr̄is iugiter statuta nō
fuerit: nō solum cunctos labo
res nr̄os vacuos pariter atq̄ in
stabiles reddens incassum eos
ac sine ullo emolumēto cōpellet
effundi: sed etiā cogitationes
oēs diūsas sibiq̄ contrarias
suscitabit Necesse ē eī mētē
quo recurrat cui ue principali
ter inhereat nō habentē p sin
gulas horas atq̄ momēta p
incursiū varietate mutari:
atq̄ ex hijs que extrinsecus ac
cedunt in illum statū cōtin
uo trāsformari qui sibi prim⁹
occurrerit cap· vi·

Hinc nāq̄ ē q̄ nō nullos
mūdi hui⁹ maximas
facultates· et nō solū multū
auri atq̄ argenti talenta ve
rūetiā p̄diorū magnificētiā
cōtempnētes: post hec vidim⁹
p capello· pro grafio· p cala
mo cōmoueri Qui si cōtēpla
tionē cordis mūdi fixam te
nerent nūq̄ utiq̄ p paruis
rebus admitterent· quod ne
p magnis ac p̄ciosis incurre
rent opibus· easdem penit⁹
abicere maluerūt· Nam et
plerūq̄ nōnulli tanto zelo
codicem seruant ut eū ne le
uiter quidem legi vł contigi
ab aliquo sinant: et īn occa
siones impaciēcie ac mortis
incurrunt· vn̄ monētur stipē
dia paciēcie et caritatis ac
quirere Cūq̄ oīs diuitias

suas pro cristi amore dispserit:
pristinum tamen cordis affectum
in rebus minimis retinentes ·
et pro ipsis non numquam mobiliter i
rascentes ueluti qui non habent
apostolicam caritatem ex omnibus in
fructuosi steriles que redduntur.
Quod in spiritu beatus apostolus
preuidens · et si distribuero inquit
in cibos pauperum omnes faculta
tes meas et si tradidero corpus
meum ut ardeam caritatem autem
non habuero: nichil michi pro
dest. Unde liquido comprobatur
perfectionem non statim nuditate
in privacione omnium facultatum uel dignitatum ab
iectione contingi: nisi fuerit
caritas illa cuius apostolus membra
describit que in sola cordis puri
tate consistit. Nam quid est a
liud non emulari · non inflari ·
non irritari · non agere perperam · non
querere que sua sunt · non gau
dere super iniquitate · non cogita
re malum et reliqua: nisi cor
perfectum atque mundissimum deo
semper offerre · et intactum a per
turbationibus cunctis custodi
re.

Capitulum vii

Omnia igitur huius gratia
gerenda appetendaque
sunt nobis · Pro hac ieiunia
vigilias labores corporis nu
ditatem · lectionem · ceterasque uir
tutes debere nos suscipere no
uerimus · ut scilicet per illas ab
uniuersis passionibus noxiis
illesum parare cor nostrum et con
seruare possimus et ad perfecti

onem caritatis istis gradibus
innitendo conscendere: et non
propter has obseruancias si for
te honesta ac necessaria occupa
tione preuenti solempnitatem
nostre districtionis non potuimus
implere · incidamus in tristici
am uel iram siue indignationem:
ob que expugnanda illud quod
pretermissum est fuimus acturi.
Non enim tantum est lucrum ieiunii
quantum ire dispendium: nec tan
tus lectione capitur fructus ·
quantum contemptu fratris incur
ritur detrimentum · Ea igitur que
sequencia sunt id est ieiunia · vi
gilie · anachoresis · meditatio
scripturarum propter principalem
scopon id est puritatem cordis quod
est caritas nos conuenit exer
cere: et non propter illa principalem
hanc perturbare uirtutem. Qua
in nobis integra illesaque durante:
nichil oberit si aliquid eorum
que sequencia sunt pro neces
sitate fuerint pretermissa. Siquidem
nec proderit uniuersa fecisse ·
dempta hac qua diximus prin
cipali causa: cuius obtentu sunt
omnia peragenda · Ob hoc enim quis
ferramenta cuiuslibet artis in
stituere sibimet ac preparare
festinat: non ut ea possideat
otiosa · nec ut emolumenti illius
fructum qui speratur ex ipsis in
nuda instrumentorum possessione
constituat · sed ut eorum ministerio
periciam finemque illius discipli
ne cuius hec adiumenta sunt

efficaciter apprehendat Igitur ieiunia vigilie meditatio scripturarum nuditas ac privatio omnium facultatum non perfectio sed perfectionis instrumenta sunt quia non in ipsis consistit discipline illius finis sed per illa pervenitur ad finem Incassum igitur hec exercitia molitur quisquis hys velut summo bono contentus intentionem sui cordis huc usque defixerit et non ad capiendum finem propter quem appetenda sunt omne studium virtutis extenderit habens quidem discipline illius instrumenta finem vero in quo omnis fructus consistit ignorans Id quid igitur potest istam mentis nostre puritatem tranquillitatemque turbare quamvis utile ac necessarium videatur ut noxium devitandum est Hac enim norma dirigente pervagationum omnium dispersiones poterimus evadere et desideratum finem linea certe directionis attingere Capitulum viii

Hic ergo nos principalis debet esse conatus hec immobilis destinatio cordis iugiter affectanda ut divinis rebus ac deo mens semper inhereat Quidquid ab hac diversum est quamvis magnum secundum tamen aut etiam infimum seu certe noxium iudicandum est Huius mentis vel actus figura etiam in ewangelio per martham et mariam pulcherrime designatur Cum enim martha sancto utique ministerio

al[iter] incepit

deserviret ut potuit quae ipsi domino eiusque discipulis ministrabat et maria tantummodo spirituali intenta doctrine ihesu pedibus inhereret quos osculans bone confessionis liniebat unguento prefertur tamen a domino quia et meliorem elegerit partem et eam que ab ea non possit auferri Nam cum laboraret martha pia sollicitudine ac dispensatione districta solam se videns ad tantum ministerium non posse sufficere adiutorium sororis a domino postulat dicens Non tibi tedet quia soror mea reliquit me solam ministrare Dic ergo ei ut me adiuvet Utique non ad vile opus sed ad laudabile eam in ministerium provocabat Et tamen quid audit a domino Martha sollicita es et turbaris erga plurima paucis enim opus est aut etiam uno Maria bonam partem elegit que non auferetur ab ea Videtis ergo principale bonum in theorica scriptum id est in contemplatione divina dominum posuisse Unde ceteras virtutes licet necessarias et utiles pronunciemus secundo tamen gradu censendas esse decernimus quia universe ob huius obtentu v vivus paratur Dicens enim dominus sollicita es et turbaris erga p plurima paucis vero opus est aut etiam uno summum bonum non actuali quamvis laudabili opere et multis fructibus habundanti sed in sua contemplatione que vere simplex et una est collocavit

paucis opus e͂e͂ prouinciās ad pfcām btitudinē · id ē illa theorica qua prius in paucorum cōtēplatione cōscendens is qui adhuc in pueritia positus est · ad illud quoqꝫ qd̄ unū dicitur idest dei solius intuitū ipo adiuuāte perueniet ut scilicet etiā scōꝝ actus ac misteria misiua supgressus · solius dei iā pulchritudine scientiaqꝫ pascatur Maria ergo bonā pte͂ elegit q̄ nō auferetur ab ea. Et hoc diligētius intuendū ē · Nā cū dicit maria bonā pte͂ elegit ∴ licet taceat de martha et nequaquā eā uituperare uideatur · illā tū laudans hanc inferiorem e͂e͂ pnūciat, Rursū cū dicitur q̄ nō auferetur ab ea ∴ ostēdit qꝫ ab hac sua portio possit auferri Nec eīn misteriū corporale cū homine poterit iugiter pmanere ∴ illius vero studiū nullo fine prorsus edoceat posse finiri cap̄ ix

Id quod nos ualde permoti · quid ergo dicimus labor ieiunior. lcōnis īstātia · opera mīe · iusticie · pietatis · et hūanitatis auferetur a nobis · et nō pmanebūt cū actoribus suis ∴ psertim cū ipe dn̄s retribucōne͂ regni celoꝝ hijs operibus repromittat dicens · uenite bn̄dicti patris mei possidete regnū paratū uobis a cōstitutiōe mūdi · esuriui eīn et dedistis michi manducare · sitiui et dedistis michi bibere et cetera ∴ Quō ergo auferetur hec q̄ introducunt factores suos in regnū celoꝝ x

Moyses · Nec ego dixi mercedem boni operis auferendam · dn̄e eodē dn̄o · qui potū dederit uni ex minimis istis calicē aq̄ frigide tm̄ in nōie discipuli · amē dico uobis nō pdet mercedē suā ∴ sed actionem dico quā ul' necitas corporalis ul' inpugnatio carnis seu mūdi hui⁹ inequalitas amministrari exigit, auferendā Nā lcōnis instancia uel ieiunioꝝ afflictō ad emūdatiōe͂ cordis et castigatione͂ carnis in p̄nti tm̄ modo utiliter exercentur ∴ donec caro ɔcupiscit adūsus spiritū Que nōnunqꝫ ab hijs qui labore nimio seu egritudine corporis seu senio ve defessi sūt · etiā ī p̄nti vidim⁹ auferri ∴ nec ab hoīe posse iugiter exerceri Quāto magis hec in futuro cessabunt · cū corruptibile hoc induerit īcorruptione͂ ∴ corpusqꝫ istud quod nūc aīale est surrexerit spirituale · et ceperit caro nō e͂e͂ iā talis ut adūsus spiritū ɔcupiscat ∴ De quibus etiā beatus aplus manifeste pnūciat corporalis inquiens exercitatio ad modicū utilis ē ∴ pietas aūt que sīn dubio caritas intelligitur ad oīa utilis ē · promissione͂ hn̄s vite q̄ nūc ē et future Que g̃ dicitur ad modicū e͂e͂ utilis ·

manifeste pronunciatur nec per omne tempus exerceri: nec summam perfectionis per se solam laborantibus posse conferre. Modicum quippe ad utrumque referri potest idest ad brevitatem vite temporis: quia scilicet homini tam in presenti quam in futuro exercitatio corporalis coequa esse non possit vel certe a parvitate utilitatis que de carnali exercitatione conquiritur. eo quod afflictio corporalis inicia quedam profectus non ipsam perfectionem pariat caritatis que promissionem habet vite presentis et future. Et idcirco exercitia operum predictorum necessaria esse censemus: quia sine ipsis ad caritatis fastigia non possit ascendi. Hec etiam que dicitis opera pietatis ac misericordie. necessaria sunt in hoc tempore. dum adhuc inequalis diversitas dominatur: quorum nec hic quidem exspectaretur operatio nisi inopum. indigentium infirmorum que pars maxima redundaret. que iniquitate hominum facta est: eorum scilicet qui ea que omnibus a deo creatore concessa sunt in suos tantum occupant usus. nec tamen utenda tenuerint. Donec ergo in hoc mundo inequalitas ista grassatur. erit actio hec necessario utilis exercenti: tribuens quidem bono affectui et pie voluntati retributionem hereditatis eterne. ipsa vero in futuro seculo parilitate regnante cessabit. cum iam non fuerit inequalitas propter quam hec debeant exerceri: sed cuncti ab hac multiplici idest actuali operatione. ad caritatem dei et divinarum rerum contemplationem perpetua cordis puritate transibunt: cui se hii quibus cura est vel scientie vel emundationi mentis insistere. iam in hoc seculo constituti elegerunt omni conatu ac viribus mancipare: illi scilicet. semetipsos officio et adhuc in carne corruptionis positi deputantes. in quo erunt corruptione deposita permansuri: pervenientes ad illam promissionem domini salvatoris qua dicitur. Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt.

Capitulum xi.

Et quid miramini. si illa officia superius comprehensa transibunt: cum sanctus apostolus etiam sublimiora spiritus sancti charismata transitura describat: solam vero caritatem. designet sine fine mansuram: Sive enim prophetie evacuabuntur. sive lingue cessabunt: sive scientia destruetur. De hac autem caritate numquam excidit. Omnia namque dona pro usu ac necessitate tribuuntur ad tempus. consummata dispensatione mox procul dubio transitura: caritas vero nullo intercipietur tempore. Non solum enim in presenti mundo utiliter operatur in nobis. sed etiam in futuro. et sarcina corporee necessitatis abiecta efficacior multo atque excellentior permanebit: nullo umquam corrumpenda defectu

sed per interruptionem perpetuam flagitiacius deo atque intentius adhesum. capitulum xij.

Germanus. Quis ergo potest carne fragili circumdatus ita esse huic theorice semper affixus: ut nunquam cogitet de fratris aduentu. de uisitatione infirmi. de opere manuum certe de humanitate peregrinis uel aduenientibus exhibenda. Postremo quis non impelletur corporis ipsius prouisione uel cura. Aut quemadmodum mens [huma]na in quo illi inuisibili et incomprehensibili deo ualeat coherere cupimus edoceri. capitulum xiij.

Moyses. Inherere quidem deo iugiter et contemplationi eius quemadmodum dicitis inseparabiliter copulari: impossibile est homini ista carnis fragilitate circumdato. Verum oportet nos scire ubi intentionem mentis debeamus habere defixam. et ad quam destinationem semper anime nostre reuocemus intuitum: quam cum potuerit obtinere mens gaudeat et a qua distractam se doleat atque suspiret: totiens se a summo bono sentiat recidisse quotiens se ab illo intuitu deprehenderit separatam fornicationem iudicans uel momentaneum a christo separationis discessum. A quo cum deuiauerit paululum noster obtutus rursum ad eum cordis oculos retorquentes uelut rectissima linea mentis aciem reuocemus, in totum namque in anime consistit recessu. Unde expulso dyabolo ac nequaquam in ea iam regnantibus vitijs consequenter regnum dei fundatur in nobis dicente euangelista. Regnum ~~celorum~~ dei non ueniet cum obseruatione: neque dicent ecce hic aut ecce illic est. Amen enim dico uobis: quia regnum dei intra uos est. Intra nos uero nichil aliud esse potest quam scientia uel ignoratio ueritatis. uel uitiorum amicicia uel uirtutum: per que uel dyabolo aut christo regnum paramus in corde. Cuius etiam regni qualitatem describit apostolus ita dicens. Non enim regnum dei est esca et potus: sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. Itaque si regnum dei intra nos est. et ipsum regnum dei iustitia et pax et gaudium est: ergo qui istis commoratur sine dubio in regno dei est. et econtrario illi qui in iniustitia et discordia et tristitia mortem operante versantur: in regno dyaboli et in inferno ac morte sunt constituti. Hijs enim indicijs uel dei uel dyaboli discernitur regnum. Et reuera si sublimi mentis intuitu considemus statum illum in quo degunt celestes supneque uirtutes que uere in regno dei sunt: quis status alius esse credendus est quam perpetua iugisque letitia. Quid enim tam proprium uere beatitudini tamque conueniens: quam tranquillitas iugis et gaudium sempiternum.

Et ut hoc ipm̄ qđ dicimus ita eē
nō mea coniectura sed ipiūs dn̄i
auctoritate certius instruaris:
audi eū qualitatē et mūdi sta-
tū illius apertissime describen-
tē. Ecce inqt ego creo celos nouos
et terram nouā. et nō erit ī me-
moria priora. neqꝫ ascendent
sup cor. sed gaudebitis et exul-
tabitis usqꝫ in sempiternū in hijs
que ego creo. Et rursum Gau-
diū et leticia īuenietur in ea.
grāciarū actio et uox laudis: et
erit mensis ex mense et sabba-
tū ex sabbato. Gaudiū et leti-
ciā obtinebunt: fugiet dolor
et gemitus. Et si adhuc clari⁹
de illa cōuersatione et ciuita-
te scōrꝫ vultis agnoscere: at-
tendite q̄ ad ipam̄ iherusalem
uoce dn̄i dirigantur. Et ponā
inquit uisitationē tuā pacem
et ꝓpositos tuos iusticiam. Nō
audietur ultra iniquitas in
terra tua. uastitas et cōtricio
ī terminis tuis: et occupabit
salus muros tuos et portas
tuas laudatio. Nō erit tibi sol
ad lucendū p diem. nec splen-
dor lune illuīabit te: sed erit
tibi dn̄s in lucē sempiternā et
deus tuus in gloriā tuā. Nec
occidet ultra sol tuus. et luna
tua nō minuetur: sed erit tibi
dn̄s in lucē sempiternā et cōple-
būtur dies luctus tui. Et idcir-
co beatus aplus nō gnaliter
neqꝫ simplicit oē gaudiū reg-
nū dei pronūciat: sed signāt
ac specialiter illud solū qđ in
spū sancto est. Nouit em̄ eē a-
liud
quoqꝫ uituperabile gaudium
de quo dicitur. Mūdus iste gau-
debit: et ue uobis qui ridetis
quia plorabitis. Regnū sane ce-
lorꝫ tripliciter accipiendū est.
aut quo regnaturi sunt celi idē
scī in alijs subditis scd̄m ill^d.
esto tu sup qnqꝫ ciuitates: et tu
sup decem: illud quoqꝫ qđ dicit
ad discipulos sedebitis sup xii
sedes iudicātes duodecim trib⁹
israhel. aut ipi celi incipiant
a xpō regnari. cū scilicꝫ oībus
ei subiectis ceperit eē oīa in
oībus deus. uel certe ꝙ in celis
sint cū dn̄o regnaturi. Quāob
rem in hoc corpore constitutus
iā nouerit unusquisqꝫ illius
se regioni uel misterio deputā-
dū cui⁹ in hac uita semetipm̄
participem cultorēqꝫ ꝓbuerit:
illiusqꝫ se etiā in illo ppetuo
seculo cōsortē futurū eē nō am-
bigat. cui nūc ministrū se socius
maluerit exhibere scd̄m sen-
tenciā dn̄i ita dicentis. Si quis
michi ministrat me sequatur:
et ubi sū ego illic et minister
meus erit. Nā quēadmodum
zabuli regnū p cōueniēciam
suscipitur viciorū: ita regnū
dei p exercitationē uirtutum
puritate cordis ac spūali sciā
possidetur. Ubi aūt regnum
dei est. ibi procul dubio et uita
habetur eterna: et ubi regnū
zabuli est. ibi mortē atqꝫ in-

fermū ee nō dubiū est In quo
qui fuerit nec laudare dnm̄
potest sc̄dm ꝓphete sententiā di
centis Non mortui laudabunt
te dne̅ neqꝫ om̄s qui descendūt
ĩnfernū sine dubio peccati : sed
nos inquit qui uiuim⁹ . nō ui
tijs salicet nec mūdo huic sed
deo . būdicimus dnm̄ ex hoc
nūc et usqꝫ in sc̄lm Non enim e̅
in morte qui memor sit eius :
in ĩferno aūt peccati quis con
fitebitur dnō : idest nemo
Nullus enim tam . et si mihes
semetipm uel xpianū ꝓfitea
tur ee uel mōchum cū peccat
nullus confitetur deū . nullus
admittens ea que dn̄s exetrat
reminiscitur dei : nec seruū
se ueraciter illius ꝓfitetur cu⁹
ꝑcepta cōtumaci temeritate
contempnit In qua morte
illam uiduam q̄ e̅ in delicijs
beatus apl̄s ee pronūciat .
uidua inquiens que in delicijs
e̅ uiuens mortua e̅ Sūt ergo
multi qui uiuētes in hoc sc̄lo
corpore mortui sunt : et ĩ infer
no iacentes deū laudare non
pn̄t E contrario sunt qui cum
mortui sint corpore . deū spū
būdicūt atqꝫ collaudant sc̄dm
illud . būdicite spūs et aīe ius
torū dnm̄ . et oīs spūs laudet
dnm̄ : et in apocalipsi . aīe occi
sorū nō solū laudare deū . sed
etiā interpellare dicitur . In
euangelio quoqꝫ euidentius
dn̄s ad saduceos . nō legistis

inq̄t qd̄ dc̄m̄ e̅ a dnō dicēte vob
Ego sum deus abraham . et deus
ysaac . et deus iacob . nō est deus
mortuorū sed uiuentiū : om̄s enim
illi uiuūt . De quibus et apl̄s
propter qd̄ inq̄t nō cōfunditur
deus uocari deus eorū : parauit
enim illis ciuitatem Nam quā
nec ociosi sint post separatio
ne̅ hui⁹ corporis . neqꝫ nichil
senciant . etiā euangelij parabo
la que de illo paupe lazaro et
diuite purpurato profertur
osn̄t : quorū unus beatissimā
sedem idest sinus abrahe re
quiem promeretur . alius in
tollerabili ardore eterni ignis
exuritur ¶ Capitlm̄ xiiii.

Si aūt et illud qd̄ dicitur
ad latronē hodie mecū
eris in paradyso voluerimus
intendere : quid aliud manifes
te significat q̄ꝫ pdurare ĩ aīab⁹
nō solū pristinos intellcūs . sed
etiā uicissitudine eas congrua
pro meritorū actuūqꝫ suorum
ꝓfrui qualitate : Hoc enim illi (al's clamare)
nequaq̄ dn̄s ꝓmisisset . si ei⁹
aīam nosset post separatiōez
carnis uel ꝑiturandā sensu uel
in nichilū resoluendam . Non
enim caro eius in paradiso sed a
aīa erat ingressura cū xp̄o Ca
ueda sane ymmo toto horrore
e̅ detestanda prauissima here
ticorū illa distinctio : qui dum
nō credūt xp̄m potuisse eodem
die quo in infernū descendit
etiā in paradyso repperiri . ita

distinguunt. Amen dico tibi ho
die. et interposita distinctione
infertur. mecum eris in paradi
so: ut scilicet hec promissio non
statim post transitum vite huius
impleta. sed post resurrectionis
eius adventum intelligatur im
plenda: non intelligentes illud
quod ante resurrectionis sue diem
protulit ad iudeos qui eum ut se
metipsos credebant humanis
angustiis et carnali infirmitate
concludi. Nemo inquit ascendit in
celum nisi qui descendit de celo:
filius hominis qui est in celo. Qui
bus manifeste probatur animas
defunctorum non solum suis sensibus
non privari. sed ne istis quidem
affectibus idest spe atque tristi
cia gaudio ac metu carere:
et ex eis que sibi in illo generali ex
amine reservantur. quidam
eas iam incipere pregustare:
nec secundum opinionem quorundam
infidelium in nichilum eas resolui
post huius commorationis excessum
sed vivacius subsistere. deique
laudibus intentius inherere.
Et revera ut sequestratis pau
lisper testimoniis scripturarum
de ipsius anime natura secundum
mediocritatem sensus nostri pauca
aliqua disputemus. Nonne ultra
omnis inepcie non dicam fatuitatem
sed insaniam est. vel leviter sus
picari illam preciosiorem hominis
porcionem in qua ymago dei se
cundum beatum apostolum ac simi
litudo consistit deposita sarcina

corporali insensibilem fieri que
omnem racionis vim in se continens
eciam mutam atque insensibilem
materiam carnis participacione sua
faciat esse sensibilem. cum utique con
sequens sit et hoc racionis ipsius
ordo contineat. ut exuta mens
ista carnali qua nunc hebetatur
pinguedine intellectuales vir
virtutes suas in melius repa
retur. et puriores eas ac subti
liores recipiat potius quam amit
tatur. In tantum autem hoc quod dici
mus beatus paulus verum esse
cognoscit. ut eciam optet ab hac
carne discedere ut separacione eius
encius valeat domino copulari
dicens. Desiderium habeo dissol
vi et cum christo esse multo enim me
lius quam cum sumus in corpore pe
regrinamur a domino. et idcirco
audemus et bonam voluntatem
habemus magis peregrinari
a corpore et presentes esse ad dominum
propterea eciam contendimus sive
absentes sive presentes placere illi
commoracionem scilicet anime que in
hac carne est peregrinacionem
a domino atque absenciam a christo
esse pronuncians. eiusque ab hac se
paracione atque discessu presenciam
esse ad christum tota credulitate con
fidens. Et evidencius iterum super
hoc ipso vivacissimo animarum
statu idem apostolus. sed accessis
tis inquit ad syon montem et
civitatem dei viventis iherusalem
celestem. et ad multorum mili
um angelorum frequentiam ecclesiam

primitivorum qui conscripti sunt in celis et spiritus iustorum perfectorum. De quibus spiritibus in alio loco. Deinde inquit patres carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos: non multomagis subiciemur patri spirituum et vivemus. Capitulum xv

Contemplatio vero dei multipharie concipitur. Nam deus non sola incomprehensibilis illius substantie sue ammiratione cognoscitur quod tamen adhuc in spe promissionis absconditum est sed etiam creaturarum suarum magnitudine vel equalitatis sue consideratione vel cotidiane dispensationis auxilio pervidetur. quando scilicet que cum sanctis suis per singulas generationes egerit mente purissima perspicimus. cum potentiam ipsius qua universa gubernat. moderatur ac regit cum immensitatem scientie eius. quem secreta cordium latere non possunt trementi corde miramur. cum arenam maris undarumque numerum dimensum ei et cognitum cogitamus. cum pluviarum guttas cum seculorum dies et horas. cum preterita futura vel universa obstupescentes scientie eius assistere contemplamur. cum ineffabilem clementiam eius qua innumera flagicia que singulis quibusque momentis sub ipsius conmittuntur aspectu indefessa longanimitate sustentat. cum vocationem qua nos nullis precedentibus meritis gratia sue miserationis asciuit. cum deinde occasiones salutis tribuit adoptandas. cum quodam ammirationis intuemur excessu. quod ita nasci precepit ut ab ipsis cunabulis gratia nobis legis quoque sue noticia traderetur. quod ipse adversarium vincens in nobis pro solo bone voluntatis assensu etiam beatitudine ac perpetuis nos premiis muneratur. cum postremo dispensationem incarnationis sue pro nostra salute suscepit ac mirabilia misteriorum suorum in cunctis gentibus dilatavit. Sunt autem alie quoque huiusmodi innumere contemplationes que pro qualitate vite ac puritate cordis in nostris sensibus oriuntur. quibus deus vel videtur mundis obtutibus vel tenetur. Quas profecto nullus perpetuo retentavit. in quo adhuc aliquid carnalium vivit affectuum. quia non poteris ait dominus videre faciem meam. non enim videbit me homo et vivet. scilicet mundo huic affectibus quoque terrenis. Capitulum xvi

Germanus.

Quid ergo est quod etiam nolentibus immo non nescientibus nobis ita superflue cogitationes subtiliter ac latenter inherent. ut non solum eas expellere verum etiam intelligere ac deprehendere difficultatis immodice sit? Potest ergo mens aliquando ab istis vacua repperiri? et numquam huiuscemodi illusionibus incursari. Capitulum xvii

Moyses mente quidē nō in terpellari cogitacōnibus impossibile est · suscipere vero eas siue respuere oī studenti possibi le est · Quēadmodū igitur ortus earū nō oīno pendet a nobis · ita probacio illarū uel electio consistit in nobis · Nec tamen ex eo qđ dix imus impossibile eē mētem co gitationibus nō adiri · totū uel incursui uel illis spiritibus tri buendū ē qui eas nobis nitū tur ingerere · alioquin nec libe rū in hoīe maneret arbitriū · nec in nobis staret nrē correcti onis industria · Sed est inquā nrm magna ex pte ut cogitaci onū qualitas emendetur · et ul' scē ac spūales in cordibus nrīs ul' terrene carnalesqꝫ concrescāt Ideoqꝫ nōnūqꝫ frequens lcō et iugis adhibetur meditatio scp turarū · ut exīn nobis spūalis memorie pbeatur occasio Idcir co decantatio celebris psalmorꝝ. ut assidua nobis exinde cōpūc tio mīstretur Idcirco vigiliarū ac ieiuniorū orōnūqꝫ sedulitas adhibetur · ut extenuata mens nō terrena sapiat sed celestia cō templetur Quibus rursū neg ligencia irrepente cessantibus · nccē ē ut mens viciorꝝ squalōe concreta in carnalem ptem mox inclinetur et corruat Cam xviij

Quod exercitiū cordis non incongrue molarū simili tudini cōparatur · quas meat aquarū preceps impetu rotā te provoluit · que nullatenus quid cessare possunt ab opere suo aq̄ rū impulsibus circumacte In cu vero qui pest situ ē ptāte · vtrum nā triticū molit · an ordeū loliū comminuit Illud quippe est pcul dubio cōmolendū · quod ingestū ab illo fuerit cui operis illius cura cōmissa est Ita igitur etiā mens p uite pñtis incursus vn diqꝫ ingruentibus temptacio nū torrentibus circumacta · va cua quidē cogitacōnū estibus eē nō poterit · quales vero uel admittere uel parare sibi debe at studij ac diligencie sue pro uidebit industria Si enī ut dix imus ad scārū scripturarū me ditacōnē iugiter recurrimus · ac memoriā nrām ad recorda cionē spiritualiū rerum uel ac desideriū pfectionis · spemqꝫ fu ture beatitudinis erigamus · nccē est ut orte cogitationes ex inde spirituales in hijs que me ditati sumus mētem faciant īmorari Sin uero desidia seu negligentia supenti vicijs et ociosis confababulacōnibus oc cupemur seu curis mūdanis et supfluis sollicitudinibus im plicemur · consequenter exinde velud quedā zyzaniorū species generata · operacionē quoqꝫ nrō cordi noxiam mīstrabit · et se cūdū sniam dnī saluatoris · ubi fuerit thesaurus operū nrōrū seu intēcionis nrē ibi et cor nrm necessē pmanebit Cam xix

Illud sane p oibus nosse debem⁹ tria cogitacōnū nrārū eē princi pia · idest ex deo · ex dyabolo et ex nobis · Ex deo quidem sunt cum spūs sā illustratione nos visita re dignatur erigens nos ad sub limiorem prouectū et in quib⁹ uel minus acquisiuim⁹ uel desi diose agentes superati sumus saluberrima cōpūctiōe castigat uel cū reserat nobis celestia sac̄ mēta · et ꝓpositū nrm̄ ad melio res actus volūtatemq; cōuertit ut ibi · cū rex assuerus castigat⁹ a dnō libros annales instigat̄ inquirit · quibus mardochei be neficia recordatus · sūmo eū gra du honoris exaltat · ac ꝑnitus crudelissimā super necem gētis iudee sententiam reuocat · uel cū ꝓpha cōmemorat · audiā quid loquatur in me dn̄s deus · alias quoq; · et dixit inquit angelus q̄ loquebatur in me · vel cū dei filius ventur̄ū se vna cū pr̄e et mansionē apud nos facturum eē promittit · et non estis uos q̄ loquimini sed spūs pr̄is uri q̄ loquitur in uobis · et vas elcōo nis experimentū queritis eius qui in me loquitur xp̄us · At ex dyabolo uero cogitacōnum nascitur series · cū subuertere nos tā viciorū oblectacōe q̄m etiā occultis conatur insidijs · subti lissima calliditate mala pro bo nis fraudulenter ostentans et transfigurans se nobis in ange lū lucis · uel cū euangelista re fert · et cena facta cū dyabolus iam misisset in corde iude symo nis scarioth ut traderet dnm̄ · et iterū post bucellam inquit introiuit in illū sathanas Pe trus quoq; ad ananiā · quare ait temptauit sathanas cor tu um mentiri te spūi scō · Et ill⁹ quod in euangelio multo ante p ecclesiasten ꝑdictū legimus Si spūs ptāte hn̄tis ascenderit sup te · locū tuū ne dimittas Illud quoq; qd̄ dicitur ad deū contra aab in tercio regnorū libro ex ꝑ sona spūs īmūdi Egrediar et ero spūs mendax in ore omniū ꝓphetarū eius · Ex nobis autem oriūtur · cū eorꝫ que gerim⁹ uel gessimus uel audiuim⁹ natura liter recordamur De quibus beatus dauid Cogitaui inquit dies antiquos et annos eternos in mente habui · et meditatus sum nocte cū corde meo et exer citabar et scopebam spm̄ meū Et iterū Dn̄s scit cogitationes hoīm qm̄ vane sunt · In euan gelio quoq; dn̄s ad phariseos · Quid cogitatis mala in cordi bus vr̄is · Hanc igitur triptitā tionē oportet nos iugiter ob seruare et vniūsas cogitationes que emergūt in carne nr̄a saga ci discretione discute · origines earū et causas · auctores primi tus indagantes ut quales nos ei ꝓbere debeamus ex illorum merito qui eas suggerunt con siderare possimus cap̄. xx.

Ut efficiamur secundum domini
preceptum probabiles trape-
zete quorum summa peritia est ac dis-
ciplina probare quid nam sit aurum
purissimum et ut vulgo dicitur
obrisum · quod ve sit minus
purgatione ignis excoctum · si
ereus vilis que denarius qui preciosum
nomisma sub colore auri fulgen-
tis remittitur prudentissima
discretione non falli · et non solum
nomismata tyrannorum vultus
expressa sapienter agnoscere
sed etiam illa que sunt veri quidem
regis ymagine sed non legitime
figurata peritia sagaciore dis-
cernere · deinde ne quid illis a
legitimo pondere diminutum sit
censura trutine diligenter inqui-
rere · Que omnia nos quoque spiri-
tualiter observare debere euan-
gelicus sermo sub huius nominis
demonstrat exemplo · primum
ut quidquid cordibus irrepserit nostris
vel si quod dogma nobis fuerit
intromissum utrum sit divino illo
et celesti spiritus sancti igne purgatum
an ad iudaicam superstitionem per-
tinens · seu de secularis philo-
sophie tumore descendens in super-
ficie tantum proferat pietatem dili-
gentissime pertractemus Quod
ita poterimus adimplere si illud
apostolicum fecerimus · nolite omni
spiritui credere · sed probate spiritus si ex
deo sunt Quo genere illi quoque de-
cepti sunt qui post professionem
nitore sermonis et quibusdam
sunt philosophorum dogmatibus

illecti Que prima fronte pro
quibusdam sensibus ac religioni
consonis audientes velud auri
fulgore fallentia quos semel
superficie illexerant velud nomis-
matibus ereis falsis que deceptos
perpetuo nudos ac miseros reddi-
derunt · vel ad seculi eos strepitum
provocantes · vel ad hereticos errores
ac presumptiones tumidas pertrahen-
tes Quod etiam achor in libro i
hesu naue legimus fuisse per-
pessum · qui de castris allophi-
lorum regulam auream concupiscens
atque furatus anathemate per-
cussus atque eterna morte meruit
dampnari · Secundo sollicite
nos explorare nos convenit · ne
auro purissimo scripturarum pra-
va interpretatio coaptata · et a-
lia preciositate nos fallat Quod
etiam dominum salvatorem callidissimus
dyabolus velut hominem simplicem
temptavit imponere · dum ea que genera-
liter sunt super omnium iustorum intelli-
genda personis malivola inter-
pretatione corrumpens · specialiter
huic qui angelorum custodia non
egebat conatur aptare dicens ·
quia angelis suis mandavit de
te ut custodiant te in omnibus viis
tuis · et in manibus portabunt
te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum · preciosa scilicet eloquia
scripturarum callida assumptione
convertens · et ad contrarium sen-
sensum noxium que detorquens ut
ymaginem tyranni vultus sub
colore nobis auri fallentis ob-

iciat. sine cum ~~m + nott culip~~
.N.A.P.A.D.P.N.A.P.A.X.P.K.P.C
nos conatur illudere quoddam
scilicet pietatis opus ammonens
affectandũ. qd̃ nõ de legitima
seniorũ procedens moneta sub
ꝑtextu virtutũ ducit ad vicia.
uel imoderatis cõpetẽtibus q̃
ieiunijs. seu vigilijs nimijs. ul'
orõibus inordinatis. vel icõgrua
lcõne decipiens ad noxiũ ptrahit
finẽ. vel cũ intercessiones ac visi
tacõnes pias psuadet impedere
quibus nos a spũalibus mõsterij
claustris et secreto amice quietis
excuciat. sollicitudinẽ eciã curas
q̃ suscipere religiosarũ ac desti
tutarũ suggerit feminarũ. ut h
huiusmõi laqueis mõchũ inex
tricabiliter irretitũ pniciosarũ
sollicitudinũ occupacione distẽ
dat. vel certe cũ desiderare sctm
clericatus officiũ sub ꝑtextu edi
ficationis multorum et amore lucri
spũalis instigat. p qd̃ nos ab
hũilitate ꝓpositi hui' ac districti
one diuellat Sunt tñt eciã nũ
inisinata veri regis quia viden
tur in p̃us plena pietatis. sed nõ
sunt a legetimis monetarijs
idest ꝓbatis et catholicis patrib'
figurata. nec de cardinali ac p
publica collacionis eorum prodeũt
officina. sed furtim fraude de
monũ fabricata nõ sine detri
mẽto imperitis quibusq̃ et ig
norantibus ingerũtur Que
quãuis utilia ac necẽa videan
tur ad p̃us tamẽ si soliditati pro

fessionis nr̃e incipiant heo esse
cõtraria. et totũ quodãmõ cor
pus nr̃i labefactare propositi.
tãquã necũm quidem sed scan
dalizans membrũ et quod dex
tre manus aut pedis agere vi
deatur officiũ pricii. a nobis
atq̃ abscidi salubre est Sacius
eĩm est absq̃ vnius ꝑcepti mẽbro
id ẽ operatiõe fructũ ceteris sanũ
firmũq̃ durare et tãquã debilẽ
introire in regnũ celorum. qñ cum
soliditate mãdati incidere in a
liqd̃ scandalũ. qd̃ pniciosa con
suetudine separatos nos a dis
tructionis regula atq̃ arrepti
ꝓpositi disciplina inducat ĩ tale
dispendiũ. qd̃ nequaquã futura
detrimẽta compẽsans oẽs ꝑteritos
fructus totũq̃ operatiõis nr̃e cor
pus geheñe faciat ignibus cõ
cremari. De hijs generibus illu
sionũ eciã in prouerbijs elegant'
exprimitur. Sunt vie q̄ videt'
ẽe recte. nouissima aũt earum veni
ent improfundũ inferni Et iter
malignus nocet cũ se miscuerit
iusto id ẽ zabulus decipit cum
fuerit colore sctitatis obtectus.
odit aũt sonũ tutele id ẽ discre
tionis viui que de seniorũ ver
bis ac monitione procedit cap̃

In quo eciã abbatẽ xxi.
Johannem qui vici cõmo
ratur nouim' nup illusum Nã
cũ exhausto corpore atq̃ defecto
pceptionẽ cibi biduano ieiunio
distulisset. accedenti ei ad refec
tionẽ die postero veniens zabũ

lus in figura ethiopis teteri atque ad eius genua provolutus indulge inquit michi quia ego tibi hunc laborem indixi. Itaque ille vir tantus et in discretionis ratione perfectus. sub colore continencie incongruenter exercitatum intellexit se ob calliditatem dyaboli argumentum. talique distentum ieiunio ut lassitudinem non necessariam immo etiam spiritui nociturum fatigato corpori supponeret. N.A.P.A.O.A.P.A.X. immo scilicet illusus nomismate dum in illo veri regis ymaginem veneratus parum discutit an esset legitime figuratum. Ultima vero vero observatio huius probabilis trapezete quam de inquisitione ponderis esse prediximus taliter implebitur. si quicquid gerendum cogitatio nostra suggesserit omni scrupulo retractantes atque in nostri pectoris trutina collocantes equilibratione iustissima pendamus an plenum sit honestate communi an timore dei sit grave an integrum sensu. an humana ostentatione aut aliqua novitatis presumptione sit leve. an meriti eius pondus inanis cenodoxie non imminuerit vel abraserit gloria. et sic ea protinus ad examen publicum trutinantes id est ad prophetarum et apostolorum actus ac testimonia conferentes. uel tamquam integra atque perfecta et illis compensancia teneamus. uel tamquam imperfecta atque dampnosa a metallorum pondere dissonancia omni caucione ac diligencia refutemus.

Erit ergo hoc cap. xxii. quadripertito quo diximus modo necessaria nobis ista discrecio. id est ut primum materia auri nos veri furtiui ne non lateat. secundo ut has easdem cogitaciones que mentiuntur opera pietatis tamquam adulterina nomismata. N.A.P.A.O.A.P.A.X.Y.H.A. reprobemus utpote que falsam ymaginem regis non legitime signatam contineant. uel illa que in auro preciosissimo scripturarum vicioso et heretico sensu non veri regis sed tyranni preferunt vultum. similiter discernentes refutare possimus sive illa quorum pondus ac precium erugo vanitatis arrodens exagio seniorum non sinit adequari ut nomismata levia atque dampnosa minus que pensancia recusemus ne in illud incidentes quod observare tota virtute precepto domini commonemur cunctis laborum nostrorum meritis stipendiis que fraudemur. Nolite inquit thesaurizare vobis thesauros in terra. ubi erugo et tinea demolitur. et ubi fures effodiunt et furantur. Quicquid enim contemplatione humane glorie fecerimus in terra nos thesaurizare secundum domini sententiam novimus. et consequenter illud tamquam humi reconditum terreque defossum uel diversis demoniis populandum uel edaci cenodoxie erugine consumendum. uel ita superbie tineis devorandum ut ad nullam recondentis utilitatem emolumentumque

respiciat. Omnes igitur cordis nostri recessus iugiter perscrutandi sunt. et ascendentium in eos vestigiorum indagatione sagacissima retractanda. ne qua forte intellectualis ibidem bestia vel leo vel draco pertransiens perniciosa vestigia latenter impresserit. quibus accessus etiam ceteris in abdita pectoris nostri per cogitationum negligentiam prebeatur. et ita per singulas horas atque momenta terram cordis nostri euangelico aratro hoc est iugi dominice crucis recordatione sultantes vel noxiarum ex nobis ferarum cubilia. vel virulentorum serpentium exterminare latibula poterimus.

Ad hec obstu- cap. xxiii. pefactos nos intuens senex et ad verba narrationis sue inexplebili ardore succensos. pro ammiratione desiderii nostri paulisper sermone suspenso rursus adiecit. Quoniam nos o filii ad disputationem tam longam vestra sedulitas provocavit. et ignis quidam collationi nostre ferventiores sensus pro vestro desiderio subministrat. ut ex hoc etiam ipso manifeste conspiciar in veritate vos perfectionis sitire doctrinam. volo vobis adhuc super discretionis eximietate. vel gratia que inter cunctas virtutes arcem ac primatum tenet pauca disserere excellentiamque eius et utilitatem non solum cotidianis exemplis sed etiam antiquis patrum collationibus ac sententiis approbare. Frequenter namque memini huiusmodi sermonem cum gemitu lacrimis que poscentibus me quoque aliquid eis doctrine conferre cupientem nullatenus potuisse. et ita in me non solum sensus sed etiam ipsum eloquium defecisse ut non invenirent quemadmodum vel tam levi eos consolatione dimitterent. Quibus indiciis evidenter agnoscitur dominus gratiis pro merito ac desiderio audientium disputantibus aspirare sermonem. Quem quia brevissimum istud quod superest noctis spatium non ostendit explere. indulgentes illud potius quieti corporee cui nocte est totum persolui id quod modicum fuerit denegatum. plenum narrationis ordinem integro futuro diei seu noctis examini reservemus. Decet namque optimos discretionis consultores in hoc primum patefacere sue mentis industriam. et utrum sint vel esse possint eius capaces hoc indicio ac patientia comprobare. ut de illa que moderationis generatrix est virtute tractantes nequaquam vicium quod ipsi contrarium est nimietatis incurrunt vim rationis ac naturam eius quam verbis extollunt effectu atque opere violantes.

In hoc vobis discretionis bonum de qua quantum dominus dederit adhuc indagare disponimus primitus prosit. ut nos de ipsius excellentia et moderatione que prima eidem virtus inesse cognoscitur disserentes disputationis quoque vel temporis modum non permittat excedere.

Hiis itaque beatus moyses colla-

tioni metę dans finē. adhuc nos
auidos ac de suo ore pendētes
sopnū degustare paulisper hor
tatus est eisdem ipīs quibus
insidebamus scithis ammonens
incubare embrimis pariter ca
piti nō ceruicalium vice suppositis
tis crassioribus papiris i lon
gos graciles q fasciculos coap
tatis. Que pedali interuallo pa
riter colligata nunc quidē humili
mum sedile ad scabelli vicem fra
tribus in synaxi considentibus p
prestant. nunc vero subiecta cer
uicibus dormientium pbent capiti
nō nimie durum sed tractabile ap
tumq fulcimentum. Ad quos monacho
rum usus hec idcirco uel maxime o
portuna habentur et congrua. q nō
solum sint aliquatenus mollia
paruoq et opere parentur et
precio ut pote passim papiro p
ripas fluminis nili emergēte.
sed etiam qd ad remouendum seu ad
mouendum fuerit ad mouendum habilis
materie leuisq nature sint.
Atq ita precepto senis tandē su
mus ad degustationē sompni
oneiosa quiete compositi. tam
de gesta collationis inflammati
gaudio. q repromisse disputa
tionis expectatione suspensi.

Incipiunt capitula secunde
collationis abbatis moysi. i.

Prohemium abbatis moy
si sup discretionis gratia ii.
Quid discretio sola conferat mo
nacho iii. Disputatio sup
hoc anthonii iiii. De ex
core saulis et acab q discretio
nis imperitia sunt decepti v.
Que de bono discretionis in
scripturis sanctis referantur vi.
De morte heronis senis vii
De ruina duorum ob discretionis
impericiam viii. De al
terius illusione quam p imperitiam
discretionis incurrit ix.
De lapsu et deceptione monachi
mesopotamiani x.
Interrogatio de acquirenda vera
discretione xi. Responsio
quomodo possideatur vera discre
tio xii. Verba abbatis
serapionis et de vitio patefac
tarum cogitationum et de periculo
proprie confidentie xiii.
Confessio verecundie ob quam con
funderemur cogitaciones nostras
senioribus reuelare xiiii.
Responsio de confusione calcanda
et periculo non condolentis xv.
De vocatione samuelis xvi.
De vocatione pauli apli xvii.
De appetenda discretione xviii.
De immodicis ieiuniis et vigiliis xix
Interrogatio de continentia uel refec
tionis mensura xx.
De optimo cibi cotidiani modo
xxi. Obiectio de faci
litate continentie que duobus
parimatiis sustineatur xxii.
Responsio de virtute et mensura ex
perte continentie xxiii.
Quenam generalis continentie ac re
fectionis modus sit xxiiii.
Quemadmodum habundantia hu
more genitalium castiget xxv.

De labore equalis refectionis et de fratris beniamin edacitate xxvi.c. Interrogatio quomo possit vna semp eademq; mensura seruari xxvii. Respōsio de nō excedēdo refectōnis mō

Incipit secunda collatio abbatis moysi de discretioē ca. p.m

Egustato itaq; matutino sopoē. cū ortū luc tandē nob clarusse gaudētes repromissam narrationē reposcē repisseamus. beatus moyses ita exorsus ē. Cum uideo uos tanto desiderij ardore flāmatos. ut ne ipsū quidē paruissimū quietis momētū qd̄ spirituali collatiōi subtrahens refectioni carnis maluerim deputare. ad requiē redditū uro corporis profecisse. michi quoq; huic vrm̄ cōsiderāti feruorē sollicitudo maior īcubit Necesse ē enī etiā me in psoluēdo debitū tanto maiorē deuotionis curā gerere. quāto vos id attencius video postulare secūdū illā sentēciam. Si sederis cenare ad mensam potentis. sapienter intellige q̄ apponūtur tibi. et īmitte manū tuā sciens quia talia oportet te pparare. Quā obrem de bono discretiōis eius q; uirtute dicturi in quam sermo nocturne collationis ingressus finē nre disputatiōi dedit. cōgruū credimus excellenciā eius patrū primo cōsignare sentencijs ut cū patuerit quid de illa senserīt uel pronūciauerint maiores nri. tū prolatis tam antiquis q̄ recentibus finibus et casibus diuisorū qui pro eo q; minus eā fuerint assecuti pniciosso deiecti sūt lapsu. insuꝑ cū possim⁹ vtilitates eius et cōmoda retractemus. quibus discussis et queādmodū expetere eam atq; excolere debeamus efficacius instruamur cōsiderātes meriti eius et grē dignitatē

Cap. secūdū

Est enī īmediocris quedā uirtus. nec que hūana passim valeat industria cōprehendi nisi diuina fuerit largitate collata. Siquidē inter nobilissima spūs scī dona hanc quoq; ita legimus ab apostolo numerari Alij datur p spm̄ sermo sapiēcie. alij sermo sciencie scd̄m eūdem spm̄. alij fides in eodem spū. alij grā sanitatū in eodē spū. Et post pauca Alij discrecio spirituum Deinde cōpleto oī catalago spiritualiū carismatū subdit. Omnia aūt hec operatur vn⁹ atq; idem spiritus. diuidens vnicuiq; put vult. Videtis ergo nō terrenū nec paruū esse discretionis munus. sed diuine gracie maximū pmiū Quam nisi monachus oī intentione fuerit assecutus et ascendētiū

in se spiritualium distractionum certam intentionem possederit · uere est enim velud in nocte teca tetris que tenebris oberrantem non solum perniciosis foueis ac preruptis incidere sed etiam in planis ac directis frequenter offendere cap. ij.

Memini igitur quondam in annis adhuc puericie constitutus in partibus thebaydis ubi beatus anthonius morabatur seniores ad eum perfectionis inquirende gratia conuenisse Cumque a vespertinis horis usque ad lucem fuisset protracta collatio. questione hac maximum noctis spacium consumpsisse · nam diutissime querebatur que nam virtus uel obseruancia monachum possit a diabuli laqueis ac deceptionibus custodire semper illesum · uel certe recto tramite firmoque gressu ad perfectionis culmen euehere · Cumque pro captu mentis sue proferret vnusquisque sententiam · et alij quidem hoc ieiuniorum vigiliarum studio collocarent · quod hijs videlicet extenuata mens puritatem cordis et corporis assecuta deo facilius vniretur · alij in contemptu vniuersarum rerum quibus mens si penitus nudaretur tanquam nullis deinceps retinentibus laqueis ad deum expeditior perueniret · alij anachoresim necessariam idest remotionem et heremi secreta censerent · in qua commanens quis familiarius interpellare deum eique posset peculiarius inherere · non nulli sectanda caritatis idest humanitatis officia definirent · quod hijs regna celorum daturum se dominus in euangelio specialius repromittat dicens · venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitucione mundi · esuriui enim et dedistis michi manducare · sitiui et dedistis michi bibere et cetera · cumque in hunc modum diuersis virtutibus additum certiorem ad deum parari posse decernerent · esset que noctis maximum tempus hac inquisitione consumptum intulit demum beatus anthonius Omnia quidem que dixistis necessaria sunt et utilia sitientibus deum atque ad eum cupientibus peruenire · sed hijs principalem tribuere gratiam nequaquam nos innumeri multorum casus et experimenta permittunt Nam sepe nouimus artissime ieiunijs seu vigilijs incubantes ac mirifice in solitudine secedentes · priuacionem quoque omnium facultatum ita sectantes · ut ex ipsis ne vnius quidem diei victum sibimet vnum ve denarium superesse paterentur · humanitatis etiam studia tota deuotione complentes ita vidimus repente deceptos ut arreptum opus non potuerint congruo exitu terminare · summumque feruorem et conuersationem laudabilem detestabili fine concluserint ¶ Quamobrem quid principaliter ducat

ad dnm manifeste poterimus agnoscere · si nunc ac deceptionis illorum causa diligencius a nobis fuerit indagata Illis namque cum exuberarent predictarum operum virtutum · discrecio sola deficiens usque ad finem ea durare non sinit Nec enim alia lapsus eorum causa deprehenditur nisi quod minus a senioribus instituti nequaquam potuerint rationem discrecionis adipisci · que pretermittens utrumque nimietatem via regia monachum docet semper incedere · et nec dextera virtutum permittit extolli id est feruoris excessu iuste continentie modum inepta presumptione transcendere · nec oblectatum remissione deflectere ad viam sinistram concedit · hoc est sub pretextu gubernandi corporis contrario spiritus tepore lentescere Hec namque est discrecio que oculus et lucerna corporis in euangelio nuncupatur secundum illam sentenciam saluatoris · lucerna corporis tui est oculus tuus · Et si oculus tuus simplex fuerit · totum corpus tuum lucidum erit · Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit · eo quod ipse cogitationes hominis uniuersas actusque discernens · cuncta que gerenda sunt perudeat atque plustret · Que si in homine nequam fuerit idest non vero iudicio et sciencia communita seu quolibet errore ac presumptione decepta · totum corpus nostrum faciet tenebrosum · hoc est omnem aciem mentis actus quoque nostros reddet obscuros cecitate scilicet viciorum et perturbationum tenebris inuolutos Si enim inquit lumen quod in te est tenebre sunt tenebre ipse quante erunt · Nulli namque dubium est ergo dum iudicio cordis nostri et ignorationis nocte possessa cogitationes quoque et opera nostra que ex discretionis deliberatione descendunt maioribus peccatorum tenebris implicari cap · iiij ·

Denique ille qui primus iudicio dei regnum populi israhel emeruit · quia hunc discrecionis oculum nequaquam habuit velut toto corpore tenebrosus effectus etiam ipse deiectus est regno · dum lucerne huius tenebris atque errore deceptus acceptabiliora deo sacrificia sua quam preceptis samuelis obedienciam iudicauit · atque ex illa magis parte causam offensionis incurrit · ex qua repropiciandam sibi diuinam sperauerat maiestatem · huius inquam discrecionis ignorancia achab regem israhel post illum sublimissime victorie triumphum qui ei fuerat dei fauore concessus compulit credere meliorem esse misericordiam suam quam diuini seuerissimam executionem precepti · et quemadmodum ipsi videbatur crudelis imperii · Qua consideratione mollitus dum mauult cruentam victoriam clemencia temperare · ob indiscretam misericordiam velut toto corpore redditus tenebrosus irreuocabili morte dampnatur cap · v ·

Hec est discrecio q̄ nō solū lucerna corporis sed eciā sol ab aplō nūcupatur secūdū illud. Sol nō occidat sup iracūdiā vr̄am. Hec eciā vite nr̄e dicitur gubernacio secūdū illud Quibus nō est gubernacio cadent ut folia. Hec consiliū rectissime nominatur sine quo nichil agere oīno scripture auctoritate permittitur. ita ut ne ipsum quidem spūale vinū qđ letificat cor hoīs sine ipsīus sinamus moderacione percipere secūdū illud Omnia fac cū consilio. Cum consilio vinū bibe Et iterū. Sicut ciuitas muris diruta et nō circūdata. sic ē vir qui nō cū consilio aliquid agit. Cuius priuacio q̄ pniciosa sit mōcho. testimonij huius exemplū ac figura declarat. dicitur eū ac sine muris comparans ciuitati In hac sapiēcia in hac intellcūs sensus q̄ consistit. sine quibus nec interior homo nr̄ edificare domos. nec spūales poterint diuicie congregari secūdū illud. Cū sapiēcia edificatur domus. et cū intellcū iterū erigitur. cū sensu implēbūtur cellaria oībus diuiciis p̄ciosis et bonis. Hec inquā est solidus cibus qui nisi a pfectis tantū ac robustis potest sumi secūdū illud Pfectorū aūt est solidus cibus. eor̄ qui pro cōsuetudine exercitatos hn̄t sensus ad discrecionem boni et mali. Que in tātū vtilis nobis ac necia cōprobatur. ut eciā uerbo dei eius q̄ virtutibus coaptetur secūdū illud. Viuus ē sermo eīū dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et ptingens usq̄ ad diuisionē aīe ac spirit⁹ cōpagū quoq̄ et medullarū et discretor cogitacionū et intēcionū cordis. Quibus manifestissime declaratur nullam sine discrecionis gracia pfecte posse uel pfici uel stare uirtutē. Et ita tam beati anthonij q̄ vniūsorū sentencia destitutum est discretionē esse que fixo gradu intrepidū mōchum pducat ad deū. pdictas q̄ virtutes iugiter conseruet illesas cū qua ad consūmacionis excelsa fastigia minoē possit fatigacioē conscendi. et sine qua multi eciā ppensius laborantes pfectionis nequiuerint culmen ascēdē. Oīum naq̄ virtutū genitrix et custos moderatrixq̄ discrecio est

Cap. vi.

Et ut hanc eandē diffinitionē antiquitus a scō anthonio et ceteris patribus pmulgatā recens quoq̄ sicut promisimus confirmet exemplū. recolite id qđ nup gestū oculorū vr̄orū vidistis optutibus. senem videlicet

heronem ante paucos admo
dum dies illusione zabuli r
a summis ad yma deiectum,
Quem quinquaginta annis
in hac heremo commoratum
singulari districtione rigorē
continentie tenuisse meminim⁹
et solitudinis secreta ultra oēs
hic cōmorātes miro feruore r
sectatum, Hic igitur quo pacto
qua ue intione post tantos
labores ab insidiatore illusus
grauissimo corruens lapsu r
cunctos in hac heremo luctuo
so dolore perculit. Nonne e
quia minus discretionis vir
tute possessa suis definitioni
bus regi quā cōsilijs uel col
lacōibus prūm fratrū atque
institutis maiorū maluit
obedire. Siquidem tanto ri
gore inmutabilem ieiunij con
tinenciam semper exercuit r
et solitudinis celleq ita iugi
ter secreta sectatus ē ut ab eo
pticipatione in eundi frater
nitate cōuiuij ne veneratio
quidem diei paschalis aliqñ
do potuerit obtinere in qua
fratribus cunctis pro anniu
saria solempnitate in ecclā r
retentatis solus nō poterat
aggregari ne quātulūcūque
perceptione leguminis parui

a proposito suo videretur re
laxasse Qua psumptione de
ceptus angelū sathane vel⁹
angelū lucis cū summa ve
veneratione suscipiens eius
q; preceptis prono obediens r
famulatu semetipsū in pu
teū cuius profunditatem o
culorū nō attingit intuitus
precipitem dedit de angeli vi
delicet sponsione nō dubitās
qui eū pro merito virtutū r
ac laborū suorū nequaquā
posse firmauerat ulli iam
discrimini subiacere, Cui⁹
rei fidem ut experimento r
sue sospitatis euidentissime
comprobaret supradicto se
puteo nocte intempesta il
lusum iniecit magnū scili
cet virtutis sue meritū pro
baturus cū inde exiret illes⁹
De quo cū pene exsanguis
ingenti fratrū labore fuisset
extractus vitā die tertia fi
niturus. quod hijs deterius r
est ita in deceptionis sue ob
stinatione pmansit ut ei nec
experimento quidem mortis
sue potuerit psuaderi q; fuis
set demonū calliditate delu
sus Quāobrem pro meritis
laborū tantorū et annorum
numerositate qua in heremo

pdurauit hac miseratione et humilitate summa ab hijs qui eius compaciebantur extorta vix a presbitero abbate pafnucio potuit obtineri . ut nō inter biothanatos reputatus . etiā memoria et oblatione pausancium iudicaretur indignus cap̄ . vii .

Quid dicā de illis duob⁹ fratribus qui cū vltra illā heremū thebaydos ubi q̄ quondam fuerat beatus anthonius habitarēt minus cauta discrecione permoti eūtes per extensam solitudinis vastitatem nullam escam penitus sumere decreuerūt nisi quam p semetipm̄ dn̄s prestitisset . Cumq; errātes eos p deserta et deficientes iam fame alōge mazices cōspexissent q̄ genus pene cunctis nationibus feris imanior atq; crudelior est . nō enī eos ad effusionē sanguinis ut nō nullas gentes desideriū prede sed sola ferocitas mētis instigat . eis q; contra naturā feritatis sue cū panibus occurrissent . vnus ex eis subueniente discrecione velud a dnō sibi porrectos cū gaudio et grāru actione suscepit . reputans escam sibi diuinitus ministrari nec sine deo factum ut hij q̄ semp hoīm cruore gauderent deficientibus et iam et tabescentibus vite substanciā largirentur Alius vero recusans cibum velud ab hoīe sibi oblatū inedie defectione cōsupt⁹ est Quorū licet inicia ex rephensibili psuasione descenderint vnus tamē subueniēte discrecione id quod [temē] incaute q; conceperat emendauit . alius aūt in stulta psumptione pdurans ac penitus discrecionis ignarus mortē quā dn̄s auferri voluit sibi pscouciuit nequaq̄ credens instinctu factū diuino q̄ īmites barbari proprie feritatis obliti panes eis pro gladijs obtulissent cap̄ viij .

Quid etiam de illo cōmemorem . cuius nomē quia adhuc supest nolu⁹ facere mensionē . Qui dū longo tempe demonē in angeli suscepisset claritate . reuelationibus eius īnumeris sepe deceptus credidit internūtium eē iusticie Nam exceptis hijs etiā p omēs noctes in cella ei⁹ lumē absq; ullius lucerne pparabat officio Ad extremum iubetur a demone ut deo filiū suū qui cū eo pariter in mōsterio cōmanebat offerret . ut salicet hoc sacrificio abrahe patriarche meritis equaretur . Cui⁹ in tantū est psuasione seduct⁹ ut parricidiū opere pfecisset . nisi eum puer videns cultrū extra consuetudinem acuendo preparare . et vincula quibus eum velud oblaturus ad īmolandum cōstringeret disponebat inquirere psagio sceleris

futuri periculis aufugisset ix

Longum est deceptionem
illius quoque mona-
chi mesopotamiam narran-
do prauitate · qui in illa pro-
uincia perpaucis imitabilem
continentiam tenens quam per
annos multos singulariter
in cella retrusus exegerat
ita est ad extremum dyabolicis
reuelacionibus sompniisque
delusus ut post tantos labo-
res atque uirtutes quibus ex-
cesserat omnes monachos ibi-
dem residentes · ad iudays-
mum et circumcisionem carnis in
lapsu miserabili volueretur
Nam cum volens eum consuetu-
dine visionis ad credulita-
tem future deceptionis illi-
cere verissima queque multo
tempore zabulus velut ve-
ritatis nuntius reuelasset ·
ad extremum ostendit xpistia-
num populum vna cum princi-
pibus religionis ac fidei n-
ostre apostolis scilicet atque
martiribus tenebrosum ac
tetrum omnique macie tabidum
atque deformem · et e contra
iudeorum plebem vna cum moy-
se patriarchis prophetis in
summa tripudiantem leticia
et splendidissimo lumine c-
horuscantem · suadens ut si
mallet meriti ac beatitudinis
illorum particeps fieri circumcisionem
quoque suscipere festinaret ·
Horum itaque profecto nullus
tam lugubriter fuisset illusus
si racionem discretionis huius
assequi laborasset Quamobrem
inquantum perniciosum sit discre-
tionis gratiam non habere mul-
torum casus et experimenta de-
clarant ·

Cap x·

AD hec germanus. Et
nouellis exemplis et
definitionibus antiquorum
satis habunde perpatuit ·
discretionem fontem quodam-
modo radicemque cunctarum esse
virtutum Quomodo ergo ac-
quiri debeat cupimus edoce-
ri · aut quemadmodum utrum
vera et ex deo · an falsa et dy-
abolica sit possit agnosci ·
ut secundum illam euangelicam
quam superiori tractatu disse-
ruisti parabolam · qua iube-
mur fieri probabiles trape-
zete nomismati impressam
veri regis ymaginem peruui-
dentes · deprehendere valeamus
quod non sit in moneta legitima
figuratum · atque illud sicut in
vulgari usus verbo hesterna
collatione dixisti tamquam

al's paracharxomna

paracharximā reprobemus illa instructi peritia. quam satis copiose et integre prosecutus spiritali atque euangelico trapazete inesse debere signasti. Quid enim proderit virtutes eius et gratie merita cognouisse? si quemadmodum expetenda uel acquirenda sit nesciamus. cap. xi.

Tum moyses. Vera inquit discretio nō nisi vera humilitate conquiritur. r Cuius humilitatis hec erit prima probatio. si uniuersa nō solum que agenda sunt sed etiam que cogitantur seniorum reseruantur examini. ut nichil suo quis iudicio credens illorum per omnia definitionibus acquiescat. et quid bonum uel malum debeat iudicare eorum traditione cognoscat. Que institutio nō solum per veram discretionis viam iuuenem recto tramite docebit incedere. verum etiam a cunctis fraudibus et insidiis inimici seruabit illesum. Nullatenus enim decipi poterit quisque. si nō suo iudicio sed maiorum viuit exemplo. nec valebit ignorationi eius callidus hostis illudere qui uniuersas cogitationes in corde nascentes perniciosa verecundia nesciat obtegere sed eas maturo examine seniorum uel reprobat uel admittit. Illico namque ut patefacta fuerit cogitatio maligna marcessit. et antequam discretionis iudicium proferatur serpens teterrimus velud e tenebroso ac subterraneo specu virtute confessionis protractus ad lucem. et traductus quodammodo ac dehonestatus r absceditur. Tamdiu enim suggestiones eius noxie dominantur in nobis quamdiu celantur in corde. Et ut virtutem sententie huius efficatius colligatis referam vobis abbatis serapionis factum quod ille iunioribus frequentissime instructionis gratia proponebat. ca.

Cum adhuc inquit. xii. etenim paruulus et cum abbate theone commanerem hec michi inimici impugnatione ingesta fuerat consuetudo. ut postquam refecissem hora nona cum sene unum paximacium cotidie in sinu meo latenter absconderem quod sero ignorante illo occulte edebam. Quod furtum licet conuenientia voluptatis et

inolita semel desiderii incontinentia sine cessacione committerem. expleta tamen concupiscencia fraudulenta ad memetipsum revertens gravius super admisso furti crimine cruciabar quam super esu eius fueram iocundatus. Cumque istud molestissimum opus velud ab exactoribus michi pro pharaonis indictum vice lateris singulis diebus explere non sine cordis mei dolore compellerer nec tamen eruere me possem ab hac eorum sevissima tyrannide et clandestinum furtum seni manifestare confunderer. contigit dei nutu de hoc laqueo me captivitatis volentis eripere ut quidam fratres cellam senis obtentu edificationis expeterent. Cumque refectione transacta collacio spiritualis cepisset agitari. respondens que senex propositis interrogacionibus eorum de gastrimargie vicio et occultarum cogitacionum dominatione dissereret earumque naturam et atrocissimam vim quam haberent donec velarentur exponeret. ego collationis huius virtute compunctus et consciencia redargwente perterritus velud qui arderem ob hoc ea fuisse prolata que seni dominus secreta mei pectoris revelasset. in occultos primum gemitus excitatus. deinde cordis mei compunctione crescente in apertos singultus lacrimas que prorumpens. paximacium quod consuetudine viciosa subtraxeram clanculum comedendum de sinu furti mei conscio ac susceptione produxi. eumque in medium proferens quemadmodum eum cotidie latenter ederem prostratus in terram ac venie postulatione confessus sum. et ubertim profusis lacrimis ut absolutione durissime captivitatis a domino poscerent imploravi. Tunc senex. Confide ait o puer. absoluit te hac captivitate etiam me tacente confessio tua. Victorem namque adversarium tuum hodie triumphasti. validius eum tua confessione prosternens quam ipse fueras ab eo tua taciturnitate deiectus. Quem utique nequaquam vel tua vel alterius responsione confutatus in te nunc usque permiseras dominari secundum illam salomonis sentenciam. quia non

fit contradictio ab hijs qui fa
ciũt malũ cito. idcirco reple
tũ est cor filiorũ hoim̃ in ip
sis ut faciant mala. Et id
circo iam te post hanc publi
cacionẽ suã iste nequissim⁹
spiritus inquietare nõ pote
rit nec in latibulũ sibi teter
rimus serpens deinceps usur
pabit te tenebris tua saluta
ri confessione protractus ad
lucẽ. Necdum senex hec uer
ba cõpleuerat. et ecce lãpas
accensa de meo sinu proce
dens ita cellam repleuit odo
re sulphureo. ut uehemẽcia
fetoris ipiũs uix in ea nos
residere permitteret. Resum
mens qꝫ ãmonitionẽ senex.
ecce inquit dñs tibi verita
tẽ sermonũ meoꝝ visibiliter
approbauit ut passionis il
lius incentorem de corde tu
o salubri cõfessione depulsũ
oculis peruideres. patefac
tũqꝫ hostem nequaquã lo
cũ in te vlterius habiturum
apta eius expulsione cogn
nosceres. Itaqꝫ secũdũ sentẽ
ciã senis ita ẽ inquit ĩ me cõ
fessionis huius virtute do
minatio demoniace illius
tyrãnidis extincta atqꝫ ĩ ppe
tuũ cõsopita ut nũquã ni-
ne memoriã quidẽ concupis
cẽcie huius ulterius tempta
uit ĩimicus ingerere. nec me
post hec aliquando pulsatũ
furtiui illius desiderij insti
gatione persenserim. Quẽ
sensum in ecclesiasten quoqꝫ
pulcherrime legimus figu
ratũ. Si mormorderit ĩquit
serpens nõ in sibilo. nõ est
habundãcia incantori. taci
ti serpentis morsum pnicio
sum eẽ designans. idest per
cõfessionẽ suggestio seu cogi
tatio dyabolica incantatori
cuiqꝫ spũali scilicet viro qui
carminibus scripturarũ me
deri protinus vulneri et ex
trahere de corde consueuit
noxia venena serpentis pa
tefacta nõ fuerint. succurrẽ
periclitanti peritiro ve nõ
poterit. Hoc igitur modo ad
scienciam vere discrecionis
pueniri facilime poterim⁹
ut seniorũ vestigia subseqn̄
tes neqꝫ agere quidqꝫ noui.
neqꝫ discernere nr̃o iudicio
p̃sumamus. sed quẽadmo
dũ nos uel illoꝝ tradicio.
vel uite probitas ĩformarit
ĩ oĩbus gradiamur. Qua
institutione firmatus nõ
modo ad pfectã discrecioĩs

rationē quisqȝ pueniet· verū
etiā a cunctis īimici insidijs
tutissimus pmanebit· Nullo
nāqȝ alio vicio tam ꝑcipue
zabulus monachū ptrahit
ac pducit ad mortem qm̄ cū
eū neglectis cōsilijs seniorū
suo iudicio psuaserit diffiniti
oniqȝ confidere· Etenī cū oēs
artes ac discipline humano
ingenio reperte et que nichil
amplius quā vite hui9 tem
porarie cōmodis prosunt li
cet manibus palpari queāt
et oculis peruideri· recte ta
mē a quoquā sine instituen
tis doctrina neqant cōprehē
di· qm̄ ineptū est credere hāc
solam nō egere doctore que
et īuisibilis et occulta est et
que nō nisi corde purissimo
puidetur· cui9 error nō tēpo
rale dapnū nec qđ facile re
paretur sed aīe perdicionem
parit mortēqȝ ꝑpetuā· Habet
eīn nō adūsus visibiles sed
īuisibiles atqȝ īmites hostes
diurnū nocturnūqȝ cōflictū·
nec contra [vnū seu duos sed ꝯ] īnumerabiles ca
teruas spirituale certamen
Cuius casus tāto pniciosior
cunctis quāto et infestior īimi
cus et congressus occultior·
et ideo semper seniorū sum
ma caucione sunt sectanda

vestigia atqȝ ad eos cuncta que
ī nr̄is cordibus oriūtur subla
to confusionis velamine de
ferenda cap̄· xiii·

Occasionē nobis pnici
osā qua cogitationes
malas studeamus obtegere
illa ꝑcipue erat causa qua
nouimus quēdam in syrie
ptibus ut credebatur ꝑcipuū
seniorū cuidā fratri cogitati
ones suas simplici confessio
ne prodenti postmodū qua
dā indignatiōe cōmotū eas
dem grauiter exprobrasse·
Vnde fit ut dū eas in nobis
ꝑmimus ac senioribus eru
bescimus publicare· curatio
nū remedia consequi nequ
imus cap̄· xiiii·

Sicut nō [sunt] oēs iuuenes
pari modo uel feruē
tes spiritu· uel disciplinis ac
moribus optimis instituti·
ita nec senes quidē cuncti v
no modo uel pfecti pūt uel
probatissimi reperiri· Diui
cie eīn senū nō sunt canicie
capitis sed industria iuuētu
tis ac pteritorū laborū stipē
dijs metiende· Que eīn nō
congregasti inquit ī iuuen
tute· quō inuenies in senec
tute tua· Senectus eīn ve
nerabilis est nō diuturna v

neq3 numero annorū cōputa
ta. Cani sunt enī sensus ho
mīs et etas senectutis vita
īmaculata. Et idcirco nō om
niū seniorū quorū capita
caniēs tegit quosq3 uite lon
geuitas sola cōmendat nob'
sectanda vestigia seu tradici
ones ac monita suscipienda
sed eor quos laudabiliter
vitam suā ac ꝓbatissime cō
perimus ī iuuentute signas
se. nec ꝑsumptionibus ꝓpriis
sed maiorū tradicionibus ī
stitutos. Sunt etenī nō mul
ti quorū etiā qđ ē lugubrius
maior est multitudo qui in
tepore suo quē in adolescētia
sua conceperūt atq3 ignauiā
senescentes autoritatē sibi
nō maturitate morū sed ā
norū numerositate cōquirūt
de quibus exprobacio illa do
mini proprie satis dirigitur
p ꝓphām. Et cōmederūt ali
eni robur eius et ipē nesciuit
. sed et cani effusi sunt in eo
et ipē ignorauit. Hos inquā
ī exemplū iunioribus non
vite probitas. nec ulla ꝓpo
siti hui9 laudabilis atq3 imi
tanda districtio. sed annosi
tas sola prouexit. Quorū
caniciem callidissimus in

imicus ad deceptionē iunio
rū īpricudicata auctoritate
proponens. etiā illos qui ad
viam ꝑfectionis uel suis ul'
aliorū potuerūt monitis ī
citari subuertere ac decipere
exemplis eorū fraudulenta
subtilitate festinat. uel in
teporem eos scilicet noxium
vel in letalem desperationē
doctrinis eorū institutis q3
pducens. Cuius rei volens
vobis exempla proferre. auc
toris nomine ꝑtermisso. ne
nos quoq3 illius qui patē
facta sibi fratris vicia pub
licauit simile aliquid ad
mittamus. rem tātū gestā
que instructionē necessariā
vobis conferre potest expo
nā. Cū igitur ad senem q̄
dā nobis optime cognitum
quidā nō ignauissimorum
iuuenū profectus sui et cu
racionis gracia ptexisset.
et carnalibus incētiuis ac
fornicationis spiritu semet
ipm̄ inquietari simpliciter
prodisset. co(n)lacionē (credens) labori
bus suis oracione senis et
remedia inflictis vulnerib9
repertutū. ille amarissimus
eū increpans verbis misea
bilemq3 et indignū nec mo

nachi noīe cēsendū esse pro
uinciaus q̄ potuit huiusmodi
vicio et cōcupiscencia titilla-
ri · ita suis e cōtrario corrp-
tionib9 vulnerauit ut eum
summa desperatiōe deiectū
ac letali tristicia cōsternatū
e sua dimitteret cella · Cūq̄
ei tali merore depresso nec iā
de remedio passionis sed de
explecōe concepte cōcupiscē-
cie pfunda cogitatione trac-
tanti abbas appollo senioꝝ
pbatissim9 occurrisset laborē
q̄ et oppugnatiōis vehemen-
ciā que ī corde eius · tacite
voluebatur de cōtemplatiōe
vultus et deiectiōe cōiectans
causam tāte pturbationis
īquireret · atq̄ ille molliter
se cōpellanti seni nec rūsum
quidē vllum posset referre ·
magis ac magis sciens eū
senex nō inaniter tam tāte
tristicie silēcio velle cōtegere
quā ne vultu quidē dissimu-
lare pualeret ītencius ab
eo cās occulti doloris cepit
inquirē · Quibus ille cōstric-
tus · pgere se cōfitetur ad vi-
cū · ut quia secūdū sentēciā
illius senis monchus eē non
posset nec refrenare stimulos
carnis et īpugnatiōis reme-
dia cōsequi nō valeret vxorē

ducēt ac relicto mōsterio reūte
retur ad sclm · Quē senex bla-
da consolatiōe demulcens se-
seq̄ asserēs eisdem cotidie in-
centiuorū stimulis atq̄ ictib9
agitari et iterum nō debere eū prorsus
desperatiōe concidē nec mira-
ri sup impugnatiōis ardore
q̄ nō tm̄ laboris studio quam
mā diu et grm̄ vincētur vni-
tātum diei ab eodē poposcit
īducias. et ut rūtēt ad cellā suā ōptat9
ad mōsterium pdicti senis tota
festinatiōe pexit · Cūq̄ eidē
proximasset · expansis mani-
bus orōnē cū lacrimis fundēs
cōuerte ait dn̄e qui occulta-
rū viriū et īfirmitatis huā-
ne solus arbiter pius ac secre-
tus es medicus · īpugnatiōē
iuuenis illius ī senē istum ·
ut cōdescendē īfirmitatibus
laborāciū et cōpati singula-
ti iuniorū uel ī senectute do-
ceatur · Cūq̄ ille hanc pcem
cū gemitu cōclusisset · cernit
ethiopem tetrū cōtra illius
cellā stantē · atq̄ ignita ad-
uersus eū iacula dirigētem
Quibus ille cū fuisset ptin9
sauciatus · et pgressus e cella
huc illucq̄ uelut amens et
ebrius cursitaret · atq̄ egredi-
ens iā se in ea cōtinēre non
posset · eadē uia pgere cōcit9

cepit · qua iuuenis ille disces
serat · Quē abbas appollo
velud amētem factū quibusdā
furijs cōspiciens agitari · in
tellexit ignitū zabuli qd vi
debat telum ī corde eius fuis
se affixū illaqꝫ ī eo cōfusionē
mētis ac ꝑturbationē sensu
um ī tolerandis sensibus o
perari · Accedensqꝫ ad eū · q°
inquit ꝑperas ? Aut que nā
te cause senilis illius ꝯuita
tis oblitū ita ꝑuiliter inqui
etant · ac mobiliter cursitāre
cōpellunt ? Cuiqꝫ ille pro cō
sciētie sue reatu ac turpi agi
tatiōe cōfusus credēt ardorē
sui pectoris dep̄hensum ac
detectis seni cordis sui archa
nis nullā rūsionē p̄cūctāti
reddere prorsus audēt · reū
tere inquit ad cellā tuā tan
dēqꝫ te ītellige ignoratū uel
hactenus a zabulo uel des
pectū · nec eorū reputatum
quibus ille cotidie cōfligere
et colluctari ꝓfectibus eorū
ac studijs instigatur · qui i
vnū in te eius directū iacu
lū post tātā annorū seriem
quā in hac ꝓfessione triuisti
nō ditā respuere · sed vno q°
dem die sufferre nō potuisti
Quo te idcirco dūs passus ē
sauciari · ut saltē in senecta

discere cōpati infirmitatib?
alienis et fragilitati cōdescē
dere iuniorū tuis exēplis atqꝫ
experiencia docēris · qui sus
cipiens iuuenē infestatione
dyabolica laborātē nō modo
nulla cōsolatiōe fouisti · sed
etiā ꝑniciosa desperatiōe de
iectū īimici manibus tradi
disti quātū in te ē ab eodem
lugubriter deuorādū Quē
sine dubio nequāquā tam uehe
mēti fuisset aggressus con
flictu quo te nūc usqꝫ ē appe
tē dedignatus · nisi futuro
profectui eius īimicus īui
deus illā virtutē quā ais
eius mēte retinebat āticipare
ac peruertere suis ignitis ia
culis festinasset · ꝓcul dubio
intelligens fortiorē cui tāta
vehemētia cōfligē ope p̄ciū
iudicauit · Disce itaqꝫ tuis
exemplis laborātibus cōpa
ti · et periclitātes nequāquā ꝑni
ciosa desperatiōe terrere · nec
durissimis sermōibus aspe
rare · sed potius leni blādaqꝫ
cōsolatione refice · et secūdū
p̄ceptū sapiētissimi salomo
nis eruere qui ducūtur ad
mortē · et redimē eos qui int
ficiūtur ne parcas iuxta salua
toris exemplo harūdinē quas
satā nō conterē et linū fu

iugans nō extinguē · at illā
a dnō gr̄m poscere · qua
ipē quoq; fiducialiter vale
as opere ac veritate cātare ·
Dn̄s dedit michi linguā e
ruditā · ut sciā sustentare eū
qui lapsus ē uerbo Nullus
eū sufferre īimici posset in
sidias seu carnales estus na
turali quodāmō igne flagrā
tes extinguere uel reprimere ·
nisi dei gracia · uel iuuaret
fragilitatē nrām uel ptegēt
ac muniret Et idcirco salu
taris hui9 dispēsationis in
noē finita · qua uel illū iu
uenē pniciosis estibus dn̄s
liberavit ul' de īpugnatiōis uehe
mēcia et cōpaciēdi affctū te vo
luit erudire · qibus cū pcib9
īplorem9 · qui flagellū istud
qd' utilitatis grā tibi dn̄s in
ferre dignatus ē iubeat amoue
ri · ipē eñ dolē facit · et rursū
medetur · pcutit et manus
eius sanant · ipē hūiliat et
exaltat · ipē occidit et uiuifi
cat · deducit ad infernū et re
ducit · et ignita zabuli iacu
la q̄ me arbitror tibi pmisit
infligere · donāte spūs sui ro
re restinguat Quā tēptatio
nē licet eadē celeritate qua ī
ferri dn̄s passus ē · ad unā
senis oroēm rursum abstu
lerit · euidēti tn̄ experimēto do
cuit nō mō exprobari pate
facta cuiusq; vicia · sed ne le
uiter quidē laborātis dolo
rē · debere contēpni · Et idcir
co nequaquā vos vnius senis
siue paucorū uel īpericia ul'
leuitas ab illa salutari quā
pdixim9 via et traditioē ma
iorū deterreat et excludat q̊rū
astucie ad deceptionē iunio
rū callidissim9 īimicus abu
titur · sed absq; ullo cōfusiōis
operimēto oīa debēt seniori
bus reuelari · atq; ab eis uel
remedia vulnerū · uel exem
pla cōuersationis ac vite fi
ducialiter sumi · ī quibus
parē opem et similē experie
mur effectū · si nichil penitus
affectari nrō iudicio ac pre
sumptioē tēptem9 cap̄ · xv ·

Deniq; ī tātū placita
deo hec sentēcia com
probatur · ut eciā in scriptu
ris scīs hāc eandē institutio
nē nō ociose reppeiamus in
sertā · ita ut puerū samuelē
iudicio platū suo nollet p
semetipm diuini colloquij
disciplina dn̄s erudire · sed
recurrē semel et iterū pate
tur ad senē · eūq; ad suū qd'
vocabat alloquiū eciā illi9
qui offenderat deū · dūmodo

senioris doctrina vellet insti
tui · et quem sua vocatione dig
nissimum iudicaverat senioris
mallet institutione formari ·
ut scilicet et illius quem ad di
vinum ministerium vocabat proba
retur humilitas · et iunioribus
forma subiectionis huius pro
poneretur exemplo cap. xvi

Paulum quoque per semetipsum
vocans et alloquens
christus cum possit ei perfectionis
viam reserare · confestim dirigere
ad ananiam maluit · et ab eo
iubente viam veritatis agnoscere
dicens, Surge et ingredere
civitatem et ibi tibi dicetur quid
te oporteat facere · Mittit ita
que hunc ad seniorem · eiusque illi
potius doctrina · quam sua cen
set institui ne scilicet quod recte
gestum esset in paulo · posteris
malum presumptionis preberet ex
emplum · dum unusquisque si
bimet persuaderet simili modo
se quoque debere dei solius ma
gisterio atque doctrina potius
quam seniorum institutione for
mari · Quam presumptionem
ipse apostolus etiam docet non solum
litteris sed etiam opere atque exem
plo docet omnimodis detestan
dam · ob hoc solummodo se as
serens iherusolimam conscen
disse · ut euangelium quod communi
tate gratie spiritus sancti cum prestante
signorum et prodigiorum gentibus
predicabat · cum suis coapostolis
et antecessoribus privata quo
dammodo ac domestica exami
natione conferret · Et contuli
inquiens cum illis euangelium
quod predico inter gentes · nefor
te in vacuum currerem vel cucur
rissem. Quis ergo tam presump
tor et cecus sit · qui se aude
at suo iudicio discretionique
committere · cum vas electionis
indiguisse se coapostolorum
suorum collatione testetur?
Unde manifestissime com
probatur nulli a domino viam
perfectionis ostendi · qui habens
unde valeat erudiri doctrinam
seniorum vel instituta contemp
serit · parvipendens illud e
loquium quod oportet diligen
tissime custodiri Interroga
patrem tuum et annunciabit tibi
seniores tuos et dicent tibi

Omni igitur cap. xvii
conatu debet discre
tionis bonum virtute humili
tatis acquiri · que nos ille
sos ab utraque potest nimie
tate servare, Vetus namque
sententia est akrotetes mesotetes ia ie
id est nimietates · equalita
tes sunt · Ad unum enim finem
nimietas ieiunii et voraci

tas pueniut. eodemq; dispē
dio vigiliarū īmoderata d
dispendia cōtinuata mona
chū quo sompni grauissimi
torpor invaluit. Nā p exces
sum cōtinētie debilitatum
queq; ad illū statū reuoca
ri nccē est. ī q̄s negligens
quisq; p īcuriam detinet.
ita ut frequēter quos p cas
trimargiā decipi nō potuis
se cōsperimus. p īmoderatio
nē ieiuniorū viderimus fuis
se deiectos. atq; ad eandem
quā vicerāt passionē infir
mitatis occasione collapsos
Vigilie quoq; et pnoctatio
nes irracionabiles deiecerūt
quos sopnus superare nō po
tuit. Quapropter scđm aplm
p arma iustitie q̄ a dextris
sunt et a sinistris recto mo
deramine transeundū est. et
ita inter vtrasq; nimietates
districtiōe moderātē gradiē
dū. ut nec a tradito cōtinētie
tramite nos acquiescamus
abduci. nec rursum remissi
one noxia in gule ventrisq;
desideriū cōcidamus cap. xviii.

Teciū memini me frequē
ter ita appetitū cibi
penitus respuisse. ut duob'
diebus ac tribus refectione
dilata nec memoria quidē
vllius eduliy mea ī(m)pellauit
mētem. et rursum ab oculis
meis ita sopnū zabuli īpug
natiōe subtractū. ut plures
noctes ac dies paululū quid
sopni meis oculis a dnō p̄ra
rer īfundi. grauius q; me p̄
dicatum sompni cibiq; fasti
dio. q̄ soporis et castrimar
gie colluctaciōe psensi. Itaq;
sicut festinandū nobis est
ne appetitu corporee volup
tatis ī dissolutionē noxiam
dilabamur. et an̄ p̄stitutū
tēpus uel cibo īdulgere uel
modū eius extedere p̄sumam
ita ē este sompnuq; refectioni
hora legitima eciā si horreat
ingerenda. Vtrūq; enī bellū
adūsarij factione cōsurgit.
et pniciosius cōtinētia īmo
derata q̄ saturitas remissa
supplantat. Ab hac nāq; ad
mensurā districtionis inter
cedēte salutari cōpūctione cō
scendi potest. ab illa nō pt

Ermanus. cap. xix.

Quis igitur ē cōtinē
cie modus. quē equo mode
ramine retinētes inter vtrā
q; nimietatē illesi transire
possimus? cap. xx.

Moyses Dup hac re
inter maiores nrōs
frequēter nouimus habitum

fuisse temptatum. Nam distinctiones
continencias diversorum qui vel so
lum leguminibus vel oleribus tantum
vel pomis vitam iugiter exige
bant. proposuerit cunctis illis re
fectionem solius panis. cuius
equissimum modum in duobus
paximatiis statuerunt. quos
pusillos panes vix libre unius
pondus habere certissimum est.

Quod nos capitulum XXI.

Constanter amplecti res
pondimus hunc modum minime
pro continencia reputari. quod
quippe qui integrum eum nequa
quam possemus insumere. XXII.

Moyses. Si vultis expe
riri vim statuti huius
modum istum iugiter retinete.
nullum extrinsecus coctionis
pulmentum die dominico vel sab
bati neque sub aliquorum advenien
cium fratrum occasione sumentes.
Nam hiis refecta caro non solum
minore quantitate diebus re
siduis poterit sustentari. verum
eciam refectionem sine labore dif
ferre. illorum scilicet ciborum quos
extrinsecus superserit adiectione
suffulta. Quod nullo modo facere in
refectione panis differre in
diem posterum prevalebit. quisque
semper predicte mensure quantitate
contentus. Etenim meminimus senio
res nostros quod nos quoque retineo
frequenter perpessos cum tanto labo
re ac difficultate hanc parsimo
niam sustentasse. tantaque vi
atque inedia predictam custodisse
mensuram ut inviti quodammodo
nec sine gemitu atque tristicia
huic finem sibi refectionis im
ponerent. capitulum XXIII.

Generalis tamen hic con
tinencie modus est. ut
secundum capacitatem virium vel
corporis vel etatis tantum sibimet
cibi unusquisque concedat. quan
tum sustentacio carnis non quantum
desiderium saturitatis exposcat.
In utraque enim parte sustinebit
maximum detrimentum quisque
inequalitatem tenens. nunc ven
trem ieiuniorum ariditate constrin
git. nunc escarum nimietate
distendit. Ut enim mens cibi
inanitate lassata perdit oracionum
vigorem dum carnis lassitudine
nimia pregravata ad dormitandum
compellitur. ita rursum nimi
etate voracitatis oppressa emit
tere ad dominum preces puras ac le
vesque non poterit. sed ne casti
monie quidem ipsius puritatem
indisruptam valebit iugitate
servare. dum ei eciam diebus illis
quibus carnem acriore videtur
continencia castigare. preterita
tibi materia ignem carnalis
concupiscencie subministrat. XXIIII.

Nam quod semel perceptarum
habundancia concretum fue
rit in medullis nature est exeri at
que ab ipsa nature lege expelli:
quia exuberanciam cuiuslibet hu
moris superflui uelud noxiam
sibi atque contrariam in semetipsa
residere non patitur. Ideoque ra
cionabili semper et equali est cor
pus nostrum parsimonia castigan
dum: ut si naturali hac necessita
te commorantes in carne omnimodis
carere non possumus, saltem ra
rius nos et non amplius quam
trina vice ista colluuione res
persos totius anni cursus inue
niat: quod tamen sine ullo pruritu
quietus egerat sopor. non fal
lax ymago inde occulte vo
luptatis eliciat. Quamobrem
hec est temperantia quam diximus
continencia et qualitas atque men
sura que patrum quoque iudicio
comprobatur: ut cotidianam pa
nis refectionem cotidiana co
mitetur esuries. uno eodemque
statu animam pariter corpusque con
seruans: nec ieiunii fatigati
one concidere. nec grauari men
tem saturitate permittens. Tanta
namque frugalitate finitur: ut
interdum se post uesperam nec
senciat aut meminerit refe
cisse. Capitulum xxv.
Et in tantum hoc non
sine labore perficitur ut mal
lent hii qui perfectionem discre
tionis ignorant. etiam biduo
protelare ieiunia: idque quod hodi
e sumpturi fuerant in crastinum
reseruare. dummodo ad refectionem
peruenientes desideratam sacieta
te potiantur. Quod nuper beniamin
ciuem uestrum pertinaciter tenuisse cognos
citis. qui ne hodie duo pari
macia percipiens equali castiga
tione continuam parcitatem iugi
ter retentaret. maluit biduana
semper continuare ieiunia: dum
modo ad refectionem veniens du
plicata mensuram repleret ven
tris ingluuiem idem quatuor per
parimacia comedens deside
rata saturitate gauderet et
ventris expletionem sui biduano
ieiunio quodammodo compararet.
Qui obstinatione et pertina
cia mentis sue diffinicionibus
potius propriis quam seniorum tradi
cionibus acquiescens. qualem
finem proposito suo terminarit:
procul dubio meministis. Hic quidem
relicta heremo rursum ad ina
nem philosophiam mundi huius
ac vanitatem seculi deuolutus
predictam sentenciam seniorum sui ca
sus signet exemplo: ruinaque
sua cunctos doceat. neminem
definicionibus suis uel proprio
confidentem iudicio perfectionis

culmen aliquid posse conscendere: sed ne fabuli quidem puiciosa illusique non decipi cap. xxvi.

Germanus. Quomodo igitur a nobis hic in modus indisrupte poterit custodiri? Nonnumque hora nona solita iam statione ieiunij superuenientibus fratribus necesse est eorum obtentu aut adici aliquid ad statutam solitamque mensuram. aut certe humanitatem quam iubemur omnibus exhibere penitus euitari. xxvii

Moyses. Utrumque uno modo ac sollicitudine pari conuenit obseruari. Nam et mensuram cibi causa continentie ac puritatis cum omni scrupulo custodire debemus. et humanitatem atque ad ordinem venientibus fratribus caritatis obtentu similiter exhibere: quia satis absurdum est fratri proximo xpo mensam offerens non cum eo cibum participes simuas. aut ab eius refectione facias te alienum. Itaque in neutram partem reprehensibiles inueniemur: si hec a nobis consuetudo teneatur. ut hora nona de duobus paximaciis que nobis canonica mensura iure debentur uno parimacio prelibato. aliud huius expectationis gracia in vesperam reseruemus: quem si superuenerit quispiam fratrum cum ipso participes insumimus. nichil consuetudini solite amplius adiungentes. Et hac dispensatione nequaquam contristabit aduentus qui nobis debet esse gratissimus: siquidem ita exhibemus humanitatis obsequia. ut nichil a rigore continentie relaxemus. Si vero nullus aduenerit: hunc quasi velud de canonico iure nobis libere presumemus. Qua paritate nec stomachus vespere poterit aggrauari. quippe hora nona uno paximacio iam premisso: quod plerumque hijs qui districtionem abstinentie se tenere credentes totam refectionem ad vesperum differunt. euenire consueuit. Nam te[...]ces esse percepcio tam in vespertinis quam in nocturnis orationibus tenuem leuemque sensum non sinit inueniri. Ideoque commodum satis et utile hora nona refectionis tempus indultum est: in quo reficiens monachus non solum in nocturnis vigilijs leuis aut vacuus. verumetiam in ipsis vespertinis solempnitatibus digesto iam cibo inuenitur aptissimus. Talibus nos sanctus moyses geminae institutionis saginauit: non solum districtio

ius gratiā atq; virtutē puri
erudicioē verborū. sed etiam
abrenūciandi racionē et des
tinacionē fineq; ppositi ante
acta disputacione demōstrauis
ut qd an feruore tūn spūs ac
zelo dei clausis quodāmodo
oculis sectabamur. luce cla
rius aperuit faceretq; sentire
quātū a puritate cordis et
discrecionis linea fuissem9
idem tēporis euagati. quip
pe cū etiā oīm visibiliū in
hoc seculo artiū destinacio
nisi racioē subsistē ac sine
cōtemplacioē certi finis atti
gi oīno nō possit cap̄ pmū

De cōuersacioē ac vita
beati pafnucij scdm
De sermone eiusdē senis ac
responsione nr̄a tercium
Posicio abbatis pafnucij iiij.
De tribus vocacoībus gnb9
renūciacionibus quītū
Exposicō triū vocacōnū qd
et desideio pma nō pfit et
renūciacio postrema nō ab
sit vi. Exposicio trium
renūciacōnū vii.
Quēadmodū singularū ab
renūciacōnū sit apphendeda
pfectio viii. De ppijs di
uicijs ī quibus cōsistit aīe
pulchritudo ul feditas ix.
De triptito gracie diuinae. x.

Nō posse quēq; pmo tn̄ re
nūciacōnis gradu ee pfcm̄
xi. Interrogacio de liberō
arbitrio hoīs et grā dei xii.
Responsio de dispensacione
diuinē gracie manēte arbitrij
libertate xiii. De ducō
vite nr̄e ex deo sit i xiiii.
De sciā legis magisterio et
illūiacione dnī cōferatur xv
De intellcūs quo mādata
dnī possim9 agnoscere et bo
ne volūtatis effectus a dnō
cōdonetur xvi. De mo
deracio et tollerācia tempta
cōnū nobis a dnō tribuat.
xvii. De ppetuitas tio
ris dei nobis a dnō conferat.
xviii. De inicū volūtat
bone et cōsūmacio eius a
dnō sit xix. De nichil
a nobis in hoc mūdo sine
deo geritur xx. Obiec
tio sup liberi arbitrij potes
tate xxi. Rñsio qr
liberū arbitriū nr̄m adiuto
rio dei semp indigeat Incipit
Collacio abbatis pafnucij
liber tercius. cap̄ pmum

IN illo scōrū
choro qui ve
lud astra pu
rissima ī noc
te mūdi hui9
refulgebat.

vidimus scm̄ pafnuciū vite
luīaris magni claritate scāe
chorustantem. Hic nāque
presbiter cōgregacionis nrē
id ē illius q̄ in heremo scithi
morabatur. fuit. In qua ita
ad extremā durauit etatem.
ut nūquā e cella quā iunior
ceperat habitare qūq; ab eccā
illius qūnq; milibus dista
bat. saltem ad viciniora re
migrauerit. ne fessus ānis
die sabbati uel dnīca vētu
rus ad eccām tāti itineris
spacio vexaretur: sed ne va
cuus quidē reuerti exīn con
tentus. vas aque quā p to
tā ebdōmadā erat sūpturus
suis ceruicibus supponens.
reportabat ad cellam. Cūq;
nonagenariā excessisset eta
tē: nūq̄ passus est eam iu
niorū sibi labore deferri. Hic
itaq; ab adolescencia sua t
scolis scenobior tāto ardōe
se tradidit: ut in eis puo tē
pore cōmoratus. tā subiecti
onis bone qūi uniuersarū uir
tutū sciencia pariter ditaret.
Hūilitatis nāq; et obediēcie
disciplina oēs suas mortifi
cans volūtates. et p hanc
uniūsis extinctis vicijs. cūc
tisq; virtutibus cōsūmatis
quas mōsterior īstituta ul

antiquissimorū patrū doc
trina fundauit. sublimiois
pfectus ardore succensus
hēmi festinauit penetrare
secreta: ut dnō cui int frm̄
turbas positus sitiebat īse
parabiliter inherere. nullo
deinceps humano cōsorcio
retrahente facilius uniret.
Ubi rursum tāto feruore
eciā ipōr anachoretarum
virtutes supans. desiderio
et ītencione iugis ac diuīe
illius theorie cūctorū deui
tabat aspectus. uastiora et
inaccessibiliora solitudinis
penetrans loca. multoq; ī
eis tpe delitescens: ut ab ip
sis quoq; anachoretis diffict
ac rarissime dephensus. an
gelor cotidiano consorcio d
delectari ac pfrui crederetur
atq; ei merito virtutis hui9
ab ipis inditū fuerit buba
li cognomētum. Hui9 igit
magisterio institui cupien
tes: cogitacōnū eciā stimu
lis agitati. ad cellā eius iā
die aduesperāte puenimus
Qui habito aliqātulisp silē
cio. cū pposituī nrm̄ pdicare
cepisset. qp scilicet patriā re
linquentes tot puincijs pro
amore dni plustratis eges
tatē ac vastitatem heremi

tollectiue et imitari conuersacionis rigorem illorum tanto pere niteremur. que uix et ipsi qui in eadem uirtute atque inopia nati educatique sunt sustinerent

Cap. secundum

Respondimus nos ob id ad eius doctrinam ac magisterium tetendisse. ut imbui aliquatenus tanti viri institucionibus ac perfectione possemus. quam innumeris documentis inesse eidem sensenseramus. non ut illis que tamen in nobis non erant laudibus grauaremur. aut elatione animi qua in nostris quoque cellulis nonnumquam suggestione titillabamur inaniter sub ipsius etiam conspectu inflaremur. Quamobrem illa nobis pocius prestabantur infundi. quibus compungi uel humiliari. non quibus nobismetipsis blandiri extollique possemus

Cap. tercium

Tum beatus pafnucius. Tres inquit vocacionum sunt ordines. tres quoque renunciaciones monacho in quouisque vocacionis ordine constituto necessarias nouerimus. Et primum quidem causam quare tres esse vocacionum ordines diximus oportet inquirere. ut cum agnouerimus nos ad dei cultum primo vocacionis gradu ascitos. secundum eius sublimitatem conuersacionis quoque nostre congruenciam teneremus. Nichil enim proderit sublimiter inchoasse. si similem principiis non exhibuerimus et finem. Quod si etiam ultimo ordine nos a conuersacione seculi extractos fuisse cognoscamus. quantominus probabili ad religionem principio videmur initi. tanto acrius nosmet ad meliorem finem spirituali feruore incitare curemus. Secundam quoque causam trine abrenunciacionis omnimodis nosse nos conuenit. quia nullomodo perfectionem poterimus attingere. si eam uel ignorauerimus uel scientes non contenderimus opere consummare.

Cap. iiii.

Ut igitur tres hii vocacionum modi speciali distinctione pandantur. Primus ex deo est. secundus per hominem. tercius ex necessitate. Et ex deo quidem. quociens inspiracio quedam inmissa in cor nostrum nonnumquam eciam dormientes nos ad desiderium eterne uite ac salutis exsuscitat. deumque sequi et eius inherere

preceptis compunctione saluberrima
cohortatur: ut in scripturis
sanctis abraham voce dominica
de genitali solo et totius cog-
nacionis affectibus et patris
domo legimus euocatum. di-
cente domino. exi de terra tua. et de
cognatione tua. et de domo
patris tui: quo eciam modo be-
atum anthonium accitum esse cog-
novimus. qui occasionem sue
conuersionis a sola diuinitate
percepit. Ingressus namque eccle-
siam ibique audiens in ewan-
gelio dominum predicantem. qui
non odit patrem et matrem et
filios et uxorem et agros
insuper et animam suam. non potest meus
esse discipulus. et si vis per-
fectus esse. vade et vende omnia
que habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in celo
et veni sequere me. preceptum
hoc domini velud specialiter ad
se directum cum summa cordis com-
punctione suscepit: confestim-
que renuncians cunctis secutus
est xpm. nulla exhortacione
neque doctrina hominum prouo-
catus. Secundus modus vo-
cacionis est: quem fieri per hominem
diximus. cum vel exemplis
quorundam sanctorum vel monitis
instigati ad desiderium salu-
tis accendimur. Quo nos quoque
per graciam domini retinemus assecutos
qui predicti viri monitis ac vir-
tutibus incitati huic nos stu-
dio professionique tradidimus:
quo eciam ordine in scripturis
sanctis per moysen filios israhel de
afflictione egipti legimus
liberatos. Tercius vero
vocacionis modus est: qui ex
necessitate descendit. cum diuicijs
mundi huius et voluptatibus
obligati. ingruentibus repente
temptacionibus que vel mor-
tis pericula comminantur. vel
amissione bonorum ac proscrip-
cione percuciunt. vel carorum
morte compungunt ad dominum quem
sequi in rerum prosperitate con-
tempsimus saltem inuiti properare
compellimur: cuius vocacio-
nis necessitatem in scripturis quoque
sepissime reperimus cum fili-
os israhel ob merita peccatorum
legimus a domino traditos hos-
tibus suis. ob quorum dominacio-
nem crudelitatemque seuissimam
rursum conuersos ad dominum
proclamasse. Et misit inquit
eis dominus saluatorem aioth fi-
lium gera filium gemini: qui
vtraque manu vtebatur pro
dextera. Et rursum clama-
uerunt ad inquit dominum: qui
suscitauit eis saluatorem et
liberauit eos othoniel filium

tener fratrem caleph iuniorē
Et de talibus ī psalmo dicitur
Cū occideret eos tūc querē
bant eū et reuertebantur et
diluculo veniebant ad deū:
et recordati sunt quia deus
adiutor est eorū et deus ex
celsus redemptor eorum est. Et
Rursū clamauerūt ad dnm
cū tribularentur: et de ne
cessitatibus eorum liberauit
eos

cap. v.

Ex hijs itaque tribus
modis licet priores
duo melioribus initi princi
pijs videantur: nonnūquam
tn̄ inuenim9 etiā de tertio
gradu qui infimus videtur ac
tepidus pfectos viros ac spū
feruētissimos extitisse. illisque
cōsimiles q̄ optimo pricipio
aggressi dnī famulatū reli
quā quoque vitam laudabili fer
uore spūs exegerūt. et iterū
de illo superiore gradu plu
rimos tepefactos ad vituperā
bilem finē sepissime cecidisse:
ac pinde sicut illis nichil ob
fuit q nō suo videtur arbitrio
sed necessitatis cōpulsione cōuer
si. quippe quibus hanc ipam
occasionē qua cōpūgerentur
dnī benignitas puenit:
ita etiā istis omnino nichil pro
fuit habuisse subliniora con
uersionis principia. quia nō stu
duerūt reliquā vitam fine
congruo terminare. Nec enim
abbati moysi qui habitauit
ī loco istius heremi qui cala
mus nūcupatur quicquam defuit
ad pfecte beatitudinis meri
tū. q metu mortis q̄ ei ppter
homicidij crimē intendebat
īpulsus ad mōsterium decucur
rit: quia ita necitatē cōuersio
nis arripuit. ut eā in volū
tatem prompti aīi uirtute
cōuertens ad pfectioris fasti
gii summa puenerit. Sicut e
etiā e cōtrario plurimis quos
noiatim memorare nō de
beo nichil profuit dnī serui
tutē meliori arripuisse pri
cipio qui deinceps cordis ig
nauia ac duricia subsequēte
ī tpore noxium ac profundū
mortis baratrū conciderūt
Quā item ī aplorum quoque vo
catiōe videm9 euidenter expres
sam. Quid enim profuit iude
aplatus sublimissimū gra
dū eodem ordine quo petr9
ceterique apli assciti sunt vo
luntarie assūpsisse: qui voca
tionis sue pclara principia
cupiditatis ac filargirie
pestifero fine cōsūmās usque

ad ꝓdicionē dn̄i crudelissim⁹
patricida ꝓrupit. Aut quid
obfuit paulo q̄ repente cecat⁹
ad viā salutis velud īuitus
videtur attractus: qui postē
dn̄m toto aīo fervore sectat⁹
īuitā neccitatis voluntaria de
uocione cōsūmans. gloriosā
tātis virtutibus vitā incon
parabili fine conclusit. Totū
ergo in fine cōsistit ī quo pt
quis et optime cōuersionis
īicijs dedicatus. inferior per
negligenciā reperiri: et ne
cessitate attractus ad nomē
monachi profitendū effici p
timorem dei diligenciāq̄ p
fectus cap̄. vi.

Nunc de abrenūciacio
nibus disserendū ē:
quas tres eē et patrū tradicio
et scripturarū sctārū demōst
auctoritas: quasq̄ vnūquēq̄
nrm̄ oī studio oportet īplere
Prima est qua corporaliter
vniūsas diuicias mūdi fa
cultatesq̄ cōtempnim⁹. Scd'a
qua mores ac vicia affectus
q̄ pristinos aī carnisq̄ respu
imus. Tercia qua mētem
nrām de p̄ntibus vniūsis
ac visibilibus reuocātes fu
tura tātūmodo cōtēplamur.
et ea q̄ sunt īuisibilia cōcupis
cimus. Que tria ut simul
pficiantur. eciā abrahe legi
mus dn̄m p̄cepisse cū dicit
Exi de t'ra tua et de cognatiōe
tua: et de domo patris tui.
Primū dixit de t'ra tua. idē
de facultatibus mūdi huius
opibusq̄ t'renis: secūdo de cog
natiōe tua idē de cōuersatiōe
et moribus vicijsq̄ priorib⁹
q̄ nobis a nr̄a natiuitate co
herēcia velud affinitate q̄dā
et cōsanguīitate cognata sūt.
tercio de domo patris tui. id
est. oī memoria mūdi huius
q̄ oculorum occurrit obtutibus.
De duobus eni patribus idē
siue de illo qui deserendus sit
de eo qui expetendus est. ita
p dauid ex psona dei canitur
Audi filia et uide et īclina
aurē tuā: et obliuiscere po
pulū tuū et domū patris
tui. Nam qui dicit audi fi
lia pater utiq̄ ē: et illū cui
domū vl' populū obliuioni
tradi debere psuadet. patrē
nichilomin⁹ sue filie fuisse
testatur. Qd' ita fit cū morti
ficati cū xp̄o ab elemētis hui⁹
mūdi. cōtemplamur scd'm
aplm̄ iā nō ea q̄ videntur s;
q̄ nō vidētur. q̄ eni videntur
tpalia sūt. q̄ aūt nō videntur
eterna: et exeūtes corde de
hac tēporali ac visibili domo

i illā iq̄ sum⁹ iugiter ꝑmāsui
nr̄os oculos . mētēq; dirigim⁹
Qd̄ tūc iplebim⁹ cū in carne
ābulātes nō scd̄m carnē mi
litare ceperim⁹ : illā btī apli
suiam ope ac v̄tute clamātes
Nr̄ aūt municipat⁹ ī celis ē
His tribus abrenūciacōibus
ꝓpe tres libri salomonis ap
tantur . Nā ꝓūbia ꝑme ab
renūciacōi conueniūt . quibus
cōcupiscencia carnaliū rerū
ac t̄rena vicia resecantur :
scd̄e abrenūciacōi ecclesiastes
ubi vniūsa q̄ agūtur sub so
le vanitas p̄nunciātur :
tercie cāticū cāticoꝝ ī quo in
mens visibilia cūcta t̄nscen
dens . ūbo dei iā celestiū rerū
cōtemplacōe cōiungitur

Quapropter nō cap̄ . viii.
multū ꝓderit ꝑmā
nos abrenūciacionē cū sūma
deuocione fidei suscepisse . si
nō scd̄am ī eodē studio atq;
eodem ipleuerim⁹ ardore . Et
ita etiā cū hanc fuerim⁹ adep
ti . ad illā quoq; t̄ciam ꝑue
nire poterimus . q̄ de domo v
ꝑi nr̄i parentis egressi quā ab
exordio natiuitatis nr̄e scd̄m
veterem hoiem qñ eramus
natura filij ire sicut et ceteri .
patrē nobis fuisse meminim⁹ .
oēm mentis ītuitū ad celestī

deflectim⁹ . De quo etiā p̄re ad
ihr̄lm q̄ verū deū p̄rem cōtep
serat dicitur , Pater tuus a
morreus : et mater tua cethea
Et in euangelio . Vos ex p̄re
dyabolo estis : et desideria
p̄ris vr̄i vultis facere , Quē
cū dimiserimus de visibilib⁹
ad ivisibilia t̄nsmigrātes
cū aplō dicē poterimus .
Scim⁹ aūt qd̄ si t̄restris do
mus nr̄a hui⁹ habitacōnis
dissoluatur : q̄ habitacionē
habeamus ex deo domū nō
manufactā eternam in celo
Et illud qd̄ paulo añ cōme
morauim⁹ . nr̄ aūt munici
patus ī celis ē vn̄ et salua
torē expectamus dn̄m ihm
qui reformabit corpus hu
militatis nr̄e cōfiguratū corpi
claritatis sue . Et illud bea
ti dauid . q̄ icola ego sum
in t̄ra et peregrinus sicut
oēs p̄res mei : ut scd̄m dn̄i
vocem tales efficiamur
quales illi de quibus hec
dn̄s ad p̄rem ī euangelio
loquebatur De mūdo hoc
nō sunt sicut et ego nō sū
de hoc mūdo , Et rursū ad
ipōs aplōs , Si de hoc mūdo
essetis : mūdus qd̄ suū erāt
utiq; diligeret , Sed quia de
mūdo hoc nō estis : sed ego

elegi vos de mūdo: ppterea
odit vos mūdus. Hui⁹ ergo
renūciationis tertie verum
pfectionē tūc merebimur
obtinere. qn̄do mens nr̄a
nulla carnee pinguedinis
hebetata contagione. sed
peritissimis elimationibus
expolita ab oī affectu et q̄
litate terrena p indesinētē
diuinarū meditationē scrip
turarū spūales q3 theorias
ad illa q̄ inuisibilia sunt eo
usq3 transierit. ut circūdata
se fragilitate carnis ac situ
corporis supnis et īcorpore
is intenta nō senciat: atq3
ī huiusmoī rapiatur excess⁹.
ut nō solū nullas voces
auditu recipiat corpali nec
intuēdis pterêūciū ymagi
nibus occupetur: sed ne ad
iacētes quidē moles et īgē
tes materias obiectus ocu
lis carnis aspiciat. Cuius
rei fidē atq3 virtutē nemo
nisi is capiet qui hec que
dicūtur expiencia magistrā
te preperit: cui⁹ videlicet
ita dn̄s oculos cordis de
vniūsis pn̄tibus auocaue
rit. ut ea nō tanq3 transitiia.
sed quasi trāsacta iā repu
tet et velud īanem fumū
ī nichilū resoluta cōspiciat.

ambulās q3 ut enoch cū deo
ac de humana cōuersatione
moribus trāslatus. nō īue
niatur ī pn̄tis scli vanitate.
Qd' in illo eciā corpaliter
fcm̄ lectio geneseos ita cō
memorat. Ambulauit q3
enoch cū deo: et nō īuenie
batur q3 trāstulit illū deus
Aplus quoq3 ait. fide enoch
trāslatus est. ut nō uideret
mortem. De qua morte et
dn̄s ī euāgelio. qui viuit
et credit ī me nō morietur
ī eternū. Quapropter festinare
debem⁹ si pfectionē verā
desideramus attingere: ut
quēadmodū corpe parētes.
patam diuicias mūdi. vo
luptates q3 despexim⁹. ita
eciā corde hec oīa relinquē
tes. nulla rursus ad ea q̄
dimisim⁹ cōcupiscencia re
uertamur: sicut illi qui ed
educti p moysen cū utiq3
corpore nō redissent corde
tn̄ reūsi dicūtur in egiptū:
relicto scilicet deo qui edux
erat eos cū tāta virtute
signorū ydola egipti q̄ cō
tēpserant venerantes sicut
scriptura cōmemorat. et re
uersi sūt cordibus suis in
egiptū. dicētes ad aaron.
fac nobis deos q̄ pcedant

nos : ne cu illis pariter dap
nemur · q in heremo como
rantes post escam manne ce
lestis desideraverit viciorum
fetidos ac sordide vilitat
cibos : nosq cu eis similit
murmurare videamur ·
Bene nobis erat i egipto
qn sedebam sup ollas car
nium : et comedebam cepe
et allia et cucumeres et pe
pones · Que figura licet
in illo precesserit pplo : tamen
nunc q ca in nro ordine ac
pfessione videmus impleri
Ois eni qcuq post renun
ciacioem mudi huius ad
antiqua revertitur stu
dia · et ad pristina desideria
revocatur : hec eadem cum
illis ope ac mete pclamat
dicens Bene mi erat in egip
to · Quor vereor ne tanta
inveniendа sit multitudo :
qtas tunc sub moyse pvari
catrici turbas legimus exti
tisse · Na cu sexcenta milia
armatoru de egipto dinu
merentur egressa : ex hijs
no fuit amplius q duo
qui terram pmissionis ingressi
Unde festinadu nobis est
ut a paucis ac rarissimis
sumamus exempla virtutu :
q scdm illam q diximus

~~abrenunciacioe~~ figura in
euangelio q multi vocati
pauci vero electi dicuntur Nich
il ergo nobis proderit abre
nunciacio corporalis et local :
quodamo ex egipto trasmi
gracio : si renunciacione cord
que sublimior et utilior est
no valuerim similiter obti
nere · De illa eni dixımus q
abrenunciacioe corporali ita
pnunciavit aplus · Si distri
buero oms facultates meas
i cibos pauperu et tradidero
corpus meu ut ardeam caritate
aut no habuero nichil michi
pdest · Qd beatus aplus
nunq dixisset nisi q futur spu
pvidebat ut alıq facultati
bus universis i pauperu ali
meta dispsis ad pfectione
euangelica et caritatis ar
duu culmen pvenire non
possent : q scilicet pristina
vicia i incontinencia mor
vel suppbia ul impaciencia
durante i suis cordibus reti
netes nequaq se ab illis expur
gare curarent : et ob id ad
caritate dei q nunq cadit m
nime pvenirent Qui utiq
inferiores effecti hoc secudo
renunciatiois gradu · multo
mınus illu terciu qui procul
dubio e sublimior apphedut

Diligẽtius tñ etiã hoc mẽte pcipite q̃d nõ simpliciter dixerit si distribuero oĩs facultates meas uideretur eñ de illo forte dixisse q̃ uerbũ euangelicũ implens mãdatũ adhuc sibi ex illis sicut nonnulli tepidorũ faciũt aliq̃d reseruasset. sed si distribuero inqt oẽs facultates meas ĩ cibos paupm. idẽ etiã si pfc̃e abrenũciauero diuicijs istis terrenis. Sed huic quoq; abrenũciacioni aliud maius adiũxit. Et si tradidero corpus meũ ita ut ardeam caritatẽ autẽ nõ habuo. nichil sum. Ac si alijs uerbis dixisset. Si distribuo in cibos pauperũ oĩs facultates meas scdm euangelicũ illud mãdatum quo dicitur. si uis pfcũs eẽ uade et vende oĩa q̃ habes et da pauperibus et habebis thesaurũ in celo. ita scilicet abrenũciauus ut ex hijs nichil penitus mi reseruem. et huic erogationi martiriũ et exustionẽ mee carnis adiũxero ita ut corpus meũ tradã pro xpõ. ettamẽ ul' ĩpaciẽs uel iracũdus. ul' ĩuidus uel supbus sim. uel aliorũ ĩflãmer ĩiurijs. uel q̃rram que mea sunt. uel ea q̃ mala sũt cogitem. ul' uniũsa q̃ mi possunt ĩferri nõ paciẽt libenterq; sustineã. nichil mi pderit exterioris hoĩs abrenũciatio atq; cõbustio. interiore adhuc vicijs pstinis ĩuoluto. eo q̃d simplicẽ substãtiã mũdi hui⁹ pmę cõusionis feruore cõtempnens q̃ nec bona eẽ nec mala sed media definitur. vitiosi cordis nociuas facultates similiter abicere nõ curauĩ. nec attingẽ diuĩã caritatẽ q̃ paciens q̃ benigna est. q̃ nõ emulatur nõ infl[illegible]a nõ irritatur nõ agit pperã. nõ q̃rit q̃ sua sũt. nõ cogitat malũ. q̃ omĩa suffert oĩa sustinet. postremo q; sectatorẽ suũ nũquã cadẽ sinit supplãtaciõe pcti.

Festinare cap̃ viii igitur oĩ debem⁹ ĩstancia. ut interior quoq; nr̃ hõ viciorũ suorũ diuicias q̃s in anterioie cõusatione cõtraxit uniũsas abiciat atq; dispgat. Que corpi ac aĩe iugiter cohẽrentes pp̃e nr̃ sũt. ac nisi adhuc ĩ hoc corpe cõstitutis nobis abiecte fuerint et abscise. etiã post excessũ nos nõ desinent comitari. Ut eñ virtutes uel

ipā mitas q̄ earū foris est in
hoc seculo cōquisita post finē
quoqȝ hui⁹ vite pulchriū ac
splēdidū amatorē suū reddit:
ita vicia ad illā pheñā cōmo
racionē obfuscatam mentem
quodāmō coloribus tetris in
fectāqȝ cōsimiliter Pulchri
tudo eciā vel deformitas aīe
virtutū seu vicior̄ gignitur
qualitate: ex quibus quidā
attractus color aut ita eam
splendidā reddet ut a xp̄o h'a
mereatur audire · et cōcupiscit
rex decorē tuū: aut certe atrā
fetidam atqȝ deformē · ita ut
ipe turpitudinis ipā cōfiteat
et dicat › Cōputruerūt et corrup
te sunt cicatrices mee a facie
insipiencie mee Et ipse dñs
ad eam · q̄re inq̄t nō ē abduc
ta cicatrix filie ppli mei: Et
idcirco hee sūt nr̄e diuicie q̄
cū aīa iugiter cōmorātur:
quas nobis nullus regum
nullus hostiū nec cōferre
poterit nec auferre Hec sūt
ipe diuicie nr̄e q̄s ne ipā q̄dē
mors valebit ab aīa separe:
quibus nec renūciātes ad p
fectionē possum⁹ puenire ·
vel illigati eciā morte mul
tari

Capitulū · x.

T Riptito eciā mō ī scrip
turis scīs ītelliguntur
diuicie › Sūt male · bone · medie
Et male quidē sunt de quib⁹
dicitur: diuites eguerūt et e
suerūt: ve vobis diuites · quia
recepistis cōsolationē vestrā:
q̄s eciā diuicias abiecisse sū
ma pfectio nō ē · Ad q̄rū distīc
cionē paupes illi sūt: qui in
euangelio dnī voce laudāt
Beati pauperes spū: qm̄ ipor̄
ē regnū celorū · Et in psalmo
Iste paup clamauit et dñs
exaudiuit eū Et iterū Paup
et inops laudabūt nomen
tuū › Sūt eciā bone q̄s acq̄
sisse insigne virtutis ac mer
cis ē: q̄s vir iustus possidēs
collaudatur dicēte dauid
Generacio iustorū bñdicet:
glā et diuicie in domo eius
et iusticia eius manet ī sclm
scli Et iterū Redemptio aīe
viri ppe diuicie · De quibus
diuicijs in apocalipsi dicit
ad illū qui eas nō hñs viti
cupabiliter paup et nudus
est Incipiā inquit te euomē
ex ore meo · quia dicis q̄d di
ues sū et locuples et nulli⁹
egeo: et nescis quia tu es
miser et miserabilis et paup
et cecus et nudus Suadeo
tibi emere a me aurū ignitū
pbatū ut locuples fias et
vestimentis albis induaris:

et nō appareat confusio nu-
ditatis tue. Sūt quoqꝫ me
die: idest q̄ bone pn̄t eē vel
male. Ad vtrūqꝫ eīn ptē p
arbitrio uel qualitate vten
ciū trāsferūtur. De quib⁹ btūs
aplus. Diuitibus aūt mūdi
hui⁹ pcipe nō sublime sape
nec spare in īcerto diuiciar.
sed in deo q̄ pstat nobis ha
būde oīa ad fruendū: bene
fac̄e facile tribue̅ ⁊ ɔicare:
thesaurisare sibi fundamē
tū bonū in futurū ut appre
hendāt verā vitā. Quas
iterū diues ille ī euangelio
retinens ac nequāquā indigē
tibus subministrans de cuius
micis saciari paup lazar⁹
añ fores eius expositus cupi
ebat. ītolleandis gehenne
ignibus et eťno deputatur
ardori. capitulum decimū

Has visibiles mūdi di
ucias relinquētes nō
nr̄as sed alienas abicim⁹
facultates. q̄uis eas glēm
ul nr̄o laboē q̄sitas uel pare
tū ad nos hēditate trāsmissas
Nichil eīn ut dixi nr̄m ē. ni
hoc tm̄ qd corde possessium
atqꝫ aīe nr̄e cohereus a ne
mine pt prorsus auferri. De
illis aūt visibilibus diuiciis
ad eos qui illas tāqꝫ ppās
retentantes cōmunicare īdigē
tibus nolūt īcrepans loquit
xpūs. Si in alienis fideles
nō fuistis: qd vrm̄ ē qs da
bit vobis: Euidenter igitur
has diuicias alienas eē nō
solū cotidiana expeiencia do
cet. verūeciā sūa dnī ipsa
appellacione signauit. De
visibilibus vero pessimisqꝫ
diuicijs loquitur petrus ad
dnm̄. Ecce nos reliqmus oīa
et secuti sum⁹ te. Qd ergo
erit nobis: Quos vtiqꝫ nichil
amplius q̄ vilissima ɔcissa
qꝫ recia certū est dimisisse. Que
oīa nisi in hac uita renūcia
tioē viciorū q̄ vere sūma et
magna est fuerint ītellcā. nec
pciosum aliqd īueniemus
aplōs reliquisse. nec dnm̄
habuisse. pter qd illis tātā
beatitudinis glām largiret
ut ab eodem mererentur au
dire. In regenatione cū sede
rit filius hoīs ī sede maiesta
tis sue. sedebitis et vos sup
sedes duodecim iudicātes
tribus isrl. Si igitur hij qui
pfecte terrenas istas visibiles
qꝫ abdicant facultates certis
ex causis ad illā aplicā cari
tatem puenire nō pn̄t. nec
illū sublimiorē paucorūqꝫ
admodū renūtiacioīs tertiū

gradum expeditos quam vigore conscendere ? quod illi de semetipsis iudicare debebunt . qui nec primam quidem quae perfacilis est perfecte arripientes . atque antiquas pecuniarum suarum sordes cum infidelitate pristina retentantes nudo tantum sibimet autumant monachorum vocabulo gloriandum . Ergo prima quam diximus abrenuntiatio rerum alienarum est . ideoque per se solam perfectionem renuntianti conferre non sufficit nisi pervenerit ad secundam quae vere abrenuntiatio nostrorum est . Quam adepti expulsione omnium viciorum tertiae quoque abrenuntiationis fastigia conscendemus . per quam non solum omnia quae in hoc mundo geruntur vel peculiariter ab hominibus possidentur verum etiam ipsam cunctorum elementorum plenitudinem quae putatur esse magnifica tamquam vanitati subiectam et mox transituram transcendentes animo ac mente despicimus . intuentes secundum apostolum non ea quae videntur sed ea quae non videntur . quae enim videntur temporalia sunt quae autem non videntur eterna . ut ita demum illud supremum ~~mereamur~~ mereamur audire quod dicitur ad abraham . veni in terram quam monstravero tibi . Per quod evidenter ostenditur quia nisi quis tres superiores illas abrenuntiationes omni impleverit mentis ardore . ad quartum hoc pervenire non possit quod remunerationis ac premij vice perfecte renuntianti tribuitur id est ut terram repromissionis ingredi mereatur intrare . nequaquam sibi iam viciorum spinas ac tribulos germinantem quae post expulsionem passionum cunctarum puritate cordis in hoc corpore possidetur . quam non virtus vel industria laborantis sed ipse dominus ostensurum se esse promittit . et veni inquiens in terram quam tibi monstravero . Per quod manifeste probatur et initium nostrae salutis domini vocatione fieri dicentis . exi de terra tua et consummationem perfectionis et puritatis ab eodem similiter tribui cum dicit . et veni in terram quam tibi monstravero . id est non quam tu ex temetipso nosse vel industria tua valeas repperire . sed quam ego tibi non solum ignoranti sed etiam non inquirenti monstravero . Ex quo manifeste colligitur quia quemadmodum inspiratione domini provocati ad viam salutis accurrimus . ita etiam magisterio et illuminatione ipsius deducti ad perfectionem summe beatitudinis pervenimus . cap . xi .

Germanus . In quo ergo liberum arbitrium con-

sistit · nrē quoq̷ qđ laudabi
les sum⁹ reputabitur īdustrē:
si deus nobis oīa q̄ ad nr̄am
pfectionē ptinent et incipit
et cōsummat cap̄· xij·

Pafnucius. Hoc vos
rtē monuisset · si ī ope
ul' disciplina pricipiū tm̄ eēt
ac finis · et nō etiā q̄dā medi
etas īteresset Itaq̷ sicut occa
sionē salutis diūsis modis
deū cognoscim⁹ opari · ita ī
nr̄m ē occasionibus a diuīta
te cōcessis ul' enixius uel re
missius famulari. Nā sicut
dei fuit vocantis oblatio exi
de t̄ra tua · ita abrahe fuit ex
eūtis obediētia · et q̄madmod
illud qđ dicit̄ et veni ī t̄ram
fuit obtēperātis opus · ita
illud qđ additur q̄ tibi mō
strauero iubentis dei uel pro
mittentis ē grā. Certos tm̄
nos eē cōuenit q̄ oem̄ virtu
tē indefessis conatibus exer
cētes nequaq̄ diligencia l'
studio nr̄o pfectionē possim⁹
attingere nec sufficiat huā
na sedulitas labor meritō
ad tam sublimia btitudinis
p̄mia puenire · ni ea dnō no
bis cooperāte et cor nr̄m ad
id qđ expedit dirigente fue
rim⁹ indepti Ideoq̷ debem⁹
cū dauid orantes momētis
singulis dice · pfice gressus
meos in semitis tuis ut nō
moueantur vestigia mea ·
et statuit sup̄ petram pedes
meos et direxit gressus me
os · ut nr̄m arbitriū qđ pro
clius⁹ uel ignoratione boī
ul' oblectatione passionū
fertur ad vicia · ille īuisibi
lis rector mētis huāne ad
v̄tutū pocius studia retorq̄
re dignetur Qđ vno v̄siculo
p̄ p̄phām manifestissime le
gimus decātari Inpulsus
versatus sum ut caderem ·
ī quo liberi arbitrij īfirmi
tas designatur · et dn̄s sus
cepit me · rursum adiutoriū
dnī iunctū eidē semp ostēdit ·
quo iā ne penitus libero
cōlabatur arbitrio · cū titubā
nos viderit pfectione manum
suarū quodāmō sustentat
atq̷ cōfirmat. Et iterū Si di
cebam inqt motus ē pes
meus lubrica scilicet arbi
trij facultate · miā tua dn̄e
adiuuabat me. Iterū mo
bilitati sue dei cōiungit aux
iliū q̄ ne moueretur pes
fidei sue nō industrie p̄prie
fuisse sed mīe dnī confitetur
Et iterū Scdm multitudiēz
dolor meor ī corde meo q̄
libero mi nascebātur arbitrio ·

cōsolacioēs tue letificauerīt
aīam meā · p tuā salubrē
īspiracioēm uenientes ī cor
meū · et reseruātes cōtempla
cionē futuroꝝ bonoꝝ que
pro tuo noīe laborātibus
pparasti · nō solū abstulerīt
ocm̄ anxietatē cordis mei ·
uerūetiā sūmā uītāqꝫ le
ticiā contulerīt Et rursus
Nisi quia dn̄s adiuuit me ·
paulominus habitauerat ī
inferno aīa mea · liberi u
tiqꝫ arbitrij prauitate ī in
fernū habitaturū fuisse se
testatur nisi dn̄i fuisset ad
iutorio ac ptectione saluatus
A dn̄o enī nō a libēo arbitīo
gressus hoīs dirigūtur · et
cū ceciderit iustus libēo dn̄
taxat arbitrio · nō collidetur
Quapropter · Quia dn̄s sup
ponit manū suā · Hoc est
aptissime dictū · Nullus
iustorū sibi sufficit ad opti
nendam iusticiā nisi p mo
menta singula titubanti ei
et corruenti fulcimēta manus
sue supposuerit diuina clemē
tia · ne pstratus intereat
penitus cū fuerit liberi ar
bitrij īfirmitate collapsus

Net sane cap · xiij ·
Nimirū scā uiri direc
tionē uie q̄ gradie
bātur ad pfectū uirtutū cō
sūmationēqꝫ tendentes in
dustria se ppa obtinuisse
testati sunt · sed eā potius
a dn̄o pcabantur dicētes ·
dirige me in ueritate tua · et
dirige in cōspectu tuo uiā meā ·
et notā fac mi uiam ī qua
ambulem · Alius aūt nō so
lū fide sed etiā experimēto et
quodāmō ī ipa rerū natura
hoc ipm̄ se dephendisse pro
clamat · Cognoui dn̄e qꝛ
nō ē in hoīe uia eius · nec
uiri ē ut ambulet et dirigat
gressus suos Et ipe dn̄s ad
istis · Et dirigam ego eū iuxt
ut abietem uirētem · ex me
fructus tuus inuentus est

Legis quoqꝫ cap · xiiij ·
ipiūs sciam non
lcōnis industria ·
sed magisterio et illumīatiōe
dei cotidie desiderāt adipis
ci dicentes ad eū Uias tuas
dn̄e notas fac michi et se
mitas tuas doce me · et reuela
oculos meos et cōsiderabo
mirabilia de lege tua · doce
me facere uolūtatem tuam
quia deus meus es tu Et
iterū Qui doces hoīem scie
ciam cap · xv ·

Ipsum etiā intellectū
bts dauid quo man

data dei agnoscere posset que utique in libro legis nouerat esse perscripta sciat se non nisi a domino possidere quam hunc a domino postulat promereri dicens. Seruus tuus sum ego. da michi intellectum ut discam mandata tua. Qui utique ut intellectum sed sibi per naturam prestitum possidebat. noticiam quoque mandatorum dei que descripta tenebantur in lege utique habebat in promptu et tamen ut hanc plenius apprehendisset dominum precabatur sciens nequaquam sufficere sibimet posse id quod per naturam condicionis insertum est. nisi cotidiana domini illuminatione ad intelligendam spiritualiter legem ac mandata eius apercius agnoscenda sensus ipsius ab eodem fuit illustratus. ipso eciam vase electionis hoc quod dicimus clarius predicante. deus enim est qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate. Et rursum Intellige que dico dabit enim tibi dominus intellectum. Quid potuit apercius dici quam ut bonam voluntatem nostram et operis consummacionem a domino in nobis pronunciaret impleri. Et iterum Vobis donatum est pro christo non solum ut in eum credatis. sed ut eciam pro illo paciamini. Hic quoque et inicium conuersionis ac fidei nostre et passionum tollerantiam donari nobis a domino declarauit. Quod intelligens dauid quoque similiter orat sibi hoc ipsum domini misericordia concedi dicens. Confirma deus hoc quod operatus es in nobis. ostendens non sufficere sibi salutis principia dono dei gratie collata nisi fuerint eadem miseratione ipsius et cotidiana operacione perfecta. Non enim liberum arbitrium. sed dominus soluit compeditos. Non nostra virtus. sed dominus erigit elisos. Non lectionis industria. sed dominus illuminat cecos. Quod grece dicitur k.e.e.o.p.o.n.y.p.n.l.e. idest dominus sapientes facit cecos. Non nostra cautio sed dominus custodit aduenas. Non nostra fortitudo sed dominus alleuat siue suffulcit omnes qui corruunt. Hec autem dicimus non ut studium nostrum vel laborem atque industriam quasi inaniter atque superflue impendendo uacuemus. sed ut nouerimus nos sine auxilio dei nec aniti posse nec efficaces nostros esse conatus ad capessendum tam immane premium puritatis. nisi nobis adiutorio domini ac misericordia fuerit contributum. Equus paratus in

diem belli a dnō aūt est ad
iutoriū quia nō in fortitudīe
potens uir et mendax equus
ad salutē ut qui glātur in
dnō glētur Oportet ergo
nos semꝑ cū btō dauid canē
fortitudo mea et laus mea
dn̄s · nō liberū arbitriū sed
dn̄s · et factus ē michi ī salu
tem Qđ doctor quoqꝫ gētiū
nō ignorans idoneū se fam
ministerio noui testamēti
nō suo merito nec sudore ꝯ
dei misericordie ꝓclamat ·
Non quo sim᷒ inqͥt idonei
cogitare aliqͥd a nobis qͥ a
nobis · sed sufficiencia nr̄a
ex deo est Qđ min᷒ latine ·
sed exp̄ssius dici p̄t · idoneitas
nr̄a ex deo est Deniqꝫ sequitur
Qui et idoneos nos fecit
ministros noui testamēti cap̄.
IN tantū aūt · xvi ·
uniuīsa q̄ ad salutē
ꝑtinēt apli sibimet a dnō
largita senserunt · ut ipam
quoqꝫ fidem p̄stari sibi a
dnō postularent dicentes ad
auge nobis fidē · plenitudinē eius
nō libero arbitrio p̄sumētes
sed dei sibi credentes munē
cōscendam Deniqꝫ docet nos
idem auctor salutis humane ·
quā ipā fides nr̄a lubrica
sit et infirma et necc̄ij sibi

sufficiens nisi fuit auxilio
dei roborata dicens ad petrū
Symon ecce sathanas expe
tiuit uos ut cribraret tāq̄
triticū sed ego rogaui p̄ te ū
meū ne deficeret fides tua
Qđ alius senciens fieri in
semetipō quodāmō fidem
suam infidelitatis fluctibus
ad periciosa naufragij uidēs
scopulos purgeri · ad eūdem
dn̄m auxiliū fidei sue pos
tulans dicit Dn̄e adiuua
infidelitatē meā In tn̄ aūt
senserūt euangelici et apos
tolici viri uniuīsa q̄ bona sūt
auxilio dei cōsūmari · et ne
ipam quidem fidem suam
cōfessi sunt illesam se posse
suis viribus uel arbitrii li
bertate seruare · ut hanc uel
adiuuari in se uel donari
sibi a dnō postularent Que
si in petro ne deficeret dnī
egebat auxilio ? quis erit tā
p̄sumptor et reus qui se ad
hui᷒ custodiā cotidiano dnī
credat adiutorio nō egere ?
p̄sertim cū ipē dn̄s in euan
gelio hoc ipm̄ euidenter exp̄s
serit dicens · sicut palmes
nō p̄t fructū facere a semet
ipō nisi in vite manserit ·
ita et vos nisi in me man
seritis · et iterū · qr sine me

nichil potestis facere. Quam sit
igitur ineptum ac sacrilegum.
quicquam boni nostre industrie et non
dei gratie uel adiutorio deputare.
manifeste probatur dominica protestante
sententia. sine sua
inspiratione uel cooperatione spiritua
les fructus exhibere neminem
posse. Omne datum bonum et
omne donum perfectum desursum est
descendens a patre luminum.
Zacharias quoque. quia si quid
bonum est ipsius est. et si quid
optimum ab ipso. Et ideo con
stanter beatus paulus apostolus. Quid
inquit habes quod non accepisti.
Quod si accepisti? quid gloriaris
quasi non acceperis. cap. xvii.

Hominum quoque tollerantia
qua temptationes illa
tas sustinere possimus
non tam in nostra uirtute quam in
dei misericordie moderatione consis
tere. beatus apostolus ita pronunciat
Temptatio uos non apprehen
dat nisi humana. Fidelis autem
deus qui non permittet uos
temptari super id quod potestis.
sed faciet cum temptatione etiam
exitum ut possitis sustinere.
Deum quoque aptare siue con
firmare animos nostros ad omne
opus bonum et operari in
nobis ea que sibi sunt placita
idem apostolus docet. Deus autem
pacis qui eduxit de tenebris
pastorem magnum ouium in
sanguine testamenti eterni ihesum
christum. aptet uos in omni bono
faciens in uobis quod placeat
coram se. Quod etiam tessaloni
censibus ut ueniat ita precatur
dicens. Ipse autem dominus ihesus christus
et deus pater noster qui dilexit nos
et dedit consolacionem etiam
et spem bonam in gratia. exhor
tetur corda uestra et confirmet
in omni opere et sermone bono

Ipsum cap. xviii.
deinde timorem dei
quo firmiter eum
tenere possimus. a domino
nobis inferendum propheta ex per
sona dei manifeste testatur
infundi ita dicens. Et da
bo eis cor unum et uiam unam
ut timeant me uniuersis
diebus et bene sit eis et filiis
eorum post eos. et feriam eis
pactum sempiternum. et non de
sinam eis benefacere et timorem
meum dabo in corda eorum
ut non recedant a me. Eze
chiel quoque. Et dabo eis cor
nouum et spiritum meum nouum
ponam in uisceribus eorum.
et auferam cor lapideum de car
ne eorum et dabo eis cor car
neum. ut in preceptis meis am
bulent et iudicia mea custo

dicitur · faciamusque ea et sint mi
i pplm et ego sim eis in deu

Quibus cap xix
manifestissime pdoce
mur et initiu voluntatis bone nobis dno inspirante concedi · cu aut p se aut
p exhortatione cuiuslibet hominis · aut p necessitatem
nos ad salutis attrahit viam
et pfectionem virtutu ab eode
similiter condonari · nrm vero
hoc ee · ut adhortatione cuiuslibet dei uel remissius uel enixius exequamur · et p hoc
nos ul remuneratione uel
supplicia pmeri dignissime
qd eius dispensationi ac pvidentie erga nos benignissima dignatione collate ul
neglexim ul studium nre
obedientie devotione congrue
Qd evidenter apteque in deutronomio describitur Cum
inst introduxerit te dns deus
tuus i terra q possessurus
ingrederis et deleverit gentes
multas cora te · etheu et gergeseu et amorreu et chananeu et ferezeum et eueum
et iebuzeum · septe gentes ml
to maiores nro et robustiores te tradideritque eos dns
tibi · percuciesque usque ad internitionem Non inibis cum

eis fedus · neque sociabis cu eis
coniugia · Qd igitur introducitur i tram pmissionis qd
deleuntur gentes mlte coram
eis · qd traduntur i man eorz
nationes maioris numeri
et robustiores q pplus isrl
dei ee gra scriptura pnuciat
Utru aut pcuciat eos israhel
usque ad internitionem an reser
uet eos et pcat et utru ineat
cu eis fedus et utru societ cu
cu eis qiugia an no societ ·
ipoz ee testatur Quo testimonio manifeste decernitur
qd libero arbitrio · qd ve dispensationi ul cotidiano adiutorio dni debeamus ascribere ·
et qd dine sit gre pstare nobis occasiones salutis et pventus sciados atque victoria ·
nri vero ut concessa dei bnficia uel intentius ul segnius
exequamur · Qua ratione
etia in illor cecoru curatione
satis evidenter videmus ex
pssam Qd enim transit ante
eos ihs · dine pvidentie et
dignationis est gracia · qd
vociferantur et dicunt miserere
nri fili dauid · fidei ipoRum
et credulitatis est opus · qd
visum recepit oculoru dine
miserationis est munus · Qd
aut etia post perceptionem

cuiuslibet muneris tā grā
dei q̄ᵐ eius liberi pseuerit ar
bitrij. leprosorū quoq3 decē
qui pariter curati sunt decla
rat exemplū. Ex quibus dū
unus p arbitrij sui bonū
grāᵣū restituit actionem.
dns nouē requires unūq3 col
laudans viassitudinē ad
iutorij sui etiā circa īme
mores bn̄ficiorū suor̄ ingē
se retinere demonstrat. Hoc
ipm̄ enī visitationis sue
donū est. qđ uel suscipit et
approbat grati̅. uel reqrit
ac reprehendit ingratos. cap. xx.

Q Redere tamē
incōcussa fide nos
cōuenit. nichil sine
deo prorsus in hoc mūdo
geri. Aut enī uoluntate eius
aut pmisso agi uniūsa fa
tendū est. ut scilicet hec q̄
bona sunt uoluntate dei per
fici auxilioq3 credantur. q̄
aūt cōtraria sunt pmisso.
cū pro nequicijs ac duritia
cordis nr̄i deserens nos di
uina ptectio. zabulon no
bis uel ignominiosas cor
poris passiones patitur do
minari. Qđ etiā apli uoci
bus euidentissime pdocem
ur dicentis. Propter qđ tra
didit illos deus ī passiones
ignominie. Et iterū. Quia
nō probauerūt deū hr̄e ī noti
tia. tradidit illos deus ī re
pbū sensum ut faciant ea
q̄ nō cōueniūt. Et ipē dns
p pph̄am. Et nō audiuit po
pulus meus vocem meam
et israhel nō intendit michi.
ppter qđ dimisi eos inqt sē
cdm̄ adinuentōnū cordium
eorū. ambulabūt ī adinuen
tionibus suis. cap. xxi.

G Ermanus. Hoc testi
monium aptissime li
berū demonstrat ar
bitriū. quo dicit̄. Si pplūs me
audisset me. Et alibi. Et nō
audiuit pplus meus uocē
meā. Cū enī dicit. Si audissē
ondit ī ptāte eius fuisse ul
acquiescendi ad audiēdum
ul nō acquiescendi ad audiēdū
Quō igitur nō ī nobis salus
nr̄a ē collocāda? cū ul audi
endi ul nō audiēdi ipē nob
cōcesserit facultatē. cap. xxii.

P Afinnaus. Acute q̄dē
cōsiderastis hoc qđ dr̄.
si audisset me. sed
nequaquā q̄s sit qui ad audi
entē ul nō audientem loq̄tur
attenditis. sed nec illud qđ
qđ sequit̄. p nichilo utiq3 ī
imicos eius humiliassem. et
sup tribulantes eū misissē

manu͂ mea͂. Nemo igitur
hec q̄ ptulim⁹ ut nichil sit
dō geri pbarem⁹ p̄ua īterp̄
tatione detorquens ad defē
sionē liberi arbitrij ita conē
tur assumere. ut ab homiē
gratiā dei puisionē q̄ cotidi
anā tēptet auferre. p hoc qd̄
dicitur. et nō audiuit pplus
meus vocē meā. et iteru͂. si
pp̄ls meus audisset me. isrl̄
si ī uijs meis ambulasset
et cetera. sed respiciat qd̄ s̄.
liberi arbitrij facultas ppli
iobediēcia demōstrat. ita
cotidiana cura eius puisio
dei clamātis quodāmō et
monētis ostēditur. Cu͂ enī
dicitur. si pp̄ls meus audis
set me. p̄orem se locutu͂ verē
eis euidenter ostē. Qd̄ fieri
a dnō nō solu͂ p legē scripti
litteris verum etiā cotidianis
monitis solet. scd̄m illud
qd̄ p ysaiā dicit. Tota die
expandi man⁹ meas ad p
pplm nō credētem m̄ et con
tradicētem. Vtrūq̄ g° p̄t h°
testimoīō cōpbari qd̄ dicit.
si pp̄ls meus audisset me.
isrl̄ si ī uijs meis ambulass
p nichilo vtiq̄ īimicos eius
huīliassem et sup tribulātes
eu͂ misissem manu͂ meam.
Nam sicut liberu͂ arbitriu͂
p iobediēciā ppli demōstrat
ita dispensatio dei et auxiliu͂
eius versiculo ipsius īicio de
clamatur ac fine. cu͂ se et p̄o
rē locutu͂ fuisse cōmemorat.
et postea īimicos eius hu͂
liaturu͂. si ab eodem fuisset
auditus. Nos enī p hec q̄
ptulim⁹ nō liberu͂ arbitriu͂
hoīs volum⁹ submouere.
sed huic adiutoriu͂ et gratiā
dei p singulos dies ac mo
menta necessaria cōpbare.
Hijs nos sermonibus eru
ditos abbas pafnutius e
sua cella nō tam alacres
q̄ cōpunctos corde circa me
diu͂ noctis emisit. hoc nob
p̄cipuu͂ sue collacionis cōfe
rens munus. vt cu͂ p abre
nūciacoīs p̄me cōsūmati
onē quā toto virtutis nisu
studebamus īplere. attigē
da nobis pfectionis culmi
na crederemus. incipēm⁹
agnoscere. necdu͂ cepisse v
nos mōchoru͂ fastigia sū
miare. q̄ppe qui de secūda
abrenūtiatioē patru͂ in ce
nobijs eruditi. terciā ī qua
oīs pfc̄ō cōtinetur. queq̄
illas inferiores duas mul
tis p̄cedit modis. ne audi
tu quidem nos antea per
cepisse nosceremus

Incipiunt cap collacionis
abbatis danielis cap primum
De vita abbatis da
nielis ·ij· Inquisicio vnde oriatur
repentina commocio merentium ab
ineffabili leticia in mestissimam
animi deiectionem ·iij· Responsio
super proposita questione Quartum
Quod dispensacionis ac probatio
nis dei duplex causa sit Quintum
Quod studium et industria nostra
nichil sine adiutorio dei vale
at Sextum Quod vtile nobis
sit interdum a domino relinqui ·vij·
De vtilitate eius pugne quam
apostolus ponit in consolacione car
nis ac spiritus ·viij· Interrogatio
quid sit quod in capitulo apostoli post
adversantes sibi concupiscencias
carnis ac spiritus · tercia addicitur
voluntas ·ix· Responsio de
intellectu interrogationis ·x·
Quod vocabulum carnis non in
vna significacione ponatur
Quod in hoc loco caro ·xi·
ab apostolo nominetur · et quid sit con
cupiscencia spiritus ·xij·
Que sit voluntas nostra que inter
concupiscenciam carnis et spiritus
ponitur ·xiij· De vtilitate
cunctationis que ex colluctatione
oritur carnis et spiritus ·xiiij·
De irremedabili nequicia spiritua
lium nequiciarum ·xv·
Quod nobis prosit carnis adu
sus spiritum concupiscencia ·xvi·
De incentiuis carnis quibus nisi
humiliarentur grauius ruerent ·xvij·
De eunuchorum tepore ·xviij·
Interrogacio quid intersit inter car
nalem et animalem ·xviij·
De triplici animarum statu ·xix·
De hijs qui in temptacionis nigriis
occupantur prius vicesimum
De male abrenunciantibus primum

Incipit collacio abbatis
daniel de concupiscencia carnis ·i·

Inter ceteros christiane philosophie viros abbatem quoque vidimus danielem equalem quidem virtutum genere hijs qui in heremo sithi commanebant sed peculiarius gratia humilitatis ornatum Qui merito puritatis ac mansuetudinis sue a beato pafnucio solitudinis eiusdem presbitero equidem cum multis iunior etate esset ad dyaconij est prelatus officium In tantum enim beatus pafnucius virtutibus ipsius aggaudebat ut quem vite meritis et gratia parem nouerat coequare sibi etiam sacerdocij ordine festinaret. Siquidem nequaquam ferens eum in inferiori ministerio diucius immorari · optansque sibimet

successorem dignissimum providere superstitem cum presbiterii honore provexerit. Qui tamen prioris humilitatis consuetudinem non omittens, nichil umquam sibi illo potioris ordinis adiectione donavit, sed semper abbate Pafnutio spiritales hostias offerente, velud dyaconus in prioris ministerio permansit officio. In quo tamen beatum Pafnutium cum talis vir esset ac tantus ut in multis etiam prescientie gratiam possideret, hec spes substitutionis electionisque frustrata est. Nam non multo post hunc quem sibi paraverat successorem premisit ad dominum. ij.

Hic itaque beatus Daniel inquirentibus nobis cur interdum residentes in cellula tanta alacritate cordis cum ineffabili quodam gaudio et exuberantia sacratissimorum sensuum repleremur, ut eam non dicam sermo subsequi sed ne ipse quidem sensus obtineret, oratio quoque pura promitteretur ac prompta et mens plena spiritalibus fructibus preces suas efficaces ac leves etiam per soporem supplicans ad deum pervenire sentiret, ac rursum nullis existentibus causis tanto subito repleremur angore et inrationabili quadam mesticia premeremur, ut non solum nosmetipsos huiusmodi sensibus arescere sentiremus, verum etiam horreret cella, sorderet lectio, ipsaque instabilis ac nutabunda et quodammodo ebria emitteretur oratio, ita ut ingemiscentibus et conantibus nobis ad directionem pristinam revocari mens nostra non posset, quantoque intentius ad dei reduceretur intuitum, tanto vehementius ad discursus instabiles lubrico impetu ferretur excessu, et ita omni spiritali fructu redderetur effeta, ut nec desiderio regni celorum nec metu gehenne proposito ab hoc letali quodam sopore valeret excitari: ita respondit.

Triptita cap. tertium nobis a maioribus ratio super hac quam dicitis sterilitate mentis est tradita: quia eam de negligentia nostra aut de impugnatione dyaboli aut de dispensatione domini ac de probatione descendit. Et de negligentia quidem, cum vitio nostro tempore precedente incircumspecte nosmetipsos et remissius exhibentes et propter ignaviam et desidiam noxiis cogitationibus pastinam cordis nostri spinas et tribulos facimus germinare, quibus in ea pullulantibus

cōseq̄nter efficimur steriles.
atq̧ ab oī spūali fructu et cō
tēplatiōe ieiuni. De īpugnatiōe
vero zabuli: cū etiā bonis
nō mīq̄ studijs dediti. calli
da subtilitate mētē nrām ad
uersario penetrāte ul' ignoran
tes ab optimis ītentionib⁹
abstrahimur ul' īuiti

D Jspēsaciōis cap̄. iiij
autē ul' pbationis
duplex rā est. Prima
ut paulisp a dnō delicti et
mētis nrē infirmitatē humili
ter ītuentes. sup p̄cedēte
puritate cordis q̄ nob illius
visitatiōe donata ē nullate
nus extollamur. pbātes q̧
nos ab eodem delictos gemi
tibus nrīs et īdustria illum
leticie et puritatis statū re
cupare nō posse ītelligam⁹.
et p̄teritam cordis alacritatē
nō nrō studio sed illius nobis
dignatione collatā. et p̄nte
de ipius rursus gracia et il
luiatiōe eē poscendam. Scd̄a
vō pbatiōis ē rā ut pseuerā
cia nrā ul' mētis cōstancia
et desideriū cōprobetur. et q̄
ītentiōe cordis ul' orōnū īstā
cia deserente nos visitatiōez
scī spūs requirimus maifeste
tur ī nobis ac pit̄er agnos
cētes q̄nto labore amissum
istud spūale gaudiū et puri
tatis leticia conq̄ratur. solli
citius inuētū custodire ac te
nere attētius studeam⁹. Quo
dāmō eni negligencius cus
todiri solet. q̄cq̄d creditur fa
cile ^posse^ reparari cap̄ quītum.

P Er que euidēter pba
tur gram̄ dei ac mi
sericordiā semp opari
ī nobis ea q̄ bona sūt. q̄ dese
rente nos nichil valē studiū
laborātis et quātūlibet aī ī
tētis īdustriam sine ipius
iterū adiutorio statū p̄stinū
recupare nō posse: illud q̧ ī
nobis iugiter adimplei. nō
volentis neq̧ currētis sed mi
serētis ē dei. Que grā nō nū
q̄ etiā ē cōtrario negligentes ac
resolutos īspiratiōe hac quā
dicitis. scā et habūdācia spi
ritualiū cogitacōnū visitare nō
dēdignatur. sed īspirat īdignos
et suscitat dormiētes et illumīat
ignorācie cecitate possessos:
clemēter q̧ nos arguit atq̧ cas
tigat īfundens se cordibus
nrīs ut vel sic de inercie sop
no cōpūctiōe ipius īstigati
cōsurgere puocemur. Denique
frequēter etiā odoribus ultra
cōmūnem suauitatē cōpositiōnis
humane ī hijs ipis subito vi
sitacōibus adimplem̄. ita ut

meus hac oblectatioe resolu
ta i quedã sps rapiatur ex
cessum · seqz cõmorari obli
uiscatur i carne. cap̄ · vi ·
IN tantũ vero illũ quē
dixim⁹ abcessũ et ut
ita loquar desertio
nē dei beatus dauid utilē
ee cognouit ut neq̃q̄ orare
maluit ne a deo i nullo pe
nitus relinq̃retur. Hoc eni
sciebat icongruũ ee ul' sibi l'
huãne nẽ ad qualibet pueni
enti pfectionē · sed tēperari
eã potius depcatus sit dicēs
Nō me dēlinqs usquequaq. Ac si
diceret alijs ūbis. Scio q dēlin
q̃re soleas utilit' scōs ut eos
pbes · alit' eni ab adūsario t'
teptari nō pōt ni a te paulisp
fuerit dēlicti. Et iō nō rogo
ut nūq̃ me dēlinqs : q nō
expedit ni ut nō ul' meã in
firmitatē seutiens dicam ·
bonũ ni qd' humiliasti me · ul'
exerciũ nō habeã pliandi ·
Qd' sine dubio hre nō poto
si ni sp et idisrupte cohēt dī
na ptectio. Suffultũ nāqz
me tua ptectione teptare
zabulus nō audebit · illud
obiciens et exprobans vel ni
ul' tibi qd' adūsus adlethas
tuos solet calūpniosa voce
pferre. Nũ gratis iob colit

deũ : Nonne tu vallasti eum
ac domũ eius vniuisamqz
substãciã eius p circuitũ :
Sed magis peto ne me usqz
q̃z deseras · qd' gre dicitur
Vitte paappa · id est usqz ad
nimietatem. Quãtũ eni
ni utile ē si me paululum
subrelinqs ut desidei mei
constancia cõprobetur · tm
noxiũ ē si p meritis ac de
lictis meis nimiũ me deseri
paciaris : q nulla virtus
huãna si diucius i teptati
one tuo deseratur auxilio ·
sua poterit cõstancia pdu
rare · et nō ptin⁹ adūsarij uel
potēae ul' factioni succubere ·
ū tupē qui es huãnarũ viriũ
cõscius ac luctaminũ modēa
tor nō pmiseris teptare nos
sup id qd' possim⁹ · s; fecis cū
teptatioe et exitũ ut sustinē
possimus. Tale q et iudicum
libro sup exterminatoe gētiũ
spitaliũ q adūsant' isrtaheli
mistice legim⁹ designatũ · i
Hee sunt gētes qs dns dēliqt
ut erudiret i eis isrtahelē : et vt
hreut cõsuetudinē cū hostib⁹
pliandi. Et iterũ post pauca
Dimisitqz eos dns ut i ipis
experiretur isrtahelē utrũ au
direnτ mãdata dni q p̃ce
perat pribus eorũ p manũ

mopsi. an nõ. Quã utiq; pug
nã nõ inuidens quieti isrlelis
nec male eidẽ ꝯsulens sed sanus
ee utilissimã ꝯseruauit. ut
dũ gẽtiũ istarũ ĩpugnatiõe de
pmeretur nũq; se sentiret
auxilio dñi nõ egere. et ob id
sp ĩ eius meditatiõe et ĩuoca
tione psistens. nec ĩercia sol
ueretur. nec bellandi usum et
exercitia uirtutis amitteret
Frequenter enĩ q̃s nõ potuerũt
aduersa superare. securitas et
prosperitas deiecerũt cap̃. vij.

Hanc pugnã utiliter
nris q; insertã mẽbr
etiã ĩ aplõ ita legim9
Caro enĩ cõcupiscit aduersus
spm. sps uero aduersus carnẽ
hec aũt inuicem aduersantur
sibi. ut nõ q̃cũq; uultis illa
faciatis. Habes et hic pugnã
ĩnuisceratã quodãmõ corpori
nrõ dispensatiõe dñi puenire
Quod q; enĩ generaliter et sine aliq̃
exceptiõe oĩbus inest. qd aliud
indicari pt ñ hũane sbẽ p9
ruinã pmi hois uelud nãlr
attributũ. Et qd uniuersis cõge
nitũ ꝯcretũq; dephenditur.
quõ nõ credendũ sit arbitrio
dñi nõ nocẽtis sed ꝯsulentis
insertũ. Causam uẽo hui9
belli. id est carnis et spũs hãc
ee pnũciat. ut nõ q̃cũq;
uultis illa faciatis Ergo id
qd puidit deus ut nobis nõ
possit impleri. id ẽ nõ q̃cũq;
uolum9 illa faciam9. si ĩpleã
qd aliud credi pt ee q̃ nociũ.
Et ẽ quodãmõ utilis hec pug
na nobis dispensatiõe creato
ris inserta. et ad meliorẽ sta
tũ puocans atq; cõpellens.
qua sublata pculdubio par
e cõtrario pniciosa succederet

Germanus. cap̃ viij

Licet nobis quidẽ in
tellcũs ĩ ea plucere
uideatur. tamẽ quia necdũ
possum9 apli sensum ad liqdũ
puidere. uolum9 hec nobis
apcius explanari Tres enĩ
res hic indicari uidentur
Pma carnis aduersus spm
pugna. scda spũs aduersus
carnẽ ꝯcupiscẽcia. tcia uolũ
tas nrã q̃ uelut media collo
catur. de q̃ dicit. ut nõ q̃cũq;
uultis illa faciatis Sup q̃
re licet ut dixi suspicõnes
q̃sdam ex hys q̃ posita sunt
intelligencie colligamus. uo
lum9 tñ quia se obtulit hui9
collationis occasio aliqd no
bis lucidius disputari cap̃.

Daniel Discernẽ nouũ
diuisiones et lineas
q̃stionũ porcio ĩtellcũs
ẽ. et maxima pars ĩtelligẽcie

sñe qd nescias apt' qd dicitur
Insipienti interroganti sapiā
reputabitur. q2 licet is qui ī
terrogat vim pposite q̄onis
ignoret. tñ q2 prudēter īq̄rit
et itelligit q̄d nō intelligat.
hoc ip̄m illi reputabitur ad
sapiā̃ ex eo qd q̄d nesciat pru
denter agnouit. Scdm diuisioē3
itaq3 vtam̄ tres hoc loco res
ab ap̄lo itari videtur. ɔcu
piscencia carnis adūsus sp̄m
et sp̄us adūsus carnē. q̄ru
adūsus se īvicē pugna haut
videtur hēc tam̄ atq3 totem
ut ea q̄ volum⁹ inq̄t facere
nequamus. Quarta igit' sup̄e
est q̄ minime uos uidistis ut
illud sz qd nolum⁹ faciam⁹
Nūc ergo opus ē nobi ut p̄us
duarū ɔcupiscēciarū vim id
ē carnis et sp̄s agnoscamus
et ita demū q̄ volūtas sit mā
q̄ int' ūtraq3 posita ē discutē
valeam⁹ deīn qd possit volū
tatis int' nō ēē similiter dis
cernam⁹

cap̄. x.m

Vocabulū carnis ī scp
turis scīs multipharie
legim⁹ noiari Nam
nō nūq̄ sig̃t hoiem̄ integrum.
id ē qui ex corpe ɔsistat et aīa.
ut ibi. Vbū caro fcm̄ ē. et uide
bit oīs caro salutarē dei uri.
Nōnūq3 hoiēs pc̄tores atq3
carnales. ut ibi Nō pmaneb̄
sp̄us meus ī hoībus eo q̄ sit
caro. Interdum p ip̄is pctīs po
nitur. ut ibi. uos aūt nō estī
ī carne sed in sp̄u. Et iterum.
Caro et sanguis regnū celoz
nō possidebunt. Deniq3 sē.
Neq3 corruptio īcorruptelā
possidebit. Nōnūq̄ p cogna
tiōe et ppinquitate ut ibi
Ecce nos os tuū et caro tua
sum⁹. Et ap̄lus. Si quō ī emu
latione inducā carnē meā
et saluos faciam aliq̄s ex ill'
Querendū ergo nobis est.
scdm̄ q̄m significacōem ex
hijs q̄tuor carnē hic debeam⁹
accipe. Maīfestū naq3 ē scdz
illud qd positū est. et ūbum
caro fcm̄ ē. ul' illud. uidebit
oīs caro salutarē dei penitus
stare nō posse. neq3 scdm̄ ill⁹
qd dicitur nō pmanebit sp̄s
meus ī hoībus istis. eo q̄ sit
caro. q2 nō sicut ibi abrupte
d' hoīe pctore. ita et hj ponit'
caro. cū dicat'. caro ɔcupiscit
adūsus sp̄m et sp̄s adūsus
carnē. Neq3 eīn de rebus sb
stāncialibus loquitur sed de
actualib⁹ q̄ in vno eodemq3
hoīe ul' pit' ul' singillatim
cū q̄dā tp̄is vicissitudine et
mutatione luctantur.

Capitulum vndecimum.

Quamobrem in hoc loco carnem non hominem id est hominis substanciam: sed voluntatem carnis desideria pessima debemus accipere. sicut nec spiritum quidem aliquam rem substancialem sed anime desideria bona et spiritualia designari. Quem sensum idem beatus apostolus superius evidenter expressit dicens Dico autem spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis Caro enim concupiscit adversus spiritum spiritus vero adversus carnem. Hec autem invicem adversantur sibi ut non quecumque vultis illa faciatis Que cum utraque id est desideria carnis et spiritus in uno eodemque sint homine. intestinum cotidie intra nos geritur bellum dum concupiscencia carnis que precipitanter fertur ad vicia hiis que ad presentem requiem pertinent delicijs gaudet. Quibus econtra concupiscencia spiritus adversata ita desiderat tota spiritualibus studijs inherere ut eciam necessarios usus carnis optet excludere. sic illis iugiter cupiens occupari. ut nullam optet fragilitati eius curam penitus impertiri Caro luxurijs ac libidine delectatur. spiritus nec ipsis quidem naturalibus desiderijs acquiescat Illa cupit saciari sompno. repleri cibo. hec itaque vigilijs et ieiunijs sagiatur. ut ne ad ipsum quidem necessarium vite usum sompnum cibumque velit admittere Illa universis exuberans copijs concupiscit. hec ne ipsius quidem exigui panis cotidianam substanciam habere contentus est Illa lavacris illa nitescere et cotidianis adulancium cuneis appetit constipari. hec squalore sordium et inaccessibili heremi vastitate congaudet Honoribus illa et laudibus hominum confovetur: hec irrogatis sibi iniurijs ac persecucionibus gloriatur Inter has igitur concupiscencias utrasque anime voluntas in meditullio quodam vituperabiliore consistens. nec viciorum flagicijs oblectatur. nec virtutum doloribus acquiescit: sic querens a passionibus temperari carnalibus ut nequaquam velit dolores necessarios sustinere. sine quibus desideria spiritus nequit possidere. absque castigacione carnis castimoniam corporis desiderans optinere. sine quibus vigiliarum labore cordis acquirere puritatem. cum requie carnis spiritualibus exuberare virtutibus. absque ullius exasperacione continuam paciencie graciam possidere. humilitatem christi sine honoris mundani exercere iactura religiosis

simplicitatem cum seculari ambicione
sectari. Christo cum hominum laude ac
favore servire. districtionem veri
tatis sine cuiuspiam vel tenui of
fensione proferre: postremo sic
vult futura consequi bona ut
presencia non amittat. Que vo
luntas numquam nos ad perfectionem
veram faciet pervenire. sed in
tepore quodam deterrimo colloca
bit. tales quoque faciet quales sunt
qui in apocalipsi increpacione domini
castigantur. Scio opera tua quia
neque frigidus es neque calidus.
utinam frigidus esses aut cali
dus. Nunc autem quia tepidus es
incipiam te evomere ex ore meo.
Huic tepidissimo statui al
trinsecus hec insurgencia bel
la diruperint. Nam cum famulan
tes huic voluntati nostre ad hanc
remissionem voluimus nosmet
ipsos paululum relaxare. confesti
aculei carnis insurgunt. suisque
nos viciis et passionibus sau
ciantes nequaquam in illa qua delectamur
puritatis qualitate stare permittunt.
atque ad illam quam horremus frigi
dam voluptate plenamque sen
tibus pertrahunt viam. Rursum
si spiritus fervore succensi opera car
nis volentes extinguere. sine
ullo respectu fragilitatis huma
ne totos nosmetipsos tempta
verimus ad inmoderata virtutum
studia cordis elacione conferre.
interpellans inbecillitas carnis
ab illa reprehensibili nimieta
te spiritum revocat ac retardat.
Et ita fit ut utriusque concupiscencia sibi
colluctacione alterna sibimet re
pugnante. anime voluntas que nec
totam se carnalibus desideriis
dederit nec virtutum vult labori
bus desudare. quodammodo iusto
moderamine temperetur: dum hinc
inde utriusque contencio illam per
niciosiorem excludens anime volun
tatem. quandam equitatis libram
in statera nostri corporis collocet.
que spiritus carnisque confinia iusto
discernit examine. nec a dex
tris mentem spiritus ardore succen
sam. nec a leva carnem viciorum
aculeis preponderare permittens.
Dumque hec pugna cotidianis
diebus utiliter exagitatur in
nobis. ad illud quartum quod nolu
mus salubriter venire compellimur
ut puritatem cordis non ocio nec
securitate sed iugi sudore et
contricione spiritus acquiramus. casti
tatemque carnis districtis ieiu
niis fame siti ac vigilancia
retineamus. directionem eciam cordis
lectione vigiliis oracione continua.
et solitudinis squalore capi
amus. pacienciam tribulacionum ex
erciciis retentemus. cum blasphe
miis et obprobriorum saturitate

mō seruiam⁹ auctori · veritatē
cū inuidia mūdi huiꝰ et īimici
tijs si necē fuit exeqᵐur et illi
colluctatiōē i mō corpe militā
te · ꝓmerebis nobis ab hac ignaui
ui seccuritate · atq; ad istū qꝫ
nolum⁹ laborē ac virtutum
studia ꝓuocatis equitas op
time media retentetur cap̄ · xij ·

Ut tepidū nr̄e volūta
tis arbitium hinc sp̄s
feruor illinc carnis
gelidissim⁹ rigor modeātissīō
calōe ɔtēpēiēt · ac neqꝫ ad ef
frenata vicia mētē ꝑtrahi cō
cupiscēcia sp̄us sinat · nec
rursum ad virtutū irrōnabi
les appetitus fragilitas car
nis spm̄ paciatur extolli · ne
ul' inde omigenū pullulent
fomites viciorū · uel hinc ela
cio morbi p̄ncipalis emergēs ·
telo nos sup̄bie grauiore confodi
at · Sed horū pugne eqlibratō
iusta succedens sanā et mo
deratā int' utrāqꝫ virtutū re
seruet viam · itinē regio docēs
militē xp̄i semꝑ icedē · atq; ita
fiet · ut cū ꝑ tepoē huiꝰ qͦ dixi⁹
ignauissime volūtatis ꝑfesi⁹
mens ad desideria carnis fuit
deuoluta · sp̄s ɔcupiā refrenet ·
neqᵐqꝫ eo vitijs acquiescente ter
renis · rursūqꝫ si īmodeato
feruore ꝑ excessum cordis ad
īpossibilia fuit sp̄s ul' et īcon
sideāta corruptus · īfirmitate
carnis ad iustū ꝑtrahatur exa
men · et cūsceudens volūtatis
nr̄e tepidissimū statū · ɔmodis
sima tēperie · planoqꝫ tramite
cū sudoris īdustia viā ꝑfectiōīs
incedat · Simile qͦd eciā in illius
exstructiōē turris legim⁹ a dn̄o
dispēsatū in libro geneseos ubi
linguarū aborta cōfusio · repē
te sacrilegos ausᵘ homīn nephā
dos qꝫ cōpescuit · Permāsisset
etenī ibi adūsus dm̄ īmo adū
sus eos q̄ dimā eius attēptare
ceperūt maiestatē cōsensus
noxius · ni eos repugnās dispē
satiōē dei inter se dūsitas lin
gue ꝑ dissonāciā uocis ī melio
rem statū ꝑficē cōpulisset · et
q̄s ad exicium sui aiauerat
pniciosa cōsensio · ad salutem
reuocasset bona utilisqꝫ discor
dia incipiētes scꝫ hūanā fra
gilitatē intedente diuisione
sentire · qꝫ ꝑ noxiā inspiratiōē
elati antea nesciebant · In nū
vero utilis nobis ex huiꝰ pug
ne dūsitate cunctacō nascitur
et salutaris ex hac cōcertatiōē
dilacō · ut resistente soliditate
corporea · dū ab eorū effcū · q̄
uegeter mēte cōcipim⁹ · retrahi
mur · uōnūqꝫ ī meliorē statū ·
seu penitudine subsequente

seu emēdatiōe quadā q̄ solet
p̄ castinatiōe opis · et r̄cogi
tatiōe īteruenīēte descendere
corrigamur Deniq̄ hos q̄s ī
telligim⁹ ad volūtatū suarū
desideria pficienda nullo car
nis obstaculo retardari demo
nes saluet ac spūales nequi
tias equidē cū sint de eminē
tiore angelorū ordine deuo
luti · detestabiliōes eē hoīb⁹
cōtēplam̄ eo q̄ possibilitate
eorum desiderijs adiacēte · id q̄d
nequit̄ simul cōceperīt ītre
uocabili malo pficē nō vere
tur · q̄ sicut ē aīm⁹ eorum velox
ad excogitādū · sic ad pficien
dū prior et absoluta sb̄a.
Cūq̄ suppeditat eis pua fa
cilitas ea que uoluerint pa
gendi cōceptū malū [nulla] īteruēēs
deliberatio salutaris emēdat

Spūalis cap̄ · xiij ·
Sūaq̄ sb̄a nec ulla
carnis soliditate de
uincta · ut excusatiōnē exorte
ī sese p̄ue nō recipit volūtat̄
ita veniam malignitatis ex
cludit · q̄a nulla q̄admodū
nos ad peccādū impūgātiōe
carnis extīsecus lacessita ē ·
sed vicio solius male uolū
tatis accensa · et ob hoc sine
remedio est · Sicut eīn̄ nulla
terna sollicitante materia cor

rūpitur · ita ne īdulgēciā q̄dē
aut locū penitudīs obtinē pt
Quibus ex rebus euidenter
colligitur q̄d nō solū noxia
nō sit hec q̄ cōsēmūcē sustitā
ī nobis carnis sp̄s q̄ cōtentio ·
uerūecīā multū cōferunt nobis
utilitatem cap̄ · xiiij ·

Primo q̄d desideas ac
neglīgentias nr̄is
stati arguit et ut q̄dā
diligētissim⁹ pedagogus a
districtiōis et disciplinē linea
nūq̄ nos d'uiare cōcedens
si paululū q̄d securitas nr̄ā
mēsurā cōgrue serenitatis
excesseit · flagellis incētiuorum
stimulat cōfestim et incepat
atq̄ [ad] cōpetentē reuocat p̄cita
tem Secdō q̄d p castimonie
ac puritatis ītegritate cū dei
grā cōcedente ita nos longo
tp̄e genitali pollucione vide
tim⁹ īmunes ut ne ip̄a q̄dē
simplici cōmotiōe carnis ul
terius nos ingestandos eē cre
dam⁹ · et p hoc uelut qui nō
gestemus corruptelā carnis
in secretis cōscīe nr̄e fiamus
elati · suo nos rursū quamus
quieto ac simplici visitans
fluxu humiliat ac retūdit · nos
q̄ hoīes eē stimulis suis āmo
net Quodāmō eīn̄ cū ī ceteris
gn̄ibus viciorū et q̄dem gra

moribus magisque noxiis indif
ferentius soleamus incurrere. nec
tamen facile in eorum conpungamur ad
missio. in hoc peculiarius humili
atur conscientia nostra: per quam hanc illu
sionem neglectarum quoque pas
sionum recordatione mordetur.
euidenter intelligens inmundam se
factam naturalibus incentiuis. que
cum esset inmundior spiritualibus vi
tiis ignorabat. et tanto amplius pro
tinus ad emendationem antiquioris
ignauie commonetur nec super
successibus preterite puritatis
debere confidere. quam se perspicit
pusillum quod declinaverit a domino
perdidisse. nec posse huius purifi
cationis donum nisi per solius dei
gratiam possidere. docentibus nos
quodammodo ipsius rei experimen
tis ut si integritatem cordis per
petuo consequi delectamur humilitatis
studeamus virtutem iugiter opti
nere Capitulum xv.

Huius igitur puritatis
elationem pernitiosiorem
futuram cunctis sceleri
bus atque flagitiis. et ob hanc
nichil nos emolumenti consecu
turos pro qualibet castitatis
integritate. testes sunt ille vir
tutes quarum superius fecimus men
tionem. quas cum nullas huiusmodi titil
lationes carnis habuisse credant
ob solam cordis elationem

perpetua ruina de sublimi celestique
statione deiecti sunt. Essemus itaque
penitus absque remedio tepidi
ut pote non habentes indicem neg
ligentie nostre uel in corpore nostro uel
in conscientiis nostris insidentem. nec
studeremus ad perfectionis unquam per
uenire feruorem; sed ne frugali
tatis quidem districtionem uel con
tinentie teneremus. nisi nos hec titilla
tio carnis incessens humiliaret
atque retunderet. et aduersus spiri
talium quoque uiciorum purgatio
nem sollicitos redderet et intentos

De eunuchis in hiis cap xvi

Quod spadones sint corpore
idcirco huic cum tepore
plerique inesse deprehendimus. quod
uelut absoluti ab hac necessita
te carnali. nec labore continen
tie corporalis nec contritione cordis
se estimant indigere. Et hac se
curitate resoluti. nunquam perfectio
nem cordis sed ne spiritualium quidem
uiciorum purgationem uel querere
in ueritate uel possidere festinant.
Qui status a carnali quali
tate descendens efficitur anima
lis. qui est procul dubio deterior
gradus. Ipse est enim qui de fri
gido ad tepidum transiens detes
tabilior domini uoce signatur

Germanus cap xvii.

De utilitate colluctacionis que inter carnem et

spiritu suscitatur. quanti uidetur nobis euidenter expressum est. ita ut eam ipsis quodammodo manibus nostris palpabilem fatum esse credamus. Et idcirco hunc quoque terenum nobis similiter accipimus aperiri quod interesse inter carnalem et animalem uirum. uel quemadmodum animalis carnali possit esse deterior. capitulum.

Daniel secundum xviij diffinitionem scripture tres sunt animarum status. Primus carnalis. Secundus animalis. Tertius spiritualis. Quos in apostolo ita legimus designari. Nam de carnali dicitur. lac nobis potum dedi non escam. Necdum enim poteratis. sed nec adhuc quidem potestis. adhuc enim carnales estis. Et iterum. Ubi enim est inter uos zelus et contentio. nonne carnales estis. De animali quoque taliter commemorat. Animalis autem homo non percipit ea que sunt spiritus dei stultitia enim illi est. De spirituali uero. Spiritualis autem examinat omnia. ipse autem a nemine iudicatur. Et iterum. Uos qui spirituales estis instruite eos qui huiusmodi sunt in spiritu lenitatis. Itaque festinandum nobis est. ut cum renunciantes desierimus esse carnales idest a secularium ceperimus conuersacione seiungi. et ab illa manifesta carnis pollutione cessare. spiritualem statum protinus apprehendere tota uirtute nitamur. ne forte blandientes nobis quod uidemur secundum exteriorem hominem huic renunciasse mundo. uel carnalium fornicationum decerpsisse contagia. tamquam quasi summam perfectionis per hoc apprehenderimus. remissiores deinceps erga emendationem ceterarum passionum lentiores quoque reddamur. et inter utrumque detenti. gradum spiritualis profectus assequi nequeamus. existimantes ad perfectionem nobis abunde sufficere. quod exteriorem hominem uideamur de conuersatione mundi huius ac uoluptatibus segregati. uel quod immunes simus a corruptela uel commixtione carnali. et ita inuenti in illo tepido statu qui deterior iudicatur euomendos nos ex ore domini secundum eius sententiam nouimus ita dicentis. Utinam calidus esses aut frigidus Nunc autem tepidus es. et incipiam te euomere ex ore meo. Nec inmerito eos dominus quos iam in uisceribus receperat caritatis. nomine tepefactos cum quadam conuulsione pectoris sui euomendos esse pronunciat. Qui cum salutare quodammodo ei potuissent prebere sibi alimentum. auelli ab eius uisceribus maluerunt.

tanto deteriores effecti illis qui numquam ori domino illati sunt cibi quanto id quod nausia compellente proicimus odibilius detestamur. Quod quod enim frigidum est etiam ore nostro susceptum in calorem vertitur et salutiferam suavitate proficit. Quod autem semel vitio perniciosi teporis abiectum est non dicam labiis admoneri sed etiam eminus intueri sine ingenti horrore non possumus. Rectissime ergo pronunciatur esse deterior quam secularis ad salutarem conversionem ac perfectionis fastigium carnalis quis idest gentilis vel secularis accedit quam is qui professus monachum nec tamen viam professionis arripiens secundum regulam discipline ab illo semel spiritualis fervoris igne discessit. Ille namque corporalibus saltem viciis humiliatus atque immundum se sentiens contagione carnali ad fontem vere purificationis ac professionis culmine quamque compunctus accurrens et horrescens illum in quo est infidelitatis gelidissimum statum in spiritus ardore succensus ad perfectionem facilius convolabit. Nam qui semel ut diximus tepide exorsus initio monachi cepit abuti vocabulo nec tamen humilitate ac fervore quo debuit iter huius professionis arripuit. infectus semel hac miserabili lue et in ea quodammodo resolutus nec per se ulterius perfectum sapere nec alterius potest monitis erudiri. Dicit enim in corde suo secundum illam domini sententiam quia dives sum et locuples et nullius egeo. Cui illud quod sequitur quoque mox competenter aptabitur. Tu autem es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. In eo factus etiam seculari deterior quod miserum se nec cecum ac nudum aut emendatione dignum vel egere monitis alicuius ac institutione cognoscit et ob hoc nec exhortacionem quidem ullam ubi salutaris admittit. non intelligens ipso monachi se nomine pregravari ac deprimi opinione cunctorum quia dum creditur ab omnibus sanctus et velut dei famulus colitur necesse est ut in futuro vehementiori iudicio penitusque subdatur. Postremo quid diucius immoramur in hiis que nobis experimento satis comperta sunt ac probata. Frequenter vidimus de frigidis atque carnalibus id est secularibus atque paganis ad spiritualem pervenisse fervorem de tepidis atque animalibus omnino non vidimus. quos etiam per prophetam ita legimus dominum detestari ut spiritualibus atque doctoribus precipiatur

ut ab eis monēdis docendisq; discedant · et nec q̄ uelut steri li atq; īfructuosa tra noxijsq; sentibus occupata semē ubi salutaris expendant · sed ut contempnētes eā · nouā potius extolant tīm · id ē erga paganos ac sclares occū doctīe cultum · ac ubi cūssent salutaris instrūciā · Qd' ita legitur hec dicit dn̄s uiro iuda et habitatori ihrlm Nouate uobis nouale : et nolite serere sup spinas

Capitulū xix

Deniq; qd' pudet dicē cum pleriosq; abrenūciasse cōspiciam⁹ · ut nichil amplius inmutasse d' antiorbus uicijs ac morib⁹ cōprobentur · nisi ordinē tm̄ tumō atq; habitū sclarē Nā acq̄rere pecuniās gestiūt · qs ān nō posséderāt · uel certe q̄s habuerūt retinē nō desinūt · et qd' ē lugubrius eciā āplicare desiderant sub hoc ptextu · qd' uel famulos suos exīu semp ul' fr̄es alere se debē iustū eē cōtendūt : uel certe sub obtentu ɔgregādorū frm̄ cupiditate · et īstituendi mōsterij simulacioē cetus reseruāt · quem uelud abbates īstitue se posse psumūt · Qui si ī ueritate uiā pfcōnis inquirerent : h° potius tota uirtute pfice nite retur · ut sz exuti nō solū pecunijs uel eciā affectionibus pstinis et districtionibus uniuersis · semetipōs singulares ac nudos ita sub seniorū impio collocarent : ut curā nō mō alioꝝ nulla · sed ne sui quidē gererent Econtrario aūt euenit ut dū frībus pesse festinant · minq; senioribus ipi subiciātur et a suphia inchoantes dū alios instituē cupiunt · nec discē ipi nec agē ea q̄ sunt deo agenda merēātur Qui nete est ut scdm saluatoris sniām ceca duces cecoꝝ effici piter ī foueam cadant Cui⁹ suphie licet unū genus sit : duplex tm̄ eius est spēs · Vna q̄ ueritatem grauitatemq; iugiter emētitur · alia q̄ effrenata libertate in cachinnos fatuos risusq; dissoluitur · Et illa quidē taciturnitati cōgaudet : hec uo dedignatur silencio artari · nec confunditur passim ploqui eciā res īcōgruas et ineptas · dū erubescit uel inferior ceteris ul' indoctior iudicari Alia ob elacioē, clericatus ambit officiū · alia despicit · utpote · iudicans id illud aut dignitati pstine aut uite · ac natalium suorū

meritis incongruum uel indignum
Quarum que deterior presumenda
da sit: uniuscuiusque discerni
at atque perpendat examen.
Unum sane atque idem inobedi
entie genus est. uel propter
operationis instanciam. uel propter
ocii desiderium senioris viola
re mandatum. tamque dispendi
osum est pro sompno. quam pro vigilan
cia monasterii statuta convellere
Tantum denique est transire ab
batis preceptum ut negligas:
quantum si contempnas ut dor
mias Nec alius superbie fo
mes est pro ieiunio fratrem quam
pro refectione contempnere. nisi
quod perniciosiora et a remed
diis longinquiora sunt vicia
que sub specie virtutum et yma
gine spiritalium rerum videntur
emergere. quam illa que ex a
perto pro carnali voluptate
gignuntur Hec enim velut
palam exposita ac manifesta
languoris. et arguuntur co
minus et sanantur. illa vero
dum sub pretextu virtutum te
guntur. incurata perdurant:
et deceptos quosque periculo
sius faciunt ac desperatius
egrotare Capitulum. xx.

Nam illud ridiculum
lum qualiter exprima
tur: quod nonnullos
post illum prime renunciationis
ardorem quo uel res fami
liares. uel opes plurimas.
ac miliciam secularem relin
quentes. semetipsos ad monas
teria contulerunt. tanto cum
studio in hiis que penitus ab
scidi non possunt. et que nequeunt
in hoc ordine non haberi. quamuis
uis parva viliaque sint esse
devinctos: ut horum cura
omnium pristinarum facultatum
superent passionem. Quibus
profecto non magnum proderit
maiores opes ac substanciam
contempsisse. quia affectus earum
ob quos ille contempnende
sunt in res parvas atque exi
guas transtulerint. Nam vi
cium cupiditatis et avaricie
quod erga species preciosas exer
cere non possunt. circa viliores
materias retinentes non ab
scidisse sed commutasse se
probant pristinam passionem
Nam nimia devincti dili
gencia erga curam psyacii
sportelle. sacelli. codicis
matte. aliarumque rerum simi
lium quamvis vilissimarum:
eadem tamen qua antea libi
dine detinentur Que etiam
tanta emulatione custodiunt
atque defendunt: ut pro ipsis
adversus fratrem commoveri eos

et qd turpius est eaa litiga re nō pudeat In quibus ad huc egritudine cupiditatis pstine laborantes . hec eadē que usus corporis possidē modium . ul' necitas cogit scdm mun mēsuram qz ɔcem nō sūt habe cōtenti . in hoc quoqz sui cordis auaritiam designātes ul' cu ea quib⁹ uti nce est ppensius studēt tmē qz ceteri . uel excedentes diligentie modū peculiari⁹ ea attencausqz custodiūt . et ab alioz cōtrectatione de fendūt que uniusis frībus debent ee com̄ . Quasi uo dm̄ tm̄mō metalloru et nō ipa passio cupidita tis habeatur inopia . et cu p rebus quidē magnis irasci nō licet . p uilioribus uo hoc ipm̄ fecisse sine culpa sit . et nō idcirco p̄ciosiores ab iecim⁹ materias ut facilius discerem⁹ uiliora cōtēpnere Quid em̄ differt utrū quis pturbatioem cupiditatis erga opes amplas atqz mag nificas an erga uiliores ex ercent species ? ñ qd in eo reprehensibilior iudicandus est . qd qui maxima spreue rit minimis obligetur . Ideo qz pfsōne cordis ista non

obtinet abrenunciacō . qui censum habeat paupis nō abicit diuitis uolūtatem

Incipiunt cap. de collatiōe serapionis abbatis cap pmū

Aduentus nr̄ ad abbatis serapio nis cellam et inquisicio de gnūb⁹ et ipugnatiōe ui cioru .ii. Narracio ab batis serapionis de octo pncipalibus uicijs . tercium . De duobus uicioru gnūb⁹ et efficiencia coz q̄driptita . Quartum . Recapitulacō de gastimargia et fornica cionis passione et curatiōe coz Quītū Quō dn̄s nr̄ solus absqz pccō teptatus sit Sextum De rōe tep tationis qua a dyabulo ap petitus ē dn̄s Septimum . De cōsūmatiōe cenodorie et supbie sn̄ misterio corpo rali Octauū De philar giria qd ex' natā sit et qd' misit int' ipam et nālia uicia Nonū De ira atqz tristicia qd intcedencia ui cia plerūqz inueniātur decimū De .vi. uicioru cō cordia et duoru ab eis dis sidenciū cognacione .xii. De origine et qualitate

vniuscuiusq; vicij ·xiij·
¶ In quo sit utilis cenodoxia xiiij· ¶ De uaria obpugnatione omnū viciorū ·xv·
¶ De instituendo adūsū vicia certamen scd'm ipsor īfestationē xvi· ¶ Nichil nos posse adūsum vicia sine auxilio dei nec debē nos extolli ī eorū victoria ·xvij·
¶ De significatōe septē gencium quarū isrl' accepit t̃ras. et quare alibi septē alibi inste gentes esse dicantur ·xviij·
¶ Interogatio de cōparatiōe septē gēciū et octo viciorū xix·
¶ Rūsio quō quō scd'm octo vicia octo gēciū nūs ipleat ·xx·
¶ Cur una quidē gens desit. septē uō iubeantur extingui
¶ De natura gastimargie ·xxi· ad naām aquile cōparate
¶ De pseuerātia ·xxij· gastimargie adūsus phōs disputata ·xxiij· ¶ Cur abrahe p̄dixit dn̄s x gētes expugnandas a pplō isrl' ·xxiiij·
¶ Quō nobis utile sit uicior terras possidere ·xxv·
¶ Qd' tre de quib⁹ expulsi sūt ppli chananeorū semini sem fuerūt deputate ·xxvi·
¶ Testimonia diūsa sup significatione viij vicior ·xxvij·
¶ Qd' deuicta passione gule
ipendendus sit labor ad ỽtutes certas optinendas
¶ Qd' nō idem pliorū ordo sit q̄ ponitur in cathalogo viciorū

¶ Incipit collatio abbatis serapionis de viij vicijs pncipalibus cap̄ pᵐ

In illo cetu antiquissimor seniū fuit vir noīe serapion apprime grā discretionis ornatus · cui⁹ collationem ope p̄ciū lr̄is trecor tradere Ambigentibus enī nobis ut de ipugnaciōe viciorū aliq̄ disputaret quib⁹ origines eorū et cause manifesta pauderentur ita exorsus ē

Octo sunt cap̄ ·ij· pncipalia vicia q̄ huanū genus infestant · id est primū gastrimargia qd' sonat ventris ingluuies · scd'm fornicatio · tciū philargiria idest auaricia siue amor pecunie · qrtu ira · qntū tristicia · sextum accidia id est anxietas siue tediū cordis · septimū cenodoxia idest iactancia seu vana gloria · octauū superbia cap̄ tercium

Horum igitur viciorum que sunt duo. Aut enim naturalia sunt ut gastrimargia aut extra naturam ut philargiria. Efficientia vero quadripartita est. Quedam enim sine actione carnali consummari non possunt ut est gastrimargia et fornicatio. Quedam etiam sine ulla corporis actione complentur ut est superbia et cenodoxia. Nonnulla commocionis sue causas extrinsecus capiunt ut est philargiria et ira. Alia vero intestinis motibus excitantur ut est accidia atque tristicia. Capitulum quintum

Et licet hec eadem non solum disputatione quantum possumus brevi. sed etiam scripturarum testimoniis manifestiora reddamus. gastrimargia et fornicacio cum naturaliter nobis insederint. nonnumquam etiam sine ullo anime incitamento solius instigatione ac prurituum carnis oriuntur materia tamen ut consummentur egent extrinsecus et ita in effectum corporali actione proveniunt. Unusquisque enim temptatur a propria concupiscentia. Deinde cum concupiscentia fuit concepta. parit peccatum. peccatum vero cum fuerit consummatum generat mortem. Nam nec primus adam per gastrimargiam decipi potuit. nisi esce materiam habens in promptu abusus ea fuisset illicite: nec secundus sine cuiusdam materie illicitatione temptatur cum dicitur ei. si filius dei es dic ut lapides isti panes fiant. Fornicatio vero quod non nisi per corpus perficiatur omnibus patet. ita de hoc spiritu dicente domino ad beatum iob. Virtus eius in lumbis eius et potestas eius super umbilicum ventris eius. Ideoque hec specialiter duo que ministerio carnis explentur. extra illam spiritualem anime curam egent peculiarius etiam continencia corporali Siquidem ad retundendos horum stimulos non sufficiat sola mentis intencio. ut nonnumquam solet adversus iram seu tristiciam ceterasque fieri passiones quas etiam sine ulla carnis afflictione sola novit expugnare mentis industria: nisi etiam castigatio corporalis accesserit. que ieiuniis vigiliis que et operis contricione perficitur. hys que fuit remotio localis adiuncta quia sicut amborum vicio id est anime et corporis generantur. ita superari nisi utriusque labore non poterunt. Et licet

btūs aplūs oīa vicia gnalit
pnūciauerit ēē carnalia · sicqđ
īmicicias atq iras et heses ·
int' cetera carnis opa nūauit.
nos tn̄ ad illoꝝ curationes
atq naturas diligentius col
ligendas · duplici ea diuisioē
distinguim9 Nam ex hijs
qdam dicim9 ēē carnalia :
qdam ueō spūalia · Et illa
quidē carnalia q spālr ad
fomitē sensumq ptinent car
nis : quibus illa ita delectatur
ac pascitur · ut etiā quietas
inritet mētes · īuitasq eas
nō nūqā ptrahat ad sue vo
lūtatis assensum · De quib9
btūs aplūs quibusdam ait
Et nos omēs aliqn̄ gūsati
sum9 in desiderijs carnis
nrē · faciētes uolūtatē carnis
et cogitacōnū : et eram9 nā
filij ire sicut et ceteri · Spūa
lia ueō dicim9 : que īstinctu
aīe solius orta nō solū nich
il volutatis cōferunt carni ·
sed etiā grauissimis eā languo
ribus afficiencia miserrime
iocūditatis pastu mām tā
tū nutriunt egrotātē Et id
circo hec quidē simplici cure
indigent medicina q aūt
carnalia sunt · nō nisi du
plici queādmodū diximus
ad sanitatem curationemq
puenīūt · Unde puritati stu
dentibus plurimū confert ·
ut harū carnaliū passionū
ipās materias sibi pmit9
subtrahant · quib9 pt ul' oc
casio uel recordatio eorum
egrotanti adhuc aīe gnari
Necesse ē eīn ut morbo du
plici duplex adhibeatur
curatio · Nam corpi ne cō
cupiscencia ī effanū temptet
prūpere · incentiuo effigies et
materia illiciens subtrahēda
ē · et aīe nichilomin9 · ne eā
ul' cogitacione cōcipiat · at
tencius meditatio scriptura
rū et sollicitudo puigil et
remotio solitudinis utilit'
apponenda · In ceteris aūt
vitijs hūana cōsorcia nich
il obsunt · quīn ymo etiā
plurimū cōferunt hijs q cure
eis ī ueritate desiderant · eꝫ
frequēcia hoīm magis ar
guūtur · Et dū lacessita cre
brius manifestātur celeri
medicina puenīūt ad sa
lutem

capitlm quītū

Ideoq dūs nr̄ ihūs
xpūs cū apli sniā
pronūcietur tēpta
tus fuisse p oīa scdm simi
litudinē nrām · dicitur tn̄
absq pctō · id ē absq hu9
passionis contagione · ne

quasque scilicet aculeos car
nalis concupiscentie expertus
quibus necesse est etiam ignoran
tes invitos que compungi. quippe
cui nulla inerat similitudo
seuiacionis uel conceptionis huma
humane. ita racione conceptus ei
archangelo nunciante Spiritus
sanctus superueniet in te. et uirtus
altissimi obumbrabit tibi
Ideoque quod nascetur ex te sanctum
uocabitur filius dei cap. vi.

In illis enim passioni
bus etiam ipse tempta
ri debuit incorrup
tam ymaginem dei et similitu
dinem possidens. in quibus et
adam temptatus est. cum adhuc
in illa inuiolata dei ymagine
perduraret. hoc est gastrimar
gia. cenodoxia. superbia. non
in quibus post preuaricationem
mandati ymagine dei ac si
militudine dei violata suo
iam uicio deuolutus inuolui
Gastrimargia namque est. qua
interdicti ligni presumit edu
lium. Cenodoxia qua dicitur.
aperientur oculi uestri. superbia
qua dicitur. eritis sicut dii
scientes bonum et malum In
hijs ergo tribus vicijs etiam
dominum saluatorem legimus fuisse
temptatum Gastimargia. cum
dicitur ei a dyabolo dic ut
lapides isti panes fiant. Ce
nodoxia. si filius dei es mit
te te deorsum. Superbia. cum
ostendens illi omnia regna mundi
et eorum gloriam dicat. hec omnia
tibi dabo si cadens adoraueris
me. ut cum hijsdem. quibus il
temptacionis lineis appetitur
nos quoque quemadmodum temp
tatorem vincere debemus
suo doceret exemplo Ideoque
et ille adam dicitur. et iste
adam Ille primus adam ad
ruinam et mortem. hic primus
ad resurrectionem et vitam
Per illum omne genus hominum
condempnatur. Per istum omne
genus hominum liberatur. Ille
de rudi atque intacta fingitur
terra. hic de maria virgine
procreatur. Huius ergo ut sus
cipe eum temptaciones oportuit.
ita excedere necessarium non fuit. nec
eum qui gastimargiam vicerat
poterat fornicacione temptari
que ex illius habundancia
ac radice procedit. quia ne
ille quidem primus adam fuis
set elisus. nisi ante generatem
eius passionem deceptus il
lecebris dyaboli recepisset.
Et ob hoc filius dei non ab
solute in carne peccati uenis
se dicitur sed in similitudine
carnis peccati. quia cum esset

in eo uia tam manducans scilicet et bibens et dormiens. clauorum quoque confixionem in ueritate suscipiens. peccatum eius quod per preuaricationem contraxit uerum non habuit sed ymaginarium. Non enim ignitos aculeos concupiscencie carnalis expertus est. qui etiam nolentibus nobis naturaliter iam aduersum nos consurgunt. sed huius quandam similitudinem naturam participando suscepit. Nam cum omnia que officii nostri sunt in ueritate compleret. et uniuersas infirmitates gestaret humanas. consequenter huic quoque passioni putatus est subiacere. ut per has infirmitates etiam condicionem huius quoque vicii atque peccati videretur in sua carne portare. Denique in hiis eum tantummodo viciis dyabolus temptat in quibus et illum primum deceperat. coniciens quoque hunc uelud hominem similiter in ceteris illudendum si eum in illis quibus priorem deiecerat sensisset illusum. Verum ei secundum iam morbum qui de radice principalis vicii pullulabat. primo certamine confutatus inferre non potuit. Videbat enim nullatenus eum initialem tamen huius egritudinis suscepisse. et atque superfluum sperari ab eo fructum peccati. cuius eum sciebat uel radices nullomodo recepisse cernebat. Licet secundum lucam qui postremam temptationem illam ponit. in qua dicitur. si filius dei es mitte te deorsum. hec superbie passio possit intelligi. ita ut illa superior quam matheus terciam ponit. in qua iuxta predictum lucam euangelistam omnia ei regna mundi in puncto temporis ostendens dyabolus repromittit. accipiatur passio philargirie. quo scilicet post gastrimargie victoriam fornicacionem eum temptare non preualens ad philargiriam transierit quam sciebat esse radicem omnium malorum. In qua iterum superatus nullum ei vicium ex hiis que sequebantur iam ausus ingerere quippe quem nouerat de eius radice ac fomite pullulare. ad extremam superbie transsilierit passionem. qua nouerat etiam perfectos quosque deuictis omnibus viciis posse pulsari. qua etiam uel seipsum cum esset lucifer. uel contra plures alios absque incitamento precedencium passionum de celestibus meminerat corruisse. Iuxta hunc ordinem quem prediximus qui ab euangelista

luca describitur etiā ipā illi
citacio et figurā teptacionum
quibus uel illū pmū uel istū
scdm adam callidissim⁹ ag
greditur īimicus elegātissie
congruit. Illi nāq dicit.
Aperientur oculi vri. hic oñ
diā regna mūdi et glām
eorū. Ibi dicit eritis sicud
dij. hic si filius dei es. vij.

ET ut de efficientijs
ceterarū quoq
passionū quarū
narratioēm itercideret. nos
expositio gastimargie uel
dimice temptacōis uictio cō
pulit. eodem quo proposuera
ordine dissemam⁹. cenodox
ia atq supbia etiā sin ullo
cōsūmari solent ministerio
corpali. In quo enī egent
actione carnali. q p cohibi
tione et cōcupiā. volūtate
sola cōquirēde laudis et hu
mane glorie cōsequēde ha
būde ruinā gnāt aie cap
tiuate. Aut quē effectum
huit corpalem pdicti illius
luciferi antiqā supbia. nisi
qd eam tm̄mō aio et cogi
tatioē cōcepit. ita pphā cō
memorāte. qui dicebas in
corde tuo. in celū ascendā.
sup astra dei ponā solium
meū. ascendā sup altitudi
nē nubiū ero similis altissio.
Qui sicut hui⁹ supbie nemi
nē habuit incētorem. ita ei
cōsūmatioēm ruinis ruineq
ppetueq cogitatio sola pfecit.
et quidem cū affectate tyran
nidis nulla fuint opera sub
secuta. Filargiria et ira licet
nō sint vnius nature. nam
por extra naturā est. seqnēs
uero origenale ī nobis uidet
seminariū possidere. simili
tū oriūtur mō. Extrīsecus
siquidē cās gmocionis ple
rūq cōcipiūt. Etenī freqnē
ter hij qui adhuc īfirmioēs
sūt. ul' irritacōne ul' īstinctu
quorūdā in hec se corruisse
uicia cōquerūtur. ac pcipi
tatos se uel ad iracūdiā ul'
ad philargiriā alioz puo
cacione causantur. cap. viij.

Quod aūt ex natu
rā sit philargiria
hinc liquido pui
detur. quia nec originale
pbatur in nobis hre princi
piū. nec de materia cōcipit.
q ptingit ad aie ul' carnis
pticipatioēm. uiteq substā
ciā. Nichil enī ad usum
ul' necitate nature gīs. pt
escam cotidianā ac potum
certū ē puenire. Relique
vero vniūse materie quāto

libet studio atque amore reser
uentur · aliene tamen ab humana
indigentia etiam usu uite ipsius
approbantur , Ideoque hoc uelud
extra naturam existens non
nisi tepidos ac male funda
tos monachos pulsat , Que
autem naturalia sunt etiam proba
tissimos monachorum et quidem
in solitudine commorantes
attemptare non desinunt , Et in
tantum hoc verissimum comprobatur
ut etiam gentes non nullas
ab hac passione id est philar
giria liberas omnimodis ag
noscamus · quia nequaquam vicii
huius egritudinem usu et con
suetudine receperunt Illum
quoque tempore mundum qui ante
diluuium fuit diutissime con
cupiscencie huius rabiem cre
dimus ignorasse , Que etiam
in unoquoque nostrum terre abre
nunciante sine ullo labore
probatur extingui · cum scilicet
uniuersis quis facultatibus
abiectis ita expetierit ceno
bii disciplinam · ut ex eis ne
unum quidem denarium sibimet
super esse paciatur , Cuius rei tes
tes multa milia hominum possimus
inuenire · qui cum sub momento
breuissimo · dispersis omnibus
substanciis suis in tantum hanc
eradicauerint passionem ·

ut ne temptentur quidem ab ea
pulsentur ulterius At nichi
lominus omni tempore contra gastri
margiam pugnantes · nisi in
genti circumspectione cordis et
abstinentia corporis dimi
cauerint · securi esse non possunt ix

Tristicia et accidia
nulla quemadmodum
superiora diximus
accedente extrinsecus prouoca
cione generari solent , Nam
solitarios quosque et in heremo
constitutos · nullique humano
commixtos consorcio frequenter
atque amarissime uexare
noscuntur , Quod esse uerissimum
quisque fuit in solitudine com
moratus et pugnas hominis
interioris expertus experimentis
probabit per facile capitulum x ·

Hec igitur octo vicia
licet diuersos ortus
ac dissimiles effi
ciencias habeant : sex tamen
priora id est gastrimargia · for
nicatio · philargiria · ira
tristicia · accidia · quadam inter
se cognacione et ut ita dixerim
concatenacione connexa sunt · ita
ut prioris exuberantia sequenti
efficiatur exordium , Nam de
habundancia gastrimargie
fornicationem · de fornicatione
philargiriam · de philargiria

nu. de ira tristiciam de tristi
cia accidiā nate ē pullulāe
Ideoqȝ simili cōtra hec mō
atqȝ eadem rōe pugnādū
est. et a pcedētibus semp
adūsum sequētes oportet
nos inire certamē. Sicut
eīn cuiuslibet arboris nox
ia latitudo ac pceritas ex
arescāt. si antea radices eius
quibus innititur uł nudate
fuerint uel succise et ifestan
tes humores agrū cōtinuo
sucubūtur. cū genitor
earū fons ac pfluentes ve
ne sollerti idustria fuerint
obturate. Quāobrem ut ac
cidia vincatur: añ supan
da tristicia ē, ut tristicia
expellatur: ira prius extrahē
da est, ut extinguatur ira:
philargiria calcanda est,
ut euellatur philargiria:
fornicacio cōpescenda est.
ut fornicacio subruatur:
gastrimargie viciū est casti
gandū. Residua uo duo id
est cenodoxia et supbia. sibi
quidē similit illa quā de
superioribus viciis diximus
rōe iūguntur: ita ut īcremē
tū prioris ortus efficiatur
alterius. Cenodoxie eīn ex
uberancia: supbie fomitē
parit. Sed ab illis sex priori
bus viciis penitus dissidēt
nec simili cū eis societate fe
derantur. siquidē nō solū ex
illis nullā occasionē sue gnā
tiōis accipiūt. sed eciā con
trario mō atqȝ ordine susci
tantur. Nam illis euulsis.
hec uehemencius fructificāt.
et illorū morte viuacius
pullulant atqȝ succrescunt.
Vnde eciā diuso mō ab hiis
duobus viciis ipugnamur.
In vnūquodqȝ eīn illorū sex
vicior cūt incidim cū a pre
dentibus eor fuerim elisi.
in hec uō duo victores et uł
maxime post triumphos pdi
tamur incurrē. Cetera igitur
vicia queadmodū pcedencium
īcremēto gnantur. ita illor
diminucionē purgantur. Et
hac rōe ut supbia possit ex
cludi cenodoxia ē pfocanda.
Et ita semp prioribus supatis
sequencia cōquiescent. Extinc
tione pcedenciū. residue pas
siones absqȝ labore marces
cēt. Et licet hec q̄ pdixim
octo vicia illa quā cōme
moraui incōne iuncē sibi
cōnexa atqȝ pmixta sint.
specialius i quatuor coniugacōes
copulasqȝ diuidūtur. Gas
trimargie nāqȝ fornicacio
peculiari cōsorcio federatur

philargirie un. tristicie acci
dia. cenodoxie superbia famili
ariter gignitur cap. xi.
Et ut singillatim nunc
de uniuscuiusque
uicii generibus dispu
temus. gastrimargie genera
sunt tria. Primum quod refectionem
urget monachum ante horam sta
tutam aut legitimam festinare.
Secundum quod expletione uentris
et quarumlibet escarum uoracita
te letatur. Tercium quod accu
ratiores ac delicatissimos de
siderat cibos. Que tria non
leui dispendio monachum feriunt.
nisi ab omnibus istis pari studio
atque obseruancia semetipsum
expedire contenderit. Nam que
admodum absolucio ieiunii
ante horam canonicam nullatenus
presumenda est. ita et uentris
ingluuies et escarum sumptuo
sa atque exquisita preparatio
similiter amputanda. Ex hiis
enim tribus causis diuerse ac pes
sime ualitudines anime parantur.
Nam de prima monasterii odium
gignitur. atque exinde horror
et intollerancia eiusdem conuales
cit habitaculi. quam sine du
bio mox discessio ac fuga
uelocissima subsequitur.
De secunda igniti luxurie ac
libidinis suscitantur aculei.

Tercia enim inextricabiles philar
girie laqueos nectit ceruicibus
captiuorum nec aliquando mona
chum sinit perfecta cristi nudita
te fundari. Cuius nobis pas
siones inesse uestigia isto sic
deprehendimus indicio cum forte
ad refectionem detenti ab ali
quo fratrum. contenti non sumus
eo sapore cibos sumere quo
ab exhibente conditi sunt. sed
quiddam desuper fundi eis uel
adici inportuna atque effrena
ta poscimus libertate. Quod
fieri penitus non oportet tribus
de causis. Primo quia mens
monachi semper debet in omni tolleran
cie ac paruitatis exercitatione
uersari. et secundum apostolum discere in
quibus est sufficiens esse. Nulla
tenus enim poterit uel occulta
uel maiora corporis desideria
refrenare quisquis degustatione
modice insuauitatis offensus
ne ad momentum quidem deli
cias gutturis sui ualuit cas
tigare. Secundo quod non numquam e
uenit. ut ad horam desit illa
species que postulatur a nobis.
et uerecundiam necessitati uel fru
galitati suscipientes incurrimus
publicantes scilicet paupertatem
eius quam soli deo cognitam
esse maluerunt. Tercio quod in
terdum solet sapor ille quem

nos adici possumus · aliis dis
plice'· et inuenimur iniuria m'
tis dum nre gule ac desiderio
satisface cupim9 irrogare
Pater qd oīmodis hec i nobis ē
castiganda libertas, Forni
cationis quia sut tria. Primu
qd p comixtione sexus utriusq
pficitur, Scdm qd absq fe
mineo tactu · p quo onan
patriarche iude filius · a dno
percussus legitur · qd i scriptiuis
imundicia nuncupatur · super
quo aplus · Dico aut innup
tis et uiduis Bonu est illis
si ita pmanserint sicut ego
Qd si se no cotinet nubant
Melius ē nubere qua uri ·
Tertio qd aio ac mete coci
pitur · de quo dns i euange
lio dicit · Qui uiderit muli
erem ad cocupiscendam eam
ia mechatus ē eam in corde
suo Que tria quia beatus
aplus pari mo extinguenda
pnunciat Mortificate inqt
q sunt sup terram mebra uru
fornicationem imundiciam
libidine et cetera Et iterum
de duobus ad ephesios For
nicatio et imunditia nec no
minetur i uobis Et iterum
Illud aut scitote · qd omnis
fornicator aut imundus aut
auarus qd est ydoloru ser
uitus no ht heditate i regno
xpi et dei Que tria ut a nob
pari obseruatione caueantur
similis nos eoru a regno dei
atq una deterret exclusio
Filargirie quia sunt tria pm
qd renunciantes diuitiis ac
facultatibus suis spoliari
no sinit, Scdm qd ea q a
nobis dispsa sut ul indige
tibus distributa · resumere
nobis maiore cupiditate
psuadet Tertiu · qd ea q nec
antea quide possedim9 desi
derari acquiri ue copellit.
¶ Ire quia sut tria · Unu
qd exardescit itrinsecus qd
grece Oxymoe dicitur
Aliud aut qd in ubu et op9
effectuq prupit · qd orgi uel
orge nuncupatur, De quibus
et aplus Nuc aut deponite
inqt et uos oem ira et idig
nationem Tertiu qd no ut
illa feruenter ad hora dige
ritur sed p dies et tpa reser
uatur · qd mincetum dicitur
Que oia equali sut a nob
horrore dapnanda ¶ Tristi
cie sunt quia duo · Unu qd
ul iracundia desinente uel
illato dampno ac desiderio
ipedito cassatoq generatur
aliud qd de irrationabili
metis anxietate seu despera

tione descendit. Quamdie genera
sunt duo. Unum quod ad sopo-
rem precipitat estuantes. aliud
quod tellam deserere ac fugere co-
hortatur. Cenodoxia licet
multiplex sit et in diversas
species dividatur. genera tamen eius
sunt duo. Primum pro quo
carnalibus ac manifestis
extollimur rebus. secundum quo
pro spiritualibus et occultis desi-
derio vane laudis inflamma-
mur.

cap. xij.

Illa tamen cenodoxia
utiliter ab incipien-
tibus assumitur.
ab hiis duntaxat qui adhuc
viciis carnalibus instigantur.
ut verbi gratia. si illo tempore quo
fornicationis spiritu purgentur
mente conceperint vel sacerdo-
talis officii dignitatem vel
opinionem cunctorum qua sancti
et inmaculati esse credantur.
Et ita inmundos concupiscencie
stimulos quasi turpes atque in-
dignos vel estimationi sue
vel ordini illi iudicantes.
hac saltem contemplacione de-
clinent. minore malo id
quod maius est retundentes.
Satius enim est cenodoxie
vicio quempiam pulsari. quam
incidere in fornicationis ardo-
rem unde reparari aut non

valeat aut vix valeat post
ruinam. Quem sensum ex per-
sona dei unus prophetarum eleganter
expressit dicens. Propter me
longe faciam furorem meum
et laude mea infrenabo te
ne intereas. id est dum cenodoxie
laudibus comprehenderis ne-
quaquam ad profunda inferni pene-
tres. et irrevocabiliter morta-
lium peccatorum consumatione mer-
garis. Nec mirum tantam passio-
ni huic messe virtutem ut in-
ruentem quempiam in fornicationis
labem valeat refrenare. cum
sit multorum experimentis sepissime
comprobatum quod ita eum quem sel-
venem sui peste corrupit in-
fatigabilem reddat ut fiat
at ab eo ne biduana quidem
vel triduana ieiunia sentiantur.
Quod eciam non nullos in hac
heremo frequenter novimus
fuisse confessos. se in cenobiis
Syrie constitutos. quinis diebus
refectionem sibi sine labore
tolerasse. nunc autem tanta fame
se eciam ab hora tercia purgeri
ut usque nonam vix queant co-
tidiana differre ieiunia.
Super qua re pulchre abbas
Macharius cuidam percunctanti
cur fame ab hora tercia in
heremo pulsaretur qui in ceno-
bio ebdomadibus integris

refectione sepe cotempnens
nō sensisset esuriem respōdit
Quia hic nullus ē ieiunii
tu testis qui te suis laudib⁹
tuitiat atq̄ sustentet · ibi
aūt te digitus hoīm et ceno
dorie refectio saginabat
Huius aūt rei figura qua dix
im⁹ superueniēte cenodoria
uiciū fornicationis excludi ·
pulchre satis ī regnorū lib.o
ac signāter exp̄mitur ubi
ꝑplin isrl̄ a nechao rege et
egipti captiuatū · ascendēs
nabugodonosor rex assirioꝝ
de finibus egipti ad suam
trāstulit regionē · scilicet nō
ut eos libertati p̄stine uel
genitali restituēt regioni ·
sed ut ad suas abduceret
tius longius asportandos
q̄ fuerant ī t͠ra egipti capti
uati, Que figura ī hoc quoq̄
cōpetēter aptabitur, licet
eīn tolerabilius sit cenodox
ie q̄ fornicatiōis uicio deser
uire · difficilius tn̄ a cenodox
ie dn̄atiōe disceditur Quo
dāmō eīn longiore itineris
spacio captiuus adductus ·
laboriosius ad genitale solū
et libertatē patriam reuerte
Meritoq̄ ad eū ineptacio il
la ꝑphica dirigitur, Quare
inueteratus es ī t͠ra aliena.

Recte siquidē inueteratus dr
ī t͠ra aliena · quisq̄ a terenis
uiciis nō nouatur, Superbie
gn̄a sunt duo, P̄mū carna
le · scdm spūale qd̄ et p̄nci
osius est Illos nāq̄ spālius
ī pugnat q̄s ī quibusdā uir
tutibus ꝓfecisse repperit xiij

Hec igitur octo uicia
cū omē hoīm gen⁹
pulsent · nō tamē
uno mō īpetunt oīs In a
lio nāq̄ sp̄us fornicationis
locū optinet p̄ncipalem · ī
alio superequitat furor · ī alio
cenodoria uēdicat tyrānidē.
in alio autem superbia tenet
Et cū cōstet ab oībus oīs
īpugnari · diuso tamē modo
et ordine singuli laboramus xiiii

Quam obrem ita
nobis aduersus h̄
arripiēda sunt
prelia · ut unusquisq̄ uiciū
quo maxime īfestatur ex
plorans · aduersus illud arri
piat p̄ncipale certamen · oēq̄
curā mētis ac sollicitudinē
erga illius īpugnatioēm
obseruatioēmq̄ defigens ·
aduersus illud cotidiana ie
iuniorū dirigens spicula q̄
illud cūctis momētis cord
suspiria crebraq̄ gemituū
cōtorquens tela · aduersus i^p

vigiliarum labores ac meditationes sui cordis impendens. indesinentes quoque orationum fletus ad dominum fundens et inpugnationis sue extinctionem ab illo specialiter ac iugiter poscens. ¶ Inpossibile namque est de qualibet passione triumphum quempiam promereri. priusquam intellexerit industria vel labore proprio victoriam certaminis semet obtinere non posse. cum tamen ut valeat emundari. necesse sit eum die noctuque in omni cura et sollicitudine persistere. Cumque se ab ea senserit absolutum. rursus latebras sui cordis simili intentione perlustret. et exploret sibi quam inter reliquas perspexerit diriorem atque adversus eam specialius omnia spiritus arma commoveat. Et ita semper validioribus superatis. celerem de residuis facilemque habebit victoriam. quia et mens triumphorum processu reddetur fortior. et infirmiorum pugna succedens promptiorem ei proventum faciet preliorum ut fieri solet ab hiis qui coram regibus mundi huius origenis congredi bestiis pessimorum contemplatione consueverunt quod spectaculi genus vulgo pancarpum nuncupatur. Hii feras quascumque fortiores robore vel feritatis rabie conspexerint. diriores adversus eas prime congressionis certamen arripiunt. Quibus extinctis reliquas que minus terribiles minusque vehementes sunt. exitu faciliore prosternunt. Ita et viciis semper robustioribus superatis. atque infirmioribus succedentibus. parabitur nobis absque ullo discrimine perfecta victoria. Nec tamen putandum quod principaliter quis contra unum dimicans vitium et velud incautus aliorum tela prospiciens inopinato ictu facilius valeat sauciari. Quod nequaquam fiet. Inpossibile namque est eum qui pro cordis sui emundatione sollicitus. erga inpugnationem unius cuiuslibet. intentionem sue mentis armaverit. adversus cetera quoque vicia generalem quendam horrorem et custodiam similem non habere. Quo enim modo vel de illa quam absolui desiderat. passione. merebitur victoriam obtinere? qui se indignum purgationis premio aliorum facit contagio vitiorum. Sed cum principalis nostri cordis intentio velud specialem sibi pugnam adversus unam exceperit passionem. pro ipsa orabit atte

eius peculiari sollicitudine
ac studio supplicans . ut eam
diligentius obseruare et per
hec celerem mereatur obtinere
uictoriam. Huic namque nos ordi
nem preliorum exercere debere . non
tamen de nostra uirtute confidere . ex
legislator his docet uerbis
Non timebis eos quia dominus
deus tuus in medio tui est
deus magnus et terribilis .
ipse consumet nationes has in
conspectu tuo paulatim atque
per partes. Non poteris eas dele
re pariter . ne forte multiplicentur
contra te bestie terre. Dabitque
eos dominus deus in conspectu tuo
et interficiet eos donec penitus
deleantur

cap. xv

Sed neque debere nos
in eorum extolli uic
toria similiter
monet . ne postquam comederis
et saciatus fueris . domos
pulchras edificaueris et ha
bitaueris in eis habuerisque
armenta et oues et greges .
argenti et auri cunctarumque re
rum copiam . eleuetur cor tuum .
et non reminiscaris domini dei tui
qui eduxit te de terra egipti de
domo seruitutis et ductor
tuus fuit in solitudine magna
et terribili. Salomon quoque
in prouerbiis Si ceciderit inimicus
tuus noli gratulari. In sup
plantatione autem eius noli ex
tolli . ne uideat dominus et non
placeat ei . et auertat iram suam
ab eo . id est ne prospiciens ela
tionem cordis tui ab eius im
pugnatione discedat . et incipi
as deinceps ab eo rursus il
la quam per dei graciam iam supe
rauerimus passione uexari.
Non enim orasset propheta dicens .
ne tradas domine bestiis animas
confitentes tibi : nisi sciret propter
inflationem cordis quosdam
ut humilientur eisdem rursus
uiciis que uicerunt tradi. Quam
ob rem certos nos esse conuenit
tam ipsis rerum experimentis . quam
innumeris scripture testimo
niis eruditos . nostris nos ui
ribus . nisi dei solius auxilio
fulciamur tantos hostes su
perare non posse . et ad ipsum
cotidie summam uictorie nostre
referre debere . ita super hoc quoque
per moysen domino commemorante
Ne dicas in corde tuo cum de
leuerit eas dominus deus tuus in
conspectu tuo . propter iusticiam meam
introduxit me dominus terram hanc
possidere . cum propter iniquitates
suas iste delete sint nationes
Neque enim propter iusticias tuas
et equitatem cordis tui . tu in
grederis ut possideas terram

coru͂ · sed q̄r ille egerunt ĩpieta
te · ĩtveniete te delete sũt Rogo
q̄d aptius potuit dici cõtra p̄
niciosam opinione͂ p̄suptioẽ
nr̄am ? qua totũ q̄d agim⁹
uel libero arbitrio ul' nr̄e uo
lunt⁹ industrie deputare ?
Ne dicas inq̄t ĩ corde tuo cũ
deleuerit dn̄s deus tuus illas
ĩ cõspcu tuo · ꝓpter iustitiam
meã ĩtroduxit me dn̄s ut
t̄ram hanc possiderẽ. Nõne
hijs qui oculos añime reserra
tos et aures hn̄t ad audien
dũ euidenter exp̄ssit ? Cũ tibi
prospere viciorũ carnalium
bella successerint et uideris
te de ip̄orũ ceno et cõuersa
tioẽ mũdi istius liberatum.
nõ tue id uirtuti nec sapiẽ
tie ꝓuentu pugne atq̄ uicto
rie inflatus ascribas · credẽs
te ꝓpter labores et studium
tuũ et arbitrij libertatem
de sp̄ualibus nequitijs uel car
nalibus vitijs obtinuisse uic
toriã · quibus p̄culdubio in
nullo penitus p̄ualere po
tuisses nisi te dn̄i cõmunis
set ac ꝓtexisset auxiliũ. xvi.

Hec sunt septẽ gen
tes q̄rũ terras eg̃s
sis ex egipto filijs
isrl' daturũ se dn̄s repmittit
Que oĩa s̄cdm aplm cũ in
figura cõtingerent illis · ad
nr̄am cõmonitione͂ scripta
debem⁹ accipere. Ita eñ dr̄.
Cũ induxerit te dn̄s deus
tuus ĩ t̄ram quã possessur⁹
ĩgrediens et deleuerit gẽtes
multas corã te · etheũ et
gergeseũ et amorreũ chana
neũ et ferezeum et eueum
et iebuseum · septẽ gẽtes m̃lto
maioris numeri q̄ tu et ro
bustiores te · tradideritq̄ eas
dn̄s deus tibi · percuties eas
usq̄ ad internitione͂. Quod
uo m̃lto maioris nuñi esse
dicitur · hec ratio est · quia
plura sunt vicia q̄ virtutes
Et ideo in cathalago quidẽ
dinũerantur septẽ nationes
ĩ expugnatioẽ uo earũ sine
nuñ ascripcioẽ ponuntur.
Ita eñ dicitur Et deleuerit
gentes multas corã te Nu
merosior ẽ eñ q̄m israhel
carnaliũ passionũ ꝓplis ·
qui de hoc septinario fomi
te viciorũ ac radice ꝓcede
dit Ex hijs eñ pullulant
homicidia · cõtentiones · he
reses · furta falsa testimonia
blasphemie · cõmessationes
ebrietates · detractiones · lu
dicra · turpiloquiũ · mẽdacia
periuria stultiloquia scurrili
tas · inq̄etudo · rapacitas ·

amaritudo · clamor · indignatio · contemptus · murmuratio · temptatio · desperatio · multaque alia que commemorare perlongum est · Que cum a nobis leuia iudicentur · quid de illis apostolus senserit · uel qualem super hiis sententiam tulerit audiamus. Neque murmuraueritis in(qui)t sicut quidam illorum murmurauerunt et perierunt ab exterminatore. Et de temptatione Neque temptemus christum sicut quidam illorum temptauerunt · et a serpentibus perierunt De detractione Noli diligere detrahere ne eradiceris De desperatione · Qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitie · in operationem omnis erroris immunditie · Quod uero clamor siue indignatio et blasphemia condempnetur eiusdem apostoli uocibus manifestissime pdocemur ita praecipientis Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a uobis cum omni malicia. Aliaque complura hiis similia que cum sint multo maioris numeri quam uirtutes · deuictis tamen illis octo principalibus uiciis ex quorum natura eas certum est emanare · omnis pariter conquiescunt : ac perpetua pariter cum hiis interemptione delentur

De gastimargia namque nascuntur comessationes · ebrietates De fornicatione turpiloquia scurrilitas · ludicra ac stultiloquium De philargiria · mendacium fraudatio furta periuria · turpis lucri appetitus falsa testimonia uiolentie · inhumanitas ac rapacitas De ira homicidia clamor et indignatio · De tristicia rancor pusillanimitas amaritudo desperatio · De accidia · ociositas sompnolentia importunitas inquietudo peruagatio · instabilitas mentis et corporis · uerbositas curiositas De cenodoxia · contentiones hereses · iactantia · et presumptio nouitatum De superbia contemptus inuidia · inobedientia blasphemia · murmuratio · detractio ¶ Quod autem hee pestes etiam robustiores sint manifeste nature etiam ipsius impugnatione sentimus Fortior enim in membris meis militat oblectatio carnalium passionum uel uiciorum quam studia uirtutum · que non nisi per summam contritionem cordis et corporis acquiruntur · Si autem et illas innumerabiles hostium cateruas spiritualibus oculis contempleris · quas beatus apostolus enumerat

dicens Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem sed adversus principatus · adversus potestates · adversus mundi rectores tenebrarum harum · contra spiritualia nequitie in celestibus. et illud quod de viro iusto in nonagesimo dicitur psalmo cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis. liquido providebis · quod multo maioris numeri sunt et validiores quam nos carnales scilicet atque terreni · quippe cum illis spiritualis atque aerea substantia concessa sit cap. xvii.

Germanus Quomodo igitur octo sunt vicia que nos inpugnant cum per moysen septem denumerate sint gentes que adversantur populo israheli · vel quemadmodum tantus viciorum commodum nobis est possidere. xviii.

Serapion Octo sunt principalia vicia que inpugnant monachum, Cunctorum absoluta est sententia que figuraliter sub gentium vocabulo nominata idcirco nunc omnia non ponuntur · eo quod egressis iam de egipto et libertatis ab una validissima id est egiptiorum · moyses vel per ipsum dominus in deuteronomio loquebatur

Que figura in nobis quoque verissime stare deprehenditur. qui de seculi laqueis expediti · gastrimargie id est ventris vel gule vicio caruisse cognoscimur et habemus iam contra has residuas septem gentes simili ratione conflictum · prima scilicet que iam victa est minime computata. Cuius etiam terra in possessionem israheli non datur. sed ut deserat eam perpetuo et egrediatur ab ea domini preceptione sancitur Et idcirco ita sunt moderanda ieiunia ut non necesse sit per inmoderationem continentie quam defectione carnis vel infirmitate contracta est reverti rursus ad egiptiam terram · id est pristinam gule et carnis concupiscentiam quam cum mundo huic abrenuntiaremus abiecimus. Quod figuraliter illi perpessi sunt qui egressi in solitudinem virtutum rursus desideraverunt ollas carnium super quas sedebant in egipto

Quod autem cap. xix. illa gens in qua nati sunt filii israhel non penitus extingui · sed tantummodo deseri eius terra precipitur hee vero septem gentes usque ad internitionem iubentur extingui · hec ratio est quod quantolibet

spiritus ardore succensi heremum vir-
tutum fuerimus ingressi vicinita-
te ac magisterio gastrimargie
et quodammodo cotidiano eius com-
mercio nequaquam carere poterimus
Semper enim in nobis edulii et
escarum ut ingenitus ac naturalis
vivet affectus. licet amputare
superfluos eius appetitus ac de-
sideria festinemus. Que sicut
per omnia deleri non possunt. ita debent
quadam declinatione vitari De
hac enim dicitur. et carnis curam
ne feceritis in desideriis Huius
ergo cure quam percipimur non penitus
omnia abscidere. sed absque deside-
riis exhibere. dum retinemus
affectum evidenter egiptiam na-
tionem non extinguimus. sed ab ipsa
quadam discretione separamur
non de superfluis seu lautioribus
epulis cogitantes. sed secundum apostolum
victu cotidiano indumentoque con-
tenti Quod ita figuraliter etiam
in lege mandatur Non abhomina-
beris egiptium quia fuisti inco-
la in terra eius Necessarius
enim victus corpori non sine vel
ipsius pernicie vel anime scelere de-
negatur Illarum vero septem per-
turbationum velud omnimodis
noxiarum de recessibus anime nostre
penitus exterminandi sunt motus
De hiis enim ita dicitur Omnis
amaritudo et ira et indignatio

et clamor et blasphemia aufe-
ratur a vobis cum omni malicia
Et iterum Fornicatio autem et omnis
inmundicia et avaricia nec no-
minetur in nobis aut turpi-
tudo. aut stultiloquium aut scur-
rilitas Possumus ergo horum
que nobis superinducte sunt radi-
ces abscidere vitiorum. usum vero
gastimargie nequaquam valebi-
mus amputare Nec enim pos-
sumus quamlibet profecerimus id
non esse quod nascimur Quod ita
esse tam nostri qui sumus exigui quam
omnium perfectorum vita et conversatione
monstratur. Qui cum reliquarum
passionum reciderint stimulos.
atque heremum toto mentis fervore
et corporis expetant nuditate.
nichilominus cotidiani victus
providentia. et annui panis preppara-
tione nequeunt liberari cap. xx.

Cuius passionis fi-
gura qua necesse est quam-
vis spiritalem summumque
monachum coartari. pre satis a-
quile similitudine designatur
Que cum excelsissimo volatu
ultra nubium fuit altitudinem
sublimata. seseque ab oculis
cunctorum mortalium a facie terre
totius absconderit. rursus
ad vallium yma submitti et
ad terram descendere ac morti-
cinis cadaveribus implicari ve-

tis necessitate compellitur. Qui-
bus manifestissime comprobatur
indiciis gastrimargie spiritum nequaquam
posse ut cetera uicia resecari
vel per omnia similiter extingui
sed aculeos eius et superfluos
appetitus virtute animi retundi
tantum atque cohiberi. capitulum. xxi.

Nam huius viciis nature
quidam senum cum
philosophis dispu-
tans. qui eum pro simplicitate
xpiana uelud rusticum arde-
rent fatigandum. sub hoc pro-
blematis figurans colore ele-
ganter expressit. Multis inquit
creditoribus pater meus me de-
reliquit obnoxium. Ceteris ad
integrum soluens ab omni conuen-
tionis eorum molestia liberatus
sum vni satisfacere non possum
cotidie soluendo. Cumque illi igno-
rantes vim proposite questionis. ab-
solutionem eius pre[illegible] postu-
larent. multis ait uiciis fui
naturalibus constrictus. sed inspi-
rante deo desiderium libertatis
cunctis illis tamquam molestissimis
creditoribus. renuncians huic
mundo. et omnem substantiam que michi
successione patris obuenerat
a me pariter abiciens satisfe-
ci. atque ab eis omnimodis abso-
lutus. gastrimargie vero stimu-
lis nullomodo caree preualui. Nec
enim quamuis eam in paruum modum
uilissimamque redegerim quantita-
tem vim cotidiane compulsionis
euito. sed necesse est me perpetuis
eius conuentionibus purgeri.
et interminabilem quandam solu-
tionem iugi functione dependere
et inexplebile indictionibus
eius inferre uectigal. Tum illi
hunc quem uelut ydiotam ac rus-
ticum antea despexerant. prauicta
aucerit primas philosophie partes id est
ethicam disciplinam apprime com-
prehendisse. mirati admodum
potuisse eum naturaliter assequi quod
ei nulla secularis eruditio con-
tulisset. cum ipsi sudore multo lon-
gaque doctrina ita hec attingere
nequiuissent. Hec de gastrimar-
gia specialiter dixisse sufficia-
at. Nunc reuertamur ad dispu-
tationem quam de generali viciorum
cognatione cepimus exponere.

Dum ad abraham xxii.
de futuris dominus loquitur. quod nos mini-
me requisistis non septem gentes
legitur dinumerasse sed decem.
quarum terra semini eius danda
promittitur. Qui numerus adiecta
ydolatria atque blasphemia eui-
denter impletur. Quibus
ante noticiam dei et gratiam bap-
tismi. uel impia gentilium uel
blasphemia iudeorum multi-

tudo subiecta est. Donec in israel
itali egypto commoratur. Si
autem abrenuncians quis et egres
sus exiit per gratiam dei deuicta
priter gastimargie ad heremum
peruenerit spiritualem de impug
natione tium gentium liberatus
contra septem tantum que per moysen
denumerantur bella suscipiet. xxiii

Quod uero istarum per
uiciosarum gentium
regiones salubriter
possidere precipimur. ita intelligi

Habet unumquodque uicium
in corde nostro propriam stationem.
quam sibi uendicans in anime nostre
recessu exturbat israhelem.
id est contemplationem rerum sum
marum atque sanctarum. eisque semper
aduersari non desinit. Non enim
possunt virtutes cum vicijs pariter
morari. Que enim participacio
iusticie cum iniquitate? aut
que societas luci cum tenebris?
Sed cum ab israhelis populo id est
a virtutibus contra se dimi
cantibus fuerint uicia superata
locum que sibi in corde nostro
concupiscencie uel fornicationis spiritus
retinebat. deinceps castitas
obtinebit. Quem furor ceperat.
paciencia uendicabit. Quem tristi
cia mortem operans occupa
uerit: salutaris et plena
gaudio tristicia possidebit.

Quem accidia uastabat: inci
piet excolere fortitudo. Quem
superbia conculcabat. humilitas
honestabit. Et ita singulis
uicijs expulsis. eorum loca id
est effectus virtutes contrarie
possidebunt. que filij israhelis
id est anime uidentis deum non immeri
to nuncupantur. Qui cum vniuer
sas cordis expulerint passio
nes non tam alienas possessiones
puasisse quam proprias recuperasse
credendi sunt. capitulum xxiiii

Etenim quantum docet
uetus tradicio.
has easdem terras
chananeorum in quas introdu
cuntur filij israhelis filij sem
quondam fuerant in orbis diuisione
sortiti. quas deinceps per vim
atque potenciam posteritas
cham puasionis iniquitate
possedit. In quo et dei iudi
cium iustissimum comprobatur. qui
et illos de locis alienis expu
lit que male occupauerunt. et
istis tamquam priorum possessionem.
que parentibus eorum in diuisione
orbis fuerat deputata restituit.
Que figura in nobis quoque
satis certissima racione cog
noscitur. Nam uoluntas domini
possessionem cordis nostri non
uicijs sed uirtutibus natu
raliter deputauit. Que post

pudicitiociu nde isolescētib⁹
uiciis id ē ꝓplis chananeis
a ꝓpria regione depulse · cum
eas rursum p dei gratiā dili
gētia uīā ac labore fuerunt
restitute nō tā alienas occupas
se tras q̄ ꝓprias credende sunt
recepisse capitlm · xxv ·

De hijs octo uiciis
et ī euangelio ita
significatur , Cū
aūt īmūdus spūs exierit ab
hoīe · ambulat p loca arida ·
q̄rens requiē et nō īuenit ,
Tunc dicit Reūtar ī domū
meā unde exiui Et ueniens
īuenit uacātē · scopis mūdatā
et ornatā , Tunc uadit et assu
mit alios spūs septē nequiores
se · et intrātes habitant ibi Et
fiunt nouissima hoīs illius
peiora ꝑoribus , Ecce ut septē
ibi gētes legim⁹ · excepta egip
tiorū de qua egressi sunt filij
israhel · ita et hic septē reuerti
spūs dicūtur īmūdi · excepto
eo qui ab hoīe prius narratur
egressus , De hoc septenario
fomite uiciorū salomō quoq;
ī ꝓūbijs ita describit , Si te
rogauerit īimicus tuus uoce
magna ne cōsenseris ei . Sep
tem enī nequicie sunt in corde
eius · id ē si superatus gastri
margie spūs · ceperit tibi sua hu

iliatiōe blādiri · rogans quo
dāmodo ut aliq̄d relaxans
a cepto feruore impendas ei ·
q̄d cōtinētie modū et mēsu
rā iuste discretionis excedat ·
ne resoluaris eius subiectiōe ,
nec arridēte īpugnatiōis se
curitate qua uideris paulisper
a carnalibus īcetiuis factus
quietior · ad ꝓstinā remissio
nē ul' ꝑ̄citas gule cōcupiās
reūtaris P hoc enī dicit spūs
ille quē uiceras Reuertar
ī domū meā unde exiui , Et
procedentes ex eo cōfestim septē
spūs uiciorū erūt tibi acriores
quā illa passio q̄ in ꝑmor
dijs fuāt superata qui te
mox ad deteriora ꝓtrahant
gñia peccatorum capitlm · xxvi ·

Quapropter ieiuniis
et cōtinētie īcubā
tibus nobis festi
nādū est ut gule passione
superata · ꝓtinus mentem nr̄am
uacuā eē a necessarijs uirtutib⁹
nō sinam⁹ sed earum uniuersos
recessus cordis nr̄i studiosi⁹
occupem⁹ · ne rursus cōcupiē
spūs īanes nos ab ipsis ua
cātes īp reperiat · et nō sibi
tā soli aditū parte cōtentus
introducat secū ī mentem nr̄am
septenariū hunc fomitē uiciorū
et faciat nouissima nr̄a pe

iora p̄oribus Turpior eīn
erit post hec et īmūdior aīa
ac supplicio ḡuiore plectet᷑.
q̄ se renūciasse huic seculo
glatur dn̄antibus sibi octo
uicijs q̄ fuāt qn̄dam ī sc̄lo
cōstituta · cū nec disciplinā
mōchi fuisset ꝓfessa nec no
mē. Nam nequiores hij
septem sp̄us illo p̄ore qui e
gressus fuāt idcirco dicūtur
q̄ desideriū gule id est gast
margie p se se nō eēt nociū
nisi intromitteret ḡuiores
alias passiones · id est forni
cacioīs filargirie ire tristicie
siue sup̄bie q̄ ipsemet nocia
aīe ac pemptoia eē nō du
biū est. Et idcirco pfectionē
et puritatē nūq̄ poterit ob
tinē quisq̄ eā de hac sola
cōtinēcia id ē ieiunio corpa
li sperauit acquirēdā · nisi
nouit ob id se hanc exhibē
debere ut hūiliata carne
ieiunio · facilius possit ad
ūsus alia uicia inire certa
mē nō insolescēte carne se
curitatis īgluuie cap̄ xviij.

Sciendū tamē nō
eūdem eē in oīb⁹
nobis ordinē p̄
lioꝝ q̄ sicut dixim⁹ nō uno
mō īpugnamur oīs et o
portet vnūquēq̄ nrm̄ sc̄dz
qualitatē belli quo p̄ncipalr̄
infestatur cōcertacōnū lucta
mē arripe · ita ut aliū nc̄c
sit adūsus viciū qd̄ tertium
ponitur p̄mū exercē cōflictū.
aliū contra q̄rtū siue qūtū.
et ita p ut ipā uicia ī nobis
obtinent p̄ncipatū ut q̄ īpug
nacōis exigit modus nos
quoq̄ oportet ordinē īstruē
p̄lioꝝ · sc̄dm quē p̄uectus q̄
uictoie triumphiq̄ succedens
faciet nos ad puritatē cord.
et pfcōnis plenitudinē p
uenire. Hucusq̄ sera
pion de nā octo p̄ncipaliū
uicioꝝ nobis disserens · la
tēciū in corde nrō passionū
quia ḡnū caūs atq̄ affinita
tes cū ab ipis cotidie uasta
remur nec cognoscē penit⁹
antea nec discernere pote
ramus ita lucide reserauit
ut eas quodāmō an̄ oculos
positas intueri nobis uelut
ī speculo videmur. Incipiūt
capitula de collatione · sereni
abbatis Cap̄ · i ·
De castitate abba
tis sereni Secūdū
Interrogatio p̄dc̄i
senis sup statu cogitacōnum
mrārū Tertium Responsio
nrā sup aīe uolubilitate iiij.
Disputatio senis de statu

aie ac virtutis eius cap̄ v. De pssione aie ex similitudie evangelici centurionis assūpte caplm vi De psevenācia erga cotidianā custodiā vij Interogatio de mobilitate aie et inpugnatioe celestiū nequiciarū caplm viij Responsio sup adiutorio dei et liberi arbitrij ptāte caplm ix Interogacio sup aie ac demonū coniunctioe caplm x Rñsio i quē modū spūs imūdi hūanis mētibus copulētur cap̄ xi Obiectio utrū pūt spūs inmūdi eorz q̄s suppleuerīt aiabus inseri ul' et uniri ca xij Rñsio quēadmodū incorporis imūdi spūs dnentur xiij Qd' spūs spui penetrabilis eē nō possit et de incorporeo solo deo cap̄ xiiij Obiectio q̄ demones credi deant cogitationes hoim puidere cap̄ xv Rñsio q̄d possint demoēs i cogitationibus hoiū q̄d ue nō possint xvi Simuli mō q̄ spūs imūdi cogitatioēs hoim doceant agnoscere cap̄ xvii De eo q̄ nō singuli quiqz demoēs vniūsas igerant passiones cap̄ xviij Interogatio an inter demoēs ipugnatiois ordo ac vicissitudinis discipliua seruetur cap̄ xix Rñsio i quē modū consensio demonū sup vicissitudinis ipugnatioe subsistat ca xx De eo q̄ nō ferunt viri⁹ fortitudīs cōtrarie potestates cap̄ xxi Nec teptandi facultas i eorz sit arbitrio collocata cap̄ xxii De iminuta demonū ptāte caplm xxiii Qua roē demoēs i eorū sibi corpora quos arreptum sunt aditū pareunt caplm xxiiii De eo q̄d miserabiliores sint hij qui uicius q̄m qui ab ipis demoibus possidentur caplm xxv De nece pphe seducti et īfirmitate abbatis pauli quā p sua emūdatioe pmeruit xxvi De teptatioe abbatis moysi cap̄ xxvij De eo q̄ sperni nō debeant hij qui spiritib⁹ tradūtur imūdis xxviij Obiectio cur hij qui spiritibus imūdis possidet a coione dnica sepaventur xxix Rñsio sup pposita questione cap̄ xxx De eo q̄ miseri sūt hij qui subdi tpalibus istis temptatiombus nō merentur xxxi De dūsione studiorū ac uoluntatū que in aereis ptātibus exercētur cap̄ xxxij Interogatio vn̄ dm̄ nequiciarū celestiū tāta pressit

Dilatio sup̄ ꝓposita q̄onis
absolutioē. **Incipit collacō ab
batis sereni. de aīe nobilita
te et spūalibus nequicijs ca. i.**

SUmme
scitatis et
cotinētie
virū noīs
qꝫ sui spe
culū abba
tē serenū.
quē singulari sum⁹ venerā
ōe p̄ ceteris āmirati. studi
osorū mētibus īsinuare cu
pientes. alias arbitramur
desideriū vrm̄ nos explere
nō posse. qꝫ si collationes
eius vris libellis temptaue
rimus inseri. Cui sup̄ oms
virtutes q̄ nō solū ī eius ac
tu uel moribus sed etiā in
ipō vultu p dei grām reful
gebant. ita ē peculiari bñ
ficio donū castitatis īfusū.
ut etiā se nec ipīs q̄dem
naturalibus īcentiuis īquie
tari ul' in sopore sentiret. Ad
quā tamē carnis ꝑpetuam
puritatem quēadmodū grā
dei ānuntulāte puenerit
qm̄ sup̄ codicionē nature
videtur hūane: necm̄ reor
ꝑnitus explicare **cap. ij.**

HIc igitur pro
intima cordis
atqꝫ aīe castitate nocturnis
diurnisqꝫ ꝑcibus ieiunijs qꝫ
ac vigilijs īfatigabiliter in
sistens cū vidisset oronū sua
rū obtinuisse se vota. cūctos
qꝫ estus ī corde suo cōcupiscē
cie carnis extinctos. velut
suauissimo gustu puritatis
accensus ī maiore sitim ze
lo castitatis exarsit. et inten
cioribus cepit ieiunijs atqꝫ ob
secracoībus īcubare. ut mor
tificatio passionis hui⁹ q̄ interi
ori hoī solo dono dei fuerit
attributa. ad exterioris etiam
puritatē catenus peruenirct
ut ne ipō quidē uel illo sim
plici ac naturali motu qui
etiā in paruulis atqꝫ lactenti
bus excitatur ulterius pul
saretur. idepti scilicet mune
ris experimēto qd' se nouerat
nō laborū merito. sed dei grā
cōsecutū ardētius animatus.
ad hoc quoqꝫ similiter obti
nendū. ardens multo fa
cilius hos stimulos carnis
radicitus deū posse cōuellē.
quos etiā hūane artis in
dustria nōnūqm̄ solet qui
busdam poculis uel medi
camētis seu ferri sectione de
trahē. quādoquidē illā spūs
puritatē que sublimior est.
quāqꝫ īpossibile ē hūano la

bore ul' studio cōphendi suo munere cōtulisset. Cūq3 peticioni cepte supplicatiōe iugi ac latius idefessus insistet. adueniēs ad eū angelus in visione nocturna. eius q3 uelut apiens uterū quādā igнitā carnis struniā de eius visceribus auellens ac piciēs. suis q3 oīa ut fuāt locis restituens intestina. ecce inqt īcentiua tue carnis abscisa sunt. et obtinuisse te noueris hodierno die ppetuā corpois puritatē. quā fideliter poposcisti. Hec grā dei q̄ memorato uiro peculiāter attributa est breuit' dixisse sufficiat. Cetin de illis virtutibus q̄s cū reliquis sūmus viris cōiter possidebat. aliqd cōmeōrare supfluū puto. ne specialis sup noīe hui9 ista narratio alijs demē uideatur. id qd' de isto singulāter fuit pdicatū. Huic igitur sūmo desideio collationis eius atz institutionis accensi. diebus q̄dragesime uidē cūauim9 Qui cū a nobis de qualitate cogitacōnū inťiū. et interioris hoīs statu trāquillissima cōpellatiōe quesisset. ul' quid nobis ad eius puritatē tāti tpis hēmi habitatio cōtulisset: hijs eū q̄rimoniis adorsi sumus cap̄. tertiū

Dyputacio tpm ac solitudinis habitacio. nimis cōtemplatiōe conitis īteriōris hoīs pfectionē nos cōsequi debuisse. hoc solūmō cōtulit nobis. ut discēmus qd ēē neq̄amus. nō tamē fecit ēē qd' ēē cōtendim9. Nec eīm aut desideāte puitatis firmā stabilitatē. aut robur aliqd firmitatis. nos ac sciē nouimus assecutos. sed tm̄modo cōfusionis ac pudoris augmēta. Etenī cū oīm disciplinarū meditacio ad hoc cotidianis studijs exerceatur atq3 pficiatur ut a trepidis rudimētis ad pitiam certā stabilemq3 pueniens. īcipiat nosse q̄ pnitus ul' ambigue nouāt ul' penit9 ignorabat. et firmo ut ita dixerim gradu in illius discipline qualitate pcedens pfcē et sine ulla iā difficultate uersetur. ecōtrario me ī hui9 puritatis studio laborātē. id solūmō pfecisse repeio. ut sciam qd ēē nō possim. Ex quo michi nichil aliud sencio qm̄ luctū tāta cordis contriciōe conferri. vt nūq̄ saliret desit ma

tria lacrimarum · nec tamen esse desinam quod esse non debeo. Et idcirco quod prefuit didisce quod summum est · si cognitum negat apprehendi. Nam cum directionem cordis ad destinata pretendere senserimus · insensibiliter mens inde revoluta ad priores evagationes impetu vehementiore prolabitur. Et ita cotidianis distensionibus occupata innumeris captivitatibus incessanter abducitur ut prope modum desperetur a nobis desiderata correctio et superflua hec observantia videatur. Siquidem per momenta singula lubricis discursibus evagatur. Cumque ad timorem dei vel contemplationem reducitur spiritualem priusquam firmetur in ea rursus fugacius evanescit. Cumque eam velut expergefacti dephenderimus ab intentione proposita deviasse · atque ad illam theoriam unde discesserat reducentes voluerimus tenacissima cordis intentione velut quibusdam vinculis obligare · in ipso conatu nostro ocius quam anguilla de recessibus mentis elabitur. Ob quam rem cotidianis huiuscemodi observationibus estuantes · nec tamen ex ipsis aliquod nostro cordi stabilitatis robur accessisse cernentes · ad hanc opinionem fracti desperatione traducimur · ut non nostro iam sed nature vitio has animae pervagationes humano generi inesse credamus. iiij

SErenus. Periculose presumptionis est nondum rebus recte discussis · nec inde collata de natura cuiuslibet rei proponere. definire · ac de consideratione fragilitatis sue capere coniecturam · nec de statu ac qualitate ipsius discipline vel aliorum experientia proferre sententiam. Nec enim si quis natandi ignarus sciens pondus corporis sui ferre aquarum liquorem non posse experimento sue volunt impericie definire · neminem posse liquidis elementis solida carne circumdatum sustineri. idcirco verum eius opinio iudicanda est · quam secundum experientiam suam visus est protulisse cum hoc non solum non esse impossibile sed etiam per facile ab aliis fieri ratione certissima et oculorum fide non dubia comprobetur. ~~Nois id est mens~~ Nois idest mens ΑΕΙΚΙΝΗΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΚΙΝΗΤΟΣ definitur · id est semper mobilis et multum mobilis. Quod etiam in sapientia que dicitur salomonis aliis verbis ita describitur

kayse ine etk h hokepie ei
hoezhtai ac pozhciã. id est
et ẽternũ habitaculũ aggrauat
mẽtẽ multa cogitãtem. Hec
igitur p cõditiõe nature nũq̃
pt ociosa cõsistere. sed neẽ
ẽ eam nisi puisum habuerit
ubi suos exerceat motus et
et ĩ q̃bus iugit occupetur
ppa mobilitate discurre et
p oĩa uolitare. donec lõgo
exercitio usuq3 assuefacta
diutino q̃d uos incassum di
citis labore experiatur et dis
cat q̃s memorie sue materi
as debeat pparare. erga q̃s
circũuagat ĩdefessos uolat⁹
et ĩmorando robur accipiat.
et ita pualeat aduẽsus ĩimici
suggestiones quibus distra
hebatur extrudẽ. atq3 ĩ illo
quẽ desiderat statu et quali
tate durare. Nõ ergo hanc
euagatioẽm cordis nr̃i ul' ne
hũane deo creatori eius debe⁹
ascribẽ. Vera ẽ eñ sñia sap
tie. q3 deus fecit hoiem rcm.
et ipi quesierit cogitatoẽs
malas. A nobis ergo earũ
qualitas pendet. q3 cogitacõ
ĩquit bona scientibus eam
appinquat. uir aũt prudẽs
ĩueniet eã. Quicq̃ aũt ut
ĩueniri possit nr̃e prudẽtie
industrieq3 subiectũ est. si

nõ fuit ĩuentũ. sñ dubio nr̃e
desidie ul' imprudẽtie reputã
dũ est nõ uicio nature. Cui sen
su psalmista q̃q3 cõgru
dicens. Beatus uir cui⁹ ẽ
auxiliũ abs te dñe ascensus
ĩ corde suo disposuit. Vidᵉ
ergo ĩ nr̃a dicione consiste
ut siue ascensus id ẽ ptinge
tes ad deũ cogitacõnes. siue
descensus ad trena scilicet et
carnalia corruẽtes ĩ nr̃is cor
dibus disponam⁹. Que si
nõ ĩ nr̃a ptãte cõsisterent.
nec phariseos dñs increpasset.
q̃d cogitatis mala ĩ cordib⁹
ṽris. nec p pphãm precepisset
dicens. auferte malũ cogita
cionũ ṽrarũ ab oculis meis
et usq3 morabũtur in te cogi
tationes noxie. nec in die
iudicij earũ qualitas quẽad
modũ opm exigetur a nob
ita p ysayam dñõ cõminãte
ecce ego inquit uenio ut cõ
gregem opa et cogitacoẽs eorũ
cũ oĩbus gentibus et lĩguis.
sed ne cõdẽpnari quidẽ earũ
testimonio ul' defendi ĩ illo ter
ribili atq3 metuẽdo examine
scdm bti apli snĩam meretur
ita dicentis. Et iter se ĩuicem
cogitacionibus accusantib⁹
aut etiã defendentibus ĩ die
qua iudicabit deus occulta

hoīm scdm euāgeliū meum v.
Huius ergo pfecte
mētis figurā per
illū euāgelicū cen
turionē pulcherrime designat
tur⁹ virtus atqȝ cōstancia q̄
nō quibuslibet īgruētibus
cogitationibus abducebatur.
sed p suo iudicio ul' admitte
bat bonas ul' cōtrarias abs
qȝ ulla difficultate pellebat
hac tropica significatiōe de
scripta est. Nā et ego hō sum
sub ptāte cōstitutus hn̄s sb
me milites. et dico huic uade
et uadit. alio ueni et uenit.
et seruo meo fac hoc et facit
Si igitur nos qȝ viriliter ad
ūsus pturbationes et uicia
dimicātes potium⁹ ea dicioī
nr̄e discretioniqȝ subicere ac
militātes ī carne nr̄ā extīguere
passiones. ul' instabilē cogi
tacionū nr̄arū cohortē nr̄is
imperio subiugare. ac diūice
crucis salutari uexillo. diuissi
mas aduśariarū ptātū tur
bas a finibus nr̄i pectoris
ppulsare. p tātorū meritis triū
phorū. ad spūalis hui⁹ cētu
rionis ordinē pmouemur.
Quē in exodo qȝ p moysen
mistice legim⁹ designatum
Constitue tibi chiliarchas
cēturiones et quinquagenarios
et decanos. Et ita nos quoqȝ
dignitatis hui⁹ apice subli
mati habebim⁹ hanc īperiādi
ptātem atqȝ uirtutē q̄ non
quibus nolum⁹ cogitatiōib⁹
abducamur. sed hiis quibus
spūaliter delectamur īmorari
ul' inherere possim⁹ malis
quidē suggestionibus īpan
tes. abite et abibunt. bonis
uo dicim⁹ uenite et ueniūt.
Seruo qȝ nr̄o id est corpori ea
q̄ castitatis ul' cōtinēcie sunt
similiter iniugim⁹. et sine ul
la cōtradictione deseruiet. nō
iā suscitans nobis adūsos
gcupiscē stimulos. sed oēm
exhibens spūi famulatum
Huius cēturionis qualia ar
ma sint. ul' ad que pliorum
exercitia ppareāt audi btm̄
aplm̄ pdicātē. Arma inquit
milicie nr̄e nō sunt carnalia
sed potēcia deo. Dixit qualia
sint. id ē nō carnalia nec in
firma s; spūalia et potēcia
deo. Deinde ad quos sint ex
ercenda cōflictus cōsequēter
īsinuat. Ad destructionē mu
nicionū cogitatiōes purgā
tes. et oēm altitudinē extol
lentē se adūsus sciam̄ dei et
captiuātes oēm intellcm̄ in
obiam̄ xpi. et ppati ulcisci
oēm īobediēciā cū impleta

fuit p̄mi viri obedie̅cia Que
quide̅ q̃ singillati̅ patr̄che sᵒ
nctĩm · ita etiā alterius t̄pis ē.
armorū tm̄ mō uolo vobis
gn̄a ꝓpietatesq; patefacere.
quibus nos quoq; si uolum⁹
bella p̄liari · et int̾ ce̅turiones
ewangelicos militare · accincti
iugiter debem⁹ incedere
Sumite inquit scutū fidei q̄
excipiens arde̅tissima libidi
nū tela · metu futuri iudicij.
et celestis regni credulitate
mortificat Et loricā inquit ca
ritatis Ipsa nempe ē que vi
talia pectoris nr̄i circūdans
atq; co̅muniens · letalibus
p̄turbacio̅nū obiecta vulneri
bus co̅trarios ictus nec ad i̅
teriorem hoiem̄ nrm̄ iacula
dyaboli penetrare p̄mittit Oīa
enī suffert oīa patitur omīa
sustinet Et galeam spem sa
lutis Galea capitis ē mu
nime̅ Quia ergo caput nr̄m
xp̄us est · debem⁹ istud semp̄
spe futurorū bonorū · velut i̅
expūgnabili galea i̅ cunctis
te̅ptacionibus ac p̄secucio̅ib⁹
co̅muniere · et p̄ncipaliter fide̅
eius illesam atq; integrū cus
todire Alijs enī me̅bris trū
catū quēpiā h̄ret debilem
possibile tn̄ est utcūq; supe̅e̅.
sine capite uō nemi̅ ul' bre

uis uite spaciū p̄rogatur
Et gladiū sp̄us qd ē u̅bum
dei Penetrabilius nāq; est
oī gladio ancipiti · et p̄tinge̅s
usq; ad diuisione̅ aīe ac sp̄s.
co̅pagū q̄ʒ et medullarum
et discretor cogitacio̅nū et in
te̅cionū cordis · diuidens scʒ
et abscidens qdq; i̅ nobis car
nale viciū ne repperit Qui
bus armis quisq̄s fuerit co̅
munitus · ab hostiū semper
telis et p̄populacio̅e defensus
no̅ ut captiu⁹ aut subditus
ad hostile̅ cogitacio̅nū t̄rm
co̅strictus dep̄dancium vincul'
abducitur · nec audiat per
p̄phām · q̄re i̅ueteratus es i̅
t̄ra aliena · sed tamq̄ triumpha
tor et victor i̅ illa q̄ uoluerit
cogitacionū religione co̅sistet
Vis etiā ipm̄ robur ac forti
tudine̅ ce̅turionis hui⁹ q̄bus
h̄et arma q̄ p̄dixim⁹ no̅ car
nalia s; potencia deo gestat
agnoscere Audi ipm̄ regem
viros fortes ad sp̄ualem mi
liciam co̅gregātem quo eos
delectu signet ac p̄bet. Infirm⁹
quoq; dicat q̃ fortis sū ego · et
q̄ paciens ē sit pugnator ·
Videtis ergo bella dnī p̄liari
nisi pacie̅tes i̅firmosq; no̅ pos
se · illa utiq; i̅firmitate q̄ fun
datus ille nr̄ ewangelicus

t̄tuiro cū fiducia loq̄batur
Cū eñ̄ infirmor tūc potēs sū
Et itm̄ Virtus eñ̄ ī īfirmitate
pficitur De q̄ infirmitate vn⁹
pharū. Et erit migt q̄ infina
ī vobis sicut dom⁹ dauid Pa
ciens hec bella p̄habitur. nē
pe illa paciā de q̄ dicit Pa
ciēcia vobis nccīa est. ut uo
lūtatē dei faciētes recipiatis
remuneracionem caplm. vi.

D Ebē tñ̄ ac posse
nos dnō coherere.
et expēiencia ppa
dephendim⁹. si mortificatas
voluptates ac desideria mūdi
hui⁹ hēamus abscisa. et illoꝝ
auctoritate docebim². q̄ dnō
colloquētes fiducialiter dicit.
Adhesit aīā mea post te. et
adhesi testimonijs tuis dn̄e.
et iñ adhē deo bonū ē. et qui
adheret dnō vn⁹ spūs ē Nō
ergo debem⁹ hijs euagacioī
bus nīe fatigati ab hoc studio
cessari. Qui eñ̄ colit terram
suā. saciabitur panibus. Q̄
aūt sectatur ociū replebitur
paupertate. Nec ab intēcione
hui⁹ obseruāncie preciosa des
peracione frāgamur. qꝛ ī oī̄
sollicito īest amplius Nam
q̄ sanus et sī dolore ē ī eges
tate erit. Et iterū. Vir in la
boribus laborat sibi. et vim
facit pdicioī sue. Nec non
etiā regnū celorū vim patit̄
et violēti diripiūt illud. nul
la nāq̄ꝫ uirtus sī labore p
ficitur. nec ulli possibile est
ad istā quā cupitis stabilita
tē mētis sī īgenti cordis cō
tricioē cōscendē. Homo eñ̄
ad laborē nascitur. Qui ut
ī vnū pfūm possit occurrere
ī mēsurā etatis plenitudīs
xpī maiore eū nccē ē ītēcioē
semp eē puigilē. iugiq̄ꝫ solli
citudine desudare. Ad cuius
mnē mēsure plenitudinem
neō pueniet alias ī futurū.
ni q̄ p̄meditatus et ībutus
eo fuit ī pñti. eamq̄ꝫ adhuc
ī hoc seculo positus p̄libait
rpiq̄ꝫ mēbrū p̄ciosissimum
designatus arrā cōpaginis
illius p q̄ corpori eius uale
at copulari ī hac carne pos
sederit. vnū dūtaxat deside
rās. vnū siciens. ad vnū oēs
nō solū actus suos uerūeciā
cogitacioēs sp ītendens ut
illud qd̄ ī futurū dicit̄ de
beata cōuersacioē scōrum
iā subarratū teneat ī pñti.
id est sit ei deus omnia ī
omnibus caplm. vij.

O Ecinatius Pos
set forsitan hec
uolubilitas mētis

aliquatenus cohercerei si eam
non tantus adversariorum numerus
frequenter inliciens ad ea que non vult immo
quo illam sive quoque nature
mobilitas inpellit indesinenter
impelleret. Que cum tam innumerabiles
tam potentes tamque terribiles inmunitatem
agant. resistere illis ab hac
presertim fragili carne inpossibile
crederemus. nisi ad hanc opinionem
nostris sententiis velut celestibus
oraculis arceremur. cap. viii.

Germanus. Adversarios
quidem nobis iugiter
insidiari. quantumque interioris
hominis experti sunt pugnas dubitare
non possunt. Sed ita dicimus
hos nostris profectibus adversari
ut tantummodo incentores eos malorum
non etiam inpulsores esse credamus.
Ceterum nullus omnino hominum
posset vitare peccatum. quodcumque
illi cordibus nostris inmittere
voluissent. si eis quemadmodum
ad suggerendum. ita et ad compellendum
facultas violenta
superesset. Quamobrem sicut
in illis est instigationis copia.
ita in nobis vitus respuendi
sive adquiescendi libertas est
attributa. Quorum tamen potentiam
et inpugnationes si pertimescimus
etiam protectiones atque adiutoria
dei econtrario conferamus.
De quo dicitur. Maior enim est
qui in nobis est quam qui in hoc
mundo. Cuius auxilia multo vehementiore
militant virtute pro
nobis. quam adversus nos illorum
multitudo confligit. Nam bonarum
rerum non tantum suggestor. sed etiam
fautor atque inpulsor est deus.
ita ut nonnumquam nos etiam invitos
et ignorantes attrahat ad
salutem. Constat ergo neminem
posse a dyabolo decipi nisi
illum qui prebere ei maluerit
sue voluntatis assensum. Quod
ecclesiastes his verbis evidenter
expressit dicens. Quia enim non
fit contradictio ab hiis qui faciunt
malum cito. ideo repletum est cor
filiorum hominum in ipsis ut faciant
mala. Ergo manifestum est hinc
unumquemque delinquere. quod
ingruentibus cogitationibus
primus non confestim repulsa
contradictione abiciat. Nam
resistite inquit ei et fugiet a
nobis. cap. ix.

Germanus. Quod
istud queso est aut cum
istis spiritibus
nequam tam indiscretum permixtum
consortium. quo fit eidem non dicam
iungi sed et uniri possint.
ut et alloqui ea insensibiliter
et inseri. atque inpune illi
quecumque voluerint et ad ea que
placuerint eis valeant in-

stigare eiusque cogitatiōes
ac motus uideant atque p
lustrent. tantaque int ipsos ac
mentem unitas fiat. ut sui
dei gnm qd ex illor instinctu
to qd ex mrm uolūtate pro
cedat discerni pene non
possit capitulū decimū

SErenus Nō mirū
ē spm spui posse
isensibilit' coniugari.
et occultatā suadendi uim
ad ea q libita fuerint exer
cere Est eni int eos sicut et
int hoies qdam sbe simili
tudo atque cognatio Siquidē
diffinitio q de natura aie
assumitur nō incongrue
eciā illorū sbe similitudini
coaptatur Alterutrus uero
eos sibi inseri uel uniri. ita
ut capax alter alterius esse
possit oimodis impossibile
est Hoc nāque solūmō deita
ti que sola icorporea simplex
q natura ē rectissime tribuit

GErmanus cap xi.

Huic nobi satis arbi
tramur eē contrari
um. illud qd uidemus in
arrepticiis fieri. cū afflati
spiritibus imūdis loquūt
et agunt ea q nesciunt
Quō ergo aiās eorū spiri
tibus nō credam uniri.
quorū illas uidem uelut organ
num fcās et delicto nāli statu
ad illorū motus affectusque tran
sire. ita ut iā nō suas sed illor
uoces et gestus uolūtatesque
depromant capitlm. xij.

SErenus Pdicte diffi
nitioni nrē nō ē ɔtrū
id qd dicitis i mer
gimus fieri. cū spiritibus i
mūdis arrepti loquūtur et
agunt ea q nolunt. uel ea q
ignorant pferre coguntur
Non eni uno mō istam eos
ifusionē spūum sustinē certis
simū est Quidā eni sic afflā
tur ut nequaque ea q gerunt
ul loquūtur itelligant. qdā
uero norūt et postea recordā
tur. Quod fieri p ifusionem
sps imūdi nō ita putādum
ē ut aie ipius penetrans sbāz
et uelut unitus ei et quodāmō
idutus ea smones ac uba p
os pacietis emittat. Nullo
nāque mō istud ab eis posse
fieri credendū est Nec eni per
aliquā aie diminutionē sed
p corporis debilitatē hoc euenie
manifesta rōe dephenditur. cū
scilicet i illis mēbris i quib
uigor aie cōtinetur imūdus
spus insidens eisque iportabi
le atque imēsum pondus im
ponēs obscuritate teterrima

intellectuales eius obruit et interripit sensus Quod nunc quoque etiam vini febrisque vicio seu nimii frigoris aliisque valitudinibus extrinsecus supervenientibus videmus accidere Quod ne beato Iob dyabolus qui mentis eius acceperat potestatem inmolitur inferre precepto domini prohibetur dicentis Ecce tra do eum in manus tuas tamen animam eius custodi · idest tantummodo amentem eum non facias · tantum ne facias debilitato anime domi cilio et intellectum invaso. ac domus organo per quam tibi eum resistere vicerem sauciato · et obruas in tellectum ac sapientiam resistentis · principale cordis eius tuo pondere presocatus Cap. xiij.

Hec enim si crasse huic solide materie idest carni spiritus adunetur quod fieri facillime potest · idcirco et anime que itidem spiritus est ita uniri posse creditur ut eam quoque similiter sue nature reddat capacem quod soli possibile est trinitati que sic universe intellectuali facture efficitur penetrix ut non solum circumplecti eam atque ambire · sed etiam illabi ei et velut incorporea corpori possit infundi · Licet enim pronunciemus nullas esse spirituales naturas corporeas · ut sunt angeli archangeli ceteeque virtutes · ipsa quoque anima nostra vel certe aer iste subtilis · tamen incorporee nullatenus estimande sunt Habent enim secundum se corpus quo subsistunt licet multo tenuius quam nos Nam sunt corpora secundum apostoli sententiam ita dicentis Et corpora celestia et corpora terrestria Et iterum Seminatur corpus animale surget corpus spirituale

Ex Quibus manifeste colligitur nichil esse incorporeum nisi solum deum et idcirco ipsi tantummodo posse penetrabiles omnes spirituales atque intellectuales esse substancias · eo quod solus et totus et ubique et in omnibus sit ita ut et cogitationes hominum et interiores motus et abdita mentis universa inspiciat atque perlustret De ipso siquidem solo pronunciavit beatus apostolus dicens Vivus enim est sermo dei et efficax et acutior super omnem gladium ancipitem · pertingens usque ad divisionem anime ac spiritus · compagum quoque ac medullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis · et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius Et beatus dauid Qui fingit inquit singillatim corda eorum Et iterum Ipse enim novit occulta cordis · Iob quoque Qui solus

nosti corda filior hom cap xiiii

Germanus. Hac ratione
quia dicis ne cogitationes
quidem nostras intueri isti spus pos
sunt: qd estimare valde putamus
absurdum: dicente scriptura. Si sps
ptatem hntis ascenderit sup te
Et iterum. Cum diabolus misisset
in cor iude symonis scarioth ut
traderet dnm. Qui ergo credi pt
no patere eis cogitacioes nostras:
quarum ptem maximam ipis immit
tentibz atqz istigantibus sentimus

Serenus. Coborum cap xv

Nulli dubium est qd possit
spus immudi cogitationum nostrarum
attinge qualitates: sed indicijs
eas sensibilibus forinsecus collige
tes: idest aut ex nris dispoibz aut
ex verbis et studijs i quibz ppensius
nos psperexerint inclinari. Cetrum il
las que necdum de interius aie pro
dierunt: adire omino no possunt. Ipas
quoqz cogitationes quas igerunt.
vt rum suscepte vel quadmod
suscepte sint. no p ipius aie natura
idest per illum interiorem motum. i me
dullis ut ita dixerim ipius latitan
tem: sed ex motibus atqz indicijs ex
terioris hois dephendunt: utputa cum
suggesserint gastrimargiam. si viderint
monachum oculos ad fenestram aut
ad solem curiosius erexisse. vl de
hora sollicitius iqsisse: cognoscunt
desiderium gule fuisse susceptum. Si
fornicationem igerentes senserint
cum patienter telum libidis suscepis
se. seu viderint carne cmotam. aut
certe no ut oportuit adusum sug
gestiones immudas suspirasse: et
lasciua. itelligunt penetrabilibz
aie. libidis iaculum fuisse defixum
Si incitamenta tristitie. si ire. si
furoris admouent: vtrum ea cordi
insederit gestu corporis et sensibi
li cmotione dinoscunt. cum scilicet
eum vel ifremuisse tacitum. vl cum qua
dam indignatione suspirasse eum.
si vultum csideraverint quodam pallore
aut rubore mutasse: et ita subtilit
csnam cui sit deditus vitio dephen
dunt. Illo namqz vnumquemqz nrm de
lectari certa ratione cognoscunt: ad
cuius instigationem mox quodam mo
tu vl nutu corpois csensum con
uenientiamqz ab eo pstitam fuisse p
uiderint. Que ab illis aereis vir
tutibz ita dephendi no mirum est:
cum hoc a prudentibz quoqz viris se
pissime fieri videamus: ut scilicet
iterioris hois statum de figura et
vultu seu qualitate exteriore agnos
cant. Quanto ergo certius hec ab
hijs potunt deprehendi: quos utiqz
ut spuales nature multo subtiliores
ac sagaciores hoibus esse non du
bium est. cap xvi

Quemadmodum enim nonnulli
latronum in domibus quas
furtim aggredi cupiunt occultas
hoium solent explorare sbas: qui p
crassas noctis tenebras cauta sp
gentes manu minutias harena
rum. reconditas opes quas visu p
uidere no pnt. tinitu quodam
ad harenarum lapsum rspondente de
prehendunt: et sic ad certissimam rei
vel metalli cuiusqz notitiam qdam
elicite vocis pditione perueniunt:
ita hij qz ut thezaurum nri cordis
explorent. velud harenas qsdam
suggestiones nobis noxias sper
gentes. cum scdm illarum qlitatem
affectum corporeum viderint emersisse:
uelud quodam de intimis cclauibz
pdeunte tinitu. quid sit reconditum
i aditis interioris hominis re
cognoscunt.

xvii

Nota

Hoc tamen nosse debemus non omnes demones vniuersas hominibus inferre passiones. sed vnicuique vicio certos spiritus incubare. et alios quidem inmundiciis ac libidinum sordibus oblectari. alios blasphemiis. alios ire furorique peculiarius imminere. alios pasci tristicia. alios cenodoxia superbiaque mulceri. et vnumquemque vicium illud humanis quo ipse gaudet inserere. sed non cunctos pariter suas ingerere prauitates. sed vicissim prout temporis uel loci uel suscipientis oportunitas prouocauerit.

Germanus. cap. xviii.

Ergo credendum est inter eos ordinatam et ut ita dixerim disciplinatam esse nequiciam. ut quedam vicissitudinis ab eis ordo seruetur ac racionabilis certaminum inpugnacionis incursio. cum constet nec modum nec racionem nisi inter bonos atque honestos posse subsistere secundum illam scripture sentenciam. quere sapienciam apud malos et non inuenies. et inimici nostri insensati. illud etiam. non est sapiencia non est fortitudo. nec est consilium apud impios. cap. xix.

Serenus. Non esse inter malos perpetuam in omnibus consensionem nec posse perfectam stare concordiam. etiam in illis ipsis viciis quibus conuenienter oblectantur certa diffinicio est. Nunquam enim poterit quemadmodum dixistis in rebus indisciplinatis discipline modus seruari. In nonnullis tamen ubi societas uel operacionis communio uel utilitas exigit. seu cuiusdam necessitatis consorcium necesse est eos temporalem commodare consensum. Quod esse in milicia nequicie spiritualis manifestissime peruidemus. ut non solum tempora inter se vicissitudinesque custodiant. sed etiam locis quibusdam spiritualiter inherere. eaque iugiter obsidere noscantur. Nam quia necesse sit eos inmutatis temptacionibus certisque viciis atque temporibus certaminis inpugnaciones suas ingerere. hinc liquido comprobatur. quia nullus potest simul et cenodoxie vanitate deludi. et concupiscencia fornicacionis exuri. nec potest tumida inflari elacione superbie spiritualis. et carnalis gastrimargie pariter humilitate submitti. nec potest quis cachinnis fatuis usque dissolui. et iracundie eodem sub eodem tempore stimulis incitari. seu certe edacis tristicie merore suppleri. sed necesse est vnumquemque spiritum ita singillatim inpugnacionis metus arripere. ut cum aut victus abscesserit. alio eam spiritu vehemencius inpugnandam. aut certe victor extiterit. aliis nichilominus tradat similiter illudendam. cap. xx.

Illud etiam nequaquam ignorare debemus. non esse omnes eiusdem ferocitatis ac desiderii. sed nec vnius quidem fortitudinis atque nequicie. et incipientibus quidem atque infirmis. non nisi infirmiores spiritus in certamine comparari. Et hiis nequiciis spiritualibus superatis gradatim semper aduersus athletam Christi robustior pugna succedit. Pro opinione siquidem virium ac profectus humani. etiam difficultas colluctacionis augetur. Nullo etenim modo cuilibet sanctorum sufficeret talium tantorumque hostium sufferre nequiciam. uel insidiis eorum posset occurrere. sed nec crudelitatem quidem ac seuiciam sustinere. si non certaminum nostrorum clementissimus atque agonitheta presidens Christus. et exequaret colluctancium vires. et inmoderatos eorum repelleret ac refrenaret incursus. faciens cum temptacione et exitum ut sustinere possimus

xvi Hinc autē illos colluc
tationē. nō sine suo tīc
dinius labore ɔficē. Habent
namqꝫ etiā ipi in suo ɔflictu
quādaʒ anxietatem atqꝫ tristi
tiam. et maxime cū fuerit vali
dioribꝫ emulis idest viris scīs
pfasqꝫ congressi. Alioqn iā nō
ɔflictus. nec conluctatio. sꝫ simp
lex tantū ut ita dixerim secura
illis esset homi attributa decep.
Et quō staret illud apli qđ dt.
non ē nobis ɔluctatio aduersꝰ
carnez et sanguinē. sed adūsus pn
cipatus ⁊ ptates. aduersꝰ mū
di rctores tenebrarꝫ harꝫ. contra
spūalia neqcie in celestibꝫ. illud
quoqꝫ. sic pugno nō quasi aerē
uerberās. ⁊ iterꝫ. bonū agonem
certaui. Ubi eīn agon. dꝫ. ⁊ certa
men et pugna. nēē est ut et utri
qꝫ sudor labor ac sollicitudo sub
catur. ⁊ equalr̄ illos uel super
deiectione maneat dolor atqꝫ con
fusio ul' de victoria gaudiū ɔse
quatur. Ubi uero alio cū sudore
luctante. alius cū otio ac secur
tate ɔfligit ⁊ ad deiciendū emu
lum sola pro uibꝫ utitur uolūta
te. nō pugna dicenda ē. colluctaꝰ
neqꝫ itamen. sꝫ iniqua quedam
⁊ irrationabilis ē oppugnationis
īpressio. Sed plane laborant ⁊
ipi non minus īpugnātes ho
minū genus ⁊ desudant ut p
ualeāt de unoqꝫ illā quā cupiūt
obtinēre victoriam. Et retorquet
ī eos illa ɔfusio que nos ma
nebat. si ab ipis fuissemꝰ elisi.
scđm illud. caput circuitus cor
labor labiorꝫ ipsorū operiet eos.
Et ɔuertetꝫ dolor eiꝰ in capud
eius. Et iterꝫ. Ueniat illi la
queꝰ quē ignorat. ⁊ captio quā
abscondit apprehendat eum
⁊ in laqueū cadat in ipm. scilꝫ.
quē sup homi deceptione mo
litur. Dolent qꝫ etiā ipi nō
minꝰ et quēadmodū nos elidūt.
ipi qꝫ siliter eliduntur nec victi
sine ɔfusione discedūt. Quas
etiā ruinas atqꝫ ɔflictus ille
qui sanos interioris hois oculos
possidebat cotidie cernēs videsqꝫ
eos semp ruinis ⁊ casibus gau
dere singulorꝫ. ac timēs ne de se
quoqꝫ eueniret ista leticia dnm
deprecatur. illumina oculos
meos ne umqꝫ obdormiā in
morte: neqn dicat inimicꝰ meꝰ
pualui aduersus eū. qui tribu
lant me exultabūt si motus
fuero. ⁊ deus meus ne supgau
deant michi. nec dicant in cor
dibus suis euge euge aīe nrē
neqꝫ dicāt deuorabimꝰ eum.
⁊ firmauerūt sup me dentibꝫ
suis. dne qn respicies.
Insidiatur eīn ī occulto sicud
leo ī cubili suo. insidiatꝫ ut
rapiat pauperē. ⁊ querit a dō
escam sibi. Qui rursus cunctis
conatibꝫ expensis. cū deceptio
nē nrām nō potuerit obtinēre
sup cassato suo labore. nēē
ē ut ɔfundāt et erubescant
q̄ querūt aīaʒ nrāʒ ut aufe
rant eam. induātur pudore
et ɔfusione qui cogitant nob
mala. Ihemias quoqꝫ. Confu
dantꝫ inquit illi et nō ɔfundar
ego paueant illi ⁊ nō paueā ego.
induc sup eos irā furoris tui
⁊ duplici ɔtritione contere eos
Nulli etenim dubiū est cum a
nobis fuerit supati continuē
duplici eos ɔterendos. Primū
qđ hoibus expetentibꝫ scita

tem illi eam possidentes cum
serint causeque extiterint perditio
nis humane. deinde quod spirituales
substantie fuerint a carnalibus
vinculisque devincti. Has igitur
ruinas hostium suasque victorias
intuens unusquisque sanctorum cum exul
tatione proclamat. Persequar
inimicos meos et comprehendam il
los et non convertar donec deficiant.
Conteram illos nec poterunt stare
cadent subtus pedes meos. Con
tra quos etiam orans idem propheta
iudica inquit domine nocentes me
expugna impugnantes me. appre
hende arma et scutum et exurge
in adiutorium michi. Effunde
frameam et conclude adversus eos
qui persequuntur me. dic anime
mee salus tua ego sum. Quos
cum subditis et extinctis universis
passionibus vicerimus. merebimur
illa benedictionis voce consequenter
audire. Exaltetur manus tua
super hostes tuos. et omnes inimici
tui interibunt. Hec omnia igitur
et hiis similia satis inserta volumi
bus legentes sive cantantes.
nisi contra istas nequicias spiritua
les que nobis insidiantur diebus
ac noctibus acceperimus ~~conscripta~~
fuisse conscripta. non modo ex eis
edificationem ullam lenitatis ac pa
tientie consequimur. sed etiam horren
dum atque contrarium evangelice
perfectioni concipiemus affectum. Non
solum enim docebimur non orare pro
inimicis nostris nec diligere illos.
sed etiam detestari eos implacabili
odio provocabimur et maledicere
eis. atque orationem adversus eos
indesinenter effundere. Que tali
spiritu prolocutos viros sanctos et a
micos dei intelligere. per quam

scelestum est ac prophanum. quibus
ante adventum christi ideirco lex non
est posita. eo quod transcendentes man
data eius. evangelicis parere pre
ceptis et apostolice perfectioni studere
prevenientes dispensatione temporis
maluerunt. cap. xxii.

Non habent autem eos potestatem
nequaquam hominem ledendi. ex
emplum beati iob manifesta narratione
demonstrat. ubi non amplius eum
temptare audet inimicus quam divi
na ei dispensatione concedit. et con
fessio eorundem spirituum evangelicis mo
nimentis inserta testatur dicen
tium. Si eicis nos mitte nos in
gregem porcorum. Nam multo
magis credendi sunt in nullum
hominem qui ad ymaginem dei crea
ti sunt introire pro arbitrio suo
posse cum in animalia immunda ac
muta ingrediendi absque dei per
missu non habuerint potestatem.
Ceterum ~~no~~ nemo possit non in
venum dicam quos videmus in
hac constantissime heremo com
morari. sed ne perfectorum quidem tant
talumque hostium agminibus circum
septos in heremo singulares habi
tare. si in ipsis esset pro voluntate
sua nocendi vel attemptandi fa
cultas atque libertas. Quod evi
dentius etiam domini ac salvatoris
nostri confirmat sententia quam pro humili
tate hominis assumpti protulit ad
pylatum ita dicens. Non haberes
in me ullam potestatem. nisi datum tibi
fuisset desuper. cap. xxiii.

Illud tamen nobis et ex
periencia notum et relatione
seniorum compertum est. non eandem nunc
habere virtutem demones quam antiquiore
tempore inter anachoretarum dum
taxat principia. in quibus adhuc

mitas monachorum in heremo com
manebat. Tanta namque eorum
erat feritas. ut vix pauci et ad modo
stabiles atque etate perfecti tole
rare habitationem solitudinis pos prima
sent. Siquidem in ipsis cenobiis
in quibus commorabatur octo uel
decem ita eorum atrocitas quassa
batur. et frequentes ac uisibiles se
ntiebantur aggressus ut non au
derent omnes pariter noctibus ob dor
mire. sed uicissim aliis degustan
tibus sopnum. alii uigilias celebran
tes. psalmis et orationibus seu lectioni
bus inherebant. Cumque illos ad sopo
rem nature necessitas inuitaret. ex
pergefactis aliis qui dormituri
erant custodie similiter excubie
tradebantur. Unde dubitari non
potest unum e duobus hanc nunc se
curitatem uel confidentiam non solum
nobis qui uidemur pro experientia
senectutis aliquatenus roborati
sed et in iunioribus etate conferri.
Aut enim uirtute crucis etiam
deserta penetrante. et ubique eius
gratia conruscante retusa est nequitia
demonum. aut negligentia nostra il
los ab impugnatione pristina red
didit lentiores. dum dedignatur
aduersum nos illa intentione confligere
qua tunc in illos probatissimos xpisti
milites seuiebat. hac scilicet nos sinu
dulentia uisibilium temptationum
dirius eludentes. In tantum enim
teporem uidimus corruisse non
nullos ut necesse sit eos etiam re
missionibus monitis adpalpari
modo. ne desertis suis cellulis ad
perniciosiores inquietudines inuol
uantur. et circuientes ac uagi trans
sionibus ut ita dixerim uitiis compli
centur. magnusque fructus ab eis
obtineri credatur. si solummodo se

etiam tunc qualibus ignauia uale
ant in solitudine continere ac pro in
genti remedio soleat eis a senio
ribus dici. Sedete in cellulis uestris
et libitum fuit. manducate et bi
bite atque dormite. dummodo in eis
iugiter perduretis. capitulum xxiiii

Constat ergo inmundos spiritus
non aliter posse in illos quorum
obtenturi sunt corpora penetrare.
nisi prius eorum mentes cogita
tionesque possederint. Quos tum
timore et memoria dei uel spirituali
meditatione nudauerint. uelud
exarmatos omni presidio ac muni
tione diuina post facile uincere
eos audent inuadunt. domicilium
deinceps in eis uelut in possessione
sibi tradita presumentes. capitulum xxv

Licet multo illis grauius
constet uehementiusque uexari
hos qui tum corporaliter ab ipsis
suppleri minime uideantur. ammodo
tamen perniciosius possidentur. eorum
scilicet uitiis ac uoluptatibus in
uoluti. Secundum apostoli namque sententiam
a quo quis superatur eius et ser
uus est. nisi quod in hoc isti despera
tius egrotant quod tum sint eorum man
cipia. nec impugnari se ab illis
nec dominatum eorum ferre cognoscunt.
Ceterum corporaliter traditos satha
ne uel infirmitatibus magnis et
uiros sanctos nouimus pro leuissi
mis quibusque delictis. tum illis
nec tenuissimam quidem neuum
aut maculam in illo iudicii die
patitur diuina clementia inuenire.
omnem cordis eorum scoriam secundum
prophetie immo dei sententiam excoquens
in presenti. ut eos tamque aurum
uel argentum ignitum ad illam per
petuitatem. nulla indigentes pe
nali purgatione transmittat.

et excoquam inquit ad purum scoriam tuam. et auferam omne stagnum tuum. et post hec uocaberis ciuitas iusti. urbs fidelis. Et iterum. Aurum et argentum probat ignis. uir autem probatur in fornace humiliationis. Et rursum. Sicut probatur aurum uel argentum in camino; ita elegit corda dominus. Illud quoque. Quem enim diligit dominus corripit. et flagellat omnem filium quem recipit. Nos in illo propheta atque homine dei in tercio regnorum libro manifeste impletum uidemus qui pro culpa unius inobedientie quam tamen non de industria nec uitio proprie uoluntatis. sed alterius circumuentione contraxit confestim a leone conteritur. ita de eo scriptura narrante. Vir dei est qui inobediens fuit ori domini. et tradidit eum dominus leoni. et confregit eum iuxta uerbum domini quod locutus est. In quo facto et solutione delicti presentis atque erroris incauti. et iustitie merita pro quibus prophetam suum temporaliter dominus tradidit uexatori. pariter ipsa et continentia predonis ostendit. quia nichil penitus audet uoracissima bestia de tradito sibi cadauere degustare. capitulum xxvi

Huius rei nostris quoque temporibus satis euidens contigit et apta probatio in abbate paulo et moyse. qui habitauit locum solitudinis huius qui calamus nuncupatur. Nam prior commoratus est in heremo que adiacet panephysi ciuitati. quam solitudinem olim facta aque salsissime inundatione cognouimus. Que quotiens flauerit spiritus aquilonis. de stagnis inpulsa ac superfusa adiacentibus terris ita omnem illius superficiem contegit regionis ut antiquos ibidem uicos qui olim hac ipsa de causa omnes sunt habitatore deserti faciat uelut insulas apparere. Hic igitur abbas paulus in tantam cordis puritatem quiete solitudinis silentioque profecerat. ut non dicam uultum femineum. sed ne uestimenta quidem sexus illius in conspectu suo pateretur offerri. Nam cum eidem pergenti ad cellam senioris cella una cum abbate archebio eiusdem solitudinis accola. casu mulier obuiasset offensus occursu eius tanta fuga ad suum rursus monasterium. pretermisso quod arripuerat pie uisitationis officio recurrit. quanta nullus a facie leonis uel immanissimi draconis aufugeret. ita ut ne memorati quidem abbatis archebii reuocantis eum clamore ac precibus flecteretur. ut ad requirendum senem quemadmodum proposuerant incepto itinere pergeret. Quod licet zelo castitatis et puritatis ardore sit factum. tamen quia non secundum scientiam presumptum est sed obseruantia discipline uisque discretionis excessus est modus. non enim solam familiaritatem que uere est noxia feminarum. sed ipsam quoque figuram sexus illius credidit execrandam. talis confestim correptione percussus est ut eius uniuersum corpus paralyseos ualitudine solueretur. nullumque in eo membrum penitus explere suum preualeret officium. Siquidem non solum manus ac pedes. sed etiam lingue motus quo locutio uocis exprimitur. ipse aures ita auditus proprii amiserunt sensum. ut nichil in eo amplius ex homine quam immobilis tantum atque insensibil

figium remanceret. Eo autē
redactus ē ut infirmitati ei⁹ nul
lomō virorū diligentia deseruire
sufficeret. nisi sola ei muliebris se
dulitas ministrasset. Nam dela
to eo ad cenobiū sanctarū virgi
nū. cibus ac potus quē ne
nutu quidē petere poterat femineo
ingerebatur obsequio. exemplen
disque oībus nature necessitatibus
eadē illi diligentia p annos ferme
quatuor idest usque ad vite sue
finem seruiebat. Qui cū tanta
eēt omnium mēbror debilitate constric
tus. ut nulli ī eo artus viuacē
motū ac sensibilem cōtentarent.
nichilominus tanta ex eo virtutū
grā procedebat. ut cū de oleo qd ca
dauere suo potius quam corpore contigis
set. ungerentur infirmi confestim cunc
tis valitudinibz curarentur. ita ut
sup hac eius valitudine etiā ipsis
infidelibus euidenter daret apteque cla
resceret. & debilitatem mēbrorū dispē
satione atque amore dnī attributam
& sanitatum graciam pro testimonio
puritatis ac manifestatione meri
torū. ei spūs sci virtute prestari. xxvii.

Secundus vō quē diximus
in heremo commoratū. cū ipse
quoque singularis & incomparabilis vir eet
ob reprehensionē unius sermonis quē
contra abbatē macharium disputans
paulo durius protulit. quadam
salz opinione punctus. tam diro co
festim traditus ē demoni ut huma
nas egestiones ore suo suppletus
ab eo ingereret. Quod flagellū pur
gationis graciose dnūs intulisse.
ne scilicet ī eo ul' momentanei delic
ti macula resideret. velocitate cu
rationis eius atque auctore emendi
demonstrauit. Nam continuo ab
bate machario ī oratione summisso

dicto citius neque spūs ab eo fu
gatus abcessit. cap xxviii 28
Ex quo manifeste prendit*
nō debere abhominari ul' des
pici eos quos videm⁹ diuersis
temptationibus siue istis nequitie
spiritibus tradi. quia duo hec
credere inmobiliter oportet. Primo
qd sine dei permissu nullus ab eis
omnino temptetur. Scdo quod omnia que
a deo nobis inferuntur. siue tristia
ad pns uel leta nobis videantur
velut a piissimo patre clementissimoque
medico pro nris utilitatibus irro
gentur. Et idcirco eos velud pe
dagogis traditos humiliari ut dis
cedentes ex hoc mundo. ul' purga
tiores ad vitā aliā transferantur. ul'
pena leniore plectantur. qui scdm
aplm traditi sunt ī pnti sathane
ī interitū carnis ut spūs saluus
fiat in die dnī. cap xxix 29
Germanus. Et quō eos nō
solū despici ab hoibz vel
horreri. sed etiā a cōione dnica ī
nris prouinciis pcepto videmus ab
stinere. scdm illā euangelii sniaz
nolite sanctū dare canibz. neque
mittatis margaritas vras ante
porcos. cū de illis quēadmodum
dixi ita credendū sit. quod eis pur
gationis ul' vtilitatis obtentu hu⁹
temptationis humiliatio tribuatur.
Serenus. Si cap xxx 30
habuerim⁹ hanc sniaz primo
fidem quā superius comprehendi. ut
et oīa per dnm fieri. & pro utili
tate aīar dispensari vniūsa cre
damus. nō solū nequaquam despi
ciemus eos. sed etiā pro ipsis tanquam
pro mēbris nris incessanter ora
bim⁹. eisque totis visceribz ac ple⁹
Cum compatiemur affectu.
enī patitur vnū cap xxxi 31

mēbrū ɔpaciūtur omnia mēbra.
facientes nos absqȝ illis utpote mē
bris nr̄is om̄imodis ɔsūmari nō
posse. q̄admod̄ legim⁹ ne antio
res quidē nr̄os sine nobis repro
missiōes sūmā ɔsequi potuisse
ita de illis aplō ꝓnunciante. Et
hij omēs testimonio fidei ɔprobati
non acceperūt ꝓmissiones. deo
pro nobis melius aliq̄d ꝓuidente
ne sine nobis ɔsūmarentur. Cō
muniōnē uō eis sacrosctām a senio
ribus nr̄is nūqȝ meminim⁹ inte
dictum. qui ymmo si possibile es
set etiā cotidie eis īptire eam de
bē censebant. Nec enī scd̄m sinaȝ
euāgelij quā īcogrue huic sensui
coaptatis. nolite dare scm̄ canibu.
ad demōis escam sacrosctā ɔmuniō.
ȝ nō potius ad purgatiōnē ac
tutelam corporis aīeqȝ ꝓueniri
credenda ē. Que ab hoīe pcepta
eū qui mēbris eius insidet spm̄
seu in ipis latitare cognoscitur.
velud quodā exurēs fugat īcen
diū. Hoc nāqȝ mō curatū ȝ ab
batem andronicū nup aspexim⁹.
aliosqȝ ɔplures. Magis enī ac magis
īimicus insultabit obsesso. cū
eū a celesti medicina viderit se
gregatū. tantoqȝ dirius ac freq̄n
tius eū attemptabit. quāto eū a spi
rituali remedio longius senserit
abdicatū. cap̄. xxxi

CEterū illi sūt vē miseri
ac miserabiles iudicādi
qui cū se vniūsis crimbus flagi
ciisqȝ ɔtaminent nō solū nullū
visibiliter in eis signū dyaboli
ce suppletiōis ondītur sed ne ali
qua quidē opibȝ eorū ɔdigna
temptatio nec ullū flagellū cor
reptiōis infertur. Non enī me
rentur celerē istius tēporis expe

ditam medicinā. Quorū duri
cia et īpenitēs cor penā vite p̄
sentis excedens. thezaurizat sibi
ipi iram ȝ īdignationē in die ire
et reuelatiōis iusti iudicij dei. in
quo vermis eorū nō morietur ȝ ignis
eorū nō extinguetur. Contra quos
ꝓpha velud anxius pro afflictiōe
scōrū videns eos crūpnis varijs
ac tēptatiōibus subiacē. econtrā p̄
catores nō solū absqȝ ullo humilia
tiōis flagello cursum mūdi istius
ptransire sed etiam affluēcia diui
ciarū ac summa rerū om̄i ꝓsperita
te gaudē intolerābili zelo ac spūs
sui feruore succensus exclamat. Mei
autē pene moti sūt pedes. paulo
minus effusi sūt gressus mei. quia
zelaui sup in peccatoribȝ pacē pccōrū
videns. quia nō est respectus mor
tis eorū ȝ firmamētum in plaga eorū.
In labore hoīm nō sūt. ȝ cū ho
minibus nō flagellabūtur. scilicet
in futuro cū demōibus puniendi q̄
in p̄nti nō meruerūt in sorte dis
cipline filiorū cū homībȝ flagella
ri. Hieremias quoqȝ cū deo sup
hac impiorū ꝓsperitate disceptans
scilicet nequaqȝ dubitare se de ius
ticia dn̄i ꝓfitetur dicens. iustus
quidē tu es dn̄e deus si disputem
tecū. causas tn̄ huī⁹ tante īequa
litatis īquirens subiugit dicens
Verūptamē iusta loquar ad te.
Quare via īpiorū ꝓsꝑatur. Bn̄
est omnibus qui p̄uaricantur et
īique agūt. Plantasti eos ȝ mi
serūt radicem. ꝓficiūt et faciūt
fructū. Prope es tu ori eorū ȝ lon
ge a renibus eorū. Quorū ruinā
deflente dn̄o p ꝓpham et eorū cu
ratione medicos ȝ doctores dignā
sollicite et quodāmo eos ad plan
ctū silēm ꝓuocante ac dicente.

subito cecidit babilon. et contrita est. ululate sup[er] eam. tollite resinam ad dolorem eius si forte sanetur. viident desp[er]antes angeli. quib[us] salutis hu[m]ane cura com[m]issa e[st]. ut certe p[ro]ph[et]a ex p[er]sona ap[osto]lor[um] seu sp[irit]ualiu[m] viror[um] videntiu[m] duricia[m] mentis eor[um] et i[m]penitens cor. Curauim[us] babilone[m]. et no[n] est sanata. Relinquam[us] eam et eam[us] unusq[ui]sq[ue] i[n] t[er]ram sua[m]. q[uonia]m p[er]uenit usq[ue] ad celum iudiciu[m] eius et eleuatu[m] est usq[ue] ad nubes. De istoru[m] igitur desp[er]ato languore ex p[er]sona dei loquitur ysaias ad ih[eru]s[a]l[e]m. A pla[n]ta capitis usq[ue] ad u[er]tice[m] capitis no[n] est in ea sanitas. Vulnus et liuor et plaga tumens. no[n] est circu[m]ligata nec curata medicamine nec fota oleo. cap[itulum] xxxiii.

Ot aute[m] esse i[n] inmu[n]dis sp[irit]ib[us]. quot in homi[ni]b[us] studia no[n] dubie [com]probatur. Nam nonnullos eor[um] quos etiam faunos wlgus appellat ita seductores et ioculatores esse manifestu[m] est. ut certa queq[ue] loca seu vias iugiter obsidentes nequaq[uam] tormentis eorum quos p[re]tereuntes potueri[n]t decipere delectentur. sed de risu tantu[m]modo et illusione contenti fatigare eos potius studeant q[uam] nocere. Quosda[m] solu[m]mo[do] i[n] noxiis blan incubationib[us] ho[m]i[nu]m p[er]noctare. alios ita esse furori ac truculentie deditos. ut no[n] sint contenti tantu[m]mo[do] corpora quos supplenerit atroci dilaceratione uexare. sed etia[m] irruere sup[er] eminu[s] tra[n]seuntes. atq[ue] afficere illos seuissima rep[er]festinat. Quales illi in euangelio describu[n]tur. ob quoru[m] metu[m] p[er] illam via[m] transire iam nullus audebat. Quos eor[um]q[ue] [con]siles bellis quoq[ue] et sanguinis effusione pro in-

satiabili ferocitate gaude[re] no[n] dubiu[m] est. Alios ita eor[um] corda quos repe-riunt iam quoda[m] timore vidim[us] i[n]fecisse. quos etia[m] bruticeos wlgus appellat ut semetipsos ultra[m] p[ro]ceritate[m] corporis erigentes. nu[n]c quide[m] se in quosda[m] fastus gestusq[ue] sustollerent. nu[n]c vo[er]o uelut acclines ad q[uo]dam se tra[n]quillitatis et affabilitatis statu[m] [con]niues blandosq[ue] submittent. seseq[ue] velut illustres et circu[m]spectabiles omnibus estimantes. nu[n]c quidez adorare se p[otes]tates sublimiores corporis inflexione monstraret. nu[n]c vero ab aliis se credent adorari et om[ne]s motus quib[us] vera offitia aut superbe a[u]t humilit[er] pag[un]tur explerent. Alios rep[er]im[us] no[n] solu[m] studere mendatiis. sed etia[m] blasphemias hominibus inspirare. Cui[us] rei etia[m] nos testes sumus. qui audiui[mus] demone[m] ap[er]tissime [con]fitente[m] per arriu[m] et euno-miu[m] se i[m]pietatem sacrilegi dogmatis edidisse. Quod etia[m] in quarto regnor[um] libro. unu[m] ex hijsde[m] ip[s]is manifeste legim[us] p[re]dicatem. Egrediar inquit et ero sp[iritu]s mendax in ore om[n]i[um] prophetar[um] eius. De quib[us] ap[osto]l[u]s arguens illos qui ab ip[s]is decipiu[n]tur. infert. Attendentes sp[irit]ib[us] seductoribus et doctri[n]is demonior[um] i[n] ypocrisi loq[ue]ntium mendatiu[m]. Esse au[tem] et alia demoniu[m] gen[er]a idest mutor[um] atq[ue] surdoru[m] euangelia testantur. Incentores libidi[n]is atq[ue] luxurie quosda[m] sp[irit]us e[ss]e p[ro]ph[et]a [com]memorat. sp[iritu]s inquiens fornicationis decepit eos. et fornicati s[un]t a deo suo. Nocturnos q[uo]q[ue] sine diur-nos ac meridianos d[e]mones sicut scripturar[um] auctoritas docet. De q[ua]r[um] diu[er]sitate p[ro]longu[m] est si voluimus om[n]ia scripturar[um] uolu[m]i[n]a p[er]scrutantes singillati[m] p[er]currere. qui per p[ro]ph[et]am onocentauri. qui pilosi. qui sirene

lamie . qui ulule . qui struciones . qui cerui designentur . qui aspis . qui basiliscus in psalmo . qui leo et draco . qui ve scorpio in euangelio nominetur qui princeps mundi huius . qui rectores tenebrarum harum . qui ve spiritualia nequitie ab apostolo nominentur. Nunc vocabula non casu nec fortuitu indita illis debemus accipere. sed significatione istarum ferarum que apud nos vel minus noxie uel magis perniciose sunt illorum ferocitates rabiesque distingui. et ex similitudine nequitie virulente seu principatus quem istis inter ceteras feras siue serpentes quedam excellentia nequitie malitie sue confert illos quoque eorum uocabulis nuncupari. ut scilicet alius quidem ob uehementiam furoris et rabiem ferocitatis sue leonis appellationem. alius basilisci ob illud mortiferum virus quod prius quam sentiatur interimit. alius uero ob teporem malitie sue onocentauri aut cerui nomen strucionis ve sortitus sit. Cap. xxxiiij.

Germanus. Non quidem ambigimus illos quoque ordines quos apostolus enumerat ad istos referri quia non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus principatus et potestates aduersus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitie in celestibus. Volumus tamen nosse unde hec sit tanta inter eos differentia. vel quemadmodum tanti nequitie extiterint gradus. an ad hoc creati sint ut hos ordines malitie sortirentur . et quodammodo huic nequitie militaret. Cap. xxxv.

Serenus. Quamquam proponens vir totum tempus nocturne quietis. ita nostris furentur obtutibus ut appropinquantis aurore vicinam nequaquam sentiamus. et usque ad solis ortum insatiabiliter collationis huius verba contexere. protendimur tamen spiritu absolutio proposite questionis tam recepit indagari. in quoddam amplissimum et profundissimum nos educit pelagus questionum. quod presentis hore breuitas non sinit transmeare. commodius reor ut eam future noctis indagini reseruemus. quo et michi sub huius questionis occasione de vestro propensiore colloquio leticia spiritualis fructus uberius conferatur. et propositarum questionum sinus prebente spiritu sancto prosperos flatus liberius penetrare possimus. Quamobrem soporis modicum degustantes. discutiamus obrepentem oculis nostris vicina iam luce torporem. ac deinceps pariter ad ecclesiam procedentes. quoniam nos hoc facere dominici diei solempnitas commonet reuersi post synaxim ea que dominus ad instructionem communem pro desiderio vestro largitus fuerit duplicato gaudio conferamus.

Capitula collationis eiusdem serenis secunda. Cap. j.

De humanitate abbatis Sereni. ij. Propositio de diuersitate nequitiarum celestium. iij. Respon. de multa esca scripturarum sensuum. iiij. De gemina sententia scripturarum istarum super intellectu. v. De eo quod proposita questio inter illa que medie tenende sunt debeat accipi. vi. De eo quod nichil a deo malum creatum sit. vij. De initio principatuum siue potestatum. viij. De lapsu dyaboli et angelorum. ix. Obiectio quod ruina dyaboli a deceptione eue principium sumpserit. x. Responsio de initio lapsus dyaboli. xj. De eius qui decipit siue decipiuntur pena. xij. De conspiratione demonum inquietudine quam in hoc aere semper exercent. xiij

Unde eo qd ipugnatine erga
hoies impendunt. etia tantu se
commouerunt contrarie potestates
xiiij Unde factum sit ut prin
cipatuu seu principatuu nomina spi
ritales nequitie sortirentur. xv
De eo qd sine causa celestibus qz
virtutibus angelorum nomina sint
indita. xvi De subiectione demo
nu qua suis principatibus pbent
fris visione perspecta. xvij De eo
qd singulis hominibus duo angeli
adhereant. xviij De dira nequitie
que aduersis spiritibus inest p
duos phos approbata. xix De eo
qd demones aduersus hoies nichil
praualeant nisi eorum mentes obse
derint. xx Interrogatio de apostatis
angelis qui in genesi cu filiabus
hominibus hoim concubuisse dicu
tur. xxi Absolutio ppoite qonis. xxij
Obiectio quadmodu generi seth
cu filiabus cham pfana comixtio
tio an interdictu legis potuerit
imputari. xxiij Rnsio qd naturalia
li legi ab initio hois indicio seu
pene fuerint obnoxij. xxiiij De
eo qd iuste puniti sint hij qui an
diluuiu peccauerint. xxv De
diabolo qd dicitur in euangelio
quomodo intelligendu sit mendax
est et pater eius. Incipit collatio
abbatis sereni scda de principatibz
liber septimus
cap primu
Cum summatis que
diei solempnitas exi
gebat. et ecclie congre
gatione dimissa. reuersi ad cel
lam senis refecti primu lautis
sime sumus. Nam pro muria q
superiecta olei gutta cotidiane re
fectioni solebat apponi. modicu
liquaminis misciut et olei quiddam

solito appensius superfudit. Nam
illam olei guttam ob hoc unus
quisqz cotidie refecturus instillat
non ut ex hac gutta quandam p
cipiat suauitatem. quippe cuius
tantus est modus. ut vix ipsius
gutturis ac faucium meatus no
dicam linire sed pertransire suffi
ciat. sed ut hoc usu iactantiam
cordis que pro abstinentia distric
tiore blande solet ac latenter
irrepere stimulosqz elationis ob
tundat. quia quanto abstinentia
ipsa occultius exercetur. nulloqz
hoim teste pficitur. tanto subti
lius occultatorem suu temptare
no desinit. Deinde apposuit sale
frixum. oliuas ternas. Quibus
post hec sup intulit canistrum
habens cicer frixu. qd tragalia
vocant. Ex quibus quina sup
sumus grana mixtaria bina
uuiarumque singlas. Hunc enim nimi
in illa heremo cuiqz excessisse ncl
pabile est. Qua refectioe transacta
repromissam questionis ab
solutionem eu reposcere cepisse
mus. pferte inquit senex inter
rogationem vram cuius in hanc
horam distulerimus indaginem.
Germanus. cap ij
Unde qso tanta uarietas
aduersariarum ptatu contra ho
minem ac diuersitas ista pro
cessit? qua beatus aplus ita
diuinmerat. no est nobis collu
tatio aduersus carnem et sanguinem.
sed adusus principatus. adusus
ptates. aduersus mundi rectores
tenebrarum harum contra spualia
nequitie in celestibus. et iterum.
neqz angeli. ne neqz principatus.
neqz virtutes. neqz creatura alia
poterit nos separare a caritate

dei, que est in Christo Ihesu domino nostro. Unde ergo tante malitie emula nobis emersit adversitas. An ad hoc potestates istas a domino conditas esse credendum est, ut hiis contra homines gradibus atque ordinibus militaret?

Serenus. Divinarum cap. iii. scripturarum auctoritas de hiis in quibus voluit nos erudire quedam etiam hiis qui acumine ingenii carent tam lucide evidenterque est fixa est, ut non solum nulla occultationis sensus obscurentur seu velentur umbra, sed ne ullo quidem patrocinio interpretationis indigeant, in superficie vocis ac littere suos intellectus ac sensus preferant. Quedam vero ita contecta misteriis et quibusdam sunt obscurata, ut in eorum discussione et intellectu immensum nobis exercitii campum ac sollicitudinis reservaret. Quam rem multas ob causas deum dispensasse manifestum est. Primum ne sacramenta divina nullum habentia spiritualis intellectus velamen obductum cunctis hominibus id est tam fidelibus quam profanis equali scientia et notitia panderentur, et per hoc inter inertes et studiosos nulla esset virtutis prudentieque distantia, ut etiam inter ipsos domesticos fidei dum intellectuum spatia coram eis immensa tenduntur in eis et desidiosorum arguetur ignavia et studiosorum alacritas atque industria probaretur. Ideoque satis proprie scriptura divina agro opimo ac fertili comparatur. Qui cum multa gignat ac proferat que ad hominum victum sine aliqua ignis coctione proficiant, quedam nisi prius flamme calore mitigata atque mollita omnem asperitatem sue deposuerint cruditatis, vel incongrua usibus humanis ut noxia sentientur. Non nulla vero ita in utriusque usum modum apta nascuntur, ut nec incocta cruditate displiceant vel offendant, et tamen ignis calore decocta salubriora reddantur. Plurima quoque ad escam tantummodo irrationabilium iumentorum et animalium vel ferarum ac volucrum proferuntur, cibis hominum minime profutura, que etiam in sua asperitate maneant absque ulla ignis confectione vitalem iumentis conferunt saturitatem. Quam rationem satis evidenter aspicimus in uberrimo spiritualium scripturarum paradyso contineri, in quo ita quedam significatione littere plana ac luculenta resplendent ut cum sublimiore interpretatione non egeant, simplici tamen littere sono abunde pascant ac nutriant audientes ut est illud: Audi Israel dominus deus tuus deus unus est, et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota mente tua et ex tota virtute tua. Quedam autem si allegorica explanatione extenuata non fuerint et spiritualis ignis examinatione mollita, nullum nutrimentum ad salutarem interioris hominis cibum sine corruptionis clade pervenient, magisque ex eorum perceptione lesio quam utilitas aliqua subsequetur, ut est illud: Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes. Et qui non habet gladium vendat tunicam suam et emat gladium. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Quod quidam districtissimi monachorum habentes quidem zelum dei sed non secundum scientiam simpliciter intellegentes fecerunt sibi cruces ligneas, easque iugiter humeris suis

curiositantes· nō edificationem
sed risum cunctis uidentibus in
tulerunt. Nonnulla vero ad utraqȝ
pticipatione idest tam historicā
q̄ allegoricā ita cōmode ac nēc
capiuntur. ut utraqȝ explanatio
uitales succos aīe subministret.
ut est illud. Si quis te percusserit
in dexteram maxillā tuam. pbe
et illi alteram. ⁊ cū psequitur uos
in ciuitate ista fugite in aliam
⁊ si uis pfectus eē uade. uende
omīa que habes et da pauperib⁹
et habebis thesaurū in celo ⁊ ueni
sequere me. Producat sane et
fenū iumentis. quibus pabulis
omēs scripturarū repleti sūt campi.
simplicem scilicet puramqȝ narra
tionem historice lectiōis qua simpli
ciores quiqȝ ac min⁹ capaces p
fecte ⁊ integre rationis de quibus
dicitur. homines et iumēta saluā
bis dn̄e. scđm statum ac mēsuram
sue conditionē ad opus tantum
et laborem actualis uite uegetatio
res robustioresqȝ reddantur. cap

Quamobrem de hijs iiij
que apta explanatione
prolata sūt nos quoqȝ constanter
possum⁹ diffinire. audenterqȝ nr̄am
proferre sniam. Ea uō que medi
tationi et exercitio nr̄o seruās ob
tecta⁹ suis scripturis sps̄ diuinus
inseruit. quibusdā ea uolens in
ditijs ⁊ opinionibus colligi. ita pe
deteptim debent cautēqȝ conferri
ut sit eorū assertio ul̄ confirma⁹
in disputantis uel suscipientis ar
bitrio collocata. Nonnūqȝ enim cū sup
una re diuersa promatur snīa
pt utraqȝ rōnabilis iudicari et
sine detrimento fidei uel firme re
dubie suscipi idest ut eis nec plena
credulitas. nec absoluta refuta
tio deputetur. priorqȝ sequens
opinio derogare nō debeat. cū neu
tra earū fidei inematur obsiste:
quale est illud. qđ helyas uenerit
in iohāne. ⁊ iterū sit aduētum dn̄i
precursurus. et de abhominatione
desolatiōis q̄ steterit in loco scō.
per illud simulachrū iouis qđ in ihe
rusolimis in templo positū legim⁹.
et iterū stare debeat in ecclīa per
aduentū antixp̄i. illaqȝ omnia q̄
in euangelio sequuntur. que ⁊ iple
ta ante captiuitatē iherosolimorū
et in fine mūdi hui⁹ intelligunt̄
implenda. Quibus neutra opi
nio īpugnat aliā. nec sequentem
prior intellectus euacuet. cap v.

Et idcirco pposita a uobis
questio. licet nō satis uideat̄
nec frequenter inter homines uentilata
nr̄ apud plurimos pateat. ⁊ ex hoc ipso
apud aliquos ea que pferimus for
sitan uideantur ambigua. ita debe
mus nr̄am temperare sniam. qm̄ si
dei trinitatis nichil pudicat ut int
illa habeantur que medie sūt tene
da. quaqȝ nō tali opinione qualis
suspitionibus. tantū ⁊ coniecturis
colligi solet. sed manifestis scripturarū
testimonijs omīa comprobētur. cap vi

Absit ergo ut deū quicqȝ cre
asse confiteamur. qđ sbaliter
malum sit. dicente scriptura. Omnia
que fecit deus erant ualde bona. Si
enim a deo tales isti creati sūt uel
ad hoc facti. ut istos malitie gra
dus teneant. ac semp deceptionib⁹
et ruinis hoīm uacent. contra pre
dicte scripture sniam. infamabim⁹
deū uelut creatorem atqȝ inuentorem
malorū. qđ scilicet pessimas uolū
tates ac naturas ipse condiderit. ad
hoc eas creans ut semp ī nequitia
permanentes. nūqȝ transire possint

Collatio abbatis [Sereni]

in bone voluntatis affectu. Nunc igitur rationem diversitatis huius de conditione primum de scripturarum fonte percipimus. Cap. vii

Ante conditionem huius visibilis creature spirituales celestesque virtutes deum fecisse que pro hoc ipso quod scirent se ad tantam beatitudinis gloriam beneficio creatoris ex nichilo fuisse productas perpetuas ei gratias referentes indesinenter eius laudibus inhererent nemo fidelium dubitat. Nec existimare debemus creationis et opificii sui principia ab huius mundi constitutione deum primitus inchoasse quasi in illis anterioribus atque innumeris seculis ab omni providentia et dispensatione divina fuisset ociosus. ac tamquam non habens in quos bonitatis sue exerceret beneficia. solitarius atque ab omni munificentia alienus fuisse credatur. Nos de illa inmensa ac sine principio et incomprehensibili maiestate satis humile est ingeniumque sentire ipso domino de illis potestatibus hec dicente. Quando facta sunt simul sydera laudaverunt me voce magna omnes angeli mei. Qui ergo interfuerunt creationi syderum ante istud principium in quo factum dicitur celum et terra creati fuisse manifestissime comprobantur quippe qui pro istis omnibus visibilibus creaturis quas videbant ex nichilo processisse. creatorem voce magna referuntur cum admiratione laudasse. Ante istud ergo temporale principium. quod a moyse dicitur. quodque mundi huius secundum hystoricum primo iudaicum sensum signat etatem salvo scilicet nostro sensu quo nos interpretamur omnium rerum christum esse principium in quo omnia creaverit pater. secundum illud omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil ante istud inquam geneseos temporale principium omnes illas potestates celestesque virtutes deum creasse non dubium est. Quas apostolus per ordinem dinumerans ita describit. Quia in christo creata sunt omnia que in celis sive que in terris visibilia et invisibilia sive angeli. sive archangeli. sive throni. sive dominationes. sive principatus. sive potestates omnia per ipsum et in ipso creata sunt. Cap. viii

De istorum itaque numero nonnullos principes fuisse conlapsos. lamentatio ezechielis sive ysaie manifestissime docet in quibus principem tyri vel illum luciferum qui mane oriebatur flebili planctu cognoscimus lamentari. Et de illo quidem ita dominus ad ezechiel. Fili hominis leva planctum super principem tyri et dices ei. Hec dicit dominus. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia. perfectus decore. in deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus operimentum tuum: sardius. topazius et iaspis. crisolitus et onix et berillus saphirus. carbunculus et smaragdus. Aurum opus decoris tui. Foramina tua in qua die conditus es preparata sunt. Tu cherub extentus et protegens. et posui te in monte sancto dei. in medio lapidum ignitorum Ambulasti perfectus in viis tuis a die conditionis tue. donec inventa est iniquitas in te in multitudine negociationis tue. Repleta sunt interiora tua iniquitate et peccasti. et eieci te de monte dei et perdidi te o cherub protegens de medio lapidum ignitorum. Elevatum est cor tuum in decore tuo perdidisti sapientiam in decore tuo. In terra proieci te ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multitu

dine iniquitatum tuarum. et iniquita
te negotiationis tue polluisti sanctifi
cationem tuam. Ysaias quoque de
alio. Quomodo cecidisti de celo lu
cifer qui mane oriebaris? Corru
isti in terram qui vulnerabas gentes
qui dicebas in corde tuo. In celo
conscendam super astra dei ponam
solium meum sedebo in monte testa
menti in lateribus aquilonis. as
cendam super altitudinem nubium
similis ero altissimo. Quos tamen non
nullos ex illo beatissime stationis
apice corruisse scriptura commemorat
dicens tertiam partem stellarum draco
nem illum secum pariter protraxisse.
Unus quoque apostolorum evidentius dicit.
Angelos vero qui non servaverunt
suum principatum. sed dereliquerunt suum
domicilium in iudicium magni diei
vinculis eternis sub caligine re
servavit. Illud etiam quod ad nos
dicitur. vos autem sicut homines
moriemini. et sicut unus de princi
pibus cadetis? quid aliud quam mul
tos principes cecidisse significat?
Quibus indiciis ratio diversitatis
huius ita colligitur. has differen
tias ordinum quas instar sanctarum
celestiumque virtutum adverse potestates
habere dicuntur vel ex illius ante
rioris ordinis gradu in qua una
queque creata fuerat nunc etiam rete
nere vel de celestibus devolutas ad
similitudinem illarum virtutum que ibi
dem perseverant pro nequitie sue
merito in qua unaqueque in malum
creverunt. hos interim gradus et or
dinum vocabula in parte contraria
vendicasse. Capitulum ix.

Germanus. Nos hactenus
credebamus causam atque initium
ruine seu prevaricationis diaboli
qua de angelica statione deiec
tus est invidiam principaliter extitisse.
quando adam et evam livida calli
ditate decepit. Capitulum x

Serenus. Non esse istud prin
cipium prevaricationis illius seu deiec
tionis initium geneseos lectio mani
festat. que ante illorum deceptionem
serpentinum nominis nota credidit eum
inurendum ita dicens. Serpens autem
erat sapientior. sive ut hebraici ex
primunt libri. callidior cunctis bestiis
terre. quas fecit dominus deus. Intelli
gitis ergo quod ante illam circumven
tionem primi hominis de angelica dis
cesserit sanctitate. ita ut non solum
nominis huius insigniri mereretur
infamia. sed etiam in nequitie con
versatione ceteris preferretur bes
tiis terre. Non enim tali vocabulo
scriptura bonum angelum designasset:
nec de illis qui in illa beatitudine
perseverant diceret serpens autem erat
sapientior omnibus bestiis terre.
Nam hoc cognomen non solum
gabrieli vel michaeli nullomodo
posset aptari. sed nec bono quidem
cuique homini conveniret. Aptissime
itaque et serpentis vocabulum et
comparatio bestiarum non sonat an
geli dignitatem sed prevaricatoris
infamiam. Denique livoris ac se
ductionis materia qua ut hominem
deciperet instigatus est: de anterioris
ruine extitit causa. quod similiter de
limo terre nuperrime figuratum.
ad illam eum gloriam cerneret evo
candum. unde cum esset unus de prin
cipibus se meminerat corruisse.
Et idcirco priorem eius lapsum
quo superbiendo corruerat: quo et
etiam serpens meruerat nuncupari.
secunda ruina per invidiam subsecu
ta est. Que inveniens eum adhuc
aliquid in sese recti habentem

ita ut etiam cuiusdam colloquii atque consilii cum homine possit habere consortium sententia domini utiliter in ima deiectus est ut non iam sicut ante sublime aliquid intuens excelsus incederet. sed ut solo coherens reperet. et humiliatus super ventrem terreis viciorum escis pasceretur. occultum deinceps publicans inimicum ac ponens inter ipsum et homines utiles inimicitias scandalaque discordia. ut dum cauetur tamquam hostis noxius. amiciciis fraudulentis ulterius homines nocere non possit. cap. xi.

In quo tamen et illud nos precipue debet instruere. ut a malis consiliis declinemus. quod licet deceptionis auctor congrua pena condempnatione plectitur. ne ille quidem qui seducitur supplicio careat licet aliquantulum leuiore quam ille qui auctor deceptionis extiterit. Quod hic expressum plenissime cernimus. Adam namque seductus est. primo ut apostoli verbis loquar qui seductus non est sed seducte acquiescens. exitiabilem videtur accessisse consensum. sudore vultus ac labore tantummodo condempnatur. qui autem illi non per suam sed per terre maledictionem sterilitatemque decernitur. Mulier vero que huius rei persuasor extitit multiplicationem gemitus ac laborum atque tristicie promeretur. perpetuo pariter iugo subiectionis addicta. Serpens autem qui primus incentor huius offense est: perhenni maledictione multatur. Quapropter summa sollicitudine et circumspectione cauendum est a consiliis prauis. quia sicut auctorem puniunt. ita deceptum nec peccato faciunt carere nec pena.

Tanta vero spirituum cap. xii. densitate constipatus est aer iste. qui inter celum terramque diffunditur. in quo non quieti ociosique peruolitant. ut satis utiliter humanis aspectibus eos prouidentia diuina subtraxerit. Aut enim terrore concursus eorum vel horrore vultuum in quos se pro voluntate sua cum libitum fuerit transformant atque conuertunt. intollerabili formidine homines consumarentur. atque deficerent. nequaquam valentes hec carnalibus oculis intueri. aut certe nequiores cotidie redderentur exemplis eorum iugibus et imitatione viciati. Et per hoc inter homines et immundas atque aereas potestates fieret noxia quedam familiaritas ac perniciosa coniunctio. quia hec flagicia que nunc inter homines admittuntur vel parietum septis vel locorum interuallo et quadam verecundie confusione celantur. que si apta iugiter visione conspicerentur ad maiorem furoris incitarent insaniam. nullo scilicet interueniente temporis puncto quo ab istis sceleribus eas cernerent desinentes. quippe quas nulla lassitudo carnalis. seu occupatio familiaris rei ac sollicitudo cotidiani victus quemadmodum nos a ceptis intentionibus etiam inuitos nonnumquam cessare compellunt.

Has namque inpugnationes. cap. xiii. quibus homines impetunt etiam contra se inuicem eos affectare certissimum est. Nam discordias atque conflictus super nonnullis gentibus pro quadam sibi nequitie vernacula familiaritate susceptis indefesso certamine similiter exercere non desinunt. Quod etiam in visione danielis manifestissime legimus figuratum. angelo gabriele ita narrante. Noli timere daniel. quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum vt te affligeres in conspectu domini dei tui. exaudita sunt

verba tua: et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni Persarum restitit michi viginti et uno diebus. Et ecce michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum et ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem te que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus. Quem principem regni Persarum adversariam potestatem esse que favebat genti Persarum inimicam populo dei minime dubitandum est. quique ad impediendam utilitatem quam videbat per absolutionem questionis pro qua propheta dominum exoraverat ab angelo archangelo ministrandam, livens semet ipsum ne ocius ad danielem salutaris angeli consolatio perveniret, eiusque populum cui gabriel archangelus preerat confortaret, obiecit. Qui tamen ait nec tunc quidem obpugnationis illius vehementiam se ad eum pervenire potuisse, nisi in adiutorium sibi michael archangelus advenisset, et occurrens principi regni Persarum seseque conflictui eius interserens et opponens, eumque ab impugnatione ipsius defendens ad instructionem prophete per vicesimum et unum diem pervenire fecisset. Et post pauca. Et ait inquit angelus. Numquid scis quare venerim ad te? et nunc revertar ad [plio] adversus principem Persarum. Cum enim egrederer apparuit princeps grecorum veniens. Verumtamen annunciabo tibi quod expressum est in scripturis veritatis et nemo est adiutor meus in hiis omnibus nisi michael princeps vester. Et iterum. In illo tempore consurget michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui. Legimus ergo grecorum quoque principem similiter alium nuncupari, qui fautor genti utique sibi subdite, tam populo israel quam nationi Persarum videbatur adversarius. Ex quo liquido pervidetur, quod discordias gentium et conflictus ac simultates quas inter se istis insanientibus gerunt, etiam contra se adverse exerceant potestates. et illarum vel victoria gaudeant vel diminutione crucientur, et ob hoc non possint inter se esse concordes, dum unusquisque pro hiis quibus preest contra alterius gentis presulem inquieta semper emulatione contendit.

cap. xiiii.

Nos ergo preter illas quas superius exposuimus opiniones, etiam idcirco dici principatus vel potestates evidenti possumus ratione colligere, quod scilicet vel diversis gentibus dominentur ac presint, vel certe quod inferiores spiritus ac demonia, de quibus etiam evangelia legiones esse propria ipsorum confessione testantur, suos exerceant principatus. Non enim dominationes dici possunt nisi habeant in quos dominationis sue ditionem exerceant, nec potestates aut principatus vocari queunt nisi fuerint super quos vendicent sibi principatus. Quod etiam in evangelio designari blasphemantibus phariseis manifestissime repperimus. In belzebub principe demoniorum hic eicit demones. Nam rectores tenebrarum legimus appellari: et alium mundi huius principem nuncupari. Quos tamen gradus beatus apostolus in futurum, cum omnia fuerint christo subiecta, asserit evacuandos, cum tradiderit inquiens regnum deo et patri, cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et dominationem. Quod utique non aliter fit nisi fuerint de ipsorum ditione sublati, supra quos in hoc seculo potestates seu dominationes vel principatus administrare noscuntur.

cap. xv.

Nam quod bone parti eadem ordinum vocabula non sine ratione causaque sint indita, et officiorum vel meritorum seu dignitatum sint nomina, nulli dubium est. Etenim de officio nunciandi an

gelos id est nuncios manifestum est appellari. et archangelos eo quod ipsis angelis presint. nominis ipsius proprietas docet. Dominationes etiam ab eo quod quibusdam dominentur. Principatus quoque quod habeant quorum sint principes et sedes. quod ita scilicet deo cohereant et domestice ac familiares ei sint. ut in ipsis velut quandam sedem divina maiestas peculiarius requiescat et quodammodo in eis firmius reclinetur.

xvi

Regi autem immundos spiritus a nequioribus potestatibus eisque esse subiectos. preter illa scripturarum testimonia que in evangeliis quoque calumpniantibus phariseis domini legimus responsione descripta. si ego in belzebub principe demoniorum eicio demones. etiam perspicue visiones et experimenta sanctorum multa nos edocent. Nam cum unus e fratribus nostris in hac solitudine iter ageret. advesperascente iam die antrum quoddam repperiens ibidem subsistit vespertinam volens in eo synaxim celebrare. Ubi dum psalmos ex more decantat. tempus medie noctis excessit. Cumque finita solempnitate refecturus lassum corpusculum resedisset. repente cepit catervas demonum undique confluentium innumerabiles intueri. que infinita conspiratione atque ordine longissimo procedentes alie preibant principem suum. alie sequebantur. Qui tandem aliquando et magnitudine procerior cunctis et aspectu terribilior advenit. ac posito solio cum in tribunali quodam sublimissimo consedisset universorumque actus diligenti cepit examinatione discutere. illosque qui necdum se circumvenire emulos suos potuisse dicebant velut inertes ignavosque a conspectu suo cum nota et iniuria iubebat expelli. spacia temporis tanti et opus inaniter expensum exprobrans cum fremitu furoris: illos vero qui se nunciabant designatos sibimet decepisse. summis laudibus cum exultatione et favore cunctorum ut fortissimos bellatores ad exemplum cunctorum gloriosissimos coram omnibus emittebat. In quorum medio cum quidam nequissimus spiritus utpote quendam triumphum sublimissimum delaturus letior advenisset. nomen monachi optime cogniti designavit. asserens post quindecim annos quibus eum iugiter obsedisset tandem aliquando se prevaluisse ut eum eadem ipsa nocte ruina fornicationis eliderit. Nam cum quandam sacram puellam non solum impulisse. ut stuprum [illegible] maneret. sed etiam persuasisse ut eam sibi uxore coniugii retentaret. Super cuius relatione cum immane cunctorum gaudium fuisset exortum. summis a principe tenebrarum laudibus elevatus. magnisque preconiis coronatus abscessit. Aurora itaque superveniente. cum omnis ab oculis evanuisset demonum multitudo: dubitans frater de assertione spiritus immundi. magisque id ratus quod molita consuetudinis sue fallacia sibi voluisset illudere. et innocenti fratri inurere crimen incesti. memor evangelice sententie. quod in veritate non stetit. quia non est veritas in eo. cum loquitur mendacium de propriis loquitur. quia mendax est et pater eius. pelusium petit. ubi illum quem spiritus immundus asseruit esse deiectum noverat commorari. Erat siquidem illi notissimus frater. Quem cum requisisset. repperit eum eadem nocte qua teterrimus ille demon ruinam eius cohorti vel principi nunciavit. monasterio pristino derelicto vicum petisse. et cum designata puella fu

isset lapsu miserabili deuolutus.

Nam in quod unicuique cap xvii
nostrum duo coherent angeli
id est bonus ac malus scriptura
testatur. Et de bonis quidem salua
tor. Ne contempnatis inquiens unum
ex pusillis istis. Dico enim vobis:
quod angeli eorum in celis semper vident
faciem patris mei qui in celis est.
Illud quoque. Inmittet angelus
domini in circuitu timentium eum et eri
piet eos. necnon etiam quod in actibus
apostolorum de petro dicitur. quia angelus
eius est. De utrisque vero liber pasto
ris plenissime docet. Si autem
consideremus et illum qui beatum iob
expetiit aptissime instruimur.
illum fuisse qui semper insidiatus
ei nunquam eum ad peccatum potuerit in
citare. et idcirco a domino potestatem po
poscisse. velut qui non virtute illius
sed domini defensione qui illum semper
protexerat vinceretur. De iuda
quoque dicitur. Et dyabolus stet
a dextris eius. Capitulum xviii

De differentia sane demonum
etiam per illos duos philoso
phos. qui quondam magicis artibus
vel inertiam eorum vel fortitudinem
seuamque nequitiam fuerant frequenter
experti. multum cognitionis accepimus
Hii namque despicientes beatum antho
nium. velut imperitum ac sine litteris
virum. volentesque eum si nichil ampl
ius ledere potuissent. saltim de cella
sua magicis prestigiis et cantatione
tione demonum perturbare. spiritus ei
nequissimos inmiserunt. ad impug
nationem hanc morsu liuoris
adducti. eo quod maxime hominum turbe
ad eum velud famulum dei cotidie
conuenirent. Cumque illo nunc quidem
inprimente pectori suo frontique
signaculum crucis. nunc vero orationi
suppliciter incubante. nec approxima
re quidem dirissimi demones eidem
prorsus auderent atque ad illos qui
eos direxerant absque ullo reuerten
tur effectu. et alios illi in nequitia
vehementiores rursus inmitteret.
itidemque ipsis incassum suarum nequi
tiarum expendentibus vires. atque
inaniter redeuntibus potentiores ni
chilominus aduersus militem christi
victorem iterum destinati nichil pe
nitus preualuerint eo profecerunt
tales tanteque eorum insidie tanta
magica arte quesite ut per hec eui
dentissime comprobauerint magnam pro
fessionis christiane inesse virtutem: qui
bus ille tam seue et tam potentes
umbre quam estimabant solem lunamque
si ad eas directe fuissent obducere
potuisse. hunc non solum nichil ledere.
sed ne ad punctum quidem de mo
nasterio suo potuerint perturbare.

Cuius rei causa cap xix
Quamque pro hac admiratione confestim veni
entes ad abbatem anthonium impu
gnationum suarum magnitudinem.
et causas atque insidias patefecissent
liuoris occulti. christianos fieri ptm9
poposcerunt. Requisito ab illis pro
dite impugnationis die. asseruit se
amarissimis cogitationum stimulis
tunc fuisse pulsatum. Quo experimento
sententiam nostram quam hesterno die in
collatione nostra protulimus. proba
uit ac diffiniuit beatus anthonius
nullatenus demones posse mentem
cuiusque vel corpus inuadere. nec ha
bere facultatem in cuiuslibet animam
penitus irruendi. nisi eam primo
destituerint omnibus cogitationibus
sanctis. ac spiritali contemplatione
vacuam nudamque reddiderint.
Sciendum tamen duobus modis
spiritus inmundos hominibus obedire

Aut enim sanctitate fidelium diuina
gratia. aut uirtute subduntur. a
sacrificiis impiorum seu quibusdam
carnalibus deliniti. uelut familia
ribus adulantur. Qua opinione
pharizei quoque decepti arbitrati
sunt dominum saluatorem hac arte de
moniis imperasse dicentes. In beel
zebub principe demoniorum hic eicit
demones. secundum illam scilicet consue
tudinem qua norant suos magos
uel maleficos per inuocationem nominis
illius ac ritum sacrificiorum quo eum
delectari et gaudere cognoscunt. uelut
domesticos eius habere etiam in demo-
nes ei subditam potestatem. cap. xx.

Germanus. Quia geneseos
lectio paulo ante in medium
dei dispensatione prolata est. que
nos oportune commonuit. ut quod semper
discere cupiebamus. nunc possimus con
grue sciscitari. quid etiam de illis aposta
tis angelis sentiendum sit optamus
agnoscere. qui se cum filiabus hominum
miscuisse dicuntur. utrum hoc possit
spiritali nature secundum litteram conue
nire. Illud quoque euangelii testimo
nium quod de dyabolo paulo ante di
xisti quia mendax est et pater eius
similiter desideramus audire quis nam pater
eius pater intelligendus sit. xxi.

Serenus. Duas
questiones non mediocres
pariter protulistis. de quibus quantum
possum eodem quo proposuistis ordine re
spondebo. Nullomodo credendum spiri
tales naturas coire cum feminis car
naliter posse. Quod si aliquando hoc secundum
litteram fieri potuisset. quomodo nunc
quoque idipsum uel non raro contingeret. et
absque semine uel coitu uiri. aliquos
nasci similiter de mulieribus conceptu
demonum cerneremus. cum presertim
constet eos libidinum sordibus ad

modum delectari. Quas procul
dubio per semetipsos exercere quam per
homines mallent. si illud ullomodo
posset impleri ecclesiaste quoque idipsum pro
nunciante. Quid est quod fuit?
Ipsum quod est. Et quid est quod factum
est? Ipsum quod fiet. et non est omne
recens sub sole quod loquatur et dicat.
ecce hoc nouum est. non fuit in seculis
que fuerant ante nos. Sed ista questio
huius propositionis absoluitur. Post ne
cem abel iusti. ne a fratricida et impio
omne hominum genus exordium sumeret.
in locum fratris extincti nascitur seth.
qui non solum posteritati. sed etiam fra
terne iusticie succederet et pietati. Cuius
progenies patris secuta iusticiam a so
cietate et cognatione cognationis illius
que ex chain sacrilego descendebat.
semper diuisa permansit. sicut etiam
genealogie distinctio manifeste ita de
clarat dicens. Adam genuit seth. seth
genuit enos. enos genuit cainan. cai
nan autem genuit malalehel. malale
hel autem genuit iareth. iareth ge
nuit enoch. enoch genuit matusalam.
matusalam genuit lamech. lamech
genuit noe. Item genealogia chain
ita diuisa describitur. Cain genuit
enoc. enoc genuit irat. Irat genuit
maliael. maliael genuit mathusael.
mathusael genuit lamech. lamech
genuit iobel et iobal. Itaque illa genera
tio que de seth iusti progenie desce
debat. sue linee iugiter rationibus per
mixta in patrum atque attauum sanctita
te longa etate durauit. nequaquam
scilicet sacrilegio aut malicia ne
quissime prolis infecta que in semet
impietatis germen uel auita tradi
tione retinebat insertum. Donec
ergo perseuerauit inter illos genera
tionis eorum ista distinctio. semen illud
seth utpote de optima radice, procedens

pro merito sanctitatis angeli dei siue ut diuersa exemplaria continent. filij dei uocati sunt. et econtrario illi propter impietatem uel suam uel patrum suorum et opera terrena filij hominum nuncupantur. Cum ergo esset inter ipsos usque ad tempus illud. hec valis sanctaque diuisio. uidentes post hec filij seth qui filij dei erant filias eorum qui de chain progenie nascebantur. desiderio pulchritudinis earum succensi acceperunt sibimet uxores. que uiris suis parentum suorum nequitias infundentes ab illa eos ingenita sanctitate ac simplicitate paterna protinus corruperunt. Ad quos satis congrue directum est illud eloquium. Ego dixi dij estis. et filij excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini et sicut unus de principibus cadetis. Quique ab illa uera phisice philosophie disciplina tradita sibi a maioribus exciderunt. quam primus homo ille qui uniuersarum naturarum institutionem e uestigio subsecutus est. potuit euidenter attingere suisque posteris certa ratione transmittere. utpote qui mundi ipsius infantiam adhuc teneram et quodammodo palpitantem rudemque conspexerat. et in quo tanta fuit non solum sapientie plenitudo. sed etiam gratia prophetie diuina illa sufflatione transfusa. ut uniuersis animantibus nomina adhuc rudis mundi huius habitator imponeret. ac non solum omne genus bestiarum atque serpentium furores uirusque discerneret. sed etiam uirtutes herbarum et arborum lapidumque naturas ac temporum necdum expertorum uicissitudines perciperet. ita ut potuerit efficaciter dicere. Dominus dedit michi eorum que sunt scientiam ueram. ut sciam dispositiones orbis terrarum. et uirtutes elementorum. initium et consumationem et medietatem temporum uicissitudines inmutationum. annorum cursus. et stellarum dispositiones. naturas animalium. et iras bestiarum. et uim spirituum. et cogitationes hominum. et differentias arborum et uirtutem radicum et que sunt abscondita et in promptu cognoui. Hanc ergo scientiam omnium naturarum successione generationum semen seth paterna traditione suscipiens donec diuisum a sacrilega propagine permansit. quemadmodum sancte perceperat ita etiam ad dei cultum uel ad utilitatem uite communis exercuit. Cum uero impie generationi fuisset admixtum. ad res profanas ac noxias que didicerat instinctu quoque demonum deriuauit. curiosasque ex ea maleficiorum artes atque prestigia ac magicas superstitiones audacter instituit docens posteros suos ut sacro illo cultu diuini nominis derelicto. uel elementa hec uel ignem uel aereos demones uenerarentur. et colerent. Hec igitur quam diximus curiosarum rerum notitia quomodo in diluuio non perierit. ac superuenientibus seculis innotuerit. licet hoc minime absolutionem proposite questionis exposcat. tamen quia nos huius expositionis occasio commonuit perstringendum breuiter puto. Quantum itaque antique traditiones ferunt. cham filius noe qui superstitionibus istis tam sacrilegis ac profanis erat artibus institutus. sciens nullum se posse super hijs memorialem librum in archa prorsus inferre in quam erat una cum patre iusto ac sanctis fratribus ingressurus. scelestes artes ac profana commenta diuersorum metallorum laminis que scilicet aquarum corruptione non possent et durissimis lapidibus insculpsit.

Hunc pacto diluuio eadem qua
deliquerant curiositate pquires · sa
crilegiorum pretue nequitie semina
riu transmisit i posteros. Hat itaqz
ratione illa wlgi opinio qua credunt
angelos ul' maleficia uel diuersas
artes hominibus tradidisse. i veritate
completa est. De illis ergo quadmo
du diximus filijs seth filiabusqz cain
nequiores filij procreati sunt. qui fue
runt robustissimi venatores. violen
tissimi. ac truculentissimi viri. qui
pro enormitate corporum uel crude
litatis atqz malitie gygantes nuncu
pati sunt. cap. xxij.

Nam finitimos populari ac
rapinas inter hoies primi
exercere repererunt. preda potius exigen
tes vitam sua. qz sudore opis ac la
bore contenti. Et quor usqz eo scela
supcreuerant. ut expiari mundus nisi
diluuij inundatione no possit. Ita ergo
filijs seth libidinis instigatione trans
gressis illud mandatum quod ab exor
dio mundi hui' naturali instinctu
custodissime fuerat custoditum. necesse fuit
per litteram legis postea reparari. Filiam
tuam no dabis filio eius uxorem.
nec de filiabus eorum accipies filio tuo
quia seducent corda vestra ut discedan
tis a deo vestro. et sequamini deos
eorum ac seruiatis eis. cap. xxiij.

Germanus. Merito potuisset
illis ex hac psumptione con
uictis. crimen transgressionis asscribi
si data fuisset illis ista preceptio.
At cum se' iunctionis istius obserua
tia necdum aliqua fuisset constitu
tione prefixa. quadmodum illis per
mixtio generis ad noxam debuit
imputari. que nullo fuerat interdicta
mandato. Lex enim non preterita solet
crimina sed futura dampnare.

Senex. Deus hominem xxiiij
creans omnem naturaliter
ei sciam legis inseruit. Que si fuis
set ab hoie scdm propositum dni ut ce
perat custodita. no utiqz fuisset
necessarium aliam mandari. quam litteris
postea promulgauit. Erat enim sup
fluum extrinsecus offerri remedium qd
adhuc intrinsecus vigebat insertum.
Sed quia hec ut diximus penitus
corrupta iam fuerat libertate usuqz
peccandi. velut huius executor vindex
et ut ipsis scripture verbis eloquar.
adiutrix posita est moysaice legis se
uera districtio. ut vel metu pene p
sentis no penitus bonum scie natura
lis extinguerent. scdm prophe sicam
dicentis. legem dedit in adiutorium.
Que etiam scdm aplm pedagogus ue
lut paruulis data fuisse describitur.
erudiens scilicet eos atqz custodiens
ne ab illa disciplina in qua natura
liter fuerant instituti quadam obliuio
ne discederent. Nam q' sit hoi ois scia
legis ab initio creationis infusa hinc
manifeste probatur. qd mandata legis
absqz litte lrone ante legem immo ante
diluuium omnes sanctos obseruasse co
gnoscimus. Queadmodum enim scire po
tuit abel necdum lege mandante qd de p
imitijs ouium suarum et de adipe ipsorum
sacrificium deo offerre deberet? nisi per
insitam sibi legem naturaliter fuisset
edoctus. Quemadmodum noe qd mundum
uel qd esset inmundum animal discreuisset
nondum hec legali distinguente manda
to? nisi scia naturali fuisset instructus.
Unde enoch didicit ambulare cum deo.
nullam legis illuminatione ab aliquo
consecutus? Ubi sem et iafeth lege
rant. turpitudinem patris tui non re
uelabis. ut incedentes retrorsum pris
verecundiam uelarent. Unde monitus
abraham spolijs hostium que sibi offe

rebantur, ne retributionem laboris
sui assequetur abstinuit. vel deci-
mas sacerdoti melchisedech que
mosaica lege precipiuntur exsolvit.
Unde ipse abraham. unde loth trans-
euntibus ac peregrinis humanitatis
vim & ablutionem pedum necdum evange-
lico choruscante mandato suppli-
citer optulerunt. Unde iob tantam
devotionem fidei. tantam castimonie
puritatem. tantam humilitatis. man-
suetudinis. misericordie. humanitatis.
scientiam consecutus est. quantam nunc
ne ab illis quidem qui evangelia me-
moriter tenent videmus impleri.
Quem sanctorum legimus ante legem
ullum legis non observasse man-
datum? Quis non custodivit illorum:
audi israel dominus deus tuus dominus unus
est. Quis non illorum implevit. non
facies tibi sculptile neque ullam simi-
litudinem eorum que in celo sunt sive
que in terra. vel eorum que sunt in aquis
sub terra. Quis eorum non observavit
honora patrem tuum & matrem tuam
vel illa que in decalogo subsequuntur
non occides. non adulterabis. non fa-
cies furtum. non falsum testimonium
dices. non concupisces uxorem proxi-
mi tui aliaque his multo maiora. quibus
non solum legis sed etiam evangelii preve-
nere mandata. cap. xxv

Ita ergo intelligimus ab initio deum
omnia creasse perfecta nec fuisse quod
ordinationi eius principali velut im-
provide & imperfecte necesse esset adi-
ci. si in illo statu ac dispositione qua ab
ipso creata sunt universa mansisset.
Et idcirco qui ante legem immo quoque
ante diluvium peccaverunt iusto iudi-
cio animadvertisse deum probamus.
qui transgressi naturalem legem sine
ulla meruerunt excusatione puniri.
Nec in illorum incidimus blasphemi-
am. calumpniasque. qui ignorantes
hanc rationem derogant deo veteris
testamenti. ac detrahentes nostre
fidei subsannantesque respondent. Non
ergo placuit deo vestro. ut post tot
annorum milia legem voluerit pro-
mulgare tanta secula passus sine
lege transire? Quod si postea me-
lius aliquid adinvenit. apparet eum
in primordia mundi inferiora vel de-
teriora sapuisse. & post hec velut ex-
perimentis edoctum. cepisse rectiora
prospicere ac principales ordinationes
suas in melius emendare. Non omni-
no se sapientie dei penitus convenire non potest
nec sine ingenti blasphemia hec de ipso
ab heretica insania proferuntur dicente
ecclesiaste. Cognovi quoniam que fecit deus
ab initio. ipsa erunt in eternum. Super
illa non est quod addatur. & ab illis
non est quod auferatur. Et idcirco iustis
lex non est posita sed iniustis autem & non sub-
ditis. impiis et peccatoribus. sceleratis &
contaminatis. Illi namque habentes naturalis
atque insite legis sanam atque integram
disciplinam. nequaquam lege hac extrinse-
cus adhibita litterisque descripta quamque in
adiutorium illi naturali data est indige-
bant. Ex quibus aptissima ratione
colligitur. nec legem istam descriptam
litteris. dari ab initio debuisse erat enim
hoc superfluum fieri. stante adhuc na-
turali lege. nec ad integrum violata
nec evangelicam perfectionem tradi ante
legis custodiam. Non enim poterant
audire. qui percusserit te in dexteram
maxillam prebe ei & alteram. qui con-
tenti non erant talionis equalitate
iniurias vindicare proprias. sed letales
calces ac telorum vulnera pro alapha
levissima rependebant. & pro uno den-
te percutientium animas expetebant. Sed
nec illis dici poterat diligite inimicos
vestros in quibus magnus fructus

et utilitas ducebatur aut amicos suos diligerent declinarent uero ab inimicis et solo ab eis odio desinerent. nec opprimere illos et interficere festinarent.

Illud vero quod refert. xxvi. nos de dyabolo moneat. quia mendax est et pater eius. quod videlicet tam ipse quam pater eius mendax pronuntiari videatur a domino satis absurdum est hoc vel leviter suspicari. Ut enim paulo ante diximus. spiritus spiritum non generat. sicut nec animam quidem potest anima procreare licet concretionem carnis non dubitamus humano semine coalescere. ita de utraque substantia idest carnis et anime que cui asscribatur auctori apostolus manifestius distinguere. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur. Non multomagis subiciemur patri spirituum et vivemus? Quid hac divisione clarius potuit diffinire? ut carnis quidem nostre patres homines pronuntiaret. animarum vero deum solum esse patrem constanter exprimeret? Quamquam et in ipsa corporis huius concretione ministerium tantummodo sit hominibus ascribendum. summa vero conditionis deo omnium creatori dicente david. Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me. Et beatus iob. Nonne sicut lac mulsisti me. coagulasti me ut caseum. ossibus et nervis instruxisti me? Et dominus ad iheremiam. Priusquam te formarem in utero novi te. Ecclesiastes vero utriusque substantie naturam atque originem examinatione ortus atque initii ex quo videlicet unaqueque processit. et consideratione finis ad quem unaqueque tendit satis evidenter ac proprie colligens pariter de huius corporis atque anime separatione disceptans ita differuit. Priusquam convertatur pulvis in terram sicut fuit: et spiritus revertatur ad deum qui dedit eum. Quid apertius dici potuit quam ut materia carnis quam pulverem nominavit. quia de hominis semine sumeret exordium. cuius videretur ministerio seminari velut e terra sumptam iterum redditam pronuntiaret ad terram? spiritum vero qui non per commixtionem sexus utriusque generatur sed peculiariter sibi a deo tribuitur ad auctorem suum redire signaret?

Quod etiam per illam dei insufflationem qua adam primitus animavit evidenter exprimitur. Itaque hiis testimoniis manifeste colligimus patrem spirituum dici neminem posse nisi deum solum qui eos ex nichilo cum voluerit facit: homines vero carnis nostre patres tantummodo nominari. Igitur et dyabolus secundum hoc quod vel spiritus vel angelus bonus creatus est. patrem neminem nisi deum conditorem suum habet: qui cum superbia fuisset elatus. et dixisset in corde suo. ascendam super altitudinem nubium ero similis altissimo. factus est mendax et in veritate non stetit. sed de proprio nequitie thezauro mendacium proferens. non solum mendax. sed etiam ipsius mendacii factus est pater quo deitatem homini repromittens ac dicens. eritis sicut dii. in veritate non stetit. sed ab initio factus est homicida. vel adam in conditionem mortalitatis inducens. vel abel instigatione sua per manum fratris interimens. Sed iam disputationem nostram duarum ferme noctium lucubratione confectam subsequens aurora concludit ac de profundissimo questionum pelago cymbam collationis huius que ad tutissimum silentii portum compendium nostre rusticitatis attraxit. In quo quidem profundo quanto nos interius divini spiritus introduxerit flatus. tanto diffusior procedens oculorum aciem semper aperietur immensitas ac secundum sententiam solomonis longe fiet a nobis magis quam erat. et alta profunditas. quis inveniet eam? Quaobrem dominum depre

serenus ut in nobis vel timor eius vel caritas que nescit cadere immobilis perseveret. que nos et sapientes in omnibus faciat et a dyaboli telis protegat semper illesos. Huius etenim custodibus impossibile est quempiam laqueos mortis incurrere. Inter perfectos autem et imperfectos ista distantia est. quod in illis quidem firmata et ut ita dixerim maturior caritas tenacius perseverans. firmius eos ac facilius facit in sanctitate durare. In his vero velut infirmius collocata ac facilius refrigescens. cito ac sepius eos peccatorum compellit laqueis implicari. Quibus auditis. ita collationis huius sermo inflammavit ut maiore mentis ardore abeuntes a cella senis quam ante venientes doctrine eius plenitudinem sitiremus. Explicit collatio abbatis sereni secunda.

Incipiunt capitula collationis abbatis Theodori liber octavus

Descriptio heremi et inquisitio de nece sanctorum. ii. Responsio abbatis theodori ad propositam questionem. iii. De tribus que in hoc mundo sunt idest bonis malis et mediis. iiii. Quod malum nulli invito ab alio possit inferri. v. Obiectio quemadmodum ipse deus dicatur creare mala. vi. Responsio super interrogatione proposita. vii. Interrogatio an reus sit qui iustum interimit cum iustus habeat de morte mercedem. viii. Responsio ad precedentem interrogationem. ix. Exemplum iob a dyabolo temptati et domini a iuda traditi. et quod iusto prospera quam adversa proficiat ad salutem. x. De virtute viri perfecti qui ambidexter figuraliter nuncupatur. xi. De duplici genere temptationum que tripliciter modo inferuntur. xii. Quod iustus non cere sed adamantino signatorio debeat esse similis. xiii. Interrogatio si possit mens iugiter in una atque in eadem qualitate durare. xiiii. Responsio ad interrogantis propositionem. xv. Quod detrimentum sit discedentis e cella. xvi. De mobilitate etiam supernarum celestiumque virtutum. xvii. Quod nemo ruina subitanea conlabatur.

Theodorus de nece sanctorum

In palestine partibus iuxta tecue vicum qui amos prophetam meruit parare. solitudo vastissima est usque ad arabiam. ac mare mortuum. Quo ingressa deficiunt fluenta iordanis. et cineres zodomorum amplissima extensione porrecti. In summe vite ac sanctitatis monachi diutissime commorantes. repente sunt a discurrentibus saracenorum latrunculis interempti. Quorum corpora licet statim tam a pontificibus regionis illius quam ab universa plebe arabum tanta veneratione prerepta et inter reliquias martirum condita. ut innumeri populi e duobus oppidis convenientes gravissimum sibi indixerint. et usque ad gladiorum conflictum pro sancta rapina sit conprogressa contentio. dum pia inter se devotione decertant. quinam iustius eorum sepulturam ac reliquias possiderent. aliis scilicet de vicinia commorationis. aliis de originis propinquitate gloriantibus. nos tamen vel nostra vel quorundam non mediocriter ex hac parte scandalizantium fratrum offensione permoti. inquirebamus cur tanti meriti ac tantarum virtutum viri ita sint a latrunculis interempti. tantumque dominus passus fuerit erga suos famulos facinus perpetrari. ut viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorum. mesti ad sanctum theodorum singularem in conversatione actuali precipuum virum. Hic namque morabatur in cellis. qui locus inter nitriam ac scythim situs. et a monasteriis quidem nitrie quinque milibus distans. octoginta milium solitudine ab heremo scythi in qua commorabamur intervenente discernitur. Cui cum de predictorum virorum nece quereremur

monia fudissemus. admirantes tantam dei pacientiam quod viros scilicet illius meriti taliter iterum permisisset ut qui alios etiam sue sanctitatis pondere de huiusmodi liberare temptatione debuerint. ne seipsos quidem preriperent de manibus impiorum. aut cur deus admitti in suos servos tantum facinus concessisset. cap. ii.

Beatus theodorus respondit. Hec questio illorum solet animos permovere qui parum fidei vel scientie possidentes. merita sanctorum vel premia que non in presenti redduntur. sed reposita sunt in futurum. arbitrantur in huius temporalis vite brevitate restitui. Ceterum nos qui non sumus in hac vita tantum sperantes in christo. ne secundum apostolum miserabiliores simus omnibus hominibus quia scilicet in hoc mundo nichil promissionum recipientes. etiam in futuro eas pro hac incredulitate perdimus opinionibus eorum non debemus errare. ne ignorata vere diffinitionis sententia titubantes ac trepidi temptationibus moveamur tum eisdem nos quoque traditos viderimus vel iniusticiam scilicet vel iniuriam humanarum rerum deo quod dictu quoque nephas est ascribentes. quia sanctos viros recteque viventes in temptatione non protegat. nec bonis ea que bona sunt. nec malis mala retribuat in hac vita. et cum illis dampnari mereamur quos sophonias propheta castigans. qui dicunt inquit in cordibus suis. non faciet dominus bene. sed neque faciet male. vel certe cum illis inveniamur qui huiusmodi querimoniis deum blasphemare dicuntur. Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini. et tales ei placent. aut certe ubi est deus iusticie. Illam quoque blasphemiam que in subsequentibus describitur similiter adiungentes. Vanus est qui servit deo. Aut quod emolumentum quia custodivimus precepta eius. et quia ambulavimus tristes coram domino. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem ditati sunt facientes impietatem. et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Quamobrem ut hanc ignorationem que pravissimi huius erroris radix et causa est possimus evitare. primum nosse debemus quid vere sit bonum quid malum. et ita demum super hiis non falsam vulgi sed veram scripturarum diffinitionem tenentes. minime infidelium hominum decipiemur errore. cap. iii.

Tria sunt omnia que in hoc mundo sunt. id est bonum. malum. medium. Debemus itaque nosse. quid proprie bonum. quid malum quidve sit medium ut nostra fides. vera scientia communita in cunctis temptationibus inconcussa permaneat. Nichil igitur in rebus ducitur humanis principale bonum esse credendum est. nisi virtus animi sola. que fide sincera nos ad divina perducens illi incommutabili bono facit iugiter inherere. et contrario nichil malum esse dicendum est nisi peccatum solum. quod a bono deo nos separans. malo facit dyabolo copulari. Media sunt que inter utramque partem pro affectu et arbitrio utentis adiuvari possunt. utputa divitie. potestas. honor. robur corporis. sanitas. pulchritudo. vita ipsa vel mors. paupertas. infirmitas carnis. iniurie. et cetera hiis similia que pro qualitate et affectu utentis vel ad bonam possunt parte proficere vel ad malam. Nam et divitie proficiunt frequenter ad bonum. secundum apostolum qui divitibus huius mundi precipit ut facile tribuant. communicent indigentibus. thesaurisent sibi fundamentum bonum in futurum. ut per hoc apprehendant veram vitam. et secundum evangelium bone sunt illis qui faciunt sibi amicos de iniquo mamona. Que rursum retor-

quentur ad malū cū ad recondendū
tummodo ul' ad luxuriā congeruntur. ꝛ
nō ad usus indigenciū dispensantur.
Potestas quoqȝ ꝛ honor corporisqȝ robur
ac sanitas qȝ sint media et utrobiqȝ
conuenientia etiā ex hoc facile compro
bantur. qđ multi sanctor̄ ī ueteri testa
mento potiti hiis omnibus ꝛ ī summis
diuiciis et in culmine dignitatū ac
fortitudine corporis constituti. deo qȝ
acceptissimi fuisse noscuntur. et e diuer
so qui hiis male usi sunt ꝛ ea ad mini
sterium sue nequicie detorserūt. nō im
merito ul' puniti sunt vel extincti. Quod
frequenter regnor̄ liber indicat factum.
De ipsa etiā vita ac morte quia medie
sint vel sc̄i iohis ul' iude natiuitas p
testatur. Vnius naqȝ in tantū sibiet
vita profuit ut aliis quoqȝ gaudiū
ortus eius contulisse dicatur. secūdm
illud ꝛ multi sup eius natiuitate
gaudebūt. De alterius uō dicit' vita.
bonū erat ei si natus nō fuisset hō ille.
De morte etiā iohis omniūqȝ scōr̄ dicit'
preciosa in conspcū dm̄i mors scōr̄ eius.
De iuda aūt ac similiū mors pctor̄
pessima. Infirmitas etiā carnis medī
qȝ sit commodū. lazari illius pauperis
ulcerosi btitudo demonstrat. Cuius
cū nulla alia virtutū merita scriptura
commemoret. pro hoc solo qđ egestatem ꝛ
infirmitatē pacientissime tolerauit
sinus abrahe possidere btissima sorte
promeruit. Egestas qȝ ac persecutiones
ꝛ iniurie que mala ēē totius uulgi o
pinione censentur qȝ sint utiles ac
necessarie. etiā ex hoc liquido ꝯproba
tur. qđ sc̄i viri nō solū eas nūqȝ vitare
voluerūt. uerū etiā ūtute summa appe
tentes. id' fortiter tolerantes amici
dei effecti. eterne vite sūt stipendia cō
secuti beato aplo ꝯcinente. Propter qđ
placeo michi ī infirmitatibus. ī con
tumeliis. in necessitatibȝ in persecu

tionibus in angustiis pro xp̄o. Cum
enī infirmor tunc potens sum. quia
virtus in ī firmitate pficitur. Et id
circo illi qui summis seculi huius diui
ciis ꝛ honoribus ac potentatibȝ ex
tolluntur. nō ex hiis principale boniū
obtinuisse credendi sūt. qđ in solis ēē
ūtutibus ꝯsistitur. sed mediū quoddam
quia sicut iustis recte ac necessarie
utentibus utilia hec esse repperiuntur
ꝛ cōmoda. occasionē naqȝ boni opis
fructusqȝ ī illius vite eternitate p
curiūt. ita illis qui male opibus
abutuntur inutiles sūt atqȝ icōmode
et occasionē pctīs mortisqȝ ꝯcinant.

His itaqȝ diuisiones. cap. iiii.
firmas atqȝ imobiles ēēinctes
scientesqȝ. nichil ēē boniū. nisi ūtutem
bonā que ex timore dei ac dilectione
descendit. nec malū quicqȝ esse. nisi pctm
solū ꝛ separationē a deo diligenter nūc
discutiamus. utrū deus unqȝ sanctis
suis aut per se aut p aliū quempiam
inferri pmiserit malū. qđ nūqȝ sine du
bio nusqȝ omo repperies. Nec enī potuit
aliqn cuidam nolenti ac resistenti ma
lū pctī alt' inferre nisi illi soli q̄ illud
in sese cordis ignauia ꝛ corrupta vo
luntate suscepit. Denīqȝ cū btō Job
dyabolus adhibitis uniuse malicie
machinis malū hoc pctī uoluisset
inferre. ac nō solū cunctis eū facult
tibus expoliasset uerū etiā post illum
de morte septem filior̄ tam atrocem
tamqȝ insperatū orbitatis dolorem. uol
nere etiā pessimo a capitis uertice
usqȝ ad plantam pedū. ꝛ intoleran
dis cruciatibus onerasset. nequaqȝ
ei peccati maculam ꝯquit infligere.
Quia cunctis imobilis pseuerans
nullū blasphemie accōmendauit
assensum. cap. v.

Germanus. Frequenter
legimus in scripturis sanctis

deum creasse mala uel hominibus intu
lisse ut est illud. quoniam absque me non est
deus. Ego dominus et non est alter formans
lucem et creans tenebras faciens pacem
et creans mala. Et iterum. Si est ma
licia in ciuitate quam dominus non fecit.

Theodorus. capitulum vi.

Nonnumquam solet scriptura di
uina abusiue mala pro afflictionibus
ponere. non quia per naturam proprie mala
sint sed secundum hoc quod ab hiis senciantur
mala quibus utiliter inferuntur. Ho
minibus etenim disputans diuina censura
necesse est ut humanis uerbis et affectibus
eloquatur. Etenim sectio uel ustio salu
taris que illis qui ulcerum contagione
putrefacti sunt. pie infertur a medico
mala a tolerantibus creditur. nec equo
calcar. nec emendatio suauis est deli
quenti. ¶ Omnes eciam disciplinae hiis
qui erudiuntur amarae senciuntur ad
presens sicut apostolus dicit. Omnis autem
disciplina in presenti non uidetur esse gau
dii sed meroris. postea autem fructum
pacatissimum hiis qui per se exercitati
sunt reddit iusticie: et quem diligit dominus
corripit. flagellat autem omnem filium quem
recipit. Quis enim est filius quem non
corripit pater? Itaque mala nonnumquam pomi
pro afflictionibus solent secundum illud. et
penituit deus super malicia quam locutus
est ut faceret eis et non fecit. Et iterum. Nam
tu domine misericors et miserator paciens
et multe misericordie et paciens in maliciis id est
super tribulationibus et erumpnis que nobis
pro peccatorum nostrorum meritis inferre compelle
ris. Quas sciens utiles esse nonnullis item
alius propheta utique non inuidens saluti eorum
sed consulens precatur. Adde illis ma
la domine. adde mala gloriosis terre. Et
ipse dominus. Ecce inquit inducam super
eos mala id est dolores ac uastitates
quibus in presenti salubriter castigati
ad me quem in rebus prosperis contem

pserunt recurri tandem ac festinare co
gantur. Ideoque hec principalia esse ma
la non possumus diffinire. Multis
enim hoc ad bonum profitiunt et causas
eternorum pariunt gaudiorum. Et idcirco
ut ad questionem propositam reuertamur
uniuersa que putantur mala nobis ab
inimicis uel a quibuscumque aliis irrogari
non sunt credenda mala sed media. Non
enim talia inuenientur qualia putat esse
ille qui intulit animo furibundo sed qua
lia senserit ille qui sustinet. Ideoque
cum illata fuit mors uiro sancto. non ei ma
lum illatum esse credendum est. sed medium
quiddam. Quod cum peccatori malum sit.
iusto requies et absolutio sit malorum.
Mors enim uiro iusto requies est cuius uita ab
scondita est. Et ideo nec uir iustus ex
hac aliquid perpetitur detrimenti. quia
nichil pertulit noui. sed id quod ei accessu
rum fuerat necessitate nature. inimici ne
quicia non sine premio uite perhennis
excepit. ac debitum mortis humane quod
inreuocabili lege reddendum est cum
fructu uberrimo passionis ac magne
remuneracionis mercede persoluit.

Germanus. Ergo. capitulum vii.

Si inceptus iustus non solum
nichil mali perpessus est. sed eciam mercedem
passionis assequitur. quomodo in reatum
trahitur qui non nocuit morte inferendo
sed profuit?

Capitulum viii.

Theodorus. Nos de proprietate
bonorum malorumque uel eius quod dicimus
esse medium disputamus. non de affectu
eorum qui ista committunt. Nec enim quis
impius uel iniquus idcirco impunitus
erit. quia malicia sua iusto nocere
non potuit. Tolerancia enim et uirtus
iusti non illi qui mortem uel supplicium
intulit. sed illi proficit ad mercedem
qui illata sibi patienter excepit. Ideoque
et hic merito punietur pro crude
litatis seuicia quia mala uoluit in

ferre . et ille nichil omnino mali perpessus
est quia virtute animi sui patienter
temptationes doloresque sustentans
ea que malo proposito illata sunt ad
profectum melioris status eterne vite
fecit beatitudinemque pertinere. cap. x

Neque enim patientia iob inter de
dyabolo qui eum illustriorem
suis temptationibus reddidit . sed illi
ipsi qui eas viriliter pertulit acquisivit
nec iudas eterni supplicii immunitate do
nabitur quia proditio eius ad salu
tem humani generis profecit. Non enim pro
vectus considerandus est operis. sed ope
rantis affectus. ¶ Quapropter hec debet
in nobis diffinitio immobilis custodiri
quod nulli malum ab alio possit inferri
nisi qui illud ignavia sui cordis ac
pusillanimitate contraxerit. et ea que
adversa sunt ac sinistra dicuntur. bono rec
toque usu ad partem secemus dexteram
pertinere. ut queque fuerint illata. nobis
fiant secundum apostolum arma iustitie. Dua
bus namque partibus et ut ita dixerim
manibus interiorem hominem nostrum
subsistere providimus. Nec quisque sanctorum
carere hac sinistra quam diximus potest
sed in hoc virtus perfecta distinctur
si utramque in dexteram bene utendo con
vertat. Et ut manifestius hoc quod
diximus possit intelligi habet sanctus vir
dexteram successus videlicet spiri
tales in qua tunc consistit. quando fer
vens spiritu desideriis et concupiscentiis omni
bus dominatur. quando ab omni dyabolica
impugnatione securus. absque ullo la
bore ac difficultate vitia carnis vel
respuit vel abscidit. cum sublimatus
a terra universa presentia atque terrena
velut inanem fumum umbrasque vacuas
contemplatur. et ut mox transitura
contempnit. cum futura per excessum
mentis non solum ardentissime con
cupiscit verumetiam clarius intuetur
cum efficacius spiritibus pascitur theori
is. cum lucidius sibi reserata con
spicit celestia sacramenta. cum orationes
purius atque alacrius emittit ad dominum
cum ita spiritus ardore succensus ad ea
que invisibilia sunt et eterna tota cum
alacritate transmigrat. ut nequaquam se
iam credat in carne consistere. Habet
similiter et sinistram. cum temptationum tur
binibus implicatur. cum ad desideria
carnis incentivorum estibus inflammatur.
cum ad iracundie furorem perturbationis
igne succenditur. cum superbie seu ceno
doxie elatione pulsatur. cum tristitia
mortem operante deprimitur. cum machis
accidie et impugnatione concutitur. cumque
omni spiritali fervore subtracto quodam
tepore torpescit ut non solum cogitationi
bus rectis ac fervoribus deseratur. sed
psalmus oratio. lectio. remotio celle simul hor
reant et intolerabili quodam tedioque
fastidio universa sordeat instrumenta
virtutum. quibus cum pulsatur mona
chus sinistris partibus se cognoscat
urgeri. ¶ Quisquis igitur in illis que
dextre partis esse prediximus minime fuerit
subintrante gloria vanitatis elatus.
que sinistre partis sunt viriliter dimicans
nulla desperatione conciderit ac potius
de contrariis arma quedam patientie
ad exercitium virtutis assumpserit utraque
manu utetur pro dextera et in utroque
actu triumphator effectus. tam de si
nistro actu quam de dextro palmam victo
rie consequetur. qualem beatum iob le
gimus meruisse. qui utique per dexteram
coronabatur quando septem filiorum pater
opulentus ac dives incedens. cotidia
na pro eorum purificatione sacrificia domino
deferebat. non tam sibi eos quam deo sus
ceptos ac familiares cupiens exhibere.
quando ianua eius omni advenienti patebat
quando erat pes claudorum. et oculus cecorum
quando de velleribus ovium eius hu

meorum calefiebant infirmorum. qui erat
orphanorum pater et viduarum. qui ne in
corde quidem suo super inimici sui rui-
na gavisus est. Idemque per sinistram
partem sublimiore virtute de adversi-
tatibus triumphabat. cum septem filiis
uno orbatus momento. non ut pater
acerbo luctu conficiebatur. sed ut
verus dei famulus super creatoris sui
voluntate gaudebat. cum ex locuplete
pauperrimus. nudus ex divite. ex va-
lido tabidus. ex inclito et glorioso igno-
bilis atque despectus incorruptam ani-
mi fortitudinem retentabat. cum denique
omni substantia atque opibus destitutus
sterquilinii erat factus habitator
et velut quidam corporis sui severissimus
carnifex. testa radebat saniem pro-
fluentem. atque ex omni parte membrorum
glebas vermium mersis in profunda
vulnerum digitis detrahebat. In quibus
cunctis in nullam desperando prolapsus
est blasphemiam. nec adversus creatorem
suum aliquo murmuravit. quinimmo
nequaquam temptationum mole atque acer-
bitate convictus. ipsum est quod ex omni
pristina facultate sua corpori superfu-
erat indumentum. quodque solum quia ipso
vestiebatur a dyaboli poterat vasta-
tione salvari. rescindens atque abiciens
abiecit super illam quam durissimus predo
intulerat spontaneam nuditatem. comam
quoque capitis. que sola de ipsis glorie
bonis intacta remanserat. vexatori
suo proiecit abscisam. et amputans ipsius
etiam quod seviens reliquerat inimicus.
illa celesti adversus eum voce tripudiat
dicens. Si bona suscepimus de manu
domini: mala non sustinebimus? Nu-
dus egressus sum de utero matris mee
et nudus revertar illuc. Dominus dedit.
dominus abstulit. sicut domino placuit ita
factum est. sit nomen domini benedictum.
Ambidextrum merito dixerim et Ioseph

qui in prosperis gratior patri. religi-
osior fratribus. acceptior deo. in adver-
sis castus. domino fidelis. captivis mitis-
simus vinctis. iniuriarum immemor
beneficus invidis. et quantum in ipsis
fuit interemptoribus fratribus non solum
pius sed etiam munificus invenitur.
Hii ergo consiles corde recte alvosto-
te roae z oi idest ambidextri nuncupan-
tur. Utrumque enim utuntur pro dextra
et inter hec que apostolus enumerat
transeuntes pariter dicunt per arma
iustitie que a dextris et que a sinistris
per gloriam et ignobilitatem per infamiam
et bonam famam et cetera. De qua dextra
vel sinistra salomon ex persona spon-
se loquitur in cantico canticorum. Leva
eius sub capite meo. et dextera eius
amplexabitur me. Quas scilicet utrasque
utiles esse significat. tamen illam sub
capite ponit. quia subiacere debent
adverse partes principali cordis. ad hoc
siquidem hanc eandem singulis beato apostolo
uno versiculo confirmante. Scimus
autem quoniam diligentibus deum omnia co-
operantur in bonum. Dicens enim coope-
rantur in bonum. universa non solum que
prospera verum etiam que putantur ad-
versa pariter comprehendit. per que et
in alio loco idem apostolus se transisse
describit dicens. Per arma iustitie que
a dextris sunt et a sinistris idest per gloriam
et ignobilitatem. per infamiam et bonam
famam. ut seductores et veraces. ut
tristes semper autem gaudentes. sicut
egentes multos autem locupletantes.
et cetera. Omnia igitur que prospera reputan-
tur et dextre dicuntur partis. que sanctus apostolus
glorie et bone fame vocabulo designavit.
illa etiam que existimantur adversa que
per ignobilitatem et infamiam evidenter
expressit. queque a sinistris esse describit.
efficiuntur viro iusto ac perfecto arma
iustitie si illata sibi magnanimiter

sustentauerit qui uidelicet per hec dimi
cans. et istis ipsis quibus impugnari pu
tatur tamquam armis utendo. eisque ve
lut arcu et gladio scutoque validissimo.
contra illos qui hec ingerunt communitus
profectum sibi pacientie ac virtutis acquirat.
gloriosissimum constancie triumphum ex ipsis
que letaliter inferuntur. capiens hostium
telis. nec prosperis duntaxat elatus. nec
deiectus adversis. sed itinere plano et uia
regia semper incedens. ab illo tranquillita
tis statu. nequaquam leticia superueniente
quasi in dextra motus. nec incongruentibus
aduersisque dominante uelut ad leuam
cursus impulsus. Pax enim multa
diligentibus nomen tuum. et non est illis scan
dalum. De illis uero que per singulos in
currentes casus pro eorum qualitate ac
varietate mutantur. ita dicitur. Stul
tus ut luna mutatur. Ut enim de per
fectis ac sapientibus dicitur. diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum. ita de in
firmis pronunciatur ac stultis. Omnia
adversa uiro insipienti. Nec prosperis re
bus proficit nec emendatur aduersis.
Eius namque virtus est tam tristicia fortiter
tolerare quam eciam leta moderari. et cum
qui in eodem uno eorum superatur neutrum
sufferre certissimum est. Facilius tamen
quis elidi potest quam prosperis quam adversis. Hec
enim interdum eciam inuitos reprimunt atque
humiliant. et compunctione saluberrima
uel minus peccare faciunt uel emendant.
illa uero mollibus ac perniciosis extol
lentia blandimentis securos felicita
tis sue prouectu ruina maiore pro
sternunt. .x.

Isti sunt ergo qui spiritualiter in scriptu
ris sanctis αμφοτεροδεξιοι id est am
bidextri nuncupantur. ut ille aoth in
libro iudicum fuisse describitur qui utram
que manu utebatur pro dextera. Quam
uirtutem ita poterimus nos quoque spiritualiter
possidere. si ea que prospera sunt
dextra que censentur tantum utiles sint pro eo
ut pro tempore nos exceant et erudiant
ad salutem. ac perfectos ad penitenciam reddant.
dextram uero ad confouendam se ac
perpetuo conseruandam salutari amplexu
sponsi sibimet coherere atque insolubiliter
ei optat innecti. Sumus igitur ambidextri
quando nos quoque rerum presencium copia uel inopia
non mutauerit. et nec illa nos ad uolun
tatem noxie remissionis impulerit. nec
ista ad desperationem attraxerit et quere
lam. sed similiter deo gratias in utroque
offerentes. parem fructum de secundis ad
uersisque capiamus. qualem se uerus
ille ambidexter doctor gentium fuisse testatur
dicens. Ego enim didici in quibus sum
sufficiens esse. scio et humiliari. scio et
habundare. Ubique et in omnibus institu
tus sum. et saturari et esurire et habundare
et penuriam pati. Omnia possum in eo
qui me confortat. .xi.

Ergo licet diximus bipertitam
esse temptationem. id est in rebus
vel prosperis uel aduersis faciendum est tamen
omnes homines triplici ratione temptari. ple
rumque probationis. non numquam ob emendationem.
interdum ob merita delictorum. Et ob proba
tionem quidem ut beatum abraham et iob multos
toque sanctorum tribulationes innumeras legimus
pertulisse. uel illud quod in deutronomio
dicitur ad populum per moysen. Et recorda
beris cuncti itineris illius per quod adduxit
te dominus deus tuus quadraginta annos per
desertum ut affligeret te atque temptaret
et nota fierent que in tuo animo versabantur
utrum custodires mandata an non. Et
illud quod in psalmo dicitur. probaui te apud
aquam contradictionis. Ad iob quoque. An
putas quod me tibi locutum aliter quam ut appa
reres iustus. Ob emendationem uero cum
iustos suos pro paruis quibusdam uel
leuibus peccatis seu pro elatione sue puri
tatis humilians diversis temptationibus
tradit ut omnem sordem cogitationum

et ut verbis prophete dicam. scoriam quā
in occultis cor prudet ēē conflatam exco
quens in pnti. velut aurū purū in fu
turo transmittat examini. nichil in
eis residere permittens. quod scrutās post
hec iudicii ignis penali cruciatu ex
purgaturus inveniat iuxta illud. Mul
te tribulationes iustorum. Et fili noli negligere dis
ciplinā patris. dīn neque fatigeris dum
ab eo increparis. Quē enim diligit dominus
corripit. flagellat autē omnem filiū quē
recipit. Quis enim est filius quē non
corripit pater. Quod si extra disciplinā
estis. cuius participes facti sunt omnes. ergo ad
ulteri et non filii estis. Et in apocalipsi
ego quos amo arguo et castigo. Ad
quos etiā sub figura ihrlm ex persona
dīn ita per schemia sermo dirigitur.
Faciā enim consumationē. sed castiga
bo te in iudicio. ut nō tibi videaris in
noxius. Pro qua salutari emendatio
ne orat david dicens. Proba me domine
et tempta me. ure renes meos et cor
meū. Ysaias quoque utilitatē huius tem
ptationis intelligens. corripe inquit domine.
verumptamē in iudicio et nō in furore tuo.
Et iterū. Confitebor tibi. quoniam iratus
es michi. conversus est furor tuus et conso
latus es me. Pro merito autē peccator
plaga temptationis infertur. ut in plagis
populo israheli immissarū sic dominus comminatur
dicens. Dentes bestiarū immittam in
eos cū furore trahentiū super terram.
Et frustra percussi filios vestros. dis
ciplinā nō recepistis. In psalmis quoque.
Multa flagella peccatorū. Et in euan
gelio. Ecce sanus factus es. iam no
li peccare. ne deterius tibi aliquid con
tingat. Invenimus sane et quartam
rationem qua ob manifestandam
tantummodo gloriam et opera domini
inferri. quibusdā aliquas passiones
scripturarum auctoritate cognoscimus. secundum
illud euangelii. Neque hic peccavit neque

parentes eius. sed ut manifestentur
opera dei in ipso. Et iterū. Infirmitas
hec nō est ad mortem. sed ad gloriam dei
ut glorificetur filius dei per ipsum.
Sunt autem et alia ultionū genera quibus
nonnulli qui malitie supergressi sunt cu
mulū percutiuntur ad presens. ut dathan
et abiron. sicut chore legimus fuisse dam
natos et vel maxime illos de quibus
apostolus dicit. Propter quod tradidit illos
deus in passiones ignominie et in repro
bū sensum. Quod etiam ceteris penis gra
vius iudicandū est. De ipsis inquit
psalmista. in laboribus inquit hominum
nō sunt: et cū hominibus nō flagellabuntur.
Non enim merentur salutari visitatione
domini. nec temporalibus plagis consequi
medicinā. qui desperantes semetipsos
tradiderunt impudicitie in operatione
omnis erroris in immunditia. quique obdura
tione cordis et usu ac frequentia delin
quendi brevissimā purgationem huius
evi et ultionē vite presentis excedunt. Quibus
etiā per prophetam sermo divinus expro
brat. Subverti vos sicut subvertit dominus
Zodomā et gomorram et facti estis si
cut torris raptus de incendio et nec
sic redistis ad me dicit dominus. Et iere
mias. Interfeci et perdidi populum meū. et tamen
a viis suis nō sunt reversi. Et iterū. Per
cussisti eos et nō doluerunt. at trivisti eos
et renuerunt accipere disciplinā. Indura
verunt faciem suā petram noluerunt
reverti. Erga quorum curationem omnem temporis
huius medicinā videns propheta incassum
consumptam fuisse desperans quodammodo
iam de eorū salute proclamat. Defecit
sufflatorium in igne frustra conflavit
sufflator. Malitie enim eorum nō sunt con
sumpte. argentū reprobū vocate eos.
quia dominus proiecit illos. Hanc saluta
rem ignis purgationem circa eos qui
perdurati sunt sceleribus suis inaniter se
dominus adhibuisse sub persona ihrlem

concreta profunda rubigine pctōꝝ
ita conqueritur. Pone inquit eam
sup̄ prunas uacuam ut incalescat
et liquefiat es eius ꝛ ꝯpleatur in
medio eius inquinamentū eius. Mul
to labore sudatū est. ꝛ nō exiuit
de ea nimia rubigo eius. neq; p igne.
Inmunditia tua execrabilis. quia mū
dare te uolui et nō es mundata a sor
dibus tuis. Quaobrem ut peritissi
mus medicus expensis omnibus sa
lutaribus curis. nec ullū remedii ge
nus. quod infirmitati eoꝝ possit ap
tari dn̄s supesse ꝯspiciens. quodāmō
iniquitatū magnitudīe superatur. ac
discedē ab illa sua clementi castigati
one ꝯpellitur. Itaq; denūciat ei di
cens. Iam nō irascar tibi. et zelus
meus recessit a te. ¶ De aliis uero
quoꝝ nō pdurauit cor frequētia pctōꝝ
nec illa seuerissima et ut ita dixe
rim castigatione ignis indigent
medicinā sed eruditio salutaris q̄
bi sufficit ad salutē: dicitur. Emē
dabo eos in auditu t̄bulationis sue.
Non ignoramus alias q̄q; animadū
sionū siue ultionū causas que in
feruntur hiis qui grauissime delique
rūt. nō ad expianda eoꝝ crimina
nec ad obolenda merita pctōꝝ sed
ad emēdationē uiuentiū. Que euide
ter in ieroboam filiū nabath. ba
asa filiū q̄q; athiam ꝛ aab atq; ie
zabel illata cognoscim᷒. ita pronū
tiante diuina censura. Ecce ego in
ducam sup̄ te malū. ꝛ demetiar
posteriora tua. et interficiā de aab
mingentem ad parietē ꝛ clausum
et nouissimū in isrl̄ et dabo domū
tuā sicut domū ieroboam filii na
bath et sicut domū baasa filii athi
am. quia egisti ut ~~michi~~ me ad irācū
diam prouocares et peccare fecisti
isrl̄. Canes etiā comedent iezabel
in agro iesrahel. Si mortuus fuit
aab in ciuitate comedent eū canes:
si autē mortuus fuerit in agro co
medent eū uolucres celi. Et illud q̄d
ingenti ꝯminatione pronūciatur. nō
inferetur cadauer tuū in sepulchro
patrū tuoꝝ. nō quo uel illius pphā
na comenta qui uitulos aureos
ad ppetuā puaricationē plebis isrl̄
q̄q; a dn̄o sepatione pmus instituit.
uel illorū tam innumera tamq; ne
pharia sacrilegioꝝ crimīa. hec exoquē
breuis ac momentanea pena sufficiet
sed ut ceteris q̄q; qui futura ul' negli
gentes. ul' penitus nō credentes. con
sideratione tantūmodo pn̄tiū frange
bantur. terror istarū quas metuē
bant ultionū incuteretur exemplo. nec
apud illā summi nōis maiestatē ee
humanaꝝ rerū ꝛ cotidiane dispensa
tionis incuriā documēto hui᷒ seueri
tatis agnosceret ac retributorē deū
actorū actuū p hec que grauissime
formidabant manifestius puiderent.
Inuenimus sane etiā pro leuioribz
culpis nonullos eandem mortis ad
pn̄s excepisse snām qua se et illi
puniti quos pdixim᷒ extitisse ~~pre~~
sacrilege ~~puaricacat~~ puaricationis
auctores. ut factū est in illo qui in
sabbato ligna collegerat. ul' in ana
nia ꝛ saphira. qui parū quoddam
de substantia sua infidelitatis erro
re seruauerat. nō q̄ equalia fuerint
pondera pctōrū. sed quia repti noue
transgressionis psumptores. debuerunt
pbere ceteris quēadmodū pctī ita etiā
pene ac timoris exemplū. ut quisquis
eadem deinceps affectare temptasset.
nosset sibi secundū eandē formā qua
illi dampnati sunt. etiā si in pn̄ti suppli
ciū differatur in futuri iudicii exa
minatione reddendū. Et q̄a uidemur
excessum grā quedam dū genera

temptationum uel uitiorum pauitare uo
lumus. a proposita narratione secessisse.
qua dicebamus uiri perfectum in utraque
temptatione manere semper immobile.
ad eandem nunc iterum reuitamur. ·xij·
Itaque mens uiri iusti non debet esse
similis cere uel alterius cuiuscumque materie
mollioris. que semper caractari signa
culi cedens pro eius forma atque ymma
gine figuratur. quamque in se tamdiu
retinet. donec illo rursum superimpresso
signaculo reformetur. atque ita fiet
ut nunquam in sua qualitate persistens ad
formam eorum que imprimuntur semper con
uertatur atque transeat. Sed potius de
beat uelut quoddam esse adamantinum
signatorium ut inuiolabilem mens nostra
retinens
figuram sui semper caracteris uniuersa
que incurrerit sibi ad qualitatem sui
status signet atque transformet ipsa uero
insigniri nullis incursibus possit.

Germanus. Potestne ·xiij·
mens nostra uniu statum iugiter
retinere. et in eadem semper qualitate

Theodorus. Persistere? ·xiiij·
Necesse est ut secundum apostolum aut
renouatus quis spiritu mentis sue per sin
gulos dies proficiat ad ea se que in ante
sunt semper extendens. aut si neglexerit con
sequens est ut retro redeat atque in deterius
delabatur. Et idcirco nullomodo poterit
mens in una atque eadem qualitate durare.
uelut si quis contra aquas fluminis
violenti nauim subigere impulsione
conetur. necesse est eum aut uirtute bra
chiorum torrentis aluei impetum desecante
ad superiora conscendere. aut remissis ma
nibus ad precepta pronno amne reuocari.

Quapropter istud erit.
Euidens nostri indicium detrimenti.
si intellexerimus nos nichil amplius ac
quisisse. nec dubitemus retrorsum omnibus
renotatos. quia die non senserimus ad
superiora progressos. quia ut dixi nec

in eodem statu mens hominis potest iugiter
permanere. nec in hac carne consistens
ita uirtutum apicem possidebit quisquis
ille sanctorum. ut immobilis perseueret. Ne
cesse est enim aut aliquid adici illis
semper aut minui. nullaque in omni
creatura talis poterit esse perfectio que
mutabilitatis non subiaceat passioni.
secundum illud quod in libro beati iob legitur.
Quid est homo ut immaculatus sit. et iu
stus appareat natus de muliere? Ecce
inter sanctos eius nemo immutabilis:
et celi non sunt mundi in conspectu eius.
Solum namque deum immutabilem confitemur.
quem tantummodo sancti illius prophetie ita com
pellit oratio. Tu autem idem ipse es.
Et ipse de se. Ego sum inquit deus et non
mutor. quia ipse sit naturaliter semper bonus.
semper plenus. semperque perfectus. cui ni
chil nec adici possit aliquando nec mi
nui. Ideo debemus ad uirtutum studia
in remissa cura ac sollicitudine nosmet
ipsos semper extendere. ipsisque nos iugiter
exercitiis occupare: ne cessante profectu
confestim diminutio subsequatur.
Ut enim diximus mens uno in eodem
statu manere non preualet. idest ut nec
augmenta uirtutum capiat. nec detri
menta sustineat. Non acquisisse enim
eius minuisse est. quia desinente profi
ciendi appetitus non aberit a periculo

Ideoque recedendi. xv
Iugis celle commoratio retinenda est. Totiens enim etiam reuersus
quis uelut nouus in ea et incipiens
habitator titubabit et conturbabitur quo
tiens ab eadem fuit euagatus. Illam
namque quam in cella residens acquisierit
animi intentionem. si fuerit relaxata repa
rare rursus non sine labore poterit
ac dolore. Et per hoc reductus retro
non de amisso cogitabit que superaddere
potuit. si cella non fuisset egressus
sed gaudebit potius. si illum statum de quo

nō.

progressio semetipsum senserit recepisse. Nam sicut amissum vel preteritum tempus ulterius revocari non potest, ita ne illa quidem que perierunt possunt emolumenta restitui. Quantalibet enim post hec animi intentio fuerit operata, instantis fidei profectus, et presentis temporis questus est, non lucri semel perditi reparatio. cap. xvi

Mutabilitati autem etiam supernas potestates ut diximus subiacere declarant illi qui de eorum numero corrupte voluntatis vicio corruerunt. Unde neque illi immutabilis nature esse putandi sunt qui in illa qua creati sunt beatitudine perseverant, eo quod in contrariam partem non fuerint similiter depravati. Aliud namque est immutabilis esse nature, aliudque virtutis industria bonique custodia per immutabilis dei gratiam non mutari. Quicquid enim diligentia vel acquiritur vel tenetur, potest etiam per negligentiam deperire. Ideoque dicitur: ne beatifices hominem ante coitum suum, quod videlicet in colluctationum adhuc quisque ut ita dixerim stamminate constitutus quamvis vincere soleat ac frequentes palmas victorie consequatur, non potest tamen a metu ac suspitione interitus penitus esse securus. Et ideo deus solus immutabilis vel bonus dicitur, quia bonitatem non industrie studio, sed naturaliter possidens non potest aliud esse quam bonus. Nulla igitur virtus potest immobiliter possideri ab homine, sed ut perpetim vigilantius teneatur, necesse est eam semper illa qua adquisita est sedulitate atque industria custodiri, et quod magis verum est iuvantis gratie beneficio custodiri. cap. xvii

Lapsus vero quempiam nequaquam subitanea ruina corruisse credendus est, sed aut prave destitutionis decipitur exordio, aut per longam mentis inertiam paulatim virtute animi decidente, et per hoc sensim viciis increscentibus casu miserabili concidisse. Ante contritionem enim precedit iniuria, et ante ruinam mala cogitatio: quemadmodum domus nunquam subitaneo ad ruinam procumbit impulsu, nisi aut antiquo vitio fundamentorum, aut longa inhabitantium desidia stillicidiis primum purissimis penetrantibus corrupta sensim fuerit munimenta tectorum, quibus per vetustam negligentiam in maiorem domum patefactis atque collapsis ubertim post hec influit pluviarum ymbriumque tempestas. In pigris enim humiliabitur contignatio, et segnicia manuum stillabit domus. Quod autem spiritaliter eveniret, idem Salomon aliis verbis ita designat. Stillicidia ingiciunt hominem in die hiemali de domo sua. Eleganter ergo mentis incuriam domati comparavit tectoque neglecto, per quam primo quidem velut minutissima quedam penetrant ad animam stillicidia passionum, que si velut parva ac levia negligantur, corrumpunt tigna virtutum, et post hec influunt ymbre largissimo viciorum, per que in die hiemali id est in tempore temptationis ingruente impugnatione dyaboli expellitur mens de habitatione virtutum, in qua sibi aliquam circumspecta diligentia se residens velut in domo proprie possessionis requieverat. Hiis itaque auditis infinitam spiritalis tibi precepimus voluptatem, ita ut ex hac collatione maiore animi gaudio repleremur, quam ante tristicia per necem sanctorum fueramus affecti. Non solum enim de quibus hesitabamus edocti sumus, verum etiam illa que pro tenuitate sensus nostri inquirere non noveramus, illius questionis interrogatione cognovimus.

Explicit collatio Theodori Abbatis

Incipiunt capitula collationis abbatis ysaac prime liber nonus

Prohemium collationis .ij.

Verba ysaac super orationis qualitatem .iij.

Quemadmodum pura ac sincera reddatur oratio comparata. iiij.

ꝯparata

De mobilitate aīc plume ac penule. ·v· ¶ De causis quibus mens nr̄a
aggrauatur. ¶ vi De visione cuiusdā
senis quā sup frēs in quietā oratiōe
pspexit. interrogatio ·vii· ¶ Interroga:
de eo qꝫ maiore difficultate custodire
oportet cogitationes bonas. ·viii· ¶
Responsio sup diuersis orationū quali
tatibꝫ. ·ix· ¶ De quadrptita orōnum
specie. ·x· ¶ ·x· De ordine specierū que sup
orīs qualitate ponuntur. ·xi· ¶ De obsec
tione. ·xii· ¶ De oratione. ·xiii· De postu
latione. ·xiiii· ¶ De graciarum actione. ·xv· ¶
Utrū quatuor orōis spēs simul ł oībus
an singillatim ł vicissim vinciūq̄ sit
necessarie. ·xvi· ¶ Ad quas orōnū spēs
nosmetipōs extendē debem⁹. ·xvii· ¶
De quatuor orōnū generibꝫ a dōnio
īciatis. ·xviii· ¶ De oratiōe dn̄ica. ·xix· ¶
De eo qꝫ adueniat regnū tuū. ·xx· ¶ De
eo qꝫ dicit fiat voluntas tua. ·xxi· ¶ De pa
ne substanciali uł cotidiano. ·xxii· ¶ De
eo qꝫ dicit dimitte nobis debita nr̄a. ¶ ·xxiii·
De eo qđ dr̄ ne nos inducas ī tempta
tione. ·xxiiii· ¶ De eo qđ debeant alia
postulare quāq̄ hec tantū que orōnis
dn̄ice modulo ꝯtinetur. ·xxv· ¶ De q̄li
tate sublimioris orōnis. ·xxvi· ¶ De diuer
sis ꝯpunctionū causis. ·xxvii· ¶ De diuersis
ꝯpunctionū qualitatibꝫ. ·xxviii· ¶ Interro
gatio de eo qđ nō sit ī nr̄a ꝑtate profu
sio lacrimarū. ·xxix· ¶ Responsio de diu
sitate ꝯpunctionū que sup lacrimas di
geruntur. ·xxx· ¶ De eo qꝫ elici nō de
beant lacrime q̄ nō spontanee profe
runtur. ·xxxi· ¶ Sententia abbatis antho
nii sup orōnis statu. ·xxxii· ¶ De exau
ditionis indicio. ·xxxiii· ¶ Obiectio quia
pdicte exauditionis fiducia tm̄modo sc̄
tis ꝯueniat. ·xxxiiii· ¶ Responsio de diu̇sis
exauditionū causis. ·xxxv· ¶ De orōe
intra cubiculū sł clauso ostio defenda.
De vtilitate breuis ac tacite orōnis.

Collatio

Incipit collatio abbatis ysaac pma

De ppetua orōnis
atq̄ incessabili iugi
tate. qđ in scđo institu
tionū libro promissum ē. collatiōes
senis huı⁹ que nūc ī mediū pferim⁹
idest abbatis ysaac dn̄o fauente com
plebunt. Quibꝫ expliciatis ex ꝑceptis
beatissime memorie pape castoris et
desiderio tuo o btissime papa leonti ⁊
sancte frater elladi. satis me fecisse
me credo voluminis amplitudie pmi
tus excusata que studentibꝫ nobis.
nō solū sermone succincto narrandi
pstringere. sed etiā plurima silencio pre
terire. in maiore modū quā disposuera
mus extensa ē. Premissa naq̄ sup
diuersis institutis disputatione copiosa
quā nos studio breuitatis maluimus
resecare hec ad extremū beatus ysaac
intulit verba. cap̄ ·ii·

Omnis monachi finis cordis
atq̄ perfectio ad iugem atq̄
indisruptam orōnis pseuerancia ten
dit ⁊ qntū huane fragilitati ꝯcedit
ad inmobilem tranq̄llitate mentis ac
ꝑpetua nititur puritate. Ob quā oem
tā laborem corporis q̄ꝫ contritionem
spūs indefesse querim⁹ ⁊ iugiter exer
cemus. ⁊ ē initer alterutrū reciproca
quedam īsepabilisꝫ coniunctio. Nam si
cut ad orōnis pfectione oīm tendit
structura virtutū. ita nisi huı⁹ cul
mine hec omnia fuerit colligata atq̄
copacta. nullomodo firma poterunt
uel stabilia pdurare. Quēadmodū
sine illis acquiri uł ꝯsummari nō pt h⁹
de qua loquimur ꝑpetua orōnis iugis
tranquillitas. ita ne ille quidē v̄tutes
que hanc prestruunt. absq̄ huı⁹ pn̄e
assiduitate compleri. Ideo nec recte
tractare de orōnis effectu. nec ad eius
pncipalem finem qui vniuersa v̄tutū

molitione perficitur subitanea disputatione poterimus intrare. nisi prius omnia ea que illius obtentui uel abscidenda sunt uel paranda per ordinem denumerata fuerint atque discussa. ut secundum euangelice parabole disciplinam ea que ad spiritalis ac sublimissime illius constructionem pertinent turris supputata ac diligenter ante congesta. que tamen nec preparata proderunt. nec recte superponi sibimet excelsa culmina perfectionis admittent. nisi egesto prius omni repurgatione uitiorum. et effossis sarcinibus mortuisque ruderibus passionum. uiue ut aiunt ac solide terre pectoris nostri. immo illi euangelice petre superiecta fuerint simplicitatis et humilitatis fundamenta firmissima quibus hec turris spiritalium uirtutum molitionibus construenda et immobilis ualeat stabiliri. et ad summa celorum fastigia confidentia proprie firmitatis attolli. Fundamentis etenim talibus innitens quamuis passionum imbres largissimi profundantur. quamuis ei persecutionum uiolenti torrentes instar arietis illidantur. quamuis irruat et incumbat aduersariorum

capitulum 3 seua tempestas. non solum ruina non diruet. sed nec ipsa aliquatenus nocebitur impulsione. Et idcirco ut eo feruore ac puritate qua debet emitti possit oratio. Hec sunt omnimodis obseruanda. Primum sollicitudo rerum carnalium generaliter abscidenda est. Deinde nullius negotii causeque non solum cura. sed ne memoria quidem penitus admittenda. detractiones uaniloquia seu multiloquia scurrilitates quoque similiter amputande. Ira pre omnibus siue tristitie perturbatio funditus eruenda. concupiscentie carnalis ac filargyrie noxius fomes radicitus euellendus. Et ita hiis ac similibus uitiis extrusis penitus et abscisis. que hominum quoque patent conspectibus aliqua ut diximus repurgatione emundatione premissa. que simplicitatis et innocentie puritate perficitur. iacienda sunt primum profunde humilitatis inconcussa fundamenta. que scilicet turrim penetraturam celos ualeant sustinere. deinde superponenda uirtutum spiritalis extructio. et ab omni discursu atque uagatione lubrica animus inhibendus. ut ita paulatim ad contemplationem dei ac spiritalis intuitus incipiat sublimari. Quicquid enim ante orationis horam anima nostra conceperit. necesse est orantibus nobis per ingestionem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes uolumus inueniri tales nos ante orationis tempus preparare debemus. Ex precedente enim statu mens in supplicatione formatur. eorundemque actuum procumbentibus nobis ad precem uerborum quoque uel sensuum ante oculos imaginatio preludens. aut irasci nos secundum precedentem qualitatem aut tristari. concupiscentias causasue preteritas retractare. aut risu fatuo quod etiam pudet dicere. cuiusquam scurrilis dicti uel facti titillatione pulsari. aut priores faciet uolitare discursus. idcirco quicquid orantibus nobis nolumus ut irrepat ante orationem intimam de aditis nostri pectoris excludere festinemus. ut ita illud apostolicum possimus implere. Sine intermissione orate. et in omni loco leuantes puras manus sine ira et disceptatione. Aliasque namque mandatum istud perficere non ualebimus. nisi mens nostra ab omni uitiorum purificata contagione. uirtutibus tantum uelut naturalibus bonis dedita. iugi omnipotentis dei contemplatione pascatur.

Etenim qualitas anime. capitulum iiij. non inepte subtilissime plume seu penne leuissime comparatur. Que si humoris cuiusque extrinsecus accidentis corruptione uitiata non fuerit uel infusa. mobilitate scilicet substantie tenuissime spiritus adminic

to. uelut naturalit ad sublimia celes
tiaqz sustollitur. Cum vero bonus hu
moris cuiuscumqz aspergine uel infusione
fuerit pregrauata. non modo in illos
aereos uolatus naturali mobilitate
raptabitur. sed etiam ad yma terre
concepti humoris pondere deprimetur.
ita mens quoqz nostra. si accedentibz
vicijs curisqz mundanis aggrauata
non fuit nociueque libidinis humore
corrupta uelut naturali puritatis
sue beneficio subleuata. leuissimo
spiritalis meditationis afflatu sub
limabitur ad superna. et humilia deserens
atqz terrena ad illa celestia et inuisibi
lia transfertur. Unde congruenter satis pre
ceptis dominicis ammonemur. Uidete
nequando grauentur corda vestra in crapu
la et ebrietate et curis secularibz. Et
idcirco si uolumus orationes nostras non so
lum celos. sed etiam ea que super celos
sunt penetrare. curemus mentem nostram
ab omnibz terrenis vicijs expurgatam
cunctisqz mundatam fecibus passionum
ad subtilitatem producere naturalem. ut ita
ad deum oratio eius nullo viciorum pondere
pregrauata conscendat. cap. v.

Notandum tamen quibz causis grauari mentem dominus de
signauit. Non enim adulteria. non for
nicationes. non homicidia. non blasphe
mias non rapinas que mortalia esse
et dampnabilia nullus ignorat. sed
crapulam posuit et ebrietatem et curas
uel sollicitudines seculares. que in tantum
nemo hominum mundi huius cauet aut
dampnabilia iudicat. ut etiam non
nulli quod pudet dicere semetipsos mo
nachos nuncupantes. hisdem ipsis
distentionibz uelut innoxijs et utilibz
implicetur. Que tria licet secundum
literam perpetrata aggrauent animam atqz
a deo separent ac deprimant ad terrena
est tamen eorum facilis declinatio

et maxime nobis qui tam longa re
motione. ab omni seculi huius conuersatione
disiungimur. et istis uisibilibz curis
atqz ebrietatibz et crapulis nulla pe
nitus occasione miscemur. Uerum est
alia quoqz crapula et ebrietas spiritalis
difficilius euitanda. cura quoqz ac solli
citudo secularis. que nos etiam post omnium
facultatum nostrarum perfecta renunciatione
et vini epularumqz cunctarum abstinentiam
et quidem in solitudine constitutos frequenter
inuoluunt. De quibz propheta. Expergiscimini
inquit qui estis ebrij et non a vino. Alius
quoqz Obstupescite et admiramini. Flu
ctuate et uacillate. inebriamini et non a
vino. mouemini et non ebrietate. Cuius
ebrietatis vinum ~~neccesse~~ consequenter necesse
est ut secundum prophetam furor draconum sit
ipsiusqz vini de qua radice procedit
aduertite. Ex vinea inquit sodomorum
uinea eorum sarmenta eorum ex gomorra.
Uis etiam fructum uitis istius atqz sa
gerime
menta agnoscere? Uua eorum uua fellis
botrus amaritudinis ipsius. Nec omnia
nisi fuerimus cunctis uicijs expurgati
et ab omnium passionum crapula sobrij.
absqz ebrietate vini epularumqz omnium
affluentia erit cor nostrum ebrietatis no
cia magis pregrauatum. Nam se
quia seculares cure etiam in nos qui
nullis actibz mundi huius admiscemur
cadere nonnumquam possunt manifestatur
ratione monstratur secundum regulam
seniorum qui quicquid necessitate victus cotidia
ni et ineuitabilem usum carnis exce
dit. ad secularem definierunt curam et
sollicitudinem pertinere. ut verbi gratia
si cum possit operatio vnius solidi neces
sitatem nostri corporis expedire. ad duorum
uel trium solidorum acquisitione nosmet
ipsos propensiore velimus opere ac labore
distendere. Et cum duarum velamen tu
nicarum sufficiat. tunicarum. ad usum scilicet noc
tis ac diei trium uel quatuor fieri

dide procuremus. Cuius vim sive duarum sufficiat habitatio cellularum ambitione secularium atque amplitudine delectari · i · quatuor seu quinque cellas has easdem exquisiti ornatus et capaciores quam necessitas desiderat construamus passione tibi dinis mundialis in quibus possimus preferentes. Quod non sine instinctu demonum fieri manifestissima nos experimenta docuerunt. cap · vi ·

Nam quidam qui probatissimus senior cum transiret iuxta cellam cuiusdam fratris hac animi quam diximus egritudine laborantis. utpote qui in extruendis reparandisque superfluis inquietus cotidianis destinationibus desudaret. et eminus conspexisset gravi malleo saxum durissimum conterentem. vidissetque quod ethiopem quendam astantem illi. et una cum eodem ictus mallei iunctis et insertis manibus illidentem eumque ad operis illius instantiam ignitis facibus instigantem. diutissime substitit. vel impressionem durissimi demonis. vel fraudem tante illusionis admirans. Cum enim nimia lassitudine fatigatus frater requiescere ac finem operis voluisset imponere. instigatione spiritus illius animatus. iterum resumere malleum et non desinere ab intentione cepti operis urgebatur. ita ut hisdem eius incitamentis infatigabiliter sustentatus tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex tam dira demonis ludificatione permotus. ad cellam fratris divertit. salutatisque eum quid inquit est frater istud opus quod agis. et laboramus ait contra istud durissimum saxum. vixque illud potuimus aliquando contere. Ad hec senex. Bene dixisti: vix potuimus. Non solus enim eras cum illud cederes. sed fuit tecum alius quem non vidisti. qui tibi in hoc opere non tam adiutor quam violentissimus impulsor instabat. Et idcirco morbum secularis ambitus nostris mentibus inesse non utique eorum tantum negociorum abstinentia comprobabit que etiam si velimus explere non possumus. neque illarum despectus rerum. quas si affectaverimus tam apud spiritales viros quam apud seculi homines notabiles prima fronte reddemur: sed etiam cum illa que nobis suppetunt preteriti et honestate quadam videntur obnubi rigida mentis districtione respuimus. Et revera non minus que parva videtur et minima queque ab hiis qui nostre professionis sunt communiter indifferenter admitti. pro qualitate sua aggravant mentem quam illa maiora que secundum suum statum secularium sensus inebriare consueverunt. non sinentes deposita fece terrena ad deum in quo semper defixa esse debet intentio monachi respirare cui ab illo summo bono vel parva separatio mors presens ac perniciosissimus interitus est credendus. Cumque mens tali fuerit tranquillitate fundata vel ab omnium carnalium passionum nexibus absoluta. et illi uni summoque bono tenacissima adheserit cordis intentio. apostolicum illud implebit sine intermissione orate. et in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Hac enim puritate si diti potest sensu mentis absorto ac de terreno situ ad spiritalem atque angelicam similitudinem reformato quicquid in se receperit. quicquid tractaverit. quicquid egerit. purissima atque sincerissima erit oratio. cap · vii ·

Germanus. Utinam sic modo atque eadem facilitate qua semina spiritalium cogitationum plerumque concipimus.

etiā ꝑpetuitatem eorū possidere pos
semus. Cū enī fuerit siue per memo
riam scripturarū. seu ꝑ recordatione
spiritaliū quorūꝫ actuū. ul' certe ꝑ
intuitu sacramentorū celestiū nro
corde concepte. inuisibili quadā fu
ga lapse quātocius euanescūt. Cū
qꝫ alias quaslibet occasiones spiri
taliū sensuū mens nr̄a repererit.
rursus aliis irrepentibꝫ ipe que ap
prehense fuerāt lubrica volubilita
te diffugiūt. ita ut nullā constan
tiā sui retineat anim9. nec ꝓprie tate
ꝓpria statū cogitationū possidens
firmitatem. tunc etiā cū viderit eas
videtur utcūqꝫ retinere. fortuitu
illas ꝛ nō de industria cepisse cre
datur. Quo enī earū ortus nrō ar
bitrio putabitur ascribendus : q̄
rum ꝑseuerantiā nō consistit in
nobis. Sed ne forte sub huiꝰ ques
tionis indagine a cepto narrationis
ordine longius euagantes ꝓpositōeꝫ
ꝓpositam sup̄ orōis statu diutius re
tardemus. suo hanc tempori reseruā
tes. de qualitate orōis instantissime
qs informari: ꝑsertim cū nullo te
pore ab ea cessare btūs aplus mo
neat dicens sine intermissione orate
Et ideo p̄mū de qualitate eius desi
deramus instituī. id est qualis de
beat emitti semp oratio. deinde qua
liter hanc eandem quecūqꝫ ē possi
dere ul' exercere sine intermissione pos
simus. Non enī parua cordis in
tentione eam ꝑfici posse. ꝛ experi
entia cotidiana et prosecutio tue
sctitatis ostendit. qui fine monachi
ac totius ꝑfectionis culmen ī orōis
consumatiōe consiste dīnisti. viii

Isaac. Uniūsas
orōnū spēs absqꝫ ingenti cordis
contritione atqꝫ aīe puritate ꝛ illu
minatione sci spūs arbitror cōpre
hendi nō posse. Tot enī sūt quot in
aīa vna ꝑmo ī cūctis aīabus status
gignūt qualitates qꝫ generantur. Et ideo
licet sciamus nos pro ebitudīe cor
dis nri vniūsas orōnū spēs nō pos
se ꝑspicē. tamē in quātū mediocritas
experientie nre assequi ꝑualuerit digi
gere. eas utcūqꝫ temptabim9
Secdm mensurā namqꝫ puritatis
in qua mens vnaqueqꝫ proficit et
qualitatē status in quo uel āccide
tibus inclinatur. ul' ꝑ suā renoua
tur industriā ipa qꝫ monentes sin
gulis reformatur. Et idcirco vniuor
mes orōnes emitti semp a nemine
posse certissimū ē. Aliter enī quisqꝫ
supplicat cū alacer est: alit' cū tris
titia seu desperationis pondere ꝑgra
uatur. Aliter cū spiritalibus suc
cessibꝫ viget: aliter cū impugna
tionū mole deprimitur. Aliter cū
veniā peccatorū. alit' cū acquisitionem
grē seu cuiuslibet virtutis exposcat
uel certe extinctionē cuiusqꝫ vicii
deprecatur Aliter cū cōsideratione
gehēne ac futuri iudicii timore cō
pungitur: alit' cū spe futurorū bonorū
desiderioqꝫ flāmatur. Alit' cū in ne
cessitatibꝫ ac periculis: aliter cum
in securitate ac tranquillitate uersat'.
Aliter cū sacramētorū celestiū reue
lationibꝫ illustratur: alit' cū steri
litate virtutū ac sensuū ariditate
constringitur. ix

Et idcirco hiis sup̄ orōnum
qualitate digestis licet nō
quātū exposcit materie
magnitudo. sed quātū ul' temporis
admittit angustia uel certe capē
tenuitas ingenii nri. ꝛ cordis pre
ualet ebitudo: maior nūc nobis
iminet difficultas. ut ipās singil
latim orationū spēs exponamus
quas aplus quadripartita ratione

distinxit ita dicens. Deprecor itaque
primo omnium fieri obsecrationes orationes
postulationes gratiarum actiones. Que
non inaniter ab apostolo ita fuisse divi-
sa minime dubitandum est. Primitus
quoque indagandum. quid obsecratione.
quid oratione. quid postulatione. quid gratiarum actione signetur.
deinde perquirendum. utrum hec quatuor
species ab orante sint pariter assumen-
de. id est ut omnes simul unaquaque sup-
plicatione iungantur. an vicissim
singillatimque sint offerende. ut pu-
ta nunc quidem postulationes.
seu gratiarum actiones oportet primum.
an certe alius quidem obsecratio-
nes. alius vero postulationes. alius
vero gratiarum actiones deo debeat ex-
hibere. secundum mensuram scilicet etatis
sue. in qua unaqueque mens pro
intentionum proficit industria.

Et ideo primum. capitulum x.

Et ideo primum
proprietates ipse sunt nominum ver-
borumque tractande. ac discutiendum
quid inter orationem et obsecrationem
ac postulationem intersit. deinde similiter
perscrutandum. utrum singillatim sint
an pariter exhibende. Tertio inda-
gandum. utrum etiam ipse ordo qui ita
est apostoli auctoritate dispositus ali-
quid amplius instruat auditorem
an simpliciter accipienda sit ista dis-
tinctio. et indifferenter putanda sit
ab illo taliter fuisse digesta. Quod
michi videtur satis absurdum. Non
enim credendum est aliquid transitorie ac
sine ratione spiritum sanctum per apostolum pro-
tulisse. et idcirco eodem quo cepimus
ordine si dominus donaverit singula singillatim
retractemus. capitulum xi.

Deprecor itaque primo omnium
fieri obsecrationes. Obse-
cratio imploratio est seu petitio est
pro peccatis. qua vel pro presentibus
vel pro preteritis admissis suis
unusquisque compunctus veniam depre-
catur. capitulum xii.

Orationes sunt quibus aliquid
offerimus seu vovemus deo
quod grece dicitur   id est vo-
tum. Nam ubi dicitur in greco
                in latino
legitur vota mea domino reddam. Quod
secundum proprietatem verbi ita exprimi
potest orationes meas reddam domino.
Et illud quod legimus in ecclesiaste. si
voveris votum domino. ne moram fe-
ceris reddere illud. in greco similiter
scribitur
id est si voveris orationem domino. ne mo-
ram feceris reddere illam. Quod ita
ab unoquoque nostrum implebitur. Oramus
cum renunciamus huic mundo. sponde-
mus nos mortificatos cunctis ac-
tibus et conversationi mundane. tota
cordis intentione domino servituros.
Oramus cum pollicemur seculari ho-
nore contempto. ac terrenis operibus
spretis. in omni contritione cordis
ac paupertate spiritus nos domino cohe-
suros. Oramus cum promittimus
nos purissimam corporis castitatem
seu immobilem patientiam esse perpetuo
exhibituros. vel cum de corde nostro ra-
dicem ire sive tristitie mortem operan-
tes vovemus funditus eruendas.
Que cum desidia resoluti. atque ad
antiqua vitia redeuntes minime
fecerimus. rei erimus orationum nostrarum ac vo-
torum. diceturque de nobis. Melius
est non vovere. quam vovere et non reddere. Quod
secundum grecum dici potest. Melius est
non orare te. quam orare et non reddere. xiii.

Tertio loco ponuntur
postulationes. quas pro
aliis quoque dum sumus in fervore spiritus
constituti solemus emittere. vel pro caris
scilicet nostris vel pro totius mundi
pace poscentes. Et ut ipsius verbis

apli eloquar. cu pro omnibus hoib9
pro regibus et oibus qui i sublimi
tate sut supplicamus. cap xiiii

QUarto deinde loco gratiarum
actioes ponuntur. quas mens
ul cu pterita dei recolit bnficia. ul
cu pncia 9templat. seu cu in fu
turu que et qnta pparauit deus
hijs qui diligut eu. prospicit per
ieffabiles excessus deo refert. Qua
etia intentioe nonuq pces uberio
res emitti solent. du illa que reposi
ta st in futuro sanctor pma pu
rissimis oculis intuedo. gras deo cu
imenso gaudio spus nr instigatur.

EX quibus effunde
quatuor spebus licet soleat
occasiones supplicationu generari
na et de obsecrationis specie. que de
copunctione nascatur pctor et de ora
tionis statu que de fiducia oblatio
nu et consumatione votor p 9scie
profluit puritate. et de postulatioe
que de caritatis ardore procedit. et
de grar actioe que bnficior ac mag
nitudinis ac pietatis eius considera
tione gnatur. feruentissimas sepissime
nouimus pces ignitasq prodire. ita
ut constet oes has quas pdiximus
spes oibus hoibz utiles ac necessarias
iueniri. ut i vno eodemq viro. nunc
quide obsecrationu. nuc aut oratio
nu. nuc postulationu puras ac fer
uentissimas supplicationes. variatosq
emittat affectus: tame pma incipie
tibus videtur peculiarius ptine
qui adhuc vicior suor aculeis ac
memoria remordentur. Scda ad illos
qui i prouectu iam spitali ex ap
petitu virtutu quada metis sublimi
tate consistut. Tercia ad eos qui
pfectione uotor suor operibz ad
impletes. intercede pro aliis q con
sideratione fragilitatis eor carita
tis studio prouocatur. Quarta
ad illos qui iam penali 9sciencie spi
na de cordibus pulsa singulares
ia munificencias dni ac miseratioes
quas ul in pterito tribuit ul i pnti
largitur. vel pparat i futuro mete
purissima retractantes. ad illa igi
nita et que ore hoim nec 9prehendi
nec exprimi pt oracione feruentissimo
corde raptantur. Nonumq tame mens
que in illu veru puritatis proficit
affectu. atq i eo ia ceperit radicari
solet hec oia sil pariterq concipiens
atq in modu cuiusda incophensi
bilis ac rapacissime flamme cuncta
puolitans. ieffabiles ad dm pces
purissimi vigoris effunde. Quas
ipse spus interpellans gemitibz ien
rrabilibus ignorantibz nob emittit
ad deu. tanta scilicet i illius hore
momento 9cipiens et ieffabiliter
i supplicatione pfundens. qnta non
dicam ore pcurrere sed ne ipa quide
mete. ualeat alio tepore recordari.
Et inde e qp i qualibet mensura qs
positus nonumq puras intentasq
pces iuenitur emittere. qa de illo
pmo et humili ordine qui e sup recor
datione futuri iudicii. is qui adhuc
sub terroris e pena ac metu exami
nis 9stitutus ita ad hora 9pungit
ut no minore spus alacritate de
obsecrationis pinguedine repleatur
qua ille qui p puritate cordis sui
munificencias dei plustrans atq p
currens ieffabili gaudio leticiaq
resoluitur. Incipit eni scdm sna
dni plus diligere. qa sibimet ampli
ora cognoscit indulta. cap xv

TAme expetende st nob per
profectu vite 9sumationeq
virtutu ille pocius supplicationu
species. que ul de 9teplatione futu
roru bonor vel de caritatis ardore

funditur: seu certe ut humilius et
secundum incipientium mensuram loquar
pro acquisitione quarumcumque virtutum
seu vitii cuiuslibet extinctione generatur. Aliter enim ad illa sublimiora que premisimus supplicationum
genera pervenire nullatenus poterimus
nisi per ordinem istarum postulationum
sensim mens nostra fuerit gradatimque

Has quatuor provecta. xvi
supplicationum species ita etiam
dominus exemplo suo nobis initiare dignatus est. ut in hoc quoque impleret quod
de ipso dicitur que cepit ihesus facere
et docere. Nam obsecrationis genus
assumit cum dicit. Pater si possibile
est transeat a me calix iste. vel illud
quod ex persona eius cantatur in psalmo
Deus deus meus respice in me
quare me dereliquisti. aliaque hiis
similia. Oratio est cum dicit. ego clarificavi te super terram. opus consummavi
quod dedisti mihi ut faciam. sive illud.
Et pro eis sanctifico meipsum. ut
sint et ipsi sanctificati in veritate.
Postulatio est cum dicit. Pater quos dedisti michi. volo ut ubi ego sum
et ipsi sint mecum ut videant gloriam
meam quam dedisti michi. vel certe cum dicit.
Pater ignosce illis eis. non enim sciunt
quid faciunt. Gratiarum actio est cum dicit.
Confiteor tibi pater domine celi et terre qui
abscondisti hec a sapientibus et revelasti ea parvulis. ita pater quia sic
fuit placitum ante te. vel certe cum
dicit. pater gratias ago tibi quoniam audisti me. sciebam enim quoniam semper audis
Que tamen quatuor supplicationum
genera. licet singillatim ac diverso tempore
secundum illum quem comprehendimus modum
idem dominus distinxerit offendatur. tamen
etiam simul ea in supplicatione perfecta comprehendi posse. idem suis ostendit
exemplis per illam sui ecce orationem

quam ad finem evangelii secundum iohannem legimus
eam copiosissime profudisse. ex cuius
textu quia longum est universa percurrere
diligens inquisitor hec ita esse lectionis ipsius
serie poterit edoceri. Quem sensum apostolus
quoque in epistola ad philippenses has quatuor
supplicationum species aliquantum immutato
ponens ordine evidenter expressit. ondiditque
debere eas nonnumquam simul sub ardore unius supplicationis offerri ita dicens
Sed in omni oratione et obsecratione. cum
gratiarum actione. petitiones vestre innotescant
apud deum. Per quod voluit nos in hoc
specialius erudire. quod et in oratione
gratiarum actio debeat cum postulatione

Hec itaque inferiori. xvii
supplicationum genera sublimior
status adhuc ac preclarior subsequitur
qui contemplatione dei solius et caritatis ardore formatur. per quem mens
dilectionis illius resoluta atque reiecta
familiarissime deo uelut patri proprio
peculiari pietate colloquitur. Quem
statum debere nos diligenter expetere:
formula dominice orationis instituit dicens. pater noster. Cum ergo universitatis
deum ac dominum patrem nostrum voce propria
confitentes de conditione servili in adoptionem filiorum nos confitemur adscitos.
adicimus deinde qui es in celis. ut
commorationem vite presentis quam in hac
degimus terra. uelut peregrinam a nostro
patre nos longissime separantem toto
horrore vitantes. ad illam potius regionem in qua patrem nostrum commorari
fatemur. summo desiderio properemus
nichilque admittamus ~~eiusdem~~ eiusmodi
quod indignos nos ac nostram professionem a nobilitate tante adoptionis
efficiens et hereditate paterna uelut degeneres privet. et iram faciat nos
iustitie eius ac severitatem incurrere.
In quem filiorum ordinem gradumque provecti. illa continuo que est in bonis

filiis pietate flagrabimus: ut iam
nō pro nr̄is utilitatib;. sed pro nr̄i
p̄ris gloria totū impendam⁹ affec
tum dicentes ei. Sanctificetur nomē
tuū. nr̄m desideriū nr̄m gaudiū glo
riam nr̄i p̄ris ēē testantes: imi
tatores illius effecti qui dicit: qui
a semetipso loquitur. gl̄am suam
querit. Qui aūt q̄rit gl̄am eius q̄
misit illū: hic verax ē ⁊ iniusticia
in illo nō est. Denique vas electionis
repletus hoc affectu. etiā anathe
ma optat fi. a xp̄o: dūmodo fa
milia eius mltiplex acq̄ratur: et
ad gl̄am sui p̄ris. salus totius isra
helitice plebis accrescat. Securus
em̄ optat interire pro xp̄o: qui no
uit neminē mori posse pro uita.
Et iterū. Gaudem⁹ inq̄t qn̄ nos in
firmi sumus: vos aūt potētes estis.
Et qd̄ mir̄ si uas elc̄ois p gl̄a xp̄i
et frm̄ suor̄ ɔūsione gentis q̄ pecu
lectio optat anathema fi a xp̄o: cū
micheas q̄ ꝓph̄a uellet se mendacē
fieri et ab insp̄iratiōe sc̄i sp̄us alienū
dūmodo plagas illas ⁊ captiuitatꝭ
exitia que sua vaticinatiōe predixerat
plebs iudaice natiōis euadat: Uti
nam in gens essem vir nō hn̄s sp̄m:
et mendaciū potius loquer. Ut pre
termittam⁹ illū legislatoris affectū:
qui cū fr̄ibus suis etiā periturus nō
renuit interire dicēs. Obsecro domine
peccauit p̄pl's iste pc̄m magnū: ꝗ
dimitte eis hanc noxam aut si nō
facis dele me de libro quē scripsisti.
¶ Potest aūt congrue satis istud qd̄
dicit Sanctificetur nomē tuū. etiā taliter
accipi. Sanctificatio dei. nr̄a pfectio ē.
Itaque dicentes ei sanctificetur nomē tuū:
aliis v̄bis hoc dicim⁹. Tales nos fa
cito p̄r: ut sanctificatiōnē tuā vl̄ in
telligere q̄nta sit ut capē meamur:
vel ēte ut ī nr̄a ɔūsatiōe sp̄uali

sanctus appareas. Quod tūc ef
ficaciter ipleb it' in nob: qn̄ vident
hoīes opera nr̄a bona. et glorificet
p̄rem nr̄m qui ī celis est.

Secunda petitio cap. xviii
mentis purissime aduentū
iam iāq; regnū sui p̄ris exoptat:
ul' istud. s. quo cotidie xp̄s regnat ī
sc̄is. qd̄ ita fit cū dyaboli īperio p
extinctionē fetentiū vicior̄ de nr̄is
cordib; pulso. deus in nob p v̄tutū
bonar̄ fragrantiā cepit dn̄ari. et
deuicta fornicatione castitas. su
perato furore tranquillitas. calcata
superbia humilitas. in nr̄a mente reg
nauit: uel ēte illud qd̄ p̄stituto tpe
omnibus ē pfectis ac dei filiis gn̄a
liter ꝓmissū. ī quo eis dicitur a
xp̄o. venite bn̄dc̄i p̄ris mei percipite
regnū paratū vobis a ɔstitutione
mūdi: intentis illud quodāmō obtu
tibus ac fixis desideriis expectans.
dicensq; ad eū ueniat regnū tuū.
Nouit em̄ testimonio ɔsc̄ie sue cū ap
paruerit. mox eius se futurū esse cō
sortem. Hec ei dicē ul' optare cīmosor
nemo audebit: q̄a nec uidere tri
bunal iudicis volt. q̄sq; sub aduentū
eius nō palmā nec p̄mia sue meri
tis. sed penā nouit. ptin⁹ rependendā.

cap. xix

Tercia supplicatio filior̄ ē.
Fiat uolūtas tua sicut ī
celo ⁊ in t'ra. Non pt̄ esse iā maior
oīō q̄ optare ut t'rena mereatur ce
lestibus coequari. Nam q̄ ē aliud
dicē. fiat uolūtas tua sicut in celo
et in t'ra: ꝗ q̄ ut sint hoīes siles an
gelis. et sicut uolūtas dei ab illis
ipletur ī celo ita etiā hii qui ī t'ra
sūt nō suā sed eius vniūsam faciāt
uolūtatē. Hoc q̄ nemo ex affectu
dicē pualebit: nisi is solus qui dn̄
credit omnia que videntur adu'sa

uel pspera pro nris utilitatibus
dispensare: magisqꝫ eu pro suor
salute ꝛ ꝯmodis puidu atqꝫ solli
citu: qꝫ nosipos esse pro nob. Ut
ete alit accipiendu. Volutas dni
salus e oim. scdm illa bti pauli se
tentia: qui oes hoies wlt saluos
fieri. et ad agnitione veritatis veni
re. De qua etia volutate ysaias
ppha ex psona dei pris: et ois iquit
volutas mea fiat. Dicetes ergo ei
fiat volutas tua sicut i celo ꝛ i tra
hoc cu alijs rebus oram9 ubis: ut
sicut hij qui i celo sut: ita oes qui
i tra consistut tua pr agnitioe sal
uetur. cap. xx.

Deinde pane nrm
id est substantiale
da nob hodie: qd alius euangelista
cotidianu dixit. illa nobilitatis
ac sbe eius sigt qualitate: qua scꝫ
sup oes sbas sit atqꝫ oes creaturas
sublimitas magnificetie ei9 ac sci
ficatiois eius excedit. Hac uo pro
prietatem usus ipius atqꝫ utilits
expssit. Nam cu dixit cotidianu:
ondit qꝫ sine ipo nllo die spitalem
uita capere ualeam9. Cu dix hodie
ostendit eu esse sumedu cotidie:
et hesterna prebitioez ei9 no suffice:
nisi nob hodie qꝫ fuit sclr attribut9:
oiqꝫ nos tepore hanc orone debere
profude. indigentia ei9 cotidiana
ꝯmonet: qꝛ no est dies quo non
opus sit nob hui9 este esu ac per
ceptione cor nri iteriorꝭ hois con
firmare. Licet istud qd dixit hodie
et ad pns tepus vite possit itelligi:
id e du in sclo ꝯmoram pstanob
hunc panem. Nouim9 ei eu hijs q
meruerit a te ꝛ i futuro ee pstandu:
sed rogam9 eu nob hodie largiais:
qꝛ nisi eu qs i hac vita meruerit in
illa ei9 pticeps esse non poterit.

Et dimitte
nobis debita nra cap. xxi.
sicut ꝛ nos dimittimus de
bitoribꝫ nris. O ineffabilis dei cle
mentia: que no solu nobis tradid
orōnis forma et acceptabile sibi mo
ru nror instituit disciplina ac per
necessitatem tradite formule qua se
precepit a nob semp orari. ire pariter
ac tristitie euellit radices: sed etiam
occasionem rogantibꝫ tbuit: eisqꝫ
reserat via qua clemes ac piu erga
se puocet dei iudiciu pmulgari. Et
quodamodo ptatem tbuit. qua iudi
cis nri possim9 sniam tepare ad ue
nia delictor nror: exemplo eu nre
repromissiois arctates du dicim9 ei:
et dimitte nob debita nra sicut ꝛ nos
dimittim9. Itaqꝫ securus hui9 orois
fiducia de suis admissis venia pos
tulabit: qsqs remissus erga suos du
taxat no erga dni sui extiterit debito
res. Solemus etem nonnulli qd est
deterius erga illa que admittut ad
iniuria dei qsuis magnor sint crimnu
placidos nos ꝛ clemetissimos exhi
bere: erga nrar uo ul paruissiar of
fensionu debita exactores imites atqꝫ
iexorabiles iueniri. Quisqs igitur
in se delinqnti fri ex corde no remiserit:
no indulgetia sed ꝯdepnatione de
pcatione hac semet ipetrabit. suaqꝫ
pfessione semetipm dirius possit
iudicari dicens. Remitte m: sicut et
ego remisi. Qd cu illi scdm petitione
sua fuit repensatu: quid aliud sb
sequet ut exemplo suo iplacabili ira
et irremissa snia puniatur. Ideoqꝫ si
clemeter volum9 iudicari: nos quoqꝫ
erga illos q in nos deliqrut oportet
esse clemetes. Tantu em remittitur
nobis: qntu remiserim9 eis q nobis
qualitaqꝫ malignitate nocuerut.
Nō formidantes nonlli cu in ecclia

hec oratio ab vniuersa plebe continetur hunc locum tacite pretermittunt: ne scilicet semet ipsos obligare potius quam excusare sua professione videantur: non intelligentes quod frustra cauillationes vel cautiones has iudici omnium pretendere moliantur: qui quemadmodum iudicaturus sit supplicibus suis voluit premonstrare. Quoniam enim erga suos non vult inmitis atque inexorabilis inueniri formam sui iudicii designauit: ut quemadmodum nos ab ipso illo iudicari cupimus: ita in nos fratres si quid in nobis deliquerint iudicemus: quia iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam.

cap. xxii.

Deinde sequitur. Et ne nos inducas in temptationem. De quo non minima nascitur questio. Si enim oramus ne temptari permittamur: et unde erit in nobis virtus constantie comprobanda secundum illam sententiam. Omnis vir qui non est temptatus non est probatus? Et iterum. Beatus vir qui suffert temptationem. Non ergo hoc sonat et ne nos inducas in temptationem id est ut non permittas nos aliquando temptari: sed ne permittas nos in temptatione positos superari. Temptatus est enim iob: sed non est inductus in temptationem. Non enim dedit insipientiam deo: nec ad illam ad quam trahebatur temptatoris voluntatem ore impius ~~intrauit~~. blasphemus intrauit. Temptatus est abraham. temptatus est ioseph. sed neuter illorum inductus est in temptationem: quia nullus eorum consensum prebuit temptatori. Deinde sequitur. Sed libera nos a malo: id est ne permittas nos a dyabolo temptari supra id quod possimus: sed cum temptatione exitum da ut sustinere possimus. cap. xxiii

Videtis ergo qualis nobis ab ipso qui per illam exorandus est iudice orationis sit modulus et forma proposita. In qua nulla diuitiarum nulla memoria dignitatum nulla potestatis ac fortitudinis postulatio: nulla corporee sanitatis seu temporalis vite emendatio continetur. Nichil enim caducum vult a se. nichil vile. nichil temporale. eternitatis conditor implorari. Itaque magnificentie eius ac munificentie maximam irrogabit iniuriam: quisquis hys sempiternis petitionibus pretermissis transitorium aliquid et caducum ab eo maluerit postulare: et offensam potius quam propitiationem iudicis sui utilitate orationis incurrit.

cap. xxiiii

Hec igitur ~~licet~~ oratio licet omnem videatur perfectionis plenitudinem continere. utpote que ipsius domini auctoritate vel initiata sit vel statuta. prouehit tamen domesticos suos ad illum preceliorem quem superius commemorauimus statum. eosque ad illam igneam ac paucis cognitam vel expertam. immo ut proprius dixerim ineffabilem orationem gradu eminentiori perducit. que omnem transcendens humanum sensum. nullo non dicam sono vocis. nec lingue motu. nec ulla verborum pronuntiatione distinguitur: sed quam mens infusione celestis illius luminis illustrata non humanis atque angustis designat eloquiis: sed conglobatis sensibus velut de fonte quodam copiosissimo effundit ubertim atque ineffabiliter eructat ad deum. Tanta promens in illo breuissimo temporis puncto quanta nec facile loqui nec percurrere mens in semetipsam reuersa preualeat. Quem statum dominus quoque noster illarum supplicationum formula quas vel solus in monte secedens vel tacite fudisse describitur

similiter figurauit: cum in orationis agonia etiam guttas sanguinis inimitabili intentionis profudit exemplo.

Quis uero possit diuersitates xxv et causas ipsas compunctionum quantalibet experientia preditus sufficienter exponere: quibus inflammata mens atque succensa ad orationes puras ac feruentissimas incitatur? Quarum pauca quantum potuerimus ad presens per illuminationem dei recensere exempli gratia proponemus. Nonnumquam enim psalmi cuiuscumque uersiculus occasionem orationis ignite decantantibus nobis prebuit. interdum fraterne uocis [canora] modulatio ad intentam supplicationem stupentium animos incitauit. Nouimus quoque distinctionem grauitatemque psallentis etiam astantibus plurimum contulisse feruoris: nec non et exhortatio uiri perfecti et collatio spiritalis frequenter ad uberrimas preces iacentium erexit affectum. Scimus etiam fratris seu cari cuiuslibet interitu non minus nos ad plenam compunctionem fuisse raptatos. Recordatio quoque teporis ac negligentie nostre nonnumquam nobis salutarem spiritus inuexit ardorem. Atque in hunc modum nulli dubium est occasiones innumeras non deesse: quibus per dei gratiam tepor et sompnolentia mentium ualeat excitari.

Quemadmodum cap. xxvi uero uel quibus modis iste compunctiones de intimis anime conclauibus proferantur: non minus difficultatis est indagare. Frequenter enim per ineffabile gaudium et alacritatem spiritus saluberrime compunctionis fructus emergitur. ita ut etiam in clamores quosdam intolerabilis gaudii immensitate prorumpat: et cellam uicini iocunditas cordis et exultationis penetret magnitudo. Nonnumquam uero tanto silentio mens intra secretum profunde taciturnitatis absconditur: ut omnem penitus sonum uocis stupor subite illuminationis includat et omnes sensus attonitus spiritus uel contineat introrsus uel admittat; ac desideria sua gemitibus inenarrabilibus effundat ad deum. Interdum uero tanta compunctionis habundantia ac dolore suppletur: ut aliter eam digerere nisi lacrimarum euaporatione non possit.

Germanus. Huius quidem compunctionis affectum ex parte cap. xxvii aliqua mea quoque exiguitas non ignorat. Frequenter enim recordatione delictorum meorum obortis lacrimis ita sum hoc ineffabili ut prefatus es gaudio uisitante domino uegetatus: ut desperare me illorum ueniam non debere letitie ipsius magnitudo dictaret. Quo statu reor nihil esse sublimius: si reparatio eius nostro subiaceret arbitrio. Nonnumquam cupiens me lacrimarum compunctionibus totis uiribus excitare. omnes errores meos atque peccata ante oculos statuens ubertatem illam fletuum reuocare non possum: et oculi mei in modum cuiusdam durissimi silicis indurantur: ut nulla prorsus ex eis humoris gutta distillet. Ideo quantum in illa lacrimarum profusione congaudeo: tantum doleo quod eam cum uoluero recuperare non ualeam. xxviii

Ysaac. Non omnis profusio lacrimarum uno affectu uel una uirtute depromitur. Aliter enim ille emanat fletus: qui peccatorum spina cor nostrum compungente profertur. De quo dicitur. Laboraui in gemitu meo: lauabo per singulas noctes lectum meum: in lacrimis meis stratum meum rigabo. Et iterum. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et per noctem: et des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui. Aliter qui de contemplatione eternorum bonorum

et desiderio future illius claritatis exoritur. Pro qua etiam uberiores lacrimarum fontes de intolerantia gaudii et alacritatis immensitate prorumpit: dum sitit anima mea ad deum fontem vivum dicens. quando veniam et apparebo ante faciem dei. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte: cum eiulatu cotidie et lamentatione proclamans. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est: et multum incola fuit anima mea. Aliter profluunt lacrime que absque ulla quidem talium criminum conscientia: sed tamen de metu gehenne et terribilis illius iudicii recordatione procedunt. Cuius terrore propheta perculsus orat ad dominum Non intres in iudicium cum servo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Est etiam aliud aliud lacrimarum genus: quod non pro sua conscientia sed pro aliena duritia peccatisque generatur: quo Samuel Saulem. illam quoque civitatem iherusalem vel dominus in euangelio. vel in preteritis Iheremias flevisse describitur ita dicens. Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum? et plorabo in die et nocte interfectos filie populi mei. Vel certe quales ille sunt lacrime: de quibus in psalmo centesimo primo cantatur. Quia cinerem tamquam panem manducabam: et potulum meum cum fletu miscebam. Quas utique non illo affectu promi, qui psalmi in sexto psalmo ex persona penitentis emergit: sed pro anxietate vite huius atque angustiis et erumpnis quibus iusti in hoc mundo positi deprimuntur: quod etiam psalmi ipsius non solum textus sed etiam titulus evidenter ostendit. qui ex persona pauperis illius de quo in euangelio dicitur: beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum ita describitur. Oratio pauperis cum anxiatus fuerit et coram deo effuderit precem suam. Ab hiis ergo lacrimis multum distant ille que obdurato corde siccis oculis deprimuntur. Quas licet non penitus infructuosas esse credamus: bono enim proposito earum attemptatur emissio: ab hiis presertim qui necdum ad suam pervenire perfectam vel pristinorum seu presentium vitiorum potuerunt ad purum labe mundari.

Capitulum xxx

Ab hiis tamen qui in affectum iam transiere virtutum nequaquam debet hoc modo extorqueri profusio lacrimarum: nec exterioris hominis magnopere affectandi sunt fletus. Qui etiam si fuerint utcumque producti: numquam pertingere ad illam spontaneam lacrimarum poterunt ubertatem. Magis enim supplicantis animum suis conatibus distrahentes humiliabunt atque in ima demergent: et ab illa celesti sublimitate deponent: in qua attonita mens orantis indeclinabiliter est defixa: eamque compellent precum suarum intentione laxata: erga steriles et coactivas lacrimarum guttulas egrotare.

Capitulum xxxi

Et ut orationis vere perciperetis affectum: non meam vobis sed beati anthonii sententiam proferam. Quem ita nonnumquam in oratione novimus perstitisse: ut eodem in excessu mentis frequenter orante cum solis ortus cepisset infundi: audierimus eum in fervore spiritus proclamantem. Quid me impedis sol. qui ad hoc iam oriris. ut me ab huius veri luminis abstrahas claritate. Cuius etiam hec est super orationis fine celestis et plusquam humana sententia. Non est perfecta oratio in qua se monachus vel hoc ipsum quod orat intelligit. Et nos igitur si quid secundum mensuram tenuitatis nostre huic admirande sententie superaddere aliquid audeamus: orationis

que ...

que quia exauditur a dño in q̄ntū expti sumus indicia proferemus.

cap. xxi

Dum orantes nos nulla interpellauerit hesitatio. et fiduciam petitionis nr̄e quadā despe ratione deiecerit: si optinuisse nos in ipa oronis effusione qd postim⁹ senserim⁹: nō ambigamus preces nr̄as ad deū efficacit' penetrasse. Tm̄ em̄ quis exaudiri atq; optinere merebitur: q̄ntū ul' inspirari se a deo ul' dm̄ credidit posse p̄stare. Irretractabilis nāq; est dm̄ nr̄i sn̄ia: quecūq; orando petitis credite q̄a accipietis et euenient vobis.

cap. xxii

Germanus. Hanc exauditionis fiduciā minimū de cōsue puritate credimus emanare. Ceterū nos quor corda adhuc pctor spina cōpungit: q̄dmod eam hr̄e possum⁹: nullis patrocīantib; meritis quibus exaudiēdas oratioēs nr̄as fiducialit' presumamus.

cap. xxiii

Ysaac. Diu'sas exauditionū causas esse scdm̄ diu'sam ac variū statū cuāgelica siue ꝓphetica testatur eloquia. Habes em̄ duor ꝯsensione fructū exauditionis dnica voce signatum scdm̄ illud. Si duo ex vobis ꝯsenserint sup t'ram: de oī re quācūq; petierint fiet vob a prē meo q̄ ē in celis. Habes aliā in fidei plenitudīe que grano sinapis cōparatur. Si em̄ habueritis inq̄t fidem sicut granum sinapis: dicetis monti huic trāsi hinc et transibit: et nichil impossibile erit vobis. Habes in assiduitate orationes. quā ꝓpt' indefessā petitionū pseuerantiā importunitatem sermo dominicus noīauit. Amen amen dico vobis: quia si nō ꝓpt' amicitiā vel ꝓpt' iportunitate eius. surget et dabit ei quātū opus habuerit. Habes et elemosinar fructū. Include inquit elemosinam i corde paupis: et ipsa pro te orabit i tempore t'bulationis. Habes i emendatione vite et opibus mīe scdz illud. Dissolue colligationes impietatis: solue fasciculos deprimētes. Et post pauca. Quibus īfructuosi ieiunii sterilitas castigatur. Tūc inq̄t inuocabis et dn̄s exaudiet te: clamabis et dicet ecce assum. Nonnūq; sane exaudi etiā t'bulationū ~~facit~~ inmietas facit: scdm̄ istud. Ad dnm̄ cū t'bularer clamaui et exaudiuit me. Et iter. Ne affligetis aduenā: q̄a si clamauerit ad me exaudiam eū: q̄a misericors sum. Videtis ergo quot modis obtineatur exauditionis gr̄a: vt nullus ad īpetrāda ea q̄ salutaria sīt et eterna ꝯsc̄e sue despatioe frangat'. Vt em̄ miseriar nr̄ar ꝯteplatione cōcedā nos oībus quas supra commemorauim⁹ penitus destitutos esse v'tutib;: et nec illā nos hr̄e laudabilem duor ꝯsensione. nec illā fidem grano sinapis ꝯpatā. nec illa opa pietatis que ꝓpha describit: nūq̄d vel īportunitate que oī volenti suppeditat hr̄e nō possum⁹: p qua etiā solam datur: se dn̄s q̄cq̄ oratus fuit repromittit. Et idcirco absq; hesitationis īcredulitate ptib; īsistendū est: obtentuōsq; nos car. iugitate cūcta que scdm̄ deū poposcerim⁹ a nemine est dubitādū. Hortat' em̄ nos dn̄s volēs ea que sūt eterna celestiaq; p̄stare: ut eū importunitate nr̄a quodam modo cogatem⁹: qui īportunos nō mō non despicit neq; refutat: sed etiā inuitat et laudat: eisq; p̄statur se q̄cq̄ pseuerant sperauerint benignissime pollicetur dicēs. Petite et

accipietis: querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit: et qui querit inuenit: et pulsanti aperietur. Et iterum. Omnia quecumque petieritis in oratione credentes accipietis: et nichil inpossibile erit vobis. Et idcirco si cuncte nos exaudiendi quas prediximus cause omnimodo destituunt: saltem animi inportunitatis instantia que absque ulla vel meriti vel laboris difficultate in uniuscuiusque volentis sita est potestate. Pro certo autem exaudiendum se supplicans quisque non dubitet: cum se dubitauerit exaudiri. Quod autem infatigabiliter sit domino supplicandum etiam illo beati danielis docemur exemplo: qui exauditus a primo die quo cepit orare post primum et vicesimum diem consequitur sue petitionis effectum. Unde nos quoque non debemus a cepta orationum intentione cessare. si nos exaudiri tardius senserimus: ne forte ab exauditionis gratia dispensatione domini utiliter differatur: aut angelus ad nos diuinum beneficium delaturus a facie omnipotentis egressus resistente diabolo retardetur. quem utique transmissum muneris desideratum ingerere non posse: si nos a proposite petitionis intentione repperit. Quod etiam supradicto prophete procul dubio accidere potuisset: nisi virtute incomparabili in primum atque uicesimum diem orationum suarum perseuerantiam protelasset. Nullo igitur fidei confidentia nulla penitus desperatione frangamur: cum orata nostra nos obtinuisse minime senserimus: nec hesitemus super domini sponsione dicentis. Omnia quecumque in oratione petieritis credentes accipietis. Tractare namque nos conuenit illam beati euangeliste iohannis sententiam: qua ambiguitas huius questionis euidenter absoluitur. Hec est inquit fiducia quam habemus ad dominum: quia quodcumque petierimus secundum uoluntatem eius audit nos. Ergo super his tantum plenam nos et indubitatam iussit exauditionis habere fiduciam: que non nostris commodis nec solaciis temporalibus sed domini conueniunt uoluntati. Nos etiam in oratione dominica admonemur precari dicentes. Fiat voluntas tua sed non nostra. Si enim et illud apostoli recordemur. quia quid oremus secundum quod oportet nescimus. intelligimus nos nonnumquam saluti nostre contraria postulare: et commodissime nobis ab eo qui utilitates nostras rectius quam nos ac verius intuetur. ea que poscimus denegari. Quod illi quoque magistro gentium accidisse non dubium est: cum oraret auferri angelum sathane qui utiliter ad colaphizandum eum appositus fuerat dominica uoluntate dicens. Propter quod ter dominum rogaui ut discederet a me: et dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Quem sensum dominus noster etiam orans ex persona hominis assumpti ut formam quoque orandi nobis quemadmodum cetera suo preberet exemplo cum oraret expressit. Pater si possibile est: transeat a me calix iste. Verumptamen non sicut ego volo sed sicut tu: cum utique eius non discreparet a patre uoluntas. Venerat enim saluare quod perierat: et dare animam suam in redemptionem pro multis. De qua ipse dicit. Nemo tollit a me animam meam: sed ego pono eam: et potestatem habeo iterum sumendi eam. Ex cuius persona super unitate voluntatis sue quam cum patre iugiter possidebat: per beatum quoque dauid in psalmo tricesimonono ita cantatur. Ut facerem voluntatem tuam deus meus uolui. Nam etsi de patre legimus. Sic enim dilexit deus mundum: ut filium suum unigenitum daret. Et de filio nichilominus inuenimus. Qui dedit semetipsum pro peccatis nostris. Et quemadmodum de illo refertur. qui

etiam proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit eum: ita de isto narratur: oblatus est quia ipse voluit. Et ita patris ac filii voluntas una per omnia designatur: ut etiam in ipso resurrectionis dominice sacramento operatio indissona fuisse doceatur. Nam sicut resurrectionem corporis eius patrem operatum beatus apostolus predicat dicens: et deum patrem qui suscitavit eum a mortuis: ita filius suscitaturum se templum corporis sui protestatur: solvite templum hoc, et ego in tribus diebus suscitabo illud. Et idcirco hiis que prediximus exemplis domini eruditi cunctas obsecrationes nostras similiter nos quoque debemus oratione concludere: et hanc vocem cunctis petitionibus nostris semper adiungere. Verumtamen non sicut ego volo: sed sicut tu vis. Satis vero constat illam trine orationis normam qui solet in congregationibus fratrum ad concludendam synaxim celebrari: quam eam qui intento animo supplicat observare non posse.

cap. xxxiiii.

Ante omnia sane illud evangelicum preceptum diligentius observandum est: ut intrantes in cubiculum nostrum clauso ostio nostro oremus patrem nostrum. Quod a nobis ita implebitur. Intra nostrum cubiculum supplicamus: cum ab omni cogitationum sive sollicitudinum strepitu cor nostrum penitus amoventes. secrete quodammodo ac familiariter preces nostras domino reseramus. Clauso oramus ostio: cum strictis labiis nostris omnique silentio supplicamus: non vocum sed cordium scrutatori. In abscondito oramus: quando corde tantum et intenta mente petitiones nostras soli pandimus deo: ita ut ne ipse quidem adverse valeant potestates genus nostre petitionis agnoscere. Propter quod summo est orandum silentio: non solum ne fratres astantes a nostris susurris vel clamoribus avocemus. et orantium sensibus obstrepamus: sed ut ipsos quoque inimicos nostros qui orantibus nobis maxime insidiantur lateat nostre petitionis intentio. Ita enim preceptum illud implebimus: ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui.

cap. xxxv.

Hac de causa frequenter quidem sed breviter est orandum: ne immorantibus nobis inserere aliquid insidiator possit inimicus. Istud namque est sacrificium verum: quia sacrificium deo spiritus contribulatus. Hec est salutaris oblatio: ista sunt pura libamina: istud sacrificium iustitie. istud est sacrificium laudis. Hee sunt vere et pingues hostie: ista sunt holocaustomata medullata: que contritis et humiliatis cordibus offeruntur. Que quisque hac qua diximus disciplina et intentione spiritus exhibentes: efficaci poterimus virtute cantare. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Nos etiam nos oportuna commonet devotione persolvere hore ipsius ac noctis adventus. De quo quidem licet pro tenuitatis nostre mensura multa prolata videatur diuque sit protracta collatio: pro subtilitate tamen ac difficultate materie pauca admodum credimus disputatum. His sancti sermonibus stupefacti potius quam repleti sinaxi vespertina celebrata sopori paululum membra laxavimus: primoque diluculo supplices de pleniori tractatu iterum recursuri ad nostra discessimus: tam de perceptorum acquisitione quam de promissorum securitate gaudentes. Excellentiam siquidem orationis nobis tantummodo premonstratam. ordinem vero atque virtutem

qua etiã ꝑpetuitas eius ul' atq're da est ul' teneda. nec du integre percepisse illes disputatioibz senserat.

Capla collationis scd'e eiusd'e senis liber decimus cap. I.

PRohemium eiusd'e senis ij de cõusatione que sup significatioe pasche intra egipti prouinciam retentatur. iij De abbate serapione et antropomorfitar' heresi quã simplicitatis errore cõtraxit iiij De reditu nro ad eūde abbatem ysaac et inq'sitioe erroris quē senex pdictus incurrit. v Quibz ex causis Responsio de origine heresecos supius cõphense. vi Quibus ex causis unicuiq' nrm aut humilis xpus ihus aut glorificatus appareat. vij In quo finis nr seu pfecta btitudo cõsistat. viij Interrogatio sup eruditione pfectiois quã p possimus ad ꝑpetuam dei memoriã puenire. ix Rñsio de efficacia intellecus que per experientiã colligitur. x De institutione oroīs ꝑpetue. xi De pfectioe oronis ad quã predicta tradicõe ostenditur. xij Interrogatio quo spitales cogitationes īmobiliter teneatur. xiij De mobilitate cogitationu. xiiij Rñsio quadmod stabilitas cordis seu cogitationum possit acqri. ysaac d' oroe. scd'a cap. I

Inter cetera hec anathoretarum instituta sublimia que utcūq' donāte dño licet īperito digesta st stilo qdã nos inserere atq' intexe qd uelut pulchro corpori nevum quedã uideatur appone narrationis ipius ordo cõpellit. q'q' non dubite ex hoc nõ minimam istructione sup oipotētis dei que in genesi legitur ymagine quibuz simplicioribz cõferenda: pscrtim cũ tanti dogmatis causa vertatur, ut ignoratio eius sine ingenti blasphemia et catholice fidei detrimento esse nõ possit.

cap. ij

Intra egipti regione mos iste antiqua traditioe seruatur. ut pacto ephyphamor' die quē pūtie illius sacdotes ul' dnici baptism uel scdm carnem natitatis diffiniūt ee. et idcirco utriusq' sacramēti solepnitate non bifarie ut in occiduis puintis sed sub una die huius festiuitate celebrant. eple pontificis alexandrini p uniuersas egipti eccliãs dirigūtur q'bz initiū q'dragesime et dies pasche non solū p ciuitates omes: sed etiã per uniu'sa monasteria designetur. Scd' igitur huc more post dies admodū paucos quã superior cū abbate ysaac fuerat agitata collatio: theophili pdicte urbis epi solepnes epistole cõmearūt. Quibus cū denuntiatioe paschali cõtra ineptã q'q' antropomorfitar' heresim longa disputatione disseruit: eaq' copioso sermoe destruxit. Qd tanta ē amaritudine ab uniu'so ge'ne modū gnē monachor' qui p totã puintiã egipti morabātur pro simplicitatis errore susceptū: ut econtrario memoratū pontifice uelut heresi grauissima deprauatū pars maxima senior' ab uniu'so fraternitatis corpore decñet detestādū: qz uidet ipugnare sententie scē scripturaz uidetur negans oīpotentē deū humane cõpositione figure formatū cū ad eius ymagine creatū adam scriptura manifestissime testaretur. Denique ab his qui erāt in heremo scithi cõmorātes. quiq' pfectione

ac sua omnibus qui erant in egipti mo
nasteriis preminebat ita est hec epistola
refutata. ut preter abbatem pafnu
tium nostre congregationis presbiterum nullus
eam ceterorum presbiterorum qui in eadem heremo
aliis tribus ecclesiis presidebant nec legi
quidem aut recitari in suis conuentibus
prorsus admitterent

cap. ii.

Inter hos igitur qui hoc detinebantur
errore: fuit antiquissime districti
onis atque in actuali disciplina per
omnia consummatus nomine serapion.
Cuius imperitia super predicti dogmatis
opinione tantum preiudicabat cunctis tene
tibus ueram fidem: quantum ipse uel uite
merito uel antiquitate temporis omnes
fere monachos anteibat. Cumque hic
sancti presbiteri pafnutii multis adhorta
tionibus ad tramitem recte fidei non
posset adduci. eo quod nouella ei hec
persuasio nec ab anterioribus aliquando
tradita uidetur: accidit ut quidam
diaconus summe scientie uir nomine fotinus
desiderio fratres uidendi qui in eadem
heremo commanebant de capadocie par
tibus adueniret. Quem beatus paf
nutius summa gratulatione suscipiens:
ad confirmationem fidei que fuerat
predicti pontificis litteris comprehensa, pro
ducens in medium: coram cunctis fra
tribus sciscitatur illud. quemadmodum
quod in genesi dicitur faciamus hominem
ad ymaginem et ad similitudinem nostram
catholice totius orientis interpreta
rentur ecclesie. Cumque ille non secundum
humilem littere sonum sed spiritaliter ymagi
nem dei ac similitudinem tradi ab uni
uersis ecclesiarum principibus explana
ret: id quod copioso sermone ac plu
rimis scripturarum testimoniis approbaret:
nec posse illam inmensam et incomprehen
sibilem atque inuisibilem maiestatem
aliquid huiusmodi cadere quod humana com
positione ualeat ac similitudine cir
cumscribi: quippe cum incorporea et in
composita simplexque natura sit.
queque sicut oculis deprehendi ita men
te non ualeat estimari: tandem se
nex multis ac ualidissimis doctissi
mi uiri assertionibus motus: ad
fidem catholice traditionis attractus
est. Cumque super hoc eius assensu infini
ta uel abbatem pafnutium uel nos
omnes leticia repleuisset: eo quod scilicet uirum
tante equitatis uirtutibusque consum
matum imperitia sola ac simplicitate
rusticitatis errantem nequaquam usque
ad finem deuiare dominus a tramite recte
fidei permisisset: et pro gratiarum actione
surgentes preces domino pariter fuderimus:
ita est in oratione senex mente confusus
eo quod illam antropomorfitarum ymagi
nationibus deitatis quam proponere sibi
in oratione consueuerat aboleri de corde suo
sentiret: ut in amarissimos fletus cre
brosque singultus repente prorumpens.
in terramque prostratus cum eiulatu ualidis
simo proclamaret. Heu me miserum: tu
lerunt a me deum meum: et quem nunc
teneam non habeo. uel quem adorem
uel interpellem nescio. Super qua re ual
de permoti. nec non etiam preterite colla
tionis uirtute adhuc in cordibus nostris
insidente: ad abbatem ysaac redi
uimus. Quem cominus intuentes hiis
sermonibus adorsi sumus.

cap. iii.

Licet nos etiam causa eius
rei que nuper oborta est
nouitasque preterite collationis que
super orationis statu digesta est desideri
um recurrere ad tuam beatitudinem om
nibus postpositis incitaret: adie
cit tamen aliquid huic cupiditati e
tiam abbatis serapionis tam gra

nis error nequissimor ut arbitra
mur demonu calliditate deceptus.
Non eni parua desperatione deicimur:
considerantes eu labores tantos quos
p quadraginta annos in hac heremo
laudabiliter exegit ignorantie hui9
vitio no solu penitus perdidisse:
sed etia perpetue mortis incurrisse
discrimen. Vnde ergo ul' uir eci
tam grauis error irrepserit: primu
desideram9 agnoscere. Deinde quesu9
edoceri quadmod ad illa qualita
tem orationis de qua pridem no solu
copiose sed etia magnifice dispu
tasti: puenire possim9. In hoc eni
perculit in nob admirabilis illa colla
tio. ut stupore tantumodo mentes incu
teret. no quadmodu ea perficere uel
apprehendere valerem9 ostenderet. v.

Isaac. Non e
mirandu hoiem simplicissim et de
substa ac natura diuinitatis nunq eru
ditu. rusticitatis uitio ac consuetu
dinis erroris antiqui usq nunc deti
neri ul' decipi potuisse: et ut ita di
ca verius i errore pristino perdurare.
Qui no recenti ut putatis demonu
illusione. sed ignorantie pristine gen
tilitatis infertur: du secdm consue
tudine erroris illius quo demones
hoim figura composita excolebant:
nunc q incomprehensibile veri dei maie
state sub certa figuratione alicui9 ima
ginis estimat adoranda: nichil se
retinere ul' habere credentes si propositam
no habuerit imagine quanda qua
i supplicatione positi iugit' interpel
lent: eamq circumferat mente. ac p
oculis semp teneat affixa. Sup
quor hoc errore competent' dirigi
tur illa sntia: et mutauerunt gloriam
dei in imaginem similitudine corrup
tibilis hominis s'hemias. i(?) pls igit
meus mutauit gloriam sua in ydolu.
Qui error licet origine hac qua di
ximus quorunda sensibus sit iolitus:
nichilominus tamen illor q animis
qui nunq gentili supstitione pollu
ti se sub colore testimonii huius
quo dicitur. faciam9 hoiem ad
ymagine et similitudine nram. impe
ritia seu rusticitate faciente con
tractus e: ita ut etia heresis antro
pomorfitar sb occasione detestan
de hui9 interpretationis oms emerse
rit que inmesam illa ac simplice
diuinitatis substam lineamentis nris
et humana figuratione composita ptina
ci puersitate contendit. Qua tamen
si quis fuerit catholicis dogmatibus
institutus ut gentile blasphemia
detestabitur: et ita ad illa orationis
purissima pueniet qualitate que
no solu nulla diuinitatis effigiem
nec lineamenta corporea quod dictu
q nephas est i sua supplicatione
miscebit: sed ne ullam quide in se
memoria dicti cuiusq ul' facti spe
ciem seu forma cuiuslibet caracte
ris admittet.

Secundum mensura namq puritatis sue [cap. vi]
sicut superiore collatione
prefatus sum. vnaqueq mens in
oratione sua uel erigitur l' forma
tur. tm scz a terrenor ac materialiu
contemplatione discedens: quantu ea
status sue puritatis pueherit. se
terrestri ul' humilem adhuc uel
carneu l' glorificatu i maiestatis
sue gloria venientem intentis obtuti
bus aie puidere. No eni potuerut
intueri ihm venientem in regno suo:
qui adhuc sub illa quodammodo
iudaica infirmitate detenti. non
queunt dicere cu aplo. Et si cognou

uiuimus secundum carnem christum: sed nunc iam non nouimus. Sed illi soli purissimis oculis diuinitatem ipsius speculantur: qui de humilibus ac terrenis operibus et cogitationibus ascendentes cum illo secedunt in excelso solitudinis monte: qui liber ab omni terrenarum cogitationum ac perturbationum tumultu et a cunctorum uiciorum permixtione secretus. fide purissima ac uirtutum eminencia sublimatus: gloriam uultus eius ac claritatis reuelat ymaginem. hiis qui merentur eum mundis anime obtutibus intueri.

Ceterum uidetur ihesus ab hiis qui in ciuitatibus et castellis ac uiculis commorantur: hoc est qui in actuali conuersatione sunt atque operibus constituti. Sed non illa claritate qua illis apparuit eis qui cum ipso possunt in predicto monte conscendere id est petro iacobo et iohanni: ita enim in solitudine et moysi apparuit et helye locutus est. Quod volens dominus noster confirmare ac perfecte nobis relinquere puritatis exempla: et quidem cum ipse fons inuiolabilis sanctitatis ad optinendam ascensionis adiutorio ac solitudinis beneficio extrinsecus non egeret. non enim poterat ullis turbarum sordibus maculari plenitudo puritatis nec contaminari humano consortio qui uniuersa polluta emundat atque sanctificat: secessit tamen in monte solus orare. per hoc scilicet nos instruens sue secessionis exemplo: ut si interpellare nos deum uoluerimus deum puro et integro cordis affectu ab omni inquietudine et confusione turbarum similiter recedamus: ut in hoc corpore commorantes ad similitudinem quandam illius beatitudinis que in futuro repromittitur sanctis uel ex aliqua parte nos aptare possimus: sit quod nobis omnia in omnibus deus.

cap. vii.

Tunc enim perfecte consummabitur in nobis illa nostri saluatoris oratio: qua pro suis discipulis orauit ad patrem dicens. Ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit: et ipsi in nobis. Et iterum. Ut ~~unum~~ omnes unum sint sicut tu pater in me et ego in te: ut et ipsi in nobis unum sint. Quando illa uel perfecta dilectio qua prior nos ille dilexit in nostri quoque cordis transierit affectum: hac dominica oratione completa quam credimus nullo modo posse cassari. Quod ita fiet. cum omnis amor. omne desiderium. omne studium. omnis conatus. omnis cogitatio nostra. omne quod uidemus. quod loquimur. uel quod speramus deus erit: illaque unitas que nunc est patris cum filio et filii cum patre in nostro fuerit sensum atque mentem transfusa: id est quemadmodum nos sincera et pura atque indissolubili diligit caritate nos quoque ei perpetua et inseparabili dilectione iungamur. ita scilicet eidem copulati: ut quicquid speramus. quicquid intelligimus. quicquid loquimur deus sit. in illum iam inquam peruenientes quem prediximus finem quem dominus orans in nobis optat impleri: ut omnes sint unum sicut et nos unum sumus. ego in eis et tu in me: ut sint et ipsi consummati in unum. Et iterum. Pater quos dedisti michi volo ut ubi ego sum et ipsi sint mecum.

Hec igitur destinatio solitarii. hec esse debet omnis intentio: ymaginem future beatitudinis in hoc corpore possidere mereatur: et quodammodo arram celestis huius conuersationis et glorie incipiat in hoc uasculo pregustare.

Hic inquam finis totius perfectionis est: ut eo usque extenuata mens ab omni siti carnali ad spiritualia sublimetur: donec eius omnis conuersatio omnis uoluta

tio cordis vna et iugis efficiatur oratio. cap viij

Germanus

Maior nobis ad presentem collationis illius admirationem ob quam huc recurrimus magnitudo stuporis accrescit. Quanto enim incitamentum doctrine huius ad desiderium perfecte beatitudinis inflammatur: tanto maiore desperatione concidimus. ignorantes quemadmodum disciplinam tante sublimitatis expetere vel optinere possimus. Sed que in cella positi diutina meditatione volvere ceperamus: quia necesse est forsitan longa exsecutione proferre: quesumus explicari ea a nobis pacienter admittas. Quamquam sciamus beatitudinem tuam nullis offendi solere ineptiis infirmorum: que vel ob hoc sunt in medium proferende: ut que in eis sunt absurda sic corrigantur. Quantum itaque opinio nostra sese habet. cuiuslibet artis seu discipline perfectio necesse est ut a quibusdam mollibus incipiens rudimentis. facilioribus primum ac tenerrimus initiis imbuatur: ut quodam rationabili lacte nutrita paulatim educataque succrescat: atque ita ab imis ad summa sensim gradatimque conscendat. Quibus cum fuerit planiora principia et quodammodo ianuas accepte professionis ingressa: ad penetrabiliora quoque perfectionis excelsa fastigia consequenter et absque labore perveniat. Nam quemadmodum pronuntiare puerorum quispiam simplices poterit copulas syllabarum: nisi prius elementorum caracteres diligenter agnoverit? Aut quomodo legendi peritiam consequetur? qui breves et angustas descriptiones nominum necdum est ydoneus coniungere? Qua autem ratione is qui peritia grammatice discipline minus imbutus est. vel rethorica facundia vel philosophicam scientiam consequetur? Quapropter huic quoque sublimissime discipline per quam instruimur deo iugiter inherere: non dubito quedam institutionis esse fundamenta: quibus primum firmissime collocatis: post hec superposita extollantur perfectionis excelsa fastigia. Cuius hec esse principia tenuiter suspicamur: ut primum noverimus qua meditatione teneatur vel cogitetur deus. Deinde hanc eandem quecumque est materiam quemadmodum valeamus immobiliter custodire. Non etiam non ambigimus culmen totius perfectionis existere. Et idcirco quandam memorie huius materiam qua deus mente concipiatur vel perpetuo teneatur nobis cupimus demonstrari: ut eam pre oculis retentantes cum elapsos ab eadem sensimus. habeamus in promptu quo resipiscentes illico revertamur: et resumere illam sine ulla circuitus mora et inquisitionis difficultate possimus. Evenit namque ut cum de theoricis spiritalibus evagati ad nosmetipsos velut letali sopore convertimur et tamquam expergefacti materiam querimus illam que obrupta est qua spiritalem memoriam resuscitare possimus: retardati ipsius inquisitionis mora priusquam reperimus eam a nostro conatu iterum devolvamur et antequam spiritalis quidam pariatur intuitus: concepta cordis evanescit intentio. Quam confusionem idcirco nobis accidere satis certum est: quia speciale aliquid pre oculis positum vel formulam quandam stabiliter non tenemus: ad quam possit vagus animus post multos anfractus ac discursus suos varios revocari: et post longa naufragia velut portum quietis intrare. Itaque fit ut hac ignoratione ac difficultate mens iugiter impedita. errabunda semper

et velut ebria p diuersa iactetur:
ac ne illud quidē qd casu potius q̄
industria sibimet occurrerit spiri
tale diu ac firmit̄ teneat: dū aliud
ex alio sp̄ recipiēs sicut introit⁹ eorū
atq̄ pncipia. ita eorū fine discessumq̄ nō sentiat.

Ad hec. Inquisitio vr̄a cap. ix.
tam minuta atq̄ subtilis. proxime
puritatis psignat indiciū. Nec eī de
his saltē interrogare nō dicā intellige
atq̄ discernere quispiā preualebit: nisi
quē diligentis et efficax mentis industria
ac sollicitudo puigil ad sanctandū
istarū profunditatem puenit q̄stionū:
castigateq̄ vite iugis intentio per
experientiā fecerit actualē attemptare
puritatis hui⁹ limina ianuasq̄ pul
sare. ¶ Et idcirco qm̄ video vos nō
dicā pro foribus orōis illi⁹ de qua
disserim⁹ astitisse astitisse: sed ipius
quodāmodo expientia manibus
penetrabilia eius et interiora pal
pare et quedā membra iam iamq̄
contingere: nec me laboraturū credo.
ut iā intra aulā quodāmodo ob
ipius oberrātes in abdita quoq̄
ī q̄ntū dn̄s dederit introducam:
nec vos ad intro spicienda hec que
demonstranda sūt ullo difficultat
obstaculo retardabo. Proximus
eī cognitioni est: q̄ quid inquirere
debeat prudent agnoscit. Nec a
sciā longe est: qui cepit intelligere
qd ignoret. Et ideo nō vereor no
tam proditionis vel leuitatis incur
rere. si eam que ī supiore tractatu
de orōis pfectione differens disputa
tioni subtraxerā, pfalauero: quorum
virtute vobis in hoc exercitio ac studi
is collocatis etiā sine ministerio nri
sermonis p dei grām arbitror fuis
se reserandam

Quia ppt cap. x.
sc̄dm illā institutionem
quā paruulorū eruditioni
prudentissime cōparastis. qui alias
elementorū traditione pcipe primā
nō pñt. nec eorū ul' agnoscere lineas
vel intrepida manu queunt describere
caracteres: nisi q̄ primū quibusdā tipis
et formulis cere diligēter impressis
effigies eorū exprimere contemplatione
iugi et cotidiana imitatione consue
scant: huius q̄ spiritalis theorie traden
da vobis formula ē: ad quā sp̄ tena
cissime vēm intuitu defigentes vel
eandē salubrit̄ voluere indisrupta in
gitate discatis. vel sublimiores scandē
intuitus illius vsu ac meditatione
possitis. ¶ Hec igit̄ vobis hui⁹ quam
q̄ritis discipline atq̄ orōis formula
ppomet: quā vnusquisq̄ monachus ad
iugē dei memoriā tendens incessabiliter
dis uolutatione expulsa omn̄ cogi
tatio uarietate consuendat: quia
nec alias eā ullomodo poterit reten
tare: nisi ab omnib; corporalibus
curis ac sollicitudibus absolutus:
que sicut nobis a paucis q̄ antiquissimorum
prim residui erant tradita ē: ita a
nobis q̄ nō nisi rarissimis ac vere sicie
tibus intimatur. Erit ẏ itaq̄ ad
ppetuā dei memoriā possidendam
hec inseparabilis vobis pposita formu
la pietatis. Deus in adiutorium
meū intende: dn̄e ad adiuuandū
me festina. Hic naq̄ versiculus
nō immerito de toto scripturarum excerp
tus ē instrumento. Recipit enim omnes
affectus quicumq̄ inferri humane pnt
nature: et ad oēm statū atq̄ vni
uersos incursus ppriae satis et compe
tenter aptatur. Habet siquidē aduersus
discrimina inuocationē dei. habet
humilitate pie confessionis: habet sollicitu
dinis et timoris ppetui vigilātiam.

habet consideratione fragilitatis sue exauditionis confidentiam presentis semper astantisque presidii. Qui enim iugiter suum invocat protectorem: certus est eum semper esse presentem. Habet amoris et caritatis ardorem: habet insidiarum contemplatione inimicorumque formidinem. Quibus perspiciens semetipsum die noctuque vallatum: confitetur se non posse sine sui defensoris auxilio liberari. Hic versiculus omnibus infestatione demonum laborantibus inexpugnabilis murus est: et impenetrabilis lorica ac munitissimus clipeus. Iste in accidia et anxietate animi collocatos seu tristitia vel cogitationibus quibuscunque depressos salutis remedia desperare non patitur: ostendens illum quem invocat inspicere iugiter certamina nostra a suis supplicibus non deesse. Iste nos in spiritalibus successibus cordisque letitia constitutos ammonet extolli penitus non debere: nec inflari de prospero statu quem sine protectore deo retineri non posse testatur: dum non solum ~~non solum~~ eum semper sed etiam velociter ut sibi auxilietur implorat. Iste inquam versiculus unicuique nostrum in qualibet qualitate degenti necessarius et utilis invenitur. Nam qui se semper et in omnibus desiderat adiuvari: manifestat quod non tantum in rebus duris et tristibus sed etiam in secundis ac letis pari modo deo egeat adiutore: ut quemadmodum ex illis eruit ita in istis eum faciat immorari: in neutro sciens humanam fragilitatem sine illius opitulatione subsistere. Castrimargie passione perstringor. cibos quos heremus ignorat inquiro: et in squalida solitudine ingeruntur michi odores regalium ferculorum. atque in illorum desiderio sentio me invitissimum

trahi: dicendum michi proinde est. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Anticipare horam statute refectionis instigor. seu modum iuste ac sollicite parcitatis retinere cum magno cordis dolore contendo: cum gemitu mihi est proclamandum. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Ieiunium me ob impugnationem carnis districtioribus indigentem. stomachi prohibet lassitudo. seu ventris ariditas constrictioque deterret: ut effectui meo desiderio fruatur. vel certe ut estus carnalis concupiscentie absque temperamento districtionis ieiunium conquiescat: orandum mihi est. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Accedentes ad refectionem hora legittima suggerente perceptione panis abhorreo. atque ab omni esu naturalis necessitatis excludor: cum eiulatu proclamandum est mihi. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Volentem me ob stabilitatem cordis insistere lectioni: interpellans capitis prohibet dolor. Horaque tercia faciem meam ad sacram paginam sompnus allidit. ac epulatus quietis tempus vel transgredi vel prevenire compellor: ipsum denique canonicum synaxeos psalmorumque modum intercidere me gravissima sompni cogit impressio: similiter proclamandum est michi. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Sublato ab oculis meis sopore. multis me noctibus diabolicis insompniis video fatigatum: omnemque a palpebris meis refectionem nocturne quietis exclusam cum suspiriis orandum est mihi. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Adhuc

hi

me in colluctatione positum vitiorum titillatio carnis repente compungit et ad consensum pertrahere dormientem blanda oblectatione conatur: ne ignis alienus exestuans urat suaveolentes flosculos castitatis: clamandum mihi est. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Extinctam sentio incentivam libidinis et genitalem membris meis intepuisse fervorem: ut parta hec virtus vel potius gratia dei in me diutius vel perpetuo perseveret: intente dicendum est mihi. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Ire philargirie tristitie stimulis inquietor. cogorque propositam atque amicam mihi interrumpere lenitatem: ne in amaritudine fellis perturbatione abducar furoris: cum summo mihi gemitu proclamandum est. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Accidie cenodoxie superbie elatione pertemptor ac de alienorum negligentia vel tepore quadam mens subtili cogitatione blanditur: ne in me prevaleat hec inimici perniciosa suggestio: cum omni contritione cordis orandum est mihi. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Humilitatis et simplicitatis gratiam superbie tumore deposito iugi contritione spiritus acquisivi: ne rursus veniat mihi pes superbie et manus peccatoris moveat me. graviusque de victorie mee elatione confodiar: totis mihi proclamandum est viribus. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Evagationibus anime innumeris ac diversis et instabilitate cordis exestuo:

nec cogitationum dispersiones valeo coercere: ipsamque orationem meam absque sive absque interpellatione vel fantasmate vanarum figurarum sermonumque et actuum recordatione non possum: tantaque me sterilitatis sentio huius ariditate constrictum: ut nullas omnino spiritualium sensuum generationes parturire me sentiam: ut de hoc animi squalore merear liberari. unde me gemitibus multis atque suspiriis expedire non possum necessarie proclamabo. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Directionem rursus anime stabilitatem cogitationum. alacritatem cordis cum ineffabili gaudio et mentis excessu. visitationem sancti spiritus me sentio consecutum: exuberantium quoque spiritualium sensuum redundantiam revelatione sacratissimorum intellectuum que antea mihi penitus occulti forent repentina domini illustratione percepi: ut in his merear diutius immorari sollicite mihi est frequenter proclamandum. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Nocturnis demonum circumvallatus exagitor [frontibus] et immundorum spirituum fantasmatibus inquietor: spes ipsa mihi salutis ac vite trepidationis horrore subtrahitur: ad salutare confugium huius portum confugiens. totis viribus proclamabo. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Rursus cum fuero consolatione domini reparatus et ipsius animatus adventu. velut innumeris angelorum milibus me sensero circumseptum: ita ut eorum quos morte gravius antea timescebam et quorum tactu vel potius vicinia horrore mentis et corporis

senectutem. repente constrictus ex parte audeat in provocatione conflictus: ut in me constantie huius vigor per dei gratiam diutius immoretur. Totis est in viribus proclamandum. Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Huius igitur versiculi oratio in adversis ut eruamur. in prosperis ut servemur ne extollamur. incessabili iugitate fundenda est. Huius inquam versiculi meditatio in tuo pectore indisrupta involuatur. Hunc in opere quolibet seu ministerio vel in itinere constitutus decantare non desinas. Hunc et dormiens et reficiens et in ultimis nature necessitatibus meditare: hec volutatio cordis velut formula salutaris effecta. non solum illesum te ab omni demonum incursione custodiet: sed etiam a cunctis te viciis terrene contagionis expurgans. ad illas invisibiles theorias celestesque perducet: atque ad illum ineffabilem ac perpaucis expertum provehet orationis ardorem. Hunc versiculum meditanti tibi sopnus irrepat: donec eius incessabili exercitatione formatus etiam per soporem decantare consuescas eum. Hic tibi expergefacto primus occurrat: hic te vigilante cogitationes anticipet universas. Iste te de tuo surgentem cubili curvationi genuum tradat. atque illinc deinceps ad omne opus actusque deducat: hic te omni tempore prosequatur. Hunc meditaberis secundum precepta legis sedens in domo et ambulans in itinere: dormiens atque consurgens. Hunc scribes in limine et ianuis oris tui. Hunc in parietibus domus tue ac penetralibus tui pectoris collocabis: ita ut hic ad orationem procumbenti sit tibi accliuis decantatio. et exinde consurgenti atque ad omnes usus vite necessarios incedenti fiat exercita et iugis oratio.

cap. xi.

Istam mens indesinenter formulam teneat donec usu eius incessabili et iugi meditatione firmata. cunctarum cogitationum divitias amplasque substantias abiciat et refutet: atque ita versiculi huius paupertate constricta. ad illam beatitudinem evangelicam que inter ceteras beatitudines primatum tenet. promptissima facilitate perveniat. Beati inquit pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Et ita per istiusmodi paupertatem egregius pauper existens. illud propheticum implebit eloquium. Pauper et inops laudabunt nomen tuum. Et revera que maior aut sanctior potest esse paupertas: quam illius qui nihil presidii se nihil virium habere cognoscens. de aliena largitate cotidianum poscit auxilium et vitam suam atque substantiam singulis quibusque momentis divina ope intelligens sustentari: verum se mendicum domini non immerito profitetur suppliciter ad eum cotidie clamans: ego mendicus sum et pauper. deus adiuva me. Ac sic illam quoque multiformem scientiam deo ipso illuminante conscendens incipiat deinceps sublimioribus ac sacratioribus misteriis saginari secundum illud quod dicitur per prophetam: montes excelsi cervis petra refugium herinaciis. Quod satis proprie huic quem diximus sensui coaptatur: eo quod quisquis in simplicitate atque innocentia perseverans. nulli est noxius vel molestus. sed sua tantum simplicitate contentus

solummodo se ab insidiantium persecutione
desiderat tuto tegi: velut erinaci
us petre velamine protegatur. id est
memoria dominice passionis protectus
ac versiculi incessabili meditatione
munitus infestantis inimici decli
net insidias. De hiis spiritualibus
erinaciis in proverbiis ita dicitur
Et erinacii gens invalida: qui fecerunt
in petris domos suas. Et revera
quid invalidius christiano. quid infirmius
monacho? cui non solum iniuriarum
vindicta suppeditat. sed ne levis
quidem taciturnaque commotio saltem in
corde suscepta pullulare conceditur? Qui
squis autem ex hoc proficiens statu non
solum innocentie simplicitatem possi
det: sed etiam discretionis virtute mu
nitus virulentorum serpentium extermi
nator effectus est habens contritum satha
nam sub pedibus suis: et ad figu
ram rationabilis cervi mentis
alacritate pervenit. pascetur in pro
pheticis atque apostolicis montibus
id est excelsissimis eorum atque sublimissi
mis sacramentis. Quorum iugi pascua
vegetatus omnes psalmorum affectus
in se recipiens. ita incipiet decan
tare: ut eos non tamquam a propheta compo
sitos. sed velut a se editos quasi
orationem propriam profunda cordis compuncti
one depromat: vel certe ad suam per
sonam estimet eos fuisse direct
tos. eorumque sententias non tunc tantummodo
per prophetam aut in propheta fuisse completas:
sed in se cotidie geri implerique cog
noscat. Tunc enim scripture divine nobis
clarius perpatescunt. et quodammodo
earum vene medulleque panduntur:
quando experientia nostra earum non tantum
percipit. sed etiam previenit notionem: sen
susque verborum non per expositionem no
bis sed per documenta reseratur.
Eundem namque recipientes cordis af
fectum. quo quisque decantatus vel scriptus
est psalmus velut auctores eius facti
precedimus magis intellectum eius quam sequa
mur: id est ut prius dictorum virtute
quam notitiam diligentes. quid in nobis
gestum sit vel cotidianis geratur in
cursibus superveniente eorum medita
tione quodammodo recordemur: et
quid nobis vel negligentia nostra pepe
rerit vel diligentia conquisierit. vel providentia
divina contulerit vel instigatio frau
daverit inimici vel subtraxerit lubrica
aut subtilis oblivio vel intulerit huma
na fragilitas vel improvida fefellerit
ignoratio decantantes commemoramur.
Omnes namque hos affectus in psalmis
invenimus expressos: ut ea que incurrerit
velut in speculo purissimo pervidentes
efficacius agnoscamus: et ita
magistratibus affectibus eruditi non
ut audita sed tamquam perspecta palpe
mus: nec tamquam memorie commendata.
sed velut ipsi rerum nature insita de
intimo cordis parturiamus effectu.
ut eorum sensus non textu lectionis sed
experientia precedente penetremus:
atque ita ad illam orationis incorruptio
nem mens nostra perveniet. ad quam in su
periore tractatu quam dominus donare
dignatus est ordo collationis ascen
dit. Que non solum nullius ymaginis
occupatur intuitu: sed etiam nulla
vocis nulla verborum prosecutione distin
guitur. Ignita vero mentis intentio
per ineffabilem cordis excessum inexpli
cabili spiritus alacritate profertur:
quamque mens extra omnes sensus ac
visibiles effecta materies gemi
tibus inenarrabilibus atque suspi
riis profundit ad deum.

G Ermanus. Cap. xii.
Non solum nobis traditio
nem spiritualis huius quam

propositum disciplinae, sed ipsam plane perfectionem satis apte atque dilucide putamus expressam. Quid enim potest esse perfectius quam ut tam sublimiter memoriam dei tam conpendiosa meditatione conplecti, atque unius versiculi volutatione a cunctis invisibilium terminis demetiri, et quodammodo affectus orationum cunctarum brevi sermone concludere? Et idcirco unum quod superest adhuc nobis praestamur exponi, quemadmodum hunc eundem versiculum quem nobis vitae formulae tradidisti stabiliter retinere possimus, ut sicut per dei gratiam sumus a saecularium cogitationum ineptiis liberati, ita spiritales quasque inmobiliter retineamus.

Cum enim capitulum cap. xiii. cuiuslibet psalmi mens nostra conceperit, insensibiliter eo subtracto ad alterius scripturae textum nesciens stupensque devolvitur. Cumque illud in semetipsa tractare coeperit, necdum illo ad integrum ventilato oborta alterius testimonii memoria meditationem materiae prioris excludit. De hac quoque ad alteram subintrante alia meditatione transfertur, et ita animus semper de psalmo rotatus ad psalmum, de evangelii textu ad apostoli transiliens lectionem, de hac quoque ad prophetica devolutus eloquia, et exinde ad quasdam spirituales delatus hystorias, per omne scripturarum corpus instabilis vagusque iactatur, nihil pro arbitrio suo praevalens vel abicere vel tenere, nec pleno quicquam iudicio et examinatione finire, palpator tantummodo spiritualium sensuum ac degustator, non generator nec possessor effectus. Atque ita mens mobilis semper ac vaga in tempore synaxeos velut ebria per diversa distrahitur, nullum officium conpetenter exsolvens. Verbi gratia, dum orat, psalmum aut aliquam recolit lectionem; dum cantat, aliud quam meditatur quam textus ipsius continet psalmi; cum lectionem recitat, faciendum aliquid voluit vel fecisse reminiscitur, atque in hunc modum nihil disciplinate vel oportune recipit vel dimittit, sed velut fortuitis agi videtur incursibus, retinendi ea quibus delectatur vel inmorandi eis non habens potestatem. Necessarium nobis est ergo prae omnibus nosse quemadmodum haec spiritualia conpetenter explere possimus officia, vel certe hunc eundem versiculum quem nobis vitae formulae tradidisti inmobiliter custodire, ut omnium sensuum ortus ac finis non in sua volubilitate fluctuet, sed in nostra dicione consistant.

Ysaac cap. xiiii. Licet pridem disputatione nobis super hac re de orationis statu quantum reor sit sufficienter expressum, tamen quia vobis haec eadem postulatis iterari, de confirmatione cordis breviter intimabo. Tria sunt quae vagam mentem stabilem faciunt, quae tamen aliis nullo modo poterunt apprehendi nisi per operis non philargyriae sed sacris coenobii usibus dedicati infatigabilem vigilantiam, omnis omnino sollicitudines et curae vitae praesentis fuerint abdicatae, ut ita illud apostolicum praeceptum sine intermissione orate possimus implere. Parum namque orat quisquis illo tantum tempore quo genua flectuntur orare consuevit. Numquam vero orat

confusis etiam flexis genibus euaga-
tione cordis qualitatemque distrahitur.
Et idcirco quales orantes volu-
mus inveniri: tales nos esse opor-
tet ante tempus orandi. Necesse
est enim mentem in tempore supplicatio-
nis sue de statu precedente formari:
illisque eam cogitationibus orantem vel
ad celestia sublimari, vel ad terrena
demergi: quibus ante orationem fuit im-
morata. Hucusque abbas ysaac
attonitis nobis secundam collationem
de orationis qualitate digessit. Cuius
doctrinam super illius predicti versiculi
meditatione quam velut informatio-
nis loco incipientibus tradiderat
retinendam admirantes admodum et
excolere tenacissime cupientes. utpo-
te quam compendiosam ac facilem
credebamus: difficiliorem satis ad
observandum experti sumus quam illud
studium nostrum quo solebamus antea
per omne scripturarum corpus absque
ullius perseverantie vinculo varia
passim meditatione discurrere. Con-
stat igitur neminem prorsus ob imperi-
tiam litterarum a perfectione excludi: nec
rusticitatem obesse ad compensandam
cordis atque anime puritatem. Que compen-
diosissime adiacet cunctis: si modo
sanam et integram mentis intentione
iugi ad deum versiculi huius medi-
tatione servaverit. Explicit col-
latio decima et ultima primi libri
collationum

Incipit prefatio septem collatio-
num beati Iohannis cassiani presbiteri
ad beatum honoratum episcopum et sanctum
famulum christi Eucherium

Item capitula sequentium collationum require
in fine voluminis

Cum perfectio-
nis vite qua ve-
lut magna que-
dam luminaria in
hoc mundo ad-
mirabili clari-
tate fulgetis et multi sanctorum qui vestro
eruditur exemplo vix queant
emulari: tamen o vos sancti fratres
honorate et eucheri tanta illorum
sublimium virorum a quibus prima ana-
choreseos instituta suscepimus
laude flammamini: ut unus quidem
vestrorum ingenti fratrum cenobio presidens
congregationem suam que cotidiano sancte
conversationis vestre docetur intuitu il-
lorum quoque patrum preceptis optet institui.
Alter vero ut etiam corporali eorundem
edificaretur aspectu egiptum penetrare
voluit. ut hac quasi frigoris gallicani
rigore torpente provincia derelinquens:
ad illas quas sol iustitie proximus
respicit terras. maturis virtutum
fructibus redundantes velut castis-
simus turtur transvolavit. necessario in
hoc me virtus caritatis extorsit.
ut unius desiderio alterius et labori
consulens tam abruptum scribendi periculum
non vitarem: dummodo et priori apud
filios adderetur auctoritas. et secundum
tam periculose navigationis neces-
sitas demeretur. Proinde quia fidei
vestre atque fervori nec illa instituta
cenobiorum que duodecim libellis
ad beate memorie episcopum castorem quo
potuimus sermone conscripsimus nec
decem collationes in scithiotica here-
mo commorantium patrum quas precipien-
tibus sanctis elladio et leontio episcopis
utcumque digessimus satisfacere potue-
runt: nunc etiam ut itineris nostri initio
et ordo cognoscatur tum in alia here-
mo consistentium quos primos vi-
dimus patrum septem collationes

pari cōscriptas stilo vob̄ credidi cō
secrādas: q̄bus ea que de pfec
tione in p̄teritis opusculis nr̄is
obscurius forsitā ɔphensa vel
p̄termissa sūt suppleant. Si uo
sc̄am studiȳ vr̄i sitim. etiā hec sa
ciare nō q̄uerit: septē alie colla
tiones que ad sc̄os qui ī sthoe
chadib3 cōsistūt insulis emittēde
sūt fr̄es: desideriū ut arbitror vr̄i
ardoris explebūt. Incipit collacio
abbatis chēmonis p̄a de pfectione cap. j.

Cum i cenobio sirie
cōsistentes post pri
ma fidei rudimēta
succedētib3 aliq̄ntis
īcrementis. maiore
pfc̄ois desideriū gr̄am cepissem9:
statuim9 cōfestim egiptū petē
ac remotissima etiā thebaydos
heremo penetrata. sc̄oꝝ plurimos
quoꝝ gl̄am fama ꝑ vniūsa dif
fuderat: si nō emulandi saltem
agnoscendi studio inuisere. Igit̄
ad oppidū egipti cui thēnesis
nomē est īmersa nauigatione
p̄uēnim9. Cuius accole ita l' mari
vel stagnis salsis vndiq3 cīrcūflu
ūtur. ut solis q̄a t̄ra deest nego
ciatoībus dediti opes atq3 sb̄a3
nauali ɔmercio parent. ita ut
edificijs cū voluerit extruēdis.
t̄ra nō suppetat: nisi de longīq
quis nauigijs apportetur. Vbi
ij cap tū aduenientib3 nob̄ fauēs deside
rijs nr̄is diuinitas b̄tissimi ac pre
cipui viri archebij ep̄i p̄stitisset
aduētū: qui raptus de anachoi
tarū cetu et ep̄s panephisi oppido
datus. tanta districtione oī euo
suo ꝓpositū solitudīs custodiuit.
ut nihil de p̄teritē humilitatis te
nore laxauit aut de adiecto sibi
honore blanditus sit: nō eī tanq̄

ydoneū se ad istud officiū testa
batur adscitū: sed uelut īdiḡm
ab illa anachoresc̄os disciplīa
q̄rebat̄ expulsū: eo q̄ tīginta et
septē annis ī eadē ɔmoratus ad
puritatē tante p̄fessiōis nequiꝯ
puenire potuisset. Hic igitur
cū in supdicta panaphesio quo
eū eligendi illic ep̄i causa ꝑdu
xerāt. pie nos atq3 huānissime
suscepisset: agnito desiderio nr̄o
quo sc̄os p̄res etiā in vlteriorib3
egipti partibus īq̄rere desideraba
mus: veīte inq̄t. et videte itē
senes haut longe a nr̄o mona
sterio ɔsistentes quoꝝ ita et anti
quitas ī corporib3 iā curuatis et
sc̄itas etiā in ipo fulget aspectu
ut vel sola ɔtemplatio eoꝝ magnā
īcuentibus posset cōferre doctrinā:
a q̄bus id q̄d amisisse doleo q̄ꝯ
tardē iā p̄ditū nego. nō tā v̄bis
q̄3 ipo sc̄e vite dictatis exēplo.
Credo aūt īopiā meā hoc studio
aliquaten9 sbleuādā: si iquentib3
vob̄ illā euāgeliuā margaritam
quā ipe nō habeo saltē ꝓuidero
ubi eam ɔmodius cōparetis.
Sumpto itaq3 baculo et pera ut
illic cunctis viā ingredientib3 mona
chis moris ē: ad ciuitatē nos
suā id est panephisim itineris
ipe ꝑduxit. Cuius terras p̄mo ci
cūiacentisque regiōis plurimā partē
quodā opulētissimā siquidē ex
ea tūc fama ut ē regioni ubi9
sb̄ministrabatur: repentino t̄re
motu excussū mare trāsgressis
limitibus occupauit: atq3 con
lapsis ferme omnibus vicis opi
mas olim t̄ras salsis paludib3
supertexit: ut illud psalmi spi
ritualit̄ decātatur posuit flumīa
in desertū. et exitus aquaꝝ in

situm terram fructiferam in salsugi-
nem a malitia inhabitantium in ea:
secundum scripturam de illa puteret regione
perditum. In excelso loco multa in hunc
modum oppida eminentioribus tumu-
lis collocata fugatis habitato-
ribus eluvies illa fecit velut insulas
fecit: que secedentibus suis solitudinem
prebent. In quibus tres senes id est che-
remon nesteros et ioseph ana- Cap. iiii
chorite antiquissimi consistebant. Itaque
beatus archebius nos primum nos
perducere ad cheremonem maluit: qui
et monasterio eius propior et duobus
aliis provectior esset etate. Nam
cum centesimum vite annum spiritu tamen
alacer excessisset et ita dorsum eius
senectutis fuerat vetustate atque ora-
tionum iugitate curvatum: ut quasi
in primeva reductus infantia sub-
missis ad terram manibus incedens mani-
bus progrederetur. Huius igitur et vul-
tum mirabilem et incessum pariter intu-
entes. siquidem deficientibus mortificatus
cunctis omnibus membris nequaquam tamen pristinum vigorem
pristine districtionis amiserat: cum
sermonem atque doctrinam supplices
posceremus. ac desiderium spiritualium in-
stitutionum causam fuisse adven-
tus nostri protestaremur: graviter
ille suspirans. quid vobis ait pos-
sum conferre doctrine: cum imbecil-
litas senectutis ut rigorem pristinum
relaxavit ita loquendi ademit fi-
duciam? Quemadmodum enim docere
presumam aut alium in eo instruam:
quod me iam vel minus vel tepidius
exercere cognosco? Ob quam rem
nullum iuniorem me ad hanc usque etate
cohabitare permisi: ne exemplo
meo alterius districtio laxaretur.
Nunquam ei erit efficax instituentis Cap. v
auctoritas: nisi eam effectu sui ope-
ris cordi affixerit audientis. Ad

hec nos non mediocri confusione
compuncti ita respondimus. Licet sufficere
nobis ad omnem instructionem debeat vel
loci istius difficultas vel ipsa vita so-
litaria adhuc vita quam invictus
quoque robusta vix possit tolerare. que
nos etiam te tacente satis per habundeque
instruunt atque compungunt: rogamus
tamen ut taciturnitate paululum pre-
missa ea potius digneris infundas:
per que hanc quam videmus in te virtute
non tam imitatione complecti quam
admiratione possimus. Nam etiam si
revelatus tibi tepor noster impetrare
id quod expetimus non meretur: debet
hoc saltem labor tanti itineris obti-
nere quod de bethlehemitici cenobii
rudimentis institutionis vestre desiderio
et profectus nostri amore properavimus.
Tunc beatus cheremon. Tria sunt inquit Cap. vi
que faciunt homines a vitiis temperare:
id est aut metus gehenne. sive presentium
legum. aut spes atque desiderium regni
celorum. aut affectus boni ipsius amorque
virtutum. Nam timor mali ita con-
tagium legitur execrari. Timor domini
odit malitiam. Spes etiam omnium vitio-
rum excludit incursus. Non enim
delinquent omnes: qui sperant in eum.
Amor quoque ruinam non metuit peccatorum:
quia caritas nunquam cadit. Et iterum
Caritas operit multitudinem peccatorum. Et
ideirco beatus paulus omnem salutis
summam in istarum trium virtutum consuma-
tione concludens: nunc autem manent
fides spes caritas tria hec. Fides namque
quoque est que futuri iudicii ac suppli-
ciorum metu vitiorum facit contagia
declinare. Spes que mentem nostram
de presentibus avocans: universas cor-
poris voluptates celestium premiorum
expectatione contempnit. Caritas que
nos ad amorem christi et spiritualium vir-
tutum fructum mentis ardore succendens:

quicquid illis est contrarium toto facit odio detestari. Que tria licet ad unum tendere videantur, provocant enim nos a rebus illicitis abstinere: magnis tamen excellentie sue gradibus abinvicem disparantur. Duo namque superiora proprie hominum sunt eorum qui ad profectum tendentes necdum affectum ceperunt virtutum. Tercium specialiter dei est: et eorum qui in sese ymaginem dei ac similitudinem receperunt. Ille namque solus ea que bona sunt nullo metu nulla remunerationis gratia provocante: sed solo bonitatis operatur affectu. Omnia enim ut ait salomon opera operatus est dominus propter semetipsum. Sub namque bonitatis obtentu omnem bonorum copiam dignis indignisque largitur: quia nec fatigari iniuriis potest. nec unquam iniquitatibus hominum passibiliter promoveri semper sed manens perfecta bonitas immutabilisque natura.

vii Si quis igitur ad perfectionem tendit de illo primo timoris gradu quem proprie diximus esse servilem: de quo dicitur cum omnia feceritis dicite quia servi inutiles sumus: ad altiorem spei tramitem gradu proficiscens conscendet: qui iam non servo sed mercenario comparatur. Quia mercedem retributionis expectat et quasi de absolutione peccatorum penali timore securus. ac bonorum sibi operum conscius licet placitum premium videatur expetere: tamen ad affectum illum filii qui de paterne indulgentie omni liberalitate confidens omnia que patris sunt sua esse non ambigit pervenire non potuit: ad quem etiam ille prodigus qui cum substantia patris etiam filii nomen amiserat. aspirare non audet dicens. Iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis. Post illas enim porcorum siliquas quarum ei vel satietas negabatur in semetipso reversus et salutari timore compunctus immunditiam porcorum horrere iam ceperat. ac dire famis supplicia formidabat: velut iam servus effectus. etiam mercenarii statum de mercede iam cogitans concupiscit et dicit. Quanti mercenarii patris mei habundant panibus: ego autem hic fame pereo. Revertar ergo ad patrem meum: et dicam illi. Pater peccavi in celum et coram te iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis. Sed ad ista humilis penitentie verba in occursum eius pater procedens maiore quam emissa sunt pietate suscepit: eumque non contentus minora concedere utroque gradu sine dilatione transcurso. pristine filiorum restituit dignitati. Festinandum etiam proinde nobis est ut ad tercium filiorum gradum qui omnia que patris sunt sua esse credunt. per indissolubilem caritatis gratiam conscendentes: celestis huius illius patris ymaginem ac similitudinem recipere mereamur: et ad imitationem veri illius filii proclamare possimus. omnia que habet pater mea sunt. Quod de nobis beatus apostolus profitetur dicens. Omnia vestra sunt sive paulus sive appollo sive cephas sive mundus sive vita sive mors sive presentia sive futura: omnia vestra sunt. Ad quam similitudinem etiam salvatoris precepta nos provocant. Estote inquit et vos perfecti: sicut et pater vester perfectus est. In illis enim nonnunquam solet interrumpi bonitatis affectus: cum aliquo vel tepore animi vel letitia vel oblectatione vigor animi relaxatus: aut metum ad presens gehenne. aut desiderium subtrahit futurorum. Et est quidem in illis gradus

eiusdem perfectius imbuere nos. ut dum
vel penarum metu vel premiorum spe initi
amur vitia declinare: ad caritatis
gradum transire possimus: quia timor
non est in caritate: sed perfecta
caritas foras mittit timorem: quia
timor penam habet. Qui autem timet:
non est perfectus in caritate. Nos ergo
diligamus: quia deus prior nos dile
xit. Non igitur aliter ad illam veram per
fectionem conscendere poterimus: nisi
quemadmodum nullius alterius nisi nostre
salutis gratia prior nos ille dilexit:
ita eum quoque nos nullius alterius rei nisi
sui tantum amoris dilexerimus obtentu.
Quamobrem studendum nobis est ut de hoc
timore ad spem. de spe ad caritatem
dei vel virtutum amorem perfecto
mentis conscendamus ardore: ut
transmigrantes in affectum boni ipsius
immobiliter in quantum humane possibi
cap. ix.
le est nature. quod bonum est retinea
mus. Multum namque differt inter
eum qui metu gehenne vel spe retribu
tionis future vitiorum in se extinguit
incendia: et eum qui divine caritatis
affectu ipsam maliciam et immunditiam
perhorrescit ac puritatis possidet
bonum. amore tantum et desiderio
castitatis: nec iam remunerationem
future promissionis aspiciens. sed
presentis boni delectatus conscientia agit
omnia: nec contemplatione penarum
sed delectatione virtutum. Hic namque
status nec summotis cunctorum homi
num testimoniis abuti occasione peccati.
nec occultis cogitationum viola
ri oblectationibus potest: dum affectum
virtutum ipse medullitus retinens
quicquid illi contrarium est non solum corde
non recipit. verum etiam summo detesta
tur horrore. Aliud namque est presenti
bono quempiam delectatum odio habere
vitiorum carnis contagia: aliud

future remunerationis intuitu illi
citas concupiscentias refrenare: aliudque
presentis metuere detrimentum. et aliud
formidare supplicium. Postremo
multo maius est propter bonum ipsum
a bono nolle discedere quam propter me
tum mali malis non prebere consen
sum. In illo enim voluntarium bonum
est in isto velut coactum et tamquam
nolenti violenter extortum: vel
metu supplicii vel cupiditate pre
miorum. Nam qui timoris obten
tu a vitiorum abstinet blandimentis
adepto timoris obstaculo rur
sum ad aliud quod diligit revertitur:
et ob id nec ab impugnatione quiescere
desistit. quia nec firmam ac perpetu
am pacis castimoniam possidebit.
ubi enim inquietudo bellorum: non pos
sunt non etiam vulnerum metuere dis
crimina. Hec est enim quippiam in con
flictu situm. quamvis bellator sit et
fortiter dimicans letalia adversa
riis vulnera frequenter infligat: non
numquam tamen hostili mucrone per
stringi. Qui vero superata impugna
tione vitiorum pacis iam securitate
perfruitur: et transiit in ipsius virtu
tis affectum: iugem statum illius boni
cuius iam totus est retentabit: quia
dampno intime castitatis nichil
credit esse dampnosius. Nec enim
carius aut preciosius quicquam presenti iu
dicat puritate: cui pena gravis
est vel virtutum perniciosa transgressio.
vel ipsius vitii virulenta contagio.
Huic inquam nec reverentia humane
presentie quicquam adiciet honestatis.
nec minuet solitudo: sed ubique
secum semper circumferens arbitrum
non solum actuum sed etiam cogita
tionum suarum conscientiam illi potissimum
placere contendit. quem nec circum
venire nec falli nec subterfugere se

nec stabilitate boni fruetur
[illegible] sed

x posse cognoscat. Que statum
siqs de adiutorio dei. nō studiȷ
sui labore psumēs. meruerit pos
sidē: de conditiōe seruili ī qua ti
mor ē, ł mercenaria spei cupiditate.
ī qua nō tam bonitas largientis
q̄ꝫ pmiū retributiōis expetit. in ad
optione incipiet transire filiorū:
ubi iā nō timor. nō cupiditas s;
illa caritas que nūqꝫ cadit sed iu
giter pseuerat. De quo timore ł
caritate q̄sdā increpās dn̄s. q̄d
cuiqꝫ psone conueniret ostendit:
filius honorat prēm. et seruus do
minū suū. Et si pr̄ ego sū ubi ē
honor meus? Et si dn̄s ego sum
ubi ē timor meus? Necesse ē eni
timē eū qui ē: q̄a sciēs uoluntate
dn̄i sui. si nō fecerit. digne plag̃
uapulabit mł̃tis. Per hanc ig̃
caritatē q̄sq̄s ad ymaginē similitudi
nēqꝫ dei peruenerit: bono iā ppt̄ boī
ipsius delectabitur uoluntate. at
silem quodāmodo possidēs pa
tiētie ac lenitatis affcm̄. nullis
deinceps peccatoꝝ uitiis irascit:
sed ueniā potius infirmitatibus
eoꝝ condolens atqꝫ cōpatiēs implo
rabit. se reminiscens tam diu sili
um passionū stimulis impugna
tū. donec miseratiōe dn̄i salua
retur. nec suo erutū studio ab im
pugnatione carnali. sed dei pro
tectione saluatū: ut nō iracundiā
sed miām erratib; īcelliget impē
dendam. illū p̄sicultū ad dn̄m cum
oī cordis tranquillitate decantans. Tu
dirupisti uincula mea: tibi sacri
ficabo hostiā laudis. Et nisi quia
dn̄s adiuuit me: paulominꝰ habi
tasset uerat in iferno aīa mea.
Et in hac mentis humilitate cōsistēs.
poterit etiā euangelicū illud pfectiōis
explere mandatū. diligite inimicos
uros benefacite hiis qui oderūt uos:
et orate pro psequentibus ł calūpni
antibus uos. Et ita ad illud pre
miū q̄d subiugit̃ poterit puenire: p
q̄d nō solū ymaginē dei sed similitu
dinē pferamus: ut sitis filii uri
qui in celis ē. qui solem suū oriri
facit sup bonos et malos ł pluit
sup iustos et iniustos. Quē affcm̄
iohēs assecutū se ēē cognoscēs ait.
Ut fiduciā habeatis in die iudicij: q̄a
sicut ille ē. ita ł nos sumus ī hoc mū
do. In quo eni infirma et fragilis
huana natura ēē sicut ille potest:
nisi se in bonos ł malos iustos et in
iustos ad imitatione dei placita sp̄
sui extenderit caritate? Ut bonū pp̄
boni ipsius opetur affcm̄: puem
ens ad illā uerā adoptionem fi
lioꝝ dei de qua idē apls̄ ita pnū
ciat. Omnis q̄ natus ē ex deo pcm̄
nō facit: quia semē ipsius in eo ē
ł nō pt̄ peccare q̄m ex deo natus
est. Scimus q̄m oīs q̄ ex deo na
tus ē nō peccat sed generatio dei
cōseruat eū. ł malignus nō tan
git eū. Nō intelligendū est. nō
de oī gene pctoꝝ: sed capitalibus
tm̄ criminibus dici, a quib; se q̄sq̄s
abstinē atqꝫ emendāe noluit: pro
illo in alio loco pdictus apls̄ ne
orare q̄dē debē pnūciat. Qui scit
inq̄ens frēm suū peccāe pcm̄ nō
ad morte: petat ł dabit̃ ei uita
nō peccāti nō ad morte. Est pcm̄
ad morte: nō p illo dico ut roget
quis. Ceterū de illis q̄ pnūciant
nō esse ad morte a q̄bus etiā hii
qui fidelit̃ xp̄o seruiunt. q̄ntalibet
circūspectiōe semetipos custodiāt
īmunes esse nō pn̄t: ita dicitur.
Si dixerimꝰ q̄a nō peccauimus:
mendacē facimꝰ eū. et ūbū eius

no est in nobis. Impossibile namque est
quolibet sanctorum non istis minutis que
per sermonem. per cogitationem. per igno
rantiam. per oblivionem. per necessita
tem. per voluntatem. per obreptionem.
admittuntur incurrere. Que licet ab
illo peccato quod ad mortem esse dicitur
aliena sint: culpa tamen ac repre
hensione carere non possunt. Cum ergo
quis huiusmodi que prediximus caritatis af
fectum et imitationem dei fuerit asse
cutus: tunc visceribus divine longa
nimitatis indutus. pro persecutori
bus quoque suis orabit dicens. Pater
ignosce illis: non enim sciunt quid
faciunt. Ceterum evidens inditium est
animae necdum vitiorum fecibus eliquate
in criminibus aliorum non affectum mi
sericordie: sed rigidam iudicantis te
nere censuram. Nam quemadmodum perfec
tionem cordis poterit obtinere is qui
non habet illud quod apostolus plenitudinem
legis consummare posse signavit al
terutrum: invicem onera vestra portate
et sic adimplebitis legem christi. Sed
nec illam virtutem possidet caritatis.
que non irritatur. non inflatur. non
cogitat malum: omnia suffert omnia
sustinet. Iustus enim miseretur animas
pecorum suorum: viscera autem impiorum
sine misericordia. Ideoque hiis deprehenditur monachum
obnoxium monachum subiacere certissimum est: que in
alio inclementi atque inhumana severi
tate condempnat. Rex enim rigidus
incurrit in mala: et obturat aures
suas ne audiat infirmum: et ipse
invocabit et non erit qui exaudiet
eum. ¶ Germanus. Potenter

Cap xi

quidem ac magnifice de perfecta
dei caritate dissertum est: verumtamen
illud nos permovet quod cum eam tan
ta laude pretuleris. timorem dei et
spem retributionis eterne imperfecta esse
dixistis. cum utique aliud multo vi
deatur de eis sensisse propheta dicens
Timete dominum omnes sancti eius: quia nichil
deest timentibus eum. Et iterum in obser
vandis iustificationibus dei retributio
nis se contemplatione fateatur edocta
tum: inclinavi inquiens cor meum ad
faciendas iustificationes tuas in
eternum: propter retributionem. Et apostolus
Fide inquit moyses grandis factus.
negavit se esse filium filie pharaonis
magis eligens affligi cum populo
dei quam temporalis peccati habere iocunditatem
tem: maiores divitias estimans
thezauris egyptiorum improperium christi.
Aspiciebat enim in remunerationem.
Quomodo ergo imperfecta credenda est
cum et beatus david retributionis obten
tu iustificationes domini se fecisse glo
rietur: et legislator promia futura
prospiciens. sprevisse adoptionem regie
dignitatis: et afflictionem ditissi
mam thezauris egyptiorum pretulisse
dicatur. ¶ Cheremon. Pro statu

Cap xii

atque mensura uniuscuiusque mentis
divina scriptura ad diversos perfectionum
gradus arbitrii nostri provocat liber
tatem. Non enim poterat uniformis
omnibus perfectionis corona proponi. quia
nec omnium una virtus ac voluntas
aut fervor est: et idcirco quodammodo
diversos perfectionum diversos ordines diver
sasque mensuras sermo divinus insti
tuit. Nos ita evangelicarum beatitudi
num varietas evidenter ostendit. Licet
enim beati dicantur quorum sunt regna
celorum: et beati qui possidebunt terram.
et beati qui consolationem recipient. et
beati qui saturitate potientur: tamen mul
tum credimus interesse inter habita
tionem regni celorum et possessionem
illius quecumque est terre: et inter perceptionem
consolationis et plenitudinem saturitatis
quoque iusticie multumque inter illos distare
qui misericordiam consequentur et illos qui

gloriosissimā visione dei pfrui mere
butur. Alia enī glā solis: alia glā
lune: et alia glā stellar. Stella enī
a stella differt in glā: ita et resur
rectio mortuor. Cū ergo huc mod
scriptura diuina tenentes dm laudz
et dicat. Beati omēs qui timet dnm
et plenā p hoc illis btitudinē re
promittat iter tamē dicit timor
nō est in caritate. sed pfecta caritas
foras mittit timorem: qm timor
penā habet. Qui aūt timet non
est pfectus in caritate. Et rursū cū
seruire deo gloriosū sit et dicat. Seruite
dno in timore: et magnū tibi est
vocari seruū meū. et beatus seruus
ille quē cū venerit dns suus inue
nerit sic facientem: tn ad aplos ita
dicitur. Iam nō dicā vos seruos:
qa seruus nescit qd faciat dns su
us. Vos aūt dico amicos: qa oīa
que audiui a pre meo nota feci
vobis. Et iter. Vos amici mei estis
si feceritis que pcipio vob. Videt
ergo pfectionū gradus ee diuisos:
et de excelsis ad excelsiora nos a
dno puocari: ita ut is qui in timore
dei beatus et pfectus extiterit ambulās
sicut scriptū est. de btute in btutē
et de pfectione ad aliā pfectionē
idest de timore ad spem mentis
alacritate conscendēs ad beatiorē
denuo statū qd est caritas inuitetur.
et qui fuerit fidelis seruus et pru
dens ad amicitie sodalitatem et
adoptionē transeat filior. Scdz
hunc ergo sensū nrā qz intelligen
da est snia: nō quo contemplatione
ppetue illius pene l btissime retri
butionis que repromittitur sctis nul
lius pnūciemus ee momenti: sed
qa cū sint utiles et sectatores suos
ad initia btitudinis introducant
caritas rursum in qua plenior

fiducia ppetuuqz gaudiū est as
sumens eos de timore seruili et
in tenacia spe ad dilectōem dei et ad
optionē transferret filior: et quo
dāmodo pfectiores faciet de
pfectis. Multe enī ait salua
tor ma- siones sunt apud prem
meum. Et licet oīa astra vi
deantur esse in celo: mt clari
tate tn solis et lune et lucifi
ceterarūqz stellar multa distan
tia est. Et idcirco btus aplus
nō solū timori et spei sed etiam
cunctis carismatibus que magna
et mira habent: eam pferens:
sup modū excellentiore oibz cari
tate ondit. Nam cū vellet ex
pleto oī cathalogo spualiū caris
matū btutū eius describē membra:
ita prefatus ē. Et adhuc sup
modū excellentiorē uiā vobis
demonstro. Si linguis hoīm lo
quar et angelor: et si habuero pro
phetiā et nouerim misteria omīa
et oem sciam. et si habuero oem
fidem ita ut montes transferam:
et si distribuero in cibos pauper
oēs facultates meas. et si tradi
dero corpus meū ita ut ardeam:
caritatem aūt nō habuero: nichil
michi pdest. Videtur ergo nichil
pciosius michi. pfectius nichil
sublimius: et ut ita dixerim mih.
caritate phennius inueniri. Que
enī pphetie euacuabuntur: siue lingue
cessabunt. siue scia destruet. cari
tas aut nūqz excidet: sn qua nō
solū illa pcellentissima caritatū gña
sed etiā martirii ipius glā va
cuatur. Quisqs igit in huius
fuit caritatis pfecōe fundatus:
ntte est ut ad illū sublimiorē cari
tatis timore gradu excellentiore
conscendat: que nō pene, timor

nec cupido premiorum sed amoris teneat magnitudo. quo uel filius indulgentissimum patrem uel fratrem frater uel amicum amicus uel coniugem coniux sollicito deo deberi cura afficit: dum eius non uerbera neque conuicia sed uel tenuem amoris formidat offensam: atque in omnibus non solum actibus uerum etiam uerbis attonita semper pietate distenditur. ne erga se quantulumcumque feruor dilectionis ipsius intepescat. Cuius timoris magnificenciam unus prophetarum eleganter expressit: diuitie salutis sapiencia et sciencia timor domini ipse est thesaurus eius. Non potuit uti timoris istius dignitatem et meritum magis euidenter exprimere: quam ut diuicias salutis nostre que in uera dei sapiencia scienciaque consistunt diceret non nisi a timore domini non posse seruari. Adhuc uero metum non peccatores sed sancti inuitantur. propheticis eloquiis: dicente psalmigrapho. Timete dominum omnes sancti eius: quia nichil deest timentibus eum. Qui enim hoc timore dominum metuit: perfectioni eius certum est nichil deesse. Nam de illo timore penali euidenter idem apostolus dicit. Qui timet non est perfectus in caritate: quia timor penam habet. Multa uero distancia est inter istum timorem cui nichil deest. qui sapiencie scienciaque thesaurus est: et illum imperfectum. qui principium sapiencie nuncupatur quique penam in se continens de perfectorum cordibus superueniente plenitudine caritatis extruditur. Timor enim non est in caritate: sed perfecta caritas foras mittit timorem. Et reuera si principium sapiencie in timore consistit: que erit eius nisi in xpisti caritate perfectio? Que illum in sese perfecte dilectionis continens metum: non iam principium sed thesaurus sapiencie et sciencie nuncupatur. Et ideo duplex timoris est gradus: unus incipiencium id est eorum qui adhuc sub iugo et terrore seruili sunt de quo dicitur et seruus dominum suum timebit. Et in euangelio. Iam non dicam uos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus suus. ideo seruus inquit non manet in domo in eternum. Imbuit enim nos ut ab illo penali metu ad caritatis plenissimam libertatem et amicorum filiorumque dei fiduciam transeamus. Denique beatus apostolus qui seruilem illum timoris gradum olim caritatis dominice uirtute transcenderat: inferiora despiciens maioribus se ditatum bonis a domino profitetur. Non enim inquit dedit nobis deus spiritum timoris: sed uirtutis et dilectionis et sobrietatis. Eos etiam quos perfecta celestis illius patris dilectione flagrabant quosque ex seruis filios adoptio diuina iam fecerat: hoc adhortatur eloquio. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. De hoc etiam metu cum illum septiformem spiritus sancti graciam propheta describeret: quem in illo homine dominico secundum incarnationis dispensationem descendisse non dubium est. dixisset quod et requiesset super eum spiritus domini. spiritus sapiencie et intellectus. spiritus consilii et fortitudinis. spiritus sciencie et pietatis. nouissime uelut quoddam precipuum intulit dicens. et replebit eum spiritus timoris domini. In quo primum illud est diligentius intuendum. quod non dixit et requiescet super eum spiritus timoris domini sicut de illis prioribus dixerat: sed replebit eum inquit eum spiritus timoris domini. Tanta enim ubertatis eius est magnitudo: ut quem semel sua uirtute possederit non partem sed totam occupet mentem.

Nec imerito. Illi nanqȝ eternū
que nobisqȝ cecidit coheres caritati
nō solū replet. sed etiā ppetua et
inseparabili eū que repeit possi
det iugitate: nullis letitie tēpoā
lis l' uoluptatū oblectatiōibus
imminutus qp nonūqȝ illi q̄ fora
mittit timori eueniē cōsueuit.
Hic ergo pfcōis timor: quo hō
ille dominus qui nō solū redimere
humanū genus sed etiā pbere ue
nerat pfcōis formā atqȝ exēpla
ūtutū repletus fuisse narratur.
Illū enī seruilē suppliciorū timorē
uerus dei filius q̄ pctm nō fecit:
nec dolus iuentus ē in ore eius
xiiij habē nō potuit. Germanus.
Cū de pfcōne caritatis sermo
digestus est: volum⁹ etiā de casti
tatis fine aliqua liberius sciscit
tari. Non enī ambigim⁹ illud
pcelsū fastigiū caritatis per quā
sicut huiusqȝ dissertū est ad ymā
ginē dei silitudinēqȝ cōscenditur
sine castitatis pfcōne sbsiste om
nō posse: sed utrū eius possit p
petuitas obtinei ut nūqȝ libidīs
titillatio integritate cordis nri
infestet. et ita valeam⁹ ab hac
passione carnali in corpore de
gentes pegrinari ut nūqȝ ī cesti
noīū estibus aduram̄ volum⁹
xv. edoceri. Cheremon. Summe q̄dē
btitudinis ac singlaris meriti
est: ita istū p que dnō cohemus
affctm l' disce ul' docere: ut iugit
meditatio eius scdm psalmigrā
phi sinaz. oēs vite nrē dies noc
tesqȝ cōsumet: et mētem nrām
isatiabilit esuiente sitiētēqȝ iusti
tiā. celestis hui⁹ cibi ppetua rū
natione sustentet. Sed cōsulen
dū est etiā iumēto corporis nri
scdm benignissimā saluatōis nri

prouidentiā: ne deficiat in via.
Spūs enī promptus ē: caro autē
infirma. Que etiā nūc l' exigua
tibi pceptione cibanda est: ut p⁹
refectione eius etiā ad ea que cō
sideratis diligentius indaganda
mentis qȝ addatur intentio.

Collatio eiusdē senis scda de castitate
liber xij⁹ Cap. I

Refectione tāsacta
que doctrine cibū
desideātib3 nobis
oneosa magis ui
sa ē qȝ iocūda: cū
illo nobis pmissi sermonis debitū
senex expectate sensisset: ingrata
ē magis mihi nō solū attonita ad
discendū vrē mētis intentio. sed
etiā disciplina pposite questionis.
Rationabilis enī reuera īterroga
tionis ordo seruatus ē a vobis.
Necesse ē enī ut tam excelse ple
nitudine caritatis imensā illa
pfecte ac ppetue castimoīe pmia
consequatur: parqȝ sit gaudiū.
in tanta pnlitate palmarū. Tam
tā sibi societate federant: ut vna
absqȝ altera nequeat possideri.
Hoc ergo pposito vrā cōpleta
est. ut vtrū ignis ille cōcupiē
het caro velut insitū sentit ar
dorem. ad plenū possit extingui:
disputatōe sibi pandem⁹. De q̄
pmū q̄d btūs apls senserit diligen
ter inqram⁹. Mortificate mē
mebra vrā que sūt sup terram. P⁹
ergo qȝ cetera pstruitem: que ista
sint mēbra que mortificari pcepe
perit indagam⁹. Neqȝ btūs apls
ad abscisione manuū aut pedū
aut genitaliū imitari nos precep
tione cōpellit: sed corpus pccati
q̄d utiqȝ constat ex mēbris qȝ
totius cōtubū destrui zelo pfēce

S

desiderat satiatis. Hic quo corpe alibi ut destruat. inq; corp[us] pcti: et que sit eius destructio frequenter exponit. Ut iam igit no seruiamus pcto. A quo etia se liberari cu eiulatu postulat dices. Infelix ego ho: qs me liberabit de corpore mortis hui[us]. Hoc itaq; peccati corpus mltis uicior membris pbatur extructu: et ad ei[us] portione attinere quicq; fco l dicto ul cogitatione pctatur. Cui[us] mebra uissime sup tra esse dicit. Non em pnt hy q eor utut ministerio ve dice l pfiteri: nra aut conuersatio in celis e. Hui[us] igit corporis i hoc loco apls mebra descbens: mortificate inq; mebra vra que st sup trram. Fornicatione imudiciam libidine cupiam z malam: et auariciam que est simulacror seruitus. Primo itaq; loco fornicatoem credidit ifenda: que carnali comixtioe pficitur. Scdm etia mebru imudicia nucupauit: que nonumq; absq; ullo mulieris tactu l dormietib; vel vigilantib; p incuriam icircuspecte mentis obrepit. Et ideo notat ut phibet in lege que imudos qsq; no solu sacrar carniu participatioe pnauit: vnietia ne co tactu suo sca pollueret. a castror iussit cogregatoe secerni dicens. Aia quecuq; comederit de carnib; sacificii salutaris qd e dni i qua e imudicia. peribit cora dno: et q tetigerit imudu. imudu erit. In deuteronomio qq. Si fuit inter vos ho qui nocturno pollut[us] e sompno: egredietur extra castra et no reuertetur piusq; ad vespera lauetur aqua: et post solis occasum regredietur in castra. Deinde terciu pcti mebru libidine posuit que i recessu aie coalescens. etia de quippia etia sine passione corporis potest. Libidine em ab eo q libeat dicta esse no dubiu est. Post de maioib; pctis ad minora descendens: qrtu intulit mebr cupiam mala: q no solu ad pdicta ipudicicie passione vericu etia ad oes noxias cupiditates gnalit referri potest: q corrupte tmmodo uoluptatis e egritudo. De qua dns in euangelio. Qui viderit mulierem ad cupiscendam eam: ia mechatus e eam i corde suo. Multo em maius e etia tuc metus lubrice desideriu cohibere: cu ei illecebrosi aspectus offertur occasio. Quib; manifestissime cpro batur. ad pfectoem pudicitatis castimonie cohibencia corporalis sola no posse sufficere: nisi etia metis addatur integritas. Post que omia nouissimu corporis illi[us] membrum e auariciam ingit: pculdubio ondens no solu ab appetitu reru alienar chm cohibedu verz etia ppa magnaiter cotenenda. Hoc em et in actib; aplor fuisse dicit legitur credenciu mltitudo: de q dicit. Multitudo credenciu aut erat cor vnu et aia vna. nec qsq; eor que possidebat aliqd suu ee dicebat: sed erat illis oia comunia. Quotquot em possessores agror aut domor erant: vendentes afferebat pcia eor que vendebat et ponebat ante pedes aplor. Diuidebatur aut singulis: put cuiq; opus erat. Et ne ad paucos videtur ptinere ista pfectio auaricia seruitutem simulachror ee testatus e. Nec immerito. Quisqs em no opat necessitatib; egenor: et penuie sue

quā infidelis tenacitate cōſuat.
pcepta xpi poſtpōit: ydolatrie
crimē incurrit. amorē ſilicʒ ma
terie mūdialis diuine pferens ca
Cap. iii. ritati. Si igr̄ multos ita p xpo
ſuas diuiciꝰ abieciſſe ſcimꝰ: ut
nō ſolū poſſeſſionē pecuniar̄ ver
eciā deſideriū de cordibꝫ eor̄ ꝑpetu
um ꝓhemꝰ abſciſū: cōſeqns eſt ut
eo eciā modo fornicacōis ardorem
extingui poſſe credamꝰ. Neqꝫ eni
rem īpoſſibilē apls̄ tā poſſibili
cōiūxiſſet: ſed utraqꝫ ſciēs eſſe
poſſibilia pari modo mortifi
canda decreuit. Et in tm̄ btūs
apls̄ fornicacōeʒ ſiue īmūdici
am de nr̄is mēbris extirpari poſ
ſe confidit: ut nō ſolū mortifi
cari ea. ſed nec noīari q̄dem in
nob̄ debere ꝓnunciet. Fornicatꝰ
inquiens et oīs īmūdicia ā aua
ricia nec noīetur ī vobis: aut
turpitudo ā ſtultiloqum. aut
ſcurrilitas que ad rem nō per
tinet. Que eciā pari modo ꝑni
cioſa eē: et equali nos a regno
dei excluſione depellē edocet di
cens. Illud aūt ſcitote qm̄ oīs
fornicator ā īmūdus aut aua
rus qd̄ eſt ydolor̄ ſeruitus: nō
habet h̄editatē in regno xpi ꝛ
dei. Et iter̄. Nolite errāe. neqꝫ for
nicarij neqꝫ ydolis ſeruētes. neqꝫ
adulteri neqꝫ molles. neqꝫ maſ
culor̄ cōcubitores. neqꝫ fures neqꝫ
auari. neqꝫ maledici neqꝫ rapto
res regnū dei poſſidebūt. Dubi
um ꝓinde eſſe nō debet fornica
cionis et īmūdicie de mēbris nr̄is
aboleri poſſe cōtagiū: qn̄ q̄dem ea nō
aliť q̄ꝫ auariciā ſtultiloqiū ſcur
rilitates ebrietates ac furta q̄ꝫ
facilis āputacōe ē mandauit
Cap. iiii. abſcidenda. Certos tamē nos eē

conueīt cpluret omeʒ cōtinētie diſ
trictione ſame ſcilicet ac ſitim
uigilias q̄ꝫ et opis iugitate atqꝫ
īceſſabile ſcrāmꝰ ſtudium lcōis: ꝑ
petue tn̄ caſtimonie puritatē hor
labor̄ merito cōtingere neqamus
niſi in hijs iugit̄ deſudantes ex
pīencie magiſterio doceamur in
corruptionē eius diuine gr̄e largi
tate cōcedi. Ob hoc ſane ſolūmō
ſe vnuſqſqꝫ īſatigabilit̄ in hijs
exercitijs ꝑdurare debē cognoſcat:
ut ꝑ illor̄ afflictionē mīaʒ dei cō
ſecutus. de īpugnacōe carnis
ac dnacione ꝑpotentiū viciorum
diuino mereatur munere liberari: nō
quo adeptur̄ ſe per illā confidat
iſtā quā cupit īuiolatā caſti
tatem. Tanto ac erga acqſicionē
caſtimonie deſiderio atqꝫ amore
flāmet̄: q̄nto q̄s pecuniar̄ cupi
diſſimꝰ appetitor. l' qui ſūma
honor̄ ambitioē diſtendit: uel
qui īcolerabili pulchre mlierīs
amore raptatur: deſideriū ſuū
īpacientiſſimo ardore optat expleri
et ita fit ut dū pro īteg̃itatis
ꝑpetuitate īſaciabili cupiditate
ſuccēdim̄. deſiderabil' deſpiciat
tibus: l' certe ut deceptor fraudu
lentiſſimꝰ puniatis ꝛ emulus
atqꝫ cōtrariꝰ caſtitati. attomita
ac ſuſpecta mēte capiat. Et
ita vnuſqſqꝫ cotidie caſtitatis
ſue maturiꝰ explorator effectꝰ
de collata ſibi puritate cōgaude
at: eaqꝫ ſe nō ſtudio nec uigila
cia ſed ꝓtectōe dn̄i ſentiat con
ſecutū: et tam diu illius perſe
ueranciam corpori ſuo itelligat
cohereri q̄ꝫ diu ea dn̄s ſua mi
ſeracōe ſuit largitus. Qui eni
hanc ſtabilit̄ obtinet fidem ne
quaqꝫ ſupbiā ſapiēs de ſua vi

te confidet: neque seductus longius ob suavitatem liquoris dulcissimi blandissima securitate solvetur, sed esse ipsius semper colluvionis aspergine se pertimescet maculandum, si vel paululum quod ab eo protectio divina discesserit.

vi Ac deinde perpetuitati eius cum omni contritione et humilitate cordis indefessis orationibus excubandum. Vultis autem capere per huius rei quam dicimus veritatem evidens argumentum, per quod et hec que dicta sunt approbetis et istam corporis pugnam que inimica nobis putatur ac noxia utiliter membris nostris insertam esse doceamini. Considerate quid illos qui corpore sunt spadones: que precipue causa in virtutibus appetendis desides reddat ac tepidos: nonne quia corruptionis perdende castitatis credunt se periculum non habere. Non tamen ideo ita proposuisse me credat ut neminem eorum penitus invenire posse confirmem perfectam abrenuntiationem flagrantem: sed quia nativam quodammodo suam vincant. si qui forte eorum ad propositam perfectionis palmam summa animi districtione contendunt. Cuius ardor vel desiderium cum quem semel attenderit famem, sitim, vigilias, nuditatem, cunctosque labores corporis non solum patienter: verum etiam libenter sustinere compellit. Vir enim in doloribus laborat sibi et vim facit perditioni sue. Et iterum: Anime autem egenti etiam amara dulcia videntur. Aliter namque non poterit desideria presentium rerum vel reprimi vel avelli nisi pro istis affectibus noxiis quos amputari [cupimus] alii salutares fuerint intromissi. Nullatenus enim valet vivacitas mentis absque aliquo desiderii vel timoris, gaudii vel meroris affectione

subsistere: nisi hec eadem in bonam partem fuerit immutata. Et idcirco si carnales concupiscentias de cordibus nostris desideramus extrudere: spirituales earum locis plantemus protinus voluptates: ut semper animus noster his innexus et habeat quibus iugiter immoretur, et illecebras presentium ac temporalium respuat gaudiorum. Cumque in hunc statum mens nostra cotidianis exercitiis erudita profecerit: tunc versiculi illius affectum experientia docente concipiet, quem omnes quidem solita psallendi modulatione concinimus: virtutem vero eius non nisi pauci expertique perceperunt. Providebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne commovear. Ille etenim solus vim atque intellectum huius carminis efficaciter assequitur, qui proficiens ad istam de qua loquimur corporis atque anime puritatem intelligit se cunctis momentis ne rursus ad eadem devolvatur a domino conservari: dexterasque suas id est operationes sanctas ab eodem iugiter communiri. Dominus enim suis sanctis non a sinistris quia nihil habet sinistrum vir sanctus: sed a dextris semper assistit. A peccatoribus vero et impiis non videtur: quia non habent illas dexteras quibus dominus consuevit assistere: nec possunt dicere cum propheta: Oculi mei semper ad dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Quod nullus poterit veridice profiteri: nisi qui universa que in hoc mundo sunt aut noxia aut superflua aut certe inferiora summis virtutibus iudicans: omnem intuitum suum, omne studium, omnem curam erga cultum sui cordis et castimonie defixerit puritatem. Atque ita mens istis exercitiis elimata et profectibus expolita: ad perfectam corporis atque anime puritatem perveniet.

Primum enim quis in lenitate ac patientia vii

cordis: tm̄ in corpoīs puītate ꝑ
sistet. Quātoq; longi⁹ incitudie pro
puleīt passione: tanto castitatem
tenatius obtinebit. Non enī est⁹
corpoīs declinabit: nisi q̄ aī motus
ante ꝯpsseīt. Vn̄ aptissiē saluato
ris nr̄i ore laudata b̄titudo decla
rat. Bt̄i mites: qm̄ ipi h̄editabt̄
trām. Non ergo alit̄ possidebim⁹
nr̄am trām. idest nō alī diciom
nr̄e rebellis hui⁹ corpoīs tra sbdet̄:
n̄ mēs nr̄a p̄us fuīt patiē lenitate
fūdata. Nec poteīt q̄s adūsus car
nē suā insurgēcia libidiīs bella co
p̄ine: nisi p̄us armis mās̄uetudiīs
instaurat̄. Mansueti etenī possi
debūt trām: et inhabitabūt ī sclīz
sclī sup eā. Hanc itaq; trā q̄ admo
dū obtinē possimus: idē ꝑpha in
seqntib; psalmi ipi⁹ dicit. Exp̄c
ta dnm̄ et custodi viā ei⁹: et
exaltabit te ut h̄editate capias
trām. Constat igit̄ ad possessio
nē tre istius firmit̄ obtinēdam
neīnem posse ꝯscendē: nisi illos
tm̄ q̄ p imobilē patiē lenitate vi
as dn̄i durās ac p̄cepta suāte:
de sterco carnaliū passionū ex
trahente eode fuerūt exaltati.
Mansueti ergo possidebūt trā:
& nō solū possidebūt eā. s; etiam
delectabūt̄ in mlītitudie pacis: q̄
nemo ī cui⁹ carne ad̄c bella con
cupie suscitat̄ stabilit̄ ꝑsistet̄.
Nāc ē enī īfestaū cū durissimis
demonū p̄liis & igmitis luxurie
iaculis sauciatū a tre sue pos
sessione devolui: donec dn̄s au
ferat bella usq; ad fine tre. arcū
conterat. & ꝯfringat arma & scu
ta cōburet igni: illo scilīz quē
venit dn̄s mitte sr̄ trā. Arcus et
et arma ꝯfringat: q̄b; cōdiscus
cū neq̄tie sp̄uales diebz ac noc
tibus dimicātes igmitis ꝯfigebāt
cor eius iaculis passionū. Et ita
cū eū dn̄s ꝯterēs bella ab oībus
īcentivoꝝ estibus liberarit: ad
illū puītatis p̄ueniet statū ut de
posita ꝯfusione que semetipm̄
id est carnē suā dū impugna
retur horrebat. incipiat ea ve
lut purissimo tabernaculo delec
tari. Non enī ascendūt ad eū
mala. et flagellū nō appropin
quabit tabnaclō suo eius: ad
illud scilicet ꝑpheticū patiē vir
tute p̄veniens ut mās̄uetudiīs
merito nō sua h̄editet trām.
verūetiā delectet̄ in mlītitudie
pacis. Ubi aūt adhuc sup̄est
sollicitudo ꝯtamiīs: pacis esse
nō p̄t mlītido. Non enī ait de
lectabūtur in pace: sed in mul
titudine pacis. Per q̄d euident
ostenditur ita efficatissimam
medicinā esse cordis paciēciā.
scdm̄ illud salomoīs. mās̄uet⁹
vir cordis ē medicus: ut nō so
lū ire. tristicie. accidie cenodoxie
supbie. v̄metiā libidiīs omniq;
pariter extirpet fomitē vicioꝝ.
In longanimitate enī ut ait
salomon ꝑsperitas regibus.
Nam q̄ mitis semp atq; tranquil
lus ē: nec iracūdie ꝑturbatione
succenditur: nec accidie atq;
tristicie angore ꝯsumitur nec ceno
doxie vanitate distendit̄: nec
supbie tumore sustollitur. Pax
enī mlīta timētib; nomē dn̄i:
& nō est illis scandalū. Et ido
nō īmerito ꝯnūciat̄. melior pa
ciens viro forti: et q̄ cōtinet ira
capieti urbem. Hanc igit̄ pacē
donec firmā atq; ꝑpetuā ob
tinere mereamr̄. mlītis necesse
est nos īpugnatioib; attēptari:

frequenterque est nobis versiculus iste cum gemitu repetere et lacrimis repetendus. Miser factus sum et afflictus usquequaque: tota die contristatus ingrediebar: quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie insipientie mee. Tunc enim competenter et in veritate deflebimus: qui post longam puritatem corporis nostri sperantes iam carnalia nos omnimodis evasisse contagia / stimulos carnis ob elationem cordis adversum nos rursum sentimus insurgere: vel certe ad fallaciam soporum impuritas nos pristine colluvionis aspergit. Cum ergo tepuerit quis diuturna cordis et corporis puritate gaudere: necesse est ut dum se credit ulterius iam non posse ab illa sinceritate devolui intra semetipsum quodammodo glorietur et dicat. Ego dixi in habundantia mea: non movebor in eternum. Sed cum utiliter a domino subrelictus illum puritatis statum in quo sibimet et confidebat senserit perturbari. seseque in illo spirituali videt titubare successu: recurrat protinus ad illius integritatis auctorem: et agnoscens infirmitatem suam confiteatur et dicat. Domine non in mea sed in tua voluntate prestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me: et factus sum conturbatus. Illud quoque iob. Si lotus fuero quasi aquis nivis. et fulserint velut mundissime manus mee: tamen sordibus intingues me: et abhominabuntur me vestimenta mea. Non tamen is qui suo vitio se in sordibus intingit: non potest dicere suo creatori. Donec ergo ad perfectum puritatis perveniat statum: necesse est cum in equalitatibus istis frequentius erudiri: quo

eductusque per dei gratiam confirmatus in illa quam appetit puritate effectualiter dicere mereatur. Expectans expectavi dominum et respexit me: et exaudivit precem meam. et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis: et statuit supra petram pedes meos et direxit gressus meos. Multi sunt vii enim castimonie gradus quibus ad illam inviolabilem conscenditur puritatem. Quos licet nec perspicere nec enuntiare ut dignum est virtus nostra sufficiat: tamen quia series narrationis exposcit. secundum mediocritatem experientie nostre utcumque proferre temptabimus reservantes ea perfectiora perfectis. nec preiudicantes hiis qui ferventiore studio puriore castimoniam possidentes: quanto maioris industrie sunt tanto etiam perspicatie vigore precellunt. Unde sex gradibus licet multa a se invicem distantibus sublimitate fastigia castitatis precelsa distinguam: ita ut quedam media que tamen multa sunt pretermittantur: quorum subtilitas humanos subterfugit sensus ut ea nec mens inspicere nec proloqui lingua prevaleat: quibus sensim castitatis ipsius profectu cotidianis profectibus adolescit. Secundum similitudinem namque corporum terrenorum qui singulis diebus insensibiliter sui capiunt incrementa: et ita dum nesciunt ad perfectum habitum perducuntur anime quoque robur et maturitas castitatis acquiritur. Primus pudicitie gradus est: ne vigilans carnali impugnatione monachus elidatur. Secundus ne mens eius voluptuariis cogitationibus immoretur. Tertius ne femineo vel tenuiter ad concupiscentiam moveatur aspectu. Quartus ne vigilans vel simplicem carnis perferat motum. Quin-

tus ne tenui memoria generationis humane vel tractatus ratio vel naturalitas lectionis ingesserit subtilissimus mentem voluptatis actionis perstringat assensus; sed velut opus quoddam simplex ac ministerium humano generi necessario contributum tranquillo ac puro cordis contempletur intuitu: nihilque amplius de eius recordatione concipiat quam si operationem laterum vel cuiuslibet alterius officium mente pertractet. Sextus castimonie gradus est ne illecebrosis fantasmatibus feminarum vel dormiens illudatur. Licet enim hanc [illegible] nem peccato esse obnoxiam non credamus: corruptionis tamen adhuc medullitus latitantis indicium est. Quam tamen illusionem diversis modis constat accidere. Nam secundum illum usum quo vigilans excitare consueverat vel cogitare: etiam dormiens unusquisque temptatur. Aliter enim falluntur hii qui carnalem copulam noverunt: aliter qui feminee commixtionis expertes. Hii enim sicut simplicioribus ac purioribus somniis inquietari solent: ita faciliore diligentia ac minore poterunt labore purgari. Illi autem sordidioribus magisque expressis fantasmatibus illuduntur: donec paulatim secundum mensuram castitatis ad quam unusquisque contendit in odium illius rei quam ante voluntariam ~~[illegible]~~ sentiebat. mens etiam sopore sopita vertatur: illudque et ei quod fortibus viris pro summo laborum stipendio repromittitur per prophetam concedatur a domino: et arcum et gladium et bellum conteram de terra vestra: et dormire vos faciam fiducialiter. Et ita demum quis ad illam veniet serenitatem paucorumque similium virorum perveniet puritatem. Quam idcirco a predictis sex castimonie gradibus segregavi: quia non solum possideri sed etiam credi non

nisi a rarissimis potest. Et quia id quod illi specialiter divini muneris largitate collatum est, propterea ad generalis precepti non potest formam; scilicet consequenter mens castitatis ipsius puritate formetur: ut etiam ipso naturali motu carnis emortuo illum obscenum liquorem omnino non proferat. Opinionem sane quorundam quam super hac carnis collusione definiunt silere non debeo: qui dicunt non incurto eam dormientibus evenire. eo quod eam producat fallacia somniorum: sed potius quod redundancia humoris illius aliquas in egrotanti corde fingat illecebras. Denique aiunt quod illo tempore quo non inquietat illa concretio: quemadmodum fluxus eius ita et illusio conquiescat. Sed hec etiam falsa capere et probare utrum possibilia an impossibilia sint, certo examine definire poterit nemo: nisi per experientiam longam et puritatem cordis ad consummationem carnis ac spiritus verbo domini perveniente digente pervenerit. De quo beatus apostolus: vivus est inquit sermo dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: et pertingens usque ad divisionem ~~carnis~~ anime ac spiritus: compagum quoque ac medullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et ita illorum quandomodo inter timores collocatus quod humane conditioni necessario sit atque inevitabiliter attributum: quod vero consuetudine vitiosa et incuria iuventutis inventum vel inspector et arbiter iusta trutinatione discernet: ac super eorum effectum atque naturam non falsis vulgi opinionibus abducetur: nec pudicitatis inexpertorum diffinitionibus acquiescet: sed puritatis modum certa experientie sue libra et iusta examinatione pendens neque illorum decipietur errore: qui negligentie sue vitio crebrioribus quoque naturam compellit

egestionibus sordidati de naturali
condicione causantur. Cumque constet eos
inferre potius vim nature et extorque
re sibi ea pollucione quam ipsa non
ingerit: intemperantiam suam ad neccessita
tem carnis ymmo ad eius referunt
creatorem proprias culpas ad nature in
famiam transferentes. De quibus in pro
uerbiis eleganter exprimitur. Insipien
cia viri corrumpit vias: deum autem
causatur corde suo. Postremo si quis
huic assercioni nostre fidem derogare
voluerit: quesso ut non ante prudita
ta nobiscum opinione disceptet. quam
discipline huius suscipiat instituta.
Cumque hec preceptis mensibus illa que
traditur moderacione seruarit: prestio
hec que diximus vero poterit probare
iudicio. Ceterum frustra de cuius libet
artis ac discipline fine contendit. quis
quis non prius omnia que ad consumacionem
eius pertinent summo fuit studio ac vir
tute sectatus: velut si vbi ex terra si
militudinem mellis et tritico aut
rursum ex eo sicut etiam ex rafam
linque seminibus lenissimum olei liquorem
produci posse confirmem: si quis horum
penitus ignarus consistat. nonne
contra verum naturam hoc esse procla
mans: me velut apertissimum aucto
rem mendacii deridebit. Cui si ego
testes innumeros qui hec et vidisse
et gustasse et fecisse testentur exhibe
am et modum insuper et ordinem quo il
le species velut in olei pinguedinem
vel in mellis dulcedinem transforme
tur edisseram. ille autem in stultis
sime persuasionis obstinacione persistens
neget ab illis seminibus quemquam vel dul
cedinis vel pinguedinis posse produci:
nonne magis notanda est inrracio
bilis eius pertinax que contencio. quam
sermonis mei veritas irridenda?
que multorum ac fidelium grauitate

et euidentibus documentis et quod his
amplius est experiencie probacione ful
citur. Et ideo quisquis ad illum puritatis
tis statum iugi cordis intencione per
uenerit: ut iam mente ab huius passio
nis titillacione penitus absoluta per
soporem caro eius velut redun
danciam superflui humoris expellat:
condicionem modumque nature certissime
deprehendit. Et ita cum expergefactus
inuenerit carnem suam post longa tem
pora se inscio atque ignorante pollu
tam: tunc demum de naturali neces
sitate causetur. ad illum sine dubio
perueniens statum: ut talis inueniatur
in nocte qualis in die. talis in lecto
qualis in oracione. talis solus qualis
turbis hominum circumseptus. Postremo
ut nunquam se talem secretus aspiciat.
qualis videri ab hominibus erubescit:
nec in eo tale aliquid ineuitabilis ille
oculus deprehendat: quod ab humanis
aspectibus velit esse velatum. Et ita
cum ceperit suauissimo lumine castitatis
iugiter delectari: dicere poterit cum propheta.
Et nox illuminacio mea in deliciis me
is: quia tenebre non obscurabuntur
a te. et nox sicut dies illuminabitur:
sicut tenebre eius ita et lumen eius.
Denique hoc ipsum quia supra condicionem
nature videtur humane: qualiter obtinu
erit idem propheta subiungit dicens.
Quia tu possedisti renes meos
id est non industria mea: neque vir
tute. hanc promerui puritatem: sed
quia tu mortificasti insitum renibus
meis libidinose voluptatis ardorem.

Germanus. Perpetuam quidem cor
poris puritatem ex parte aliqua
experti sanius a vigilantibus posse per
dei graciam possideri: et commocione
carnis districtionis rigore atque in
dicio resistente vigilantibus posse
non contingere non negamus. Utrum

aūt ı̄ dormiētes hac īquietudine
carere possim⁹: volum⁹ edoceri. Qua
bus nāqȝ de causis possibile hoc ēē
nō credim⁹? Quas licet absqȝ verecū
dia neqamus affari: tamē qm̄
hoc medicīe ipi⁹ nccitas cogit. q
sum⁹ ut tuā venia tui si qua forte
īverecūdius fuerit denudata susci
piat. Primū q̄ est qꝫ p sopni qete
mentis vigore laxato obseruari
nequaqȝ valeat ill⁹ cōmocōis ob
reptio. Scd̄o qꝫ etiā urine colleccio
cū vesice capacitate qescentibus
nob̄ indesinēti cōfluxu interni hūo
ris cōpleuerit: excitet mēbra mar
cescentia. Nō eī paruulis vł spadoni
bus eadē lege nichilomi⁹ cōtingit.
Unde fit ut si nō oblectaō libidīs
voluerat mentis assensū: cōfusiōe
tn̄ humiliet eā turpitudo mēbrorū.

Cap. x. Cheremon. Apparet aūt vos nec
dū vere castitatis agnouisse virtu
tem: qm̄ qdē districtiōis auxilio eam
a vigilātib3 tm̄ creditis retentari:
et ideo ē qꝫ putatis a dormientibus
quasi rigore animi resoluto integ
tate nō posse seruari. Porro cas
titas nō ut arbitramini districtiōis
presidio: sed amore sui et ꝑpe puri
tatis dilcōe subsistit. Ista non eī cas
titas sed ꝯtinētia dicitur: ubi ei ad
huc aliqua resistit aduersitas volu
ptatis. Videtis ergo hanc qͥ castitatis
affectum p dei grām medullitus cepe
perūt: districtiōis cessacōem tū dor
mirint nō obesse. quē infida etiam
vigilātib3 racōe certissiā ꝯprobat.
Neqȝ eī cū labore cōprimitur. tempo
rales diminitati pstat īducias: nō
tn̄ ꝑpetuā securitatis qetem tribuit
post laborem. Neqȝ aut fuit ꝑfū
da virtute deuictū absqȝ ulla īque
tudinis suspiciōe cōpositū: iugē pac
victori conferet firmitatē. Qua
obrem donec pulsari nos carnis
cōmocōe sentim⁹. nouerim⁹ nos ad
castitatis necdū puenisse fastigia:
et adhuc sub īfirmitate cōtinen
tie cōstitutos plurīs fatigari: in
quib⁹ necesse est dubios semꝑ esse
euentus. Nos aut īeuitabilem ēē
cōmocōez carnis hoc astruere vo
luisti īdicio. qd̄ ne ipi qdē eunu
chi carere dcipitis genitalib3 priui:
sciendū est. nō eis carnales estus
nc effectum libidinis. sed solā satiue
generacōis deesse virtutē. Unde ma
nifestū est ne illos qdē si ad hāc
ad quā nos intimur castitatē
cupiāt puenire. ab humilitate et cō
tricōe cordis vł cōtinentie districtiōe
debere laxari: licet nequaqȝ sit discē
dendū ab eis minore castimoniam
posse labore ac studio cōprehendi.
Quobrem ꝑfecto castitatis a labo
riosis ꝯtinentie rudimentis ꝑpetua
trāquillitate discernitur. Hec est
enī vere cōsumato castitatis. q
nō īpugnās carnalis ꝯcupiscētie mo
tus: sed toto horrore detestās uniuersus
atqȝ īmobile sui retinet puritatē.
nec pt aliud qd̄ ēē qȝ sanctitas. Hoc
aūt fiet qn̄ iam desinēs caro adū
sus spm̄ ꝯcupiscere desideriis eius vir
tutiqȝ cōsenserit: reperitqȝ sibi inuice
pace firmissimā federatū. et scd̄m psal
mographi sniā3 habitauerit fres in
unū: ut illā repromissam a dño bea
titudinē possidentes de qua ait. si
duo ex uobis cōsenserint sup terā
de oī re quācūqȝ pecierit. fiet illi
a pre meo q̄ in celis ē. Nusqȝ ergo
israeliticus ille iacob. i. supplanta
toris transcenderit gradū: ab illa
cōtinentie colluctacōe ac supplan
tacōe uiciorum obstupefacto femoris
neruo ad israhelis meritū ꝑpetua
cordis directōe cōscendet. Nuom

ordine etiam beatus david ita spiritalis sanctifi-
cationis distinxit: in primis canens.
Notus in iudea deus: id est in anima
que adhuc sub peccatorum confessione re-
tinetur. Iudea enim confessio interpre-
tatur. In israel autem id est in eo qui videt deum
sive ut quidam interpretantur rectissimus dei est:
non solum notus sed etiam magnum est
nomen eius. Deinde ad sublimiora nos
provocans ac volens etiam nos locum ipsum
quo dominus delectatur ostendere: et factus
est inquit in pace locus eius: id est non in
conflictu certaminis et colluctatione vi-
tiorum: sed in castimonie pace et cordis
tranquillitate perpetua. Hunc igitur
pacis locum extinctione carnalium pas-
sionum si quis meruerit obtinere: ex hoc
quoque profectus gradu ac syon spiritalis
id est specula dei consequenter effectus erit
etiam habitatio eius. Non enim in con-
flictu continentie sed in iugi virtutum
specula dominus commoratur: ubi iam non
retundit nec comprimit sed in perpetuum
confregit potentias arcuum. ex quibus
videlicet adversus nos libidinum quondam
iacula dirigebantur ignita. Videtis
ergo quia sicut non in colluctatione con-
tinentie sed in castitatis pace locus
domini: ita etiam habitatio eius in spe-
culatione sit et contemplatione virtutum.
Unde non inmerito porte syon cunctis
tabernaculis iacob preferuntur. Diligit
enim dominus portas syon: super omnia taber-
nacula iacob. Quare autem per hoc inevita-
bilem esse commotionem carnis asseritis:
quod urina tunc vesicam iugi instillatione
repleverit. quieta esse sustinet membra.
licet veris sectatoribus puritatis ad
obtinendam eam nichil perducit ista
commotio. quam hec interdum solaciter
per soporem necessitas excitaverit: tamen
secundum quod pietas commota fuerit ad quie-
tem reducatur castitatis imperio
ut non modo cum nullo pruritu. sed
nec cum minima quidem libidinis recordatione
tedeatur. Et idcirco ut cum lecte cuiusli-
bet quibus coguntur corporalis: etiam in
ipsius aque potu ita est minuitas
castiganda: ut huiusmodi cotidiana illa
collatio per ... arefactis influens membris
illum quem inevitabilem putatis corporis
motum non solum rarissimum verum etiam len-
tum reddat ac tepidum frigidumque ut
ita dixerim ignem et absque ullius adus-
tionis ardore coruscantem suscitet fla-
mam: instar admirabilis illius moysi faci-
e visionis ut carnis nostre rubus in-
noxio igne circumdata non uratur:
vel sicut illorum trium iuvenum quibus ita
rorante spiritu fornacis caldaice fla-
ma discussa est: ut nec capillos il-
lorum aut fimbrias odor ignis af-
flaverit: ut illud quodammodo quod sanctis re-
promittitur per prophetam incipiamus iam
in hoc corpore possidere: cum ambulave-
ris per ignem non combureris. et flama
non ardebit in te. Magna enim vere atque
mistica sunt. nec ulli homini penitus nisi
his tantum qui experti sunt nota: que dominus
fidelibus suis adhuc in isto corruptio-
nis vasculo constitutis. ineffabili li-
beralitate largitur. Que propheta men-
tis puritate perlustrans: tam ex sua
quam ex illorum persona qui in hunc statum affirm-
ant pervenire exclamavit. Mira opera
tua domine: et anima mea cognoscet ni-
mis. Alioquin nichil novum nec magni
intellectus propheta dixisse: si alio cordis
affectu vel de aliis operibus dei hec pronun-
tiasse credatur. Nullus etenim est
hominum qui mira esse opera dei etiam ex
ipsius creature magnitudine non agnos-
cat. Ceterum illa que in sanctis suis co-
tidiana operatione dispensat ac speciali
magnificentia effluenter infundit:
nullus alius nisi anima perfruentis a-
gnoscit: que in secreto conscientie sue ita
est beneficiorum eius arbitra singularis

Cap. xii.

ut ea non solum nullo valeat sermo
ne disserere: sed nec sensu quidem
vel cogitatione complecti: cum ab illo
ignito feruore discedens ad istos
materiales ac terrenos intuitus fuit
deuoluta. Quis enim in se opera domini
non miretur. cum insatiabilem ven
tris ingluuiem et sumptuosam gule. per
maiores atque luxuriam ita in se uiderit
fuisse compressam: ut vix ipsum exi
guum ac vilissimum cibum raro inuitusque
percipiat: Quis non obstupescat
opera dei. qui igne libidinis que na
turale antea et velut inextinguibi
lem esse credebat: ita refrixisse per
senserit ut ne simpliciter quidem se cor
poris motu sentiat irritari: Quid
non virtute domini contremiscat quisque cum
homines quondam diros atque truculentos
quos ad summum iracundie furorem etiam
blandissimis subditorum irritabant
obsequiis: ad tantam transisse viderit
lenitatem ut non solum nullis commo
ueatur iniuriis. sed etiam cum illate fue
rint summa magnanimitate congau
deant: Quis plane non miretur opera
dei. ac toto proclamet affectu quia
ego cognoui quoniam magnus est dominus cum
vel se vel alium quempiam ex rapacissimo
liberalem. ex prodigo continentem. ex su
perbo humilem. ex delicato ac tene
ro squalidum hirsutumque perspexerit:
et egestatem atque angustiam penitus
rerum etiam voluntarie presentem: Ista sunt
profecto mira opera dei: que peculiariter
anima prophete filiumque eius mirifice con
templationis intuitu stupescentium cognos
cit. Ista sunt prodigia que posuit
super terram: que idem propheta considerans
ad admirationem eorum cunctos populos ad
uocat dicens. Venite et uidete opera
domini que posuit prodigia super terram:
auferens bella usque ad fines terre.
arcum conteret et confringet arma et
scuta comburet igni. Quid enim
maius potest esse prodigium quam sub momen
to breuissimo ex rapacissimis publi
canis apostolos fieri ex persecutoribus
truculentis predicatores euangelii pa
tientissimos reddi: ita ut eam quam
persequebantur fidem etiam effusione sui
sanguinis propagaret: Ista sunt opera dei:
que se cotidie una cum patre operari fi
lius protestatur dicens. Pater meus
usque modo operatur et ego operor.
De istis operibus dei beatus dauid in spiritu
canens. benedictus inquit dominus deus israel
qui facit mirabilia magna solus.
De istis et amos propheta quod facit inquit in matutinum
omnia et conuertit ea: et cum immutat in um
bram mortis. Hec est nempe immutatio
dextere excelsi. De hac salutari ope
ratione dei orat propheta dominum dicens.
Confirma hoc deus quod operatus es
in nobis. Et ut pretermittam illas secretas
atque absconditas dispensationes dei.
quas intra se peculiariter cernere
mens sanctorum omnibus momentis singulis
intuetur illam celestem infusionem
leticie spiritualis: qua deiectus ani
mus insperati gaudii alacritate
sustollitur ad illos ignotos cordis
excessus et ineffabilia tam quam inau
dita solatia gaudiorum: quibus non
numquam ignauissimo stupore torpentes
ad orationem feruentissimam velut de sop
no grauissimo suscitamur. Hoc
namque est gaudium de quo beatus apostolus
quod oculus inquit non vidit. nec auris
audiuit. nec in cor hominis ascendit:
eius scilicet. qui terrenis uitiis obretatus
adhuc homo est et humanis inheret affecti
bus nichilque de istis muneribus dei intue
tur. Denique idem apostolus tam de se quam
de similibus sibi quam de humana con
uersatione discesserant subiciet dicens.
Nobis autem reuelauit deus per spiritum xiij
suum. In hiis ergo omnibus quatinus

mens ad subtiliorem perfecerit puritatem tanto sublimius intuebitur deum: et ammirationis intra semetipsam potius capiet incrementa: quam loqui di facultatem quit sermonem narrationis inveniet. Unde enim vim leticie huius inexpertus mente non valeat percipere: ita explicatione sermone non valebit expertus. Tamquam si quis dulcedinem mellis ei qui numquam quicquam dulce gustaverat. velit sermonibus enarrare: profecto nec ille saporis illius suavitatem quam numquam ore percepit auribus capiet. nec ille dulcedinem quam gustatus voluptate cognovit. verbis poterit indicare: sed propria tantum agnitione suavitatis illectus necesse est ut experti saporis iocunditatem intra semetipsum solummodo tacitus ammiretur. Ita tamen quisquis in hunc quem prediximus virtutum statum meruit pervenire: hec omnia que in suis peculiariter gratia domini operatur tacita mente perlustrans: horumque omnium cottomita consideratione flammatus: cum intimo cordis exclamabit affectu. Mira opera tua domine: et anima mea cognoscit nimis. Istud ergo est mirabile opus dei hominem carneum carnales affectus in carne positum respuisse: et in tanta rerum incursu atque varietate unum tenere animi statum atque immobilem in omni accidentium permutatione durare. Qua virtute fundatus senex quidam cum apud alexandriam turba infidelium circumfusus. non solum maledictis verum etiam gravissimis impelleretur iniuriis: eique a subsannantibus diceretur. quid miraculi xpistus vester quem colitis fecit. Ille inquit ut hiis ac maioribus si intuleritis non movear nec offendar iniuriis. ¶ GerCap[itulum] xiiijmanus. Nam nos ammiratio non humane huius neque terrene sed plane celestis atque angelice castitatis ita subito stupore confudit: ut tiborem magnis desperationis incuteret quam ad expetendam se nostros animos provocaret. quesumus ut nos de observantie qualitate ac temporis modo quo acquiri vel perfici valeat. doctrina plenissime disputationis instituas: quatinus et consummari eam posse credamus: et ad expetendam demum tempus spacio constituti temporis animemur. Incomprehensibile namque eam in carne hac positis quodammodo iudicamus: nisi nobis ordo quidam ac via qua ad illam valeat perveniri certa voce pandatur. ¶ Cheremon. Temerarium satis est super consummatione huius de qua loquimur castitatis in tanta presertim vel voluptatem diversitate. vel unum certa temporis definire mensura: que non facile etiam in istis materialibus artibus ac visibilibus disciplinis discerni potest. Cap[itulum] xv Secundum intentionem namque animi atque ingenium qualitatem: necesse est eas ab uno quam vel celerius vel tardius apprehendi. Rationem tamen observantie et temporis modum intra quem eius possibilitas agnoscatur: constantissime possumus definire. Nam quis igitur extractus a cunctis secularium confabulationibus otiosis. et mortificatus ab ira et sollicitudine curaque mundiana: duobus tantum paximaciis fuit cotidiana refectione contentus et aque satietate subtracta quietem somni tamen sine ut alii statuerunt quatuor horarum spatio terminarit: nec tamen laborum aut continentie huius merito. sed misericordie domini eam credideritadepturum. quia sine hac fide. vana est omnis humani laboris intentio: nam amplius quam sex mensibus perfectionem istam inpossibilem sibi non esse cognosceret. Cuiusdem tamen esse etiam proxime puritatis iudicium: in

cipe eam de proprii laboris industria non speratur. Si enim nisi dominus custodierit civitatem frustra vigilat qui custodit eam [?]
Si em̄ vnm v̄sicuti
istuis vn̄ q̄sꝗꝫ ī ucitate cōtipiet.
nisi dn̄s edificauit domū īuanū
laborauerūt q̄ edificant eā: sequitur
ut nec de puritatis sue meritis ex
tollatur intelliges eā se nō sua
diligentia. sꝫ dm̄ mīa cōsecutū: nec
contra alios īmiti rigore moue
atur: sciens humanā nihil eē v̄tutē
si eā virtus diuina nō muniuerit.
xvi · Proinde vniuiqꝫ nr̄m aduersus spm̄
fornicationis totis viribus desudanti
victoria singularis ē: de merito co
natus sui remediū nō sperare.
Que licet fides facilis ac plana
omnibus uideatur: tn̄ tam diffi
le ab incipientibꝫ q̄ꝫ ipi⁹ castitatis
pfectio possideatur. Nam cum
eis l' pticula puritatis arriserit:
cōtinue ī cōscie sue secretis elatōe
quadā subtilit' illabente sibimet bla
diunt': credentesq̄ꝫ eā se diligētie ac sue
studio cōsecutos. unde est ut sup
no illo psidio paululū denudati
tam diu illis quas diuina virtus
extinxerat passiōibꝫ opp̄mantur:
q̄ꝫ diu experientia docente cognos
cant se viribus atqꝫ industria sua
puritatis bonū obtinē nō posse.
Et ut disputationem nr̄am de fi
ne plenissime castitatis longa
lucubratōe cōfecta breuiter cō
cludam⁹: in vnū oīa que copio
se sparsimqꝫ digesta sūt colligen
tes hec ē cōsumatio castitatis:
ut uigilantē monachū oblec
tatio libidinis nlla pstringat:
vt quiescentē somnor' nō fallat il
lusio. sed cū dormienti tm̄ per so
pitē mentis incuriā cōmotio car
nalis obrepserit quadmodū sine
vlla titillatione voluptatis ex
citata est: ita etiā sine ullo pru
ritu corporis congestiat. Hec de
castitatis fine quātū potuim⁹ non
verbis sed experientiā magistrāte
digessim⁹. Que licet a desidiosis
ac negligentibꝫ arbitratur īpossi
bilia forsitā iudicanda: tertus tn̄
sū a studiosis ac spualibꝫ viris a
gnoscenda ac probanda. Tantū
nāqꝫ int' hoīem distant et hoīem quātū
et illa ī q̄bus aī cor intēdit inten
cio ab inuicē disparatur: id est vel
celū ab inferno. l' xp̄s a belyal secꝫ
sniaꝫ dn̄i saluatoris. Si quis m
ministrat me sequatur: et ubi sum
ego illic et minister meus erit. Et iterū
Vbi ē thesaurus tuus: ibi erit et cor
tuū. Huiusqꝫ btūs chemon de cas
titatis pfectiōe disseruit cū amabi
leqꝫ doctrinā sublimissime puritatis
tali sermone concludens: suadens
stupentibꝫ atqꝫ anxiis nob'. ut q̄a
iam noctis pars maior effluxerat
tradita quieti paululū mebra na
turali soporis cibo minime fraudare
mus: ne languens torpore corporis
sui. cuiā mens vigorem sue inten
tionis amittet. Incipit collatio tercia
abbatis chemonis de ptectione dei lib. xiii.
Capitulū pmum

Cum ad synaxim
matutinā prepto
paululū sopore re
meātes senem repe
tirem⁹. inqueti abbas
germanus scrupulo mouebatur:
q̄ in pterita disputatōe cui⁹ ōtus
sūmū desideriū incognite nob' cas
titatis infuderat. vni⁹ adiectiōe
sine btūs senex meritū humane cas
sasset industrie: astruens hoiem q̄
uis sūmis ad bona frugem viribus
enitatur tn̄ boni compotem esse nō
posse nisi id diuini tm̄ muneris lar
gitate nō opis sui studio perceperit.

Hanc ergo q̄stionē attonite
volūtatibꝫ nobis ꝑpressus cellu
la btūs chēmon cū q̄ddā nos ītu
tem musitac̄e sensisset: soluto bre
ui⁹ oronū atq̄ psalmoꝝ solēm
tate trāscursā q̄d moueit ingrit.
Cap. ii. Tum germanꝰ. Q̄ntū excellen
tissime mḡt sblimitate v̄tutis q̄
nocturna disputatōe patefcā est
pene ut ita dicerem a fide possi
bilitates excludimꝰ: tm̄ nob̄ pa
te cui dictū sit videtur absurdū
si labor stipēdiū .i. pfcō castita
tis q̄ instantia ꝑpri sudoris acq̄
ritur: nō spālit laborātis depu
putetur industrie. Ineptū ē em̄
ut si v̄bi grā agricolā erga cultu
ram t̄re nimiā studiū uideri
īpende: nō illius efficatie ascriba
Cap. iii. mus l frm̄. ¶ Chemon. Hoc ipo
q̄d ꝑposuistis exemplo euidētius
approbatꝛ: nihil posse ꝑfcē sine
adiutorio dei laborātis industia.
Nec ei agricola cū oēs conatus su
os ī excolendis expendeit t̄ris con
festim etiā prouectū segetū et u
bertatē frugū sue poterit īdus
trie deputare: quā irritā esse fre
q̄nter exptus ē. nisi et eā l pluui
arū oportūitas l hyemis trāq̄lla
serenitas sbsequatꝛ: ita ut adul
tos iā fruc̄s ac pfcā maturitate
solidatos de manu q̄dāmodo te
nētiū videim⁹ plerꝫ p̄reptos:
nihilqꝫ laborātibꝫ illā iugem su
doris instantiā ꝯtulisse. quia nō
fuit dn̄i opitulatōe directa. Sic
g⁹ inertibus agricolis q̄ sua freq̄nter
nō incl̄e arua nō sbigūt. hāc uber
tatē segetū pietas dīna nō ꝯfert:
ita laborātib⁹ ꝑnox sollicitudo nō
ꝓderit: nisi mīa dn̄i fuit ꝓspēata.
In quo tn̄ huāna supbia nullatꝰ
se grē dei l' exequare ul' īmiscere

cōtendat. participēqꝫ se ī muneibus
dei ꝑ hoc conetur īserē: ut laborē
suū auctorē esse dīne existimet lar
gitatis: ac ꝓuctū copiosissimarū
frugū industrie sue meitis r̄ndisse
gloriet. Considēt naqꝫ ac veidica
examinatōe ꝑpendat. q̄ ne ipos q̄dē
conatus quos pro desiderio opulē
tie intētus exēcuit. suis vibus impē
dē potuisset: nisi ad excendū oīe
opus ruris ꝓtectio dn̄i ac mīa ro
borasset: et neccessitas eius uolūtas
fuisset ac v̄tus: nisi etiā pagendi
copiā que nōnūqꝫ l' siccitatis vel
ymbrū nimietate fraudatꝛ diuina
clemētia ꝓstitisset. Nam l bonū
v̄tutis et sanitas corporis et oīm ef
fectus opm̄ actuūqꝫ ꝓsperitas a do
mino fuerit cōdonata: orandū est
ne fiat ei sicut sc̄ptū ē celū ereum.
l t̄ra ferrea: et ne residuū locuste
comedat bruc̄s l residuū bruce eo
erugo deuoret: et ne residuū erugē
rubigo cōsumat. Nec in hoc tm̄
eget dīnitatis auxilio agricole la
borātis īdustria: nisi etiā insperā
tos arcerat casus. Quib⁹ etiā si de
sidēata fructuū fecūditate ager
fuit opimatus. nō solū spei sue
vana expectatōe frustrabitꝛ: verū
etiā ꝑceptarꝫ et recōditarꝫ iam l'
ī area l' horreo frugū ubertate frau
dabitur. Quib⁹ manifeste colligitꝛ
nō solū actuū verꝫ et cogitationū
bonarꝫ ex deo esse p̄ncipiū: qui etiā
nob̄ īnitia sc̄e voluntatis inspirat.
et v̄tutē atqꝫ oportūitatē eorꝫ que
rite cupim⁹ tribuit pagendi. Omne
ei datū bonū l oē donū ꝑfcm̄ de sur
sū est descendēs a p̄re luminū: qui
et incipit q̄ bona sc̄. et exeq̄tur et cō
sūmat in nob̄ dicēte aplō. Qui at
dat semē seminanti et panē ad mā
ducandū ꝓstabit: et multiplicabit

seme vrm et crescere faciet fructu
iustitie vre. Nem vo e ut cotidie at
trahente nos gram dei humiliter sub
sequimur. vel certe dura ceruice et incir
cumcisis ut scriptu est auribz eidem resis
tes: p ihemia mereamur audire.
Nuq qui cadit no resurget. aut
qui aversus e reuertetur. Quare ergo
aversus est pplus iste in ihrlm aversione co
tentiosa. induraverunt ceruices suas
noluerunt reuerti. Germanus.
iiij Huic sensui pietas abrupte a no
bis no pt improbari. illud uidetur
obsistere: qd ad destructione liberi tedit
arbitrii. Nam cu multos gentiliu
q utiqz diuini adiutorii gram non
meretur no solu frugalitatis atqz
patie. sed qd magis mirum est etia
castitatis uideamus fulgere virtuti
bus: quo captiuato libero volunta
tis arbitrio. dei mune collate illis
credende se. cu utiqz mudane sapie
sectatores no solu dei gram sed ipum
etia veru deu penitus ignorantes.
qntu l serie lcois l quorunda tradi
tione cognouimus summa castimonie
puritatem proprii laboris industria
possedisse dicatur. Cheremon
v Gratu m e qd vu summo agnoscende
veritatis amore flamamini: queda
etia inepta pponitis quorum obiectione
pbatior atqz ut ita dixerim explo
ratior catholice fidei virtus appare
at. Quis etem tam contrariis pro
positionibus utetur ut celeste castimo
nie puritatem quam hesterna die nc
p dei gram mortaliu cuiqz asse
batis posse conferri. nunc eandem
etia a gentibz credentis virtute pro
pria fuisse possessa. Sed qa hec
explorande proculdubio ut dixi e
studio veritatis opponitis: quid de
hijs teneamus aduertite. Primum
phos nequaqz credendu est tale

cu castitate qlem a nob exigitur
assecutos. quibz iniungit. ut no solu
fornicatio sed ne inmunditia qdem
noietur i nobis. Habuerunt at illi
quanda. hoc e
porciuncula castitatis id est abstine
tiam carnis: ut tm a coytu libi
dinis coherceret. Hanc aut itna
mentis ppetua at pfcam corporis
puritatem no dicam ope assequi.
sed nec potuerunt. Denique famosissimus
ille ipsorum socrates hoc ut ipsi con
celebrant de se no erubuit pfiteri.
Nam cu intuens eu quida
dixisset
hoc e odi
corruptoris puerorum et irruentes in
eu discipuli eius ultiscientia illatu mgro
vellent conuiciu: indignacionez cor
hac dicit compressisse suma
idest qescite sodales. etei
sum sed contineo me. Aptissime igitur
no solu assertione nra sed etiam
ipsorum professione monstratur. con
summacionem tantumodo impudicitie id est
commixtionis turpitudine violenta
ab illis necessitate compressam: no tamen
desideriu a cordibz eorum et oblecta
cione illius passionis exclusam. Cu
quo aut horrore pferenda e illa senten
dyogenis. Fim est enim qd philosophus mu
di huius velut quodda memorabile p
ferre no puduit: neqz dici a nobis
sine verecundia neqz audiri pt. Na
cuida in adulterii crimen puniendo
ut ferunt ait. Qd gratis venditur:
morte no emas. Constat ergo il
los vere castitatis que a nob expeti
tur: no agnouisse virtutem. Et ideo
satis certu est circumcisione nram que
in spiritu e no posse nisi dei tm mu
nere possideri. et hijs tantummodo deesse
qui deo tota spiritus sui contritione deser

Cap. vi

Et idcirco licet in multis immo in omnibus possit ostendi semper auxilio dei homines indigere, nec aliquid humanam fragilitatem quod ad salutem pertinet per se solam, id est, in nullo tamen evidentius quam in acquisitione atque custodia castitatis ostenditur. Ut enim tantisper de integritatis eius difficultate disputatio differatur, de instrumentis eius breviter interim disputemus. Quis prevaleat quaeso quamvis fervens spiritu vel squalorem solitudinis vel siti panis non dicam cotidianam esuriem, sed ipsam saturitatem nulla hominum laude suffultus suis viribus sustinere? Cuius aque perpetuam sitim sine divina consolatione tolerare, illumque dulcem ac delectabilem matutinum soporem humanis fraudare oculis, et intra quattuor horarum omnem quietis refectionem iugiter possit lege concludere? Quis incessantem lectionis instantiam, quis intermissam operis sedulitatem nulli penitus lucri commodum captans absque gratia dei explere sufficiat? Que omnia sicut desiderari a nobis iugiter absque divina inspiratione non possunt, ita nec perfici quidem sine eius auxilio ullatenus queunt. Et ut hec eadem non solum probata a nobis experientie disciplina, sed etiam certis etiam indiciis et argumentis manifestiora reddamus: nonne in multis que optamus utiliter implere, cum desiderii plenus ardor ac voluntas perfecta non desit, interpellante quaque fragilitate cassantur vota concepta, nec proposito nostro assistit affectus, nisi virtus perficiendi fuerit domini miseratione donata? ita ut sit innumera multitudo illorum qui fideliter virtutum studiis desiderent inherere, summam tamen eorum qui perficere vel tolerare prevaleant invenias raritatem: ut pretermittam quod nec tunc quidem cum omnino nulla nos arceat infirmitas facultas universa que volumus peragendi nobis subiacet pro arbitrio. Namque nec remotionis silentium nec districtionis ieiunium nec lectionis instantiam cum illo quo possumus tempore pro nostro arbitrio retentamus: sed quibusdam occurrentibus causis etiam invitissimi frequenter retrahimur a salutaribus institutis, ita ut vel loci vel temporis copiam in quo hec exercere possimus necesse sit nobis a domino deprecari. Nec sufficere nobis id quod possumus certum est, nisi etiam opportunitas peragendi ea que nobis utique possibilia sunt a domino tribuatur. De quibus et apostolus: quoniam voluimus, inquit, venire ad vos, et semel et iterum, et impedivit nos Sathanas. Ita nonnumquam nobis etiam utiliter ab istis spiritualibus sentiamus studiis avocari, ut dum nolentibus nobis interrumpitur nostri cursus intentio, et infirmitati carnis aliquid relaxamus, etiam inviti ad salutarem perseverantiam referamur. De qua dispensatione dei simile aliquid nobis beatus apostolus loquitur: propter quod inquit ter dominum rogavi ut discederet a me. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur. Et iterum: Quid enim oremus sicut oportet nescimus.

Cap. vii

Propositum namque dei quo non ob hoc hominem fecerat ut periret, sed ut in perpetuum viveret manet immobile: cuius benignitas cum bone voluntatis in nobis quantulamcumque scintillam emicuisse perspexerit, vel quam ipse tamquam de dura silice nostri cordis excusserit, confovet eam et exsuscitat suaque inspiratione confortat: volens omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. quia

non est inquit voluntas ante patrem vestrum qui in celis est ut pereat unus ex pusillis istis. Et iterum. Non enim vult deus perire animam: sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Verax namque est et non mentitur deus: cum obtestatione definiens. Vivo ego dicit dominus deus quia nolo mortem impii sed ut convertatur a via sua et vivat. Qui enim ut pereat unus ex pusillis non habet voluntatem: quomodo sine ingenti sacrilegio putandus est non universaliter omnes sed quosdam salvos fieri velle pro omnibus? Ergo quicumque pereunt contra illius pereunt voluntatem: ita eo contra unumquemque cotidie proclamante. Convertimini a viis vestris pessimis: et quare moriemini domus israel? Et iterum. Quoties volui congregare filios tuos sicut gallina congregat pullos suos sub alas suas: et noluisti. Et quare inquit aversus est populus iste in iherusalem aversione contentiosa: induraverunt facies suas noluerunt reverti. Presto est ergo cotidie Christi gratia que dum vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire: cunctos absque ulla exceptione convocat dicens. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Si autem non omnes universaliter sed quosdam advocat: sequitur quod nec omnes sint onerati vel originali vel actuali peccato. nec vera sit illa sententia: omnes enim peccaverunt et egent gloria dei: nec per omnes homines mors pertransisse creditur. Et in tantum omnes qui pereunt contra dei pereunt voluntatem: ut nec ipsam mortem deus fecisse dicatur ita scriptura testante. quia mortem non fecit: nec gaudet in perditione vivorum. Et inde est quod plerumque dum pro nobis contraria postulamus vel tardius vel nequaquam nostra exauditur oratio: et rursus ea que credimus esse contraria velut benignissimus medicus etiam invitis nobis dominus inferre dignatur ac nonnumquam perniciosas dispositiones nostras letabiles quoque conatus ab effectu detestabili retardat ac revocat: ac properantes ad mortem retrahit ad salutem et de inferni faucibus extrahit ignorantes. Quam curam atque providentiam circa nos suam sub figura increpate iherusalem et perniciosa ad ydolorum cultum alacritate tendentis per osee prophetam sermo divinus eleganter expressit. Dicente namque ea vadam post amatores meos qui dant panes mihi et aquas meas. lanam meam et linum meum et potum meum: respondit salutis eius non voluntati consulens divina dignatio. Ecce ego sepiam viam eius spinis et sepiam eam maceria et semitas suas non inveniet: et sequetur amatores suos et non comprehendet eos et queret eos et non inveniet illos et dicet. Revertar ad virum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis quam nunc est. Nostras quoque contumacias atque contemptus quibus eum ad salutare invitantem recursu rebelli spiritu declinamus: tali comparatione describit. Et dixi inquit. patrem vocabis me et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier amatorem suum: sic contempsit me domus israel dicit dominus. Satis congrue quem iherusalem adultere comparaverat a suo coniuge discedenti: amorem quoque ac perseverantiam benignitatis sue viro qui a femina deseritur comparavit. Pietas enim ac dilectio dei que circa humanum genus semper impenditur eo quod nullis ita vincatur iniuriis

a cura nostre salutis abscedat. et quem
admodo superata iniquitatibus nostris
a principali suo proposito revocetur.
magis proprie exprimi alia comparati
one non potuit quam exemplo viri
ardentissimo amore feminam dili
gentis. qui quanto magis negligi se
ab ea senserit tanto vehementioris
circa eam zeli ardore flammatur.
Adest igitur inseparabiliter nobis
semper divina protectio tantaque est
erga creaturam suam pietas crea
toris. ut non solum comitetur eam
sed etiam precedat iugiter providentia.
quam expertus propheta domino apertissime
confitetur dicens. Deus meus miseri
cordia eius preveniet me. Qui cum in nobis
ortum quendam bone voluntatis inspexerit
illuminat eam confestim atque confortat
et incitat ad salutem. incrementum tri
buens ei quam vel ipse plantavit vel nostro
conatu viderit emersisse. Nam an
tequam clament inquit ego exaudiam. adhuc
loquentibus eis [illegible] ego audiam. Et iterum.
Ad vocem clamoris tui statim ut au
dierit respondebit tibi. Et non solum sancta
desideria benignus inspirat. sed etiam
occasiones prestat vite et oportunita
ix. tem boni effectus ac salutaris vie di
rectionem demonstrat errantibus. Unde
non facile humana ratione discerni
tur. quemadmodum dominus petentibus tribuat. a
querentibus inveniatur aperiat pul
santibus. et rursus inveniatur a non que
rentibus se palam appareat inter
illos qui illum non interrogabant. et tota
die expandat manus suas ad po
pulum non credentem sibi et contradi
centem resistentes ac longe posi
tos vocet [illegible] invitos attrahat
ad salutem. [illegible] peccare cupien
tibus explende [illegible] copiam subtrahat
voluntatis. properantibus benignus
obsistat. Cum autem facile pateat
quomodo salutis summa nostro arbi
trio tribuatur. de quo dicitur si volue
ritis et audieritis me que bona sunt
terre manducabitis. et quomodo non vole
tis neque currentis sed miserentis sit
dei. quod etiam sit illud quod deus reddet
unicuique secundum opera eius. et deus
est qui operatur in nobis et velle et per
ficere pro bona voluntate. et hoc non
ex nobis sed dei donum est. non ex operibus
ut ne quis glorietur. quid sit etiam quod
dicitur appropinquate domino et appro
pinquabit vobis et quod alibi dicit
nemo ~~venit~~ venit ad me nisi pater
qui misit me attraxerit eum. quod vero sit
quod orantes dicimus. dicitur rectos cur
sus fac pedibus tuis et vias tuas
dirige. et quod sit quod orantes dicimus
dirige in conspectu tuo viam meam et
perfice gressus meos et in semitis
tuis ut non moveantur vestigia
mea. quod etiam sit quod iterum commone
mur facite vobis cor novum. et quod sit
illud quod repromittit dabo eis cor no
vum et spiritum novum tribuam in visceri
bus eorum et auferam cor lapideum
de carne eorum et dabo eis cor car
neum ut in preceptis meis ambulent
et iudicia mea custodiant. quid
sit quod precipit dominus dicens lava a
a malitia cor tuum iherusalem ut sal
va fias. et quod sit quod ipse propheta a
domino postulat dicens. cor mundum
crea in me deus. et iterum. lavabis me
et super nivem dealbabor. quod sit quod
ad nos dicitur illuminate vobis lumen
scientie. et quod sit quod de deo dicitur. qui
docet hominem scientiam. et dominus illuminat
cecos. vel certe quod orantes dicimus
cum propheta illumina oculos meos ne umquam
obdormiam in morte. nisi quod in his omni
bus et gratia dei et libertas nostri decla
ratur arbitrii. quia etiam interdum suis
motibus ~~hominem~~ homo ad virtutum

Cap. x

appetitus possit extendi semp vero
indigeat adiuuari. Nec enim cui
voluerit quis sanitate pfruitur: aut
de egritudinis morbo pro arbitrii sui
desiderio liberatur. Quid autem pdest
sanitatis gratiam concupisse: nisi
dns qui vite ipsius usum tribuit et
vigore incolumitatis impciat. Vt
autem euidencius clareat eciam p na
ture bonum quod beneficio creatoris
indultum est: nonunquam bonarum vo
luntatum prodire principia: que tamen
nisi a dno dirigantur: ad consum
macionem virtutum puenire non pnt:
aplus testis est dicens. Velle enim
adiacet michi: pficere autem bonum
non inuenio. Nam libertatem scriptura
diuina nri confirmat arbitrii dicens
omni custodia serua cor tuum: sed in
firmitatem eius aplus manifestat
dicens. Dns custodiat corda vra
et intelligencias vras in xpo Jhesu.
Virtutem liberi arbitrii dauid enun
ciat dicens. Inclinaui cor meum ad
faciendas iustificaciones tuas in eter
num: sed infirmitatem eius idem orans
similiter docet. Inclina cor meum ad
ingens ad faciendas cor meum in
testimonia tua: et non in auariciam.
Salomon quoque ait. Inclinat corda
nra ad se ut ambulemus in viis
eius: et custodiamus mandata eius
et cerimonias eius et iudicia eius.
Potestatem designat arbitrii nri
psalmigraphus dicens. Cohibe lin
guam tuam a malo: et labia tua
ne loquantur dolum. Infirmitatem
eius nra protestatur oracio dicentibus
nobis. Pone dne custodiam ori
meo: et ostium circumstantie labiis
meis. Arbitrii nri facultas a do
mino declaratur cum dicitur. Solue
vincula colli tui: captiua filia
syon. Fragilitatem eius ppheta

denunciat dicens. Dominus soluit
compeditos. Tu dirupisti vincula mea:
tibi sacrificabo hostiam laudis. Audi
uimus in euangelio dnm conuocantem
ut ad eum p liberum pperemus arbitrium.
Venite ad me omnes qui laboratis et
onerati estis: et ego reficiam vos.
Sed infirmitatem eius idem protesta
tur dicens dns. Nemo pt venire
ad me: nisi pr meus qui misit me
attraxerit eum. Aplus liberum arbitrium
nrm indicat dicens. Sic currite vt
comprehendatis. Sed infirmitatem
eius iohes baptista testatur dicens.
Non pt ho accipere a se quicquam nisi
fuerit ei datum de celo. Jubemur animas
nras sollicite custodire dicente ppha
custodite animas vras: sed eodem spu
alius ppha proclamat. Nisi dns
custodierit ciuitatem: in vanum vigilat
qui custodit eam. Aplus phillipen
sibus scribens ut eorum liberum eorum
designet arbitrium: cum metu inquit
et tremore vram salutem operamini.
Sed ut infirmitatem eius ostendat:
adiungit dicens. Deus est enim inquit
qui operatur in vobis et velle et pficere
pro bona voluntate. Et ita sunt
hec quodammodo indiscrete pmixta
atque confusa: vt eciam ex quo pendeat
inter multos magna questione vol
uatur. id est vtrum quia inicium bone
voluntatis pbuerimus misereatur
nri deus. an quia deus miseretur
consequimur bone voluntatis inicium.
Multi enim singula hec credentes
ac iusto amplius asserentes: variis
sibique contrariis sunt erroribus inuoluti.
Si enim dixerimus nrm bone principium
voluntatis: quid fuit [illegible] in persecu
tore paulo quid [illegible] in publicano
matheo. quorum [illegible] vnus cruore ac
suppliciis innocentum: alius violenciis
ac rapinis publicis incubans ac

trahitur ad salutem? Si vero gratia dei semper
inspirari bone voluntatis principia di
xerimus: quid de zachei fide, quid de illius in
cruce latronis pietate dicemus qui desiderio
suo vim quandam regnis celestibus in
ferentes specialia monita vocationis pre
venerunt? Consummationem vero virtutum
et executionem mandatorum dei si nostro depu
taverimus arbitrio: quomodo oramus confirma
deus hoc quod operatus es in nobis: et opera
manuum nostrarum dirige super nos? Scimus
ad maledicendum israheli balaam fuisse
conductum: sed videmus maledicere cupienti
non fuisse permissum. Custoditur abymelech
ne rebeccam contingens: peccet in deum. Ioseph
fratrum livore distrahitur: ut descensio israel
filiorum israel in egypto fieret. et illis de germa
ni nece tractantibus futurae famis reme
dia pararentur. Quod ioseph idem a fratri
bus agnitus manifestat dicens. Nolite
pavere nec durum vobis videatur quod vendidi
stis me in hiis regionibus. pro salute enim
vestra misit me deus ante vos. et infra. pre
misit enim me dominus ut reservemini super terram
et escas ad vivendum habere possitis. non vestro con
silio sed voluntate dei missus sum: qui me quasi
patrem pharaonis et dominum totius domus eius fecit
et principem in omni terra egypti. Et cum post obi
tum patris formidantibus fratribus suspitionem
timoris auferret: nolite inquit timere. Numquid
dei possumus resistere voluntati? Vos cogi
tastis adversus me malum. deus vertit illud
in bonum: ut exaltaret me sicut in presentiarum
cernitis et salvos faceret populos multos. Quod
etiam beatus david prophetice tunc factum
in psalmo centesimo quarto similiter declarat di
cens. Et vocavit famem super terram et omne firma
mentum panis contrivit: misit ante eos virum
in servum venumdatus est ioseph. Hec duo
id est vel gratia dei vel liberum arbitrium sibi quidem
invicem videntur adversa: sed utraque concordant:
et utraque nos pariter debere suscipere pieta
tis ratione colligimus. ne unum horum homini sub
trahentes ecclesiastice fidei regulam excessisse
se videamur. Nam cum viderit nos deus ad
bonum velle deflectere: occurrit. dirigit atque
confortat. Ad vocem enim clamoris tui sta
tim ut audierit: respondebit tibi. Et invoca
me inquit in die tribulationis: et eruam te et glo
rificabis me. Et rursus. Si nos nolle
vel tepuisse prospexerit. adhortationes saluti
feras admovet cordibus nostris: quibus vo
luntas bona vel reparetur vel reformetur in
nobis. Nec enim talem deus hominem fecisse cre ·xij·
dendus est qui nec velit umquam nec possit bonum:
alioquin nec liberum arbitrium ei permisit ar
bitrium. si ei tantummodo malum ut velit et pos
sit. bonum vero a semetipso nec velle nec posse
concessit. Et quomodo stabit illa domini post preva
ricationem primi hominis lata sententia? ecce adam
factus est sicut unus ex nobis sciens bonum et
malum? Non enim talis ante fuisse credendus
est qui boni prorsus esset ignarus: alioquin
velut irrationabile quoddam animal fatendum est
atque insensatum fuisse formatum quod satis ab
surdum atque a catholica fide omnimodis alienum
est. Quin immo secundum sapientissimi salomonis
sententiam fecit deus hominem rectum id est tantummodo
boni scientia iugiter fruentem: sed ipsi quesierunt co
gitationes multas. facti sunt enim ut dictum est scien
tes bonum et malum. Concepit ergo adam
post prevaricationem quam non habuerat scientiam
mali: boni vero quam acceperat scientiam non ami
sit. Denique non amisisse humanum genus post
prevaricationem scientiam boni: etiam apostoli sententia evi
dentissime declaratur cum dicitur. Cum enim gentes
que legem dei non habent naturaliter ea que sunt
legis sunt faciunt: hii legem non habentes ipsi sibi
sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in
cordibus suis. testimonium illis reddente conscientia
et inter se invicem cogitationibus accusantibus
aut etiam defendentibus. in die qua iudicabit
deus occulta hominum. Quo sensu etiam dominus
per prophetam increpat iudeorum non naturalem
sed voluntariam cecitatem: quam sibi ipsi sibi
inferebant contumaciter. Surdi inquit audi
te: et ceci intuemini ad videndum. Quis sur
dus nisi servus meus? et cecus nisi ad quem

nuncios meos misi. Et ne forte hanc se
citate eor aliquis nature nō voluntati
possit ascribere: alibi ait. Educ foras po
pulū cecū et oculos hn̄tem: surdū et
et aures ei sunt. Et iterū. Qui hn̄tes i
quit oclos nō videtis et aures et nō au
dietis. Dn̄s in euangelio ec̄. quia videtes
inquit nō vident et audientes nō audiunt neqȝ
intelligunt. Et adimpletur in eis prophetia ysa
ie dicētis. Auditu audietis et nō intellige
tis: et videtes nō videbitis. Incrassatū ē
enī cor ppli huius et auribus grauit audierūt:
et oculos suos cōcluserūt nequando videant oculis
suis et auribus audiant et corde intelligant
et cōuertantur et sanē eos. Denique ut possibi
litate boni in eis inesse designaret: increpat pha
riseos. Quid aūt etiā meipsi ex vobisipsis nō iu
dicatis quod bonū ē? Nō utique eis nō dn̄s in
sert: nisi eos iudicio naturali id quod equū ē
scisset posse discernere. Unde cauendū nobis
est: ne ita ad dn̄m. omn̄ scōrum merita referā
mus ut nichil nisi id quod malū atque peruer
sum ē humane ascribamus nature. In quo
quidē sapientissimi salomonis primo dn̄i rg̃
hec v̄ba sūt testimonio cōfutamur. Ita enī cū
cōsumata templi extructione exoraret:
effatus ē. Voluit pr̄ dauid pr̄ meus edifica
re domū noī dn̄i dei isrl̄: et dn̄s ad dauid
patrem meū. Quod cogitasti in corde tuo edifi
care domū noī meo. benefecisti hoc ipm̄ men
te tractans: uerūptn̄ nō tu edificabis domū
noī meo. Hec ergo cogitatio atque iste trac
tatus regis dauid utrū ne bonus et ex deo:
an malus et ab hoīe fuisse dicendus est? Si
enī bona atque ex deo fuit illa cogitatio: cur
ab eo a quo inspirata ē. eidē ~~nene~~ negat
effectus? Si aūt mala et ~~hoīe~~ ex hoīe fuit: cur
laudatur a dn̄o? Restat ergo ut et bona
ex hoīe fuisse credatur. In quē modū etiā
nr̄as cotidie cogitatiōes possimus iudicare.
Neque enī aut soli dauid bonū ex semetipso co
gitare cōcessū est: aut nobis neque boni umquā sa
pere aut cogitare possimus naturalr̄ denega
tur. Dubitari ergo nō pt̄ inesse quidē omni

aīe naturalr̄ v̄tutū semina. beneficio crea
toris inserta: sed nisi hec opitulatiōe dei
fuerint excitata ad incrementū pfc̄ois nō
poterunt puenire. Quia scd̄m aplm̄. neque
qui plantat ē aliquid neque qui rigat: sed
qui incrementū dat deus. Adiacere aūt hoīni
in qualibet parte arbitrii libertatē etiam
liber ille qui dicitur pastoris apertissime docet:
in quo unicuique nr̄m duo angeli adherē
dicuntur. i. bonus ac malus. in hoīs uero op
tione cōsistere ut eligat quē sequatur: et ideo
manet in hoīe liberum arbitrium scilicet quod gratiam
dei possit uel negligere uel amare. Nō enī precē
pisset aplūs dicens cū metu ac tremore vr̄ [salutē]
tam operamini: nisi sciret eam uel excoli a nobis
posse uel negligi. Sed ne crederent se ad opus
salutis diuino auxilio nō egere subiunxit. Deus
enī ē qui operatur in vobis et velle et pficere pro bo
na uoluntate. Et ideo thymotheum monēs:
noli inquit negligere gratiam dei que est in te. Et
iterum. Ob quā causā moneo te: ut resus
cites gratiam dei que ē in te. Inde ē quod etiam
chorinthiis scribens hortatur et cōmonet ne
indignos se gratia dei infructuosis operibus exhi
berēt dicens. Adiuuātes aūt obsecramus
ne in uacuū gratiam dei recipiatis. Quam
sine dubio quia inuacuū receperat symō: nō
pfuit ei perceptio gratie saluatoris. Non enī
preceptis bti petri maluit obedire dicentis.
Penitentiā age de hac nequitia tua: et ora
deū si forte remittatur tibi hec cogitatio
cordis tui. In felle enī amaritudinis et obli
gatiōe iniquitatis uideo te esse. Preuenit ergo
hoīs uoluntatē mīa dn̄i: de qua dicitur.
Deus meus mīa eius pueniet me. Et rur
sus dn̄m remorantē atque utiliter quodā
modo subsistentē ut nr̄m experiatur ar
bitriū: uoluntas pueniet nr̄a cū dicitur.
Et mane oro mea pueniet te. Et iterum.
Preueni in maturitate et clamaui: et preue
nerūt oculi mei ad te diluculo. Inuitat
etiā nos et inuitat cū dicit. Tota die ex
pandi manus meas ad ppl̄m nō creden
tem michi et cōtradicentem. Et inuitatur

a nobis cū dicim⁹ ei. Tota die expandi
manus meas ad te. Expectat nos cū
dicit p ppham. Ppterea expectat dn̄s ut
misereatur nr̄i. Et expectat a nobis cū
dicim⁹. Expectans expectaui dn̄m et
respexit me: et expectaui salutare tuū
dn̄e. Et ꝯfortat nos cū dicit. Et ego e
rudiui ⁊ cōfortaui brachia eoꝝ: et in
me cogitauerūt malitiā. Et ut nosmet
ipos ꝯfortem⁹ hortat cū dicitur. Con
fortate manus dissolutas: et genua de
bilia roborate. Clamat ihs. si q̄s sitit
veniat ad me ⁊ bibat. Clamat et ad eum
ppha. Laboraui clamās rauce facte st̄ fau
ces mee: defecerūt oculi mei dū spero ī dm̄
meū. Querit dn̄s dicēs. Quesiui et non
erat vir: vocaui et nō erat q̄ rn̄deret. Que
ritur et ipse a sponsa flebili ꝯquerente.
In cubili meo ī noctib; q̄siuit q̄ dilexit
aīa mea: q̄siui et nō inueni vocaui eū et
xiiij. nō rn̄dit m̄. Et ita sp̄ grā dei. nr̄o ī bonā
partē cooꝑatur arbitrio atq; ī oīb; illis
adiuuat protegit ac defendit: ut nōnūq̄
etiā ab eo quosdā conatus bone volūtat
t' exigat t' expectet: ne penitus dormienti
aut inerti otio dissoluto sua dona cōferre ui
deatur: occasiōes quodāmō querēs q̄b;
humane segnitie torpore discusso nō irra
tionabilis munificencie sue largitas ui
deatur. dū eā sb colore cuiusdā desideri
ac laboris impertit ⁊ nichilomin⁹ grā dei
sp̄ gratuita pseuerat: dū exiguis qui
busdā paruisq; conatib; tantā imor
talitatis gl̄am. tanta ꝑhēnis btitudīs
dona inestimabili tribuit largitate. Nec eni
q̄a illius ī cruce latrōis p̄cesserat fides.
idcirco pnūciandū ē. nō ei btam ꝯmemo
rationem paradisi gratuito eē pmissam?
aut pniaz dauid regis illā. vni⁹ verbi q̄
dixit. peccaui. duo tā grauia eius crīa
et nō potius clemētiā dei abstulisse cre
dendū ē ut per natham ppham mereretur
audire: et dn̄s transtulit iniq̄tatē tuam.
nō morieris. Cū ergo homicidiū adulte

rio addidit. liberi utiq; fuit arbitrii: q̄ aūt
arguit. per pphām dīne dignatōis ē grā.
Rursū q̄ pctm̄ suū humiliatus agnoscit
ipe libtatis ē opus. q̄ uō sb breuissimo
tēporis puncto indulgētiā tantoꝝ crīmiū
pmeretur. dm̄i misericordis ē donū. Et q̄d de
hac tā breui confessione ⁊ incōparabili
dīne retributōis infinitate dicam⁹: cum
btūs apl̄s ad illā magnitudinē future
remuneratōis aspiciens q̄d de illis tā innu̅
psecutōibus suis pnūciauerit ꝯsideretur
p̄sfacile sit. Illā momētaneū hoc inquit
et leue tribulatōis nr̄e sup̄ modū eternū
pondus gl̄e opatur ī nob. De quo ⁊ alibi
constanter enūciat dicēs. Quia nō st̄ inq̄t
ꝯdigne passiones hui⁹ tēpoīs: ad futu
ram gl̄am que reuelabitur ī nob. Qn̄
tumlibet ergo enisa fuit humana fragilitas
future retributōi par esse nō poterit: nec
ita laboib; suis dīnam īminuit grām
ut nō semp gratuita pseuēret. Et idcirco
memoratus gentiū p̄dicatōis licet grā dei aplatus
gradū sortitū ē se fuisse testatus dicens.
grā dei sū id q̄d sum tamē se q̄; dīne grē
rn̄disse pronunciat dicēs. Et grā eius ī
me vacua nō fuit sed hūdancius illis
laboraui et obtinui: nō aūt ego sed grā
dei mecū. Nam cū dicit laboraui cona
tū ppriū signat arbitrii: cū dicit nō aūt
ego. sed grā dei: v̄tutē dīne ptectōis
ondit. Cū dicit mecū: nō ocioso neq; se
curo sed laboranti ac desudāti eā co
opeātam fuisse declarat. Qd̄ etiā ī iob
pbatissimo athleta suo cū eū diabolus
expetisset ad singulare certamē: dīnam
legim⁹ puidisse iusticiā. Si enī contra
inimicū nō sua v̄tute sed dei solius fuiss
grā protegēte aggressus: et absq; vlla
v̄tute sue paciē dīna tm̄ opitulatione
suffultus: multiplices illas ac tanta in
imici crudelitate q̄sitas teptatōnū mo
les et exitia ptulisset: quō nō illā ca
lupniosam diabolus quā prius emiserat
voce aduersus eū iustius iterasset: nunq̄

Iob

gratis colit deum. Nonne tu vallasti eum et universam substantiam eius per circuitum? Sed aufer manum tuam, id est sine eum suis mecum viribus decertare, nisi in faciem tuam benedixerit tibi. Sed cum nullam huiusmodi conflictationem calumniosus hostis post conflictum audeat iterare, non dei se illius sed viribus victum confitetur: licet enim gratia dei non in totum ei defuisse credenda sit, que tantam temptatori temptandi tribuit potestatem, quantam illum resistendi noverat habere virtutem, non eum ab illius impugnatione sic protegens ut nullum virtuti humane relinqueret locum, sed tantum providens ne violentissimus inimicus animam eius amentem faceret et inpotem sensus, impari eum atque iniquo certaminis pondere pregravaret. Nam ergo soleat interdum dominus temptare fidem nostram ut fortior vel gloriosior fiat, evangelici illius centurionis edocemur exemplo: cuius puerum cum sciret utique potestate sermonis sui dominus curaturum, offerre maluit presentiam corporalem dicens: Ego veniam et curabo eum. Sed illo hanc eius oblationem ferventioris fidei flagrantia supergrediente atque dicente: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed dic tantum verbo et sanabitur puer meus: miratur eum dominus atque collaudat, cunctis illis qui ex populo israel crediderant preferens ac dicens: Amen amen dico vobis: non inveni tantam fidem in israel. Nullius enim laudis esset ac meriti, si id in eo christus quod ipse donaverat pretulisset: alioquin dixisset non dedi tantam fidem in israel. Quam exploratricem fidei etiam in illo magnificentissimo patriarcha divinam legimus dispensasse iustitiam cum dicitur: Et factum est post hec verba: temptavit deus abraham. Non enim illam fidem quam ei dominus inspirabat: sed illam quam vocatus semel atque illuminatus a domino per arbitrii libertatem poterat exhibere: experiri voluit divina iustitia. Unde non inmerito fidei eius constantia comprobatur: atque ad eum subveniente gratia dei qui eum paulisper subreliquerat ut probaret ita dicitur. Ne inferas manum tuam in puerum: neque facias ei quicquam. Nunc enim scio quod times dominum tuum: et non pepercisti filio tuo propter me dilecto. Quod temptationis genus nobis quoque ad probationis meritum posse contingere: in deuteronomio satis ~~ad legislatore~~ evidenter a legislatore predicitur. Si surrexerit inquit in medio vestrum propheta qui somnium se vidisse dicat vel predixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est: et dixerit tibi eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis: ne audias verba prophete illius aut somniatoris. quia temptat te dominus deus tuus. utrum diligas eum in toto corde tuo vel custodias mandata illius an non. Quid ergo? Cum istum prophetam aut somniatorem surgere permiserit deus: ita ne eos quorum fidem probare disposuit protecturus esse credendus est ut nullum protinus locum quo suis viribus cum temptatore confligat libero eorum servet arbitrio? Et quid eos necesse est vel temptari quos ita infirmos novit ac fragiles: ut nequaquam virtute sua valeant resistere temptatori? Sed utique non temptari eos iustitia domini permisisset: nisi parem in eis resistendi scisset inesse virtutem: qua possint equitatis iudicio in utroque merito vel rei vel laudabiles iudicari. Tale est et illud quod ab apostolo dicitur: Itaque qui se existimat stare: videat ne cadat. Temptatio vos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus qui non permittet vos temptari supra id quod potestis: sed faciet cum temptatione etiam exitum ut possitis sustinere. Cum enim dicit qui stat videat ne cadat sollicitam reddit arbitrii libertatem: quam utique noverat post percepta gratiam vel stare per industriam vel cadere per negligentiam posse. Cum autem infert. temptatio vos non apprehendat nisi humana infirmitatem eorum vel inconstantiam necdum robuste mentis exprobrat: qua adhuc spiritualium nequitiarum turbinibus non poterant impugnari. Adversum quos semper vel illos

prestolans noceat cotidie dimicare: de quibus ad ephesios dicit. Iam non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem: sed adversus principatus adversus potestates adversus rectores tenebrarum harum. contra spiritualia nequitie in celestibus. Cum vero subiungit. fidelis autem deus qui non permittit vos temptari super id quod potestis: non utique optat ne eos dominus temptari permitteret. sed ne super id quod sustinere poterant temptarentur. Illud enim indicat humani arbitrii facultatem: hoc vero gratiam domini temptationum luctamina moderantis ostendit. In hiis ergo omnibus approbatur ita semper divinam gratiam arbitrium hominis incitare ut illud non in omnibus tuitur protegat ac defendat: ut non etiam per se cum conatibus congredi adversum spirituales faciat inimicos: in quibus vel gratiam dei victor vel infirmitatem suam superatus intelligat: et ita discat non de sua fortitudine. sed divino semper sperare suffragio: atque ad suum iugiter recurrere protectorem. Et ut hoc non nostra coniectura. sed evidentioribus adhuc scripture testimoniis comprobetur: illud quod in Ihesu naue legitur. retractemus. Has inquit gentes dimisit deus ac disperdere noluit: ut in eis experiretur utrum israel custodiret mandata domini dei sui et haberet consuetudinem cum hostibus preliandi. Et ut incomparabili creatoris nostri clementie mortale aliquid non pro equalitate pietatis. sed ex aliqua indulgentie similitudine comparemus: si nutrix pia atque sollicita diu sinu parvulum gestat ut quandoque ingredi doceat: et primum quidem eum reptare permittat. dehinc erectum ut alternis passibus innitatur: dextre sue virtute sustentat: mox paululum derelictum si titubantem viderit. protinus apprehendit nutantem suscipit. lapsum erigit: ut vel arceat a casu: vel etiam decidentem leviter sinens elevat post ruinam. Cum autem eum ad pueritiam vel adolescentie ac iuventutis perduxerit robur: quedam ei pondera vel labores quibus non opprimatur sed exerceatur iniungit et cum emulis decertare permittit: quanto magis celestis ille omnium pa-

novit quem sinu gratie sue gestet. quem libere voluntatis arbitrio in conspectu suo exerceat ad virtutem. in tamen ~~permittit~~ adiuvat laborantem. exaudit vocantem. non relinquit querentem. eripit de periculo interdum nescientem.

xv

Per que et evidenter ostenditur inscrutabilia esse iudicia dei et investigabiles vias eius: quibus ad salutem attrahit humanum genus. Quod etiam evangelicarum vocationum exemplis possumus approbare. Andream namque ac petrum ceterosque apostolos nichil de salutis sue remedio cogitantes spontanea gratie sue dignatione perelegit: zacheum ad conspectum se domini fideliter extendentem et exiguitatem stature sue sicomori celsitudine sublevantem non solum suscipit verum etiam benedictione cohabitationis illustrat. Invitum ac repugnantem attrahit paulum: alium ita precepit sibi inseparabiliter inherere ut ei postulanti brevissimas pro sepultura patris non concedat indutias. Cornelio precibus et elemosinis iugiter insistenti velut remuneratoris vice via salutis ostenditur: eique angeli visitatione precipitur ut accersiens petrum verba salutis ab eo quibus una cum omnibus salvaretur suis agnoscat. Et ita multiformis illa sapientia dei salutem hominum multiplici ac inscrutabili pietate dispensat ac secundum capacitatem uniuscuiusque gratiam sue largitatis impartit. ut ipsas quoque curationes non secundum uniformem maiestatis sue potentiam sed secundum mensuram fidei in qua unumquemque reppererit vel sicut unicuique ipse partitus est. maluerit exercere credentem. Namque qui ad emundationem lepre sue voluntas christi sola sufficeret: credente solo voluntatis sue curavit assensu dicens. Volo: mundare. Alteri deprecanti ut adveniens per inpositionem manus sue defunctam filiam suscitaret: ingressus domum eius eodem modo quo ille speraverat id quod rogabatur indulsit. Alii credenti summam salutis in verbi eius predicatione consistere ac dicenti. dic tantum verbo et sanabi-

tur puer meus: per sermonis imperium
resolutos artus pristino robore solida
uit dicens. Vade et sicut credidisti fiat
tibi. Aliis de tactu fimbrie eius spera
tibus medicinam uberem sanitatis dona
largitus est. Aliorum morbis medelam rogatus indul
sit: aliis spontaneam prestitit medicinam.
Alios hortatus est ut sperarent dicens. Vis
sanus fieri? Aliis non sperantibus ultro in
gessit auxilium. Aliorum desideria priusquam
voluntati eorum satisfaceret explorauit di
cens. Quid vultis ut faciam vobis? Alii
ignoranti viam qua id quod concupierat
obtineret benignus ostendit: si credideris
inquiens videbis gloriam dei. Inter alios ita vir
tutes curationum affluenter effudit ut de
his evangelista commemoret: et curauit
omnes languidos eorum. Inter alios vero immen
sa illa beneficiorum christi abbissus ita ob tu
ratus est: ut diceretur et non poterat inter
eos ihesus facere virtutes propter incredulitatem
eorum. Et largitas dei secundum capacitatem
humane fidei etiam ipsa formatur: ut huic
quidem dicat. secundum fidem tuam fiat tibi. alii
vero. vade et sicut credidisti fiat tibi. Alii autem

Cap. xvi.

fiat tibi sicut vis: et rursum alteri fides tua te sal
uum fecit. Nemo autem estimet hec a nobis ob
hoc fuisse prolata ut nitamur astruere sum
mam salutis in nostre fidei dicione consistere:
secundum quorundam prophanam opinionem qui totum
libero arbitrio deputantes gratiam dei dis
pensare secundum meritum uniuscuiusque diffiniunt:
sed absolutam plane pronunciamus sententiam et
exuberare gratiam dei et transgredi interdum
humane infidelitatis angustias. Quod in illo
evangelico regulo factum fuisse meminimus: qui
dum facilius credit egrotantem filium su
um posse curari quam mortuum suscitari:
presentiam domini festinus implorat dicens. Domine
descende priusquam moriatur filius meus.
Cuius infidelitatem licet hiis sermonibus christus arguit
inquit nisi signa et prodigia videritis non cre
ditis. tamen secundum infirmitatem fidei eius gra
tiam divinitatis sue exhibuit: nec presentia cor
porali quemadmodum ille crediderat. letales
febrium morbos sed verbo sue potestatis excu
sit dicens. vade filius tuus vivit. Quam
superhabundantiam gratie etiam in illius paralitici
curatione dominum legimus effudisse: cui cum lan
guoris sui tantum quo corpus fuerat re
solutum remedia poscenti anime prius inge
rit sospitatem dicens. Constans esto fili di
mittuntur tibi peccata tua. Post hec quod non cre
dentibus scribis posse eum remittere humana
peccata ad confundendam incredulitatem eorum
etiam membra eius paraliseos valitudine reso
luta: potestatis sue sermone reparauit dicens.
Quid cogitatis mala in cordibus vestris?
Quid est facilius dicere remittuntur tibi peccata tua?
aut dicere surge et ambula? Ut sciatis autem
quia filius hominis habet potestatem in terra di
mittendi peccata tunc ait paralitico. Sur
ge et tolle lectum tuum: et vade in domum tuam.
Similiter autem in illo qui triginta et octo annis
iuxta natatorie crepidinem frustra ia
cens de aque illius motu sperauerat me
dicinam: munificentiam vltronee largitatis
ostendit. Nam cum volens eum ad salutis re
media provocare dixisset ei vis sanus fieri:
cumque ille de humani adiutorii inopia que
retur ac diceret. hominem non habeo ut cum
turbata fuerit aqua mittat me in pisci
nam: incredulitati et ignorantie eius veniam
tribuens pristine sanitati non illa qua spe
rauerat via sed qua voluit dominus misera
tione restituit dicens. Surge tolle lectum tuum:
et vade in domum tuam. Et quid mirum si hec do
minica potestate gesta narrantur: cum similia
etiam per servulos suos divina gratia fuerit operata?
Ingredientibus namque templum petro et iohan
ne. cum ille claudus ex utero matris qui gres
sum penitus ignorabat ~~elesm~~ elemosinam
postularet: illi non vilia era que posce
bat infirmus. sed gressus officia largi
untur: et paruissime stipis solatia spe
rantem insperate salutis premiis locuple
tant dicente petro. Argentum et aurum
non est mihi: quod autem habeo hoc tibi do. In

noīe ihu xpi nazareni surge et am
Cap. bula. Per hec igit̄ exēpla que de euā
gelicis ptulim9 monimētis euiden
tissīe potuim9 aduut̄e diūsis atq3 inu
meris modis. 1 īscrutabilib3 uiis dn̄m
salutē huām gen̄is ꝓcurare 1 quor3dā
q̄de volētiū ac saciētiū cursū ad maiorē
iuitare frugalitatē. q̄rūdā et nolētes iui
tos q3 cōpellere et nūc q̄de ut ipleatur
eā que utilr̄ a nob̄ desideata ee ꝓspexerit
adiuuare. nūc uō et ipius sc̄a desideriū in
spirare pn̄cipia: et l̄ iniciū boni opis vel
pseuerātiā donare. Inde ē q ōrātes nō
solū ꝓtectorē ac saluatorē s̄ et adiutorē
ac susceptorē dn̄m ꝓclama9. In eo ei q
p̄or aduocat et ignorātes nos atq3 inui
tos attrahit ad salutē: ꝓtector atq3 sal
uator ē. In eo at̄ q admitētib3 nob̄ opē
ferre resistētesq3 suscipe ac munire con
sueuit: susceptor ac r̄fugiū noiat̄. Denuq3
hāc dispēsatōis dei mltiplicē largitatē
btūs apl̄s mēte ꝓtractās: et īquoddā im
mēsū atq3 ītimabile pietat̄ dei pelagus
ītēdisse ꝓspitiēs exclamauit. O altitudo
diuiciar3 sapie 1 sc̄ie dei: q īscrutabilia sūt
iudicia ei9 et iuestigabiles uie e9. Quis ei
cognouit sensū dn̄i. Hui9 g sac̄e admira
tione q ille tal̄ ac tantus gētiū magr̄ expau
euaucuare conabitur: q̄sq3 crediderit illi9
īestimabilis abyssi ꝓfunditatē huāna
rōe s̄e posse metiri. Nā q ad pleniū dispē
satōes dei q̄b3 salutē in hoib3 opatur vel
mēte cōcipe 1 disserē s̄e posse ꝯfidit: paul
dubio īpugnās aplicē sine ueritatē in
scrutabilia ēē dei iudicia. 1 uestigabiles
vias e9 ꝓfana ꝓnūciabit audacia. 1 ꝓo
q dn̄o hec ad eos attestate. Nō ei cogi
tatōes mee cogitatōes vr̄e dicit dn̄s neq3
uie vr̄e uie mee: q̄a sic exaltāt celi a ter
sic exaltate sūt vie mee a vijs vr̄is et co
gitatōes mee a cogitatoib3 vr̄is. Hac
igit̄ dispēsatōe3 atq3 amorē sui que
nob̄ tribuē dn̄s indefessa pietate dign
natur: voles motu huāne affcōnis
expme nec iueniēs in hac creatura ta
lem caritatis affcm̄ cui eū cōparare dign9
posset. teneriis pie m̄ris visceib3 cōpara
uit. Et utitur q̄de hoc exēplo: q̄a tantus
i natura hoim aliud nō pt̄ iueniri dicēs.
Nūq̄d obliuisci pt̄ mulier infantē suū:
ut nō misceatur filio uteri sui. Sed non
cōtentus hac cōparatōe trāscendit eam
ꝯfestim atq3 subiūgit dicēs. Et illa oblita
fuit: ego tn̄ nō obliuiscar tui. Per quod
euidenti rōe colligitur ab hijs q nō loqa
cibus vbis s̄ experientia ducē l̄ magnitu
dine grē l̄ modulū huani metiuntur ar
bitriȷ: q̄a nō leuib3 cursus nec fortibus
bellū nec sapientib3 panis n̄ prudentib3
diuitie n̄ scientibus grā. s̄ opatur hec oīa
vnus atq3 idem spūs diuidēs singulis
ꝓut vult. Et ideo fide nō dubia et ut ita
dicā palpabili expientia cōꝓbatur dom
uīsitatis deū velut p̄issim9 p̄rem. benignis
simumq3 mediciū sc̄dm aplm īdifferēt oīa
i omib9 opari: et nūc q̄de salutē inspirare
pn̄cipia et inserē vniuiq3 bone volunta
tis ardorē nūc uō ipius opatōis effcm̄
et ꝯsumatōem donare uirtuti. Et nūc a
ruina iam pxia lapsuq3 p̄cipiti etiā
inuitos 1 insciōs reuocare: nūc at̄ occasio
nes et oportunitates salutis ingerē. ac pre
cipites violentosq3 conatus a letalibus
dispōtoib3 inhibere. Et alios q̄de volētes
currētesq3 suscipe: alios uō nolētes reni
tentesq3 ꝓtrahē 1 ad bonā cogē volūtatē
Totū uō nō semp resistētib3 n̄ pseuerāt̄
inuitis nob̄ a diuinitate ꝯcedi et summā sa
lutis nr̄e nō opm nr̄or merito s̄ celesti
grē deputandū: ita dn̄i ipius uocib9
edocemur. Et recordabimi uiar3 vr̄ar3
1 om̄i scelerū vr̄or q̄bus polluti estis in
illis et displicebitis vob̄ in ꝯspectu vr̄o ī
oib3 maliciis vr̄is quas fecistis: et scie
tis q̄a ego dn̄s cū ego bn̄fecero vob̄ ꝓpt̄
nomē meū: nō sc̄dm vias vr̄as malas
neq3 sc̄dm scelera vr̄a pessiā dom9 isrl̄.
Et idcirco hoc ab omib3 catholicis p̄rib3
Cap. xviii

definitur. quod per sordem cordis non iam disputationis verbo sed re atque opere didicerunt: divinum esse muneris. Primum ut accendatur unusquisque ad desiderandum omne quod bonum est: sed ita in alterutram partem plenum sit liberae voluntatis arbitrium. Itemque secundum divine esse gratie ut effici valeat exercitia predicta virtutum: sed ita ut possibilitas non extinguatur arbitrii. Tertium quoque ad dei munera pertinere ut acquisite virtutis perseverantia teneatur: sed ita ut captivitatem libertas addicta non sentiat. Sic enim universitatis deus omnia in omnibus credendus est operari: ut incitet, protegat atque confirmet non ut auferat quam semel ipse concessit arbitrii libertatem. Si quid sane versutius humana argumentatione ac ratione collectum huic sensui videtur obsistere: vitandum magis est quam ad destructionem fidei provocandum. Non enim fidem ex intellectu sed intellectum meruimus ex fide sicut scriptum est. Nisi credideritis non intelligetis: quia quemadmodum et deus omnia operetur in nobis et totum libero asscribatur arbitrio: cui dicitur si volueritis et audieritis me que bona sunt terre manducabitis: ad plenum humano sensu ac ratione non potest ut arbitror comprehendi. Hoc nos beatus Chemon confirmatos cibo: laborem fecit tam laboriosi itineris itineris non sentire. Explicit collatio Chemonis abbatis Incipit collatio abbatis Nesterotis prima de spirituali scientia

lib. xiiii. cap. I

Sponsionis nostre et itineris ordo compellit: ut abbatis Nesterotis preclari in omnibus summique scientie viri institutio subsequatur. Qui cum sacrarum scripturarum nos aliqua memorie commendasse et earum intelligentiam desiderare sensisset: talibus nos adorsus est verbis. Multa quidem scientiarum in hoc mundo sunt genera: tanta siquidem earum quanta et artium disciplinarumque varietas est. Sed cuncte vel omnes que omnino inutiles sunt. aut presentis vite tantum vite commodis prosint: nulla tamen quod non habeat proprium doctrine sue ordinem atque rationem per quam ab expetentibus possit attingi. Si ergo ille artes ad insinuationem sui certis ac propriis lineis diriguntur: quanto magis religionis nostre disciplina atque professio que ad contemplanda invisibilium sacramentorum tendit archana: nec presentis questus sed eternorum retributione expetit premiorum: certo moderamine ordine ac ratione subsistit. Huius quippe duplex est scientia. Prima practice id est actualis: que emendatione morum et vitiorum purgatione perficitur. Altera theoretice id est in contemplatione divinarum rerum: et sacratissimorum sensuum cognitione consistit. Quisquis igitur ad theoreticen voluerit pervenire: necesse est ut omni studio atque virtute actualem primum scientiam consequatur. Nam hec practica absque theoretica possideri potest: theoretica vero sine actuali omnimodis apprehendi non potest. Quidam enim gradus ita ordinati atque distincti sunt: ut humana humilitas possit ad sublime conscendere. Qui si invicem sibi ea quam diximus ratione succedant: potest ad altitudinem perveniri ad quam sublato primo gradu non potest transvolari. Frustra igitur ad conspectum dei tendit: qui vitiorum contagia non declinat. Spiritus namque dei disciplinae effugiet fictum: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Hec autem actualis perfectio duplici ratione subsistit. Nam primus modus eius est: ut omnium natura vitiorum et curationis ratio cognoscatur. Secundus: ut ita discernatur ordo virtutum earumque perfectione mens nostra formetur: ut illis iam non velit coacta et quasi violento imperio subiecta famuletur sed tamquam naturali bono delectetur atque pascatur: et arduam illam atque angustam viam cum oblectatione

ostendat. Quo enim modo rationem virtutum vel quem studiis in actuali disciplina gradus est vel rerum spiritualium et celestium sacramenta que in theoretice gradu sublimiore consistunt valebit attingere qui naturam vitiorum suorum nec potuit intelligere nec nisus est extirpare? Consequens enim probatur progredi ad excelsiora non posse qui non evicerit planiora: multoque minus ea que sunt extrinsecus apprehendet quisque intelligere ea que sibi sunt inserta non querit. Sciendum tamen est duplici nobis laboris intentione sudandum tam in expellendis vitiis quam in virtutibus acquirendis. Et hoc non nostra capimus coniectura: sed illius summa prodocemur qui solus officii sui vires et rationem cognoscit. Ecce inquit constitui te hodie super gentes et regna: ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes. In expulsione enim noxiarum rerum quatuor esse necessaria designavit: id est evellere destruere disperdere dissipare. In perficiendis vero virtutibus et his que ad iustitiam pertinent acquirendis: edificare tantummodo atque plantare. Unde liquido patet difficilius convelli atque eradicari inolitas corporis atque anime passiones quam spirituales extrui plantarique virtutes.

Cap. iiii. Hec igitur practice que duobus ut diximus consistit modis: circa multas professiones studiaque dividitur. Quidam namque summam intentionis sue circa heremi secretum et cordis constituunt puritatem: ut in preteritis helyam et helizeum: nostris temporibus beatum anthonium aliosque eiusdem propositi sectatores familiarissime deo per silentium solitudinis coherere cognoscimus. Quidam circa institutionem fratrum et pervigilem cenobiorum curam omnem studii sui sollicitudinem dederunt: ut nuper abbatem iohannem qui iuxta civitatis cui est nomen thynnus grandi cenobio prefuit. ac nonnullos eiusdem meriti viros apostolicis etiam signis meminimus claruisse. Quosdam zenodochii et susceptionis pium delectat obsequium. Per quod etiam in preteritis abraham patriarcha et loth placuisse domino: et nuper beatum macharium singularis mansuetudinis ac patientie virum: qui zenodochio apud ita alexandriam prefuit ut nulli eorum qui solitudinis secreta sectati sunt inferior sit ducendus. Quidam eligentes egrotantium curam. alii intercessionem que pro miseris atque oppressis impenditur excercentes. aut doctrine instantes. aut elemosinam pauperibus largientes. inter magnos ac summos viros pro affectu suo ac pietate viguerunt.

Cap. v. Qua propter unicuique utile atque conveniens est: ut secundum propositum quod elegit sive gratiam quam accepit summo studio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem pervenire festinet: et aliorum quidem laudans ammiransque virtutes nequaquam a sua quam semel elegit professione discedat. sciens secundum apostolum unum quidem esse corpus ecclesie membra autem multa: et habentem donationes secundum gratiam que data est nobis differentes. sive prophetiam secundum rationem fidei. sive ministerium in ministrando. sive qui docet in doctrina. sive qui exhortatur in exhortando. sive qui tribuit in simplicitate. qui preest in sollicitudine: qui miseretur in hylaritate. Nec enim ulla membra aliorum sibi membrorum possunt ministeria vendicare. quia nec oculi manuum. nec nares aurium utuntur officio: et ideo non omnes apostoli. non omnes prophete. non omnes doctores. non omnes habent gratias curationum. non omnes linguis loquuntur. nec omnes interpretantur.

Cap. vi. Solent enim hii qui necdum sunt in ulla quam arripuerunt professione fundati. cum audierint quosdam in diversis studiis ac virtutibus predicari: ita eorum laude succendi ut imitari eorum protinus gestiant disciplinam. In quo irritos necessario impendit conatus humana fragilitas. Impossibile namque est unum eundemque hominem simul omnibus quos superius comprehendi fulciri virtutibus. Quas siquis voluerit pariter affectare: in id incidere eum necesse est ut dum omnes sectatur nullam integram consequatur. ma

quisque ex hac imitatione ac varietate dis-
pendium capiat quam profectum. Multis enim viis
ad deum tenditur et ideo unusquisque illam quam
semel arripuerit inrevocabili cursus inten-
tione sui consummet: ut sit in qualibet professi-
one perfectus absque ullo dispendio quo-
ferri monachum diximus qui mobilitate
vii mentis ad studia cupit transire diversa. Et-
iam hinc periculum mortis incurrit: quod non num-
quam ab aliis recte quedam ab aliis gesta ma-
lo ab aliis presumuntur exemplo: et ea que non
nullis bene cesserant perniciosa ab aliis se-
cuntur. Nam ut quoddam exempli gratia proferra-
mus: velut si quis illam viri illius imitari vir-
tutem velit quam solet abbas iohannes non ad
imitationis formulam sed tantummodo pro admi-
ratione proferre. Nam quidam veniens ad pre-
dictum senem habitu secularis cum ei quasdam fru-
gum suarum primitias detulisset: ferocissimo
quendam demonio arreptum ibidem repperit.
Qui cum abbatis iohannis obtestationes ac pre-
cepta contempnens testaretur numquam se ad illius
imperium de corpore quod obsederat migratu-
rum: huius adventu perterritus cum reverentissi-
ma nominis illius inclinatione discessit. Cu-
ius tam evidentem gratiam senex non medio-
criter admiratus eoque amplius obstupes-
cens quod eum habitu cerneret secularem: cepit
ab eo vite ac professionis eius ordinem
diligenter inquirere. Cumque ille secularem se atque
uxorio vinculo se obligatum esse dixisset:
beatus iohannes excellentiam virtutis eius et
gratie mente pertractans: que nam illi esset conversa-
tio attentius explorabat. Ille se rusti-
cum et cotidiano manuum opere victum que-
rere nec ullius boni esse sibi conscium testa-
batur: nisi quod numquam ante ad ruris opera
mane exercenda procederet neque vesperi do-
mum reverteretur: nisi in ecclesia pro cotidiane
vite commeatu largitori eius deo gratias
retulisset. neque unquam de fructibus suis se a-
liquid usurpasse nisi prius deo primitias eorum
ac decimas obtulisset: et numquam se boves
suos per aliene messis transduxisse con-

finium. nisi prius eorum ora clausisset. ne vel
parvum dampnum per incuriam eius proximus susti-
neret. Et tamen hec quasi abbati iohanni nequaquam ad
comparationem tante gratie qua eum sibi pre-
latum esse cernebat ydonea viderentur: accepit
ab eo quod nam esset illud quod tante gratie me-
ritis conferri posset sollicitius scrutaretur:
ille reverentia tam sollicite inquisitionis astric-
tus. uxorem se parentum vi ipsiusque compul-
sum. cum perfectum monachum vellet ante unde-
cim annos accepisse confessus est: quam ne-
mine etiam nunc conscio sororis loco asse
virginem custodiri testabatur. Quod cum au-
disset senex. tanta est admiratione permotus
ut coram ipso publice proclamaret non im-
merito devotionem demonem que se despexerat
illius non tolerasse presentiam: cum ipse virtutem
non solum in iuventutis ardore sed ne nunc quidem
sine discrimine castitatis auderet ap-
petere. Quod tamen abbas iohannes licet summa
admiratione pretulerit: tamen neminem mona-
chorum ut experiretur hortatus est. sciens multa
recte ab aliis gesta. magnum aliis immi-
tantibus intulisse periculum: nec usurpare ab viii
omnibus posse quod paucis dominus specialiter mu-
nere contulisset. Sed ad expositionem scientie re-
quia susceptum est sermonis exordium rever-
tamur. Itaque sicut superius diximus practi-
ce erga multas professiones ac studia di-
rivatur: theoretice vero in duas dividitur
partes id est in historicam interpretationem et intelli-
gentiam spiritalem. Unde etiam salomon cum
ecclesie multiformem gratiam enumerasset adie-
cit. Omnes enim qui apud eam sunt vestiti sunt du-
plicibus. Spiritalis autem scientie genera sunt tria. tropo-
logia. allegoria. anagoge. de quibus in
proverbiis ita dicitur. Tu autem describe tibi ea tri-
pliciter super latitudinem cordis tui. Itaque
historia preteritarum ac visibilium agnitio-
ne complectitur rerum: que ita ab apostolo repli-
catur. Scriptum est enim quoniam abraham duos
filios habuit: unum de ancilla et alterum de
libera. Sed qui de ancilla secundum carnem
natus est: qui autem de libera per repromis-

sione. Ad allegoriam autem pertinet que sequuntur quia ea que in veritate gesta sunt alterius sacramenti formam prefigurasse dicuntur. Hec enim inquit sunt duo testamenta: unum quidem de monte Syna in servitutem generans quod est Agar. Syna enim mons est in arabia que comparatur huic que nunc est ierusalem: et servit cum filiis suis. Anagoge de spiritualibus misteriis ad sublimiora quedam et sacratiora celorum secreta conscendens: ab apostolo ita subicitur. Que autem sursum est ierusalem libera est: que est mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris: erumpe et clama que non parturis: quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum. Tropologia est moralis explanatio ad emundationem vite et instructionem pertinens actualem: velut si hec duo eadem testamenta intelligamus practicam et theoricam disciplinam vel certe si ierusalem aut syon animam hominis velimus accipere secundum illud. Lauda ierusalem dominum: lauda deum tuum syon. Igitur predicte quatuor figure in unum si volumus ita confluunt: ut una atque eadem ierusalem quadrifaria possit intelligi. Secundum historiam civitas iudeorum: secundum allegoriam ecclesia christi. secundum anagogen civitas dei illa celestis. que est mater omnium nostrum: secundum tropologiam anima hominis que frequenter hoc nomine aut increpatur aut laudatur a domino. De hiis quatuor interpretationum generibus beatus apostolus ita dicit. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina. Revelatio namque ad allegoriam pertinet per quam ea que tegit hystorica narratio spirituali sensu et expositione reserantur. Ut verbi gratia si illud aperire temptemus quemadmodum patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes in moyse baptisati sunt in nube et in mari: et quemadmodum omnes eandem escam spiritualem manducaverunt et eundem spiritualem de consequenti petra biberunt potum. petra autem erat christus. Que expositio figurationi corporis et sanguinis christi quod cotidie sumimus comparata: allegorie continet rationem. Scientia vero que similiter ab apostolo memoratur tropologia est per quam universa que ad discretionem pertinent actualem utrum utilia vel honesta sint prudenti examinatione discernimus: ut est illud quo nosmetipsos iudicare precipimur utrum deceat mulierem non velato capite orare deum. Que ratio ut dictum est moralem continet intellectum. Item prophetia quam tertio apostolus intulit: loco anagoges sonat: per quam ad invisibilia et futura sermo transfertur ut est illud. Nolumus autem ignorare vos fratres de dormientibus: ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit: ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini: quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventu domini non preveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo: et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Qua exhortationis specie: anagoges figuram profert. Doctrina vero simplicem hystorie expositionis ordinem pandit: in qua nullus occultior intellectus nisi quod verbis resonat continetur. ut est illud. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi: quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas. et quia sepultus est. et quia resurrexit tertia die. et quia visus est cephe. Et misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege: ut eos qui sub lege erant redimeret. Sive illud. Audi israel: dominus deus tuus deus unus est.

Capitulum ix

Quapropter si vobis cura est ad spiritualis scientie lumen non inanis iactantie vitio sed emendationis gratia pervenire: illius primum beatitudinis cupiditate flammini de qua dictum est beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt: ut etiam ad illam de qua angelus ad danielem ait pervenire possitis. Qui autem docti fuerint fulgebunt sicut splendor firmamenti: et qui ad iusticiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Et alio propheta. Illuminate vobis lumen scientie

diu tempus est. Tenentes itaque illam quam
habere vos sentio diligentiam lectionis: omni stu
dio festinate actualem id est ethicam quam primum
ad integrum disciplinam comprehendere. Absque
hac enim illa quam diximus theoretica pu
ritas non potest apprehendi: quam hii tantum qui non
aliorum doctrinis verbis sed propriorum actuum virtute
perfecti sunt post multa operum ac laborum stipe
dia iam quasi in premio consequuntur. Non enim a
meditatione legis intelligentiam: sed de fructu
operum acquirentes: cum psalmigrapho canunt.
A mandatis tuis intellexi: et excoctis
passionibus omnibus fiducialiter dicunt psal
lam et intelligam in via immaculata. Iste
enim psallens intelligit que canuntur: qui in
via immaculata gressu puri cordis in
ditur. Et idcirco si sacre spiritualis sanctuarium in corde
vestro vultis tabernaculum preparare: ab omni
vos vitiorum contagione purgate et curis
seculi exuite penitus. Impossibile namque est
animam que mundanis vel tenuiter distentionibus
occupatur donum scientie promereri: vel generatri
cem spiritualium sensuum atque tenacem scripturarum
sacrarum fieri lectionum. Observate ergo in pri
mis et maxime tu Iohannes cui magis ad cus
todienda hec que dicturus sum etas adhuc
adolescentior suffragatur: ne studium lectionis
ac desiderii tui labor vana elatione cas
setur. ut indicas silentium ori tuo silentium.
Hec est enim primus discipline actualis ingres
sus. Omnis namque labor hominis in ore ipsius. Et
ut omnium seniorum instituta atque sententias inten
to corde et quasi muto ore suscipias: ac di
ligenter in pectore tuo condens ad perficien
da ea potius quam ad docenda festines.
Ex hoc enim cenodoxie perniciosa presumptio:
ex illo autem fructus spiritualis scientie pullulabit.
Nichil itaque in collatione seniorum proferre au
deas. nisi quod interrogare te aut ignoratio no
civa aut ratio necessarie cognitionis impu
lerit. ut quidam vane glorie amore distenti
pro ostentatione doctrine ea que optime no
runt interrogare se simulant. Impossibile est
enim eum qui proposito capiende laudis humane
studio lectionis insistit: donum vere scientie promere
ri. Nam qui hac passione devictus est: nunc est
ut aliis quoque maxime superbie vitiis obligen
tur. Et ita in actuali atque ethica congres
sione prostratus: scientiam spiritualem que ex ea
nascitur consequitur minime. Esto ergo per
omnia citus ad audiendum: tardus autem ad
loquendum: ne cadat in te quod notatur in salo
mone. Si videris virum velocem in verbis:
scito quia spem habet insipiens magis quam ille.
Nec quequam verbis docere presumas: quod opere
ante non feceris. Hunc enim nos ordinem
tenere debere etiam exemplis suis dominus noster insti
tuit: de quo ita dicitur. Cepit Ihesus facere et
docere. Cave ne ante actum prosiliens ad do
cendum in illorum numero deputeris: de quibus lo
quitur dominus in euangelio ad discipulos suos loquitur.
Que dicunt vobis servate et facite: secundum
vero opera eorum nolite facere. Dicunt enim et non
faciunt. Alligant autem onera gravia et impor
tabilia et imponunt ea super humeros homi
num. Ipsi autem digito suo nolunt ea movere. Si
ille qui unum mandatum solvens docuerit sic
homines minimus vocabitur in regno celorum: qui
multa et maiora negligens docere presumpserit
consequens profecto est ut non iam minimus in regno
celorum sed in gehenne supplicio maximus
habeatur. Et ideo cavendum est tibi ne illorum
ad docendum incitaris exemplum sequaris: qui
peritiam disputandi ac sermonis affluentiam
consecuti. quia possunt ea que voluerint orna
te copioseque disserere: scientiam spiritualem possi
dere creduntur ab his qui vim eius et qualitatem
discernere non noverunt. Aliud namque est
facilitatem oris et nitorem habere sermonis:
et aliud venas ac medullas celestium in
trare dictorum ac profunda et abscondita
sacramenta purissimo cordis oculo contem
plari. Quod nullatenus humana doctrina
nec eruditio secularis: sed sola puritas mentis
per illuminationem spiritus sancti obtinebit. Festinan
dum ergo tibi est si ad veram scripturarum
scientiam pervenire ut humilitatem immobilem
primitus consequaris: que te non ad illam

que inflat. sed ad eam que illuminat scientiam caritatis consummatione perducit. Impossibile namque est immundam mentem donum scientie spiritualis adipisci. Et ideirco omni cautione devita. ne tibi per studium lectionis non scientie lumen nec illa perpetua que per illuminationem doctrine promittitur gloria: sed instrumenta perditionis de arrogantie vanitate nascantur. Deinde hoc tibi est omnimodis enitendum ut expulsa omni sollicitudine et cogitatione terrena assiduum te ac potius iugem sacre prebeas lectioni: donec continua meditatio imbuat mentem tuam et quasi in similitudinem sui formet. archam quodammodo ex ea faciens testamenti habentem in se scilicet duas tabulas lapideas. id est duplicis instrumenti perpetuam firmitatem. Urnam quoque auream hoc est memoriam puram atque sinceram que reconditum in se manna perpetua tenacitate conservet. spiritualium scilicet sensuum et angelici illius panis perhennem celestemque dulcedinem: nec non etiam virgam aaron. id est summi verique pontificis nostri ihesu christi salutare vexillum. immortalis memorie semper viriditate frondescens. Hec namque est virga que postea quam de radice yesse succisa est: vivacius mortificata revirescit. Hec autem omnia duobus cherubyn. id est historice et spiritualis scientie plenitudine proteguntur. Cherubyn enim interpretatur scientie multitudo: que propiciatorium dei. id est placiditatem pectoris tui iugiter protegent: et ab universis spiritualium nequitiarum incursibus obumbrabunt. et ita mens tua non solum in archam divini testamenti verum etiam in regnum sacerdotale provecta per indissolubilem puritatis affectum quodammodo absorta spiritualibus disciplinis: illud implebit pontificale mandatum quod a legislatore ita precipitur. Et de sanctis non egredietur ne polluat sanctuarium dei. id est cor suum in quo iugiter habitaturum se promittit dicens. Inhabitabo in eis: et inter illos ambulabo. Quamobrem diligenter memorie commendandus est: et incessabiliter recensenda sacrarum series scripturarum. Hec etenim meditationis iugitas duplicem nobis confert fructum. Primum quod dum in perlegendis parandisque lectionibus occupatur mentis intentio: necesse est ut nullis noxiarum cogitationum laqueis captivetur. Deinde quod ea que crebra repetitione percursa dum memorie tradere laboramus intelligere id temporis obligata mente non quivimus: postea ab omnium actuum ac visionum illecebris absoluti precipueque nocturna meditatione taciti revolventes clarius intuemur: ita ut occultissimorum sensuum quos nec tenui quidem vigilantes opinatione percepimus: quiescentibus nobis et velut soporis stupore demersis intelligentia reveletur.

Cap. XI.

Crescente autem per hoc studium innovatione mentis nostre etiam scripturarum facies incipiet innovari: et sacratioris intelligentie pulchritudo quodammodo cum proficiente proficiet. Pro capacitate enim humanorum sensuum earumque species coaptatur: et vel terrena carnalibus vel divina spiritualibus apparebit: ita ut hii quibus videbatur crassis quibusdam nebulis involuta nec subtilitatem eius deprehendere nec fulgorem valeant sustinere. Sed ut hoc ipsum quod astruere nitimur alio quo clarius pandatur exemplo: unum legis testimonium protulisse sufficiat per quod etiam omnia precepta celestia secundum mensuram status nostri ad omne hominum genus probemus extendi. Scriptum est in lege. Non fornicabis. Hoc ab homine carnalium adhuc passionibus obligato: secundum simplicitatem littere salubriter custoditur. Ab eo autem qui iam ab hac actione lutulenta et impuro discessit affectu necesse est idipsum spiritualiter observari: ut scilicet non solum a cerimoniis ydolorum sed etiam ab omni superstitione gentilium et auguriorum omniumque signorum et dierum ac temporum observatione discedat: vel certe ne quorundam verborum aut nominum coniecturis que sinceritatem fidei nostre polluunt implicetur. Hac enim fornicatione etiam iherusalem dicitur constuprata: que fornicata est in omni colle sublimi et sub omni ligno frondoso. Et iterum dominus increpans per prophetam. stent mihi

salient te augures celi qui contemplabantur
sidera et supputabant menses: ut ex eis an-
nunciarent ventura tibi. De qua fornicatione
et alibi arguens eos dominus ait. Spiritus forni-
cationis decepit eos: et fornicati sunt a deo
suo. Qui ergo vicio a gemina fornicatione hac
discesserit habebit terciam quam devitet: que
in lege et in iudaismi superstitionibus contine-
tur. De quibus apostolus. Dies mensesque observa-
tis et menses et tempora et annos. Et iterum. Ne
tetigeritis neque gustaveritis neque contrecta-
veritis: que de superstitionibus legis dicta esse
non dubium est. In qua si quis inciderit pro-
culdubio mechatus a christo ab apostolo non
meretur audire: despondi enim vos uni viro
virginem castam exhibere christo. Sed illud ad
eum quod sequitur voce eiusdem apostoli dirigetur
timeo autem vos ne sicut serpens seduxit
evam astucia sua: ita corrumpantur sensus
vestri a simplicitate que est in christo ihesu. Quod si immu-
ndiciam huius quoque fornicationis effugerit: habebit
quartam que dogmatis heretici adulterio per-
petratur. De qua idem apostolus. ego enim scio quoniam
post discessionem meam intrabunt lupi graves
in vos non parcentes gregi: et ex vobis ipsis
exurgent viri loquentes perversa ut abducant
discipulos post se. Hanc etiam qui potuerit decli-
nare caveat ne subtiliore peccato in fornicati-
onis vicium collabatur que scilicet in cogita-
tionum vagatione consistit: quia omnis cogitatio
non solum turpis sed etiam ociosa vel a deo quantu-
lumcumque discedens a perfecto viro immundissima
fornicatio deputatur. Johannes

xii. Ad hec ergo occulta primum compunctione per-
motus ac deinde graviter ingemiscens hec mea
omnia que copiosissime digessisti maiora mi-
chi intulerunt desperationis argumenta quam hactenus
sustinebam: quippe cui preter illas generales a-
nime captivitates quibus non dubito infirmorum
quosque pulsari extrinsecus speciale impedimen-
tum salutis accedat: pro illa quam tenuiter
videor attigisse noticia litterarum in qua me ita
vel instantia pedagogi vel continue lectionis ma-
ceravit intencio: ut nunc mens mea poeti-
cis velut illis infecta carminibus illas fabu-
larum nugas hystoriasque bellorum quibus a
parvulo primis studiorum imbuta est rudimen-
tis: orationis etiam tempore meditetur psallen-
tique vel peccatorum indulgenciam supplicanti aut impu-
dens poematum memoria suggerat: aut quasi bellan-
tium heroum ante oculos ymago versetur. Taliumque
me fantasmatum ymaginatio semper illudens ita
mentem meam ad supernos intuitus aspirare
non patitur: ut cotidianis fletibus non possit xiii
expelli. Nesteros. De hac ipsa re unde
tibi purgationis maxima nascitur desperatio poterit ab-
unde satis atque efficax remedium potest
oriri: si eandem in diligenciam atque instanciam
quam te illis secularibus studiis habuisse dixisti
ad spiritualium scripturarum volueris lectionem medita-
tionemque transferre. Necesse enim est mentem tuam
tamdiu illis carminibus occupari: quamdiu sibi
alia que intra semetipsam revolvat simili
studio et assiduitate conquirit: et pro illis
infructuosis atque terrenis spiritualia ac divina
parturiat. Que cum penitus altiusque conce-
perit: atque in illis fuerit nutrita: vel expelli
priores sensim poterunt vel penitus aboleri.
Vacare enim cunctis cogitationibus humana
mens non potest: et ideo quamdiu spiritualibus stu-
diis non fuerit occupata: necesse est eam illis
que pridem didicit implicari. Quamdiu
enim non habuerit quo recurrat et indefessos
exerceat motus: necesse est ut ad illa quibus
ab infancia imbuta est collabatur: eaque semper
revolvat que longo usu ac meditatione
concepit. Ut ergo hec in te scientia spiritualis
perpetua soliditate roboretur nec ea tantum
temporaliter perfruaris: sicut illi qui eam non suo
studio sed aliena relatione contingunt: et
velut aereo ut ita dixerim odore percipi-
unt: sed ut sensibus tuis inviscerata
quodammodo et perspecta atque palpata condatur
illud omni observancia custodire te convenit:
ut etiam si ea que optime nosti forte in col-
lationem dicens in collatione proferri: non ex hoc quod
iam nota sint aspernanter fastidiosoque sus-
cipias: sed ea cordi tuo illa aviditate con-

mendes. Qua debet desiderabilia salutis
verba vel auribus tuis indesinenter infundi vel
de tuo iugiter ore proferri. Quamvis enim admi
rabiliter sacrarum rerum crebra narratio numquam
tamen anime sitienti vere scientie sufficientie satietas ge
nerabit horrorem: sed ea cotidie velut
nova ac desiderata suscipiens quanto fre
quentius hauserit tanto avidius vel audiet
vel loquetur: et confirmationem potius percep
te scientie ex eorum repetitione quam ullum ex frequen
ti captione collatione fastidium. Evidens namque
tepide ac superbe mentis est indicium si ver
borum salutarium medicinam: quamvis studio
nimie assiduitatis ingestam fastidiose et
negligenter suscipiat. Anima enim in satietate
est favis illudit: anime autem egenti etiam ama
ra dulcia videntur. Si itaque hec diligenter
excepta et in recessu mentis condita atque
indicta fuerint taciturnitate signata: po
stea ut vina quedam suave olentia corde
hominis cum sensus canitie et patientie fuerint vetu
state decocta cum magna sui fragran
tia de vase tui pectoris proferentur: et tamquam
perhennis fons de experientie venis et irriguis
virtutum meatibus redundabunt: fluentaque con
tinua velut de quadam abysso tui cordis ef
fundentur. Eveniet namque illud quod in prover
biis dicitur ad illum dicitur qui hec opere consumma
verit. Bibe aquas de tuis vasis et de puteorum
tuorum fonte superfluant tibi aque de tuo fon
te: in tuas autem plateas pertranseant aque tue.
Et secundum ysaiam prophetam eris quasi ortus irrigu
us et sicut fons aquarum cuius non deficient aque:
et edificabuntur in te deserta a seculis fundamenta
generationis et generationis suscitabis et vocabe
ris edificator sepium avertens semitas in
quietum. Illa etiam tibi beatitudo proveniet:
quam idem propheta promittit. Et non faciet dominus
avolare a te ultra doctorem tuum: et erunt ocu
li tui videntes preceptorem tuum et aures tue
audient verbum post tergum monentis. Hec via
ambulate in ea: neque ad dexteram neque ad si
nistram. Atque ita fiet ut non solum omnis dire
ctio atque meditatio cordis tui: verum etiam
vage evagationes atque discursus cogita
tionum tuarum sint tibi divine legis sancta et inces
sabilis ruminatio. Impossibile est autem hec si- xiiii
cut prefati sumus inexpertum quemquam vel agnoscere
vel docere. Nam qui ne ad percipiendum capax
quidem est: quomodo erit idoneus ad tradendum?
De quibus tamen etiam si aliquid docere presumpserit: in
efficax procul dubio et inutilis usque ad au
res tantummodo audientium eius sermo perveniet
corda autem eorum penetrare non poterit: inertia operum
et infructuositate sue proditus vanitatis: quia
non de thesauro boni cordis emittitur sed de
inani presumptione iactantie. Impossibile
namque est inmundam animam quantalibet desuda
verit lectionis instantia adipisci scientiam spiritua
lem. Nemo enim in vas fetidum atque corrup
tum unguentum aliquod nobile aut mel optimum
aut preciosum quemquam liquorem infundit. Facilius
enim quamvis odoratissimum unguentum fetoribus horrendis
imbuta fetoribus testa contaminat: quam ut
aliquid ex eo suavitatis aut gratie vasa concipiat:
quia multo citius munda corrumpuntur quam cor
rupta mundantur. Ita ergo et vas pectoris
nostri nisi prius fuerit ab omni fetidissima vitiorum con
tagione purgatum: non merebitur suscipere
illud benedictionis unguentum: de quo dicitur
per prophetam. Sicut unguentum in capite quod des
cendit in barbam barbam aaron quod descen
dit in oram vestimenti: nec illam scientiam spiri
tualem et eloquia scripturarum que dulciora sunt
super mel et favum impolluta servabit. Que
enim participatio iustitie cum iniquitate? Aut
que societas luci cum tenebris? Que enim
conventio christi cum belial? Germanus. xv.
Diffinitio ista nequaquam videtur nobis
veritate fulciri: aut probabili ratione subnixa. Cum
enim omnes qui fidem christi aut nesciunt suscipiunt
aut impia dogmatum pravitate corrumpunt
inmundi cordis esse manifestum sit: quomodo mul
ti iudeorum atque hereticorum vel etiam catholicorum
qui diversis vitiis involuti perfectam scripturarum
scientiam consecuti de spiritalis doctrine magni
tudine glorientur: et econtra sanctorum virorum innu
mera multitudo quorum cor ab omni peccatorum

cōtagione purgatū ē simplicis fidei puri
tate cōtenta qͥ studioris sciē ignorat ar
chana. Quēadmodū ergo stabit illa sēna
que sciām spūalē soli cordis tribuit pu
Cap. xvi ritati. ¶ Nesteros. ¶ Non tm̄ rēe ōtute
diffinicōis explorat qui nō oīa diligē
ter prolate sīnē verba ꝑpendit. Predixi
mus nāqꝫ hm̄oi hoīes disputandi tm̄
hr̄e peiciā ⁊ eloquēcis ornatū: ceterum
scīpturarꝫ venas et archana spūaliū
sensuū intrare nō posse. Etenī uā sciā nō
nisi a veris dei cultoribus possidetur. Quā
is utiqꝫ nō hꝫ ꝑplis cui dicit. Audi ꝑplē
stulte q̄ nō habes cor: q̄ habetis oculos
⁊ nō videtis. et aures ⁊ nō auditis. Et
iterū. Quia tu sciām reppulisti: et ego
repellā te ne m̄ sacerdotio fungaris.
Cū eni ī xp̄o oms thesauri sapīe ⁊ sciē
absconditi ee dicatur: quō is qui xp̄m
inuenire cōtempsit. ā inuentū sacrilego ore
blasphemauit. aut cerᵗᵉ catholicā fidē
īmūdis opibꝫ polluit. verā sciām ~~eſſe~~
assecutus esse credendꝰ est. Spūs eī dei
discipline effugiet fictū: nec habita
bit in corpore sb̄dito pc̄tis. Non ergo
alias ad sciām spūalē nisi hoc ordine
peruenitur: quē vnꝰ ꝑpharꝫ eleganter expres
sit. Seminate vob̄ ad iusticiā: metite vo
spem uite illuīate vob lumē sciē. Pri
mū ergo nob̄ seminandū ē ad iusticiā:
.i. ut actualē pfcōem opibꝰ iusticie pro
pagemꝰ. Deinde metenda nob̄ ē spes ui
te .i. ōtutū spūaliū fructꝰ: expulsione
uicioꝝ carnaliū cōgregandi: et ita illu
minare nob̄ lumē sciē poterimꝰ. Quem
ordinē etiā psalmigraphus teneri debē
decreuit dicēs. Beati īmaculati ī via.
qui ābulāt in lege dn̄i: bt̄i q̄ scrutantur
testimonia eiꝰ. Non eni prius dixit beati
q̄ scrutantur testimonia eiꝰ. et post intulit
bt̄i īmaculati ī via: sꝫ prius inqꝫ bt̄i im
maculati .i. ꝑ hoc euidenter ondens posse cere ne
minē ad ꝑscrutanda dei testimonia ꝑ
uenire. nisi prius ꝑ actualē cōuersatione

in via xp̄i īmaculatus incedat. Hn ergo
quos dixisti: nō istā quā inmūdi hn̄t sci
nō pn̄t: sed falsi noīs sciām possidēt. De
qua bt̄s apl̄s. O inq̄t thymothee depositū
tū custodi: deuitans ꝑfanas uocū nouī
tates. ⁊ oppositōes falsi noīs sciē. De istis
ergo q̄ ꝑmaxime quādā sciē uident ac
quirere. l̄ de hijs q̄ cū sacrorꝫ voluminum
lcōi ac meōrie scīpturarꝫ diligenter insis
tūt. carnaliū tn̄ uitia nō delinquūt. in
ꝑ̄uibꝫ eleganter exprimit. Sicut in auris
aurea ī naribus suis: ita mulieri male mo
rigerate spes. Quid eī prodest qͥppiam ornā
mentū eloquioꝝ celestiū et illā preciosissimā
scīpturarꝫ cōsequi spem. si lutulentis eam
opibꝫ l̄ sensibus inherendo q̄si immūdissimā
terrā sbigendo cōfringat. ā cenosis libidi
nū suarꝫ polluat volutabris. Fiet eī ut
id qd̄ recte utentibꝫ decori ee cōsueuit nō
ut solū istos ornare nō possit: vm̄ etiam
maioris sceni colluuione sordescat. Ex ore
eni pc̄oris nō ē pulchra laudacio: cui di
citur ꝑ ꝑphām. Quare tu enarras iusticias
meas. et assumis testamentū meū per os
tuū. De hm̄oi aīabꝰ que nequaqꝫ stabiliter
tūs timore dn̄i possidentes. de quo dicitur
timor dn̄i disciplina ⁊ sciā ē scīpturarꝫ ac
cōtinue sensa de iugi earū meditatione cong
regantis ꝑ̄ ī ꝑ̄uibꝫ meōratur. Ut qd̄ sic
stultis ꝑ̄dē ī ꝑ̄uibꝫ meōratur. Ut qd̄ sic
stultis ꝑ̄dē ī ꝑ̄uibꝫ meōratur. Ut qd̄ su
stultis ꝑ̄dē ī ꝑ̄uibꝫ meōratur. Ut qd̄ fuit
rūt diuitie insipienti. Possidere eni sapiē
ciam non poterit. In tm̄ uo ab illa eruditi
onis nō poterit. In tm̄ uo ab illa eruditi
one sc̄lari que carnaliū uicioꝝ sorde pol
luitur: vera hec ⁊ spūalis sciā sbmouetur.
ut et nō nullis elinguibꝰ ac pene illiteratis
sciām nonnunqꝫ admirabiliꝰ viguisse. Quod
in apl̄is mltisqꝫ sc̄tis viris euidentissime
cōprobat. quos nō iam phor delectabat
luxuria: sꝫ veris spūalis sciē fructibꝰ cap
tiuabant. De quibꝫ et in actibus aplōꝝ scrip
tū est. Videntes aūt petri constanciam
⁊ iohānis. et cōperto qꝫ hoīes essent sine
lr̄is et ydiote ammirabantur. Et ideo
si tibi cure ē ad eius inaccessibile flagras
ciam peruenire: cunctis pmū conatibus

elabora ut a domino puritatem castitatis obtineas.
Nullus enim in quo carnalium adhuc passionum
et maxime fornicationis dominatur affectus spiritualem
poterit scientiam possidere. In corde enim bono
requiescit sapientia. et qui timet deum inveniet scientiam
cum iustitia. Hoc autem quod diximus ordine ad
spiritualem scientiam perveniri etiam beatus apostolus docet.
Nam cum universarum virtutum suarum non solum ca-
thalogum texere verum etiam ordinem earum ordine
vellet exponere: ut que quam sequeretur vel que quam
parturiret exprimeret: post aliquanta intulit dicens.
In ieiuniis in vigiliis. in castitate in scientia in lon-
ganimitate in suavitate in spiritu sancto. in caritate
non ficta. In qua conjunctione virtutum evidentissime
nos voluit erudire de vigiliis atque ie-
iuniis ad castitatem. de castitate ad scientiam.
de scientia ad longanimitatem. de longanimitate ad
spiritum sanctum. de spiritu sancto ad caritatis non ficte pre-
mia pervenire. Cum igitur hac disciplina atque hoc
ordine tu quoque perveneris ad scientiam spiritualem ha-
bebis procul dubio nec sterilem nec inertem: sed
vivam fructuosamque doctrinam semenque salutaris
verbi. Quod ubi a te fuerit audientium cordi-
bus commendatum subsequens spiritus sancti largissimus
imber fecundabit: ac secundum id quod propheta polli-
xvii citus est dabit pluviam semini tuo ubicumque
seminaveris in terra et panis frugum terre tue erit
uberrimus et pinguis. Cave ergo ne hec que non
tam lectione quam experientie sudore didicisti.
cum te etas maturior provexerit ad docendum va-
ne glorie amore seductus immundis hominibus prosti-
tueris: illudque quod sapientissimus salomon in-
terdixit incurras. Noli applicare impium ad
pascua iusti: neque seducaris saturitate ventris.
Non enim expedivit stulto deliciae: neque opus est sa-
pientie ubi non est sensus. Magis enim dicitur
insipientia: quia servus durus non emendabi-
tur verbis. Si enim intellexerit: non obediet. Et
in aures imprudentis noli quicquam dicere: ne forte
irrideat sapientes sermones tuos. Et ne dederis
sanctum canibus. neque miseritis margaritas
vestras ante porcos: ne forte conculcent ea pedi-
bus suis. et conversi disrumpant vos. Oportet
itaque ut huiusmodi homines spiritualium sensuum arcana

necessitate celanas. In corde meo abscondi
eloquia tua: ut non peccem tibi. Sed dices
forsitan. Et quibus divinarum scripturarum dispensan-
da sunt sacramenta. Docet te sapientissimus
salomon. Date inquit ebrietatem hiis qui
in tristitia sunt et vinum bibere hiis qui in doloribus sunt
ut obliviscantur paupertatis et dolorum suorum
non meminerint amplius. id est. hiis qui peni-
tudine actuum preteritorum merore atque tristitia
deprimuntur. spiritualis scientie iocunditate velut vi-
num quod letificat cor hominis affluenter infun-
dite eos salutaris verbi crapula refovete:
ne forte iugitate meroris ac letali despe-
ratione demersi huiusmodi tristitia absorbe-
antur qui eiusmodi sunt. De illis vero qui in tepore
ac negligentia constituti nullo cordis sui
dolore mordentur: ita dicitur. Nam qui suavis
et sine dolore est: in egestate erit. Omnia ergo
potes cautione devita: ut ne vane glorie
amore detentus illius quos propheta collaudavit
particeps esse non possis. qui pecuniam suam
non dedit ad usuram. Omnis enim qui eloquia dei
de quibus dicitur. eloquia domini eloquia casta. argen-
tum igne examinatum. probatum terre purgatum
septuplum. humane laudis amore dispensat
pecuniam erogat ad usuram: non solum nulla
pro hac laude premia. sed etiam supplicia me-
riturus. Ob hoc enim pecuniam domini maluit pro-
fligare: ut ex ea temporalem consequeretur ipse mer-
cedem non ut dominus sicut scriptum est veniens re-
ciperet quod suum est cum usura. Duabus autem ex cau- xviii
sis inefficax est spiritualium rerum constat esse doctri-
na. Nam aut ille qui docet inexperta commendans
vacuo verborum sono instruere nititur auditorem:
aut certe nequam ac vitiis refertus audi-
tor spiritualem salutaris viri sanctamque doctrinam
obdurato corde non recipit. De quibus dicitur
per prophetam. Excecatum est cor populi huius et auribus
graviter audierunt. et oculos suos concluse-
runt: ne quando videant oculis et auribus suis au-
diant et corde intelligant et convertantur et sa-
nem eos illos. Nonnumquam tamen dispensationis xix
nostri dei qui omnes homines vult salvos fieri et ad
agnitionem veritatis venire munifica liber-

tate concreditur: ut is qui dignum se evangelice predicationi irreprehensibili conversatione prebuit pro salute multorum spiritualis doctrine graciam consequatur. Quibus autem modis etiam carismata curationum ad expellendos demones a domino concedantur: consequens est ut simili disputatione pandamus. Quam consurgentes ad refectionem in vesperam reservemus: quia efficacius semper corde percipitur quicquid sensim et absque nimio labore corporis intimatur. Explicit collatio prima nesterotis. Incipit collatio eiusdem secunda de divinis carismatibus. XV. cap. I.

Post synaxim vespertinam ad repromissam narrationem intenti, ipso presidente pariter ex more consedimus. Cumque silentium aliquamdiu pro senis reverentia preberemus: taciturnitatem nostram tali prosecutus est eloquio. Usque ad spiritualium rationem carismatum precedentis disputationis ordo pervenit: quam tripertitam esse maiorum traditione percepimus. Prima siquidem curationum causa est cum pro merito sanctitatis electos quosque ac iustos viros signorum gratia comitatur: sicut apostolos multosque sanctorum signa ac prodigia fecisse manifestum est auctoritate domini dicentis. Infirmos curate mortuos suscitate leprosos mundate demones eicite: gratis accepistis gratis date. Secunda cum ob edificationem ecclesie vel eorum qui infirmos suos offerunt: vel eorum qui curandi sunt fidem, sanitatum virtus etiam a peccatoribus et indignis procedit. De quibus salvator in evangelio. Multi inquit dicent mihi in illa die domine domine nonne in nomine tuo prophetavimus et in nomine tuo virtutes multas fecimus: et tunc confitebor illis quia numquam novi vos. Discedite a me operarii iniquitatis. Et e contrario si offerentium vel infirmorum desit fides etiam illos quibus curationum dona collata sunt: non sinit sanitatum exercere virtutes. De qua re lucas evangelista: et non poterat inquit ihesus facere inter eos virtutes propter incredulitatem illorum. Unde idem dominus. Multi inquit leprosi erant in israel sub elizeo propheta: et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus. Tercius curationum modus etiam colludio demonum fabricatur: ut dum homo manifestis criminibus obligatus propter admirationem signorum sanctus ac dei famulus creditur: eius imitationem et per hoc obviationum emulatio suadeatur. et per hoc obtrectationis aditu reserato etiam religionis sanctitas infametur: vel certe ut is qui dona sibi credit inesse sanitatum cordis elatus graviori elidatur ruina. Inde est quod invocantes eorum nomina quos nulla merita sanctitatis nec ullos spirituales fructus habere cognoscunt: urri se eorum meritis ac de obsessis corporibus effugari simulant. De quibus in deuteronomio. Si surrexerit inquit in medio tui propheta aut qui somnium se vidisse dicat et predixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est: et dixerit tibi eamus et serviamus diis alienis quos ignoras: non audias verba prophete illius aut somniatoris: quia temptat vos dominus deus vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Et in evangelio. Exsurgent inquit pseudo prophete et pseudo christi et dabunt signa et prodigia: ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Quapropter numquam admirari eos qui hec affectant in his virtutibus oportet: sed potius inspicere utrum vitiorum omnium expulsione et morum emendatione perfecti sint. Quod utique non pro alterius fide aut diversis causis: sed pro unicuiusque studio dei gratia conceditur. Hec namque est actualis scientia que alio nomine caritas ab apostolo nuncupatur et omnibus linguis hominum et angelorum et plenitudini fidei que etiam montes transferat et omni scientie ac prophetie et distributioni omnium facultatum: ipsi postremo glorioso martirio apostolica auctoritate prefertur. Nam cum enumerasset universa carismatum dona: alii datur per spiritum sermo sapientie alii sermo scientie alii fides alii gratia sanitatum alii

operatio virtutum et reliqua: de caritate dictu
rus quemadmodum eam cunctis pretulerit karismati
bus paucis adiuncte et adhuc super modum
excellentiorem vobis viam demonstro. Per
quod evidenter ostenditur perfectionis atque beatitudinis
summam non in illorum mirabilium operatione sed in
caritatis puritate consistere. Nec inmerito. Omnia
enim evacuanda ac destruenda sunt: caritas vero
in perpetuo permansura. Ideoque a patribus nostris operationes
istas signorum numquam videmus affectatas: quin
immo cum ea per spiritus sancti gratiam possideret numquam exer
cere voluerunt: nisi forte extrema illos et in
iii evitabilis necessitas coartasset. Sicut et ab
abbate machario qui habitationem scithiotice
solitudinis primus invenit: mortuum suscitatum
esse meminimus. Nam cum hereticus quidam qui eu
nomii perfidiam sectabatur simplicitatem catho
lice fidei arte dialectica subvertere conaretur:
magnamque hominum multitudinem decepisset: ro
gatus a catholicis viris qui ruina tante
subversionis gravissime movebantur beatus ma
charius ut simplicitatem totius egipti ab in
fidelitatis naufragio liberaret advenit.
Quem cum hereticus arte dyalectica fuisset
aggressus et aristotelicis ignorantem spinis
vellet adducere: beatus macharius apostolica illius
loquacitatem eius brevitate concludens non est inquit in verbo
regnum dei sed in virtute. Eamus igitur ad sepul
chra et nomen domini super mortuum quem primus
inventus fuerit invocemus: ac sicut scriptum est oste
damus ex operibus fidem nostram ut manifestissime
recte fidei documenta eius testimonio decla
rentur et perspicuam veritatem non iam disputa
tione verborum sed virtute signorum et illo quod non
potest falli iudicio comprobemus. Quo audito
hereticus coram circumstante plebe pudore
constrictus cum ad presens prebere se conditioni
proposite simulasset assensum seque affuturum
in crastinum promisisset: postero die expecta
tibus universis qui studiosius ad conditum
locum spectaculi huius cupiditate confluxe
rant: exterritus de conscientia sue infidelitatis
aufugit ac protinus ab universo egipto trans
migravit. Quem cum beatus macharius usque
ad horam nonam cum populis prestolatus per sua
conscientia declinasse vidisset: assumens plebem
que ab ipso fuerat depravata ad condita
sepulchra perrexit. Nunc autem egiptiis more
illi fluvius invexit alveus ut quoniam universa non
illius latitudo instar cuiusdam pelagi non
parvo anni tempore solita aquarum eruptione
contegitur ita ut nulla tunc cuiquam humandi
copia humani corporis tribuatur nisi potius
consuetudinem decursam corpora mortuorum
pigmentis condita redolentibus in editiori
bus cellulis recondant. Nam madens ebrietate
continua terra illius solum humandi arcet offi
cium. Si qua enim cadavera defossa susceperit
eluvione ad superficiem sua inundationum im
manitate compellitur. Cum igitur antiquissimo
cuidam cadaveri beatus macharius astitisset: o
homo inquit si venisset huc mecum hereticus
ille filius perditionis et astante ipso nomen
christi dei mei invocans exclamassem: utrum
ne coram his quos pene eius fuerunt fraude sub
versi surrecturus fuisses edicito. Tunc ille co
surgens annuentis voce respondit. Quem interro
gans abbas macharius quid nam fuisset
aliquando cum frueretur hac vita vel qua hominum
fuisset etate et si nomen christi tunc temporis co
gnovisset: ille sub antiquissimis regibus vixisse
vixisse respondit christique nomen asseruit illis
se nec audisse temporibus. Cui rursus beatus
macharius: dormi inquit in pace cum ceteris in
tuo ordine a christo tu in fine temporum suscita
dus. Hec igitur eius virtus et gratia que tunc in ipso
fuit semper fortasse latuisset: nisi eum neces
sitas totius provincie periclitantis et erga christum ple
na devotio amorque sincerus istud exercere
miraculum compulisset. Quod utique ut ab eo fieret
non ostentatio glorie sed caritas christi et totius
populi extorsit utilitas: ut beatum quoque heliam fecis
se regnorum liber manifestat: quod ignem de celo super
hostias impositas presente caterva descendere pos
tulavit ut periclitantis pseudoprophetarum presti
giis fidem totius populi liberaret. Quid etiam iiii
abbatis abrahe [illegible] commemore
id est simplex pro simplicitate

moꝝ et ĩnocentia cognominatur? Quītū
metendi gr̃a ad egiptū de hemo diebus
quīquagesime precessisset: a mulier quedam
paruulū suū lactis ĩopia iā tabidum
atq₃ semineceꝫ pferente lacrimosis pcib₃
fuisset obstrictus: calicē ei aque potādū
impsso crucis signaculo dedit. Cui haustu
cōfestim mirū ĩ modū arida iā penitus
ubera copia lactis redundāte cōfluxerūt.
Cap v
Vel cū idē ipe pgens ad uicū īuitatus ē
illudenciū turbis q̄ subsannātes ostendebāt
ei quēdā hoīem cōtracto genu mltis iā
ānis gressus officio destitutū ⁊ antiqua
debilitate reptante ac temptantes eū ostē
de qiebāt abba abrahā si seruus dei es
et restitue hūc pstine sanitati ut nomē xp̄i
quē colis vanū nō eē credam? Tūc ille cō
festim īuocato xp̄i noīe: iclinās se appre
hendēs aridū pedem hoīs traxit. Cuius
tactu cōtinuo siccū genu ĩcuruūq₃ direc
tū ē: ac recepto usu gressiuū quē obliui
oni iā tradiderat ānosa debilitas letus
Cap vi
abscessit. Hii itaq₃ uiri nichil sibi pro ta
liū mirabiliū ĩutute donabāt: q̄a hec nec
suo merito agi sed dn̄i mīa fatebāt apli
cis ūbis ĩ admiratōe signoꝝ hūanā glaꝫ
refutantes. Viri fr̄es qd̄ miramī ĩ hoc ā
nos q̄d ĩtuemī q̄si ĩutute nr̄a ā pietate fe
cerimus hūc ambulare? Nec quēq₃ ĩ do
nis ac mirabilib₃ dei sꝫ potius ex ppriis
ĩututū fructib₃ pdicandū esse censebāt: qui
industria mētis et opm ĩtute generāt.
Plerūq₃ eīn ut sup iā dc̄ū ē hoīes mēte
corrupti reprobi circa fidē ĩ noīe dn̄i et
demonia expellūt ⁊ ĩututes maxīas ope
rantur. De q̄b₃ apli cū causarētur et di
cerēt preceptor uidim⁹ quēdā ĩ noīe tuo
eicientē demonia ⁊ phibuim⁹ eū: q̄ nō
sequitur nobiscū. licet eisdē ad pn̄s r̄ndeit
xp̄s nolite phibere. q̄ eīn nō ē aduersus
vos pro vobis ē. tn̄ eis ĩ fine dicentibus
dn̄e dn̄e nōne ĩ noīe tuo pphetauim⁹ et ui
tutes mltas fecim⁹ r̄nsurū se eē testat̃
q̄a nūq̄ noui vos discedite a me opariī
iniq̄tatis. Et idcirco ⁊ istos q̄b₃ hāc glam
signoꝝ atq₃ ĩtutū pro merito sc̄itatis ipe
concessit: ne ĩ hiis extollātur āmonet dicēs.
Nolite gaudere q̄a demoīa vob subiciūtur
gaudete aūt q̄a noīa vr̄a scripta sūt in celis.
Denīq₃ ipe auctor signoꝝ oīm atq₃ ĩtutū
cū ad doctrine sue magisteriū aduocaret
discipulos qd̄ ab eo veri atq₃ electissimi sec
tatores peculiariter disc̄e deberēt euidenter
ondit. Venite inq̄ ⁊ discite a me nō utiq₃
ut demōes celesti ptate pellatis: nō ut le
psos emūdetis. nō ut cecos illūinetis. non
ut mortuos suscitetis. Hec eīn etiā si per
quosdā seruos meos operor nō pt se in
serere laudib₃ dei hūana condicio: n⁹ ullā
sibi in hoc minister ⁊ famulus decerpere portionē
ubi solius diuinitatis ē gl̄a. Vos aūt inquit
hoc discite a me: q̄a mitis sū et hūilis cor
de. Hoc ē qd̄ cūctis generalr̄ discē ⁊ exerce
possibile est: opa aūt signoꝝ ac ĩtutū nō
semp necc̄ia nec oīb₃ conceduntur. Humilitas
ē ergo oīm magistra ĩtutū. Ipa ē celestis edi
ficii firmissimū fundamentū. Ipa ē donum
ppriū atq₃ magnificū saluatoris. Ista ē
tem uniūsa mirac̄la que xp̄s opatus ē sine
periculo elatōis exercet: q̄ mitē dn̄m nō sub
limitate signoꝝ sꝫ paciēcia atq₃ hūilitatis
ĩtute sectatur. Cui nō ĩ mūdis spiritib₃
ĩperare ā languētib₃ sanitatū dona ɔferre
ā aliqd̄ signū mirabile ꝑplis gestit. q̄uis
ĩ ostentatōib₃ suis xp̄i ĩuocet nomē: tamē
alienus a xp̄o ē q̄a hūilitatis magistrum su
perba mēte nō sequitur. Nā etiā ad patrem
remeās ut q̄ddā cōderet testamentū hoc
discipulis suis reliq̄t: mandatū nouū do vo
bis ut diligatis ĩuicē. Statimq₃ subiūxit. In
hoc cognoscēt oēs q̄a mei estis discipuli:
si dilectōem habueritis adinuicē. Nō aūt si
signa atq₃ ĩtutes similiter feceritis: sed si
ĩuicē dilectōem habueritis. quā ĉtū
est nisi mites atq₃ hūiles seruare nō posse
Quapp̄t nūq̄ monachos. pbos nec ĩ
bo cenodoxie vacuos nr̄i maiores eē dixe
rūt: q̄ semetipos exorcistas corā hoīb₃

profitentur: et inter admirantium turbas
hanc quam vel meruerunt vel presumpserunt gratiam
iactantissima ostentatione diffamant. Sed in
cassum. Qui enim innititur mendaciis hic pascit
ventos. Idem ipse sequitur aues volantes. Sine
dubio enim eueniet ei illud quod in prouerbiis dicitur.
Sicut venti et nubes et pluuie manifestis-
sime sunt. ita qui gloriatur in dato falso. Et ideo
si quis coram nobis horum aliquid fecerit. non de ad-
miratione signorum sed ornatu morum debet apud
nos esse laudabilis: nec utrum demonia ei sub-
iecta sint sed caritatis membra que descripsit apostolus
viij. possideat inquirendum. Et reuera maius
miraculum est. de propria carne fomitem eradicare
luxurie. quam expellere immundos spiritus de corporibus
alienis: et magnificentius signum est uirtute
patientie truculentos motus iracundie cohibere.
quam aeris principatibus imperare. plus quoque est
exclusisse edacissimos de corde proprie tristi-
tie morbos. quam ualitudines alterius febresque
corporeas expulisse. Postremo multis mo-
dis preclarior uirtus sublimiorque prouectus
est anime proprie curare languores: quam corporis ali-
eni. Quanto enim hec sublimior carne est tanto
prestantior est eius salus: quantoque preciosioris
excellentioris que est substantie tanto grauioris ac
perniciosioris est ruine. Et de illis quidem
ix. curationibus ita beatissimis apostolis dicitur. Nolite
gaudere quia demonia subiciuntur. Hoc enim fa-
ciebat non eorum potestas. sed uirtus domini nominis
inuocati. Ideo ergo monentur ut ex parte ni-
chil sibi beatitudinis aut glorie audeat vendicare.
que dei tantum potencia ac uirtute perficitur: sed
ex illa uite sue cordisque intima puritate
ob quam nomina eorum inscribi meruerint in celis
x. Et ut hoc ipsum quod diximus vel testimoniis ve-
terum vel diuinis oraculis approbemus: quid
beatus pafnutius vel de admiratione signorum vel
de gratia senserit puritatis primo quam angeli re-
latione commouerit ipsius uirtutis atque ex-
perimentis verius proferamus. Hic namque
ita multis uiginti annis districtione precipua
ut crederet se etiam carnalis concupiscentie laqueis
penitus absolutum eo quod incentiuis infestatio-
nibus demonum quibus diu aperteque conflixe-
rat superiorem se factum esse sentiret: dum aduenientibus
sanctis uiris pulmentum lentiule quod
illi athera nominant prepararet manus eius
in clibano ut assolet flamma superuolitante
combusta est. Quo facto contristatus magnum
in modum cepit secum tacitus voluere. Cur ignis
inquietus mecum non habet pacem: cum duriora in
demonum certamine bella compressit? Aut quemadmodum me
in illo metuendo examinis die pertransiturum ille
ignis inextinguibilis et inquisitor meritorum omnium
non tenebit: cum nunc extrinsecus hic temporalis ac
paruulus non pepercit? Cumque estuanti huiusmodi
cogitationibus atque tristicia sopor subito supre-
sisset: aduenientes angelus domini tunc inquit pa-
fnuti tristis es quod necdum tibi paratur sit ignis
iste terrenus: cum adhuc resideat in membris tuis
carnalium motuum necdum ad purum excocta
commotio? Cuius radices donec in tuis uigent
medullis: ignem istum materialem nequaquam tibi
pacificum esse patiuntur. Quem utique innoxium
alias sentire non poteris: nisi omnes intrinsecos motus
huius indiciis in temetipso experiaris extinctos.
Vade et apprehende nudam et pulcherrimam uirgi-
nem et si illam tenens tranquillitate cordis tui inmo-
bilem estusque carnales pacificos intra senseris
perdurasse: huius quoque uisibilis flamme mitis atque in-
noxius in modum illorum trium puerorum in babilonia
eorum te adlambet attactus. Itaque senex ex
huiusmodi reuelatione perculsus. non quidem experimen-
ti diuinitus demonstrati pericula consulunt:
sed interrogans conscienciam suam. et puritatem sui
cordis examinans. nec adhuc pondus castio-
nie sue huius probationis ponderi compensare con-
iectans. non mirum est ait si cedentibus michi immun-
dorum spirituum preliis. aduistiones ignis quas
dissimus congressibus demonum inferiores esse cre-
debam. adhuc aduersum me sensero seuientes.
Maior quippe est uirtus ac sublimior gratia. inter-
nam libidinem carnis extinguere quam nequitias de-
monum extrinsecus irruentes signo domini ac uir-
tutis altissime potentia subiugare: vel de obsessis
corporibus nominis domini inuocatione propellere. Huc
usque abbas nesteros orationem de vera carismatum

maturum operationem consummans: nos ad sanctum ioseph cellam que sex ferme milibus ab ipso erat, perquirentes doctrine sue institutionem perductus est.

Explicit collatio secunda nesterotis abbatis. Incipit collatio prima beati ioseph de amicitia Sextadecima. c. i

Beatus ioseph cuius nunc instituta ac precepta pandenda sunt, unus ex tribus quorum in prima collatione fecimus mentionem clare admodum familie ac primarius civitatis sue intra egiptum fuit que appellatur thimus: et ita non solum egiptiaca sed etiam greca facundia edoctus diligenter ut vel nobis vel hiis qui eloquium egiptiacum penitus ignorabant non ut ceteri per interpretem sed per semetipsum elegantissime disputaret. Qui cum institutionem suam nos desiderare sensisset: percunctatus primum utrum germani essemus atque a nobis audiens quod non carnali sed spirituali essemus fraternitati devincti: nosque ab exordio renuntiationis nostre tam in peregrinatione quam ab utroque nostrum fuerat obtentu milicie spiritualis arrepta quam in cenobii studio individua semper coniunctione sociatos tali usus est sermonis exordio.

Cap. ii. Amicitiarum atque sodalitatum multa sunt genera: que diversis modis humanum genus dilectionis societate conectunt. Quosdam enim precedens commendatio primum notitie post etiam amicitie fecit inire commercia: in quibusdam vero contractus quidam seu dati accepti vel defectio caritatis federe copulavit. Quosdam negotiationis seu milicie vel artis atque studii similitudo atque consortium amicitiarum vinculis nexuerunt: per quam ita etiam efferata sibi invicem corda mansuescunt ut etiam hii qui in silvis ac montibus latrociniis gaudent et effusione humani sanguinis delectantur suorum scelerum participes amplectantur ac foveant. Est etiam dilectionis et aliud genus quod nature ipsius instinctu et consanguinitatis lege conectitur quo vel contribules vel coniuges vel parentes seu fratres ac filii naturaliter ceteris preferuntur: quod non solum humano generi verum etiam omnibus alitibus atque animantibus inesse deprehendimus. Nam pullos vel catulos suos naturali affectu instigante sic protegunt atque defendunt: ut frequenter etiam pro ipsis se periculis mortique non metuant. Denique etiam illa bestiarum ut serpentium vel alitum genera que intollerabilis feritas ac letale virus ab omnibus separata esse comit ut sunt basilisci vel monocerotes vel grypes cum etiam visu ipso pestifera esse dicantur: inter semetipsa pro origine ipsius affectionisque consortio pacata et innoxia perseverant. Sed hec omnia que diximus caritatis genera sicut malis et bonis feris etiam atque serpentibus videmus esse communia: ita etiam usque in finem tantum esse perdurare non posse. Etenim interrumpit ea frequenter ac dividit locorum distractio et oblivio temporalis: et verbi vel causa negotiorumque contractus. Ut enim ex diversis vel lucri vel libidinis vel consanguinitatis ac necessitudinum variarum societatibus acquiri solent: ita intercidente qualibet divortii occasione solvuntur. In hiis igitur cunctis unum genus est insolubile caritatis quod non commendationis gratia non officiorum vel munerum magnitudo contractus quilibet ratio vel nature necessitas iungit: sed similitudo virtutum. Hec inquam est que in nullis unquam casibus scinditur. Quam non solum dissociare vel delere locorum vel temporum intervalla non prevalent: sed nec mors quidem ipsa divellit. Hec est vera et indisrupta dilectio: que geminata amicorum perfectione ac virtute concrescit. Cuius semel initum fedus non dissidentium varietas non contentiosa disrumpet contrarietas voluntatum. Ceterum multos novimus in hoc proposito constitutos: qui cum pro caritate christi flagrantissima essent sodalitate devincti, non perpetuo eam nec indisrupte servare potuerunt: quia licet bono societatis principio inivissent non tamen uno nec pari studio arreptum propositum tenuerunt. Fuitque quedam inter eos temporalis affectio quia non equali utriusque virtute sed unius patientia servabatur. Que quamvis ab uno magnanimiter atque infatigabiliter teneretur: necesse est tamen eam alterius pusillanimitate disrumpi. Infirmitates namque eorum qui tepidius perfectionis expetunt sanitatem: quantalibet fortium tolerantia sustineantur: ab ipsis tamen qui infirmi sunt non feruntur. Habent enim insitas sibi commotionum causas que eos quietos esse non sinant: ut solent hii qui carnali egritudine detinentur stomachi sui infirmitatisque fastidia cocorum vel ministrantium negligentiis imputare

Et quantulibet huius obsequium sollicitudo deseruiat: nichilominus tamen famis tantis sive immoderationis astringe: quas sibi utique vitio valitudinis sue inesse non sentiunt. Quocirca hec est amicitie ut diximus fida indissolubilisque unitio: que sola virtutum parilitate federatur. Dominus enim inhabitare facit unanimes in domo. Et idcirco in hiis tamen indisrupta potest dilectio permanere in quibus unum propositum ac voluntas unum velle ac nolle consistit. Quam si vos quoque cupitis inviolabilem retentare: festinandum est vobis ut expulsis primitus vitiis mortificetis proprias voluntates. et ut uno studio atque proposito illud quo propheta admodum delectatur strenue impleatis. Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare fratres in unum. Quod non localiter sed spiritualiter oportet intelligi. Nichil enim prodest si moribus atque proposito dissidentes una habitatione iungantur: nec obest pariliter virtute fundatis. locorum intervalla disiungi. Apud deum namque morum cohabitatio: non locorum unita fratres habitatione coniungit. Nec potest umquam pacis integritas custodiri: ubi voluntatum diversitas invenitur.

Cap. iiii.

Germanus. Quid ergo si uno volente perficere aliquid quod secundum deum commodum et salubre perspexerit: alius non prestet assensum.

Cap. v.

Joseph. Idcirco diximus plenam atque perfectam amicitie gratiam nisi inter perfectos viros eiusdem virtutis perseverare non posse: quos eadem voluntas unumque propositum aut numquam aut certe raro diversa sentire aut in hiis que ad profectum spiritualem pertinent vite patitur dissidere. Quod si calorose ceperint contentionibus estuare: liquet utique eos numquam secundum regulam quam prediximus fuisse concordes. Sed quia nemo potest a perfectione habere principium nisi qui ab ea ceperit fundamento: et vos non quanta sit eius magnitudo sed quemadmodum ad eam pervenire possitis inquiritis: necessarium reor ut paucis vobis regulam eius ac tramitem quendam per quem gressus vestri dirigantur aperiam ut patientie ac pacis bonum facilius obtinere possitis.

Cap. vi.

Prima igitur sunt vere amicitie in contemptu substantie mundialis: et omnium que habemus rerum despectione fundamina. per quam ei iniustum atque impium est: si post abrenuntiatam mundi et omnem que in eo sunt vanitatem preciosissime fratris dilectioni supellex vilissima que superfuit preferatur. Secundum est ut ita suas unusquisque resecet voluntates ne se sapientem atque consultum esse iudicans: suis malit quam proximi diffinitionibus obedire. Tertium est ut sciat omnia etiam que utilia ac necessaria estimat postponenda bono caritatis ac pacis. Quartum est ut credat iustis nec iniustis de causis penitus irascendum. Quintum ut adversum se iracundiam fratris etiam sine causa conceptam eodem modo quo suam curare desideret sciens equaliter sibi perniciosam alterius esse tristitiam ac si adversus alium ipse moveatur: nisi eam quantum in se est etiam de fratris mente depulerit. Postremum illud est quod generale vitiorum omnium peremptorium esse non dubium est: ut se de hoc mundo credat cotidie migraturum. Que persuasio non solum nullam in corde tristitiam residere permittit: verum etiam universos concupiscentiarum ac peccatorum omnium comprimet motus. Hec igitur quisque tenuerit: amaritudinem ire atque discordie nec pati poterit nec inferre. His autem cessantibus cum primum ille emulus caritatis in cordibus amicorum tristitie sensim venena diffuderit: necesse est ut frequentibus iurgiis paulatim dilectione tepefacta amantium corda diu exulcerata quandoque dissociet. Nam quomodo per callem perfecte discretionis ingrediens in quo ab amico umquam suo poterit dissidere: qui primam litium causam que ex parvulis rebus vilissimisque materiis generari solet. nichil suum vindicans radicitus amputaverit: illud quod in actibus apostolorum legimus de unitate credentium omnium virtute custodiens multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat. sed erant illis omnia communia. Deinde quemadmodum ab eo seminarium dissensionis exurget qui non sue sed fratris serviens voluntati domini atque auctoris sui fuerit imitator effectus: qui loquens ex persona hominis quem gerebat non veni inquit ut facerem voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Quo autem modo ullum contentionis fomitem suscitabit qui de intelligentia ac sensu suo non tam proprio iudicio quam fratris decreverit examini: pro eo scilicet arbitrio vel probans sua inventa vel improbans evangelicum illud pii cordis humilitate consumans

decurpatur non sicut ego uolo sed sicut tu uis.
Aut quid uoce aliqua uel opere fratrem mestificet admit-
tet qui bono patientie nichil iudicat esse preciosius?
domine illius sine non amittens memoriam: in hoc
cognoscent omnes quia mei estis discipuli si dilectionem
habueritis in inuicem: per quam uelut speciali
signaculo gregem ouium suarum in hoc mundo
uoluit christus agnosci atque hoc a ceteris ut
ita dixerim caractere discerni? Qua uero ex
causa uel in se recipere uel in alio residere rancorem
tristicie sustinebit? cum summa diffinitio eius
uideatur que perniciosa et illicita est iustitia tristis
esse non posse eodemque se modo succensentem si-
bi fratri orare non posse. cum quis fratri suo ipse suc-
censeat uirgatam illam domini saluatoris humili
corde retinebit sentiam: si offers munus
tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia fra-
ter tuus habet aliquid aduersum te relinque ibi munus
tuum ante altare et uade prius reconciliari fratri
tuo et sic ueniens offer munus tuum? Nichil
enim proderit si te quidem asseras non irasci et cre-
das te illud implere mandatum quo dicitur sol
non occidat super iracundiam uestram. et quia irasci-
tur frater suo reus erit iudicio alterius uero tristi-
ciam quam delinire tua mansuetudine potui-
sti contumaci corde despicias. Eodem namque
modo preceptis domini preuaricator pleteris.
Qui enim dixit te irasci aduersum alium non de-
bere dixit nec alterius contemptui debere tristiciam:
quia non interest apud deum quod omnes homines uult sal-
uos fieri utrum te an alium quempiam perdas. Unius
siquidem est libet interitus ei nascitur detrimentum: itidem
quia illi cui omnium grata perditio est unum lucrum
uel tua uel fratris morte conquiritur. Quemadmodum
postremo poterit uel tenuem contra fratrem re-
tinere tristiciam: qui se credit cotidie ymo con-
vij
tinuo hoc stilo imbutus. Sicut igitur nichil
preponendum est caritati: ita furori uel iracundie
nichil est econtrario postponendum. Omnia namque
quamuis utilia ac necessaria uideantur spernenda
sunt: tamen ne ire perturbatio euitetur. Et omnia etiam
que putantur aduersa sustinenda atque toleranda
sunt ut dilectionis pacisque tranquillitas illibata
seruetur: quia nichil ira atque tristicia perniciosius

viij
quicquam nec caritate utilius est credendum. Iam
quemadmodum carnales adhuc et imbecilles fratres ob
uile terrenarum substantiam cito commitus uile discus-
sione: ita etiam inter spirituales quoque contingit pro intellectu
diuerso ne tanta discordiam ex qua sine dubio conten-
tiones rixeque uborum quas apostolus dampnat plerique
consurgunt unum commune diuorcia inter unanimes
fratres hostis atque inuidus atque malignus inmiserit.
Uera est namque sapientissimi salomonis illa sententia.
Odium suscitat contentio: uniuersos uero qui non conten-
dunt protegit amicitia. Quapropter ad conseruandam
perpetuam et indiuiduam caritatem nichil proderit pro-
prium tantum abscidisse dispendium quod nasci solet
materiam de rebus caducis atque terrenis: et uniuersa despex-
isse carnalia atque omnium quibus necessitas usus indiget
usum indiscretam concedere fratribus permisisse: nisi et
secundam quam pro specie spiritualium sensuum nasci solet
similiter abscidentes amputemus in omnibus humiles sen-
sus et concordes uoluntates. Memini namque cum me
adhuc adhererent consorcio fratrum etas hortaretur
iuniorem: huiusmodi nobis intelligentiam uel in moralibus
disciplinis uel in scripturis sacris frequenter insertam: ut
nichil eadem ueritate nichilque rationabilius crederemus.
Sed cum in unum conuenientes sententias nostras prome-
re cepissemus: quedam communi examinatione discussa: primum
ab altero falsa et noxia uocabantur. Mox deinde
ut perniciosa communi pronunciata iudicio dampna-
bantur: que tamen prius infusa a diabolo uelut
luce fulgebant: ut facile potuissent generare
discordiam nisi preceptum seniorum uelut diuinum quoddam
mirabilium custoditum ab omni nos contentione re-
uocasset: quo ab illis legali quadam sanctione
perscriptum est: ut neuter nostrum plus iudicio suo
quam fratris crederet si nunquam uellet diaboli callidi-
tate deludi. Etenim sepe illud apostolus dicit probatum
est eueniens: ipse enim sathanas transfigurat se in an-
gelum lucis ut obscuram ac tetram caliginem
sensuum pro uero sue lucis fraudulenter effundat.
Qui nisi humili ac mansueto corde suscepti
maturissimi fratris uel probatissimi senioris examine seruetur
examinati et eorum iudicio diligenter excussi et abi-
ciantur et recipiantur a nobis: sine dubio uenerantes
in cogitationibus nostris pro angelo lucis angelum
tenebrarum suggestione feriemur interitu. Quam

presumptione impossibile est evadere propria iudicio
suo confidentem nisi humilitatis vere amator et exe-
cutor effectus: illud quod apostolus magnopere depre-
catur omni contritione cordis impleverit. Si qua ergo
inquit consolatio in christo si quod solatium caritatis
si qua viscera miserationis implete gaudium meum
ut idem sapiatis: eandem caritatem habentes: unani-
mes id ipsum sentientes nichil per contentionem neque per i-
nanem gloriam: sed in humilitate superiores vobismet
ipsis alterutrum arbitrantes. et illud alterutrum ho-
nore pervenientes ut plus unusquisque consorti suo
scientie et sanctitatis ascribens summam discretionis vere
in alterius magis quam in suo credat stare iudicio.

Cap xiii

Sepe enim accidit sive illusione diaboli sive in-
cursu erroris humani quo nullus est in hac carne
qui falli velut homo non possit: ut et ille interdum
qui acrioris ingenii scientieque maioris est aliquid fal-
sum mente concipiat et ille qui tardioris ingenii ac
minoris est meriti rectius aliquid veriusque persentiat.
Et ideo nullus sibi quamvis sententia preditus iam tutio-
re persuadeat: quod possit collatione alterius non
egere. Nam etiam si iudicium eius diabolica non fal-
lat illusio: elationis tamen et superbie graviores la-
queos non evadet. Quis enim hoc sibi absque inge-
nti poterit usurpare presumptione: cum vas electionis in
quo christus ut ipse professus est loquebatur: ob hoc se so-
lummodo se asserat iherosolimam conscendisse
ut cum suis coapostolis evangelium quod gentibus reve-
lante et cooperante domino predicabat secreta ex-
aminatione conferret. Per quod ostendit non solum
unanimitatem atque concordiam per hec precepta ser-
vari: verum etiam securitas diaboli adversantis insidi-

Cap xiii

as et illusionum laqueos non timeri. Denique in
tantum virtus caritatis extollitur: ut eam beatus iohannes
apostolus non solum rem dei sed etiam deum esse pronunciat di-
cens. Deus caritas est: et qui manet in caritate in deo
manet et deus in eo. Nam usque adeo illam divinam
esse perspicimus: ut illud apostoli manifestissime vi-
gere sentiamus in nobis: quoniam caritas dei diffusa
est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui habitat in nobis.
Quod tale est: ac si dicat. Quoniam deus diffusus est
in cordibus nostris per spiritum sanctum qui habitat in nobis:
qui etiam cum ignoremus quid debeamus orare interpellat pro
nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur
corda: scit quid desideret spiritus: quia secundum deum pos-
tulat pro sanctis. Illam igitur caritatem que deus

Cap xiiii

possibile est omnibus exhiberi: de qua beatus apostolus. ergo
dum tempus habemus inquit operemur bonum ad omnes ma-
xime autem ad domesticos fidei. Que in tantum
omnibus generaliter est exhibenda: ut eam etiam inimicis
nostris a domino iubeamur impendere. Nam diligite
inquit inimicos vestros. id est affectio
paucis admodum et hiis qui vel paritate morum
vel societate virtutum connexi sunt exhibetur: licet etiam
ipsa. multas in se differentias habere videatur.
Aliter enim parentes aliter coniuges aliter fratres aliter filii
diliguntur. Et in ipsa quoque horum affectuum necessitudine
magna distantia est: nec uniformis parentum
dilectio erga filios invenitur. Quod etiam iacob patri-
arche probatur exemplo. Qui cum esset duodecim filiorum
pater omnesque paterna caritate diligeret: tamen propensiori
ioseph dilexit affectu ut de eo aperte scriptura
commemoret. Invidebant autem ei fratres sui eo quod diligeret
eum pater suus scilicet non quod vir iustus et pater non val-
de diligeret ceteros plene et sed quod huic quasi typum domini
preferebat affectum dulcius quodammodo atque indulgentius
inhereret. Hoc etiam de iohanne evangelista legimus
evidentissime designatum: cum de ipso dicitur: discipulus
ille quem diligebat ihesus. cum utique et reliquos
undecim similiter electos ita precipua dilectione complexus
sit ut hoc etiam evangelica attestatione designet
dicens. Sicut dilexi vos: et vos diligite invicem.
De quibus et alibi dicitur. Diligens suos qui in
mundo erant: usque in finem dilexit eos. Sed huius
unius dilectio non erga reliquos discipulos teporem
caritatis. sed largiorem circa hunc superhabundantiam
amoris expressit. quam ei virginitatis privilegium
et carnis incorruptio conferebat. Que ideo vel-
ut sublimior non quadam exceptione signatur: quia
eam non odii comparatio sed affluentior gratia exu-
berantissimi amoris extollit. Tale aliquid etiam ex
persona sponse legimus in canticis canticorum dic-
tis. Ordinate in me caritatem. Hec enim est vera
caritas ordinata: que odio habens neminem quosdam
meritorum iure plus diligit. Queque cum gene-
raliter diligat cunctos: excipit tamen sibi ex hiis
quos debeat peculiari affectione complecti. Et rur-
sus inter ipsos qui in dilectione summi atque precipui sunt:

aliqs sibi q cetero affctu supextollat exter
xv pit. Econt nouim utina nesciremus nonllos
fcm tate ee obstinacois atq diutie ut tu vel
suos adusus frem l frs adus se senserit aios
excitatos ad dissilanda met sue csticia qui
ex indignacoe alterutre comocois exorta e;
secedetes ab eis qs huili satisfactoe atq colloqo
lenire debuerut. t aliqs psalmor incipiut de
cantare vsiculos. Qui du ptepta cord amari
tudine delinire se putat isultando augeret
qd stati extingue potuerut: si magis anxii
atq huiles ee voluisset. ut oportua copunctio
et ipor cordib medetur. et frm aios delinet.
Na illo utiqs mo pusillaimitat ymo supbie
sue uiciu palpat t nutriut poci qz extirpat
fomite iurgior: dnice illi ptepcois imemoes
q ait. Qui irascit fri suo reus erit iudicio: et si
recordat fueris q fr tu ht aliqd adusu te. relin
que ibi mun tuu ad altare t vade pus recon
siliari fri tuo t tuc veniens offeres mun tuu.
xvi In tm itq no vult ds nr nos alteri despcui
habe csticia ut si aliqd adusus nos fr habuit
nec munera nra suscipiat. i. nec oroes sibi a no
bis pmittat offerri: donec de aio ei tsticia
iuste l iniuste ne suscepta celeri satisfactoe tolla
mus. Neqz ei ait si ht vera qrela adusus te
fr tuus. relinque ibi mun tuu ad altare t vade
pus recosiliari ei: s si recordat fueris qa qa fr
tuus ht aliqd adusu te. i. si etia leue aliqd ac
vile sit quo fris i te fuit excitata commo
tio: et hoc meoria tua subita recordatoe pul
sauit. scias offerre te p tuar spualia mu
nera no debere: n pus qlibet ex causa orta
csticia de corde fris benigna satisfactoe depu
leris. Si itq euangelicus sermo et pro pterita
et minima simultate ac de exiguis aborta cau
sis satisfiere irascentib iubet: q de nob miseris
fiet q recetes t maximas caus modqz errore co
missas. ptinaci dissilatoe contepnim t isflati
diabolico tumore du huiliari erubescim au
ctores nos sme csticie denegam: at rebelli
spu subici pceptis dni dedignates. nequaqm
ea l obseruari debe l ipleri posse contendim?
Ecqz fit ut iudicates ea ipossibilia l icon
gruua pcepisse: efficiam scdm aplm no fac
tores sed iudices legis. Illud qz qbz lacrimis est xvii
deflendu: q nonlli fr m cu fuerit contumelia
t libet sermois sacessi alteri cui pia q ca lini
re desideat pcibz fatiget: cu audierit neqqm
debe adusus frem corripi retinei ne csticiam
scdm qd scptu e q irascit fri suo reus erit iu
dicio. t sol no occidat sup iracudia vram:
pclamat illico. Si paganus aliqs si scelaris
hoc fecisset a dixisset ista: rite debuit susti
neri. Qs at ferat frem ta grauis consciu culpe
a ta isoles de ore conuiciu pferete? Quasi uo
paciencia ifidelibz tm atq sacleg t no oibz sit ge
neralit exhibenda: a certe iracudia cont gen
tile noxia. contra frem utilis estianda: cu utiqz
ptinacitate metis obstinata comocio no dis
simile contra qcuiqz fuerit excitata sibi isferat de
trimetu. Quite at obstinacois ymo vecordie
e: ut nec sepam uboru pprietate brute metis stu
pore discernat? q no dicit ois q irascit alie
nigene reus erit iudicio qd fortasse poterat
scdm illor sensu cotra consortes nre fidei t co
usacois excipe: s significanter expssit euangelice
licuus sermo dices. Ois q irascit fri suo: re
erit iudicio. licet itaqz scdm regula veritat oem
hoiez frem debea accipe: tn hoc loco magis fi
delis ac nra conuersacoe particeps qz ethnicus
fris vocabulo designat. Illud uo qle e q m xviii
terdu patietes ee nos credim qa respondere
contepnim lacessiti: s ita comotos fres amara
taciturnitate l mo gestuqz irrisorio subsanna
m ut eos magis ad iracudia voltu tacito puo
cem qz tumido potuisset icitare conuicia: i co
nos estiantes minime apud dnm reos qa nichil
ore ptulim qd nos notare hoim iudicio aut
condempnare potuisset? qsi uo apud dnm uba
tmmodo t no papue volutas vocetur in
culpa. et opus solu pti t no etia votu ac p
positu heat in crimie: a hoc tm qd quisqz
fecerit p loquela. et no qd etia taciturnitate
studuicit i iudicio sit qrendu. No eni illa
fcie comocois sola qlitas. s etia ppositu irrita
tis inoxia e: et ideo no qadmod uiciu fuerit
excitatu. sed cu conflagrauerit uicio. vm iu

ditis mihi pꝑet examē. Cessis ei pati nō
ordo ē cōsitand᷒ admissi. Quid ei differt
utrū qs gladio ipse pemeit frēm an aliqua
ad morte fraude cōpuleit: cū ipius eū dolo l'
tme cōstet extinctū? Quasi uo ceci ī pceps
manu ꝓpa nō ipegisse sufficiat: cū sili sit
reus q pnū ꝛ imminēte iā fouee cū potueit r
uocare cōtēpseit: a ille solus ī cime sit q ma
ni sua ꝯpiā laqueaueit et nō eād is qui l'
parauerit l' ītexeseit laqueū l' eē cū potueit
auferre noluerit. Ita igit᷑ tacēe nichil pdest si
idcirco nob̄ indictam⁹ silenciū ut qd̄ aſſendū cō
uicio fuerat hoc taciturnitate faciam⁹: assilan
tes quisdā gestus qb; ꝛ ille quē curare nos opor
tuit vehemētiore mardescat iracūdia: et nos
sup hec oīa dāpno illi⁹ ac pditoē laudem᷑ quā
uo nō et ex hoc ipo q̄s criminosior sit q gl'am
sibi de fris voluerit pditoē cōqre. Utrq; ei tale si
lenciū erit eq̄lr noxiū: qa sic exaggerat ī alti⁹
corde tristiciā ita ī suo nō pmittit extingui. Co
tra q̄s illa ꝓphetie satis ꝓpe directa ē maledictio.
Ve q potat amicū suū mittēs fel suū ꝛ inebrians
ut aspiciat nuditatē ei⁹: repleta ē ignominia
pro gl'a. Illud q; qd̄ p aliū de talibz dicit: qa
oīs frāt supplantās supplantabit: et oīs amic⁹ fradu
lenter īcedet et uir frēm suū irridebit ꝛ ueri
tate nō loquit. Extenderūt linguā suā q̄si ar
cū mendacij ꝛ nō ueritatis. Sepe aūt ficta paciā
eciā acri⁹ ad iracūdiā q̄ sermo succendit:
ꝛ atrocissimās uboꝝ cōtumelias iurias maligna
taciturnitas: leui⁹ q; tolerant᷑ inimicoꝝ vulnera
q irridenciū subdola blandimēta. De quibz
ꝓpe dr̄ p ꝓphetam. Molliti sūt sermoēs ei⁹ sup oleū:
et ipi sūt iacula. Et alibi. Verba callidoꝝ mol
lia: hec aūt ferunt ī penetralia ventris. Quibz
eciā illud elegāter pt aptari. In ore pacē cū a
mico suo loq̄t᷑ et occulte poit ei insidias. Qui
bus tn̄ magis decipit ipe q decipit. Nā q ꝑpa
rat aū faciē amici sui rethe circūdat illud pedi
bus suis: et q fodit foueā ꝓximo suo īcidet ī eā
ipe. Denique cū magna ad cōphendendū dn̄m
cū gladijs ꝛ fustibz multitudo venisset: nemo ī
auctore uite mēe illo crudelior extitit q paricida
q cūctos ficto salutatoīs honore ꝑueniens

osculū sub dolo caritatis īgessit. Cui dn̄s. Iu
da mei osculo filiū hoīs tradis: i. amaritudo
psecutoīs atq; odij tui hoc tegmē assūpsit:
quo dulcedo vei amoīs exprimit᷑. Apcius ac
vehemēcius p ꝓpham h⁹ doloīs vim exaggera
vit: qm̄ si inimicus m̄s maledixisset m
sustinuisse utiq;: et sis q oderat me sup me
magna locut⁹ fuisset abscondisse me
utiq; ab eo. Tu vō hō vnanimis dux me⁹ et
notus me⁹: q simul meū dulces capiebas ci
bos ī domo dei ambulauim⁹ cū cōsensu. Aliud Cap xix
q; ꝑniciosū tristicie gen⁹ ē: qd̄ dignū cōmemora
tioē nō fuerat nisi id a nōnullis fribz scissemus
admitti. Qui cū tristificati fuerīt l' irati ab
ipo et ptinacit abstinēt cibo: ita ut qd̄ eciā
dicē absq; pudore nō possū illi q dū placidi
sūt refectoēz cibi usq; ad horā sextā velut mili
abnegāt se posse differre cū fuerīt tristicie vel
furore cōpleti: ieiunia et biduana nō sen
ciāt tantaq; inedie defectoēz iracūdie satietate
sustinēt. In quo plane sacrilegi cime euident
incurrūt: ieiunia scz q soli deo p humiliatoē cord
ꝛ purgatoē uicioꝝ sūt spūalr offenda ꝓ diabo
lico tumore tolerātes. Qd̄ tale ē ac si oroes
atq; sacrificia nō deo s; demonibus deferāt: illaq;
moysaicā increpatoēz mereātur audire. Sa
crificauerūt demonibus ꝛ nō deo: dijs q̄s igno
rabāt. Nā ignoram⁹ eciā aliud dementie Cap xx
gen⁹ qd̄ sb̄ colore fucate paciē ī nōnullis frī
bus īuenitur: qbz parꝝ ē iurgia cōmouisse n
et ī castigatoribus ūbis ut feriātur irritet. Cū
itaq; l' leui fuerīt īpulsioē cōtacti alia q̄ ꝑte
corpoīs ingerūt uberandā: q̄si ꝑ hoc ꝓstoēz mā
dati illi⁹ īpletū quo dicit᷑. si qs te ꝑcussit in
dexterā maxillā ꝓbe ei ꝛ alterā sēptuie uim
ac ꝓpositū peitus ignorātes. Euāgelicā nāq;
paciam p iracūdie uiciū exercē se putāt. Ob
qd̄ radicit⁹ excidendū nō solū uicissitudo ta
lioīs et cōcertāti irritatio ꝓhibet: s; eciā ube fuore
rantis gemiate uibem⁹ iunie tolerācia miti
gare. Germanus. Quō rephendend⁹ ē is q Cap xxi
ꝓcepto sat faciēs euāgelico nō solū mīn tulit ta
lione: s; eciā parat⁹ ē ut sibimet ingeminet
iniuria? Joseph. Sicut paulo aū dcm̄ est Cap xxii

non solum res ipsa que geritur: sed etiam qualitas mentis
et propositum facientis est intuendum. Et ideo si id quod
quod unusquisque perficit quo animo fiat vel quo affectu
procedat intimo perpendat cordis examine: vide
bit patientie lenitatisque virtutem nequaquam posse con
trario spiritu id est impatientie ac furoris impleri. Siquidem dominus
noster ac salvator ad profundam nos instruens patientie
lenitatisque virtutem id est non ut labiis eam tantummodo
proferamus sed ut intimis anime nostre aditibus recondamus:
istam nobis perfectionis evangelice formulam
dedit dicens. Si quis te percusserit in dextera maxil
la tua prebe ei et alteram: subaudit sine dubio dex
teram. Que alia dextera nisi interioris hominis vul
tu ut ita dixerim fratres potest accipi? per hoc omnem peni
tus iracundie fomitem de profundis cupiens anime
penetralibus extirpare id est si exterior dextera tua
impetum ferientis exceperit interior quoque homo per humilita
tis assensum dexteram suam prebeat verberandam: com
patiens exterioris hominis passioni et quodammodo
succumbens atque subiciens corpus suum ferientis iniu
rie ne exterioris hominis cede vel tacitus intus move
atur interior. Videtis igitur eos longe ab evange
lica perfectione distare que patientiam docet non verbis sed
interiore cordis tranquillitate servandam: eamque contra nobis
tum quod adversi evenerit ita precipit custodiri. ut non
solum nosmetipsos alienos ab iracundie per
turbatione servemus: sed etiam illos qui suo commoti
sunt vitio succumbentes iniuriis eorum ad placidi
tatem expleta cedis satietate cogamus eorum
furorem nostra lenitate vincentes: et ita etiam illud
apostolicum implebimus noli vinci a malo sed vince
in bono malum. Quod ab illis impleri non posse
certissimum est qui illo spiritu ac tumore verba lenitatis
atque humilitatis emittunt: ut non solum non miti
gent conceptum furoris incendium sed magis illud
tam in suo quam in fratris commoti sensu faciant confla
grare. Qui tamen et si possent aliquo modo ipsi mites
ac placidi permanere nec sic aliquis quidem iusti
tie fructus caperent cum dampno proximi patientie sibi
gloriam vendicantes: et per hoc ab apostolica illa
caritate omnimodis alieni que non querit que sua sunt
sed ea que aliorum. Non ita divitias concupiscit ut
lucrum sibi de proximi faciat detrimento: nec ac
xxiii quirere quicquam cum alterius desiderat nuditate. Sci
endum sane generaliter illius partes agere fortiores
qui voluntati fratris suam subicit voluntatem: quam eum
qui in defendendis suis diffinitionibus ac tenen
dis pertinacior invenitur. Ille enim sustentans ac
tolerans proximum sanorum ac validi. hic autem infirmi et
quodammodo egrotantis obtinet locum: qui ita palpan
dus est ac fovendus ut etiam a rebus necessariis pro
eius quiete ac pace salubre sit aliquid relaxari: in
quo quidem non se credat aliquis aliquid de sua perfectione
minuisse tametsi quiddam de proposita districtione
condescendo summiserit: sed e contrario multo amplius
se per longanimitatem et patientie bono noverit ac
quisisse. Apostolicum namque preceptum est. Vos qui fortes
estis imbecillitates infirmorum sustinete: et alte
rutrum onera vestra portate: et sic adimplebitis le
gem Christi. Numquam enim infirmum sustentat infirmus
nec tolerare poterit aut curare languentem is qui simili
ter egrotat: sed ille medelam tribuit imbecilli qui imbecilli xxiiii
tati ipse non subiacet. Merito enim ei dicitur. Medice
cura teipsum. Notandum etiam illud est infirmorum na
turam semper esse huiusmodi ut prompti quidem ac faciles sint
ad contumelias ingerendas et iurgia conserenda: ipsi
vero ne minima quidem iniurie velut suspicione contin
gi. Cumque insectentur proterva contumelia inconsiderata
superequitet [?] libertate: ne parva quidem atque levissima
sustinere contenti sunt. Ideoque secundum predictam sen
iorum sententiam caritas stabilis atque indisrupta non
poterit perdurare nisi inter viros eiusdem virtutis atque
propositi. Siquidem enim necesse est eam quandoque tempore xxv
quantalibet cautione fuerit ab altero custodita.
Germanus. In quo ergo laudabilis virtus potest esse xxvi
patientie: si tolerantie non prevalet semper infirmum?
Joseph. Nec ego dixi quod illi qui fortis est ac ro
bustus virtus tolerantieque vincenda sit. sed quod
infirmi pessima valitudo illius qui sanus est susten
tatione nutrita atque in deterius cotidie prolabens
generatura sit causas ob quas vel ipse ultra non debeat
sustineri vel certe patientiam proximi notam ac defor
mationem impatientie sue esse cognoscens abire quamque
maluit quam semper magnanimiter alterius sustineri.
Hec igitur ab hiis qui sodalitatis affectum cupiunt in
violabilem custodire pre omnibus observanda censemus:
ut primum quolibet iniuriis lacessiti non solum labia
sed etiam profunda pectoris sui monachi tran

quia custodiat. qui tamen si senserit vel timuerit fuisse
turbatam, omni semetipsum taciturnitate contineat
et illud quod psalmista commemorat diligenter
observet. Turbatus sum et non sum locutus. et Dixi
custodiam vias meas ut non delinquam in lin
gua mea. Posui ori meo custodiam dum con
sisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus
sum et silui a bonis. Nec presentem considerans statum
ea proferat que ad horam turbulentus suggesserit fu
ror: dolorisque animus asperat: sed vel recolat gratiam preterite
caritatis vel reformande pacis redintegrationem mente
prospiciat: eamque velut continuo redituram etiam
in ipso commotionis tempore contempletur. Dumque se ad dul
cedinem servat concordie mox future amaritudinem
presentium non sentiet iurgiorum: et ea potissimum red
debit quibus vel a semetipso reus fieri vel ab alio rep
rehendi restituta caritate non possit. Sicque adim
plebit propheticum illud eloquium. In ira misericordie memor
eris. Cohibere ergo nos oportet omnes iracundie motus
et gubernante discretione moderari. ne illud quod
a salomone dampnatur precipiti furore rapiamur.
Totam iram suam profert impius. sapiens autem dispen
sat per partes. id est stultus quidem ad ultionem sui ire per
turbatione succenditur. sapiens autem paulatim eam ma
turitate consilii ac moderationis extenuat et expellit.
Tale est et illud quod et ab apostolo dicitur. Non vosmet
ipsos vindicantes karissimi sed date locum ire. id est non sint
corda vestra sic impatientie ac pusillanimitatis angustiis
coartata ut violentam commotionis procellam cum
irruerit sustinere non possit: sed dilatamini in cor
dibus vestris suscipientes adversos iracundie fluctus
in illis extentis sinibus caritatis que omnia suffert
omnia sustinet: et ita mens vestra amplitudine lon
ganimitatis et patientie dilatata habeat consiliorum
in se salutares recessus in quibus recepta quodammodo
atque diffusus teterrimus iracundie fumus protinus
evanescat. Vel certe ita intelligendum est date lo
cum ire. quotiens commotioni alterius humili atque tranquilla
mente succumbimus et quodammodo dignos nos qualibet
iniuria profitentes impatientie sevientis obsequimur.
Ceterum hii qui ita sensum apostolice perfectionis inclinant
ut locum ire illos dare existiment qui ab irascen
te discedunt: videntur mihi dissensionum fomitem
non abscidere sed nutrire. Nisi enim iracundiam

proximi humilis statim satisfactio vicerit: provocat
fugiens eam quam declinat. Illud quoque huic simile est
quod salomon ait. Noli festinare in spiritu tuo iras
ci: quia ira in sinu insipientium requiescit. et noli pro
currere in rixam cito ne te peniteat in novissimo. Neque
enim ita festinationem rixe vel iracundie culpavit. ut
earundem approbet tarditatem. Similiter et illud suscipien
dum est. Stultus eadem ipsa hora pronuntiat iram suam:
occultat autem ignominiam suam astutus. Non enim ignomi
niosam iracundie passionem ita a sapientibus
occultari debere decrevit ut iracundie velocitatem
culpans non prohibeat tarditatem: quam utique si
pro necessitate humane fragilitatis irruerit ideo
censuit occultandam ut dum ad presens sapienter ob
tegitur in perpetuum deleatur. Hec est enim natura eius ut
dilata languescat et pereat: prolata vero magis ma
gisque conflagret. Dilatanda ergo atque amplianda
sunt corda ne angustiis pusillanimitatis artata iracun
die turbulentis estibus compleantur: et recipere secundum prophetam
illud nimis latum mandatum dei angusto corde
nequeamus condicere cum propheta. Viam mandatorum tuorum
cucurri: cum dilatasti cor meum. Nam longanimitatis
sapientia sit evidentissimis scripture testimoniis edoce
mur. Longanimis enim vir multum in prudentia. pusil
lanimis autem valde insipiens est. Et ideo de illo qui
sapientie donum laudabiliter a domino postulavit scrip
tura commemorat. Et dedit dominus salomoni sapientiam
prudentiamque multam nimis: et latitudinem cordis
quasi harenam maris innumerabilem. Illud quoque multis est ex
perimentis sepissime comprobatum: nullo modo eos qui amici
tiarum fedus inierint principio indisruptam potuis
se servare concordiam: sive quod eam non pro desiderio
perfectionis nec pro apostolice caritatis imperio sed pro amore
terreno et pro necessitate ac vinculo pacti retinere co
nati sunt: sive quod ille callidissimus inimicus ut eos
prevaricatores sui faciat sacramenti celerius ad irrumpen
da amicitiarum vincula precipitat. Certissima ergo est pru
dentissimorum virorum illa sententia: concordiam veram et
individuam societatem nisi inter emendatos mores
eiusdemque virtutis ac propositi viros stare non posse.
Hec de amicitia beatus ioseph spirituali narratione
disseruit: nosque ad custodiendam sodalita
tis perpetuam caritatem ardentius incitavit.

Explicit collatio Joseph prima :-

Cap xxvii

Cap xxviii

Incipit collatio Ioseph secunda de diffinien-
do Coll. decima septima.

I. Peracta igitur collatione
finita pariterque nocturno
intercedente silentio cum fuis-
semus a sancto abbate Ioseph
ad separatam cellulam in secreto causa quietis adducti:
et sermonibus eius igne quodam in cordibus nostris exci-
tato totam noctem duxissemus insompnem egressi cel-
lulam et centum fere ab ea passibus secedentes in loco
II. remotiore consedimus. Cum itaque secreti colloquii
nobis familiaritatem etiam nocturnis tenebris oportuni-
tas preberet: ilico ut resedimus abbas Germanus
congemiscens: quid agimus inquit? Ingenti namque
discrimine nos videmus et per quam miserabili con-
dicione constrictos quos et ratio ipsa et conversatio sanctorum
quid saluberrimum sit ad profectum vite spiritualis efficaci-
ter docet: et eligere id quod expedit data senioribus
sponsio non admittit. Etenim poteramus exemplis
talium ac tantorum virorum ad perfectiorem vitam propo-
sitique formari: nisi nos instanter ad cenobium re-
currere promissi pactio coartaret. Et si reversi fu-
erimus: copia ulterius nobis huc remeandi nulla
tribuetur. Sin vero hic residentes desiderium nostrum ma-
luerimus explere: quid agimus de sponsionis fide quam
senioribus nostris velocissimum reditum pollicentes dedisse
nos novimus: ut vel cursim liceret nobis huius provincie sanctos
ac monasteria circuire. Cumque sic estuantes quid super
statu salutis nostre definiendum esset nequaquam invenire pos-
semus: solo gemitu testabamur durissime condicionis
nostre casum accusantes teneritudinem frontis nostre que contra
nobis verecundia detestantes: cum rei omne perversati etiam
contra utilitatem ac propositum nostrum retinentium precibus
aliis non potuissemus obsistere: nisi maturissimo reditu
repromisso huc venissemus: illius nos scilicet pudoris vi-
tio laborasse conflentes de quo dicitur: Est pudor
III. adducens peccatum. Tum ergo compendium inque cogitationibus
afferat nostris consilium ymmo auctoritas senis ad quem
oportet ut nostras sollicitudines deferamus: et quicquid
fuerit eius sententia definitum velut divinum et celeste respon-
sum cunctis estibus nostris terminum ponat: quod quidem
per os sancti huius a domino tribuendum et ob meritum illius et
ob nostram fidem minime dubitemus. Ipsi enim multum
salubre consilium et creduli ab indignis et increduli
a sanctis frequenter adepti sunt: domino id vel propter meritum in-
dencium vel propter fidem consulentium largiente. His itaque
sermonibus a sancto abbate Germano ea alacritate sus-
ceptis: ac si eos non a memetipso sed instinctu
domini protulisset: adventum senis atque instantem iam horam
nocturne synaxeos paululum prestolati postquam
cum solita salutatione suscepimus et legitimus ora-
tionum atque psalmorum impletus est numerus: hisdem rursus
que atque ad quietem composita fuerant psiathiis ex more IIII.
consedimus. Tum venerabilis Ioseph deiectiores nos
animo contemplatus atque hoc nobis non sine causa coniciens
accidisse: illo nos patriarche Ioseph sermone
compellat. Quid utique vultus vestri tristes sunt hodie?
Cui nos non sicut vinculati illi pharaonis ministri
sompnium vidimus et qui interpretetur non est sed insop-
nem duximus noctem: et quis estuum nostrorum moles sub-
levet non est nisi eas dominus tua discretione submoverit.
Tum ille qui patriarche virtutem et merito referret et no-
mine: nonne per deum inquit est humanarum cogita-
tionum curatio? Proferantur in medium: potens est
enim divina clementia secundum fidem vestram inmo eius me- V.
delam prestare consilio. Ad hec Germanus: Credebamus
inquit nos vestre beatitudinis visione non solum letitia
spirituali sed et profectu habundantes repletos ad nostrum
cenobium recursuros: et ea que fuissemus vobis ma-
gisterio consecuti a nobis post reditum vel tenui e-
mulatione sectanda. Hoc enim et seniorum nostrorum dilectio
sibi spondere nos compulit: dum sublimitatem vite
vestre atque doctrine posse nos aliquatenus imitari illo
cenobio credimus. Unde cum ex hoc nobis estimaremus
letitiam conferendam: intolerabili e contrario dolore
conficimur: considerantes illo nos ordine id quod scimus sa-
lutare nobis esse cognoscimus obtinere non posse. Ex
utraque igitur nunc parte coartamur. Si enim promissioni
nostre quam seniorum tantum nos compellente compromisimus et
quam coram cunctis fratribus in speleo in quo dominus noster
ex aula uteri virginalis effulsit ipso teste compro-
misimus satisfacere voluerimus: summum spiritualis vite incur-
rimus detrimentum. Sin autem sponsionis immemores et
in hiis regionibus residentes utilitati profectus nostri
illam voluerimus postponere preceptorum: abrupta
mendacii non implete promissionis pericula formi-
damus. Sed ne hoc quidem estus nostros possu-
mus relevare consilio: ut postquam velocissimo reditu

sponsionis fuerit impleta condicio: hec denuo
loca celeri repetamus recursu. Nam cum ad pro-
fectum spiritalium rerum intuitumque tendentibus periculo-
sa atque noxia sit etiam parva dilatio: tamen
pollicitationem fidei nostre cum morosius solvemus
reditu non nos non solum caritate verum etiam auctoritate
seniorum nostrorum sentiemus insolubiliter colligandos: ita
ut remeandi ad hec loca nobis pietas dei tempus
vi nullo modo tribuatur. ¶ Ad hec beatus Ioseph in-
terposito aliquantisper silentio: certi inquit estote
maiore spiritalium rerum profectum in regione hac vobis
vii posse conferri. ¶ Germanus. Quamvis etiam illorum
doctrine summas gratias rependere debeamus qui nos do-
cuerunt a parvulis magna conari et dato boni
sui gustu egregiam perfectionis sitim mentibus nostris in-
diderunt: sed quod tamen iudicio nostro creditur nulla du-
bius comparationem nostris hec atque illa que illic percepimus
instituta: ut sileamus conversationis vestre inimitabi-
le puritate dei quam vobis non solum mentis ac pro-
positi districtione sed etiam locorum credimus beneficio
proximitate conferri. Unde non dubitamus ad
imitandam perfectionis vestre magnificentiam hanc
quam cursim tradidit doctrinam non posse sufficere:
nisi nobis etiam cum exemplis ipsius affuerit ad-
iuncta longioris temporis eruditio cotidiana
viii institutione torporem nostri cordis utcumque discusserit. ¶
Ioseph. Sanum quidem est atque perfectum integre profes-
sioni omnino conveniens: ut ea que sub aliqua spon-
sione decrevimus effectu impleamus. Ob quam
rem nihil oportet abrupte monachum diffinire:
ne aut id quod incaute promisit implere cogatur: aut consi-
deratione honestioris intuitus revocatus sponsionis
sue prevaricator existat. Sed quia nunc propositum
nobis est non tam de sanitatis statu quam de infirmitatis
curatione tractare: non quid priore loco a vobis fuerit
agitandum sed quemadmodum de scopulo huius periculo-
si naufragii possit evadi: salubri est consilio
requirendum. Cum igitur nos nullum coartat vinculum
nec condicio ulla constringit de studiorum rerum compa-
ratione optione proposita id quod maioris est commo-
di preeligatur: quem vero aliqua dispendiorum obsistit
adversitas in comparatione dampnorum illud est appeten-
dum quod levioribus subiacet detrimentis. Proinde
quantum via patefecerit assertio cum ad id vos

vos loci sponsio inconsulta perduxerit: ut ex
utroque vobis incommodi genus subeunda iactura sit in
eam partem inclinandum est electionis arbitrium que vel
tolerabiliora dispendia inferat vel satisfactionis
remedio facilius expietur. Si igitur maiora spiri-
tualia lucra ex hac commoratione creditis conferenda quam
illa sunt que vobis de conversatione illius cenobii nasce-
bantur: neque sine iactura ingenti commodorum pre-
condicio vestre sponsionis impleri facilius est hoc vos
mendacium vel non implete promissionis sponte dispen-
dium quod semel preteritum nec ipsum ultra iam repeti nec
alia per semet poterit generare peccata: quam in illud in-
cidere per quod tepidioris vite ut dicitur statu cotidia-
no vos atque interminabili afficiat detrimento. Venia-
bilis enim primo visu et laudabilis definitio incau-
ta mutabitur: si ad salubriorem transeat partem.
Nec constantie prevaricatio sed temeritatis emendatio
esse credenda est: quotiens sponsio vitiosa corrigitur.
Que omnia scripturarum quoque testimoniis possunt aptissime
comprobari: quam multis perniciosum fuerit diffinitionibus propositis
inhesisse: et ab eis e contrario destitisse commodum fuerit
ac salubre. Quod liquidissime sancti apostoli Petri et inde ix
traditoris exempla testantur. Ille enim quia destitit ab
inconsulte diffinitionis sententia qua dixerat: non in lavabis
pedes meos in eternum: immortale Christi omniumque sanctorum consortium
promeretur: abscidendus procul dubio ab huius beatitudinis
gratia si in sermonis sui obstinatione mansisset. Hic vero
pertinaciam sue retinens sponsionis perpetua morte
dampnatur: qui fuisset procul dubio liberatus si diffini-
tionis sue maluisset destitutor potius quam pertinax
inveniri. Quod in illis quoque duobus filiis qui in evangelio ad
comparationem vinee destinantur evidentissime perdoce-
mur: quorum unus prius subsistit imperio alius prona ver-
sione consentit. Sed nec illi profuit humilis precep-
tique responsio: quia preceptum patris opere detrectavit
implere: nec illi obfuit recusatio iussionis eo quod sta-
tuti sermonis obstinatione mutata scopon patris
operis executione complevit: et id quod reprehensibiliter statuerat
diffinitione correpta laudabiliter emendavit.
Nec non et Herodis crudelissimi regis exemplum
quod fide inconsulte retinens sacramenti: crudelissimus
precursoris extitit domini interemptor: vanoque timore
periurii dampnatione semetipsum atque suppliciis
perpetue mortis immersit. Primum enim est optima

statuere. Quod et si aliud deffecerit vel secus est in melius ea
que sunt statuta mutare: ordinatoribus nimirum
iam iacentibus ut ita dixerim manum dexteramque por
rigere. Ubi principia consilii non approbantur:
prudentia et utili addita provisione reparen
tur. Si claudicat ad prima statuta dispo
sitio: adhibeatur ad secunda correctio. In omnibus
ergo rebus considerandus est finis: et secundum eum
propositi nostri dirigendus progressus. Que si sub
veniente salubriore consilio ad deteriorem par
tem vergere videamus rectius est inconvenienti consti
tutione submota ad meliorem transire similiter
quam statutis pertinaciter inherendo: peioribus criminibus
obligari.
x. Germanus. Quantum spectat
ad desiderium nostrum quod ad nostri spiritualis com
modi utilitatem susceptum est: optaremus edi
ficatum vestrum iugitate consortii. Si enim cenobium
nostrum fuerimus reversi: non solum nos ab hoc sub
tam sublimi proposito relapsuros: sed etiam pro me
diocritate conversationis illius multis rectius dis
pendiis quatiendos. Verum illud nos evan
gelicum mandatum vehementer absterret: sit
sermo vester est est non non. Quod autem his habun
dantius est: a malo est. Credimus enim tanti trans
gressione precepti nulla compensari posse
iustitia: nec in extremis cadere recte quod malo
initio semel fuerit inchoatum.
xi. Joseph. In
omnibus ut diximus causis non processus o
peris sed voluntas operantis est intuenda: nec
statim quis quod egerit inquirendum ita ut non
nullos pro his factis per quibus bona pos
tea orta sunt reperiamus fuisse dampnatos:
et econtrario quosdam per reprehensibiles actus ad
summam pervenisse iustitiam. et nec illi utilis re
rum exitus profuit qui pessimo regressus pro
posito non illam que subsecuta est utilitatem.
sed quoddam contrarium voluit operari: nec huic
nocuit reprehensibile inchoasse qui non pro
contemptu dei nec delinquendi proposito. sed
necessarii et sancti finis intuitu vituperabilis
initii sustinuit necessitatem.
xii. Et ut hec eadem
de sanctarum scripturarum declaremus exemplis:
quid salubrius quid utilius universo orbi potuit
provenire: quam dominice passionis salubre reme
dium? Et tamen non solum non profuit. verum etiam nimium
illi obfuit traditori cuius ministerio probatur imple
tum: ut de illo absolute pronuntietur. Bonum erat
ei: si natus non fuisset homo ille. Non enim secundum
hoc quod evenit fructus illi est operis sui repensan
dus: sed secundum id quod facere voluit vel quod effectu
rum esse se credidit. Et rursum quid criminosius
dolo atque mendacio etiam in contumeliam ne dicam
virum germanum patrem ve commisso? Et tamen non
solum nullam pro his dampnationem aut reprehensio
nem iacob patriarcha contraxit: verum etiam perpe
tua benedictionis hereditate ditatus est. Nec immeri
to quia et iste benedictionem primogeniti destina
tam non ex presentis lucri avaritia sed ex fide sancti
ficationis perpetue concupivit: et ille non humane
salutis obtentu sed philargyrie crimine inter
ti tradidit omnium redemptorem. Et ideo utrius que
eorum fructus operationis sue secundum destinationem cor
mentis ac voluntatis propositum ascriptus est:
quia nec ille fraudem nec iste salutem statuit ope
rari. Illud enim per retributionem meritis iuste venit:
atque repensatur quod principaliter mente conceptum:
non quod ex inde vel bene vel male contra votum
operantis emersit. Ideoque iustissimus iudex
excusabile immo laudabile talis mendacii
censuit presumptorem: quia sine eo ad benedictionem
primitiarum non potuit pervenire: nec debuit
in crimine notari quod desiderio benedictionis exortum
est. Alioquin non modo iniquus in fratrem patriar
cha predictus sed etiam circumventor in patrem et sacri
legus extitisset: si aliam his viam qua ad be
nedictionis illius gratiam perveniret. Hanc que sine dam
no proxima et noxia esset exspectare maluisset. Vide
tis igitur apud deum non processum operis: sed desti
nationem mentis inquiri. His ita prestructis
ut ad propositam questionem ob quam hec universa
sunt texta revertamur: videatis in primis velim cuius
causa vos illis sponsionis nexibus vinxeritis.
xiii. Germanus. Prima ut diximus extitit causa
qua nos mestificare seniores ac preceptis
eorum obsistere verebamur: secunda est quod perfectum
magnificum vel visu vel auditu percepissemus
a vobis. tum reversi fuissemus exercere
nos posse inconsultissima persuasione crede

xiiii
dimus. Joseph. Sicut perfecta summe desti
natio mentis vel remunerat hominem vel condem
nat: secundum illud. et contra se invicem cogita
tionibus accusantibus aut defendentibus in die qua
iudicabit deus occulta hominum. Et illud. etiam.
Ego autem opera et cogitationes eorum venio ut con
gregem cum omnibus gentibus et linguis. Qua
obrem desiderio perfectionis ut video hoc vos
sponsionis vinculo colligastis. dum credidistis
illo eam posse ordine comprehendi: quo nunc su
pervenientem pleniore iudicio ad sublimitatem
eius conscendi non posse respicitis. Non ergo
preiudicat quicquid discrepans ab illa dispositione
visum fuit accidisse: si modo nulla principalis
illius propositi diversitas subsequatur. Neque enim opi
ficium mutasse dissertatio est demonstratio ferramen
ti: aut sagittarie cursus viatoris vie compendio
sioris ac directioris electio. Ita itaque et in hac par
te emendatioris dispensationis providentie non
spiritalis voti est iudicanda transgressio. Quod
quis enim per caritatem et pietatis amorem perficit quae
promissionem habet vite que nunc est et future: tamen et
si duris atque adversis videatur incohare princi
piis. non solum nulla reprehensione sed etiam
laude dignissimum est. Et ideo nihil preiudi
cat refutatio sponsionis incaute. si quoli
bet genere scopos tamen interposita pietatis desti
natio teneat. Omnia namque ob hoc agimus:
ut deo cor mundum exhibere possimus. Cuius
consummatio si in his locis facilior iudicatur:
nihil vobis oberit extorte immutatio pactio
nis: dummodo principalis illius perfectio puritatis
pro qua sponsio vestra processerat. secundum
domini voluntatem maturius adquiratur. Non enim ex
hac immutatione ullum pacti iudicatum menda
cium: sed inconsulte diffinitionis prudens sa
lutarisque correctio. Et ut etiam de physicis
quod nodum propositae questionis absolvat aliquid
inferamus: natura ipsa in nobis opera sua de con
silio divine maiestatis immutat. Nam ab in
fantia in pueritiam. a pueritia in iuventutem. de
iuventute in senectutis ulteriora transferimur:
atque hec in nobis ita conditionis nostre consum
matio peregit. ut ex hac permutatione nullum

mendacium ascribatur etati. Ita etiam interior
noster ablactatus a primordiorum teneritudinis in
stitutis cum per diversas profectus etates ad ro
bustiorem de unaquaque profecerit: atque exinde
ad canitiem sensuum ac virum perfectum et mensu
ram etatis plenitudinis Christi perveniens deposu
erit ea que erant parvuli: numquam varietate in
currisse mendacium et non perfectionis potius ple
nitudinem consecutus esse credendus est. Sic rudi
menta veteris testamenti dispensatione legisla
toris dei ad perfectionem beatitudinis evangelice tran
sferuntur. nec tamen ex hoc immutatio aut diversitas pre
terite sanctionis incurrisse credenda est sed adimple
tio et cumulus sublimium et celestium preceptorum:
nec facte prevaricationis illius estimanda est aboli
tio sed ascensus. nec varietas sed profectus. Un
de et dominus noster noluit nos existimare quod venit solvere
legem aut prophetas: non veni solvere sed adimplere. ut
non antiquaret priora sed ad perfectionem imperfecta
perduceret. Qui. Germanus. Quantum spectat xv
ad vim sermonis quem rationabiliter prudenterque di
gesti sunt. haut difficile sponsionis nostre scrupu
lus a nobis potuisset excludi: nisi illud nos
vehementissime deterreret. quod infirmioribus quibusque
intromitti fortasse per hec videtur exempla oc
casio mentiendi. si ullo modo pacti fidem dissol
vi posse cognoverint: quippe cum tantis horum
et tam minantibus interdicatur eloquiis propheta di
cente. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. et
os quod mentitur occidit animam. Joseph. xvi
Occasiones causeque perditionum hiis qui peri
turi sunt immo qui perire desiderant. deesse non
possunt. Neque abicienda sunt testimonia scriptu
rarum. ac de suo corpore penitus abradenda:
quibus vel hereticorum pravitas acuatur vel iudeorum in
fidelitas obduratur. vel tumor sapientie gentilium
offenditur: sed utique et pie credenda est immo
bilis sunt tenenda. et secundum veritatis regulam
predicanda. Et ideo non debemus aliene in
fidelitatis obtentu oechonomias id est dispen
sationes prophetarum atque sanctorum quas scriptura comme
morat abdicare: ne dum infirmitati eorum con
descendere debere nos credimus. non solum mendacii
verum etiam sacrilegii crimine polluamur. Sed

quemadmodum oportet nos eam dicimus et secundum histo
riam confiteri: et quemadmodum pie gesta sunt explana
re. Ceterum hiis que prius proposita sunt non ex hoc
mentiendi aditus obstruetur: si earum rerum gestis
vel platum sumus vel protulimus veritatem quam penitus
abnegatam quam extenuatam allegoricis interpretationibus
omnibus laboremus. Quid enim illis horum testimoniorum
conferebit auctoritatis: quibus ei sola corruptio vo
luptatis sufficit. Itaque taliter de mendacio se

Cap. xvii

tiendum atque ita eo utendum est quasi natura ei insit
ellebori: quod si imminente exitiali morbo sumptum
fuit fit salubre, ceterum absque summi discriminis
necessitate perceptum presentis exitii est. Ita namque etiam
sanctos ac probatissimos deo viros venerabiliter legi
mus usos fuisse mendacio sicut raab. cuius
cum non solum nulla virtutum sed etiam impudicitie mo
nimenta scriptura commemoret: pro tali mendacio
quo exploratores maluit occultare quam prode
re: admisceri populo dei eterna benedictione promeruit. Que
si veritatem loqui quam saluti civium consulere maluis
set: nulli dubium quin nec imminentem cum universa do
mo sua fugisset interitum nec auctoribus dominice na
tivitatis inserta et in patriarcharum annumerata
cathalogo per successionem sue prolis eidem meruis
set omnium salvatorem. Denique dalida que uti
litati civium consulens explorata prodit veritatem
perpetue perditionis vastitudine consecuta: solam
criminis sui cunctis memoriam dereliquit. Quando ergo
aliquid imminet de veritatis confessione discrimine
tunc mendaciorum sunt recipienda perfugia: ita
tamen ut reatu humilis conscientie salubriter mordeamur.
Ubi autem nulla condicio summe necessitatis incum
bit: omni cautione mendacium velut pestiferum
devitandum est quemadmodum de ellebori potu di
ximus: quod salubre est quidem si tunc sumatur cum
tunc inevitabilis atque mortifera imminet egritu
do: sin vero integra et imperturbata corporis sani
tate sumatur: statim ad consumenda vitalia
vis perniciosa pertendit. Quod de raab iherico
tina et iacob patriarcha evidenter ostensum est. E
quibus nec illa morte alias quam hoc remedio
potuisset evadere: nec iste ad benedictionem
primogeniti pervenire. Non enim deus verborum tantum
actuumque discussor et iudex sed etiam propositi
ac destinationis inspector est. Cum si quid videt
causa salutis eterne ac divine contemplationis in
tuitu ab unoquoque vel factum vel promissum tam
sit hominibus durum atque esse iniquum videatur: ille tamen
intimam cordis inspiciens pietatem non verborum so
num sed votum diiudicat voluntatis: quia
finis operis et affectus considerandus est perpetran
tis. quo potuerunt quidam ut supra dictum est etiam
per mendacium iustificari: et alii per veritatis as
sertionem peccatum perpetue mortis incurrere. Ad
quem finem etiam iacob patriarcha respiciens
hispidam fratris corporis speciem obvolutione
pellium simulare non timuit: et instiganti ad
hoc mendacium matri laudabiliter acquievit. Vide
bat enim ex hoc maiora sibi lucra benedictionis atque
iustitie: quam simplicitatis observantia confe
renda. Non enim dubitabat mendacii huius
maculam inundatione paterne benedictionis protinus
abluendam et velut nebeculam quandam flatu spiritus
sancti velociter absumendam. atque uberiora sibi pro
hac affectatione simulationis quam per illam inge

Cap. xviii

nitam veritatem meritorum premia conferenda.
Germanus. Non mirum est has dispensationes
in veteri testamento licenter usurpatas ac non
nunquam viros sanctos venerabiliter esse mentitos: cum
multa maiora eis pro temporum rudimentis lici
ta fuisse videamus. Cur enim mirum sit quod beatus david
fugiens saulem percunctanti achymelech sacer
doti atque dicenti quare tu solus et nullus est
tecum. ita respondit. rex mihi precepit in sermone
et dixit. nemo sciat rem propter quam missus es.
nam et pueris condixi in illum et illum locum: et iterum
si habes hic ad manum hastam aut gladium. quia
gladium meum et arma mea non tuli mecum. ser
mo enim regis urgebat. vel illud. cum perductus
ad achis regem geth insanum se furiosumque simula
vit et mutavit os suum coram eis et collabeba
tur inter manus eorum et impingebat in ostium por
te defluebantque salive eius in barbam: cum etiam
uxorum concubinarumque multitudinibus licito fruerentur
nec ullum eis imputaretur ex hac parte peccatum
insuper etiam inimicorum sanguinem propria manu fre
quenter nec ullum effunderent. idque non solum non
reprehensibile verum etiam laudabile crederetur

Que ita nunc evangelio choruscante videmus
omnimodis interdicta, ut sine ingenti crimine
ac sacrilegio horum quicquam non possit admitti: quem-
admodum nec mendacium ullum quamlibet pio colore
contectum non dicam prohibetur sed nec veniabiliter
a quoquam credimus usurpari dicente domino: Sit sermo
vester est est, non non. Quod autem hiis habundantius est: a ma-
lo est. Apostolo quoque in eadem consentiente: et nolite men-
tiri invicem. **Joseph.** Uxorum quidem concubinarum-
que multitudinem illa libertas instante iam temporum fine
et multiplicatione humane generationis expleta non
inmerito velut minus iam necessaria per evangelicam per-
fectionem debuit amputari. Nam usque ad adven-
tum Christi oportuit benedictionem primordialis illius
vigere sententie qua dictum est: crescite et multiplicamini
et replete terram. Et ideo iustissimum fuit ut ex illa
radice fecunditatis humane que in synagoga pro
dispensatione temporis utiliter viguit angelice vir-
ginitatis flosculi germinarent: ac suave ole-
tes continentie fructus in ecclesia gignerentur. Mendacia
etiam vero tunc fuisse dampnata totius veteris testa-
menti textus evidenter ostendit dicens: Perdes omnes
qui loquuntur mendacium. Et iterum: Dulcis est homini
panis mendacii: et postea replebitur os eius cal-
culo. Et ipse legislator: Mendacium inquit fugies.
Sed tunc demum id veniabiliter diximus usurpatum
cum necessitas aliqua seu dispensatio salutaris
adiuncta est ob quam non debuit condempnari. Quale
est illud quod commemorastis de David rege cum fugi-
ens insectationem Saulis iniustam ad Achymelech
sacerdotem non proposito cuiusquam lucri vel studio leden-
di cuispiam: sed tantummodo semetipsum ab impiissima
eius insectatione salvaret mendaciis utitur verbis.
Quippe qui manus suas inimici regis sanguine et quem
a domino sibi totiens traditi contaminare noluit di-
cens: Propitius sit mihi deus ne faciam rem hanc domino meo
Christo domini ut mittam manum meam in eum quia Christus
domini est. Et ideo dispensationes has quas ob volun-
tatem dei vel prefigurationes spiritualium sacramentorum vel quorun-
dam salutem sanctos viros in veteri testamento legimus
in tantum exercitos in tantum nos quoque cum necessitas coartaverit
non possumus abdicare: ut ne ipsos quidem apostolos u-
bi consideratio alicuius utilitatis exegit ab eis
declinasse videamus? Que paulisper interim dif-

ferentes digestis primitus que adhuc de veteri testa-
mento proferre disponimus: post hec congruentius
inferemus ut facilius approbetur viros iustos et sanctos
tam in novo quam in veteri testamento oth oethono-
mnis per omnia sibi concordasse. Quid enim de Chusi illa
ad Absalon pro salute regis David pia simu-
latione dicimus: que cum toto fallentis et circumveni-
entis pugnat affectu et utilitate consulentis inpu-
gnet: scripture divine testimonio comprobatur ita dicen-
tis: Domini autem nutu dissipatum est consilium Achytofel
ut induceret dominus malum super Absalon? Nec enim
reprehendi poterat id quod recto proposito ac pio iu-
dicio pro iustis partibus gerebatur: ac pro illius cuius
pietas deo placebat salute atque victoria reli-
giosa fuerat simulatione conceptum. Quid etiam
de illius femine pronuntiabimus facto: que suscipiens
illos qui ad regem David a predicto Chusi fuerant des-
tinati abscondit in puteo. et expandens velamen
super os eius cum tipsanas se torrere simulasset:
transierunt inquit gustata paululum aqua atque hoc
eos figmento ab insequentium manibus liberavit? Qua-
propter respondete queso vos qui fuissetis acturi si quando vobis
nunc sub evangelio constitutis similis fuisset exorta
conditio. utrum nam maluissetis eos similiter celare
mendacio dicentes eodem modo: transierunt gustata
paululum aqua: et implere illud quod precipitur:
erue eos qui ducuntur ad mortem et redimere eos qui
interficiuntur ne parcas: an veritatis confessione
latitantes prodere perempturis? Et ubi est illud
apostoli: nemo quod suum est querat sed quod alterius: et
caritas non querit que sua sunt sed que aliorum: ac
de seipso: non quero quod mihi utile est sed quod multis
ut salvi fiant? Si enim ea que nostra sunt querimus: et
id quod nobis utile est pertinaciter volumus reten-
tare: etiam in huiusmodi necessitatibus loqui nos ne-
cesse est veritatem et reos fieri mortis aliene. Si
vero ea que aliquibus aliis salutaria sunt nostris u-
tilitatibus preponentes apostolico satisfecerimus impe-
rio: sine dubio subeunda est nobis necessitas men-
tiendi. et ideo nec integra caritatis viscera
possidere. nec ea que aliorum sunt secundum apostolicam
disciplinam querere poterimus: nisi hii qui distric-
tionem nostre professionisque convenimus paululum re-
laxantes condescendere utilitatibus aliorum pro

maluerimus assumi: et ita cum apostolo infirmis efficiar infirmus ut lucrari possim infirmos.

Cap. xx. Quibus eruditus exemplis beatus quoque apostolus iacobus omnesque ecclesie illius primitive precipui principes apostolorum paulum assimulationis figmenta descendere pro inbecillitate infirmantium cohortantur: eumque purificari secundum observantiam legis caput radere vota offerre conpellunt: presens illud dispendium quod ex hac ypocrisi contingebat nichili reputantes: sed contemplantes potius lucra que erant ex illius diuturna predicatione paritura. Non enim tantum apostolo paulo lucrum ex hac eius fuerat districtione collatum: quantum celeri eius exitio universis gentibus detrimentum. Quod sine dubio universe tunc evenisset ecclesie: nisi illam hec utilis ac salubris ypocrisis predicationi evangelice reservasset. Tunc enim necessario ac venabiliter admittitur mendacii detrimentum cum maius ut diximus imminet de veritatis confessione dispendium: et utilitas que nobis de veritate confertur conpensare illa que generanda sunt dampna non prevalet. Quod temperamentum etiam aliis verbis idem beatus apostolus ubique se semper tenuisse testatur. Nam cum dicit factus sum iudeis tamquam iudeus ut iudeos lucrifacerem: hiis qui sub lege erant quasi sub lege essem cum ipse sub lege non essem ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. Hiis qui sine lege erant tamquam sine lege [lege] essem cum sine lege dei non essem sed in lege essem christi: ut eos qui sine lege erant lucrifacerem. Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem: omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos: quid aliud ostendit quam secundum infirmitatem atque mensuram eorum qui instituebantur condescendisse se semper et a perfectionis rigore aliquid relaxasse nec tenuisse se id quod districtio rigida poscere videbatur: sed illud magis preposuisse quod infirmantium utilitas exigebat? Et ut hec eadem attentius indagantes singillatim apostolicarum virtutum insignia replicemus: querat aliquis quomodo omnibus per omnia beatus apostolus suam probetur aptasse personam: ubi factus sit iudeis tamquam iudeus. Profecto ibi ubi illam sententiam quam intimo corde custodiens quam galathis denuntiaverat dicens ecce ego paulus dico vobis quia si circumcidamini christus vobis nichil proderit: tamen thymotheum circumcidens quadam umbra iudaice superstitionis assumpsit. Et rursus ubi factus est eis qui sub lege erant tamquam sub lege esset. Nempe ibi ubi iacobus et omnes seniores ecclesie formidantes ne in eum illa irrueret iudeorum non credentium immo iudaizantium christianorum multitudo: qui ita fidem christi receperat ut adhuc cerimoniarum legalium teneretur districtionibus: hoc consilio ac persuasione succurrerunt dicentes. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt: et omnes hii emulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt iudeorum dicens non debere eos circumcidere filios suos. Et infra. Hoc ergo facias quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se. Hiis sumptis sanctifica te cum illis et impende in illis ut radant capita et sciant omnes quoniam ea que de te audierunt falsa sunt: sed ambulas et ipse custodiens legem. Et ita pro eorum salute qui sub lege erant illam paulisper districtionem sententie sue calcans quam dixerat: ego enim per legem legi mortuus sum ut deo vivam: caput radere secundum legem purificari atque in templo moysaico ritu vota offerre conpellitur. Queris etiam ubi pro salute eorum qui legem dei penitus ignorabant tamquam si et ipse sine lege esset effectus sit: lege in atheniensi urbe ubi gentilium vigebat impietas quo usus sit predicationis exordio. Preteriens inquit vidi simulachra vestra et aram in qua scriptum erat: ignoto deo. Cumque de eorum superstitione sermonem fecisset orditus tamquam si et ipse absque lege esset: sub occasione illius prophani tituli fidem christi intulit dicens. Quod ergo ignorantes colitis: hoc ergo annuntio vobis. Et post paululum velut si divine legis penitus esset ignarus gentilis poete versum potius quam moysi aut christi maluit proferre sententiam. Et sicut quidam inquit vestrorum poetarum dixerunt: ipsius enim et genus sumus. Cumque eos testimoniis suis quos refutare non possent fuisset aggressus: ita de falsis vera confirmans subdidit dicens. Genus ergo cum simus dei: non debemus estimare auro aut argento aut lapidibus sculpture artis et cogitationis

hominis diuitatem esse similem. Infirmis autem infirmus
effectus est, cum secundum indulgentiam non secundum impe-
rium his qui se continere non poterant in coniugium re-
dire concessit: siue cum lacte non esca Corinthi-
os in infirmitate et timore et tremore multo
apud eos fuisse se dicit. Omnia autem omnibus factus est:
ut omnes faceret saluos, cum dicit. Qui ~~non~~ mandu-
cat non manducantem non spernat, et qui non man-
ducat manducantem non iudicet. et qui ma-
trimonio iungit uirginem suam bene facit. et qui non
iungit melius facit. Et alibi. Quis inquit infirma-
tur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur,
et ego non uror? Atque hoc modo quod Corinthiis
preceperat adimpleuit dicens. Sine offensio-
ne estote iudeis et gentibus et ecclesie Christi. sicut ego
per omnia omnibus placeo: non querens quod mihi utile
est sed quod multis. ut salui fiant. Utile enim sine dubio
fuerat Thimotheum non circumcidere. caput non radere.
purificationes iudaicas non assumere: nudipeda-
lia non exercere. uota legalia non offerre: sed facit
hec omnia dum eorum saluti plus consulit. qui non que-
rit quod sibi utile est, sed quod multis. Quod quamuis contemp-
latione dei sit factum. tamen simulatione non caruit. Qui
enim per legem Christi legi mortuus fuerat ut deo ui-
ueret. quique illam iustitiam legis in qua conuersatus
fuerat sine querela. detrimentum fecerat et arbitra-
batur ut stercora ut Christum lucrifaceret. et ea que
legis erant uero cordis affectu offerre non poterat.
nephas est credi eum qui dixerat: si enim que destruxi
hec reedifico. preuaricatorem me constituo. id ma-
de quod ipse dampnauerat. Et in tantum non magis
res ipsa que geritur, quam gerentis pensatur affec-
tus. Econtrario quibusdam reperitur ueritas nocu-
isse, et profuisse mendacium. Nam Doech ydumeus
cum Sauli de fuga Dauid coram famulis conque-
renti ac dicenti. numquid omnibus uobis dabit filius Yesse
agros et uineas. et uniuersos uos tribunos
faciet et centuriones. quoniam coniurastis omnes aduer-
sus me et non est qui mihi renunciet. quod nisi uerum pro-
didit dicens. Uidi filium Yesse in Nobe apud sa-
cerdotem qui consuluit pro eo dominum. et cibaria
dedit ei. per quam ueritatem eradicari de terra uiuen-
cium meruit. ac de eo dicitur per prophetam. Prop-
terea deus destruet te in finem. euellet te et
emigrabit te de tabernaculo tuo, et radicem tuam
de terra uiuentium. Et illa uero terra hic pro indi-
cio ueritatis perpetua eradicatione conuellitur: in
qua Raab meretrix pro mendacio cum sua co-
gnatione plantatur. sicut etiam Sampson illum
dire mendacio occultatam ueritatem ipsi con-
iugi perniciosissime prodidisse reminiscimur.
Cui propterea deceptionem intulit ueritas inconsul-
tissime patefacta: quia illud mandatum prophe-
ticum custodire neglexit. ab ea que dormit
in sinu tuo custodi claustra oris tui. Et ut xxi
exempla quedam de necessariis quasi inuitabilibus
ac pene cotidianis necessitatibus proferamus. quas
quantalibet obseruantia nunquam ita possimus
precauere ut non uel inuiti uel uolentes in eas coga-
mur incurrere. Quid facto faciendum est. cum refectionem
procrastinare disponentibus nobis utrum refeceri-
mus si ad uesperam frater adueniens percunctatur.
celandum ne ieiunium est et uirtus parsimonie con-
tegenda an ueritatis professione prodenda?
Si celamus ut domini satisfaciamus imperio
quo dicit. non uidearis hominibus ieiunans sed pa-
tri tuo qui est in abscondito. et iterum ne sciat sinis-
tra tua quid faciat dextera. profecto menti-
mur. Si ueritatem continentie propalamus euan-
gelica nos sententia percellit: amen dico uobis re-
ceperunt mercedem suam. Quod si oblatum a fratre cal-
picam poculum cum definitione renuerit: absolu-
te acceptum se esse denegans quod ille gaudens
aduentum eius supplicat ut sumat exorat. cum-
que est ut sit ad genua prouoluto. itaque prostra-
to quod non nisi hiis officiis uiscera caritatis ex-
pleri se esse credidit. etiam cum labore suo pa-
rat. an in sermonis sui atque propositi pertinacia
perseueret? ¶ Germanus. In illo quidem superi- xxii
ori exemplo dubium non est ut credimus quin
expediat abscondi continentiam nostram potius
quam percunctantibus prodi: ac super huiusmodi causis
nos quasi fateamur inuitabile esse mendacium:
in secundo autem nulla nobis incumbit necessitas mentiendi
primum quia possimus ea que fratrum ministerio porri-
guntur ita renuere ut nullo nos definitionis uin-
culo colligemus. deinde quod semel renuen-
tes possimus immobile tenere sententiam. ¶ Joseph. xxiii

Has dissimitões illoꝝ monasterioꝝ esse du
biū nō est · ī qͥbꝫ renūtiatoīs vīe ut dixit
rudimēta formata sūt: qꝛ pnapes fīes
suā refectionī suas assolet ꝓponē volūta
tes ⁊ obstinatissīe qḋ semel mēte cōceperit
exequitur. Ceterū seniores nrī qꝛ fidei apli
ciꝝ signa vtutū testioniū reddiderūt: qq̄
vniusa iudicio poti⁹ ac discretōe spūs q̄
rigida cū obstinatōe tressetūt · eos q̄ alienis
īfirmitatibꝫ acquiesceret · multo ubēiores fruc
tꝰ q̄ eos q̄ in suis defiitioibꝫ pdurarēt cape
senserūt: sublimioīs qꝫ pnūtiauerūt esse
vtutꝭ · cōtegere poti⁹ cōtinētiā nūtio ut dixim⁹
ē humiliqꝫ mendatio q̄ patefare supbo veri
Cap. xxiiij. tatis īdicio. Denīqꝫ abbas piamon post
uigīti ⁊ quīqꝫ ānos oblatū sibi a quodā
fr̄e uīnū ⁊ uinū absqꝫ hesitatōe suscipiens:
cōfestim ea que ingesta fuerāt cōtra con
suetudinē dīstrictiōis q̄ ignote cuītis cōti
nētie maluit ꝓpalare virtute. Nā si illud
qꝫ cōsiderare velim⁹ qḋ seniores nros īcūc
tāter fecisse meīm⁹: q̄ mirabilia vtutū
suaꝝ ł ꝓpos actus q̄s nūc erāt ad īstruc
tionē iunioꝝ ī collatōe pferri · sb alioꝝ
solebāt colorare psonis: qḋ aliud possu
m⁹ q̄ aptū sup hīs iudicare mendatiū.
ad Atqꝫ utinā nos q̄ dignū habem⁹ aliqḋ
qḋ īitandā fidē ꝓpom iunioribꝫ posset:
pfecto mīme verēmur hͥcemoi illoꝝ fig
mēta sectari. Tectius eī ē sb talis figure
colore mētiri: q̄ p obseruātia irrationa
bilis istī⁹ veritatis ā ea q̄ audientes edifica
re potuerāt īcongrua taciturnitate con
tegere: ā si ex nrā psona veracit pferāt.
iactancia noxie vanitatis enarrare. Id qḋ
etiā nos magisterio suo doctoꝝ gentiū eru
dēt instituit: q̄ reuelationū suaꝝ magni
tudinē ex alteri⁹ maluit pferre psona di
cēs. Scio hoīem ī xp̄o siue ī corpoē siue ex
corpus nescio. d̄s scit · raptū usqꝫ ad terciū
celū: et scio hͥcemoi hoīeꝫ q̄ rapt⁹ ī paradi
sū ⁊ audiuit īeffabilia verba q̄ nō licet ho
mīni loqui. Impossibile ē nobis breuiter vniuersa per
currere. Nā etenī enarrare sufficiat oēs ꝓpe
modū patriarchas scōs q̄ innūabiles alios ꝓꝓe
uite tuitanie · alios p bndcōis desiderio alios
ꝓ aliciu⁹ occultatōe misterij · alios p zelo
dei · alios p examinatione veritat pcomimū
ut ita dixerī assūpsisse mendatiū. Que sicut
enūari cūcta nō pnt: ita penitꝰ vniusa nō ptiri
debet. Nā btm ioseph pietas cōpulit: ut fal
sū fr̄ibꝫ cimen etiā cū obtestatōe regie salut
īpingeret dicēs. Exploratores estis: ī firmo
ra terre vestis īspicere. Et infra. Mittite rugi
ex vobis vnū ⁊ adducite frēm vrm huc: vos
aūt custodiemini hic · usqꝫ dū manifesta fiant
ūba vrā an verū dicat⁹ an nō. Sin autem
p salute pharaonis exploratores estis. Si eī
nō eos hoc misericordi mendatio terruisset: nec
ꝓprem fr̄emqꝫ reuise nec eos ī tātis īopie piculis
alere: nec cōsciam postremo frm a reatu
venditionis sue expurgare potuisset. Nō ergo
tā rephensibile fuit metū frībꝫ incussisse mē
datio: q̄ sanctum atqꝫ laudabile occasione ficti pīcli
īnimicos atqꝫ venditores suos ad salutarem
pniaꝫ cōpulisse. Denīqꝫ cū grauissime in simu
lationis vrgerent iudicia · nō illi⁹ qḋ falso obi
ciebatur ſ anterioris criminis cōsciā stringebāt:
dicentes ad inuicē. Merito hec patimur · qr peccaui
uim⁹ in frēm nrm qr despexim⁹ tribulatio
nē aīe eius cū rogaret nos · ⁊ nō audiuim⁹
eū: ꝓpt hoc venit nob oīs tribulatio hec. Que
q̄dē cōfessio nō solū apud frēm ī quē ipsa
crudelitate peccauerant: vm etiā humilitate sa
lubrima tm corꝫ statim⁹ ut credim⁹ expiauit.
Quid salomo q̄ pceptū a deo sapie donū
ī pmo iuditio suo nō nisi assūpsione mē
datij declarauit. Nā ut veritatē que mu
lieris mendatio tegebat exculperet: etiā ipse
utiqꝫ mendatij astutissīe excogitati usurpa
uit auxiliū dicēs. Afferte mī gladiū ⁊ diui
dite infante uiuū in duas partes: et dimi
diā date partē vni ⁊ dimidiā partē alteri.
Que simulatio crudelitat cū vere matris uis
cera pmouisset: ab ea aūt que mr nō erat
laudaret: tūc demū sagacissiaꝫ veritatis iu
dicio sniam illā pmulgauit quā nemo a
deo īspiratā esse nō credidit. Date inquit

Cap. xxv.

huic infantem vivum et non occidatis: hec est mater eius. Proinde nec debere nos posse nos universa complere: que vel tranquilla mente aut vel cum commotione decrevimus, etiam aliis scripturarum testimoniis copiosius edocemur: quibus vel viros sanctos vel angelos vel ipsum omnipotentem deum ea que definierant frequenter legimus inmutasse. Nam beatus David cum iusiurandi definitione decrevit dicens: Hec faciat deus inimicis David et hec addat: si reliquero de omnibus que pertinent ad nabal usque ad mane mingentem ad parietem. Et continuo intercedente Abigail uxore eius ac pro eodem supplicante remittit minas, mollit sententiam: et mavult transgressor propositi iudicari quam sacramenti sui fidem cum crudelitatis executione servare dicens. Vivit dominus nisi cito venisses in occursum mihi: non remansisset ad lucem matutinam nabal mingens ad parietem. Cuius sicut illam precipitis sacramenti facilitatem que de perturbate mentis commotione descenderat nequaquam imitandam esse censemus: ita remissionem atque emendationem statuti sectandam esse decernimus. Electionis vas Corinthiis scribens: reditum absoluta definitione promittit dicens. Veniam autem ad vos: cum Macedoniam pertransiero. Macedoniam autem pertransibo apud vos autem manebo vel etiam hyemabo: ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquanto tempore manere apud vos. Cuius rei etiam in secunda epistola meminit ita. Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secundam gratiam habetis et per vos transire in Macedoniam: et iterum a Macedonia venire ad vos et a vobis deduci in Iudeam. Sed superveniente salubriori consilio: nequaquam se id quod promiserat executurum evidentissime confitetur. Cum hoc inquit voluissem numquid levitate usus sum. aut que cogito secundum carnem cogito: ut sit apud me est et non? Denique cur maluerit definitionem sui preterire sermonis quam adventu suo onerosam discipulis inferre tristitiam, etiam cum sacramenti obtestatione declaravit. Ego autem testem deum invoco in animam meam: quod parcens vobis non veni Corinthum. Statui autem hoc ipse apud me: ne iterum in tristitia venirem ad vos. Cum intraturos se domum Loth Sodomis angeli denegassent dicentes ad eum non intrabimus sed in platea manebimus: continuo eius precibus compelluntur statutum mutare sermonem: sicut scriptura subiungit et coegit eos Loth et diverterunt ad eum. Qui utique si diversuros ad eum esse se noverant: invitantis petitionem simulatoria excusatione renuerunt. Sin autem veraciter excusabant: evidenter inmutasse sententiam comprobantur. Que utique non ob aliam credimus causam spiritum sanctum sacris voluminibus indidisse: nisi ut istis erudiamur exemplis in definitionibus nostris non pertinaciter permanere: sed eas arbitrio nostro debere subicere. et ita iudicium nostrum ab omni legis vinculo liberum conservare ut promptum sit ad sequendum quocumque vocaverit salubre consilium: non differat aut recuset ad id quod utilius discretio salutaris invenerit absque ulla cunctatione transire. Et ut ad sublimiora adhuc ascendamus exempla recumbentem in lecto regem Ezechiam gravique egritudine laborantem ex persona dei Ysaias propheta adorsus est dicens. Hec dicit dominus. Dispone domui tue: quia morieris tu et non vives. Et convertit inquit Ezechias faciem suam ad parietem: et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto: et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno. Post que rursus dicitur ad eundem. Revertere et dic Ezechie regi Iuda dicens. Hec dicit dominus deus patris tui David. Audivi orationem tuam, vidi lacrimas tuas: et ecce addiciam super tuos dies quindecim annos et de manu Assur regis Assyriorum liberabo te: et civitatem hanc protegam propter me et David servum meum. Quid evidentius hoc testimonio quo misericordie et pietatis intuitu maluit dominus suum cassare sermonem et ad prestitutum mortis terminos

quidem in annis vitam praestantis excedere, quam per inmobilitatem decreti sui inexorabilis inveniri. Similiter enim loquitur ad Ninivitas censura divinae comminationis: Adhuc triduum et Ninive subvertetur. Mox quoque paenitentia eorum ieiuniisque mollitus, tam minax et abrupta sententia usque ad partem misericordiae prona pietate deflectit. Ergo si quis velut praescium conversionis eorum subversione civitatis ad hoc eis dominum asserat comminatum, ut eos ad salutarem paenitentiam provocaret: consequens est ut hii qui fratribus praesunt absque reprehensione mendacii his qui indigent emendari aliqua etiam districtiora quam acturi sunt, si opus fuerit, comminentur. Sin vero dixerit dominum sententiam illam suam paenitentiae eorum consideratione revocasse, secundum illud quod per Ezechielem ait: Si dixero impio: morte morieris, et egerit paenitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam, vita vivet et non morietur. Quibus docemur exemplis non debere nos obstinate in nostris definitionibus perdurare, sed commotionem ex necessitate propositam clementi miseratione mollire. Quod ne solis Ninivitis crederetur dominus praestitisse, etiam generaliter erga omnes eadem se esse facturum per Ieremiam prophetam protestatur: et tunc necesse fuerit incunctanter suam se sententiam mutaturum pro nostris meritis promittit dicens: Repente loquar adversus gentem et adversus regnum, ut evellam et destruam et disperdam illud. Si paenitentiam egerit gens illa a malo quod locutus sum adversus eam, agam et ego paenitentiam super malum quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente et regno ut edificem et plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam, paenitentiam agam super bonum quod cogitavi ut facerem ei. Ad Ezechiel quoque: Noli, inquit, subtrahere verbum, si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala, et paeniteat me mali quod cogitavi ut facerem eis propter malitiam studiorum eorum.

Quibus testimoniis declaratur non oportere ut pertinaciter in nostris definitionibus hereamus, sed ratione eas ac iudicio temperandas, semperque praeeligenda ac praeferenda esse meliora, et ad illam quae utilior diiudicata fuerit partem sine cunctatione aliqua transeundum. Illud etiam prae omnibus inaestimabilis illa censura nos instruit: quod cum ei sit ante ortum uniuscuiusque praecognitus finis, ita ordine ac ratione et humanis quodammodo omnia dispensat affectibus, ut non potentialiter nec secundum praescientiae suae ineffabilem notitiam, sed secundum praesentes hominum actus universa diiudicans et respuat unumquemque vel attrahat, vel infundat cotidie gratiam suam vel avertat. Quod ita esse etiam illa Saulis manifestat electio. Cuius utique cum vituperabilem finem praescientia dei ignorare non posset, de tot milibus Israhelitis elegit eum et unxit in regem, praesentis in illo meritum vitae remunerans, non futurae praevaricationis intendens, ita ut postquam reprobus factus est velut paenitudinem gerens electionis suae deus humanis quodammodo de eo vocibus atque affectibus conqueratur dicens: Penitet me quod constituerim Saul regem, quia dereliquit me et verba mea opere non implevit. Et iterum: Verumptamen lugebat Samuel Saulem, quoniam dominum paenitebat quod constituisset regem super Israhel. Denique hoc quod opere fuerat executus, postea etiam per Ezechielem prophetam dominus protestatur cum omnibus se hominibus cotidiano iudicio esse facturum: Etiam si dixero iusto ut vita vivat, et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitiae suae oblivioni tradentur, et in iniquitate quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero impio: morte morieris, et egerit paenitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam, pignus restitueritque ille impius rapinamque reddiderit, in mandatis vitae ambulaverit nec fecerit quicquam iniustum, vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius quae peccavit non imputabuntur ei. Denique cum a populo quem ex omnibus gentibus dominus adoptaverat propter subitam vituli praevaricationem misericordiae suae avertisset aspectum, intuemini pro eis legislator exclamat: Obsecro domine

peccauit populus iste peccatum maximum: feceruntque
sibi deos aureos. Et nunc si dimittis peccata
eorum dimitte: sin alias dele me de libro quem
scripsisti. Cui dominus respondit. Si quis
inquit peccauerit coram me: delebo eum de
libro meo. David quoque cum de iuda vel persecu
toribus christi prophetico spiritu quereretur: deleantur
inquit de libro viventium. Et quia non mereba
tur ad penitentiam salutarem pro reatu tanti
criminis peruenire scribitur: et cum iustis non
scribatur. Denique in ipso iuda [illegible] eius pro
phetice maledictionis euidenter impleta est.
Nam expleto proditionis crimine suspendio
se necauit: et post illam deletionem nominis
sui si conuersus ad penitentiam esset: iterum cum ius
tis scribi mereretur in celo. Non est ergo ambi
gendum etiam iude nomen illo tempore quo e
lectus a christo apostolatus sortitus est gradum:
in libro scriptum viventium fuisse conscriptum: ac
pariter eum audisse cum ceteris. Nolite gaudere
quia demonia vobis subiciuntur: gaudete autem
quia nomina vestra scripta sunt in celis. Sed quia
phylargirie peste corruptus de ascrip
tione celesti ad terrena deiectus est: competenter
de eo ac de similibus eius dicitur per prophetam. Domine
omnes qui te dereliquerunt confundantur: recedentes
a te in terra scribantur: quia dereliquerunt venam aquarum
viventium dominum. Et alibi. In concilio populi mei
non erunt: et in scriptura domus israel non scribentur:
xxvi. et in terram israel non egredientur. Nec illud propter
utilitatis est silendum: quod etiam si instigante si
ra vel aliqua alia passione sacramento
nos aliquo innexerimus quod a nemine quidem
monachorum fieri penitus debet: utriusque
tamen rei causa intuitu mentis est pen
sanda iudicio et comparanda cum illa re
quam statuimus huic ad quam transire com
pellimur atque ad eam sine cunctatione est
transeundum que superiuemente seniorum trac
tatu iustior fuerit iudicata. Rectius enim
est inimicum nos preterire sermonem quam rei salu
brioris ac pie subire iacturam. Denique numquam
quos rationabiles ac probatos patres duros atque
irrationabiles in huiusmodi definitionibus fuisse

remisimus: sed velut ceram calore solis
ita eos ratione mollitos et intercedente sa
lubriore consilio melioribus partibus sine
hesitatione [illegible] cessisse. Quos [illegible] atque autem
vidimus definitionibus suis pertinaciter in
herere: irrationabiles semper probauimus
ac discretionis inexpertes. Germanus. xxvii.
Quantum ad hanc pertinet rationem que
euidenter copioseque digesta est: nichil o
portet monachum definire ne aut preua
ricator inueniatur aut pertinax. Et
ubi illud postponimus psalmiste eloqui
um: iuraui et statui custodire iudicia ius
ticie tue. Quid enim est aliud iurare et sta
tuere: quam definita immobiliter custodire.
Joseph. Nos non de principalibus man xxviii.
datis sine quibus non potest nostra salus
omnino subsistere ista decernimus: sed de hiis
que sine periculo status nostri vel relaxare
possimus vel tenere: utpote de irremisso ri
gore ieiunii. de vini siue olei perpetua absti
nentia de progressu cellule penitus cohiben
do. de lectionis siue meditationis incessabi
li iugitate: que sine iactura professionis
ac propositi nostri exerceri cum libuerit possunt
et cum necesse fuerit irreprehensibiliter pre
termitti. Ceterum super observantia illorum
principalium mandatorum constantissime
definiendum est: ac pro hiis etiam mors
si necesse fuerit non vitanda pro quibus
immobiliter est dicendum iuraui et statui.
Quod fieri debet pro custodia caritatis:
pro qua spernenda sunt omnia: ne bonum
tranquillitatis illius maculetur. Simi
literque iurandum est pro castimonie puri
tate: nec aliud facere nos oportet pro fide
pro sobrietate atque iusticia. Que omnia
indeminutabili perseuerantia sunt tenenda:
et a quibus paululum recessisse dampnabi
le est. De illis vero corporalibus exercitiis
que ad modicum dicuntur esse utilia ita
est ut diximus statuendum. ut si qua
superuenerit certior pietatis occasio que
illa suadeat relaxari nulla super hiis

lege teneamur: sed pretermissis eis ad
utiliora libere transeamus. In illis ca
corporalibus exercitiis si pro tempore
relinquatur. periculum no est: ab hijs
vo uel ad momentu declinasse morti
Cap. xxix ferum est. Hoc quoque fili cautione ca
uendum e: ut siquis forsitan sermo qui
esse voltis occultum de vro fuerit de ore
prolapsus nulla occultatione pcep
ta sollicitent audientem. Magis enim
latebit si negligenter atque simpliciter
transeat: quia no quilibet frm super
diuulgationis eius ipugnatione torq
bitur. existimans rem uilem. aliqua
transitoria confabulatione prolata:
et que ex hoc ipo sit leuior quia cautis
simo silentii precepto sensibus audi
entis comendata no fuerit. Nam si eti
am fidem eius aliqua sacramentorum
obtestatione deuinxeris: citius illud pro
dendum esse no ambigas. Maior enim
aduersus ipm vis diabolice ipugna
tionis insurgit ut et te mestificet vel
denudet. et illu transgressorem quato
Cap. xxx cius sui faciat sacramenti. Et idcirco
nichil debet obrupte monachus sup
hiis dumtaxat que ad corporales perti
net exercitationes definire: ne aduersa
riu ab ipugnatione eo que velut sb
legis obseruatione custodit magis in
citans citius ea uiolare cogatur. Pre
scribens siquide sibi legem vnusquisque sb
libertatis gra constitutus perniciosa
semetipm obligat seruitute: ut ea que
licito p̄mo etiam laudabiliter cu gra
actione presumere potuisset. si necessitas
fortasse copulerit velut transgressor p
cipe copellatur cu preuaricatione pcti.
Vbi enim no est lex: nec puaricatio. Hac
beatissimi ioseph institutione atque doctri
na velut diuino oraculo confirmati:
in egipto residere maluimus. Sed li
cet parum deinceps de nra essemus p
missione solliciti: tamen expleto septe

annor numero sponsionem nram gra
tanter impleuimus. Excurrentes nanque
ad cenobiu nrm illo iam tempore quo
de impetrando ad heremu reditu fiduciam
gerebamus. primu senioribus nris ho
norem debitum soluimus: deinde ari
mis eor qui pro caritatis ardore creber
rimis litt nrar satisfactionibus neq
qua fuerant deliniti. pristinam redintegra
uimus caritatem: tandemque ad plenum
aculeo nre sponsionis auulso hijs quoque
cu gaudio prosequentibus ad scythioti
ca solitudinis secreta remeauimus. Hanc
vobis o sci fres illustriu prm scientiam atque
doctrinam: nra ut potuit elucubrauit sua
Quam etiam si incultus forsitan sermo
confudit potius quam digessit: queso ne lau
dem insigniu uiror reprehensio nre rus
ticitatis euacuet. Tucius siquidem nob
in conspectu nri iudicis uisum est doct
ne huius magnificentiam vel incultis
sermonibus prodere quam silere: quippe cum
et profectu lectoris sublimitate sensuu
contempletur hoc quod imperitia nri
sermonis offenditur obesse no possit et
maior sit nobis utilitatis cura quam lau
dis. Neque enim hoc quod sanctor uiror dic
ta describi ad plenu periculi et exemi
laudis esse no nouerim. sed prudens
ut dicitur pedem laqueo indidi: nec
me indubitato discrimini sub incerta
spe alienum profectus tradere recusaui: mo
nens omnes ad quoru manus opuscu
la ista peruenerint. ut quicquid in eis
placuerit prm. nrm vo sciant esse quod
displicet. oms quibus amabilis est ui
ta et doctrina sanctorum. Incipiunt col. vii
iohis cassiani qs scripsit iouiniano minervio
et ceteris duobz. Pa e pynuncis de fine et humilitate
monachoru. 2a iohis de fine cenobite et heremite
3a pynufij de pnie fine et satisfactionis iudicio.
4a theone de remissione l. 1a eius de nocturnis
illusionibz 6a ite eiusdem de anamarteton
7a abrahe de mortificatione Prefatio

Emensis iuvante gratia christi decem collationibus patrum que exigentibus beatissimis elladio ac leontio utcumque digeste sunt: septem alias beato episcopo honorato. sancto quoque famulo christi eucherio dedicavimus: totidem et nunc vobis o sancti fratres iouiniane minerui leonti et theodore credidi deputandas. Posterior siquidem vestrum illam cenobiorum sanctam atque egregiam disciplinam in provinciis galliarum antiquarum virtutum districtione fundavit. Ceteri non solum cenobialem professionem ad primum monachos expetere: verum etiam anachoreticam sitire sublimitatem vestris institutionibus provocastis. Ea namque collationes iste summorum patrum disputatione contexte sunt et ita in omnibus temperate: ut utrique professioni qua non solum occiduas regiones verum et insulas maximis fratrum catervis fecistis florere conveniant id est non solum hii qui adhuc in congregatione laudabili subiectione perdurant: sed etiam hii qui haut longe a vestris cenobiis secedentes anachoretarum sectari gestiunt disciplinam: pro conditione locorum ac status sui mensura plenius instruantur. Quibus hoc precipuum contulit precedens vester labor et industria: ut parati iam atque in hiis exercitiis deprehensi facilius precepta seniorum atque instituta suscipiant: ipsos quoque in cellulas suas auctores collationum cum ipsis collationum voluminibus recipientes cotidianis quodammodo cum eis interrogationibus ac responsionibus colloquentes non propriis adinventionibus arduam istam et incognitam ferme in hac regione appetant viam: sed periculosam etiam illic ubi iam tritissimi calles

Sed innumera precedentium exempla non desunt anachoreseos disciplinam illorum potius preceptis capere consuescant quos in omnibus et antiqua traditio et longe experientie instruxerat industria. Incipit collatio abbatis pyamonis de tribus generibus monachorum. Capitulum primum.

Capitulum I

Post conspectum atque colloquium trium illorum senum quorum collationes sancto fratre nostro eucherio compellente utcumque digessimus: cum interiores egipti partes in quibus amplior atque perfectior sanctorum manus consistebat maiore flagrantia desideraremus expetere: ad vicum cui nomen est dyolcos unum ex septem nili fluminis ostiis imminentem non tam itineris necessitate quam desiderio sanctorum illic commorantium compellere pervenimus. Cum enim velut cupidissimi mercatores plurima illic celeberrimaque cenobia ab antiquissimis audissemus patribus instituta continuo quasi navigatores in questionis incerte spe maioris lucri persuadente suscepimus. Ubi diutissime fluctuantes ad illos virtutum sublimitate conspicuos montes undique oculos tendemus: abbatem pyamonem omnium anachoretarum illic habitantium seniorem ac presbiterum velut quandam sublimissimam pharum primus cuiusdam spectaculum notavit intuitus. Hic etenim sicut evangelica illa civitas in excelsi montis vertice constitutus: nostro protinus refulsit aspectui. Cuius virtutes atque mirabilia que per eum etiam sub conspectu nostro divina gratia testimonium meritis eius reddente perfecta sunt: ne vel propositi nostri formam vel modum huius voluminis excedamus pretermittenda credi

[..]venimus. Non enim de mirabilibus dei sed de institutis studiisque sanctorum quedam que reminisci possibile est nos spopondimus tradituros: ut necessariam tantum vite perfecte institutionem non inutilem absque ulla emendatione vitiorum ac superuacuam admirationem legentibus preberemus. Cum itaque beatus Pyamon summa gratulatione susceptos humanitate congrua refecisset: intelligens nos non eiusdem esse regionis. Primum unde vel cur egyptum petissemus sollicite perscrutatus: atque de cenobio Syrie ob desiderium perfectionis nos advenisse cognoscens.

m p ii. Ita exorsus est. Quisquis o filii cuiuslibet artis peritiam assequi concupiscit. nisi omni cura atque vigilantia eius se quam nosse desiderat discipline studiis mancipaverit. ac perfectissimorum quorumque opificum ipsius vel scientie magistrorum precepta atque instituta servaverit: frustra inanibus votis eorum similitudinem exoptat attingere. quorum curam atque industriam detrectat emulari. Novimus enim nonnullos ita ad hec loca de nostris regionibus advenisse. ut cognoscendi tantummodo gratia fratrum monasteria circuirent: non ut has regulas ob quas huc commeaverant atque instituta susciperent. ac secedentes in cellulas conarentur ea que vel visu vel traditione perceperant operibus experiri: qui mores suos ac studia quibus imbuti fuerant retentantes ut eis exprobrari a nonnullis solet. non profectus sui gratia. sed vitande egestatis necessitate existimati sunt provincias commutasse. Non solum enim nichil eruditionis adquirere: sed ne diutius quidem in hiis partibus commorari pertinacis animi obstinatione potuerunt. Cum enim nec ieiuniorum morem nec psalmorum ordinem nec ipsorum denique indumentorum habitum permutassent: quid aliud in hac regione sectari: quam sola victus sui compendia crederentur?

iii. Quamobrem si vos quemadmodum credimus dei causa ad emulationem nostre cognitionis attraxit: omnibus institutis quibus illic primordia vestra provecta sunt penitus abdicatis quecumque seniores nostros agere vel tradere videritis: summa humilitate sectamini. Neque vos moveat aut ab imitatione deducat ac retrahat etiam si vobis alicuius rei ad presens aut facti ratio vel causa non liqueat: quia eos qui bene de universis simpliciter sentiunt et universa que a senioribus tradi gerive perspexerint fideliter imitari magis quam discutere student per operis experientiam etiam scientia rerum omnium subsequetur. Ceterum nunquam rationem veritatis intrabit quisquis a discussione ceperit erudiri: quia videns eum inimicus suo potius quam patrum iudicio confidentem facile in id usque propellit ut etiam illa que maxime utilia ac saluberrima sunt: superflua ei videantur ac noxia. Atque ita presumptionibus eius callidus hostis illudit: ut irrationabilibus definitionibus suis pertinaciter inherendo solummodo hoc sibi sanctum esse persuadeat quod rectum atque iustissimum sua tantum obstinationis errore censuerit.

iiii. Quamobrem ordo atque principium professionis nostre quemadmodum vel unde descenderit: primum debetis agnoscere. Tunc enim poterit quis desiderate artis efficaciter assequi disciplinam et ad exercendam eam ardentius incitari: cum auctorum ac fundatorum eius agnoverit dignitatem. Tria sunt in egypto genera monachorum: quorum duo sunt optima tertium tepidum atque omnimodis evitandum. Primum est cenobitarum qui scilicet in congregatione pariter consistentes: unius senioris iudicio gubernantur. Cuius generis maximus monachorum numerus

per unum sane egiptum commoratur. Secundum anachoretarum qui prius in cenobiis instituti iamque in actuali conversatione perfecti solitudinis elegere secreta: cuius professionis nos quoque optamus esse participes. Tertium reprehensibile sarabaytarum est: de quibus singillatim per ordinem plenius disseremus. Harum igitur trium professionum ut diximus fundatores primum debetis agnoscere. Nam perfecto ex hoc ipso vel odium professionis illius nasci poterit que vitanda est vel eius desiderium que sequenda: quia necesse est unamquamque viam illum finem suum pertrahere sectatorem ad quem auctor ipsius inventorque per-
v venit. Itaque cenobitarum disciplina a tempore predicationis apostolice sumpsit exordium. Nam talis extitit in iherusolimis omnis illa credentium multitudo: que in actibus apostolorum ita describitur. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una: nec eorum quisquam que possidebat aliquid suum esse dicebat. sed erant illis omnia communia. Possessiones et substantias vendebant: et dividebant ea omnibus prout cuique opus erat. Et iterum. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum vel domorum erant: vendentes afferentes pretia eorum que vendebant et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Talis inquam erat tunc omnis ecclesia: qualis nunc perpaucos in cenobiis invenire difficile est. Sed cum post apostolorum excessum tepescere cepisset credentium multitudo: ea vel maxime que ad fidem christi de alienigenis ac diversis gentibus confluebat: a quibus apostoli pro ipsius fidei rudimentis et ita veterata gentilitatis consuetudine nihil amplius expetebant nisi ut ab ymolatis ydolorum et fornicatione et suffocatis et sanguine temperarent: atque ista libertas que gentibus propter infirmitatem prime credulitatis indulta est etiam illius ecclesie perfectionem que iherusolimis consistebat paulatim contaminare cepisset: et crescente cotidie vel indigenarum numero vel advenarum prime illius fidei refrigesceret fervor: non solum hii qui ad fidem christi confluxerunt: verum etiam qui illi erant ecclesie principes ab illa districtione laxati sunt. Nonnulli enim existimantes id quod videbant gentibus pro infirmitate concessum sibi etiam licitum: nihil se detrimenti perpeti crediderunt: si cum substantiis ac facultatibus suis fidem christi confessionemque sequerentur. Hii autem quibus adhuc apostolicus inerat fervor memores illius perfectionis pristine discedentes a civitatibus suis illorumque consortio qui sibi vel ecclesie dei remissioris vite negligentiam licitam esse credebant in locis suburbanis ac secretioribus commanere: et ea que ab apostolis per universum corpus ecclesie generaliter meminerant instituta privatim ac peculiariter exercere ceperunt. Atque ita coaluit ista quam diximus discipulorum qui se ab eorum contagione sequestraverant disciplina. Qui paulatim tempore procedente segregati a credentium turbis eo quod a coniugiis abstinerent et a parentum se consortio mundique istius conversatione secernerent: monachi sive monazontes singularis ac solitarie vite districtione nominati sunt. Unde consequens fuit: ut ex communione consortii cenobite celle quoque ac diversoria eorum cenobia vocarentur. Istud ergo solum fuit antiquissimum monachorum genus quod non modo tempore sed et gratia primum est: quodque per annos plurimos solum usque ad abbatis pauli vel anthonii duravit etatem. Cuius etiam nunc adhuc in districtis cenobiis cernimus residere vestigia.
De hoc perfectorum numero et ut ita dixerim in fecundissima radice sanctorum vi

etiam anachoretarum: post hec flores
fructusque probati sunt. Cuius professio
nis principes hos, quos paulo ante com
memorauimus, sanctum paulum vel antho
nium nouimus extitisse. Qui non ut
quidam pusillanimitatis causa nec
inpatientie morbo, sed desiderio excelsioris
sublimioris profectus contemplationisque
diuine solitudinis secreta sectati sunt:
licet eorum prior necessitatis obtentu
dum tempore persecutionis affinium suorum
deuitat insidias, heremi penetrasse
se dicatur. Ita igitur processit ex illa qua
diximus disciplina aliud perfectionis
genus: cuius sectatores anachorete
id est secessores merito nuncupantur: eo
quod nequaquam contenti hac victoria qua
inter homines occultas insidias dyabo
li calcauerunt: aperto certamine ac ma
nifesto conflictu demonibus congredi
cupientes vastos heremi recessus pe
netrare non timeant: ad imitationem
scilicet iohannis baptiste qui in heremo tota
etate permansit: helye quoque et helizei
atque illorum de quibus apostolus ita memo
rat. circuierunt in melotis et in pellibus
caprinis, angustiati, afflicti, egentes,
quibus dignus non erat mundus: in so
litudinibus errantes in montibus et spe
luncis et in cauernis terre. De quibus
etiam dominus figuraliter ad iob. Quis autem
est qui dimisit onagrum liberum et vin
cula eius resoluit? posuit habita
tionem eius in desertum et tabernaculum eius
salsuginem irridens multitudinem ci
uitatis: et querelam exactoris non ex
audiens. Considerauit montes pas
cue sue: et post omne viride querit. In ps
almis quoque: Dicant qui redempti sunt a do
mino: quos redemit de manu inimi
ci. Et post pauca. Errauerunt in so
litudine in siccitate: viam ciuitatis
habitaculi non inuenerunt. Esurien
tes et sitientes anima eorum in ipsis de

fecit: et clamauerunt ad dominum cum
tribularentur: et de necessitatibus eorum libe
rauit eos. Quos etiam ihermias ita
describit. Beatus qui tollit iugum domini
a iuuentute sua: sedebit solitarius
et tacebit quia leuauit se super se. Quique
illud psalmiste affectu et opere concinunt.
Similis factus sum pellicano solitudinis
vigilaui et factus sum sicut passer so ·vij
litarius in tecto. Cumque hiis duabus
professionibus monachorum religio christia
na gauderet: cepit autem in deterius pau
latim hic quoque ordo vergere: emersit post
hoc illud deterrimum et infidele mona
chorum genus vel potius noxia illa plan
tatio rediuiua succreuit: que per ana
niam et saphiram in exordio ecclesie pul
lulans apostoli petri seueritate succisa
est: que inter monachos tam de
testabilis execrandaque iudicata est
nec a quoquam ulterius usurpata: quam
diu illius tam districte formido sen
tentie memorie fidelium inserta du
rauit: qua beatus apostolus potius noui
facinoris principes non penitentia non
nulla passus est satisfactione cura
ri: sed perniciosissimum germen celeri morte
succidit. Illo igitur exemplo quod
in anania et saphira apostolica dis
trictione punitum est: ab illorum contem
platione paulatim longa incuria
et temporis obliterato subtracto.
emersit sicut istud sarabaytarum
genus. Qui ab eo quod semet ipsos a
cenobiorum congregationibus seques
trarent: ac singillatim suas cura
rent necessitates egyptia lingue pro
prietate sarabayte nuncupati sunt:
de illorum quos prediximus procedentes nu
mero. qui euangelicam perfectionem si
mulare potius quam in veritate arripere
maluerunt. emulatione scilicet eorum vel
laudibus prouocati qui vniuersis di
uitiis mundi perfectam christi preferunt

Pyamonis ij^a

nuditate. Hii ergo dum imbecil
lo animo vestigia virtutes affectant
vel necessitate ad professionem venire
compulsi, dummodo censeri tantum
modo nomine monachorum absque
studiorum simulatione festinant, ceno
biorum nullatenus expetunt discipli
nam, nec seniorum subduntur arbitrio
aut eorum tradicionibus instituti su
as discunt vincere voluntates: nec
ullam sane districtionis regulam legiti
ma eruditione suscipiunt sed ad pu
blicum tantum id est hominum tantummodo id est ad
hominum faciem renunciantes aut in suis do
mibus sub prerogativa huius nominis hiisdem
obstricti occupationibus perseverant:
aut construentes sibi cellulas easque
monasteria nuncupantes suo in
eis iure ac libertate consistunt: nequaquam
evangelicis preceptionibus succumben
tes, ut nulla scilicet cotidiani victus
sollicitudine, nullis rei familiaris
distentionibus occupentur. Quod illi so
li absque infideli dubitatione con
summant: qui cunctis huius mundi facul
tatibus absoluti ita se cenobiorum
prepositis subdiderunt ut ne sui quidem
ipsius fateantur esse domini. Isti autem
qui districtionem ut diximus ceno
biorum declinantes bini vel terni in cellulis
commorantur: ut non contenti abba
tis cura atque imperio gubernari, sed
precipue procurantes ut absoluti a
seniorum iugo exercendi voluntates
suas ac procedendi vel quo placu
erit evagandi agendi vel quod li
bitum fuerit habeant libertatem: et
iam amplius in operibus diurnis quam
hii qui in cenobiis degunt diebus ac
noctibus consumuntur sed non ea fide
eodemque proposito. Hoc enim isti faci
unt non ut fructum sui operis subiciant
dispensationis arbitrio: sed ut adqui
rant pecunias quas recondant.

Inter quos quantum intersit advertite.
Illi de crastino nichil cogitantes
gratissimos deo sudoris sui offe
runt fructus: isti vero non solum in cras
tinum sed etiam in multorum annorum spacia
infideli sollicitudine porrigentes,
aut mendacem deum aut inopem credunt:
qui promissa cotidiani victus aut
indumentorum sufficientiam prebere eis
aut non possit aut nolit. Illi hoc omni
bus expetunt votis,
id est ut nuditatem omnium
rerum paupertatemque possideant: isti ut
omnium copiarum affluentiam consequantur.
Illi ob hoc statutum certatim tran
scendere canonem diurnis operibus
elaborant: ut quicquid monasterii sanctis
usibus redundaverit vel carceribus vel
xenodochio vel nosocomio vel indigen
tibus pro abbatis dispenset arbitrio:
isti ut quicquid cotidiane superfuerit
gule aut profusiori proficiat volup
tati aut certe filargyrie vitio recon
datur. Postremo ut concedamus
ab istis quam hec que non oportuno pro
posito congesserunt melius quam diximus
posse distribui: nec sic quidem ad meri
tum virtutis illorum ac perfectionis aspirant.
Illi enim tantos monasterii reddi
tus conferentes eisque cotidie renun
ciantes in tanta subiectionis humili
tate perdurant: ut quemadmodum sui
ita etiam eorum que proprio sudore conqui
runt potestate priventur, abrenun
ciationis prime fervore dum cotidie
nec semetipsos laboris sui fructibus
nudant iugiter innovantes: isti autem
in eo quod aliquid pauperibus largi
untur elati in preceps cotidie colla
buntur. Illos pacientia atque distric
tio qua tam devote hanc quam
semel arripuerunt professionem per
durant: ut numquam suas expleant
voluntates, crucifixos huic mundo

cotidie vivos ac mortuos facit. Hos arbitrii sui tempore vivos ad inferna demergit. Hec igitur duo genera monachorum in hac quidem provincia equali propemodum inter se numerositate contendunt. ceterum per alias regiones quas nos necessitas catholice fidei compulit peragrare: istud tertium sarabaytarum genus habundare ac pene solum esse cognovimus. Temporibus siquidem lucii qui arriane perfidie episcopus fuit sub valentis imperio. cum dyaconiam nostris fratribus deferremus: his videlicet qui de egypto ac thebayda fuerant ob catholice fidei perseverantiam metallis ponti atque armenie relegati: licet tenobiorum disciplinam in quibusdam civitatibus rarissimam videremus anachoretarum tamen ne ipsum quidem apud illos nomen auditum fuisse comperimus.

viii. Sane est etiam aliud quartum genus quod nuper cernimus emersisse in his qui anachoretarum sibi specie atque ymagine blandiuntur: quique in principiis suis fervore quodam brevi tenobii perfectionem videntur expetere: sed continuo tepefacti dum pristinos mores ac vitia resecare contempnunt. nec iugum humilitatis ac patientie diutius sustinere contenti sunt. seniorumque imperio dedignantur: separatas expetunt cellas ac solitarii residere desiderant. ut ita scilicet a nemine lacessiti. patientes. mansueti vel humiles possint ab hominibus estimari. Que institutio immo tepor eos quos semel infecerit ad perfectionem numquam permittit accedere. Hoc enim modo non solum non abscinduntur verum etiam in deterius eorum vitia convalescunt: dum a nemine provocati. ut quoddam letale et intestinum virus quanto amplius celatum fuit tanto profundius serpens insanabilem morbum generat egroto. Pro reverentia enim singularis celle nullus iam vitia solitarii audet arguere: que ille ignorari maluerit quam curari. Porro virtutes non occultatione vitiorum: sed expugnatione pariuntur.

ix. Germanus. Est ne aliqua inter tenobium et monasterium distantia: an in utroque nomine res una censetur.

Cap. x. Pyamon. Licet a nonnullis soleant indifferenter monasteria pro tenobiis appellari: tamen hoc interest quod monasterium est nomen diversorii nichil amplius quam locum id est habitaculum significans monachorum: tenobium vero etiam professionis ipsius qualitatem disciplinamque designat. Et monasterium potest etiam unius monachi habitatio nominari: tenobium appellari non potest nisi ubi plurimorum cohabitantium degit unita communio. Dicuntur sane monasteria etiam in quibus sarabaytarum collegia commorantur.

xi. Quamobrem quia vos de optimo genere monachorum video professionis huius arripuisse principia id est de laudabili tenobiorum palestra ad excelsa fastigia anachoretice tendere discipline. humilitatis patientieque virtutum quam vos illic didicisse non dubito vero sectamini cordis affectu: non sicut quidam falsa humiliatione verborum nec affectata atque superflua in quibusdam officiis corporis inclinatione fingentes. Quod humilitatis figmentum abbas serapion quodam tempore eleganter irrisit. Cum enim quidam ad eum summa sui abiectione habitu ac verbis preferens advenisset: eumque senex secundum morem ut orationem colligeret hortaretur ille nequaquam

cunctis deprecanti. tantis se subiciens asserebat flagitiis involutum: ut ne usum quidem huius communis aeris capere mereretur. Pinufius quoque ipsius refugiens consessionem: humi potius residebat. Cum vero ad ablutionem pedum etiam multo minus prebuisset assensum: tunc abbas Serapion refectione transacta collationis consuetudine provocante monere eum benigne ac leniter cepit. ne otiosus aut vagus presertim iuvenis tam robustus instabili levitate per universa discurreret: sed ut in cella residens secundum regulam seniorum suo potius opere quam aliena mallet munificentia sustentari. In quod ne apostolus paulus incidet. et quidem cum ei in evangelio laboranti hec prebitio merito deberetur: diebus tamen ac noctibus maluit operari ut victum cotidianum vel sibi vel hiis qui eidem ministrantes opus exercere non poterant suis manibus prepararet. Ad hec ille tanta est tristicia ac dolore suppletus: ut amaritudinem cordis conceptam ne vultu quidem dissimulare potuerit. Tunc senex. Hactenus inquit o fili cunctis te facinorum ponderibus onerabas non metuens ne confessione tam atrocium criminum notam existimationis incurreres: quid queso nunc est quod ad simplicem ammonitiunculam nostram que tamen in se non modo nullum obprobrium sed et edificationis habuit ac dilectionis affectum: tanta te video indignatione permotum. ut eam ne vultu quidem occultare ac frontis serenitate dissimulare potueris? An fortasse illam dum te humilias expectabas a nostro ore sententiam: iustus accusator sui est in primordiis sermonis? Proinde vera est cordis humilitas retinenda: que non de affectata corporis atque verborum sed de intima mentis humiliatione descendit: que tunc demum evidentissimis pacientie sue fulgebit indiciis. cum quis non ipse de se crimina ab aliis non credenda iactaverit. sed ab aliis sibimet arroganter ingesta contempserit: et irrogatas iniurias mansueta cordis equanimitate toleraverit.

Germanus. Quemadmodum xii acquiri vel retineri possit ista tranquillitas optamus agnoscere: ut sicut indicto nobis silentio oris claustra precludimus. verborumque licentiam cohercemus ita etiam cordis lenitatem custodire possimus: que nonnunquam etiam lingua refrenatur. intrinsecus tamen statum sue placiditatis amittit: et idcirco mansuetudinis bonum non aliter tenere quempiam posse: nisi remotione celle ac solitario putamus habitaculo.

Piamon. Patientia xiii vera atque tranquillitas absque profunda cordis humilitate nec acquiritur nec tenetur. Que si de hoc fonte descenderit: nec beneficio celle nec perfugio solitudinis indigebit. Non enim presidium cuiusque rei extrinsecus querit: qui humilitatis id est genitricis atque custodis sue intrinsecus virtute fulcitur. Ceterum si movemur ab aliquo lacessiti: certum est non esse in nobis humilitatis fundamenta firmiter stabilita: et ideo ad incursum vel exigue tempestatis edificium nostrum ruinosa commotione concutitur. Non enim esset laudabilis nec ammiranda pacientia si nullis inimicorum iaculis repetita tranquillitatis propositum retineret: sed in eo est preclara atque gloriosa quod irruentibus in se temptationum procellis immobilis perseverat. Nam in quo vexari frangique adversitatibus creditur: in eo potius roboratur: et in eo magis acuitur: in quo putatur obtundi. Nam passionibus enim ac sustentatione pacientiam

diti nullus ignorat. Ideo constat patientem provocari nemine posse: non eum qui universa que sibi fuerint irrogata absque indignatione toleraverit. Et ideo non inmerito ita a Salomone laudatur. Melius est patiens forti: et qui continet iram capiet urbem. Et iterum. Longanimis est vir multus in prudentia: pusillanimis autem insipiens est. Cum igitur quis victus iniuria iracundie igne succenditur. non causa peccati eius acerbitas illate contumelie extitisse credenda est: sed potius manifestatio infirmitatis occulte. secundum illam parabolam salvatoris. quam de duabus domibus ponit. unam que fundata erat supra petram et aliam que super harenam: quibus equaliter dicit pluviam ac flumina vel tempestatum turbines irruisse. sed illam que in petre soliditate fundata nichil penitus detrimenti ex illa tam violenta collisione sensisse: que vero in harene pendula mobilitate constructa est statim fuisse collapsam. Quam utique apparet propterea non corruisse. quia ymbrium vel torrentium inundatione pulsata: sed quia super harenam imprudenter extructa est. Neque enim in hoc differt a peccatore vir sanctus quia non similiter et ipse temptatur: sed quia hic etiam in magna impugnatione non vincitur. ille autem etiam parva temptatione superatur. Non enim esset ut diximus iusti alicuius laudabilis fortitudo si vinceret intemptatus: cum utique locum victorie habere non posset absque adversitate certaminum. Beatus enim vir qui suffert temptationem: quia cum probatus fuerit accipiet coronam vite. quam repromisit deus diligentibus se. Secundum apostolum quoque Paulum virtus non in otio atque deliciis: sed in infirmitate perficitur. Ecce enim inquit dedi te hodie in civitatem munitam et in columpnam ferream et in murum ereum super omnem terram regibus Iuda principibus eius et sacerdotibus et omni populo terre: et bellabunt adversum te et non prevalebunt. quia ego tecum sum ut eruam te dicit dominus omnipotens. Huius igitur patientie volo vobis saltem exempla proponere. Unum cuiusdam religiose femine que patientie virtutem tanta aviditate sectata est ut non solum temptationum vitaret incursus. sed etiam occasiones molestiarum sibimet procuraret: quibus frequenter instigata non cederet. Hec namque cum Alexandrie commoraretur: ecclesie non obscuris orta maioribus atque in domo que sibi fuerat a parentibus derelicta religiose domino deserviret: veniens ad beate memorie episcopum Athanasium precabatur ut aliquam sibi alendam daret viduam que ex ecclesiasticis sumptibus pascebatur. Et ut petitionem ipsius verbis exprimamus. Da mihi inquit aliquam de sororibus quam refoveam. Sacerdos autem cum laudasset propositum femine. quod eam ad opus misericordie vidisset esse promptissimam: iussit ex omnibus eligi viduam que et honestate morum et gravitate ac disciplina omnibus preferretur: ne forte desiderium largitatis perpetuis vitio vinceretur: et que intendebat quereret in eius detrimentum fidei pravis eius moribus offensa pateretur. Cui cum domum abducte omnibus deserviret obsequiis virtute modestie eius ac lenitatis experta videns que se ab ipsa momentis singulis gratiarum actione pro officio humanitatis honorari: post dies paucos ad memoratum revertitur sacerdotem. rogaveram inquiens ut mihi dari preciperes quam ego reficerem et cui morigeris famulatu obsequerer. Cum ille necdum propositum femine ac desiderium intelligens estimasset petitionem eius

xviii Duo

no

dissimulatõe ppositi fuisse neglec
tam? causasq3 more illius nõ absq3
animi sui comotione pquirens pro
tin9 agnouisset honestiorẽ ei itete
ris uiduã deputatã. otinue pre
cepit ut ea illi que esset cunctis ne
quior traderetur: que scz l' iracun
dia l' rixis vel uiolentia seu vet
bositate atq3 etiã vanitate cunctas
quibz hec vitia dnarent9 excederet.
Quã cũ mlto facilius iurgatam sibiq3
conditã domi hẽre cepisset? atq3
eãdẽ ei diligentia qua pori illi vi
due l' etiã studio suis ministraret
hoc solũ ab ea pro tantis obsequiis
recipiebat gratie. vt indignis
iugiter afficeretur iniuriis. conuitiisq3
ab ea exprobrationibus q3 continuis ue
xaretur? obiiciente ei l' maledictis
obtrectationibz imprecante eo q' no
se nõ ad refrigeriũ. sed potius ad
cruciatũ l' contumeliã ab epo po
postulasset: magisq3 se de requie ad
laborem q3 de labore transtulisset
ad requiem. Cũ ergo assiduitas iur
giorũ eousq3 prorupẽt. ut ne abstine
tione manuũ quidẽ prorsus mu
lier temperaret: illa at humilioris obse
quiũ ingeminaret officia. nõ superatem
uincẽ remitendo sed semetipsam hu
ilius seruiendo docebat: ut multimo
dis indignitatibz lacessita. obiurga
tis insania. humanitatis mansuetudine
deliniret. Quibz ad plenũ exercitiis
confirmata. pfectamq3 virtute desidera
te patie consecuta ad memoratum
sacerdotem. tã pro electionis illius iudicio
q3 etiã p officio exercitationis gratias rela
tura perrexit eo q' scdm desiderium
suũ tandẽ magistram ei patie dignis
simam puidisset. cui9 iniuriis iugibz
ut quodã palestre odio cotidie ro
borata ad sũmã animi patientiam
peruenisset. tandẽ ingens dedisti in

quã requiescerem. Nam illa pos
sius me potius onerabat ac refri
gerabat obsequiis. Hec de mulie
sexu muliebri dixisse sufficiat.
ut commemoratione hac nõ solũ edifi
cemur. verũ etiã confundamur:
q' patiam nõ fuerim9 ad ferarum
more retrusi in cauea cellularũ
tenere nõ possim9. Aut aliud ab ·xv·
batis pafnutii pandam9 exemplũ.
qui illius insignis l' ubiq3 predi
cabilis scithiotice heremi in qua
nunc pbr ẽ. secretis tanto studio semp
insedit: ut ei ceteri anachorete buba
li cognomẽ imposuerint eo q' ingenito
ut ita dixerim desiderio solitudinis sep
habitatione gauderet. Itaq3 cũ tante
in pueritia sua eet virtutis et gre ut
etiã preclari ac sũmi eo temporis viri
grauitatem ei9 et immobilẽ constantiã
mirarentur: eiusq3 licet minor esset
etate consortium tñ merito senioribus exe
quaret suoq3 ordini ducent inseren
dũ. Liuor ille qui aduersũ ioseph patri
archã fratrũ quodã animos instigauit
quendam de numero fratrum edacis zeli igne
succendit qui neuo quodã ac macu
la pulchritudinem eius cupiens defor
mare hoc genus malignitatis exco
gitat pt ut pro oportunitate temporis
capet. qd pafnutius ad ecclesiam
die dnica processurus abesset a cella:
in quã furtim ingressus codicem suum
inter eius plectas quas de palmarũ
foliis solebat intexere latenter abscon
dit. ac de concinnata factione secu
rus ipse q3 velut puire ac simplicis
conscie ad ecclesiam venit. Cũ cele
brata ois fuisset ex more solempni
tas. querelã scõ ysidoro qui ante hunc
eundemq3 pafnutiũ eiusdẽ heremi pbr
fuit corã cunctis fribz detulit: asse
rens sibi codicem de cella furto fuisse
sblatũ. Cuiq3 eius querimonia ita cunt

totum fratrum pariterque presbiterorum aciem permovisset: ut quid primum suspicarentur quid ve discernerent non haberent. summa tunc cunctis admiratione perculsis de tam inauditi illic facinoris novitate: ille qui rem detulerat accusator postulabat ut retentis in ecclesia omnibus missi electique cunctorum singillatim fratrum cellulas scrutarentur. Quod cum tribus senioribus a presbitero fuisset iniunctum: universorum cubilia revolventes ad extremum in pafnutii cellula absconditum codicem intra plectas palmarum quas illi sirias vocant. sicut eum insidiator occultaverat reppererunt. Quem cum inquisitores confestim ad ecclesiam delatum coram omnibus protulissent: pafnutius licet de conscientie sue certus sinceritate securus. tamen quasi velut furti crimen agnosceret satisfactioni se totum tradidit locumque penitentie suppliciter postulavit: hoc verecundie sue modestieque prospiciens. ne si maculam furti verbis conaretur abluere. insuper etiam mendacii notaretur. nemine scilicet aliud quam id quod inventum fuerat suspicante. Cumque de ecclesia non tam mente deiectus quam iudicio dei fidens protinus abcessisset: profusis in oratione iugiter lacrimis triplicatis ieiuniis summa se etiam in conspectu hominum mentis humilitate prostravit. Sed cum duabus ferme ebdomadibus ita se omni contritione carnis ac spiritus subiecisset: ut die sabbati vel dominico non ad percipiendam communionem sacram sed ad prosternendum se in limine ecclesie ad veniam suppliciter postulandam matutinus accurreret: nequaquam passus est eum occultorum omnium testis et cognitor vel a se amplius conteri vel ab aliis infamari. Nam quod ille inventor sceleris rei sue fur improbus laudis aliene callidus infamator nullo homine teste commiserat: per diabolum qui ipsius criminis inventor fuerat publicavit. Arreptus namque dirissimo demone cunctas factionis occulte patefecit insidias: et machinationum ac fraudium idem fuit proditor qui inventor. Ita autem spiritu illo immundo tam graviter diuque vexatus est: ut ne orationibus quidem illic sanctorum consistentium qui divinorum charismatum merito demonibus imperabant potuerit emundari: sed ne quidem ipsius Ysidori presbiteri gratia singularis crudelissimum ab eo excluserit vexatorem. cui tanta erat virtus domini largitate collata. ut nec usque ad limina cellule eius quisque arreptitius qui tardius sanaretur aliquando perductus sit: Christo hanc adolescenti pafnutio gloriam reservante ut illius tantum orationibus cui insidiatus fuerat purgaretur: et cuius laudi aliquid invidus imminuere se posse crediderat: eius nomen proclamans et delicti sui veniam et finem supplicii per ipsius acciperet. Hec ergo ille in adolescentia sua future indolis iam tunc indicia prefigurans: lineamenta quedam perfectionis illius que erat maturiore etate cumulanda: adhuc in annis puerilibus designavit. Si igitur ad culmen virtutum eius volumus pervenire: talia nobis exordiorum fundamenta iacienda sunt. ·xvi·

Duplex sane ad narrationem huius facti causa me compulit. Primum ut hanc immobilitatem viri constantiamque pensantes quanto maioribus ille est appetitus inimici impugnationum insidiis: tanto maiore tranquillitatis atque patientie fruamur affectu. Deinde ut firma diffinitione teneamus a temptationum procellis impugnationibusque diaboli tutos nos esse non posse si omne presidium patientie nostre omnemque fiduciam non in interioris hominis viribus sed in cellule clausuris aut in solitudinis recessu sanctorumque consortio vel cuiusque que extra nos fit rei presidio collocemus. Nisi enim mentem nostram virtute protectoris sui ille firmaverit qui in evangelio ait. Regnum dei

inventor

intra vos e. Frustra aeri hostis in
sidias a auxilio tot habitantiu ho
minu vitare aut localibz spatiis de
clinare a minutorum tecto excludere
posse no credimus. Nam cu hec oia
scis pafnutio no deessent. no impu
gnatoris aditu adusam eu temptator
invenire potuit. neqz illu nequissimu
spm septa parietu a heremi solitudo
aut tot in illa congregatorum scorum meri
ta repulerunt: sed quia sci dei sctus
famulus no in hijs que extrinsecus st
sed i ipm occultorum omn iudicem spem
sui cordis infixerat tante ipugna
tionis machinis nequaqz potuit co
moveri. Et econtra ille que ad tan
tu facinus precipitavit iuidia. nonne
et solitudinis beneficio et mutatione re
motioris habitaculi et beati ysidori
abbatis atqz pbri aliorum scorum consor
tio fruebatur. Et tn qa eu sup are
na repperit turbo diabolicus no solu
impegit eius verum etiam subvertit ha
bitaculu. Non ergo quietem nram
extrinsecus inqramus: nec opitulari
vitijs ipacientie nre aliena putemus
posse paciam. Sicut em regnu di
intra nos est: ita et inimici hois domes
tici eius. Nemo em in magis est ser
sus meus qz michi e ve itim domesti
vos cus adusatur: et ideo si fuerim sol
liciti ab intestinis hostibz ledi minime
potemus. Ubi em nri domestici no
adusant. ibi et regnu dei tranquillita
te mentis acqritur. Nam si diligenter
diligit extu discuciaz: ledi ab homie
quamvis malignitate no potero. si ipe
impacifico adusus me corde no dimi
cem. Si at ledor no est vitiu impu
gnatoris aliene sed ipatie mee. Si
cut ei gravis ac solid us cibus sa
no utilis. ita pniciosus e egrotanti:
no aut lede sumente potest. nisi ei
ad nocendu vires adiecerit pripie

S
tis infirmitas. Si vnqz igitur filiis
int fres fuit aborta temptatio: ne
quaqz a cursu tranquillitatis excus
sa blasphemis scdarum obtrectatoi
bus aditu reseremus. nec purior
atqz execrabiles quosqz scorum ex virorum
nro insertos latitare miremur: qr
du in huius scli area conculcamur atqz
contemnimur. nitte est etia paleas i
ignem ppetuo deputandas. int electis
sima frumenta misceri. Denigz si lu
cifer inter angelos. si iudam inter
aplos. si nycolaum pravissime heresis in
uentorem inter diaconos reminiscamur
electos: hoc qd nequissimi hoies scorum or
dini deprehenduntur inserti mir esse
no poterit. Nam licet hunc nycolau
qdam asserant no illu fuisse qui ad
opus ministerij ab aplis e electus: ni
chilominus tn eu de illo discipulorum fuisse
nullo negare no possint. qs oes tales no
bis invenim. Non igitur ruina illius
supradicti fris qui i illa heremo tam lugubri
lapsus e casu. neqz illa horribile ma
cula. qua tn ille iugentibz pnie la
crimis post diluit: sed beati potius pa
fnutij nobis pponam exempla. ne
subversione illius destruamur. cuius
antiquu iuidie vitiu etia auxit
in peius affectata religio. Sed huius
humilitate tota virtute sectemur: qua
no illi qes heremi subito genuit. sed int
hoies acquisita consumavit atqz ex
coluit solitudo. Sciendu sane e nulli xvii
dic morbu difficilius ad medelam qz
cetera vitia pvenire. Nam cui que
semel veneni sui peste corripuerit: pe
ne dixerim carere remedio. Ipa nanqz
e lues: de q figuralr dicitur p. ppheta.
Ecce ego mittam vobis serpentes regu
los: quibz no est incantatio et morde
bunt vos. Recte igitur aspidis mortiferis
basilisci veneno morsus iuidie com
paratur: qua primus ille omi veneno

rū auctor et princeps .i. periit et per
emit. Nam ante suus qz eius cui i
uiderat intereptor: priusqz i hoiem mor
tis uirus effunderet ipse se pdidit. In
uidia em dyaboli mors intrauit in
orbem terrarū: ymitant aut eū q sūt
ex parte eius Sicut eī ille qui prim9
eiusdē mali ~~corru~~ peste corruptus ē
nec medelā pnie nec fometū ullius
curacōis admisit ita .i. hij qui hijsdē
se pcutiētes morsibus tradiderūt.
omēz opem sci incātatoris excludūt:
qa cū utiqz nō culpis alioꝝ qbuslibet
sed psperitate cruciētur erubescentes
ipam prodē ueritatē extrinsecus sibi
quasdā supfluas .i. ineptas causās
offensionis inquirūt: quaꝝ qa oīodis
falsa sit uana curatio ē. cū illud mor
tiferū uirus qd nō uult pdē lateat
i medullis. De quibz alibi ille sapiē
tissim9 cōpetent expssit. Si momor
derit serpens in sibilo: nō est habū
dantia incātatori. Isti em sūt taciti
morsus: qbus solis sapientū medi
cina nō subueīt Nam usqz adeo incura
bilis ē ista pnicies ut blandimētis
exasperet. inflatur obsequijs. muneri
bus irritetur. qa ut ait idem salo
mon ait: nichil sustinet zelus. Quāto
em amplius alius ī humilitat subiec
tione aut patiē ūtute. aut munifice
tie laude pfecerit. tanto ille maioibz
inuidie stimulis incitat: qui nō nisi
ruinā aut morte eius cui inuidet con
cupiscit. Denīqz illoꝝ undecī patriarcha
rū zelus in tm nllā innoxij fris sub
iectione potuit deliniri: ut de hijs
scriptura cōmemoret. Inuidebāt aut
ei fres sui. eo qd diligerēt eū pr suus. et
nō poterāt ei loqui quicqz pacificū.
donec zelus eoꝝ qui nulla germani
obsequijs atqz subiecti sustinuit bla
dimenta: morte eius cupiens. vix pos
set uenditōis scelere crimine saciari.

Cunctis ergo uicijs pniciosiorē atqz
ad purgandū difficiliorem ēē constat
inuidiam: que ipius remedijs quib9
reliqua extinguuntur accendit. Nam
ubi gra .i. qui dampnū sibi illatum
dolet: largitatis cōpensatōe curatur.
Qui de illata iniuria indignatur:
humilitatis satisfactōe curatur. Qd
illi faciat qui de hoc ipo magis qpter
humiliorē ac benignorem sentit offē
ditur .i. que nō ad auaricia cupidi
tatis que pmio delinit. nō iniurie lesio
ē amor ultionis attendit q officioꝝ
uincatur blandimētis .i. sz successus tm
aliene psperitatis irritatur. Quis
aūt est qui se ut satisfaciat inuideti. a co
nis corruē aut a psperis alienari .i.
aut calamitate aliqua optet inolui.
Quapropt nō totū quasi in nob inuidiū
est .i. quasi uitale uegetatōe sci sps
necatur: uno tanto h9 mali morsu
basiliscus interimat. diuinū cui īpossibi
le nichil ē iuxta implorem9 auxiliū.
Cetera etem uenena serpentū .i. carna
lia pcca l' uicia qbus ut cito inolui
tur ita facile cōpurgat: humana fra
gilitas. hnt aliqua uulneꝝ suoꝝ in
carne uestigia: quibz cōpus licenum
corpus pniciosissime cōtumescat. tamē
si thyriace remediū ā illā salutariū
ūboꝝ medela aliqs peritissim9 carmi
nū diuinoꝝ incātator admoueit ad p
petuā aīe mortem pnicies uirulen
ta nō pueniet. Inuidie aūt quasi a re
gulo serpente effusū uirus: uitā ipam
religionis ac fidei priusqz uulnus in
corpus senciat excludit. Non enim
aduersus hoiem sed plane aduersus dm
blasphem9 extollitur: qui nichil ī fre
aliud nisi bonū meitū carpens nō hoīs
culpā sed dei tm iudicia reprehendit.
Hec ergo ē illa sursū germinans amari
tudinis radix: que se erigens ad supe
na i cōtumeliam ipius. qui bona hoī

tonfert tendit auctoris. Hec quoque
moueat quod deus immissurum se serpentes
regulos: qui eos quia cantibus offendi
tur mordeat comminatur. Nam licet
certum sit deum auctorem inuidie esse non
posse: equum tamen et diuino dignum est
iudicio ut bona data humilibus conferan
tur. et superbis ac reprobis denegatur:
eos qui secundum apostolum tradi in reprobum
sensum meruerunt quasi ab ipso missa
perurat uel consumat inuidia secundum illud:
Ipsi me ad emulationem irritauerunt
in non deum: et ego ad emulationem inducam
illos in non gente. Hac beatus pyamon
desiderium meum quo de primis cenobij
scolis ad secundum anachoreseos gradum
tendere ceperamus: disputatione ardentius
inflammauit. Nam primordia solita
rie commorationis. cuius summa postea su
mus sciti plenius assecuti: ipso primum
imbuente percepimus. Explicit collatio
abbatis pyamonis. Incipit collatio
abbatis iohannis de fine cenobite et heremite
cap. primum.

Post dies admodum
paucos maioris
doctrine desiderio pro
trahente: rursus
ad abbatis pauli
cenobium summa festi
alacritate peruenimus. Ubi licet plus
quam ducentorum fratrum multitudo commoratur: in ho
norem tamen solempnitatis que eo temporis
agebatur infinita de alijs quoque cenobijs
monachorum turba confluxerat. Nam
prioris abbatis qui eidem cenobio prefu
erat: anniuersaria depositio solempniter
celebrabatur. Cuius conuentus idcirco
fecimus mentionem: ut patientiam cuius
dam fratris que sub presentia totius congre
gationis huius inmobili eius claruit le
nitate breuiter perstringamus. Nam licet
alias operis huius tendat intentio: ut
scilicet abbatis iohannis qui delicta heremo illi

se cenobio summa humilitate virtute sub
diderat perferamus eloquia: nequaquam
tamen putamus absurdum si absque ulla
contentione uerborum magna studiosis qui
busque ut credimus uirtutum edificatio
conferatur. In ingenti itaque atrio sub
diuali illa monachorum multitudine per
numerum duodenarium distinctis ordinibus
considente: cum quidam frater susceptum fer
culum paulo tardius intulisset sub occa
sione istius tarditatis predictus abbas
paulus qui inter turbas ministrantium fratrum
sollicite discurrebat. exerta manu
palma eum sub omnium percussit intuitu:
ita ut sonitus etiam ad ulteriorum ul
longius consistentium auribus resultaret.
Hoc autem ab eo idcirco factum est ut cunc
tis qui aderant iuuenis patientiam patefa
ceret: ut omnes qui inter fuissent tali specta
culo modestie erudirentur exemplo.
Quod maturo autem id senior fecerit con
silio: res probauit. Nam memorabilis
patientie iuuenis tanta id equanimitate
suscepit: ut non modo nullus ex ore
eius sermo, prolapsus. vel tenuissimum
murmur tacita labiorum agitatione
signatum: sed ne quidem ipsa oris modestia
atque tranquillitas aut color saltem quan
tuluscumque sit mutatus. Quod factum non
solum nobis qui nuper de syrie monaste
rio venientes patientie huius uirtutem tam eui
dentissimo docentibus percepimus
exemplis: sed et cunctis qui expertes
non erant talium studiorum ita mirum
fuit ut etiam summis viris precipua per
hoc factum conferretur instructio: quod saluti
et patientiam eius correptio prima non
nouerat ne spectaculum quidem tante
multitudinis ulla vultum spiritus ruboris
intinxisset indicio. In hoc itaque ceno ·ii·
bio repperimus antiquissimum senem nomine
iohannem: cuius uerba pariter et humilitatem
qua sanctis omnibus preminebat. nequaquam
silentio pretereunda censuimus: scientes

cū hac maxime pfectione uiguis
se que tū sit v̄tutū om̄ m̄r ac to
tius sp̄ualis structure solidissimū
fundamētū· a nr̄is penitus exulat
institutis. Unde nō mirū est nec
ad illorū sb̄limitatē nō posse cōscende̊:
q̊ nō uitā usq; ad senectā nō possa
mus pmanere sub cenobij discipli
na s; vix biennio sb̄iectōis iugū sus
tinere cōtenti· ad p̄sūptōis noxie
libtatis ptinus euolam⁹: cū tam̄e
ꝑo illo paruo tēpore nō scd̄m illam
districtōis regulā sed pro n̄ri arbitrij
libertate utriusq; senioris sb̄itimur ac
impio̊: ut nō patie scīm edisce: sed
tp̄s adipiscende licentie expectare
uideamur. Hunc ergo senē cū in abba
tis pauli cenobio uidissem⁹: etatem
primū t̄ gr̄am uiri qua erat p̄ditus
ammirati· dimisso in trā vultu p̄cari
cepimus ut nob̄ pande̊ dignaretur·
quā ob causam relicta h̄emi liberta
te t̄ illa pfessione sb̄limi· qua cū p
ceteris eiusdē vite uiris fama celebra
uerat: cenobij iugū sb̄ire maluisset.
Ille se velut īparem se anachoretice
discipline t̄ sb̄limitate tante pfcōis
indignū· ad iuniorū scolas reuertisse
dicebat scīm ipo: t̄ instituta scd̄m p
fessiōis meritū posset implere. Cui⁹
pfessiōis humilitatē cū refragatio
n̄re deprecatiōis excludet: ad extremū
Cap· iij· sic exorsus ē. Anachoreticā discipli
nā quā me deseruisse miramini· nō
nō solū respuo nec refuto: sed tota pocius
veneratōe cōplector atq; suscipio. In
qua post triginta ānos quos in ce
nobij cōuersatōe trāsieram⁹: ita alios
viginti explesse me gaudeo: ut int
illos q̊ eam t̄ mediocrit̄ appetebant
nō vsq;quaq; segnicie denotarer. Sed
quia degustata eius puritas solli
citudine inedū carnaliū rerū inter
polata sordebat· reuertē ad cenobiū

cōmodius uisum ē· et ut pmptior ar
repti planioris ꝓpositi cōsumatio seq̄
retur et minus esset de psūpte sb̄lim
oris pfessiōis difficultate piculum·
Melius est eīm ē deuotū ī minoribus:
q; indeuotū ī maioribus pfessiōib; in
ueniri. Et iccirco si quid elatius īmo
liberius fortasse ptulero quesō ut nō
iactantie vitio· sed edificatōis v̄re
deprompt ū studio censeatis: q̄a vo
bis tā studiose q̄rentib; nichil de veri
tate existimo sb̄trahendū. Arbitror posse
em̄ instructōis vob̄ aliq̄d conferre:
si paulisp humilitate deposita simpli
citer oēm ꝓpositi mei patefecero veri
tatē. Confido em̄ q̄a nc apud vos de
libtate dicor: cenodoxie notā: neq;
apud cōsciam meā de suppressione
veritatis quoddā mendatij crimen incurrā. iiij
Si q̊s igit secretis h̄emi delectatus
obliuioni trade̊ potuit humana cōsor
tia ac scd̄m ihēmiā dice̊. et diē hoīs
nō desideraui tu scis: ergo q; id dn̄o lar
giente vel assecutū t̄ certe
assequi cōnisū fuisse me fateor· Itaq;
pio dm̄ mi maňe memini me raptū
in huiusmodi raptū frequēt excessu vt
obliuiscerer me sarcina corporee fra
gilitatis indutū· mētemq; meā ita
oēs exteriores sensus sb̄ito respuisse·
t̄ a cunctis materialib; rebus oīodis
exulasse· ut neq; oculi mei neq; au
res mee ꝓprio fungerentur officio· et
ita diuinis meditatōibus ac sp̄ua
libus theorijs replebatur anim⁹ ut
sepe ad vesperam cibū me pcepisse nes
cirem: ac sequēti die de hesterna abso
lucōe ieiunij penitus dubitare. Ob
quā etiā causam septē dierum cibus
hoc ē septē paxmatior parata sequēs
ciatim in protio id est ad manuā
sporta die sabbati reponitur: ut re
fectio p̄termissa nō lateat. Qua cō
suetudine illius q; obliuiōis error ex

cluditur: ut expleta ebdomade cur
sum ac solempnitate diei ipsius revo
luta finitus pariter numerus festivitatis
cum diei sacre vel congregationis solempnitas
solitarium latere non possit. Ne etiam
hunc ordinem ille quem prediximus mentis
excessus forte turbaverit: nichilominus
cotidianum operis modus dierum numerum
significans argueret errorem. Et ut ceteras
heremi virtutes silentio pretermittam: non
enim est nobis de earum numerositate ac mul
titudine. sed de solitudinis ac cenobii fine
tractandum. causas ob quas potius
illam deserere maluerim quas etiam vos agno
scere voluistis breviter explicabo: omnesque
quos commemoravi solitudinis fructus quibus
e diverso sublimioribus dixerim meritis
postponendos brevi oratione perstringam.
v Quamdiu igitur raritas eorum qui in heremo tunc
temporis morabatur libertate nos lar
giendo diffusiore solitudinis vastitate
largita est: cumdiu maioribus remoti sec
tis frequentissime in celestes illos rapieba
mur excessus: nec tanta visitantium
fratrum irruens multitudo parande huma
nitatis necessitate sensus nostros indige
ntiae curarum distentionibus aggravabat.
solitudinis plane tranquilla secreta et illam
quam satietatem angelice beatitudinis comparan
dam. insatiabili desiderio ac toto animi
ardore sectatus sum. Sed cum maior ut
dixi numerus fratrum habitationem illius solitudinis
cepisset expetere: et ad coartationem vas
tioris heremi libertatem non modo ignem
illum divine contemplationis frigescere fecisset
sed etiam multimodis mentem carnalium rerum
vinculis impediret: elegi huius discipline
votum implere propositum quam illa tam sub
limi professione carnalium necessitatum
provisione torpere: ut si in illa libertas
ac spiritalis denegatur excessus abiecta
tamen crastini diei penitus sollicitudine
evangelici me precepti consummatio conso
letur. et id quod michi de illa theoretica

sublimitate subtrahitur: hac obedientie
subiectione pensetur. Miserum namque est cuius
libet artis ac studii disciplinam quempiam
profiteri: et ad perfectionem eius minime per
venire. Quamobrem quantis nunc in hac co ·vi·
nversatione fruar commoditatibus: breviter expli
cabo. Vos igitur utrum illa solitudinis
lucra hiis beneficiis valeat compensari.
digesta narratione perpendite: per quam
etiam hoc probare possibile est. utrum fasti
dio an desiderio solitarie illius puritatis.
huius maluerim cenobii angustiis coar
tari. In hac igitur conversatione diurni operis
nulla provisio venditionis et emptionis nul
la distentio. non annui panis inevitabi
lis cura. non sollicitudo temporalium rerum:
que non tantum propriis sed etiam multorum ad
venientium usibus necessaria preparantur.
Postremo nulla arrogantia laudis
humane: que inmundior omnibus hiis in
conspectu dei est et nonnumquam heremi labores
frequenter evacuat. Sed verum ut in illa ana
choretica disciplina illos elationum
spiritalium fastus et excitabilis cenodoxie
pericula preteream: ad hoc spiritale cunctorum
pondus et commune parandi victus solli
citudine revocamur. Que causa summam men
suram non dicam illius antique districtionis
excessit que usum olei nesciebat: sed ne peitus
hac quidem temporis nostri remissione credit
esse contenta in qua uno olei sextario eti
am demensis lenticule modio advenientium usibus
preparato totius refectionis annue exple
bant officia: ita ut duplicato nunc aut
triplicato modo necessitatis victualis vix
queat expediri. Et in tantum apud nonnul
los usus noxie huius remissionis increvit
ut aceto murieque permixtis non illam
unam olei admiscerent guttam quam predeces
sores nostri qui heremi instituta maiori
abstinentie virtute sectati sunt repellendo
tamen cenodoxie fructum instillare consueve
rant: sed infringentes egyptiacum pro
salibus caseum plus olei quam olei nunc est

superfunditur: et inter duos alios prope suavitate distantes, qui singillatim diversoque tempore monachos reficere iocundissime potuissent, sub unius saporis oblectatione percipiatur. In tantum sane haec materialium rerum possessio subrepserit: ut satius quam quod absque verecundia referre non possumus sub obtentu humanitatis ac susceptionis huius anachoresis in suis heremi tellus receperit. Ut illa praeterea quibus accommodata anima ac spiritualibus theoriis semper intenta specialius ingravatur, concursus scilicet fratrum susceptionis quoque ac deductionis officia, mutuas visitationes diversarumque confabulationum atque occupationum inaestimabilem curam: quae etiam illo tempore quo haec videntur impedimenta cessare, tamen animum consuetudinarie in expectudinis assiduitate suspensum expectatio ipsa distenditur: atque ita fit ut anachoreseos illa libertas huiusmodi nexibus impedita ad illam cordis ineffabilem alacritatem expedito non perveniat ascensu: ac fructum heremitice amittat professionis. Qui si mihi in congregatione nunc atque in turbis posito fuerit denegatus: saltem quies animi cordisque tranquillitas ab omnibus occupationibus absoluta non deerit: quae nisi illis qui in solitudine commorantur praesto fuit: labores quidem anachoreseos sustinebunt, fructu vero ipsius fraudabuntur, qui non nisi quieta mentis stabilitate conquiritur. Postremo etsi mihi in cenobio constituto ab illa puritate cordis aliquid fuit imminutum, ero solius evangelici praecepti compensatione contentus: quod certum est omnibus illis heremi fructibus non posse postponi, ut scilicet de crastino nihil cogitem, et usque ad finem subiectus abbati illum aliquatenus videar emulari de quo dicitur: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem: merearque illius verbis humiliter dicere: quia non veni facere voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me patris.

Germanus. Quia de utriusque vij
professionis non quemadmodum multos principia tantummodo contigisse, sed ipsa fastigia ascendisse manifestum est: quis nam cenobite quisve heremite sit finis optamus agnoscere. Nulli namque dubium est neminem de his vel fidelius posse vel plenius disputare: quam illum qui utriusque professionem longo usu et integra experientia consecutus meritum earum finemque veridica potest in viij
sinuare doctrina. Iohannes. Unum eundemque hominem in utraque professione perfectum esse non posse absolute pronuntiare potuissem: nisi me paucorum admodum retardaret exemplum. Magnum siquidem est in quolibet earum consummatum quempiam reperiri: quanto magis ad plenum utriusque perfectione arduum ac pene dixerim homini impossibile esse perspicuum est. Quod tamen si quando pervenerit: non statim ad generalem formulam referri potest. Non enim a parte minima id est de consideratione paucorum: sed de his quae multorum vel omnium subiacent voluntati: universalis regula est proponenda. Si qua vero rarissime atque a paucissimis obtinentur: ac possibilitatem communis virtutis excedunt, velut supra condicionem humanae fragilitatis naturaeque concessa, a praeceptis sunt generalibus segreganda: nec tam pro exemplo quam pro miraculo proferenda. Quobrem id quod inquiritis secundum mediocritatem sensus mei breviter intimabo. Finis vero cenobite est omnes suas mortificare et crucifigere voluntates: ac secundum evangelice perfectionis salutare mandatum nihil de crastino cogitare. Quam perfectionem prorsus a nemine nisi a cenobita impleri posse certissimum est. Quem verum Isaias describens propheta ita beatificat atque collaudat: Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo: et glorificaveris eum dum non facis vias tuas et non invenitur voluntas tua ut loquaris

sermonem: tunc delectaberis super dominum et
sustollam te super altitudinem terre et cibabo
te hereditate iacob patris tui. Os enim domini
locutum est. Heremite vero perfectio est exutam men-
tem a cunctis habere terrenis: eamque quantum huma-
na imbecillitas sinit unire cum christo. Et que
virum iheremias propheta describens. beatus inquit vir
qui tulit iugum ab adolescentia sua: sede-
bit solitarius et tacebit et levavit se super
se. Psalmista quoque. Similis pellicano solitu-
dinis: vigilavi et factus sum sicut passer
unicus in tecto. Ad hunc igitur finem quem
unicuique professionis esse prediximus nisi eorum
utrique pervenerit: frustra et ille cenobii iste
anachoreseos expetit disciplinam. Neuter
ix enim virtutem sue professionis implevit. Sed hoc

id est non integra et
in omnibus consummata perfectio: sed pars perfe-
ctionis est. Rara est ergo et paucissimis dono
dei concessa est perfectio. Is etenim vere et non ex parte
perfectus est: qui et in heremo squalorem solitudinis.
et in cenobio infirmitates fratrum equali ma-
gnanimitate sustentat: et ideo in utraque
professione per omnia consummatum invenire diffi-
cile est. quia nec anachoreta
id est contemptum ac privationem materialium rerum
nec cenobita theoricam ad integrum potest
assequi puritatem. licet utrumque abbatem moy-
sen perfecte atque paphnutium duosque macha-
rios novimus possedisse. qui ita erant in
utraque professione perfecti ut ultra omnes heremi
accolas secedentes insatiabiliter secreto soli-
tudinis pascerentur: quantum in ipsis erat nequaquam
requirentes humana consortia. tamen ita frequentiam
ad fragilitatem ad se concurrentium sustinebant
ut cum ad eos visitationis vel profectus gratia innu-
mera fratrum multitudo confluxerit: tam iugem pene sus-
ceptionis inquietudinem inmobili patientia toleran-
tes. nichil aliud vel didicisse vel excoluisse omni
vite sue tempore crederentur quam ut cotidianis tum
advenientium officiis deservirent: ita ut apud
cunctos esset ambiguum. in qua potissimum professi-
one eorum esset maior industria. id est utrum
in illa heremitica puritate an in ista congregatione

comium magnanimitas eorum mirabilius ap-
taret. Solet autem nonnullis ita diuturno x
silentio solitudinis efferari ut perfectus hominum
consortia perhorrescat: et cum vel paululum
a secreti sui solitudine interveniente fratrum visi-
tatione discesserit. notabili mentis angore
et evidentibus pusillanimitatis indiciis estu-
are. Quod vel maxime hiis evenire consuevit. qui
non perfecte in cenobiis instituti nec excoctis
prioribus vitiis ad solitariam se vitam inma-
turo desiderio transtulerint: quoniam in utraque parte
inperfecti semper ac fragiles quotiensque aura
commotionis inpulerit. inclinantur. Nam quemadmodum
consortio vel interpellatione fratrum inpatientes exestu-
ant: ita in solitudine consistentes eius prius
quod expetiverunt silentii non ferunt vastitatem: quippe
qui ne ipsam quidem noverunt cuius causa deside-
rari vel expeti debeat solitudo. Et hanc esse
virtutis ac professionis istius existimant
summam: ut fratrum consortia declinantes humanos
tantummodo confugiant ac detestentur aspectus. Germanus. xi
Quo ergo vel nobis vel ceteris qui eiusdem fra-
gilitatis atque miserie sunt remedio pote-
rit subveniri: qui cenobialibus disciplinis
tenuiter instituti ante expulsionem omnium vitiorum
habitationem solitudinis cepimus affectare.
Vel quo pacto inperturbate mentis constantiam
et inmobilem patientiam poterimus apprehendere fir-
mitatem: qui ipsas quodammodo scolas et exer-
citationis huius palestram in qua ad plenum
erudiri ac perfici principia nostra debuerant
intempestive intermissa cenobii congregatione dere-
linquimus. Qualiter ergo nunc solitarie com-
morantes perfectionem longanimitatis et patientie
consequimur: vel quemadmodum has sibi inesse vel deesse
virtutes exploratio interiorum motuum conscientia
deprehendit. Ne forte quia ab hominum consortio
segregati: nullis eorum irritationibus provo-
camur. falsa estimatione decepti tranquillitatem
nos mentis inmobilem possidere credamus.
Johannes. In veritate curantibus medici- xii
na remedia curationum ab illo verissimo
animarum medico deesse non poterit: hiis presertim
qui valitudines suas non desperando aut

negligendo contempserit. nec vulnerum suorum pericula celaverit. que medelam prime curationis mente respuerit. sed pro languoribus ignorantie vel erroris vel necessitate constrictis humili et tandem cauta ad celeste medicinam mente confugerit. Ideoque nosse debemus quod si ad solitudinem vel ad abdita loca non curatis vitiis secedamus: effectus eorum tantum reprimatur non extinguatur affectus. Latitat enim intra nos primo et serpit radix omnium que extirpata non fuerat prius: quia adhuc in nobis vivere hiis indiciis deprehendimus.

Verbi gratia cum in solitudine constituti adventum fratrum vel brevissimam eorum moram cum quadam estuantis animi anxietate suspiciamus: inesse adhuc in nobis vivacissimum impatientie fomitem noverimus. Cum vero cuiusque fratris speramus adventum si eo per necessitate aliquis forsitan paululum forsitan demorante vel tacita indignatio nimia eius culpaverit tarditatem: et mentem nostram inmoderate expectationis sollicitudo turbaverit: ire atque esse manifeste in nobis vitia residere constantie nostre probavit examen. Item si fratre vel codice ad legendum vel qualibet aliam ad utendum speciem postulante aut nos illius petitio contristaverit aut illum negatio nostra repulerit: dubium non est nos adhuc avaritie seu filargyrie laqueis impediri. Quod si recordationem femine vel cogitatio nobis subita vel series sacre lectionis attulerit et in ea quadam nos sensim titillatione pulsatos: sciamus necdum extinctum in membris nostris fornicationis ardorem. Si vero de comparatione districtionis nostre vel remissionis aliene vel tenuissima mentem nostram temptaverit elatio: certum est nos dira superbie peste corruptos. Cum hec igitur vitiorum in corde nostro deprehenderimus indicia manifeste agnoscamus nobis non affectum sed effectum deesse peccati. Que utique passiones si nos quoque conversationi commiscuerimus humane, protinus de cavernis mentis sensuum procedentes, probant se non tunc primum cum eruperint nasci: sed tunc demum quia diu latuerunt publicari. Et ita unusquisque vitiorum radices inesse deficiat certis indiciis et solitarius deprehendit: quisque puritatem suam non hominibus ostentare sed illius conspectui inviolatam studuerit exhibere quem latere omnia cordis archana non possunt. Capitulum xiii

Argumenta quibus infirmitatum indicia colliguntur: et eorum discernendarum egritudinum. i. quo pacto vitia que celantur in nobis valeant deprehendi: lucide satisque aperte percepimus. Omnia sicque cotidiana experientia ac diuturnis cogitationum nostrarum motibus ita ut dicta sunt intuemur.

Superest igitur ut quemadmodum probationes causasque morborum evidentissima ratione nobis patefacte sunt: ita et curationum medela monstretur. Nulli namque dubium est illum posse certissime de remediis malarum valetudinum disputare qui earum prius causas atque origines exquisitas consilia attestante deprehenderit. Itaque licet doctrina beatitudinis tue vulnerum nostrorum archana nudaverit: quo fit ut speremus et de remediis aliquid audiamus: quia tamen eiusdem declaratio morborum spem remedii pollicetur. tamen quia primum ut in congregationibus initium salutis accipitur. et iam in solitudine esse non possunt nisi quos prius cenobiorum medicina sanaverit: primitiosa rursum desperatione concidimus: ne forte quia imperfecti cenobium reliquimus: neque iam in heremo perfecti esse valeamus. xiiii

Johannes. De remediis morborum suorum curatione sollicitis remedium salutare deesse non poterit. Et idcirco eodem modo quo unumquemque vitium deprehendi natur indicia: etiam remedia sunt quedam. Nam quemadmodum solitariis humane conversationis vitia diximus non deesse: ita virtutum studia et instrumenta sanitatum omnibus ab humana conversatione districtis posse suppetere non negamus. Cum se ergo impatientie fuisse perturbationibus incursari illius quibus superius ostendimus indiciis unusquisque deprehenderit contrariis se metipsum obiectionibus semper exerceat: et propositus sibi multimodis iniuriarum dispen

diorum generibus. vel illud ab alio sibimet in
rogatis assuefaciat mentem suam in om
nibus que sibi inferre improbitas potest perfecta
humilitate succumbere atque aspera sibi queque
et intolerabilia frequenter opponens quanta eis
occurrere debeat lenitate omni iugiter cordis
xiiii contritione meditetur: et ita respiciens
ad illas omni sanctorum omnium siue ipsius domini
passiones vniuersa non solum contumeliarum sed
etiam penarum genera inferiora meritis suis esse
pensans ad omnem se dolorum tolerantiam
preparabit. Cum aliquando ad cetus fratrum aliqua
fuerit inuitatione reuocatus. quod non potest
non vel raro etiam districtissimis heremi ac
colis prouenire: si mentem suam erga leui
bus quibuscumque rebus deprehenderit tacita
constantia fuisse commotam ut quendam occultorum
motuum seuerissimus censor mox sibi illa
durissima iniuriarum genera quibus ad perfectam
tolerantiam semetipsum cotidianis medita
tionibus exercebat exprobret: atque ita se
obiurgans vel increpans alloquatur. Tu ne
nec est ille bone vir quondam te illa solitu
dinis tue exercentes palestra. omnia supra
tutum mala constantissime perfringebas?
qui dudum tu tibi non solum summas omnium
acerbitates verum etiam intolerandum suppli
cia ipse proponens satis validum atque ad quas
procellas immobile te credebas? Quomodo in
uicta illa patientia tua leuissimi verbi pro
lusione confossa est? Quomodo domum tuam
super illam solidissimam petram tanta vt
tibi videbatur mole constructam leuis au
ra commouit? Ubi est illud quod iam fidu
cia bellum in pace desiderans proclamabas
paratus sum et non sum turbatus: et illud propheti
cum proba me domine et scito cor meum. interroga me
et cognosce semitas meas et vide si via
iniquitatis in me est. Quomodo ingentem certaminis
apparatum exigua hostis vmbra conter
ruit? Tali ergo semetipsum compunctionis cum
aduersione condempnans vltam animi sui com
motiunculam esse non sinat: sed artiore
carne sua ieiunium ac vigiliarum correp

tione castigans. ac iugibus continentie pe
nis culpam sue mobilitatis extinguens:
id ipsum ad plenum extoquens in cenobii con
uersatione debuerat in solitudine consti
tutus hoc exercitationis igne consummat. Illud
sane ad obtinendam iugem ac stabilem
patientiam constanter atque immobiliter est tenendum:
non licere nobis quibus lege diuina non solum
vltio iniuriarum. sed etiam memoria prohibetur
cuiuslibet detrimenti vel irritationis obtentu ad
iracundiam commoueri. Quod enim grauius anime
potest euenire dispendium? quam ut post proprie com
motionis subita cecitate. veri atque eterni
luminis claritate priuata. ab illo qui mitis
et humilis corde est contemplatione discedat?
Quid rogo perniciosius quid ve deformius
quam ut quis honestatis iudicium et regulam
atque disciplinam recte discretionis amittat?
et ea sanus ac sobrius perpetret: que ne te
mulentus quidem quis ac sensu indigens
veniabiliter admisisset? Hec ergo vniuersa
hiis similia detrimenta sicuti quisque perpenderit?
non solum vniuersa dampnorum genera. sed etiam
iniuriarum atque penarum quecumque possunt a crude
lissimis irrogari facili sustentatione
despiciet: nichil dispendiosius iracun
dia. nec preciosius tranquillitate animi et
perpetua cordis sui iudicans puritate? ob
quam non solum carnalium sed etiam illarum que
spirituales videntur rerum postponenda sunt com
moda: si aliter acquiri vel perfici nisi cum huius
tranquillitatis perturbatione non possunt.
Germanus. Sicut ceterorum vulnerum ·xv·
id est ire tristicie vel impatientie pro obiectionem
contrariarum rerum medela monstrata est: ita
etiam contra spiritum fornicationis quod curationis
genus nos oporteat adhibere volumus
edoceri. et utrum esse comparacie ignis possi
tis sicut illic maioribus irritationis aug
menti metus possit extingui. Nos satis casti
tati ardimus esse contrarium: si non solum ex
aggerentur in nobis libidinis incentiua. sed vel
preterieunte mentis oculo perstringatur.
Iohannes. Questione que etiam vobis ·xvi·

tractibus vobis narrationem nostram fuerat secutura sagax interrogatio vestra pervenit et ideo efficaciter eam sensibus vestris concipiendam esse non ambigo quando quidem institutorem nostram aciem veri perspexit intuitu. Sine labore enim cuilibet questionis dilucidatur obscuritas: cum absolutionem eius anticipans inquisitio quodammodo antecedit.

Itaque remediis quidem illorum que supponimus vitiorum non solum nihil officiunt: verum etiam multum confert humana consortia. Nam frequentia impatientie sue crebrius patefacta quanto maiorem assiduum superatis dolorem compunctionis intulerit: tanto velociorem laborantibus confert sanitatem. Ob quod et in solitudine consistentes cum irritationum fomes atque materia ab hominibus non possit exurgere tamen earundem irritamenta debemus et de industria retractare: ut adversus ea iugi cogitationum colluctatione pugnantibus nobis medela promptior conferatur. Contra spiritum vero fornicationis diversa ratio et dispar est causa. Nam quemadmodum corpori usus libidinis carnisque vicinitas: ita et menti memoria eius est penitus subtrahenda. Datur enim perniciosum est adhuc infirmis ~~oculis~~ egrisque pectoribus vel tenuissimam recordationem huius admittere: ita ut non numquam eis sub recordatione [passionis] etiam sanctarum feminarum vel sacre lectionis historia noxie titillationis stimulus excitetur. Cuius causa seniores nostri huiusmodi lectiones sub presentia iuniorum solent consultissime preterire. Sane perfectissimis quibusque et summo affectu iam castimonie consummatis probationes quibus se examinare valeant deesse non poterunt: quibus perfectissima cordis integritas incorrupto conscientie iudicio comprobetur. Erit ergo consummatissimo viro filiis hiis que superdicta sunt etiam super hac passione probatio singularis ut qui se radices morbi huius penitus iam extirpasse cognoverit. explorande si volet gratia castitatis. in mente dumtaxat et aliquam exploratricem sui imaginem possit admittere. Ceterum ab hiis qui adhuc minus firmi atque perfecti sunt hanc examinationem nullatenus convenit usurpari: ut divictione feminea et palpatione quodammodo teneram et molle corde pertractet. Erit enim eis magis noxia quam salubris. Quod enim experimentum huiusmodi hominibus in hac ratione potest suppetere: ubi et in experimento ipsum est quod vitatur et in ipsa exploratione discrimen? Cum ergo perfectissima quis virtute fundatus ad illecebram blandientium cogitationum nullum mentis assensum nullam commotionem carnis in se deprehenderit excitari: certissima puritatis sue capiet documenta: ita ut hanc se firmitate puritatis extendens castitatis atque incorruptionis bonum non solum mente possideat sed si etiam corporale fuerit attactum causa aut necessitatis attulerit passionis sensum penitus ignoret. Hic abbas iohannes cum hore none refectionem imminere sensisset: collationem conclusit. Incipit collatio abbatis pynuphii de penitentie fine et satisfactionis inditio capitulum primum

Preclari ac singularis viri abbatis pynufii de fine penitentie precepta dicturus magnam materie partem mihi videor amputare si humilitatis eius laudem quam in quarto institutionum libro qui est super institutis renuntiantium titulatus brevi sermone perstrinxi hic silentio pro lectoris fastidio consulens intermittam: cum preterita multis illius opusculi notitia non habetur in hac possint incurrere et omnis dictorum vacillet auctoritas: si dicentis meritum subtrahatur. Hic siquidem cum haut longe a panephisi que est egypti civitatem abbas et presbyter ingenti cenobio presideret: tantoque eum in omni provincia virtutum suarum ac signorum sublimasset ut sibi iam videretur retributione laudis humane la

honorum suorum recepisse mercedem: timens ne si
bi spiritalis industrie fructum popularis favoris ina
nitas evacuaret clam occul
te monasterium suum fugiens ad intima
tabennensium monachorum secreta contendit:
ubi non heremi solitudinem nec singularis
vite securitatem quam etiam imperfecti quique la
borem obedientie in cenobiis non ferentes superba
nonnumquam presumptione sectantur: sed cele
berrimo se elegit cenobio subiugari. Ubi tamen
ne ullo habitus sui proderetur indicio: indu
tus veste secularium multis ut illic moris est
diebus lacrimans pro foribus excubavit: atque
ad omnium genua provolutus post diuturna
eorum fastidia que ad explorandum eius vel ultima
eum iam etate velut paupertatis necessitate compul
sum non sincere propositi illius sanctitate expetis
se dicebant: tandem ut susciperetur obtinuit.
Ubi adolescenti cuidam fratri qui orti curam exceperat
susceperat excolendum in adiutorium depu
tatus: cum non solum omnia que eidem prepositus
imperasset vel que iniuncti operis cura postebat
tam admirabiliter sancte humilitatis impleret.
Verum etiam quedam necessaria opera que propter horrorem
sui a ceteris vitabantur ita furtivo per
noctem labore perficeret ut diluculo omnis illa
congregatio tam utilium operum admirans
ignoraret auctorem. Cumque ita triennium fer
me illic gaudens desideratis tam de iniuriose
subiectionis laboribus exegisset: accidit ut
quidam frater eidem cognitus ex illis unde ille dis
cesserat egipti partibus adveniret. Qui
dum ex vestimentorum eius atque officii vilita
te promptissime cognitionis facilitatem
diu hesitans cohiberet: post explorationem
manifestissimam ad eius genua provolutus
primum stupore fratribus cunctis. dehinc pro
dito eius nomine quod apud illos quoque precipue
sanctitatis fama vulgaverat: et dolorem
compunctionis incussit. quod scilicet tanti meriti ac
sacerdotii virum tam iniuriosis operibus de
putassent. Sed postquam flens ubertim
et diabolice invidie quam grave proditionis
sue imputans causam ad monasterium

suum honorifica fratrum custodia ambien
te perductus est: exiguo illic tempore demo
ratus rursus offensus est ipsis honoris
sui ac primatus obsequiis ac furtim conscendens
navim ad palestinam syrie provinciam
transmeavit. Ubi velut incipiens atque
novicius in illo quo nos degebamus
monasterio receptus habitaculo in nostra
cellula ab abbate preceptus est commanere.
Sed nec illic quidem diu virtutis eius merita
latere potuerunt. Nam simili proditione de
tectus atque ad monasterium suum cum inge
nti honorificentia ac laude revocatus:
tandem quod erat esse compulsus est. Igitur cum .ij.
post non longum tempus nos quoque egiptum pro
pter sancte institutionis desiderium compulisset:
summo eum affectu ac desiderio perquirentes.
tanta eius gratia sumus atque humanitate sus
cepti: ut nos tamquam pristinos concellitas [?]
et cellule sue quam in extrema orti parte
construxerat honoraret hospitio. Ubi cum
satis ardua atque precelsa cuidam fratri mona
sterii regulam subeunti coram omnibus in senaxi
fratribus precepta tradidisset. que in quarto
ut ponimus institutionum libro quanta po
tui brevitate complexus sum: tam incompre
hensibilia nobis tamque mirifica vere abrenun
ciationis culmina videbantur. ut nullo modo
illic humilitatem nostram crederemus conscendere
posse. Igitur desperatione deiecti et ipso etiam
vultu intimam cogitationum amaritudinem
non celantes ad beatum senem satis anxia
mente recurrimus: cumque causam tante
mestitudinis inquirenti. abbas germanus
congruenter ingemiscens ita respondit. Quanto .iij.
magnificentior atque incognite sublimior
incognite nobis sermo doctrine tue iter ar
duum precelsissime renunciationis aperuit
et quasi remota oculorum nostrorum caligine con
ditum celo eius culmen ostendit: tanto ma
iore desperationis mole deprimimur. Im
mensitatem siquidem eius cum exiguitate virium
nostrarum metientes in nimiam obiectionem
ignavie nostre cum infinita virtutis conscendere

celsitudine consistentes: paruitatem nostram non solum ad illam non posse pertingere, verum etiam ab eo quod est decidere posse sentimus. Nam ponderibus nimie desperationis oppressi: quodammodo de infimis ad inferiora prolabimur. Unum proinde ac singulare presidium medele nostris poterit conferre vulneribus: ut de fine penitentie et maxime de satisfactionis indicio aliqua disseratis: ut etiam de remissione precedentium delictorum possimus esse ad conscendenda fasti-

iiii gia potiore perfectionis alacriores. ¶ Pinufius.

Delector quidem admodum copiosis fructibus humilitatis vestre fratribus, quos et cellule illius quondam habitatore susceptus non incuriosa estimatione perspexi valdeque congaudeo: quia id quod a nobis omnium christianorum infimis sola forsitan verborum liberalitate percipitur tanta auiditate suscepistis: ut ea si non fallor haut segnius quam a nobis dicta sunt impleatis. Cumque sic mecum in labore operis vestri pene dictorum nostrorum exequatur industria: ita meritum vestre virtutis occultatis tamquam si nulla ad nos eorum que cotidie exercetis cura pervenit. Sed quia id ipsum summa laude dignissimum est quod velut adhuc rudes incognita esse vobis ista sanctorum instituta testamini: id quod a nobis sedulo postulatis breviter ut possumus complectemur.

Nec enim est ei: ut ultra possibilitatem nostram atque virtutem antique familiaritatis vestre parcamus imperio. Itaque de penitentie exhortatione vel merito multi non solum dictis verum etiam scriptis plurima vulgaverunt: monstrantes quanta eius utilitas quantaque sit gratia ita ut deo preteritis facinoribus offenso iamque iustissimam penam pro tantis criminibus inferenti si dici fas est quodammodo obsistat et quasi inviti ut ita dixerim dexteram suspendat ultoris. Verum hec omnia vobis vel pro sapientia naturali vel pro indefesso sacrarum studio litterarum ita cognita esse non ambigo: ut de his prima plantatio vestre conversationis inoleuit. Denique non de penitentie qualitate sed de eius fine ac satisfactionis indicio solliciti id quod ab aliis pre-

termissum est sagacissima interrogatione disquiritis. Quapropter omni brevitate atque compendio propositionis vestre desiderio satisfacere v

nitimur. Penitentie plena et perfecta diffinitio est: ut pro quibus penitudinem gerimus vel quibus conscientia remordetur nequaquam ulterius admittamus. Indicium vero satisfactionis et indulgentie est: affectus quoque eorum de cordibus nostris expulisse. Noverit enim unusquisque necdum se peccatis pristinis absolutum: quamdiu sibi satisfacienti et congemiscenti incubanti vel illorum que egit vel similium tenuium ante oculos imaginatio prosilierit: eorumque non dicam oblectatio vel recordatio infestaverit mentis archana. Itaque tunc se is qui pro satisfactione pervigilat a criminibus absolutum ac de preteritis admissis veniam percepisse cognoscat: cum nequaquam cor suum eorundem viciorum illecebris senserit vel imaginatione perstringi. Quamobrem verissimus quidem examinator penitentie et iudex indulgentie in conscientia residet nostra: qui absolutionem reatus nostri ante diem cognitionis et iudicii dum adhuc nobis in hac carne commorantibus detegit et ad finem satisfactionis ac remissionis gratiam pandit. Et ut hec eadem que dicta sunt significantius exprimatur: tunc demum preterita nobis viciorum contagia remissa credenda sunt: cum fuerint de corde nostro presentium voluptatum desideria pariter passiones- vi

que depulse. ¶ Germanus. Et unde nobis gignitur poterit humiliationis illa sancta salutarisque compunctio que ex persona penitentis ita describitur: Peccatum meum cognitum tibi feci et iniustitiam meam non operui. Dixi: pronunciabo adversum me iniustitiam meam domino: ut illud quoque quod sequitur efficaciter dicere mereamur: et tu remisisti impietatem cordis mei? Vel quomodo in oratione prostrati nosmetipsos ad confessionis lacrimas valebimus excitare: per quas veniam delictorum consequi mereamur secundum illud: Lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrimis stratum meum rigabo: si peccatorum nostrorum memoria

de meis cordibus extrudam⁹ quā iube
mur ex contrario tenatiꝰ custodire dicēte
dño. et iniq̄tatū tuar̄ nō recordabor
tu vero memēto. Ob quā rē nō solū ope
rās verū et orās ad pctor̄ meor̄ recor
dacōem mēte meā de industria reuo
care contendo: ut ad humilitatē cordis
et contricione cordis efficatius iciatus au
deam dicē cū ꝑpha. Vide humilitatem
meā et laborē meū: et dimitte oīa
vij. pctā mea. ¶ Pynusius. Interroga
cio vr̄a ut sup̄ iā dcm̄ ē. nō de pñie
q̄litate s̄ de eius fine ꝑposita ē et satis
factiōis iudicio: ad quā cōgrue ut ar
bitror ꝯuenienterq̄ⷺ responsū est. Ceterū hoc
qd̄ de recordacōe pctor̄ dixistis vtile
satis ac necessariū ē s̄ adhuc agētib̄ꝫ pñi
tenciā ut cū iugi pectoris sui ꝯtusiōe
ꝓclamēt: qm̄ iniq̄tatē meā ego cogn
osco et pctm̄ meū contra me est semper.
Illud eciā. et cogitabo pro pctō meo.
Dū ergo agimus pñiam et adhuc vicio
rū actuū recordacōe mordemur neces
sariū ē ut igne ꝯsciē nr̄e obortus ex
ꝯfessione culpe lacrimar̄ ymber extin
guat. Cumq̄ꝫ vero cuiusq̄ꝫ in hac humilitate cor
dis et spūs contricione defixo atq̄ꝫ labore
et gemitu ꝑduranti hec recordacio fu
erit ꝯsopita. et ꝯsciē spina de medul
lis aīe grā dei miserentis euulsa: certū
est eū ad satisfactiōis finē atq̄ꝫ indul
gentie merita puenisse et ab ꝯmissor̄
criminū labe purgatū. ad quā tamē
obliuionē nō aliās ꝑuenitur. nisi per
oblitteracōem viciorum atq̄ꝫ affectuum
p̄stinor̄ et ꝑfectam cordis atq̄ꝫ integrā
puritatē. Quā sine dubio nullus cor
qui ꝑ ignauiā siue contemptū vicia sua
purgare neglexerit assequitur: nisi qui
gemitus atq̄ꝫ suspiria mesta iugitate
continuās. ꝯem sordiū p̄stinar̄ excoq
erit labem et virtute animi atq̄ꝫ opere
ꝓclamauerit ad dnm̄. delictū meū
cognitū tibi feci et iniusticiā meam
nō operui: et fuerūt michi lacrime mee pa
nes die ac nocte ut cōsequi audire mea
tur. Quiescat vox tua a ploratu et
oculi tui a lacrimis: quia ē merces operis tui
ait dns̄. Illud quoq̄ꝫ similiter ad eū voce dm̄
dirigat. Deleui ut nubem iniq̄tates tuas:
et q̄si nebulā pctā tua. Et iter̄. Ego sū
q̄ deleo iniq̄tates tuas ꝓpt me: et pctor̄
tuor̄ iā nō recordabor. Et sic ita funicu
lis pctor̄ suor̄ q̄bus vnusquisq̄ꝫ constri
gitur absolutus: dño cū oī gratiar̄ acti
one cantabit. Dirupisti uincula mea:
tibi sacrificabo hostiā laudis. Post illā -viij-
namq̄ꝫ generale baptismi grām et illud
p̄ciosissimū martirii donū qd̄ sanguinis ab
lucōe cōquirit: multi sc̄ pñie fructus per
quos ad expiacōem criminū ꝑuenitur.
Nō enī tm̄ simpliciter pñie nomine salus
eterna repromittit. de quo aplūs petrus
penitemini. et conuertimini inq̄t ut deleantur
pctā vr̄a. Et iohēs baptista ł ipse dns̄.
Pñiam agite appropinq̄bit eī regnū celor̄:
s̄ eciā ꝑ caritatis affectum. pctor̄ moles ob
ruitur. Caritas enī operit multitudinem
pctor̄. Similiter eciā per elemosinar̄ fructum
vulneribꝫ nr̄is medela p̄statur: quia
sicut aqua extinguit ignē. sic elemosina
extinguit pctm̄. Ita eciā et pro lacrimar̄
effusione cōquirit ablucio delictor̄. Laua
bo eī ꝑ singlas noctes lectum meū: lacrimis
meis stratū meū rigabo. Denique sub
iungit ostendens. nō incassum eas fuisse pro
fusas. Discedite a me oēs q̄ operamini ini
quitatē: qm̄ exaudiuit dns̄ vocē fletus
mei. Necnō ꝑ criminū ꝯfessionē: eor̄ ab
olicio ꝯceditur. Dixi enī. ꝓnūciabo ad
usū me iniusticiā meā dño: et tu remisis
ti impietatē pctī mei. Et iterū. Narra
tu iniq̄tates tuas p̄mus: ut iustificeris.
Per afflictionē enī cordis et corporis: ad
missor̄ sceler̄ remissio similiter obtinetur.
Nā uide inq̄t humilitatē meā et laborem
meū et dimitte oīa pctā mea: precipue
q̄ꝫ ꝑ emendationē mor̄. Auferte inquit

malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse discite benefacere: querite iudicium subvenite oppresso iudicate pupillo defendite viduam et venite et arguite me dicit dominus: et si fuerint peccata vestra ut coccinum velut nix dealbabuntur. si fuerint rubra quasi vermiculus velut lana alba erunt. Interdum etiam intercessione sanctorum impetratur venia delictorum. Qui enim scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem: petat et dabit ei vitam deus peccanti non ad mortem. Et iterum. Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros ecclesie et orent super eum ungentes eum oleo in nomine domini et oratio fidei salvabit infirmum et allevabit eum dominus. et si in peccatis est dimittentur ei. ~~Nonnumquam etiam~~ Nonnumquam etiam misericordie et fidei merito labes excoquitur vitiorum: secundum illud. Per misericordiam et fidem purgantur peccata. Per conversionem plerumque eorum quos nostris monitis ac predicatione salvamus: quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue salvat animam suam a morte et cooperit multitudinem peccatorum. Per indulgentiam nichilominus et remissionem nostram: ad indulgentiam nostrorum facinorum pervenitur. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis pater vester celestis peccata. Videtis ergo quantos misericordie aditus patefecerit clementia salvatoris: ut nemo salutem cupiens desperatione frangatur: cum videat se tantis ad vitam remediis invitari. Si enim pro infirmitate carnis afflictione ieiuniorum abolere te peccata non posse causaris: nec possis dicere genua mea infirmata sunt a ieiunio et caro mea inmutata est propter oleum: quia cinerem sicut panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam: elemosinarum ea largitate redime. Indigenti si non habes quod impartias: licet nullum ab hoc opere necessitatis inopie ac paupertatis excludat: quandoquidem et illius vidue duo tantum era in gentilium divitum muneribus preferuntur: pro calice aque frigide mercedem se redditurum dominus repromittit. Certe absque illarum

morum poteris emendatione purgari. Quod si perfectionem virtutum extinctione omnium vitiorum non potes adipisci: sollicitudinem pia circa humilitate aliene virtutis impende. Si ergo te ydoneum huic ministerio non esse conquereris: operire peccata poteris caritatis affectu. In hoc quoque si te similem fecit quelibet ignavia: oratione saltem atque intercessione sanctorum remedia tuis vulneribus humilitatis affectu suppliciter implora. Postremo quis est qui non possit suppliciter dicere. Peccatum meum cognitum tibi feci et iniustitiam meam non operui: ut per hanc confessionem etiam illud confidenter subiungere valeat. et tu remisisti impietatem cordis mei. Quod si verecundia retrahente coram hominibus revelare erubescis: illi quem latere non possunt confiteri ea iugi supplicatione non desinas ac dicere. Iniquitatem meam cognosco et peccatum meum contra me est semper. tibi soli peccavi et malum coram te feci: qui et absque illius verecundie publicatione curare et sine improperio peccata donare consuevit. Post illud quoque tam promptum certumque subsidium aliud quoque facilius adhuc largita est nobis divina dignatio: ipsamque remedii operam nostro commisit arbitrio ut indulgentiam nostrorum scelerum pro nostro presumamus affectu dicentes ei. Dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Quisquis igitur ad indulgentiam suorum criminum desiderat pervenire: istis semetipsum studeat aptare instrumentis: nec obdurati cordis pertinacia a remedio salutari fontem tante pietatis avertat. quia etiam si hec omnia fecerimus non erunt ydonea ad expiationem scelerum nostrorum: nisi ea bonitas dei clementiaque deleverit. Qui tamen devotionis conatus obsequia supplici mente a nobis oblata perspexerit: exiguos parvosque conatus immensa liberalitate prosequitur dicens. Ego sum ego sum qui

deleo iniquitates tuas propter me: et peccatorum tuorum iam non recordabor. Ad hunc igitur quem prediximus statum quisquis ascenderit gratiam satisfactionis cotidianis ieiuniis et mortificatione cordis et corporis assequitur: quia sicut scriptum est sine sanguinis effusione non fit remissio. Nec immerito. Caro enim et sanguis regnum dei possidere non possunt. Et ideo quisquis ab huius sanguinis effusione gladium spiritus quod est verbum dei voluerit inhibere: absque dubio illa iheremie maledictione plectetur. Nam maledictus inquit: qui prohibet gladium suum a sanguine. Hic namque est gladius qui illum noxium sanguinem quo alitur materia peccatorum salubriter fundens: quicquid reperit in membris nostris carnale terrenumque concretum resecat et abscidit: et mortificatos vitiis vivere deo spiritualibus facit vigere virtutibus et ita iam non recordatione veterum admissi sed spe futurorum flere incipiet gaudiorum: nec tam de preteritis malis quam de futuris cogitans bonis non ex peccatorum merore lacrimas sed ex eterne illius leticie alacritate profundet: atque obliviscens ea que posteriora sunt id est carnalia vitia ad ea que in ante sunt extenditur: hoc est

ix. spiritualia dona atque virtutes. Ceterum quod paulo ante dixisti te etiam de industria preteritorum peccatorum memoriam retractare hoc fieri penitus non oportet: quinymmo etiam si violenter irrepserit protinus extrudatur. Multum namque mentem retrahit a contemplatione puritatis eius precipue quem in solitudine commoratur: implicans eam sordibus mundi huius et suffocans fetore vitiorum. Dum enim recolis ea que secundum principem seculi huius per ignorantiam sive lasciviam commisisti: ut concedam tibi quod in hac cogitatione posito oblectatio nulla subrepat: certe antique putredinis vel sola contagio necesse est ut tetro mentem fetore corrumpat: et spiritualium virtutum fragrantiam id est suavitatem boni odoris excludat.

Cum ergo preteritorum memoria vitiorum pulsaverit sensum: ita ab ea resiliendum est sicut refugit vir honestus et gravis si impudice ac procacis femine in publico a colloquiis aut amplexibus appetatur: qui utique nisi se a contactu eius festinus abstraxerit et vel brevissimam moram inhoneste confabulationis admiserit etiam si toto sensu impudende respuat voluptatis infamie tamen atque reprehensionis notam circumstantium iudicio non evadet. x. Ita igitur et nos oportet cum fuerimus in huiusmodi cogitationes pestifera recordatione deducti raptim ab earum contemplatione discedere et implere illud quod in salomone precipitur. Sed exi inquit noli demorari in loco eius neque intendas oculo tuo in eam ne videntes nos angeli immundis ac turpibus cogitationibus involutos non possint de nobis pertranseuntes dicere. Benedictio domini super vos: benediximus vobis in nomine domini. Impossibile est namque mentem bonis cogitationibus immorari: cum eius principale ad turpes atque terrenos intuitus fuerit devolutum. Verum est enim illa salomonis sententia. Oculi tui cum viderint alienam: os tuum tunc loquetur prava: et iacebis tamquam in corde maris et sicut gubernator in magna tempestate. Dices autem. Percusserunt me sed non dolui: et deluserunt me ego autem nescivi. Derelictis autem non solum turpibus sed etiam terrenis cogitationibus universis erigenda est semper ad celestia nostre mentis intentio: secundum salvatoris nostri sententiam. Ubi enim ego sum inquit: illic et minister meus erit. Solet enim frequenter accidere ut dum vel suos vel aliorum lapsus in preteritorum quispiam miserantis retractat affectu: ipse etiam subtilissimo teli voluptatis perstringatur assensu: et initium sub specie pietatis exortum obsceno ac noxio fine concludat. Sunt enim vie que videntur hominibus recte: novissime autem earum veniet in profundum inferni. Quapropter studendum est nobis ut virtutum potius ap

petitu et desiderio regni celorum quam noxiis
viciorum recordationibus nosmetipsos ad con-
punctionem laudabilem provocemus: quia
necesse est tamdiu quempiam pestilentissimis
cloace fetoribus suffocari quamdiu super
eam stare vel tenui eius commotione voluerit.

·xi· Noverimus autem nos ut sepe diximus tunc
demum pro preteritis satisfecisse peccatis: cum
ipsi motus atque affectus per quos perpetran-
da commisimus fuerint de nostris cordibus
amputati. Nemo tamen nullis obtinere posse
se credat: qui non prius causas earum atque ma-
terias pro quibus in illa collapsus est cum
omni spiritus fervore succiderit ut verbi gra-
tia si ad fornicationem vel adulterium per vicio-
sam feminarum familiaritatem collapsus est: sum-
ma festinatione etiam ipsum earum vitet ~~affect~~
aspectum. Aut certe si per habundantiam vini
epularumque est nimietate succensus: illi-
citam ciborum crapulam summa discretione
castiget. Et rursum si in periurium aut furtum
aut homicidium aut blasphemiam pecuniarum
desiderio atque amore corruptus irruerit:
materiam avaricie illecebre sive decep-
tionis abscidat. Si iracundie viciosa
perhibe passione propellitur: arrogantie
ipsius fomitem summa humilitatis virtu-
te convellat. Et ita unumquodque peccatum
possit extingui: causa vel occasio per
quam vel ob quam admissum est debet pri-
mitus amputari. Isto etenim curationum re-
medio: ad oblivionem quoque admissorum cri-

·xii· minum sine dubio pervenitur. Verum ista pre-
dicta oblivionis diffinitio super capita-
libus tantum criminibus sit constituta que mosayca
etiam lege dampnantur: quorum sicut per con-
versationem bonam abscinduntur vel consumuntur
affectus ita etiam penitentia accipit finem. Ceterum
ab istis minutis in quibus septies iustus
cadit ut scriptum est et resurgit: numquam deerit
penitudo. Aut enim per ignoranciam aut per
oblivionem aut per cogitationem aut per sermonem
aut per obreptionem aut per necessitatem aut per
fragilitatem carnis: singulis diebus vel

inviti vel volentes frequenter incurrimus. Pro
quibus et David orans dominum et purificatio-
nem atque indulgentiam deprecabatur dicens.
Delicta quis intelligit? Ab occultis meis
munda me domine: et alienis parce ser-
vo tuo. Et apostolus. Non enim quod volo facio
bonum: sed quod odi malum hoc ago. Et
pro quibus idem etiam eiulans exclamavit dicens.
Infelix ego homo: quis me liberabit de
corpore mortis huius? Tanta enim in hiis
facilitate tamquam naturali lege prolabimur:
ut quantalibet circumspectione atque custodia
caveatur: non possint ad plenum ista
vitari. De istis siquidem unus discipulorum
quem diligebat ihesus: abrupta definitione
pronunciat dicens. Si dixerimus quia peccatum
non habemus: ipsi nos seducimus et verbum eius
non est in nobis. Proinde ad perfectionis cul-
men pertingere cupienti non satis proderit ad
finem penitentie pervenisse id est ab illicitis tempe-
rare: nisi in virtutibus illis indefesso cur-
su semetipsum semper extenderit quibus ad
satisfactionis indicia pervenitur. Nec enim
a fetidissimis communium sordibus que ab-
horret dominus quempiam abstinuisse sufficiet:
nisi etiam illam bonam virtutum fragranciam
qua dominus delectatur puritate cordis et
apostolice caritatis perfectione possederit. Hec
usque abbas pynufius de satisfactionis
indicio ac penitentie fine disseruit. Qui licet in e-
ius cenobio residere mallemus solli-
cito precaretur affectu: tamen fama scithio-
tice solitudinis invitatos cum retinere non
posset emisit. Explicit collatio pynufii

Incipit collatio theone de remissione xlª
vicesima prima

Priusquam verba
collationis huius ha-
bita cum summo viro
abbate theona in-
cipiamus evolvere:
necessarium reor ut initia conversationis eius
brevi sermone perstringam: quia ex hoc

l' meritū vitii ul' gr̄a euidentius poterit
patere lectori. Hic igitur adolescētes ad
modū parentū studio īperiosq; cone[x]
ē titulo iugali. Nā dū pudicitie eq;
religiosam sedulitatē pspiciunt: et a
tipite lapsū lubrice uerētur etatis:
puerile dos adolescentie motus licito
nuptiar' remedio arcidertūt. Cū hic g°
vni' lustri tēpus cū iugie pegisset ve
nit ad abbatē iohem q tūc tēporis me
rito sanctitatis clarus dinconie psidebat.
Nō em adhuc gradū qlibet, ppria volū
tate a ambitōe, puehit': s; hiis que tūc
torū senior' cetus etatis prorogatiua, t
fidei atq; virtutū testio excellentiorē om
nib; sublimiorēq; sensuerit. Adhuc inq;
btm iohem cū pie deuotōis studio pre
dictus tūc iuuenis aduenisset deferens
religiosa munera int' ceteros possessores
q statim decimas l' pmitias frugū sua
rū memorato sēni de suis substanciis offe
rebāt: uideretq; eos senex cū mltis ad
se muneribus cōfluxisse, t deuotōi eor'
uicissim vicissitudine cupiēt cōpensare. ce
pit eis scdm aplm spūalia seminare
ii. quor' metebat dona carnalia. Deniq;
ita sermone exhortatōis instituit. Delec
tor qde o filii krmi pia vror' munera lar
gitate. et deuotione hui' oblatōis. cui'
dispensatio m' credita ē, t gratanter
āplector: q̄a vr̄as pmitias ac decimas
indigentiū usib; pstituitis velut sacri
ficiū dn̄o bone suauitatis offertis. Har'
siliz oblatōe plenitudine q; fructuum
vniuse sbē vr̄e ex qua hec dn̄o delibastis
uberim bndicendā credentes: vos q; scdz
mandati illius fide in ~~pbtate~~ mltiplici
ubertate bonor' oim etiam in hoc sclō cumu
landos. Honora inq; dnm de tuis iust'
laboribs: et deliba ei de fructib; iustitie tue:
ut īpleantur horrea tua habūdancia
tritici: vino āt torcularia tua redūdet.
Quā deuotione fideli' assumētes statu
te vos legis antique cōsūmasse iustitiā: si

sb qua tūc positi, t trāsgredientes eā rea
tū īeuitabili' īcurrebāt. et īplentes
ad pstōis apicē puenire nō poterāt.
Decime siquidē precepto dni usibus · iii ·
leuitarū oblatōes uo ac pmicie erāt
sacerdotib; cōsecrate. Sed pmitiarum
hic erat modus: ut qnqgesima pars
l' frugū l' aialiū. tēpli a sacerdotū mi
nisterio pbentur. Que modū tepidio
res qq; īfideli' minuētes. religiosores
uo etiā cumulātes: illi ex sexagesiā
hii āt ex qntgesima fructuū suor' parte
pendebāt. iusti āt qb; lex nō ē posita
sic pbabāt nō esse sb lege: ut iustitia
legis nō solū mple. verū etiā supergre
dendāt: sicq; deuotio eor' legali maior
imperio que obsuātiā cumulās pre
ceptor' voluntarie addat ad debita. Ita · iiii ·
nāq; et abraham futura legis pcepta
legim' supgressū: cū superatis quatuor
regibus de spoliis sodomor' q sibi velut
uictori nō īmerito debebātur: et quidē
rege ipso cui' spolia retulerat supplicit'
offerente nichil penitus accipere attinguere.
sb diuini nōis attestatōe, pclamans.
Extendā manū meā ad deū excelsum
qui fecit celū, t trā: si a filo subtegminis
usq; ad corrigiā caligie accipiā ex oib;
que tua st. Sic dauid pcepta legis co
gnoscim' supgressū: q pcipiente moyse
ut inimicis talio reddetur. nō solū hoc
nō fecit: vm etiā dilcōe cōplexus ē per
sequētes et pro hiis dn̄o pie supplicās et
lugubrit' fleuit, t ululatus ē interfectos.
Ita helyā q; et ihermiā, pbam' nō fuisse
sb lege: qui licito uti cōiugio absq; rep
hensione potuisset. virgines tn̄ pseuera
re maluerūt. Sic helyseū et reliqs e' pro
positi uiros moysaica legim' supasse
mandata. De qb; apls ita dicit. Circui
erūt ī melotis ī pellibus caprinis. angus
tiati afflicti egētes qb' dign' nō erat
mundus: in solitudib; errātes et mōtib'
t speluncis et in cauernis terre. Quid de filiis

ionadab filii rechab dicam: et quos in hieremie
propheta offendi ex precepto domini vinum ita legi
mus renuisse. Non bibimus vinum quia iona
dab filius rechab pater noster precepit nobis dicens
nec bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempi
ternum. et domum non edificabitis [et sementem non seretis et vineam non plantabitis] nec habebitis:
sed in tabernaculis habitabitis cunctis die
bus vestris. Unde etiam ab eodem propheta merue
runt audire. Hec dicit dominus deus sabaoth
deus israel. Non deficiet vir de stirpe iona
dab filii rechab: stans in conspectu meo
cunctis diebus. Qui omnes offerre possessio
num suarum decimas non contenti. sed ipsa pre
dia respuentes semetipsos potius deo ac sua
as animas obtulerunt: pro quibus nulla ab ho
mine fieri commutatio potest sicut dominus in evan
gelio contestatur. Quam dabit homo commuta
·b· tionem pro anima sua. Quapropter scire debemus
nos. a quibus non iam exigitur lege manda
legale mandatum sed quibus evangelicus
cotidie intonat sermo. Si vis perfectus esse
vade et vende omnia que habes et da paupe
ribus et habebis thesaurum in celo: et veni
sequere me: cum decimas tum substantiis nostris
offerimus deo. adhuc quodammodo sub sarcina
legis continemur: et necdum ad illud evangeli
cum fastigium pervenisse: quod obtemperantes si
bi non tantum presentis vite beneficiis sed etiam fu
turis premiis remuneat. Lex enim factoribus
suis non regnorum celestium premia sed vite huius
solatia repromisit dicens: qui fecerit hec vi
vet in eis. Dominus autem discipulis suis et apostolis
beati inquit pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum
celorum. Et omnis qui reliquerit domum vel fratres
vel sorores aut patrem aut matrem aut uxorem
aut filios aut agros propter nomen meum: cen
tuplum accipiet et vitam eternam possidebit.
Nec immerito. Non enim tam laudabile est
si ab illicitis: quam si et a licitis temperamus:
et hiis propter eius reverentiam non utamur.
qui ea nobis propter infirmitatem nostram utenda
permisit. Itaque si etiam hii qui decimas fructuum
suorum fideliter offerentes preceptis domini anti
quioribus famulantur necdum possunt evangeli

cum culmen ascendere: illi qui ne hoc quidem faciunt
quantum ab eo absint manifestissime providetis.
Nam quemadmodum poterunt evangelice
gratie esse participes: qui consummare etiam
leviora precepta legis contempnunt. Quorum
infelicitatem usque adeo imperiosa legislatoris
verba testantur: ut etiam maledictum non imple
tibus proponatur. Maledictus enim inquit
qui non permanserit in omnibus que scripta sunt
in libro legis huius ut faciat ea. Hic autem
pro sublimitate et excellentia dicitur man
datorum qui potest capere capiat: illic legiferi vio
lente compulsio preceptorum indicat potestatem.
Contestor enim inquit vobis hodie per celum et terram
quia si non custodieritis mandata domini dei
vestri peribitis a facie terre. Hic magnifice
ntia sublimium preceptorum ipsa non tam imperantis
quam adhortantis condicionem signat. Si vis per
fectus esse fac hoc vel illud ibi inexcusabile
etiam recusantibus moyses pondus apponit.
Hic consilium tantum volentibus et ad perfectionem
festinantibus paulus occurrit. Non enim
generaliter precipiendum erat. nec ut ita dixerim
canonice ab omnibus exigendum id quod propter
inusitatam sublimitatem ab omnibus passim
non potest apprehendi: sed consilio omnes potius pro
vocantur et gratia. ut qui magni sunt possunt virtu
te perfectionis non inmerito coronari: qui autem
parvi sunt et mensuram etatis plenitudinis christi
adimplere non possunt licet fulgore maiorum
velut siderum celi latere videbantur: tamen
a tenebris maledictionum que in lege sunt
alieni. nec presentium malorum cladibus addi
cantur. nec supplicio plectuntur eterno. Non
ergo christus ad illa virtutum excelsa fastigia
preceptis quempiam potestate constringit: sed liberi
arbitrii provocat potestate et salubritati
consilii ac desiderio perfectionis accendit. Ubi
enim preceptum ibi et necessitas: et ubi neces
sitas ibi difficultas: et ubi difficultas
ibi et negligentia: ubi negligentia ibi
et peccatum: et ubi peccatum ibi consequenter et pena.
Custodientes vero hec ad que perfice legis
severitate cogitur: pena potius que

ab illa temptabatur: effugiunt quam mer
vi cedem aut praemia consequatur. Ita sicut
fortes ad sublimia atque praecelsa euan
gelicus sermo sustollit: ita non patitur
infirmos ad yma demergi: perfectis
quidem tribuens beatitudinis plenitudinem. ve
niam vero impartiens fragilitati. Lex enim con
summatae praecepta sua in utriusque meriti
velut quodam meditullio collocavit:
quae transgressores a damnatione secernens
tamen separat a gloria perfectorum. Quod quidem inf
irmum quamque miserabile sit ex praesentis vite
statu et comparatione perspicite: in qua mi
serrimum ducitur si hoc tantum quis studeat ac
laboret ne reus modo inter horrificos ho
mines et non etiam locuples honorabilis
vii et gloriosus habeatur. Quamobrem in vestra est ho
die situm potestate: utrum sub euangelii gratia
an sub legis velitis terrore consistere. Cuili
bet enim parti pro qualitate actus sui: v
numquemque necesse est aggregari. Nam aut sup
gredientes legem suscipit Christi gratia: aut
certe inferiores velut debitores suos sibique
obnoxios lex retentat. Reus enim namque le
galium praeceptorum nequaquam euangelicam
perfectionem valebit attingere: quamvis se christia
num et domini gratia liberatum inaniter glorietur.
Non solum enim hic credendus est adhuc sub
esse sub lege qui haec facere quae lex praecipit detrec
tat implere: sed etiam ille qui ea ~~tunc~~ tantum
quae lex iubet conservare contentus est: at ne
quaquam vocationi et gratiae Christi condignos ex
hibet fructus. ubi non dicitur: Decimas tu
as et primitias offeres domino deo tuo: sed
vade vende omnia quae habes et da pauperibus
et habebis thesaurum in caelo: et veni sequere
me. Ubi ob perfectionis magnificentiam dis
cipulo postulanti ne brevissimum quidem
horae spatium pro patris concedit sepultu
ram: et humanae caritatis officium divini
viii amoris virtute praefertur. Quibus audi
tis beatus Theonas inextinguibili desi
derio euangelicae perfectionis accensus: se
men verbi fecundo corde susceptum quasi

dei

profundis atque edomitis condidit sulcis:
in eo vel maxime humiliatus atque compunctus quod
eum senex non solum euangelicam perfectionem non
attigisse dixisset. sed etiam vix legis quoque
adimplesse mandata. Siquidem cum decimas
fructuum suarum solitus esset diaconiae annis
singulis dependere primitiarum: tamen nec au
disse quidem se arbitraretur: quam tametsi si si
militer implesset. longe nihilominus secundum
senis sententiam se ab euangelica perfectione distare
suppliciter fatebatur. Domum itaque revertitur
mestus: illaque affectus tristitia quae parare
ad salutem stabilem operatur. at de sua iam
voluntate et definitione non dubius: cuncta
salute coniugis omni mentis sollicitudine
curaque convertit: eamque ad desiderium quo fuit
ipse succensus sollicite coepit exhortatione provo
care: et ut deo pariter in sanctimonia et castita
te deservirent: nocturnis quoque fletibus admo
nere diebus. Conversionem melioris vitae ne
quaquam lentandam quia necessitate subite mortis ca
vana spes immaturae non prohibeat aetatis;
quippe quae infantes pueros adolescentes
pariter ut senes sorte praeripiet. Cumque huiusmodi ix
obsecrationibus urgeret persistenti coniux du
rissima non praeberet assensum: seque diceret
solatio maritali pro aetatis suae flore pe
nitus abstinere non posse: at si proinde [illegible] quod
deserta ab eo criminis admisisset illi potius
ascribendum qui coniugii foedera disrupisset.
Ad haec ille cum diu conditionem naturae prae
tendisset humanae: quam fragilem et infirmam pe
riculosum esset carnalibus desideriis et ope
ribus diutius implicari: adiciens astrue
bat. non licere cuiquam eius se bonis extorre
facere quod didicisset: maiorisque esse noxiae
despicere cognitam bonitatem quam incognitam non
amare. Proinde se iam reatu etiam prae
varicationis involui: si inventis tam praeclaris
tamque caelestibus bonis terrena ac sordida
praetulisset: ad omnem sane aetatem omnemque
sexum perfectionis magnificentiam pertinere uni
versaque ecclesiae membra ad ascendendam sub
limium meritorum celsitudinem provocare: et di

tente apostolo· sic currite ut comprehendatis: nec propter lentorem et segnitiem morantis parum tandem utrumque alacres debere subsistere cum rectius sit, desides ut a precurrentibus incitentur quam ut precurrentes a residentibus obligentur. Proinde statutum sibi decretum esse: renuntiare seculo ac mori mundo ut vivere possit deo. Et si hanc beatitudinem negat obtinere ut cum socia sua transeat in consortium Christi: malle se vel cum uno membri dispendio salvum fieri et velut debilem intrare in regnum celorum quam cum soliditate condempnari corporis. Addiciebat etiam ista dicens: Si Moyses pro duritia cordis dimitti permisit uxores quare hoc non sinat Christus pro desiderio castitatis? presertim cum idem dominus inter ceteras affectiones id est patrem matrem ac filiorum quibus omnem reverentiam non solum lex sed etiam ipse preceperat exhiberi: tamen pro nomine suo ac desiderio perfectionis non solum contempnenda simpliciter sed etiam odio habenda esse decernens coniungat eis similiter nomen uxoris dicens: et omnis qui relinquit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxores aut filios aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. In tantum ergo perfectioni quam predicat nichil patitur comparari: ut illam quoque necessitudinem solvat prius atque inritus quod secundum apostolum primum obtinet in repromissione mandatum· honora similiter patrem et matrem quod est mandatum primum in repromissione ut bene sit tibi et sis longevus super terram eiusque despici pro suo amore precipiat. Evidenter itaque sicut eos euangelicus sermo condempnat qui interveniente adulterii crimine uxoria vincula discerpunt: ita ob amorem Christi et desiderium castitatis hiis qui iugum carnale reiecerint etiam centupla premia repromittit. Quapropter si fieri potest ut ad hanc me optatissimam partem accepta tandem ratione flectaris: ut domino serviamus pariter penam gehenne pariter devitemus. Castitatem coniugii non refuto: immo etiam adhuc maiore dilectione complector.

Agnosco enim et veneror adiutricem meam domini in summa deputatam et indisrupto ei federe caritatis in Christo coherere non respuo nec a me separo quod dominus in prima statim conditionis lege coniunxit: dummodo sis et ipsa quod conditor esse te voluit. Si vero non adiutorium esse volueris sed in deceptionem et adminiculum te non mihi sed adversario malueris exhibere: atque ob hoc attributum putaveris coniugii sacramentum ut te huic quod mihi offertur salutari arbiter etiam mea disciplina tu retrahas salvatoris: ita illam abbatis Iohannis immo domini Christi ore prolatam sententiam viriliter apprehendam ut me a spirituali bono nulla carnalis avellere possit affectio. Qui enim non odit inquit patrem et matrem et filios et fratres et sorores et uxorem et agros insuper et animam suam: non potest meus esse discipulus. Cum ergo hiis et huiusmodi verbis mulieris non flecteretur intentio: et in eadem obstinationis duritia permaneret· si ego te inquit beatus Theonas abstrahere a morte non possum· nec tu me separabis a Christo. Tutius est autem mihi cum homine quam cum deo habere divortium. Aspirante itaque gratia dei definitionis sue executionem instanter aggressus est: nec intepescere per aliquam moram desiderii sui est passus ardorem. Nam confestim omni mundana facultate nudatus: ad monasterium pervolavit. Ubi in brevi tanto splendore sanctitatis et humilitatis eminuit: ut beate memorie Iohanne ad dominum ex hac luce migrante sancto quoque Helya viro qui haut minor decessore suo fuit similiter decedente: tertius Theonas universorum electus iudicio dyaconie eius dispensatione successerit. Nemo autem existimet nos hec ad provocanda coniugiorum divortia texuisse: qui non solum nuptias non condempnamus verum etiam apostolicam sequentes sententiam dicimus honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus: sed ut lectori virtutis conversationis quo tantus ille vir deo

dicatus est: fideliter pandemus. A quo bona
gratia hoc primum deposito: ut sive hoc pla
ceat sive displiceat ei quacumque modo me
a talium praesumptione alienum esse concedens: in suo
hoc facto laudet aut reprehendet auctorem.
Ego autem qui non meam super hac re sententiam promi
si, sed rei gestae historiam simplici nar
ratione conplexus sum: aequum est ut sicut in
de eorum qui probaverint hoc sententiam laude mihi
vendico. ita eorum qui hoc improbaverint non pul
ser invidia. Habeat ergo sui de illo ut
diximus unusquisque iudicium. Sed moneo
ut ita censuram sui castiget examinis
ne se cautiorem aut sanctiorem domino credat esse
iudicio: quo in eo etiam apostolorum collata
sunt signa virtutum. ut taceam de tantorum patrum
sententiis: a quibus factum eius non solum minime
reprehensum verum etiam usque adeo collauda
tum esse manifestum est: ut cum summis ac sub
limissimis viris in ordinatione clericatus praetule
rint: et puto tot spiritualium virorum deo
auctore probatum non errasse iudicio: quem
etiam tanta signorum ut supra iam dictum est
xi. admiratione confirmabat. Sed iam tempus
est: ut promissae disputationis ordinem
prosequamur. Igitur abba theonas cum die
bus quinquagesimae nos in nostra cella vi
sitasset: vespertina orationum sollempnitate
consumpta humi paululum considentes. coe
pimus diligentius perscrutari cur apud
eos tanta observantia caveretur. ne quis
penitus totis quinquagesimae diebus
vel genua in oratione curvaret: vel usque ad no
nam horam ieiunare praesumeret. Eaque id dili
gentius perscrutabamur: quia nequaquam
hoc tanta cautione servari in Syrie
xii. monasteriis videramus. Ad haec abba
theonas tali usus est sermonis exordio.
Oportet quidem nos auctoritati patrum con
suetudinique maiorum usque ad nostrum tempus
per tantam annorum seriem protelatae etiam non
recepta ratione concedere: eaque ut antiquitus
tradita est iugi observantia ac reveren
tia custodire. Verumptamen quia vestris huius rei

et rationem vultis agnoscere: accipite ea bre
viter ea quae a senioribus nostris tradita super
hac institutione comperimus. Verumptamen antequam
scripturae divinae auctoritas proferatur. si
placet de natura ipsius ieiunii et qua
litate pauca dicamus: ut disputationem
nostram subsequens scripturarum confirmet au
ctoritas. Divina sapientia per ecclesiasten
omni rei id est universis seu prosperis seu quae adver
sa putantur et tristia: tempus esse proprium designa
vit dicens. Omnibus tempus est: et tempus omni
rei quae sub caelo est. Tempus pariendi: et tempus
moriendi. Tempus plantandi: et tempus
evellendi quod plantatum est. Tempus occidendi:
et tempus sanandi. Tempus destruendi: et tempus
edificandi. Tempus plorandi: et tempus riden
di. Tempus plangendi: et tempus saltandi. Tem
pus mittendi lapides: et tempus colligen
di. Tempus amplectendi: et tempus longe fieri
ab amplexu. Tempus acquirendi: et tempus
perdendi. Tempus custodiendi: et tempus
expellendi. Tempus disrumpendi: et tempus sarcien
di. Tempus tacendi: et tempus loquendi. Tempus
amandi: et tempus odiendi. Tempus belli: et
tempus pacis. Et infra. Tempus Quia
tempus est inquit omni rei et omni facto. Nichil igitur
ex his bonum esse perpetuum definivit: nisi
cum fuerit horum quodlibet oportune et competenter ex
pletum: ita ut haec eadem quae nunc oportune
gesta bene cedunt: in inoportuno vel incongruo
tempore praesumantur inutilia inveniantur et noxia
absque his duntaxat quae per se principaliter
vel bona vel mala sunt: nec aliquando possunt in contra
rium commutari: ut est iustitia prudentia for
titudo temperantia. ceteraeque virtutes: sive
e diverso vitia quorum definitiones in partem
alteram mutari vel omnino non possunt. Si qua vero
in utramque assumi possunt aliquando transire ut pro
qualitate utentium vel bona inveniantur vel ma
la: haec non absolute pro sua natura sed
perpetrantis affectu et oportunitate temporis
vel utilia iudicantur vel noxia sentiuntur. Quamob xiii.
rem nunc quaerendum est. quod super ieiuniorum sta
tu decernere debeamus: utrum scilicet et ipsum bo

nihil esse commodo quo iustitiam prudentiam
fortitudinem atque temperantiam diximus que in
partem contrariam penitus transire non possunt.
An medium quid. quod medium sit possit pro
desse: medium permissum condempnare non
possit: quodque nonnumquam egisse reprehensibi
le sit nonnumquam permisisse laudabile. Si
enim in illa diffinitione virtutum etiam ieiunium
censeamus: ut inter principalia bona cibo
rum abstinentia collocetur. erit profecto eorum
mala et criminosa perceptio. Quod enim principali
bono contrarium est: sine dubio principale ma
lum censendum est. Quod diffiniri a nobis scrip
turarum sanctarum non permisit auctoritas. Si
enim tali sensu tali proposito ieiune
mus ut peccatum contrahi escarum participa
tione credamus: non modo nullos fructus pro
abstinentia consequimur. sed etiam reatum maxi
mum ac sacrilegii crimen secundum apostolum contrahe
mus: abstinentes nos a cibis quos deus crea
uit ad percipiendum cum gratiarum actione fide
libus et hiis qui cognouerunt veritatem: quia
omnis creatura dei bona et nichil reicien
dum quod cum gratiarum actione percipitur. Qui enim
putat quid commune esse illi commune est: et ideo ob
solam perceptionem esse neminem legimus con
dempnatum: nisi forte iunctum quid fuerit vel postea
Ca° xiiij. subsecutum per quod meruerit condempnari. Itaque
medium hoc esse quod etiam ex hoc manifestis
sime declaratur. quia sicut non iustificat cus
toditum: ita non condempnat interruptum: nisi
forte precepti transgressio magis quam escarum
perceptio puniatur. Principali autem bono ita
nullum oportet vacuum esse tempus. ut sine eo
numquam esse non liceat: quia necesse est cessatione
eius in malum corruere negligentem: nec rur
sum principali malo ulli ceditur tempus: quia
quod noxium semper est numquam poterit si admissum
fuerit non nocere: vel in parte laudabilem umquam
commutari. Ac proinde hec quibus qualitates
constitutas videmus et tempora et que sic obser
uata sanctificant ut omissa non polluant.
media esse manifestum est: utputa nuptias
agriculturam diuitias solitudinis remo

tionem vigilias sanctarum lectionum medita
tionemque librorum tempora quoque ieiunia: de quibus
principium sermonis exortum est: quod omnia diuina
preceptio vel sanctarum auctoritas scripturarum
non ita incessabiliter obtinenda nec iugiter
custodienda decreuit. ut ea paululum intermi
sisse nepharium sit. Neque enim impera
tiue decernitur: mortem irrogat non imple
tum. Quecumque ei suadentur potius quam iu
bentur: facta proficiunt. infecta non puniunt. Et
ideo que omnia hec que certe quidam per causam per
loco pro modo per tempore suscipere agere nos
maiores nostri et prudenter obseruare iusserunt:
quia si competenter aliquid horum actitetur aptum
atque conueniens est si incompetenter ineptum esse con
stat et noxium. Ut si velit quis in fratris aduen
tu in quo christum debet humanitate reficere ac
gratissima susceptione complecti austeritatem
ieiunii custodire: nonne inhumanitatis potius
crimen incurrit. quam laudem et meritum religio
nis acquirit. Vel si cum defectio vel imbecilli
tas carnis reparationem virium esse percep
tione deposcit. non acquiescat aliquis rigo
rem abstinentie relaxare: nonne magis cru
delis sui corporis homicida. quam salutis
procurator est estimandus? Ita etiam cum tempus
festiuitatis escarum. congruum fecerit. et refectio
nem necessarie absolutionis indulget: si quis
ieiuniorum rigidam obseruantiam indisrupte
voluerit retentare nimie est ut non tam reli
giosus quam incoditus atque irrationabilis
habeatur. Sed et illis hec nichilominus experiuntur
aduersa. qui humanam laudem ieiuniis occupant:
et inani ostentatione pallorum famam sancti
tatis acquirunt. Quos in principio suam recepis
se mercedem euangelicus sermo pronunciat:
vel quorum per prophetam dominus ieiunium detestatur.
Ex quorum persona cum sibi obiciens ante
dixisset. quare ieiunauimus et non aspexisti.
humiliauimus animas nostras et nescisti: confestim
subiciens prodidit causas cur non mererentur au
diri. Ecce inquit in diebus ieiunii vestri inueni
tur voluntates vestre: et omnes debitores vestros
repetitis. et percutitis pugno impie. Ne

lite ieiunare sicut vsq; in hāc diē: ut
audiat̄ in excelso clamor vr̄. Nūq̄
tale ē ieiuniū q̄d elegi: p̄ diē affligere
hoīem aīam suā? Nūq̄ cōtorquere
q̄si circuliū caput suū: et saccū & ciñe
sternē? Nūq̄ istud vocaui ieiuniū:
et diē acceptabile dn̄o? Deinde īfert
doceēs quō acceptabilis fiat cōtinen
tia ieiunātis: atq; euident̄ p̄ se solū
ieiuniū p̄desse nō posse: nisi has que
sb̄iciūtur causas hīuerit cōsequētes. No
ne hoc ē magis ieiuniū q̄d elegi? Dis
solue obligaciōes iniq̄tat̄: solue fasciculos
los deprimētes: dimitte eos q̄ confracti
sūt liberos. & omē onus disrūpe. Fran
ge esurienti panē tuū: et egenos vagos
q; induc ī domū tuā: Cū uideris nudū
operi eū: et carnē tuā ne despexeris.
tūc erūpet q̄si mane lumē tuū & sani
tas tua citius oriet̄ & anteibit faciē
tuā iusticia tua et gl̄a dn̄i colliget
te. Tūc inuocab̄ & dn̄s exaudiet: clamā
bis et dicet ecce assū. Videtis ergo ie
iuniū nequaq̄ā a dn̄o p̄ncipale bonū
iudicatū: eo q̄ nō p̄ se ip̄m s; p̄ alia op̄a
bonū a deo bn̄placitū fiat: et rursū
ex accidentib; causis nō solū vanū ve
rū etiā odibile censeat̄ dicēte dn̄o. Cū
ieiunauerit: nō exaudiā p̄ces eor̄.
xv. Nō eni misericordia patiā & caritas l' illa pre
dictar̄ p̄cepta v̄tutū: in q̄bus utiq; bo
nū ē p̄ncipale .p̄pt̄ ieiunia s̄t tenenda
s; potius ieiunia propt̄ illa. Elaboran
dū ē eni vt v̄tutes ille que vē bone s̄t
ieiuniis acq̄rant̄: ut ad ieiunior̄ ter
minū tendat illar̄ gesta v̄tutū. Ob
hoc ergo ē vtilis carnis afflictio: ob h̄
ei adhibenda ē iedie medicina: vt p̄
illā ad caritate mīq̄ imobile ac sine
ulla tēporis excepcōe p̄petuū bonum
ē puenire possim̄. Neq; eni medici
ne aurisicine l' ceteraȝ que in hoc mū
do s̄t artiū disciplina .p̄pt̄ instrumēta
que ad eius opus p̄tinet̄ exercetur.

et nō potius ferramēta .p̄pter artis
studiū p̄parātur. Que sicut vtilia
s̄t peritis: ita sup̄flua h̄ns qui artis
ip̄ius nesciūt disciplinā. Et sicut h̄ns
q̄ ad efficiendū opus suū eor̄ ministerio fulciuntur plurimū p̄sūt: ita illis q̄ cui
rei gr̄a instituta s̄t ignorātes. sola eor̄
possessione cōtenti sūt penitus p̄desse
nō p̄nt. q̄a vtilitatis sue sūmā in re
tentōe eor̄ tm̄ nō in op̄is cōsūmacōe
constituūt. Illud ergo ē optimū p̄nci
paliter .p̄pt̄ q̄d siūt illa que media s̄t:
ip̄m vō p̄cipuū bonū nō ob alia cau
sam s; .p̄pt̄ suā tm̄ acq̄rit̄ bonitatē. Q̄d
quidē a ceteris que media ēē p̄dixim̄ xvi.
h̄is secernitur modis: si per se bonū
sit & nō p̄ aliud aliq̄d: si immutabiliter
semp̄q; sit bonū ac p̄petuo retinēs suam
v̄tutē nūq̄ possit trāsire ī parte con
trariā: si adepcio l' cessacio eius nō possit
nō sūmā inferre p̄niciē: sicud q̄d illi cō
trariū ē s; aliud p̄ncipale sit malū. nec
ī parte bonā possit aliq̄n trāsire. Que
definicōes q̄bus p̄ncipaliū bonor̄ na
tura decernitur: ascribi ieiuniis p̄nis oīo
nō possūt. Neq; ei ex semet [illegible] ip̄is
bona ac .p̄pt̄ se necessaria s̄t. que propt̄
acq̄rendā cordis & corporis p̄itate salu
briter exercentur: vt aculeis carnis ob
tusis mēs pacificata suo rectori silicet actori:
nec immutabilē semp̄q; bona sūt. quia
plerūq; eor̄ intermissione nō ledimur ymo etiā in p̄nicie intēdū aīe īportunū
celebrata vertitur. Sed nec p̄ncipale
malū ē id q̄d illi uidetur aduersū id est
malor̄ cibor̄ naturalis iocunda p̄ceptio.
Que nisi ītemp̄ancia atq; luxuria
l' alia quedā uicia subsequāt̄ mala nō
p̄t definiri: q̄a nō q̄d intrat ī os coīnq̄
nat hoīem. s; que p̄cedit de ore hec co
inq̄nāt hoīem. Principali itaq; derogat
bona nec p̄fc̄e q̄ sine p̄cō illud exeq̄
tur. q̄squis hoc nō .p̄pt̄ id ip̄m s; .p̄pt̄ aliud
aliq̄ facit. Dia ei huiuscemodi facienda

sut: ipm vo ppt se soli e expetendu.
xvii Tale igit defimitoem sup ieiunij qua
litate iugit retinentes: ita illud to
tis aie uiribz appetam' ut tn tunc
demu id cogruu nob nouerim' si in
eo tepore eius si qlitas si mesura serue
tur: nec ita ut i ipo spei nre finmu
desigam' s3 ut p ipm ad puritate cord
et aplicam caritate puenire possim'.
Igitur ex hoc ipo ieiuniu cui no solu
specialia psixa st tepora qbz l' exer
ceri debeat l' pmitti: sed et qlitas
modus qz ppositus e: no pincipale
bonu s3 mediu qdda esse maifestu e.
Cetez hec que pcepti auctoritate ul'
mandant ut bona · intdicut ut no
xia: nuq3 ita exceptioni tepois sub
iacet ut intdu a que vetita st fieri
debeat · a que ipata sut pmitti.
Nec ei ullus iustitie · pacie · furori i
pudicitie · iuidie atq3 supbie libertas
aliqn pmissa e. Qmobre hijs de ie
iunij qlitate pmissis scdenda adhuc
scriptuaz septimaz uidet auctoritas: per
quam approbetur maifesti' ieiu
niu pctuo custodi nec debere
nec posse. In euagelio ieiunatibus
phariseis vna cu discipulis iohanis
baptiste · cu apli utpote amici atq3
conuiue celestis illi' sponsi · necdu ieiuni
obseruatia custodirent: discipuli aute
iohis q summa iustitie se de ieiunijs pos
side credebat · quippe illi' sectatores ·
qui eximi' pnie pdicator ita cunctis
ppls forma suo pbebat exeplo ut no
solu varia cibor escaz genera que huma
nis usibus suggeruntur abnuet: vim
etia coem panis ipius esu penitus
ignoraret · dno coqueriut dicetes. Qua
re nos t pharisei ieiunam' frequenter:
discipli at tui no ieiunat? Quibus
respondes dns euident ondit no oi
tepore cogruu esse ieiuniu t necessariu:
cu aliqua l' festiuitatis ul' intuem
ens caritatis occasio indulgentia re
fectois admiserit. Nuqd pnt igitur
filij sponsi lugere: q3diu cu illis e spo
sus? Veniet aut dies cu auferet ab
eis sponsus: et tuc ieiunabut. Que
vba licet ante resurrectoem dixerit cor
poris sui tn ppx qnqgesime tep' oste
dut: in quo post resurrectoem p qua
dragita dies dno cu discipulis epulate
ieiunare illos cotidiane eius pntie
gaudiu no sinebat. Germanus · xix
Quaeq' tota qnquagesima abstine
tie rigore prandijs relaxam'? cum
vtiq3 dns nr ihs xps qdraginta tm
diebz post resurrectoem cu discipulis
suis fuerit comoratus? Theonas · xx
No icogrue itroguo vra roem in
tegerrime veritatis inetur agnosce. Po
ascesione saluatoris que qdragesima
resurrectois ei' acta e die · apli reuersi
de mote oliueti i quo se ad prem per
gens pbuit intuendu: sicut et actuu
aplor lctio testat · ingressi ihrlm de
cem dieb' aduetu sps sci expectasse
referuntur. Quibz expletis qnqgesima
eu die cu gaudio susceperut. Et ita e
p hec festiuitatis hui' nus euidenter
impletus · que in veteri testameto legim'
figurali adumbratu: i quo cosumatis
ebdomadibz septe pmitias panis p
sacerdotes dno iubebat offerri. Qui ve
rissime p aplor pdicatoem qua in
illo die cocionati legitur ad pplm ob
latus approbat: dno verus scilz pmi
ciaru panis · q noue doctrine institutoe
platus quinq3 milibus uiror esce sue
munere saciatis · pmitiuu de iudeis xpi
anor pplm dno cosecrauit. Et idcirco
hij q3 dece dies cu superioribz qdragita
pari sut solepnitate atq3 letitia cele
brandi. Cui' festiuitatis traditio per
aplicos uiros ad nos usq3 tnsmissa:
eode tenore seruanda e. Unde etia per
omia eiusde in illis solepnitate qua
Ideo nanq3 in istis diebus nec genua in
oroe curuantur qr inflexio genuu velut
penitentie ac luctus indicium est. Unde

paue sobrietati pudici
tie caritati statutus est
modus n' cursu iustitie
xviii

die dominica custodimus: in qua maiores nostri nec ieiunium agendum nec genu esse flectendum ob reverentiam resurrectionis dominice tradiderunt.

xxi Germanus. Potest ne hec caro insolitis blandimentis tam longe festivitatis illecta non aliquem sentiosum de illo germinis ab scisso vitiorum fomite germinare: que mensis presumptis ultra consuetudinem dapibus onerata non circa famulam corpus rigorem dominationis inflectere presertim cum in nobis viridior etatis cito ad rebellionem subdita possint membra compellere. si vel escas solitas hindanamus vel certe insolitas licentius presumamus.

xxii Theonas. Si universa que gerimus rationabili mentis appendamus examine et de puritate cordis nostri non aliorum iudicium sed nostram semper conscientiam consulamus: certum est istam refectionis interrepedimentum iuste districtioni obesse non posse. si modo ut dictum est equam indulgentie continentieque mensuram pari lance perpendens utramque scilicet nimietate mens incorrupta castiget: et utrum spiritum nimium deliciarum deprimat pondus an vero alteram hoc est corporis partem maior abstinentie inclinet austeritas vera discretione distinguat. illam vel comprimens vel sublevans portionem quam vel extolli senserit vel gravari. Nichil enim dominus noster ad cultum atque honorem suum absque iudicii sui moderatione vult fieri: quia honor regis iudicium diligit. Et ideo sapientissimus Salomon ut in neutram partem vergente iudicio declinemus: admonet et dicens. Honora dominum de iustis tuis laboribus: et delibra ei de fructibus iustitie. Et residet in conscientia nostra incorruptus quidem et verus iudex: qui nunquam super statu puritatis nostre cunctis errantibus solus ipse non fallitur. Omni ergo cautione atque sollertia iugiter sit circumspecti cordis servet intentio quo iudicio nostre districtionis errante. aut inconsiderate continentie cupiditate succensi aut desiderio nimie remissionis illecti secundum virium mensuram in eque trutine examinatore librem: secundum in altera quidem lance anime puritate in altera vires corporis collocantes. ita vere conscientie iudicio utraque pendamus ut in neutram partem virium nostrarum aut superponderate prius vel ad immoderatam districtionem vel ad nimiam remissionem equalitatis libram propensius inclinemus vel illud nobis vel pro remissionibus vel pro districtionis nimietate dicatur. Nonne si offeratis recte: recte autem non dividatis peccastis? Illas etenim ieiuniorum victimas quas nobis violenta iniquitate convulsione inconsiderate extorquentes domino recte offerre nos credimus: ille qui diligit misericordiam et iudicium execratur dicens. Ego dominus diligens iudicium: et odio habens rapinam in holocaustum. Illos quoque etiam oblationem vel officiorum atque actuum suorum precipua ad fotum carnis atque usus proprios presumentes reliquas cordi domino ac minimam deferunt portionem velut operarios fraudulentos sermo divinus condempnat, ita. Maledictus qui facit opera domini fraudulenter. Non ergo immerito eum qui se ita iniquo fallit examine increpat dominus dicens. Verumptamen vani filii hominum: mendaces filii hominum in stateris ut decipiant. Et idcirco beatus apostolus ut discretionis moderamina retinentes in neutram partem illecti nimietate vergamus ammonet dicens. Rationabile obsequium vestrum. Quam rem etiam legislator similiter interdicit: ita precipiens. Statera iusta et equa sint pondera: iustus modius equusque sextarius. Salomone quoque parem super hoc sententiam proferente. Pondus magnum et pusillum et mensure duplices immunde sunt ante dominum utraque et qui facit ea in adinventionibus suis compedietur. Proinde non solum illo quo diximus sed etiam hoc modo studendum est nobis ut nec iniqua pondera in cordibus nostris nec in horreis conscientie nostre duplices mensuras habeamus id est ne ipsi ea que districtionis regulam molliunt remissiore dispensa indulgentia

presumentes eos quibus ubi dominum predicamus districtioribus preceptis et gravioribus quam ipsi ferre possimus ponderibus obruamus. Sed tum fatemur quod nisi duplici pondere atque mensura preceptorum domini mercem fructuumque nostrorum appendimus vel metimur. Si enim aliter ea nobis aliter nostris fratribus dispensamus recte abhominati a domino eo quod stateras dolosas et mensuras duplices habeamus secundum illam sententiam Salomonis qua dicitur: Abhominatio est domino pondus duplex et statera dolosa non est bona in conspectu eius. Hoc etiam modo reatum dolosi ponderis duplicisque mensure evidenter incurrimus si districtiora quedam quam privatim per nostras cellulas exercere consuevimus humane laudis cupiditate coram fratribus ostentemus abstinentiores scilicet et sanctiores apparere affectantes humano conspectu quam divino. Qui morbus sapientie non modo vitandus verum etiam abhorrendus est nobis. Sed interim a questione proposita paulo longius evagati ad eandem a qua recessimus revertamur.

xxiii Igitur per totum dierum quinquaginta custodienda solempnitas est ut corporis atque anime cultum parsimonie (?) remissio indulta quod noceat quia nec ulli festivitatis gaudium aculeos carnis obtundere nec inimicus ille adversarius dierum novit reverentia mitigari. Ut ergo et diebus festis statute consuetudo solempnitatis conservetur et saluberrimus parsimonie modus minime transcendatur sufficit ut indulgentiam remissionis eousque progredi patiamur ut cibus qui hora diei nona fuerat capiendus paulo citius id est hora sexta pro festivitatis tempore capiatur ea ratione dumtaxat ut escarum solitus modus vel qualitas non mutetur ne puritas corporis vel integritas mentis abstinentia quadragesime diligentia acquisita quinquagesime remissione deperat nichilque nobis prosit obtinuisse ieiuniis quod mox amitti cogat incauta satietas presertim cum et hostis nostri non ignota versutia tunc minime puritatis nostre impugnet arcem cuius custodiam senserit solempnitatis celebritate laxatam. Quamobrem vigilantissime providendum est ne unquam mentis nostre vigor blandis seductionibus enervetur ne velut sicut tam diuturna castimonie puritate quadragesime labore quesitam quinquagesime requie ac securitate perdamus. Et ideo illa potius in ciborum qualitate vel modo admittatur adiectio que absque esus quarum continentia pro integritate pudicitie vitetur, et diebus celeberrimis sic temperemus ne leticia festivitatis pretiosissimam nobis carnalium incentivorum suscitatis pugnam vertat in luctum illamque excellentiorem nobis que gaudio incorruptionis exultat festivitatem mentis eripiat et incipiamus post breve carnalis leticie voluptate amissa cordis pudicitiam longe post merore deflere. Studendum quoque in primo est ut non frustra ad nos illa prophetie adhortatoria commonitio dirigatur: Celebra iuda festivitates tuas et redde vota tua. Si enim continentie vicissitudinem intercepta dierum solempnitas non mutet spiritualibus feriis iugiter perfruemur. Et ita nobis a servilibus operationibus cessantibus erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato. xxiiii

Germanus. Sed causa est ut sex ebdomadibus quadragesima celebretur licet in quibusdam provinciis religiosior forsitan cura adiecisse ebdomadam et septimam videatur tamen neutrum numerus die dominico sabbatoque subtracto quadraginta dierum expleat summam. Sex enim et triginta dies in his ebdomadibus tantummodo concluduntur. xxv

Theonas. Licet quedam simplicitas huius rei computet questionem tamen quia est illa quam alii interrogatione digna duxistis scrupulosius perscrutantes integram nostre observantie ac instituti veritate desideratis agnoscere evidentissimam huius rei percipite rationem ut magis festinus approbetis nichil irrationabile nostros tradidisse maiores. Lege mosayca universo populo generalis promulgata preceptio est: Decimas tuas et primitias offeres domino deo tuo. Itaque cum substantiarum nostrarum omniumque fructuum decimas offerre precipimur multo magis necesse est

ut ipsius quoque conversationis nostre et humani u-
sus optimas quasque decimas offeramus.
Que profecto in supputatione quadragesime
evidenter implentur. Omnium enim dierum numerus
quibus revolutus in orbem annus includitur, trigin-
ta sex semis dierum numero decimatur. In septem
vero ebdomadibus si dies dominici et sabbati
subtrahantur, quinque et triginta supersunt dies
ieiuniis deputati. Sed adiecta illa
vigiliarum die qua usque in gallorum cantum
illucescente dominica ieiunium sabbati pro-
telatur, non solum sex et triginta dierum numerus
adimpletur, verum etiam pro decimis quinque dierum qui
residui videbantur, si illud quod superadiectum
est noctis spatium computetur, plenitudini to-
xxvi tius summe omnino nichil deerit. Quid vero de
primitiis dicam, quas ab omnibus qui Christo
fideliter famulantur cotidie certum est exhiberi?
Nam expergefacti a sompno et cum redivivia
post soporem alacritate surgentes, pri-
usquam motus sensus illius corde concipiant
vel memoriam quamcumque rei familiaris admit-
tant, cogitationum suarum ortus atque prin-
cipia divinis consecrant holocaustis, quid
nisi primitias vere suorum fructuum per sum-
mum sacerdotem Ihesum Christum pro usu huius
vite et ymagine cotidiane resurrectionis
exsolvunt? Quique etiam a sompno excitati
hostiam iubilationis sue deo similiter offerentes
primo lingue sue motu ipsum invocant,
ipsius nomen laudesque concelebrant atque ca-
nendo ei ymnos primo labiorum claustra
reserantes ymolant deo sui oris officia.
Cui etiam pari deferunt modo primo ma-
nuum suarum gressuumque libamina, cum e
cubilibus consurgentes in oratione consistunt,
et priusquam in proprios causis membrorum suorum
fungantur officio nichil sibi de ministerio
eorum ante decerpunt, sed ad ipsius honorem pro-
movent gressum atque in eius laudatione de-
figunt, et ita cunctorum motuum suorum primi-
tias per extensionem manuum, incurvationem genu-
uum et totius prostrationem corporis persolvunt.
Illud quod decantatur in psalmis alias

impleri non possumus: Preveni in maturita-
te et clamavi, et prevenerunt oculi mei
ad te diluculo ut meditarer eloquia
tua, et mane oratio mea preveniet te. Nisi
ut post quietem sompni in hanc lucem ut supra di-
ximus velut e tenebris et ymagine quadam
mortis revocati de universis officiis men-
tis et corporis nichil omnino in nostris presumere
necessitatibus audeamus? Nullus namque est
alius quem ille propheta prevenerit matutinis
aut nos prevenire similiter debeamus, nisi aut nosmet
ipsos, id est occupationes nostras et affectus cu-
rasque mortales sine quibus esse non possumus,
aut suggestiones subtilissimas inimici quas nobis
adhuc quiescentibus ac sopore demersis per
fantasias inanium somniorum inferre co-
natur, quibus nos mox excitatos occu-
pet et involvat, ut primitiarum nostrarum opi-
ma deflorans primus ipse decerpat. Quam-
obrem omni nobis cautione curandum est, si tamen
vim huius consilii prophetici opere volumus adimplere,
ut ita primos matutinarum cogitationum
ortus sollers vigilantia tueatur, ne quid
ex eis festina presumptio liventis attami-
net inimici, ne nostras quoque primitias tamquam viles
iam atque communes a domino faciat reprobari. Qui
si preventus a nobis pervigili mentis circumspec-
tione non fuerit, anticipationis nequissime
non deponens consuetudinem cotidie nos
fraudibus suis prevenire non desinet. Et ideo
eo si placitas et acceptabiles deo primi-
tias ex fructibus mentis nostre optamus offer-
re, non mediocri sollicitudine debemus
impendere ut omnes nostri corporis sensus matu-
tinis precipue horis tamquam sacrosancta deo ho-
locausta in omnibus illibata atque intacta
servemus. Quod devotionis genus multi secula-
rium summa cautione custodiunt, qui ante
lucem vel diluculo consurgentes nequaquam fami-
liaribus ac necessariis mundi huius actibus im-
plicantur, priusquam cunctorum actuum suorum opera-
tionumque primitias ad ecclesiam concurrentes
divino studeant sacrare conspectui. Porro xxvii
quod dicitis diverso more et sex vel septem eb-

domadibus per nonnullas prouincias quadragesimam celebrari: una uero idemque ieiuniorum modus diuersa ebdomadarum obseruatione concluditur. Hii enim sex ebdomadarum sibi obseruantiam prefixerunt: qui putant diem quoque sabbati ieiunandum. Sex igitur in ebdomada ieiunia persoluunt: qui eosdem sex et triginta dies senies reuoluta consummant. Una igitur quemadmodum esse diximus uero idem est ieiuniorum modus: licet in ebdomadarum numero dis-
xxviii crepare uideatur. Sed pro eo tamen quem huic rei humana oblitterasset incuria: tempus hoc quo anniuersarie ut decime deo triginta et sex semis ieiuniis offeruntur quadragesime nomen accepit quod fortasse uel propterea hoc uisum sit hoc uocabulo debere censeri: quod moyses uel helyas uel ipse dominus ihesus christus quadraginta diebus ieiunasse traduntur. Ad cuius numeri sacramentum illi quoque quadraginta anni quibus israel est in solitudine commoratus et quadraginta similiter mansiones quas eam mistice pertransisse describitur non incongrue coaptantur: et fortasse ipsa decimatio uel quasi ab usu theolonei quadragesime nomen accepit. Ita enim illa publica uulgo uocatur exactio. ex qua tanta lucri portio regiis commodis deputatur: quantum et nobis a rege omnium seculorum pro usu uite nostre legitimum quadragesime uectigal exigitur. Sane licet ad propositam non pertineat questionem: tamen quia se obtulit narrationis occasio. nec hoc quidem pretereundum puto quod frequentissime seniores nostri indicabant diebus illis diebus maxime inpugnari omne monachorum genus antiqua inimice gentis consuetudine testabantur: et ad transmigrandum de suis sedibus acrius perurgeri: eo quod secundum illam similitudinem qua tunc egiptii filios israel uiolentis afflictionibus opprimebant nunc quoque uerum israel id est monachorum plebem intellectuales egiptii dirissimis ac lutulentis operibus inclinare conentur: ne per amicam deo quietem terram egiptiam deserentes ad heremum uirtutum salubriter transea-nt ita ut aduersum nos pharao infremens dicat. Ociosi sunt: et ideo uociferantur dicentes. eamus et sacrificemus domino deo nostro. Opprimantur operibus et solliciti sint in operibus suis: et non sint solliciti in uerbis uanis. Nam utique uanitas ipsorum summam domini sacrificium quod non nisi in heremo libera cordis offer-
tur: summam esse astruit uanitatem. Abho- xxix
minatio est enim peccatori religio. Hac ergo quadragesime lege qui iustus atque perfectus est non tenetur: nec exiguitati huius canonis subiectione contentus est. quem pro illis qui per totum anni spacium deliciis uel negotiis secularibus implicantur ecclesiarum principes statuerunt: ut uel hac legali quodammodo necessitate constricti his saltem diebus uacare domino cogerentur: ac dierum uite sue quos totos quasi fructus quosdam fuerant uoraturi uel decimas domino dedicarent. Ceterum iusti quibus non est lex posita quique spiritualibus officiis non exiguam illam id est decimam partem sed totum uite sue tempus inpendunt quia liberi sunt a decimarum legalium functione. ideo si eos suscipiens honesta et sancta necessitas coartauerit audent statorum ieiuniorum absque ulla disceptatione laxare. Non enim ab eis decimarum exiguitas mutilatur: qui omnia sua domino pariter secum obtulerunt. Quod pro eo absque summo reatu fraudis facere ille non poterit: qui nichil uoluntarie offerens deo inexcusabiliter soluere decimas suas legis necessitate compellitur. Quapropter liquido comprobatur perfectum esse non posse famulum legis qui uel illa que prohibentur cauet uel illa que precipiuntur exequitur: sed illos uere perfectos esse qui etiam his que lege concessa sunt non utuntur. Et hac ratione cum de moysaica lege dicatur. nichil enim ad perfectum perduxit lex non nullos sanctorum in ueteri testamento perfectos legimus extitisse. quia transcendentes legis imperium sub euangelica perfectione uixerunt: scientes quia iustis non est lex posita. sed in-
iustis et non subditis. impiis et peccatoribus xxx
sceleratis et contaminatis. Sciendum sane obseruantiam quadragesime quamdiu ecclesie

illius primitiue perfectio inuiolata perma
nsit: penitus non fuisse. Non enim precepti
huius necessitate nec quasi legali sanctione con
stricti· artissimis ieiuniorum terminis clau
debantur: qui totum anni spatium equali ie
iunio concludebant. Verum tamen ab illa apostolica
deuotione descendens cotidie credentium mul
titudo suis opibus incubaret· eas usui
cunctorum secundum apostolorum instituta non diui
deret: sed priuatis impendiis suis consulens
non seruare tantum· sed et augere contenderet a
nanie et saphyre exempla non contenta
sectari: id tunc sacerdotibus uniuersis pla
cuit ut homines curis secularibus alligatos
et pene ut ita dixerim continentie uel conpunc
tionis ignaros· canonica ieiuniorum ad
sanctum opus indictione reuocarent: et ue
lut legali decimarum necessitate compellerent
quod utique infirmis prodesse posset· perfectis
preiudicare non posset qui sub gratia euangelii
constituti uoluntaria legem deuotione transcen
dunt ut ad illam apostolice sententie peruenire
beatitudinem possint. Peccatum enim in uobis non
dominabitur. Non enim estis sub lege: sed sub gratia.
Vere enim dominationem in illo non potest exercere peccatum
xxxi· qui dominatur affectibus peccatorum. Germanus.
Cum non potest lex hec apostolica esse sententia: que
securitatem non solum monachis· sed etiam omnibus
christianis generaliter repromittit nimium uidetur
nobis obscura. Cum enim cunctos qui euange
lio credunt a iugo et dominatione peccati liberos
atque alienos esse pronunciat: quomodo pene in
omnibus baptisatis uiget dominatio peccatorum
secundum sententiam domini qui ait: omnis qui facit peccatum
xxxii· seruus est peccati? Theonas. Questio
ne nos rursum non modica inquisitio uestra
commouit. Cuius uim licet sciam ab inexp
ertis nec tradi posse nec percipi: tamen in quantum
potero uerbis absoluere et breuiter experiri
temptabo: si modo intellectus uester ea que di
cimus etiam operibus prosequitur. Quecumque enim non
per doctrinam sed per experientiam cognoscitur
sicut tradi ab inexperto nequeunt. ita nec men
te concipi uel teneri nisi ab eo qui simili studio

fuerit atque institutione fundatus. Et ideo
necessarium reor ut primum diligentius inquiramus
quid nam sit propositum uel uoluntas legis uel que
gratie disciplina atque perfectio ut consequenter ex hiis
siue dominationem peccati siue expulsionem eius
possimus cognoscere. Itaque lex principaliter
iubet expeti copulam nuptiarum dicens.
Beatus qui habet semen in Syon· et domesticos
in iherusalem: et maledicta sterilis que non pepe
rit. E contrario gratia ad incorruptionis perpetue
puritatem et castimonie beate uirginitatis inuitat.
Beata inquiens sterilis et ubera que non lacta
uerunt: et qui non oderit patrem et uxorem non
potest meus esse discipulus. Et illud apostoli. Reliquum
est ut qui habent uxores tamquam non habentes sint. Lex
dicit. Decimas tuas et primitias non tarda
bis offerre. Gratia. Si uis perfectus esse:
uade et uende omnia que habes et da
pauperibus. Lex talionem contumeliarum et iniuriarum·
non prohibet ultionem dicens. Oculum pro oculo:
dentem pro dente. Gratia congeminationem iniu
riarum· uel cedis que fuerit irrogata nostram patientiam
uult probari et ad duplicis dispendii tole
rantiam paratos nos esse precipit: qui te per
cusserit inquiens in dexteram maxillam prebe
ei et alteram· et ille qui uult tecum iudicio con
tendere et tunicam tuam tollere remitte ei et
pallium. Illa inimicos odio habendos· hec ita
diligendos esse decernit ut pro ipsis etiam
deo semper censeat supplicandum. Quisquis ·xxxiii·
ergo hoc euangelice perfectionis culmen ascen
derit iste profecto super omnem legem tantarum uirtu
tum meritis sublimatus et uniuersa que per
moysen precepta sunt quasi parua despiciens:
tantum sub gratia saluatoris se esse cognoscit· cuius
adiutorio se ad illum sublimissimum statum in
telligit peruenisse. Non ergo dominatur in eo peccatum:
quia caritas dei que per spiritum sanctum qui datus est
nobis diffusa est in cordibus nostris· nobis omnem
alterius cuiusque rei excludit affectum: nec potest aut
uetita concupiscere: aut imperata contempnere.
cuius totum studium totumque desiderium diuino
amori semper intentum usque adeo uilium rerum
oblectatione non capitur: ut et hiis que

concessa sunt non utatur. In lege autem in qua coniugiorum iura servantur, quamvis cohibita luxurie evagatio vitetur, tamen fere mancipatur, tamen nequaquam potest carnalis concupiscentie aculeus non vigere, et difficile est ut ignis cui etiam studiose pabula suggeruntur ita prefixis terminis includatur, ut non etiam extra evagatus aburat quecumque attigerit. Cui etiam si sua illa ita semper occurrat obiectio ut exestuare extrinsecus non sinatur, tamen etsi cohibetur incendit: quia voluntas ipsa culpabilis est, vel ad velociores adulteriorum rapitur excessus consuetudo concubitus. Ceterum quos gratia salvatoris sancto incorruptionis amore inflammaverit, in spinas omnes carnalium desideriorum dominice caritatis igne consumunt, ut nec tepens favilla viciorum refrigerium castitatis imminuat. Legis ergo famuli licitorum usu ad illicita prolabuntur: gratie participes dum licita contempnunt illicita non noverunt. Sicut autem vivit in coniugii amatore peccatum, ita etiam in eo qui decimas suas ac primicias redimere contentus est. Necesse est enim eum dum tardat aut negligit, aut in qualitate earum aut in quantitate aut in cotidiana distributione peccare. Qui enim iubetur ea que sua sunt infatigabiliter indigentibus ministrare: quamlibet ea summa fide ac devotione dispenset, tamen difficile est ut non laqueos peccatorum frequenter incurrat. In illis vero qui consilium domini non spreverunt, sed omnem substantiam suam pauperibus prerogantes suscepta cruce sua largitorem gratie celestis subsequuntur: peccatum non potest dominari. Non enim cum dispensante sanctitatis iam Christo opes vel quasi alienas pia distributione pecunias infidelis servandi victus cura morderet: nec elemosine hylaritatem ambiet mesta cunctatio: quia quod semel totum obtulit deo id iam alienum sine propria necessitatis recordatione, quasi angusti victus timore dispergit: qui se certus est tamen ad desideratam pervenit nuditatem multo magis a deo quam volucres celi esse pascendum. E contrario is qui substantiam retinens mundialem aut decimas frugum suarum aut primicias aut partem atque partem pecuniarum constitutus legis antique sanctione distribuit: licet peccatorum suorum igne maxime hoc elemosine rore extinguat: tamen quantavis opes suas magnanimitate dispenset, impossibile est ut se ad plenum eruat a dominatione peccati: nisi forte per gratiam salvatoris cum re etiam ipsum affectum deposuerit possidendi. Dari modo non potest non convicto peccati imperio famulari: qui tuetur oculum pro oculo, dentem pro dente ex precepto legis eruere, aut odio habere inimicum suum mavult: quia necesse est eum dum talionis vicissitudine ulcisci optat suam iniuriam, dum contra inimicos odium servat, amaritudine furoris atque ire perturbatione semper accendi. Quicumque vero sub evangelice gratie illuminatione versatur, ac malum non resistendo superans, sed sufferendo dexteram percuti maxillam etiam alteram prebere voluntarius non moratur, vel volenti secum adversum se de tunica litigium commovere remittit et pallium, quique diligit inimicos suos et orat pro calumpniantibus se: hic peccati repulit iugum ac vincula disrupit. Non enim vivit sub lege: que non interimit seminaria peccatorum. Unde non immerito de ipsa beatus apostolus. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nichil enim ad perfectum perduxit lex. Et dominus per prophetam. Et dedi inquit eis precepta non bona et iustificationes in quibus non vivent in eis sed sub gratia. Que non ramos tantum nequitie amputat: sed ipsas penitus radices noxie voluntatis evellit. xxxiii Quisquis igitur perfectionem evangelice studuerit tenere doctrine: hic sub gratia constitutus peccati dominatione non premitur. Hoc est enim esse sub gratia: ea que mandat gratia implere. Quicumque vero perfectionis evangelice plenitudini subiectus esse noluerit: quamvis non ignoret se quamvis baptizatus sibi videatur ac monachus non esse sub gratia sed sub legis adhuc vinculis impeditum peccati pondere pregravari. Positum namque est eius qui omnes a quibus receptus fuerit gratia adoptionis assumit, non destruere sed superedificare: nec evacuare sed adimplere moysaicas sanctiones. Quod nonnulli penitus

ignorantes vel consiliorum atque exhortationum Christi magnificentiam negligentes, ita per praesumptionem libertatis servitute soluti sunt, ut non solum Christi praecepta tamquam ardua non attingant, verum etiam ipsa illa quae illis insipientibus parvulisque mosaica lege mandata sunt velut antiquata contempnant: illud quod apostolus exsecratur noxia libertate dicentes: Peccabimus quia non sumus sub lege, sed sub gratia. Qui ergo nec sub gratia est, quia nequaquam ad dominicae doctrinae culmen ascendit, nec sub lege, quia etiam ipsa illa parvula legis mandata non suscipit, hic duplici peccatorum oppressus imperio ob hoc solam gratiam Christi percepisse se credit, ut per noxiam libertatem ab eo fiat alienus, in illud incidens quod apostolus Petrus ne incurramus enuntiat. Quasi liberi, inquit, agite, et non quasi velamen habentes malitiae libertatem. Beatus quoque apostolus Paulus: Vos enim, inquit, in libertatem vocati estis fratres, id est, ut absoluti sitis a dominatione peccati: tantum ne libertatem in occasionem carnis detis, id est, frustrationem legalium praeceptorum credatis esse licentiam vitiorum. Haec vero libertas quia nusquam nisi sit tantum ubi dominus commoratur, Paulus apostolus docet: Dominus, inquiens, spiritus est. Ubi autem spiritus domini, ibi libertas. Quapropter ignoro utrum huius beati apostoli sensum sicut hii qui experti sunt sapuerunt exprimere atque dilucidare poterim. Unum scio apertissime illum etiam sine expositore cunctis omnibus servari qui …

… et actualem perfectionem renuerit disciplinam. Non enim laborabunt ut quod operando didicerint intelligant disputando.

Germanus. Obscurissimam quaestionem et multis esse ut putamus ignotam apertissime enucleasti. Unde ut hoc quoque perficiatur in meo adiutorio deprecamur, ut cur interdum propensius ieiunantibus nobis vel exhaustis atque defessis vehementiores pugnae corporis excitentur, diligenter edisseras. Nam plerumque etiam expergefacti a sompno cum deprehenderimus nos corporalis veneni contagium pertulisse: ita deicimur conscientia, ut ne ad ipsam quidem consurgere orationem fideliter audeamus.

Theonas. Studium quod vos viam quo perfectionis viam non transitorie sed principaliter atque perfecte desideratis attingere, infatigabilis disputationis huius nos provocat instinctus. Nec enim de exteriori castimonia et circumcisione manifesta, sed de illa quae in occulto est diligenter inquiritis: scientes in hac visibili carnis continentia perfectionis plenitudinem non esse, quae habetur per necessitatem vel per hypocrisim etiam ab infidelibus potest, sed illam cordis voluntariam et invisibilem puritatem: quam beatus apostolus ita praedicat: Non enim qui in manifesto iudaeus est, neque quae in manifesto in carne est circumcisio, sed qui in occulto iudaeus, et circumcisio cordis in spiritu non littera: cuius laus non ex hominibus, sed ex deo est: qui solus scrutator secretorum cordis intuetur. Tamen quia satisfieri desiderio vestro ad plenum non potest, breve enim quod superest spatium noctis ad indagandam hanc obscurissimam quaestionem non sufficit, congruum reor ut interim differatur. Sensim namque haec in corde ab omni cogitationum strepitu penitus absoluto ut a nobis proferri, ita vestris mentibus debent insinuari. Quae sicut pro salute puritatem oportet inquiri: ita nisi ab eo qui donum integritatis expertus est tradi assignarique non potest. Non quaeritur quod verborum argumenta verborum sed quod intime conscientiae fides et maior virtutis veritatis inculcet. Et ideo de emendatione huius scientia atque doctrina nullus proferri aliquid nisi ab experto, nec transfundi ceteris potest, nisi in turpi dissimiliter valdeque sollicitum veritatis ipsius amatorem: quae non eam vacuis nudisque sermonibus sectando sed totis animi viribus amittendo oportet attingere, faciliter non studio loquacitatis inutilis sed desiderio puritatis interne.

Explicit collatio prima Theone abbatis.

Incipit eiusdem secunda de nocturnis illusionibus vicesima secunda.

Post dies ferme septem quinquagesime sollempnitate transacta, ipso noctis initio vel post synaxim vespertinam promisse disputationis expectatione

suspensi· sci throne cellulā fuissemus
igressi: alacer senex hylari vultu blā
do nos p̄or sermone cōpellās· mira
bar inq̄ ardentissi[m] studiū vrm in hys
septē diebꝫ· absolutōem ꝓposite q̄stiōis
potuisse differre· ⁊ debitori suo p̄cipue
nō rogāti· dilatōem tanti tēporis
p̄stitisse· Iustissi[m] ꝓinde ē ut q̄a in
ultra benignitas vr̄a tā largas ↄcessit
inducias: cito q̄ꝫ morā debiti redibitio
ne nō faciā. Grata nāq̄ꝫ ē h⁹ fenoris
occupatio que maiora dū solui[t] ac
cumēta cōquirit: et nō solū ꝑcipiētē
ditat ū͞nec[t] nichil minuit largienti.
Duplicem siq̄de cōgregat quest[us] rerū
sp̄ualiū dispensator. Lucrū eñ nō so
lū in illi⁹ q̄ audit ꝓfectu: verū etiā i sua
dispensatōe cōsequitur· nō min⁹ semetipꝫ
ad desideriū ꝓfectōis attendēs· dū instruit
auditorē. Quāobrē vr̄ ardor me⁹ est ꝓ
fectus: vr̄a sollicitudo mea cōpūctio
ē. Nā utiq̄ꝫ ⁊ ipe nūc mēte torperem ni
chilq̄ꝫ i meo corde de hys q̄ expetitis re
tractarē: nisi me vr̄ fervor atq̄ꝫ expec
tatio ad rcordatōem rer̄ sp̄ualiū susci
taret quodāmō dormiētem. Et idcirco
ꝓferat[ur] i mediū q̄stio si videt[ur]: cui⁹ ꝓdem
pro āgustia tēpōis absolutōez ꝓcrasti
n· nare maluim⁹. Hoc eñ ni fallor i q̄stiōe
vr̄a cōplexa ē· cur interdū remissius
ieiunātes· leniōibꝫ caris h⁹ aculeis titil
lamur[.] et nōnūq̄ꝫ districti⁹ abstinētes
afflicto exhaustoq̄ꝫ corpōe icentiuis q̄ꝫ
acriōibꝫ vrgeamur: ita ut q̄admod
patefacit vr̄a confessio expgefcti repe
riami⁹ nos humor naturaliū egestate
m· respsos. Huiusc͡emodi ergo infestatōis triplicē
causā nr̄i ꝓdidere maiores: quē mod͡ ad
tēpōis cōstituti i tēpestiuis erūpat ex
cessibꝫ. Aut eñ ~~estuari~~ supfluit ~~esca~~ escā
rū nimietate cōgeritur: ā p incuriā me
tis elabit[ur]: ā inimici illudentis insidys
puocatur. Primū igit[ur] castrimar
gie· i· vorãcitatis l[.] gule viciū: hanc

redūdantiā obscenī humoris extrudit·
Nā ⁊ cū districtiōis abstinētie tēpore sta
tū polluit puritatis: nō de ꝑntis ut pu
tatis iedia· ꝭ de nimietate ꝑterite satur
tat[is] effundit[ur]. Nō eñ p vorãcitat[is] inglu
uie ↄcretū fuerat i medullis nr̄e c̄ut ꝑ
prurituū seu ꝑ ingnorãtiā q̄uis magno
ieiunio tabescā corpōis egeratur. Quā
obrē nō solū lautiōibꝫ epulis abstinē
dū ꝭ etiā a viliōibꝫ cā̄lū ē cōtinentia tēpe
randū: ymo etiā ipi⁹ panis ⁊ aque sa
cietas ē cauenda ut possit diu i nobis
acq̄sita corpōis puritas ꝑmanē atq̄ꝫ ꝑ
mittari quodāmō intemerātā sp̄us cas
titate. Licet nos nr̄e sit cōsitei mēdū ei
absq̄ꝫ ulla mētis industria· l[.] tēperion
corpor l[.] ꝑetat maturitate quosdā sor
didari: vel ēte flux⁹ isti⁹ egestione nō pol
lui· ꝭ alteri⁹ mēti ē q̄ ꝑtue ierti felicitate
cōseq̄t[ur]· alti⁹ q̄ triūphū gl̄osis v̄tutibus
ꝓmictur. Hui⁹ eñ potētiā viciorꝫ om̄ de
bellatē digna miraculo ē: illū que facil
tas boni i sua tuet[ur] cōstancia· censeō ma
g̃is dixeri securitate q̄ laude. Scdā i pun
illi⁹ ꝓfluuii causa ē: si mēs sp̄ualibꝫ stu
dyis atq̄ꝫ exercicys euacuata· n[.] disciplis
interiōris hōis istituta· quedā sibi segni
tie situ ꝑ cōsuetudinē cōtinui torporis
obduxerit: ā cū sordidarꝫ cogitationū mi
nutias nō cauedo· ita illā cord ꝭ̄btinnis
simā puritate segnit[er] decipisit ut oēm
ꝓfectōis ⁊ castimoñie sūmā in sola credat
exterioris hōis cōsiste castigatōe. Cui⁹ ergo
vis atq̄ꝫ secordie vicio cōsequē euēiet: ut
nō solū inkt[er]moda cogitationū ꝑuaga
tio i iuētude atq̄ꝫ ꝑcatit secretū mentis
irrūꝑat: ꝭ etiā ꝓstiar om̄ passionū in
tra eā semina ꝑseueret: que q̄dm diu i eius
abditis delitescūt q̄uis rigido corpus
ieiunio castiget[ur]· tū nichilomin⁹ dormi
entē illecebrosis fantasmatibꝫ inquie
tant. Quarꝫ eñ legitimi tēpōis causa si
nō iā ex nature necessitate· ꝭ adhuc ex
fraude neq̄tie obscenī elicitatur humores

quod non tam largitate carnis quam mentis incuriam
circumspectione atque inhiberi consuetis inhiberi perito
saltem ad illam egestionem simpliciter qualitatem
auxiliante dei gratia perducunt. Idcircoque in primis
discursus sit sensuum cohercendi: ne mens
istis excessibus assuefacta. ad fediora incita
menta luxurie soporatam pertrahat. Tertia
causa est cum per inordinatam quidem atque sollicitam
continentie disciplinam. contritione cordis et corpo
ris perpetuam castimonie puritatem optamus atque
re et nos utilitati carnis ac spiritus egregie
consulentes. sic ut dulcissimi hostis ita impugnant
insidia. ut devicte fiducia constantie nostre nosque
velut reatu aliquo humiliare conatur. illis
precipue diebus quibus maiorem integritatis merito
desideramus domino tunc modo placere conspectui.
absque ullo quidem carnis pruritu mentis ve
consensu nec pollusione fantasmatis alicuius
sed tantum simplici fluxus illius egestione nos pol
luit ut sacrosancta communione detrahat: licet in quo
in precium et quasi corpora necdum longa ieiuniorum
castigatione tenuata sit. ob hoc dyabolica
factione hec evenire credatur illusio. ut cum
eos intentionibus ieiuniis studere cognovit. omnes
eorum conatus subvertat hac arte. ut dum se non
solum nichil ad puritatem corporis districtione
ieiunio profecisse videntur quinimmo sensiunt fuisse
pollutos. nutricem incorruptionis et puritatis
altricem abstinentie districtionem tamquam emulam
perhorrescant. Quapropter nos sicut debemus non idcirco
nos tantum ab unoquoque vitio debemus purgari: quia
suis perturbationibus nostrum occupet sensum: sed
quia non contentum sit solum absque aliorum consorcio
dampnare: sed intromisso omni vitiorum dirriore col
legio subditam sibi mentem multiplicata cap
tivitate populet. Et idcirco castrimargia vin
cenda est. non propter se tantum ne scilicet onerosa nos vo
racitate corrumpat. nec propter hoc solum ne car
nalis concupiscentie nos igne succendat: sed ne
etiam iracundie vel furoris atque tristicie ceterarumque
omnium passionum faciat esse mancipia. Nam
cum nobis esca ac potus vel nimius vel tardius vel
negligentius ministratur: sicut ille diu tarde deprimi
mur. consequens est ut etiam iracundie stimulis

urgeamur. Et rursum voluptuosis saporibus
bus demulceri absque philargirie peste non
possumus: per cuius superfluos apparatus magis
luxurie gaudet impendiis. Philargiria vero
cenodoxia atque superbia et omnium vitiorum mul
titudo individua societate iunguntur: atque ita
unumquodque vitium si vigere in nobis vel solum ceperit
etiam ceteris suggerit incrementa. ¶ Germa iii
nus. Dispensatione dei credimus hanc questio
nem in medio prolatam fuisse ut illud quod verecun
dia interrogandi fiducia cohibente nunquam
potuimus edoceri: nunc oportunitate collatio
nis causeque ipsius ordine provocati sciscitari
fiducialiter audeamus. Si igitur eo tempore quo
accedi oportet ad sacrosancta misteria sen
serimus nos soporum illusione pollutos: pre
sumendum est an vitanda illa salutaris esce
sancta perceptio. Theonas. Omni quidem indus- v
tria quantum in nobis est. studere debemus ut immacu
latam castimonie puritatem illo vel maxime
tempore teneamus quo venerandis assistere
optamus altaribus: et vigilantissima circum
spectione precavendum est ne carnis integritas
precedente tempore custodita in ea precipue
in qua nos ad communionem salutaris convivii
preparamus nocte fraudetur. Verum si hostis il
le nequissimus ut nobis celestis remedii sub
trahat medicinam custodiam sopite mentis
illuserit: ita dumtaxat nullo reprehensibili in
terveniente pruritu nullo oblectationis con
taminet assensu sed egestionem a naturali
li necessitate expulsam a certe impugnatione
dyaboli absque sensu voluntatis illicitam ad
impedimentum nostre sanctificationis obtulerit: pos
sumus et debemus ad gratiam salutaris cibi fiducia con
fidenter accedere. Sin vero nostro vitio fuerit hec
egesta concretio: convenientes conscientiam nostram
illud apostolicum formidemus. Qui manducaverit
et biberit calicem domini indigne: reus erit
corporis et sanguinis domini. Probet autem primum
semetipsum homo: et manducet de pane illo
et de calice bibat. Qui enim manducat et
bibit indigne iudicium sibi manducat
et bibit: non discernens corpus domini. id est nec que

illum celestem cibum a communi esca militante secernens: id est talem esse diiudicans: quem non nisi pura liceat mente vel carne presumi. Denique infert. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi: spiritales infirmitates ac mortes ex hac specialiter dicens presumptione generari. Multi enim qui eum illicita usurpatione presumunt infirmantur fide et imbecilles mente passionum fiunt laboribus involuti: et dormiunt sompno peccati ab hoc sopore letali nequaquam salutari sollicitudine resurgentes. Denique sequitur. Quod si nosmetipsos iudicaremus non utique iudicaremur: hoc est si nosmetipsos perceptione sacramentorum quotienscumque peccati vulnere percellimur iudicaremus indignos impenderemus utique studium ut per penitudinis emendationem ad ea digne possemus accedere et non tamquam indigni sevissimis infirmitatum flagris castigaremur a domino: ut vel sic compuncti ad remedia nostrorum vulnerum curreremus ne digni presentis seculi brevissima correptione non habiti: in futuro saltem cum huius mundi peccatoribus condempnemur. Hoc etiam in levitico evidenti denuntiatione precipitur. Omnis mundus manducabit carnes: et anima quecumque comederit de carnibus sacrificii salutaris quod est domini in qua est immunditia peribit coram domino. In deutronomio quoque a spiritalibus castris immundus ille mistice segregatur. Si fuerit inquit inter vos homo qui nocturno pollutus sit sompno: egredietur extra castra et non revertetur priusquam ad vesperam ablutus aqua sit: et post solis occasum regredietur in castra.

vi. Denique ut manifestius approbetur quod etiam inimici factione nonnumquam eliciatur impuritas: novimus fratrem quendam cum castimoniam cordis et corporis summa circumspectione atque humilitate perpetuam iugiter possideret ac nequaquam nocturnis ludificationibus temptaretur: quotiens tamen se ad percipienda communionem dominica prepararet: immundo fluxu dormientem fedabat. Qui cum multo se tempore a sacrosanctis misteriis trepidus abstineret: tandem hanc ad seniores detulit questionem remedium impugnationis ac doloris sui medicabili consilio constitui esse se confidens. Sed tamen primam tamen morbi eius spiritalium medicorum doctrina distinxerunt quam solet ex redundanti ciborum presumptione descendere. Cumque moderato fratrem deprehendissent non esse atque hanc illusionem nequaquam vitio saturitatis constaret emergere eo quod nec sanctis nota districtionis solempnium dierum quibus pollutio contingebat specialis exceptio hoc illos pateretur opinari: ad secundam huius valitudinis causam illico transtulerunt inquisitionis indaginem discutientes ne anime forsitan culpa carne exhausta ieiunio impuris illusionibus urgeretur. Quibus et districtissimi viri tamen paululum elati de sui corporis puritate fuerint per superbie vitium polluuntur: quod scilicet donum precipuum dei id est corporis castitatem humanis se viribus obtinuisse crediderint. Interrogatus ergo utrum in industriam suam ita caperet huius crederet esse virtutis ut ope divini non egeret auxilii: summa hunc ipsum sensum execratione detestans cum se humiliter astruxisset nec certis quidem diebus corporis puritatem retinere potuisse nisi divina in omnibus fuisset adiutus: illi confestim ad tamen etiam recurrentes occultas diabolice factionis insidias providerunt: pertractantesque nec anime esse culpam nec carnis sacrosanctis eum epulis debere misceri confidentissime censuerunt: ne scilicet in hac obstinatione durans versutus maligni hostis laqueis obligatus sanctificationis et corporis christi particeps esse non posset et per hanc fraudem medicina remedii salutaris in perpetuum fraudaretur. Quo facto ita omnis diabolice factionis sententia detecta est: ut mox virtute dominici corporis pretereunte illa preterite illusionis consuetudo cessaret. In quo inimici dolus evidenter apparuit et exposita est praeter hec probata sententia seniorum: quod plerumque hunc impurissimum fluxum non carnis nec anime vitio sed adversarii factiosa docuit ludificatione compelli. Ut igitur fallax preimaginatio sopitorum illecebre egestionis impure vel in perpetuum vel ut se tandem humiliorem fine communem dixerim statutis certis mensibus ignoretur: post illam fidei qua

de dei specialiter gratia puritatis donum iugiter
sperare nos conuenit. esse potius que est nimie-
tatis castiganda. Horum namque redundantia
istiusmodi humores propensius gigni necesse est: quos
quoquomodo concreti non patitur egeri atque ab ipsius
nature lege propelli sub occasione cuiuslibet
pruritus atque illusionibus emingunt. Escarum
uero satietate subtracta: consequens est illas quoque
inmundas egestiones tardius generari. Et
ita fit ut quemadmodum fluxus earum ita etiam dormi-
entes illusio uel rarius uel subtilius inquietet: quia
non solum egestio ex ymaginatione sed ymaginatio
ex egestionis nimietate descendit. Quapropter
si volumus ab illusionum istarum illecebris
liberari: omni uirtute nobis est intendendum. Primum ut
fornicationis passione deuicta: iuxta beatum
apostolum non regnet peccatum in nostro mortali cor-
pore ad obediendum concupiscentiis eius. Secundo quoque
ut ipso illecebroso corporis motu sedato
penitus ac sopito: nequaquam exhibeamus mem-
bra nostra arma iniquitatis peccato. Tercio ut in-
teriori homo quoque homine nostro ab illa libidinis titil-
latione omnimodis ac medullitus mortifica-
to: exhibeamus nos deo tamquam ex mortuis vi-
uentes. Et ita per hunc processum peruenientes ad
perpetuam quietem corporis nostri. exhibeamus etiam
membra nostra, non iam arma libidinis sed iusti-
tie deo: in quantum nobis castimonie puritate fun-
datis peccatum in nobis iam non dominabitur. Non enim
sumus sub lege: que dum licita nuptiarum iura
commendat. etiam illum carnis ministerio opus il-
licite fornicationis explet. in nostris medullis
nutrit ac reseruat ardorem: sed sub gratia: que dum
incorruptionem uirginitatis insinuat: et istum in-
noxium et simplicem corporis motum. et ipsius
quoque liciti coitus interimit uoluptatem. Atque ita
cunctis in pulluisse colluuionis humoribus arefactis
egregii ac laudabiles eunuchi qui per ysaiam
predicantur effecti. merebuntur illam que promit-
titur eis beatitudinem possidere. Hec enim ait
dominus eunuchis. qui custodierunt sabbata mea
et elegerunt que uolui et tenuerint fedus meum:
dabo eis in domo mea et in muris meis
locum. et melius nomen quam filiis et filiabus.
nomen sempiternum dabo eis quod non peribit.
Qui sunt isti filii et filie quibus in tantum isti preferuntur
eunuchi. ut et locum et nomen melius accep-
turi esse dicantur? nisi illi scilicet qui in ueteri testa-
mento in coniugiorum copula permanentes. per
obseruantiam mandatorum adoptionem filiorum
dei non inmerito peruenerunt? Quod etiam nomen
est illud quod eis uelut precipuum quadam uice re-
munerationis sumere promittitur? nisi hoc quod
christi uocabulo dicimur esse censendi? De quo
nomine alibi per prophetam ait. Et seruos meos
uocaui nomine alio: in quo qui benedictus est su-
per terram benedicetur in ~~deo~~ deo amen: et qui iurat
super terram iurat in deo amen. Et iterum. Et vocabitur
tibi nomen nouum: quod os domini nominauit. Nunquid
per hanc cordis et corporis puritatem etiam illa sancta
propria ac singulari beatitudine perfruentur. ut illud
iugiter canticum cantent: quod nemo alius sanctorum
cantare potest nisi isti soli qui sequuntur agnum quo-
cumque uadit. Virgines enim sunt: et cum mulieribus
non se coinquinauerunt. Deinde si ad sub-
limissimam uirginum gloriam uolumus peruenire:
omni uirtute incorruptionem mentis ac spiritus exco-
lamus: ne in illa insipientium uirginum numero
collabamur: quibus idcirco non est reputata uir-
ginitas: quia a coniunctione carnali inmunes
sese tantummodo seruauerunt. Et ob hoc uirgines
quidem sed fatue nuncupantur: quia deficiente
in uasis earum oleo puritatis interne: claritas
ac splendor corporalis uirginitatis extinguitur.
Interioris enim potu ac pabulo puritatis sub-
ministrari necesse est. etiam exteriori homini castita-
tem eamque iugiter ad perseuerantiam perpetue incor-
ruptionis animari. Et ideo fatue ille uirgines
gloriosi sponsi thalamum cum illis prudentibus
non merentur intrare: quia integrum spiritum suum et
animam et corpus sine querela in die domini nostri
ihesu christi non seruauerunt. Illi namque sunt ueri atque
incorrupti uirgines christi illi ammirabiles atque
egregii reputantur eunuchi non qui metuunt
sed quibus non libet fornicari: nec qui inpudicitie
reprimunt frena. sed qui ipsam quoque minimam mentis
titillationem et tenuissima libidinis incitamen-
ta uicerunt: et eousque extenuauerunt illum

carnis ut ita dixerim sensum ut non solum ex
commotione eius nulla oblectatione eius: sed
vii ne exigua quidem titillatione tangatur. Tan
ta autem cor nostrum humilitate debemus vallare
custodia ut hanc definitionem perpetua sen
suum stabilitate teneamus: neque nos
posse ad tantum puritatis meritum per
venire ut licet si hec que superius dixi per gratiam
dei omnia fecerimus indignos tamen communione cor
poris sacri esse credamus? Primum quia ce
lestis illius manne tanta maiestas est:
ut nemo hac lutea carne circumdatus per
suum meritum eius edulium et non ex gratuita
domini largitate percipiat. Deinde quia nul
lus ita circumspectus in huius mundi potest esse
conflictu ut eum saltem rara vel levia peccatorum
tela non feriant: quia impossibile est ut non
vel ignorantia vel negligentia vel vanitate
aut subreptione vel cogitatione vel necessitate
vel oblivione peccetur. Nam et si ad tam
perfectum quis virtutum culmen ascenderit ut
apostolicum illud non iactanter exclamet.
michi autem pro minimo est ut a vobis iudicer
aut ab humano iudicio: sed neque meipsum diiu
dico. nichil enim michi conscius sum: tamen sciat se
absque peccato esse non posse. Neque enim frustra
idem doctor adiunxit. sed non in hoc iusti
ficatus sum. id est non si ergo iustum me esse cre
didero verum consecuti gloriam possidebo: vel
quia me conscientia mea nullius peccati reprehensione
compungit. ideo nullius sordis contagione
fuscatus sum. Multa enim conscientiam meam latent:
que cum sint michi incognita atque obscura. deo
nota atque manifesta sunt. Ideo subiciens. qui
autem diiudicat me dominus est: id est ab illo solo cuius
secreta cordium non latent. verum iudicium in me
viii proferetur examine. Germanus. Super
dictum est non nisi sanctos celestium sacramentorum debere
esse participes: nunc adicitur impossibile
esse homini ut immunis sit penitus a delicto.
Si nullus ergo liber a noxa nullus est sanctus: et
consequens est ut homo cui sanctitas deest misteriorum
christi particeps esse non possit. Regnum etiam
celorum sperare non debeat: quod solis sanctis dominus

pollicetur. Theonas. Multos quidem ix
esse sanctos ac iustos negare non possumus: sed
inter sanctum et immaculatum multa distancia est.
Aliud est enim esse quempiam sanctum id est divino cultui
consecratum: hoc enim nomen non solum hominibus sed
etiam locis et vasculis templi atque levitis
scriptura attestante commune est: aliud autem esse absque
peccato. Quod unius domini nostri ihesu christi singulariter
convenit maiestati. De quo etiam apostolus velut
precipuum quod ac speciale pronunciat dicens: qui peccatum
non fecit. Satis enim vilem atque indignam eius
promissis laudem qui incomparabile ac divinum ei
aliquid assignant: si nos etiam illibatam ab omni
peccato exigere possimus vitam. Rursum apostolus
ad hebreos. Non enim habemus pontificem
qui non possit compati infirmitatibus nostris. temptatum
autem per omnia secundum similitudinem absque peccato.
Si igitur et terrene humilitatis nostre cum illo excel
so divinoque pontifice hec potest esse communio. ut nos
etiam absque ulla peccati offensione temptemur:
cur in illo hoc apostolus velut unicum ac singula
re suscipiens: tanta eius meritum ab universis
hominibus divisione discernit? Hac ergo sola
ab omnibus nobis exceptione distinguitur: quia
nos non absque peccato. illum sine peccato constat
fuisse temptatum. Quis etenim hominum quamvis
fortis atque bellator sit. hostilibus tamen telis
plerumque non pateat? Quis velut impenetrabili
carne circumdatus: tantis preliorum periculis sine
periculo misceatur? Ille autem solus speciosus
forma pre filiis hominum. conditionem mortis hu
mane cum universa carnis fragilitate sus
cipiens: nullius umquam est sordis maculatus
attactu. Temptatus enim est secundum similitudinem x
nostram primi castrimargie vitio: ut etiam cal
lidus ille serpens eo ordine quo adam ante
seduxerat esurientem esce desiderio conaretur
illudere. Si filius inquit dei es. dic ut lapides
isti panes fiant: sed nullum recipiens ex hac
temptatione peccatum cum ei facultas indubita
ta suppeteret respuit cibum quem deceptio
nis artifex ingerebat dicens. Non in solo
pane vivit homo: sed in omni verbo quod procedit
de ore dei. Temptatus est etiam cenodoxia

sc͠dm silitudinē nr̄am: cū ei dīcm ē. Si
fili⁹ dei es mitte te deorsū. Sed fraudola di
aboli suggestione nō tēptatus: et vafissim⁹
seductorē etiā scripturaꝝ obiectiōe confu
tans. nō tēptabꝭ inq̄ dn̄m deū tuū. Tep
tatus ē etiā tumore supbie sc͠dm silitu
dinē nr̄am: cū ei a diabolo pmitterent
oīa regna mūdi ꝯ gl̄a eoꝝ. Sed irrisa
atq̄ obiurgata ē neq̄ꝯa tēptatoris.
Rn̄dit ei ei. Vade retro sathanas: scrip
tū ē eīm. Dn̄m dm̄ tuū adorabꝭ: et illi
soli seruies. Hiis aūt testimoniis edocem̄:
ut fraudulentis suggestioībꝫ inimici nos
q̄ꝫ silit̄ scripturaꝝ debem⁹ auctoritate ob
sistē. Rursū tēptat⁹ ē supbia sc͠dm silitu
dinē nr̄am: ut idem īsidiaꝝ artifex re
gnū q̄d ab ipo oblatū an̄ respueāt p
hoīes ei moliret̄ ingerē. Sed absq̄ pc̄o
īsidias tēptant̄ irrisit. Cū eīm cogno
uisset ih̄s q̄ ventūi eēnt ut rapent eū
ꝯ facēnt eū regem: fugit iteꝝ ī monte
ipē solus. Temptat⁹ ē etiā sc͠dm silitudīez
nr̄am cū verberatus flagell. cū palmis
cesus. cū sputoꝝ horrore respsus ē. cū ad
extremū ptulit crucis exq̄sita supplicia:
sed nullis vnq̄ꝫ nō dico ꝯtumelijs vīm
ne suppliciis q̄dē ad tumorē l' leuissīe
indignatiōis īpulsus ē: q̄a in patibu
lo cōstitut⁹ misericorditer pclamauit.
Pr̄ ignosce eis: nō eīm sciūt q̄d faciūt
xi. Quēadmodū uō ꝯ illud accipiet̄ q̄ cum
apl̄s ī silitudīez pc̄ī carnis pc̄ī venisse
ꝯmemorat⁹: si etiā nos nulla pc̄ī labe pol
lutā possim⁹ hr̄e carnē? Nā ꝯ hoc de il
lo q̄ solus ē absq̄ pc̄o tp̄e singlare me
morat̄. misit de⁹ filiū suū ī silitudīez carnis
pc̄ī: q̄a verā atq̄ integrā suscipiēs sb̄az
carnis hūane nō ipm̄ pc̄m ī ea ꝫ sili
tudinē pc̄ī suscepisse credend⁹ est. Sili
tudo ei nō ad carnis veritatē sc͠dꝫ p̄ra
uū q̄rūdā hereticoꝝ sensū: sed ad pc̄ī y
maginē est rfenda. Erat eīm ī ipo vera
q̄dē caro: ꝫ absq̄ pc̄o silis sīꝫ peccatrici.
Illud siq̄dē ad hūane sb̄e ptinet veritatē:
hoc uō ad uicia rfert̄ et mores. Habebat
silitudinē carnis pc̄ī cū velut hō ignar⁹
ac ꝑ cibo sollicitus pcūctaret̄: q̄t panes
hēris. Sed sicut pc̄o nesq̄ꝫ caro illi⁹: ita
nec aīa ignorātie sb̄iacebat. Deniq̄ꝫ sta
tim euāgelista sb̄iunxit. Hoc aūt ih̄s dice
bat tēptans eū. Ipē eīm sciebat q̄d eēt fac
turus. Hēbat carnē silēm peccatrici⁹ cū
velut sitiēs a mlīere samaritana posceret
potū: sed nō erat pc̄ī sorde polluta: q̄a
ecōtrario mulier ꝑuocata ē petē aquā vi
uā que illā nūq̄ꝫ sitire pmittet: ꝫ fieret
ī ea fons aque salientis ī uitā etnā. Habe
bat carnis isti⁹ veritatē cū dormiret ī nauī:
sed ne paīt nauigātes pc̄o sili fallerent̄.
surgēs īpauit ventis ꝯ mari et fc̄a ē trā
q̄llitas magna. Coī cū hoībꝫ sorte pc̄osb
ditus uidebatur cū dicer̄ de eo. Hic hō si eēt
pph̄a: sciet utiq̄ꝫ q̄ ꝯ q̄lis ē mlīer q̄ tāgit
pedes ei⁹. Sed pc̄ī nō hūit ueritatē: quia
blasphemā cogitatōez arguēs phariseī sta
tim pc̄ā mlīeris dimisit. Veritatē cū ce
teris carnē gerē putabat̄: cū velut homo
ī mortis discrimīe ꝯstitut⁹ ꝯ imminētiū
suppliciōꝝ tīore ꝑculsus oraret. Pr̄ possi
bile ē trāseat a me calix iste. Et tristis ē aīa
mea usq̄ꝫ ad mortē. Sed pc̄ī ꝯtagiū nes
ciebat illa tristicia: q̄a uite auctor mortē
formidare nō poterat. Ait eīm. Nemo tol
lit a me aīam meā. sed ego ponā eā a
meipo: et ptatē habeo ponēdi aīaz meā
ꝯ ptatē hēo iteꝝ sumēdi eā. In hoc q̄ꝫ ille ·xii·
hō q̄ natus ex v̄gīe ē. magna a cūctis q̄
ex utriusq̄ꝫ sexus cōmixtione pdeuntm̄ distā
tia segregat̄: q̄r cū oēs nō silitudinē ꝫ veri
tatē pc̄ī ī carne gestem⁹: ille nō veritatē
sed silitudinē pc̄ī. et vē carnis assūptionē
suscepit. Deniq̄ꝫ licet scptū de eo ī ꝑstiua
pph̄a. pharisei aptissīe meminisset. q̄a pc̄m
nō fecit nec dolus īuentus ē in ore eius:
tn̄ silitudīe carnis pc̄ī fallebātur ut dice
rent. Ecce hō vorax et potatoꝝ vini pub
licanoꝝ ꝯ pc̄oꝝ amicus. Et ad illū qui
illuīatus fuerat cecū. Da gl̄am deo. Nos

cum sciam quoniam hic homo peccator est. Et ad prelatum.
Nisi esset hic homo peccator: non tibi tradidissemus
eum. Huic igitur rei que illi tamen singularis ac pro-
pria est equalitatem sibi blasphemie superbie
nimium vendicabit: quisquis sese sine peccato au-
sus fuerit profiteri. Consequens ergo est ut similitudinem
carnis peccati: et non veritatem peccati habere se dicat.
xiij Ceterum iustos ac sanctos viros non esse immunes
a culpa manifeste scriptura pronuntiat dicens.
Septies enim cadit iustus et resurgit. Quid
enim aliud est cadere quam peccare? Et tamen cum dicatur
septies cadere pronuntiatur nihilominus iustus:
nec iustitie preiudicat lapsus fragilitatis
humane: quia multum interest inter iusti et peccatoris
~~lapsus~~ hominis lapsum. Aliud est enim admittere
mortale peccatum et aliud cogitatione que peccato
non caret preveniri: vel ignorantie vel oblivionis
errore quam fragilitate otiosi sermonis offendere.
quam ad punctum in fidei theoria aliquid hesitare quam
subtili quadam cenodoxie titillatione pulsari: aut
necessitate nature aliquantisper a summa perfectione
recedere. Hec enim sunt septem lapsuum genera in quibus
sanctus licet nonnumquam cadat tamen iustus esse non de-
sinit: que quamvis levia videantur ac parva tamen
faciunt eum sine peccato esse non posse. Habet enim pro
quibus cotidianam gerens penitudinem: et veniam
veraciter debeat postulare et pro suis indesinen-
ter orare patri dicens. Dimitte nobis debita
nostra. Et ut evidentissimis probemus exemplis
et errasse nonnullos sanctorum et tamen a sua non disces-
sisse iustitia quis ille beatissimus et apostolorum eximius
petrus quid aliud est credendus fuisse quam sanctus? pre-
sertim illo tempore quo ei a domino dicebatur. Beatus
es simon bariona quia caro et sanguis non
revelavit tibi sed pater meus qui est in celis? Et
tibi dabo claves regni celorum: et quodcumque li-
gaveris super terram erit ligatum et in celis. et quod-
cumque solveris super terram erit solutum et in celis. Non
hac divina laude preclarus? quid hac potestate et
beatitudine potest esse sublimius? Et tamen post paulu-
lum ignorans misterium passionis tante utilita-
tis humani generis in salute obviaret dicens. Ab-
sit a te domine non erit tibi hoc: meretur audire.
Vade post me sathanas scandalum es mihi
quia non sapis ea que dei sunt sed ea que hominum.
Numquid nam cum huius verbi ipsa equitas increpatur:
quem necesse est cecidisse. quem in sanctitate atque iustitia
permansisse credendus est? Quid illo etiam tempore
numquid ruinam manifeste negando est pertulisse:
quo imminente persecutorum metu ter dominum
negare compulsus est? Sed eo confestim penitu-
dine subsecuta amarissimis lacrimis tanti cri-
minis maculam abluendo: sanctitatis atque iusti-
tie merita non amisit. De ipso quoque ac de eius
similibus illud etiam quod a david canitur
debemus accipere. A domino gressus hominis diri-
guntur: et viam eius cupiet nimis. Cum ceci-
derit iustus non conturbabitur: quia dominus suppo-
nit manum suam. Cuius enim gressus a domino di-
riguntur quid aliud potest esse quam iustus? Et tamen de hoc
ipso dicitur. Cum ceciderit non collidetur. Quid est
cum ceciderit? nisi cum lapsum peccati alicuius incurrerit?
Non collidetur inquit id est non diu opprimetur
incursione peccati. Sed licet ad presens videatur
illisus: tamen domino quem imploraverit erectus auxi-
lio celeri resurrectione stabilitatem iustitie
non amittit. Vel etiam si ad presens per fragili-
tatem carnis amiserit: manus domini suppositi-
onis reparabit. Non enim esse sanctus desinit post
ruinam: qui cum se fiducia operum suorum iustificari
non posse cognoscat: et tantum peccatorum nexi-
bus credat sola domini gratia liberandum cum apostolo
proclamare non desinit. Infelix ego homo quis
me liberabit de corpore mortis huius? Gratia
dei per ihesum christum dominum nostrum. Nam cum apostolus xiiij
paulus inestimabilem abyssum puritatis resi-
stentibus cogitationum estibus penetrare ab
homine non posse sentiret: diu velut per
profunda iactatus ante dixisset. Non enim quod
volo facio bonum sed quod odi malum hoc ago.
et rursum. Si autem quod nolo hoc facio: iam non ego
operor illud sed quod habitat in me peccatum: et con-
delector legi dei secundum interiorem hominem. Video
autem aliam legem in membris meis repugnantem legi
mentis mee et captivum me ducentem in lege
peccati que est in membris meis: omni vel sua vel nature
ipsius fragilitate perspecta tam immense al-
titudinis vastitate conterritus ad tutissimum portum

domini confugit auxilio: et qui de naufragiis illusionibus mortalitatis oppressi naturali infirmitate desperans ab eo cui impossibile nihil est naufragatorum remedia deposcit: ut quodam miserabili vociferatu eiulans: Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore mortis huius? Statimque absolutionem quam desperavit de imbecillitate naturae de dei benignitate praesumpsit: confidenter adiungens: Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum.

xv Germanus. Multi hunc locum apostoli ita intelligi debere definiunt ut hoc eum non ex sua sed ex peccantium persona affirment dixisse: eorum scilicet qui volentes semetipsos a corporalibus illecebris ac voluptatibus abstinere: obstructi vitiis pristinis et oblectatione passionum carnalium captivati semetipsos cohibere non possunt: dum insolita consuetudine vitiorum velut immiti quadam tyrannidis dominatione depressi ad libertatem pudicitiae respirare non possunt. Quomodo enim beato apostolo qui ad summum perfectionis constat culmen evectum esse provecisse illud poterit convenire quod dicit: Non enim quod volo facio bonum: sed quod odi malum hoc ago? Illud etiam quod subiungit: Si autem quod nolo hoc ago iam non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatum. Necnon et hoc. Condelector legi dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivum me ducentem in lege peccati quae est in membris meis. In quo igitur haec personae possunt apostolice coaptari? Quid enim est boni quod ille non potuit implere? Et econtrario quid illud est mali quod nolens et odiens contingente natura invitus admiserit? Ad quam vero peccati legem electionis vas in quo Christus dominus loquebatur potuit captivus abduci? Qui cum omnem inobedientiam et omnem extollentem se adversus deum altitudinem captivasset: de semetipso cum fiducia proclamabat. Bonum agonem certavi: cursum consummavi: fidem servavi. De reliquo reposita est mihi corona iustitiae: quam reddet mihi dominus in

xvi illa die iustus iudex. Theonas. Intuentem me tutissimum silentii portum cursu ad immensum profundissimae quaestionis pelagus revocare conamini. Sed quoniam opportunitatem fide statuis amplexi hinc interim cursu tam longe collationis emenso: taciturnitatis anchoram iacientes: ut crastina die si tamen nulla vis tempestatis obstiterit: flatu prospero spiritus explorato disputationis vela pandamus. Explicit collatio theone 2a. Incipit eiusdem 3a de anamarteton.

xxiii. Cap. primum.

Refusa igitur luce cum ad perscrutandam abyssum apostolicae quaestionis summa a nobis compelleretur senex instantia: ita effatus est. Testimonia quibus probare conamini apostolum paulum non ex sua sed ex peccantium dixisse persona: non enim quod volo facio bonum sed quod odi malum hoc ago. vel illud. Si autem quod nolo hoc facio iam non ego operor illud: sed quod habitat in membris meis peccatum. et quod sequitur. condelector enim legi dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captivum me ducentem in lege peccati quae est in membris meis: econtrario evidenter ostendunt peccatorum personae haec eis non posse omnimodis convenire: sed ad solos quae dicta sunt perfectos: et eorum tamen qui apostolorum merita subsequuntur congrue aptari. Ceterum quo pacto hoc peccatorum personae poterit convenire quod dicitur: non enim quod volo facio bonum: sed quod odi malum hoc ago? Sed nec illud quod est. si autem quod nolo hoc facio: iam non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. Quis enim de incestuum nolens et se adulteriis fornicationibus contaminet? Quis invitus proximo tendat insidias? Quis irresistibili necessitate cogatur ut falsi testimonio hominem opprimat: furto decipiat: et alterius spolia concupiscat vel sanguinem fundat? Quin immo ut scriptum est. humanum genus diligenter intentum est ad nequitiam a iuventute sua. In tantum enim omnes vitiorum amore flagrantes desiderant implere quae cupiunt: ut etiam pervigili cura opportunitatem committendi sceleris aucupentur: ac de ignominia sua et criminum cumulo gloriantes secundum famam obiurgantis apostoli sibi quandam de confusione congratulantur. Quos etiam hieremia propheta non solum non nolentes nec tamen requie cordis et corporis flagitiorum eos crimina perpetrare: verum etiam in tantum eos as

sciit laboriosis conatibus: ut ad perfectum
eorum pervenirat desudare: ut a letali scelerum
appetitu nec obsistere bo arduis facultati
bus renuerent divites. Ut in qua agentem la
boraverit. Illud quoque quod dixerit peccatoribus
convenire: itaque ego ipse servio legi dei men
te carne autem legi peccati: quos nec mente nec carne
deo servire manifestum est. Aut quemadmodum hii qui
peccant corpore mente serviunt deo: cum vitiorum
fomitem caro ex corde concipiat. Et ipse auctor
utriusque nature fontem atque originem peccatorum ex
eo pronunciet emanare. De corde inquit proce
dunt cogitationes male adulteria fornicationes
furta et cetera. Quamobrem ostenditur nullo modo
hoc de peccatorum posse intelligi personis qui non
solum non oderunt sed etiam diligunt mala: et in tantum
deo nec mente nec carne deserviunt ut ante de
linquant mente quam corpore: et priusquam carnis ex
pleant voluntatem pereant mentis cogitatio
.ii. nibusque peccato. Superest igitur ut virtute sensus ex
intimo dicentis metiamur affectum: et quod beatus apostolus
dixit bonum quod ut comparatione eius pronunciavit malum
non nuda significatione verborum sed eodem quo ille
discuciamus intuitu: intelligamus quoque eius secundum digni
tatem pronunciationis ac meritum proferentem. Tunc
enim sententias deo inspirante prolatas secundum proposi
tum ac voluntatem eius comprehendere poterimus: cum
eorum a quibus pronunciate sunt statum ac meritum perpen
dentes non verbo sed experimentis pariter induci
affectum: pro cuius qualitate sine dubio vel concipiun
tur universi sensus: vel sine proferuntur. Quam
obrem quod sit principaliter bonum quod apostolus non po
tuerit perficere cum vellet: diligentius indagemus.
Multa enim novimus bona que beatum apostolum omnes
quoque illius meriti viros et habuisse per naturam: et ac
quisisse per gratiam negare non possumus. Est enim
bona castitas laudabilis continentia miranda
prudentia larga humilitas circumspecta sobri
etas modesta temperantia pia misericordia sancta iusti
tia. Que omnia in apostolo paulo eiusque consortibus
ita plena atque perfecta fuisse non dubium est: ut
virtutum potius quam verborum magisterio ab eis religio
doceretur. Quid quod iugi ecclesiarum omnium cura ac per
vigili sollicitudine semper exusti sunt. Quantum

hoc mihi bonum quanta perfectio est pro scandalisan
tibus uri: et cum infirmantibus infirmari. Cum
ergo tantis apostolus habundaverit bonis: quid
illud est boni cuius perfectione caruerit non poteri
mus agnoscere nisi illum in quo locutus est
profecerimus affectum. Omnes itaque quas diximus
eum habuisse virtutes quamvis velut gemme sple
ndidissime ac preciose sint: tamen si preclaro illi
atque precipuo margarito quod ille evangeli
cus negociator inquirens universis que pos
sedit venditis comparare desiderat conferantur:
ita eorum meritum vilescit atque contempnitur:
ut eis sine cunctatione distractis unius tantum boni
possessio locupletet bonorum innumerabilium ve
ditorem. Quod igitur est unum quod illis tantis tamque .iii.
innumeris bonis tam incomparabiliter preponatur:
ut spretis abiectisque omnibus solum debeat
possideri. Nimirum illa pars optima cuius
magnificentiam atque perpetuitatem cum relicto
susceptionis atque humanitatis officio maria
preelegisset: ita predicatur a domino. Martha
martha sollicita es: et turbaris erga multa.
Paucis vero opus est aut etiam uno. Maria
autem optimam partem elegit: que non auferetur
ab ea. Una igitur et sola theoria id est contemplatio
dei cuius merito omnia iustificationum merita:
universa virtutum studia postponuntur. Et illa
quidem omnia que in apostolo paulo fuisse prediximus:
non solum bona et utilia verum etiam magna atque
preclara sunt. Sed sicut verbi gratia stagni me
tallum quod alicuius utilitatis et gratie putabatur
sit argenti contemplatione vilissimum et rursus
auri comparatione meritum evanescit argenti.
aurum quoque ipsum gemmarum collatione contempnitur.
et ipsarum nichilominus quamvis insignium multitudo gem
marum unius margarite candore superatur:
ita et omnia illa merita sanctitatis quamvis non so
lum ad presens bona et utilia sint verum etiam donum
eternitatis acquirant tamen si divine contemplationis
meritis conferantur vilia ut ita dixerim ven
dibilia censebuntur. Et ut hanc eandem compara
tionem etiam scripturarum confirmet auctoritas:
nonne de universis que a deo creata sunt genera
liter scriptura pronunciat dicens. Et ecce omnia

que fecit deus bona valde. Et iter. Vniu
sa q̄ fecit d's bona ī tēpore suo. Hec igit
que ī pn̄ti nō solū bona simplr: v̄ūetiā
cū additamēto· valde bona pn̄ūtiātur.
Sunt ei reuera ī hoc mūdo cōmorātibȝ
nob̄ q̄ ad usū uite q̄ ad corpoīs medici
nā aut ad aliq̄ tam̄ ignote nob̄ utili
tatis accōmoda: l' certe etiā ī eo valde bo
na· q̄ faciūt nos īuisibilia dei a creatura
mūdi p ea q̄ fca s̄t intellca conspice. se
pitnā q̄ v̄tute ei' ac d̄initate ex tanta
tāq̄ ī ordiata molitione fabrice mūdial'
et oīm q̄ ī eis s̄t sb̄sistencia ɔteplai. hec
tn̄ oīa bom nec nomē tenebūt si futuro
illi sclō cōparēt: ubi nlla bonor̄ īmuta
tio nlla ē ve' btitudis formidanda cor
ruptio. Cui' mūdi btitudo ita descbit:
Erit lux lune sic lux solis: et lux solis sep
tēplicit sicut lux septē dier̄. Magna igr
hec ꝛ p̄clara ītuitu atq̄ mirifica si futuris
ex fide repmissioibȝ cōferāt: cōtinuo va
nitas apparebūt dicēte dauid. Oīa sicut
vestimētū veterascet· et sic opto'ū muta
bis eos ꝛ mutabūt: tu at̄ ide' ip̄e es ꝛ āni
tui nō deficiet. Ergo q̄a nichil ē p semet
ip̄m stabile q̄ īmutabile nichil bonū n̄
deitas sola: oēs vō creature ut btitudinē
et̄nitatis l' īmutabilitat' obtineāt· nō
hoc p suā natuām s̄ p creatoīs sui pti
cipatōēȝ et grām ɔsequūt. tenēt meitum
iiij. boītatis suo creatoī collata nō pn̄t. Nōs
etiā maīfestioibȝ adhuc testioniis hui'
sinē idem voluim' astruē: nōne cū mlta
pnūciaī bona ī euāgelio legim'. ꝛ arbo
rem bonā· et thesaur̄ bonū et bonū hoīeȝ
ꝛ bonū seruū: q̄a nō p̄t inq̄ arbor bona
malos fructus face. ꝛ bon' hō de bono the
sauro cord sui pfert bona· et euge serue bo
ne ꝛ fidel'· et utiq̄ hos oēs scdm se bonos ēē
nō dubiū ē si r̄spiciam' ad boītatē dei: nl'
lus eor̄ pnūciabit' bonus dicēte dn̄o· ne
mo bonus n̄ solus deus. Cui' intuitu ip̄i
etiā apli q̄ elcoīs meito bonitatē gencis
hūam mltis excesserat modis mali ēē
dicitur: dn̄o ad eos ita loqnte. Si g° vos
cū sitis mali nostis bona data dare filiis
v̄ris: q̄nto magis p̄r v̄r q̄ ē ī celo dabit sp̄m
bonū petentibȝ se? Denique sic boītas n̄ra
supne boītat' ītuitu ī malicia v̄tit: ita et
iusticia n̄ra dīne collata iusticie pannō
menstruate silis deputat. dicēte ysaia pp̄ha.
Sicut pannus menstruate vniūse iusticie
n̄re. Et ut aliq̄ adhuc euidenci' insiram'
legi q̄ ip̄i' p̄cepta uitalia q̄dicit ordina
ta p angelos ī manu mediatoīs ꝛ de qua
idem apls· lex itaq̄ inq̄ scā ꝛ mandatū
scm̄ et iustū ꝛ bonū: si pstoī euāgelice con
ferāt: minime bona dn̄o pnūciāt oraclo.
Ait eni· ꝛ dedi eis p̄cepta nō bona: et iusti
cias ī q̄bȝ nō uiuet ī eis. Apls q̄ ita noui
ui testamēti glām legis affirmat obtūdi:
ut eā euāgelici cōparatōe fulgoris nec glo
rificatā ēē pnūciet dicēs. Nā nec glorioū
ē id q̄d glorificatū ē· pp̄t excellentē glām.
Quā ɔparatōēȝ et ī parte ɔtraia. i. ī peccator̄
meitis cōpensandis scriptura cōseruat: ut
eos q̄ mlto min' inprobi s̄t peior̄ collatōe
iustificet dicēs. Iustificata ē sodoma ex
te. Et iter. Quid ei peccauit soror tua sodo
ma? Et iustificauit aīam suā adūsatrix
isrl' cōparatōe p̄uaricatricis iuda. Ita igit
ꝛ vniūsar̄ meita v̄tutū q̄ sīgulari' cōprehē
di cū p se bona atq̄ p̄ciosa sint. tn̄ theoīce
claritatis cōparatōe fuscātur. Multos ītq̄
scōs q̄uis bonor̄ opm̄ tirmis tn̄ studiis
occupatos a ɔtēplatōe summi illi' boni re
trahūt ꝛ r̄tardāt. Nā q̄s eripiēs īopem de -v-
manu fortior̄ eius ꝛ egenū et pauperem
a diripiētibȝ eū: q̄s cōterēs molas iniquor̄
et de medio dentiū eor̄ extorq̄ns: ī ip̄o inter
cessiois ope dīne grām maiestat' q̄eta mē
te suscipiat? Q's almoniā pauperibȝ amī
nistrās q̄ aduenienciū turbas beniuola hum̄
litate suscipiēs ī eo tēpoīs puncto quo p ncc̄i
tatibȝ frm̄ sollicita mēte distendit' īmē
sitatē supne btitudis speculet' et cū p̄ntis
uite agoibȝ cuiusq̄ ɔcutit: futuri sclī statū
eleuato a terenis cōtagiis corde pspiciat?

Unde beatus dauid solum hoc bonum homini esse diffi-
niens: deo iugiter inherere desiderat dicens. Mi-
chi autem adherere deo bonum est: ponere in domino deo spem
meam. Quod et ecclesiastes a nemine iustorum sine
querela perfici posse pronuncians: quia non est enim
homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Quem
enim unquam quamuis precipuum omnium iustorum atque
sanctorum: huius corporis uinculis colligatum: sum-
mum hoc bonum possidere potuisse credendum est.
ut numquam a diuina contemplatione discedens ne
paruo quidem tempore ab eo qui solus bonus est
terrenis cogitationibus putetur abstractus?
Qui numquam ullam cibi ullam indumenti aliarum-
ue carnalium rerum gesserit curam. numquam de fratrum
susceptione de locorum mutatione de celle extru-
ctione sollicitus quam opem alicuius humanam con-
cupierit adiutorum. quam inopie sterilitate uexa-
tus illam sententiam domini increpationis incurrerit:
ne solliciti sitis anime uestre quid manducetis
neque corpori uestro quid induamini? Denique
ipsum apostolum paulum qui omnium sanctorum labore pas-
sionum numerositate transcenderat nequaquam hoc
implere potuisse confidenter astruimus: ipso in
actibus apostolorum discipulis attestante. Ipsi scitis
quoniam ad ea que michi opus erant et hiis qui mecum
sunt ministrauerunt manus iste: uel cum tessalon-
icensibus scribens in labore et fatigatione nocte
ac die operatum se fuisse testatur. Quibus licet
magna eidem meritorum stipendia para-
rentur: tamen mens eius quamuis sancta atque sublimis
non poterat non ab illa celesti theoria in-
tentione terreni operis aliquando diuelli. Denique cum
se tantis ac talibus ditari fructibus cerneret. et
e contrario theorie bonum corde pensaret et ue-
lut in una lance tantorum laborum profectum. in
altera delectationem diuine contemplationis appen-
deret: diu examine pectoris sui quodammodo
trutinato. dum illum hinc laborum stipendia
inmensa delectant. illinc desiderium unitatis et inse-
parabilis christi societatis et ad resolutionem car-
nis inuitat: anxius tandem proclamat dicens.
Quid eligam ignoro: coartor autem e duobus
desiderium habens dissolui et cum christo esse multo magis
melius: permanere autem in carne magis ne-
cessarium propter uos. Cum igitur multis modis huius bam
excellentiam uirtutis etiam predicationis sue fructi-
bus pretulisset: tamen caritatis sine qua nemo
promeretur deum contemplatione sublimi: ac propter
illos quibus adhuc lac uelut nutricula ube-
ribus euangelicis inmulgebat. diuulsionem a
christo sibi quidem noxiam sed ceteris necessariam non re-
cusat. Etenim ad hoc eum huius potissimum rei illa nimia
pietatis uirtute compellitur: qua pro salute fratrum
suorum si esset possibile etiam ultimum anathema-
tis malum optasset incurrere. Optarem enim ipse
ego anathema esse a christo pro fratribus meis
qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt israelite:
hoc est uellem ego non solum temporalibus uerum etiam
perpetuis addici penis. dummodo omnes si fieri posset
homines christi consortio fruerentur. Certus enim sum
utiliorem christo et in omnium salute esse quam meam.
Bonum quidem hoc summum id est dei conspectu frui et christo
iugiter inherere: ut perfecte apostolus posset adipisci.
dissolui optat a corpore quod caducum et multis
fragilitatis sue necessitatibus inpeditum. non potest
a christi consortio non auelli. Impossibile est etiam
menti que tam crebris distenditur curis tam uariis
tam molestis angoribus impeditur: diuino semper frui
intuitu. Quod enim tam pertinax sanctorum studium quod
tam arduum potest esse propositum: cui non aliquando ille
uersutus insidiator illudat? Quis ita solitudinis
secreta sectatus omniumque mortalium consortia
declinauit: ut numquam cogitationibus superfluis
labatur et intuitu rerum uel occupatione actuum terrenorum
ab illa que uere sola et bona est dei contemplatione
decidat? Quis tantum spiritus unquam potuit retinere
feruorem ut non interdum lubricis cogitationibus in
ipsa quoque intentione orationis translatus repente de ce-
lestibus ad terrena corruerit? Quis nostrum ut cetera
peruagationum tempora pretermittam non illo etiam
momento quo deo supplicans ad sublimia e-
rigit mentem quodam stupore collapsus et
per id uel inuitus offendit per quod sperabat ue-
niam delictorum? Quis inquam tam excitatus ac uigilans
est ut dum psalmum deo canit numquam a scripture
sensu eius animus abducatur? Quis tam familiaris
deo tamque coniunctus est qui apostolicum illud preceptum quo
sine intermissione orare nos precipit uel uno

vi die gaudeat se exutum. Que licet omnia nonnullis qui sunt crassioribus vitiis involuti velut alta atque a peccato aliena videantur: scientibus tamen perfectionis bonum etiam minimarum rerum multitudo gravissima est. Et velut si in aliquam magnam domum multis instrumentis vasculis sarcinisque impeditam unum integritas visuum acie perspicacitatem, alterum cui oculorum lumen obtuderit lippitudo pariter ponamus ingressos: numquid ille cui ad videnda omnia hebes est obtutus nihil illic aliud esse estimet nisi armaria lectos scampna mensas et quecumque non tam oculis speculantis quam manibus palpantis occurrerint? Econtra hic qui clarissimo luminum vigore etiam occulta rimatus est multa illic minutissima et que vix possunt etiam comprehendi numero inesse pronuntiet? Que si aliquando in unum cumulum congregentur: paucorum que ille palpaverat magnitudinem numerositate compensent aut etiam fortasse transcendant. Ita igitur sancti atque ut ita dixerim videntes quibus perfectionis est studium etiam illa que velut tenebrosa sub cuiuslibet nostri non intuetur aspectus in semetipsis sagaciter deprehendunt acerrimeque condempnant: usque adeo ut quamvis sicut nobis videtur in niveo nec tenuis quidem peccati nevo pure candorem conscientie fuscaverint multis sibi maculis videantur aspergi si vane non dicam cogitationis improbitas in atria mentis irrepserit: sed vel psalmi quem dicturus est recordatio orationis tempore intentionem supplicantis avocaverit. Si enim inquiunt cuilibet sublimi hominum non dicam pro vita ac salute nostra sed etiam pro alicuius lucri commodo supplicamus: totam in eum et mentis et corporis aciem defigentes de nutu eius trepida expectatione pendemus: non mediocriter formidantes ne quid forte ineptum aut incongruum verbum nostras audientis avertat. Tum demum si nobis in foro aut iudicum secularium tribunalibus constitutis assistente etiam e contrario adversario in media peroratione conflictu tussis sternutatio risus oscitatio somnus oppresserit: quanta in perniciem nostram vigilantissimi inimici severitate iudicis commovebit invidiam? Nunc tam gnarus illi occultorum omnium cognitori pro imminente perpetue mortis periculo supplicantes

presertim cum ex diverso callidus seductor pravi et criminator assistat intenta atque sollicita oratione iudicantis pietas imploranda est? Nec iniuste non solum levi peccato sed etiam gravissimo crimine impietatis astringitur: quod precem deo fundens subito a conspectu eius quasi ab oculis non videntis nec audientis cogitationis inepte vanitate secutus abscesserit. Illi autem qui oculos cordis sui congestis crasso velamine vitiorum ac secundum salvatoris sententiam videntes non vident et audientes non audiunt neque intelligunt: vix in recessibus sui pectoris etiam illa que sunt magna et capitalia crimina contemplantur: nullas autem cogitationum surreptiones sed nec illos in se lubricos occultosque pruritus quibus mentem tenui ac subtili suggestione compungunt: nec captivitates anime sue possunt purgatis obtutibus intueri. Sed incertis semper cogitationibus evagantes nec dolere norunt cum ab illa contemplatione que singularis est distrahuntur: nec habent quod se doleant amisisse quippe qui mentem suam in cunctis ut libitum est cogitationibus expandentes nihil habent propositum quod principaliter teneant vel quod omnimodis concupiscant. Hec sane nos in hunc vii
errorem causa precipitat quia namartiti id est inpeccantie ipsius virtutem penitus ignorantes nullam omnino culpam existimamus otiosis ac lubricis cogitationum excursibus nos posse contrahere: sed hebetudine stupefacti et velut oculorum cecitate percussi nihil in nobis nisi capitalia crimina contemplamur: eaque tantummodo credimus evitanda que etiam legum secularium severitate dampnantur: a quibus si nos immunes paululum senserimus nihil in nobis inesse peccati protinus arbitramur. Proinde ab illo videntium numero viii
segregati quia minutias multarum sordium que intra nos aggeste sunt non videmus: nec salubri compunctione mordemur si sensum nostrum impulerit egritudo tristitie: nec dolemus vane glorie subtili suggestione pulsari nec de emissa tardius vel tepidius oratione deflemus: nec reputamus ad culpam cum psallentibus aut orantibus nobis aliquid aliud quam ipsa oratio vel psalmus occurrerit. Nec illud horremus quod multa que

vel loqui vel agere corā hominibʒ pudet nō ēu
bescimus l' ad horā corde cōcupē qd diuino
nouimus patere cōspectui · nec pollutionem
turpiū sōp' mor̄ larga fletuū ablutōe
purgamus: nec lugemus q' ī ipa elemosine
pietate t̄rū l' festī nātatatibʒ sbuenimus ·
vel alimoniā paupibʒ ministramus serem
tatē nr̄e hylaritatis obnubilat amara
cunctatio: nec ferri nos credimus vllo detri
mēto · cū deleta memoria dei · ea q̄ sūt tēpo
talia atqʒ corporea cogitamus: ita ut nobis
illud salomonis aptetur eloquiū · Feriecrūt me
sʒ dolui: et deluserūt me ego aūt nesciui ·
Econ̄ hij q̄ sūmā totius voluptatis et gaudii
et beatitudinis sue in diuinarū ac spiritualiū rerū
tm̄ ꝯtēplacōe constituunt · cū ab ea inuiti
l' paululū uiolētis cogitacōibus abstrahun
tur velut qd dā in se sacrilegium genus p̄nti pe
nitudinis puniūt vlcione: ac uilissimaʒ cre
aturā ad quā sit detortus mētis intuitus ·
creatori suo se ptulisse lugētes: pene dixe
rim impietatis sibi crimen ascribūt: et licet ad
cōspiciendā diuine glie claritatē · oculos cordis
sui sūma alacritate cōuertāt: tn̄ etiā breuis
simas carnaliū cogitacōm tenebras nō fe
rentes · quecūqʒ ab illo vero lumine mētis aspectum
retrahit execrātur. Denique cū btūs aplūs iohēs
affectum cunctis vellet infundere: filioli inquit mei
nolite diligere mūdū · nec ea q̄ in mūdo sūt.
Si quis diligit mūdū nō ē caritas dei in ipo:
quia omne qd ī mūdo ē · ꝯcupia carnis et ꝯcu
piscencia oculorū ē et suꝑbia uite q̄ nō est
ex patre sed ex mūdo ē: et mūdus perit et ꝯcupia
eius: q' aūt facit volūtatē dei: manet ieternū.
Fastidiūt ergo sci vniuersa ī q'bʒ mūdus iste
ꝯstat: sʒ īpossibile ē ut nō ad ea l' breui co
gitacōm raptiūtur excessu · Nullus quippe
nūc hominū excepto dn̄o et saluatore nro ·
naturalē puagacōez mētis ita defixus
semper in dei cōtēplacōe cōtinuit: ut nūquā ab
ea raptus mūdane cuiusquā rei delictacōe
peccaret dicente scriptura. Sydera ipa nō sūt
mūda ī cōspectu eius. Et iterum. Si in scīs suis nō
cōfidit · et ī angelis reperit prauitatē: siue

ut emendatior translacio h̄t: ecce inter scōs suos
eius nemo inmutabilis: et celi nō sūt mūdi
ī cōspectu eius. Tres ergo scōs q̄ memoriā dei stabi · ix
liter retinentes q̄si p extensas ī sublime line
as suspenso ferūtur incessu · stenobatis q̄s
uulgo funābulos vocāt · dixerū cōpa
randos: q̄ sūmā sue salutis ac uite ī an
gustissimo funiculi illius tramite colloca
tes: acerbissimā se mortē ptinus incursuros
eē nō ābiguūt: si l' exigua titubacōe diui
auerit · ā modū illius salutaris directōis
excesserit. Qui dū arte mirifica aereos gres
sus p inania moliūtur si illā āgustiorem
vestigio semitā nō cauta atqʒ sollicita
moderacōe seruauerit: terra q̄ oibʒ velut
naturalis ē basis ac solidissimum cunctis et fir
missimum fundamētū · fit illis p̄ns ac mani
festa pnicies · nō quia illius natura mutet
sʒ quia illi ī ea precipitati corporis ponde dila
buntur. Ita etiā īdefessa illa dei bonitas im
mutabilisqʒ sba ipa q̄dē nemine ledit: sʒ
nos declinādo a sūmis atqʒ ad yma tē
dendo nobisipsis cōciscimus mortē: īmo ipa
declinatio mors efficitur ipi declinanti. Ve ei
inquit eis: quoniam recesserūt a me. Et iterum. Ve eis
cū recessero ab eis. Arguet nāqʒ te mali
cia tua: et auersio tua increpabit te. Scito
et uide: quia malū et amarū ē reliquisse te
dīm deū tuū. Funiculis nāqʒ pctōr suor
vnusquisqʒ cōstringitur. Ad quos satis cōpetenter
a dn̄o increpatio illa dirigitur. Ecce inquit
oēs vos accendentes ignē accincti flāmis:
ābulate ī lumine ignis vri et ī flāmis quas
succēdistis. Et iterum. Qui extendit iniquitatem
maliciā: peribit ab ea. Cū ergo semetipsos · x
cotidie senciāt sci terrene cogitacōis pōdere
p̄grauatos · ab illa mētis sublimitate decidere:
et inuitos īmo vero etiā nescientes in legem pecti
mortisqʒ traduci: atqʒ ut cetera p̄termittā
illis saltē q̄ supius cōphendi bonis quidē
ac iustis · sʒ tn̄ terrenis a cōspectu dei opibʒ
auocari: habent profecto p quibʒ ad dn̄m iugiter
ingemiscant · habent pro quibus ī veritate humili
ati atqʒ cōpuncti nō verbo tantūmodo sʒ affectu

vastabitur q̄m prouocauerūt me

semetipsos premuniunt peccatores et veniam devo-
citer pro omnibus que cotidie superati fragi-
litate carnis incurrunt. ac graciam domini iugi-
ter postulantes. veras penitudinis lacrimas inde-
sinenter effundunt: quippe cum videant hisdem
se passionibus quibus continuo dolore vexati sunt. etiam usque
ad ultimum vite sue finem esse involutos.
etiam ipsas supplicationes suas offerre se sine
cogitationum anxietate non posse. Experti
igitur se humanis viribus desideratum finem obsisten-
te carnis sarcina non posse contingere: neque il-
li precipuo summoque bono secundum cordis sui
desiderium posse coniungi. sed ab eius intuitu
captivos ad mundana transduci. ad graciam
dei que impios iustificat convolantes: cum apostolo
protestantur. Infelix ego homo: quis me liberabit de
corpore mortis huius? Gratia dei per dominum nostrum
ihesum christum. Senciunt enim bonum istud quod vo-
lunt non posse se perficere sed illud quod nolunt: quod
est oderunt malum .i. cogitacionum motus et curam
xi. corporalium rerum semper incurrere. Et condelectantur quidem
legi dei secundum interiorem hominem que invisibilia uni-
versa transcendens conatur deo soli semper uniri:
sed videt aliam legem in membris suis .i. in natura
humane conditionis insertam que repugnat legi
mentis eorum et captivum pertrahit sensum vio-
lenta lege peccati: compellens scilicet eum relicto illo
principali bono terrena cogitatione submitti que
quamvis necessaria atque corpori utilis videatur
cum dispensatione religiose cuiusque necessitatis
impenditur. comparatione tamen illius boni quod sanctorum
omnium oblectat intuitum. mala utique ab eis
fugienda decernitur: quia per eam quoquomodo vel
ad modicum temporis ab illius perfecte beatitudinis gau-
dio retrahuntur. Hec enim lex peccati est quam hu-
mano generi prevaricatio primi induxit auctoris:
per illius nostram in qua locuta est equissimus iu-
dex illam sententiam. Maledicta terra in operibus tuis
spinas et tribulos germinabit tibi: et in sudo-
re vultus tui edes panem tuum. Hec inquam
est lex membris omnium inserta mortalium que re-
pugnat legi mentis nostre: eamque a divino
arcet intuitu quia maledicta terra in operibus
nostris post agnitionem boni et mali cogita-
cionum spinas cepit et tribulos germinare: quarum
aculei naturalia virtutum semina perforant:
ne illum panem nostrum qui de celo descendit. quique
confortat cor hominis edere absque vultus nostri su-
dore possimus. Omne igitur humanum genus huic
generali legi sine ulla exceptione subiacet. Nul-
lus enim est quamvis sanctus: qui supradictum panem non cum
sudore vultus sui et sollicita cordis intentione
percipiat. Ceterum ex isto pane multi ut
videmus divites sine ullo vultus sui labore
vescuntur. Quam etiam legem beatus apostolus spiritualem xii.
asserit dicens. Scimus autem quia lex spiritualis est:
ego autem carnalis sum venundatus sub peccato. Spi-
ritualis enim est lex hec que iubet nos ut in sudore
vultus nostri comedamus panem illum verum qui de celo
descendit: sed nos carnales fecit venundatio
illa peccati. Quid rogo istud cuius peccatum est?
Sine dubio ade: cuius prevaricatione atque ut
ita dicam negotiatione dampnosa. fraudulento
que commercio venditi sumus. Omnem enim progeniem
suam serpentis persuasione seductus: illiciti ci-
bi perceptione distractam. iugo perpetue servitutis
addixit. Hic mos inter vendentem solet emp-
toremque servari: ut is qui se alieno cupit dominio
mancipare aliquod pretium pro iactura proprie liber-
tatis et addictione perpetue servitutis a suo
consequatur emptore. Quod inter adam et serpen-
tem manifeste videmus impletum. Ille enim a serpente
pretium libertatis sue esu interdicte arboris capi-
ens a naturali libertate discessit: illique ma-
luit semetipsum dedere servituti a quo veti-
ti pomi letale pretium fuerat assecutus. Qua-
demque conditione constrictus: non inmerito
omnem posteritatis sue progeniem perpetuo eidem
cuius effectus est servus subdidit famulatui. Quid
aliud servile coniugium parere potest quam servos?
Quid ergo? Numquid emptor iste versutus et cal-
lidus domino atque legitimo ius dominationis
eripuit? Non ita est. Neque enim sic omne illud pe-
culium dei vim fraudis dolositate pervasit
ut potentiam dominii sui verus dominator
amitteret: qui ipsum quoque emptorem quamvis refugam
atque rebellem tamen iugo reprimit servitutis. Sed
quia omnibus rationabilibus creaturis arbitrii

libertate creator indulserat: eos qui se
contenti suis edatis concupiscentie transgressione
vendiderant. inuitos ad ingenuitatem libertatem
reuocare non debuit. Abhorreret siquidem ab
illo iusticie ac pietatis auctore: quicquid est
bonitati equitatisque contrarium est. Malum enim fu
erat si concesse libertatis beneficium reuocasset:
iniustum si liberum hominem potentia sua oppri
mens atque captiuans libertatis accepte priui
legium assequi non sinisset. Cuius salutem
in futura tunc secula conseruauit: ut recto ordine
compleretur statuti temporis plenitudo. Opor
tebat enim eius sobolem tam diu sub habita con
ditione durare: quousque eam de originalibus
vinculis liberatam in antiquum libertatis statum
prioris domini gratia precio sui sanguinis reforma
ret: quam pietatis instinctu potuit etiam
tunc saluare sed noluit quia eum decreti sui re
rumpere sanctione equitas non sinebat. Vis
nosse causam venditionis tue? Audi ipsum
redemptorem tuum per ysaiam prophetam apertissime
clamantem. Quis est iste liber repudii matris
vestre quo dimisi eam? aut quis est creditor meus
cui vendidi vos? Ecce iniquitatibus vestris
venditi estis: et in sceleribus vestris dimisi ma
trem vestram. Vis etiam agnoscere euidenter: cur
te iugo seruitutis addictum redimere potentie
sue virtute noluit? Audi quod ad superiora
quibus eisdem famulis peccatorum causam voluntarie
venditionis exprobans adiecerit. Nunquid abbre
uiata et paruula facta est manus mea ut non pos
sit redimere? aut non est virtus in me ad liberandum?
Sed quid huic potentissime misericordie eius semper obsisterit
idem propheta demonstrauit. Ecce inquit non est abbre
uiata manus domini ut saluare nequeat. neque
aggrauata est auris eius ut non audiat: sed
iniquitates vestre diuiserunt inter vos et deum vestrum
peccata vestra absconderunt faciem eius ne exau
xiii. diret a vobis. Quia igitur carnales non ferrent
et spinis et tribulis nos condempnauit illa di
uina maledictio. nosque ita inquo pater noster com
mercio venundedit: ut bonum quod volumus
agere nequeamus: dum diuulsi a memoria summe
dei causa que humane fragilitatis sunt cogitare com
pellimur. naturam puritatis amore fla
grantes intentiuis naturalibus quod penitus
ignorare velimus etiam inuiti plerumque compri
mimur. Scimus quia non habitat in carne mea
bonum. id est huius quam diximus theorice atque puri
tatis perpetua iugisque tranquillitas: sed factum est
in nobis pessimum ac lugubre diuortium: ut cum mente
te legi dei seruire velimus nunquam scilicet volen
tes a claritate diuina diuertere. constipanti
tamen carnalibus tenebris confusi quadam le
ge peccati ab eo quod bonum nouimus cogimur
auelli scilicet ad curas cogitationesque terrenas
ab illa mentis celsitudine decidentes: ad quas
nos lex peccati idem illa sententia dei non inmerito
condempnauit quam primus peccator excepit.
Et inde est quod beatus apostolus cum apertissime fateatur
ineuitabili se vel omnes sanctos peccati huius necessitate
constringi: tamen neminem eorum ob esse dampnandum
audenter enunciat dicens. nichil ergo nunc
dampnationis est hiis qui sunt in christo ihesu. lex enim
vite in christo ihesu liberauit me a lege peccati et
mortis. id est cotidiana gratia christi omnes sanctos suos
ab hac lege peccati et mortis in qua iugiter vel
nolentes coguntur incurrere vel remissione de
bitorum suorum a domino precantes absoluit. Videtis
igitur non ex persona peccatorum sed ex illorum qui vere sancti
atque perfecti sunt: hanc beatum apostolum protulisse
sententiam. Non enim quod volo facio bonum sed quod
odi malum hoc ago: et video aliam legem
in membris meis repugnantem legi mentis mee
et captiuum me ducentem in lege peccati que
est in membris meis. Germanus. Neque xiiii.
eos qui capitalibus criminibus implicantur neque
apostoli vel illorum qui ad eius perfectionem mensuram
hoc dicimus congrue posse personis: sed
de hiis proprie hoc intelligi debere censemus
qui post dei gratiam agnitionemque veritatis a
carnalibus se uiciis abstinere cupientes: anti
qua adhuc consuetudine velut naturali
lege in membris suis violentissime dominante
ad insolitam passionum concupiscentiam protra
huntur. Usus enim ac frequentia delinquendi re
uit lex efficiatur naturalis: que in membris infir
mitatis humane inserta affectus anime necdum

plenis uirtutum studiis erudite sed adhuc
rudis ac tenere ut ita dixerim castitatis
captiuos incipit inuitare: ac mortui eos
antiqua lege seruientes iugo peccati dominantis
addicit: non sinens eos bonum quod diligunt
putant adipisci. sed potius malum quod exe-
xv crantur exercere. Theonas. Non parum uerita
confirmat opinio. Si quidem etiam uos ipsi astruere
iam cepistis. in illorum persona apostolo peccatores
esse hoc penitus stare non posse. illius autem
qui se a uitiis carnalibus continuit proprie
conuenire. Et uos quoniam a peccatorum iam numero
segregastis: consequens est ut etiam fidelium atque
sanctorum paulatim cetibus insertis. Que enim
genera peccatorum istos dicitis posse committere:
quibus si fuerint post gratiam baptismatis
inuoluti. rursum per cotidianam christi gratiam li-
berentur. Aut de quo mortis corpore a-
plus dixisse credendus est. quis me liberabit
de corpore mortis huius? gratia dei per dominum nostrum
ihesum christum. Nonne manifestum est sicut et uos ipsos
ueritas compulit confiteri non de illis capitali-
um criminum membris per que stipendium eterne
acquiritur i. homicidii fornicationis adulteriorum
ebrietatis furtorum atque rapinarum: sed de illo
predicto cum gratia christi cotidiana succurrit
corpore meorum? Cuius ei post baptismum
et sciam dei in illud met corpus incruerit:
sciat se non cotidiana gratia christi i. facili re
missione qua momentis singulis exoratus
dominus noster erroribus nostris donare consueuit:
sed aut diuturna afflictione penitudinis ac pe-
nali dolore purgandum: aut certe perhennis in
futuro etiam ignis supplicio adiciendum ita
eodem apostolo pronunciante. Nolite falli. Neque for-
nicarii neque ydolis seruientes neque adulteri
neque molles neque masculorum concubitores
neque fures neque auari neque ebriosi. neque ma-
ledici: neque rapaces regnum dei possidebunt.
Aut que est ista lex militans membris nostris
que repugnat legi mentis nostre: nosque
resistentes atque captiuos in lege peccati a mor-
tis adducit eiusque nos fecerit carne seruire:
nichilominus mente legi dei seruire permittit?

Neque enim hic puto legem peccati flagitia desi-
gnare: aut hoc de hiis intelligi posse criminibus
que si quis facit legi dei mente non seruit: a
qua necesse est eum non ante discedere quam aliquod cor-
poraliter committat. Quid est enim seruire legi peccati?
nisi ea que a peccato imperantur implere? Non ergo peccati
genus est quo tamen se tanta sanctitas atque perfectio se-
ntiat captiuari: gratia tamen christi non ambigat libe-
randum dicentes infelix ego homo quis me liberabit
de corpore mortis huius? gratia dei per dominum ihesum christum.
Quam itaque membris nostris legem inesse firmabi-
tis que abstrahat nos a lege dei et captiuans
lege peccati. infelices nos potius faciat quam inno-
centes: ut non criminis suppliciis addicamur. sed
quasi de interrupto beatitudinis gaudio suspiremus
et auxiliatorem qui nos ad id extrahat inquiren-
tes cum apostolo proclamemus. Infelix ego homo?
quis me liberabit de corpore mortis huius? Abdu-
ci namque captiuum in lege peccati: quid est aliud quam
in effectu peccati atque opere permanere? Aut quod aliud
principale bonum dabitis quod sancti explere non pos-
sint: nisi quod id ad cuius comparationem ut supra dixi-
mus uniuersa nec bona sunt? Et quidem nouimus
multa bona esse in hoc mundo precipue pudici-
tiam continentiam modestiam temperantiam pietatem: sed
hec omnia illi summo illi bono paria esse non possunt
et perfici non dicam ab apostolis sed etiam a mediocri-
bus possunt: et a quibus impleta non fuerit aut eter-
no supplicio puniuntur aut grandi sudore dampnum et
labore penitencie non cotidiana christi gratia liberantur.
Superest igitur ut hanc apostoli sententiam soli sanctorum perfe-
cte fateamur aptari: qui in hanc quam diximus
incurrentes cotidie peccati non criminum legem de sta-
tu salutis sue certi non precipitantur in facinus:
sed ut supra dictum est de contemplatione diuina ad mi-
seriam cogitationum corporalium deuoluti: ue-
ro illius beatitudinis bono plerumque fraudantur. Si ei
se in hanc membrorum suorum lege cotidianis sen-
tirent sceleribus illigari non utique de felicitatis
amissione. sed de innocentia causarentur: nec
diceret apostolus paulus infelix ego homo. sed impurus
uel scelestus ego homo nec de corpore mortis huius
hoc est de conditione mortali. sed a flagitiis atque
criminibus carnis huius uellet absolui. Sed quia

sē pro cōdicōe fragilitat̄ hūane senseāt
captiuatū .i. abductū ad sollicitudīes
curasq̄ carnales: q̄ lex pcī ⁊ mortis
opat̄ īgemiscēs sup hac quā inuitus
īcurrerat lege pcī cōfesti ad xp̄m ex
pn̄tissīa gr̄a eius r̄dēp cōe saluatur.
Qd̄ ergo lex illa pcī que spinas et tri
bulos aīasq̄ cogitacōm cunctorq̄ mor
taliū naturalr̄ gignit. etiā ī aplici pec
toris tra sollicitudīb germinarit: ista lex
gr̄e mox auellit. Lex eī mēt spūs vite
ī xp̄o ihū liberauit me a lege pcī ⁊ mor
xvi tis. Hoc g̃ ineuitabile corpus ē mortis
ī qd̄ pfti quiq̄ q̄ gustauerīt q̄ suauis
ē dn̄s cotidie īuoluti: sentiūt cū pp̄ha
q̄ amarū ⁊ malū sibi sit discedē a dn̄o
deo suo. Hoc ē corpus mort̄ qd̄ a celesti
bus ītuitu ītrahēs ad terrena deducit
psallētes atq̄ ī orōe pstratos. l' hūa
nas effigies l' sermoēs l' negotia l' act̄
sūt supfluos īculcans. Hoc ē corp⁹ mor
tis qd̄ emulātes angelicā scītate ⁊ volē
tes dn̄o iugit̄ inhere pfectione tn̄ h⁹ boni
q̄a mort̄ corpus obsistit iuenire nō pnt:
sz faciūt malū qd̄ nolūt .i. traducitur
mēte et ad illa q̄ ad pfcōez vtutū pro
fectuq̄ nō ptinēt. Denique ut hoc de scīs
atq̄ pfcīs sibiq̄ similibus se dixisse beatus
apls̄ euidēt̄ exprimeret: digito quodāmō
semetipm tacitusq̄ designās cōtinuo in
fert. Itaq̄ ego ipe .i. q̄ hec pnūcio: mee
nō alteri cōsciē latebras pando. Hoc sa
ne locucōis gn̄e familiariter uti apls̄ solz:
si qn̄ vult se spālr̄ designare sibi. Ipe ego
paul⁹ obsecro vos p māsuetudiēz et mo
destiā xp̄i. Et rursus n̄ q̄ ego ipe nō g̃
uaui vos. Et iter: Sed esto ego ipe non
ḡuaui vos. Et alibi. Ipe ego paulus dico
vob̄: si circūcidamī xp̄s vob̄ nichil pderit.
Et ad romanos. Optabā ego ipe eē
anathema eē, xp̄o p frīb3 meis. Potest
āt nō absurde etiā sic accipi ut pssius
tū enfasi pnūciet. Itaq̄ ipe ego .i. quē
nostis eē aplm xp̄i quē tota suffiacētia

venerāmur quē credītis sūmū esse atq̄ p
fectū .i. ī quo loquitur xp̄s cū mēte seru
iam legi dei: carne aūt legi pcī seruire
me fateor: hoc ē distensione condicōis
hūane mēdū de celestib3 ad terrena deuol
uor et ad curas humiliū rer̄ mentis mee al
titudo plabit̄: p quā pcī lege ita mo
menta singlis me sentio captiuari ut
q̄uis ī mobili circa lege dei desiderio p
seuerē: nullomodo tn̄ vim h⁹ captiuita
tis euadē me posse sentio .n. cōfugero xvii
sp ad gr̄am saluatoīs. Et īdeo cotidi
anis suspiriis oēs scī p hac sue fra
gilitati cōpuncti: dū cogitacōm vane
tates ⁊ cōsciē sue latebras ac penetra
lia pscrutātur suppliciē clamāt. Nō
ītres ī iudiciū cū seruo tuo: q̄a nō iusti
ficabit̄ in cōspectu tuo oīs viuēs. Et illud.
Qs gl̄abitur castū hr̄e se cor? aut q̄s fidu
ciā hebit se mūdū eē a pcō? Et iterū.
Nō ē iustus h' in tra: q̄ faciat bonū ⁊ nō
peccet. Et ita firmā hoīm ipfc̄amq̄
iusticiā ⁊ ī me dei indignā sp eē sensit.
ut vn⁹ ex hijs ysaias iniquitates atq̄ pcā
de⁹ misso de altari ignito vbi sui carbo
ne purgauit p illā mirificā cōtēplacōem
dei post ītuitū sublimiū seraphyn ⁊ reue
lacione celestiū misteriorū dicat. Ve m
ichi q̄a vir pollutis labiis ego sū: et ī medio ppli
polluta labia hn̄tis ego habito. Qui
sciuit arbitror labiorū suorū īmūdiciā
nec tūc qd̄e fortasse sensisset n̄ verā et
ītegrā pfcōis puritate cōtēplacōis dei
meruisset agnoscē: cui⁹ ītuitu pollutio
nē suā sibi ancognitā repēte cognouit.
Cū ei ait. Ve m q̄a vir pollutis labiis
ego sū: de suorū hoc labiorū nō de ppli pol
lutione cōfessiū id q̄ sequit̄ manifestat. et
ī medio ppli polluta labiis habentis
ego habito. Sed etiā cū oracōis pcōrū q̄
vniuersaliū īmūdiciā cōfitetur: nō īiquorū
tm̄ sed etiā iustorū plebe generali supplica
cione cōplectitur dicēs. Ecce tu iratus es
et nō peccauim⁹ ī ipis fuim⁹ sp et saluabi

mur facti sumus ut immundus omnes nos tamquam
pannus menstruatae universae iustitiae nostrae.
Rogo quid evidentius hac potest esse sententia qua
non unam tantum sed universas iustitias nostras pro-
pheta complexus et intuitus cuncta quae vel immunda
vel horrenda iudicavit: quia nichil in homine con-
versatione sordidius neque inpurius potuit re-
perire, panno eas comparare maluit menstru-
atae. Frustra ergo manifestissimae veritati spi-
nosae obiectionis acumine opponitis. Sicut paulo
ante dixistis: si nemo sine peccato nullus est sanctus:
et si nemo est sanctus nullus igitur salvabitur. Hoc enim
prophetae testimonio potest nodus huius quaestionis absol-
vi. Ecce inquit tu iratus es et nos peccavimus
id est cum elatione cordis nostri vel neglegentia aver-
satus tuo nos auxilio denudasti: confesti-
m nos vorago absorbuit peccatorum. Velut si quis
~~aliquis~~ splendidissimo solis dicat elemento: Ecce
tu occubuisti et nos ilico contexit tenebro-
sa obscuritas. Et tamen cum hic sanctus peccasse se
dicat et non solum peccasse sed etiam in ipsis semper per-
mansisse peccatis non desperat de salute penitus
sed subicit: in ipsis fuimus semper et salvabimur. Huic
igitur sententiae: ecce tu iratus es et nos peccavimus:
illud apostoli comparabo: Infelix ego homo: quis
me liberabit de corpore mortis huius? Rursum id
quod propheta subiungit in ipsis fuimus semper et salva-
bimur: consequentibus apostoli congruit verbis: gratia
dei per iesum christum dominum nostrum. Similiter etiam illud
eiusdem prophetae: Ve mihi quia vir pollutis labiis
ego sum et in medio populi polluta labia habentis
ego habito: videtur supradictos sapere sermones:
Infelix ego homo: quis me liberabit de corpore
mortis huius? Itemque consequenter in propheta: et ecce vo-
lavit ad me unus de seraphim et in manu
eius carbunculus sive calculus quem forcipe tu-
lerat de altari et tetigit os meum et dixit: ecce
hoc tetigit labia tua et auferetur iniquitas tua
et peccatum tuum mundabitur: tale est ut pauli de-
videatur prolatum quod ait: Gratia dei per iesum christum
dominum nostrum. Videtis ergo quemadmodum omnes sancti non
tam ex persona pauli quam ex sua et peccatores se
veraciter profitentur et nequaquam de sua salute des-
perent: sed iustificationis plenitudinem quam pro

conditione fragilitatis humanae consequi se
non posse diffidunt de gratia domini et misericordia prae-
sumunt. Neminem vero in hac vita quamvis · xviii ·
sanctum immunem esse a debitis peccatorum etiam ma-
gisterium nos docet salvatoris: qui discipulis
suis perfectae orationis formulam tradens inter reli-
qua illa sublimia sanctissimaque mandata
quae quoniam non sanctis perfectisque sunt tradita malis
vel infidelibus convenire non possunt: hoc iussit in-
serere. Et dimitte nobis debita nostra: sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris. Si ergo
vera haec et a sanctis profertur oratio sicut indubitanter
nos credere oportet: quis tam contumax et prae-
sumptor tamque superbiae diabolicae tumoris elatus
poterit inveniri: qui sine peccato se esse pronuntians
non solum maiorem se apostolis credat verum etiam
ipsum quoque ignorantiae aut vanitatis arguat sal-
vatorem: ut scilicet aut nesciret esse posse aliquos
immunes a debitis: aut frustra docuerit eos quos
sciret orationis istius remedio non egere? Sed quia
regis sui praecepta servantes omnes sancti coti-
die dicunt: dimitte nobis debita nostra: si vere
dicunt vere nemo est immunis a culpa. Si autem
fallunt: aeque verum est eos mendacium non carere
peccato. Unde et ille sapientissimus ecclesiastes uni-
versos actus et humana studia mente percur-
rens: sine ulla exceptione pronuntiat. Quia
non est iustus [illegible] homo in terra qui faciat bonum
et non peccet [illegible] id est nemo in hac terra tam sanctus
tam diligens [illegible] tam intentus vel potuit umquam
vel poterit [illegible] inveniri: qui vero illi ac singu-
lari [illegible] bono ita iugiter valeat inhaerere
ut non cotidie ab eo distractus se sentiat
delinquere. Qui tamen cum pronuntiet hominem immunem a
noxa esse non posse: iustus esse nichilominus
non negatur. Quisquis itaque anamarteton · xix ·
id est inpeccantiam naturae ascribit humanae non
inanibus verbis sed conscientiae suae nobiscum testio-
nio ac probatione confligat: quia tunc demum se
absque peccato esse pronuntiet cum hoc summo bono
senserit non avulsum. Immo vero quisquis conside-
rans conscientiam suam ut non dicam amplius unam
saltem synaxim sine ulla verbi vel facti vel cogita-
tionis interpellatione se deprehenderit celebrasse

absque peccato se esse pronuntiet. Proinde quia ab his
omnibus otiosis ac superfluis rebus volucrem
humane mentis excursum fateamur arcere non
posse: per hoc utique consequenter sine peccato nos
non esse veraciter confitemur. Nam ~~quamvis~~ quantamvis
circumspectione unusquisque cor suum servare conten-
dat: numquam illud secundum desiderium spiritus sui re-
pugnante carnis conditione custodiet. Quan-
to enim magis profecerit mens humana et ad sub-
tiliorem contemplationis pervenerit puritatem: tanto
se immundiorem quasi per speculum sue puritatis in-
spiciet: quia necesse est ut dum animus ad sublimio-
rem se extendit intuitum et maiora quam agit pro-
spiciens concupiscit: illa in quibus est ut inferiora
semper ac viliora despiciat. Plurima siquidem
denotat sincerior obtutus pariterque sibi ma-
iorem reprehensionis dolorem irreprehensibilis
vita: et multiplicat gemitus atque suspiria
emendatio morum et emulatio attenta virtu-
tum. Nemo illo in quo profecerit gradu potest esse con-
tentus: et quantum quis fuerit mente purga-
tior tanto se sordidiorem videns magis humili-
tatis quam elationis invenit causas. Quantoque
promptius ad sublimiora contendit: tanto am-
plius providet sibi superesse quo tendat. De-
nique ille apostolorum eximius quem diligebat Ihesus
recumbens super pectus eius: hanc quasi ex domini
protulit corde sententiam. Si dixeri[illegible] quia peccatum
non habemus: ipsi nos seduci[illegible] et veritas in
nobis non est. Itaque dicentes [illegible] nos non habere
peccatum veritatem id est Christum non [illegible] habentes
in nobis: quid aliud proficimus nisi ut [illegible] nos
hac ipsa professione ex peccatoribus sceleratos
xx atque impios approbemus. Postremo si cordi
est verius explorare utrum possibile sit huma-
ne substantie anamarteton possidere: a quibus ma-
nifestius discere poterimus quam ab his qui car-
nem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis et
quibus vere crucifixus est mundus? Qui tamen de
cordibus suis non solum radicitus vitia univer-
sa convulserint: verum etiam cogitationes ac memo-
riam peccatorum conentur excludere: nichilominus tamen
cotidie fideliter profitentur ne una quidem hora
xxi macula se carere peccati. Nec tamen ex eo debemus

nos a communione dominica suspendere: quia nos
agnoscimus peccatores: sed ad eam magis
ac magis est in ipsa avide medicinam et puri-
ficationem spiritus aviditate festinandum: verum tamen
ea humilitate mentis ac fide ut indignos
nos perceptione tante gratie iudicantes remedia
potius nostris vulneribus expetamus. Alioquin
nec annua saltem quidem digne est presumenda communio:
ut quidam faciunt qui in monasteriis consistentes
ita sacramentorum celestium dignitatem vel sanctifica-
tionem ac meritum metiuntur ut estiment ea non
nisi sanctos atque immaculatos debere presumere: et
non potius ut sanctos mundosque nos sua par-
ticipatione perficiant. Qui profecto maiorem arro-
gantie presumptionem quam declinare sibi viden-
tur incurrunt: quia vel tunc cum ea percipiunt dignos
se eius perceptione diiudicant. Multo autem
iustius est ut cum hac cordis humilitate qua cre-
dimus vel fatemur illa sacrosancta misteria numquam pro
nostro merito nos posse contingere: singulis
ea dominicis diebus ob remedium nostrarum egritu-
dinum sumere presumamus: quam ut vana persuasione
cordis elati vel post annum dignos eorum perceptione
nos esse credamus. Quapropter ut hec intelligere
et fructuose tenere possimus: instanter dominum ut
nos ad percipienda hec adiuvet attentius
imploremus. Que nequaquam ita ut cetere artes
humane precedente quadam voce verborum: sed actu po-
tius et experientia precurrente discuntur: queque rur-
sum nisi tam collationibus spiritualium virorum frequenter
examinata fuerint vel polita quam documentis
vel cotidiane experientia sollicite ventilata
aut obsolescunt incuria aut otiosa oblivione
depereunt. Explicit collatio tertia Theone

Incipit collatio abbatis Abrahe de mor-
tificatione vicesima quarta. Ihesus m

Quarta atque vicesima
ista collatio abbatis
Abrahe Christo favente pro-
ducitur: omnium seniorum
traditiones concludens. Que
vestris orationibus consummata illorum viginti qua-
tuor seniorum qui in sancta apocalipsi coronas suas
agno offerre dicuntur numero mistice congruente

cunctarum promissionum nostrarum debitas nos ac-
cedimus reddituros. Si qua proinde gloria hii
viginti quatuor seniores nostri obstitutionis
sue meritum fuerint coronati: illi qui pro salu-
te mundi immolatus est agno subiecti sunt ca-
pitibus ornaturi. Ipse enim in illis tam eximium
sensum et nobis qualecumque sermonem quo tanta
profunditas proferretur propter honorem nominis sui
donare dignatus est. Et merito est ut auctorem
bonorum omnium muneris sui merita referant:
cui hoc ipsum debitum amplius quo magis
soluit. Igitur ad hunc abraham impugnationem
cogitationum nostrarum anxia confessione detu-
limus: qua ad repetendam provinciam nostram atque
ad revisendos parentes cotidianis cum esti-
bus urgebamur. Hinc etenim nobis maxima
desideriorum nascebatur occasio quod tanta religi-
one ac pietate parentes nostros preditos re-
cordabamur: ut eis nequaquam nostrum propositum p-
poneremus hoc iugiter mente volventes quod pro-
fectum magis ex illorum essemus assiduitate cap-
turi nullaque nos corporalium rerum sollicitudine
nullisque provisione diurni victus distentionibus occu-
pandos: illis affatim omnem cum gaudio
prebitoribus nostre necessitatis explentibus. Insuper
etiam spe inanium gaudiorum animum pascebamus:
credentes fructum nos maximum percepturos
de conversione multorum: qui velut nostro essent ad
viam salutis exemplo ac monitis dirigendi.
Tum preterea ipsorum locorum situs in quibus erat ma-
ioribus nostris habita possessio ipsarumque amenitas
iocunditas regionum ante oculos pingebatur:
quam grate et quam congrue spatiis solitudinis tenderentur:
ita ut non solum delectare monachum possent
secreta silvarum: sed etiam magna victus p-
bere compendia. Que omnia predicto seni cum secundum
fidem conscientie nostre simpliciter panderemus: nec iam
impugnationi vi tollerare nos posse nisi
nobis per illius medicinam dei gratia subvenisset
profusis lacrimis testaremur: tacitus ille diuque
cunctatus atque ingemiscens ita
n. respondit. Nec dubium vos desidens renuntiasse mun-
danis: nec mortificasse concupiscentias pristinas
cogitationum vestrarum prodit infirmitas. Nam

sicut desidia cordis vestri desideriorum vestrorum pe-
regrinatio protestatur: hanc peregrinationem ac pa-
rentum absentiam quam mente potius sus-
cipere debuistis carne tantummodo sustinetis.
Sepulta hec enim omnia ac de cordibus vestris peni-
tus evulsa iam fuisset: si vos ipsius abrenun-
tiationis vel principalem solitudinis causam in qua con-
sistimus cepissetis: ideoque illa vos egritudine
ocii sentio laborare que in proverbiis ita nota-
tur: In desideriis est omnis ociosus. Et iterum: De- aia
sideria occidunt pigrum. Nam et nobis potue-
rant hec que commendastis carnalium commo-
dorum non deesse compendia si credidissemus
ea nostro convenire proposito: ac tale ex illis ame-
nitatum voluptatibus fructum nos iudicassemus
posse conferri qualis iste est qui de hoc locorum squa-
lore et corporis contritione conquiritur. Nec sumus
ita parentum solatio destituti ut desint qui
de suis sumptibus sustentare nos gaudeant: nisi
nobis illa sententia salvatoris occurrens quecumque ad
fotum huius carnis pertinet excluderet que dicitur:
Qui non reliquerit sive oderit patrem et matrem
et filios et fratres: non potest meus esse discipulus. Quod
si parentum quoque essemus presidio destituti certe
vel potentum mundi huius obsequia deesse non pos-
sent: qui promptissima largitate necessitatibus
nostris cum omni gratiarum actione subministrare gaudent:
quorum munificentia sustentati parandi vic-
tus sollicitudine careremus: nisi nos vehementer
illa prophetica maledictio ~~...~~ deterreret. Nam
maledictus inquit homo qui spem suam ponit in
homine. et nolite confidere in principibus. Potui-
mus etiam cellulas saltem nostras super nili fluminis al-
veum collocantes aquam habere pro foribus: ne eam
e quatuor milibus passuum nostris cogeremus defer-
re cervicibus: nisi nos tolerantia laboris istius
indefessos beatus apostolus redderet. hoc viriliter
animaret eloquio. Unusquisque propriam merce-
dem accipiet secundum suum laborem. Nec igno- iiii
ramus esse nonnulla in regionibus nostris ame-
na secreta in quibus pomorum copia et ortorum
gratia vel ubertas necessitatem victus nostri mini-
mo labore corporis expediret: nisi ad impin-
gendam nobis illam exprobrationem que ad illum

in euangelio directa est diuinitate dicemur: quia recepisti consolationem tuam in uita tua. Despectis illis omnibus et cum uniuersa mundi huius uoluptate contemptis: his tantum squaloribus delectamur uniuersisque deliciis horrendam solitudinis istius praeferimus uastitatem: neque huic arenarum amaritudini quantasuis uberis glebe diuitias comparamus: non temporalia huius corporis lucra sed eterna spiritus emolumenta sectantes. Parum est enim monachum semel renuntiasse id est in primordio conuersionis sue contempsisse presentia: nisi eis cotidie renuntiare perstiterit usque ad finem. Namque huius uite illud nobis dicendum est cum propheta. Et diem hominis non concupiui tu scis. Unde et dominus in euangelio. Si quis michi uult post me uenire abneget semetipsum: et tollat crucem suam et sequatur

·iii· me. Et idcirco ei qui de interioris hominis puritate peruigilem sollicitudinem gerit expetenda sunt loca que mentem eius nulla ad culture distentionem ubertatis sue fecunditate sollicitent: nec de tellule fixa atque immobili statione perturbent atque ad aliquod subdiuale opus prodire compellant: et ita uelut in apertum effusis cogitationibus omnem mentis directionem ac subtilissimum illum destinationis intuitum per diuersa dispergant. Que a nemine prorsus quamuis sollicito ac uigilante caueri poterunt uel uideri nisi qui corpus atque animum suum iugiter intra parietum septa concluserit: ut ita quis uelut piscator egregius uictum sibi apostolica arte prospiciens in tranquillissimo cordis sui profundo agmina cogitationum natantia intentus atque immobilis captet et tamquam de prominenti scopulo curiose profunda prospectans quos ad se hamo attrahere debeat salutari quosue tamquam malos ac noxios pisces negligat ac refutet sagaci discretione diiudicet.

·iiii· In hac ergo unusquisque custodia iugiter perseuerans efficaciter illud implebit quod per abbacuc prophetam euidenter exprimitur. Super custodiam meam stabo et ascendam super petram et speculabor ut uideam quid loquatur in me: et quid respondeam ad arguentem me. Quod quanti laboris et difficultatis sit: experimentis illorum qui in illa calamu siue porphirionis heremo commorantur manifestissime comprobatur. Nam cum longiore solitudinis interuallo ab uniuersis urbibus et habitaculis hominum quam heremus sit Scitii diuidantur septem siquidem uel octo mansionibus uastissime solitudinis deserta penetrantes uix ad cellularum suarum secreta perueniunt: tamen quia illic agriculture dediti clausuris minime cohibentur: cum ad hec squalida in quibus degimus loca uel ad illa Scithiotica uenerint tantis cogitationum estibus tanta cum anxietate uexantur: ut quasi et qui solitudinis exercitia ne leuiter quidem aliquando contigerint commorationem celle et quietis silentia tolerare non possint: atque ex eis statim excussi tamquam expertes et nouicii perturbentur. Non enim secare interioris hominis motus et cogitationum suarum tempestatibus obuiare iugi sollicitudine ac perseuerati intentione didicerunt: qui sub diurnalibus cotidie operibus desudantes tota die sub aerea inanitate non solum corpore uerum etiam mente prouolitant: et cogitationes suas cum mobilitate corporea passim in aperta diffundunt. Et idcirco multiuolam sui sentiunt uanitatem: nec eius lubricos possunt cohercere discursus nec contritionem spiritus non ferentes intolerabilem sibi ipsam silentii sui esse iugitate estimant: et laboriosis ruris operibus indefessi uincuntur otio et quietis sue diuturnitate lassantur. ·v·

Nec mirum si in cella quis residens quasi intra artissimum claustrum cogitationibus congregatis anxietatum multitudine suffocetur: que de carceribus habitaculi cum homine prorumpentes cotidie uelut equi effrenes in diuersa prouolant. Sed cum ad presens suis uelut stabulis euagetur capit statim aliquod uel breue quamuis triste solatium: cum uero corpore ad cellam remeante rursus quasi ad sedem suam tota cogitationum caterua concurrit: ipsius eos excitat stimulos ipsa iacterate licentie consuetudo. Hii ergo qui necdum possunt uel uoluntatum suarum instigationibus resistere cum accidia pectus insolitum uehementius impugnante

intra cellā fuerīt anxiati: si ꝑgrediendi se
pius libertatē sibi remissa districtionis
lege concesserit: atriore adūsū se pestem
hoc ut putāt remedio suscitabūt: sic
gelidissime aque haustu vim intinē se
briū q̄dā restringe posse credūt: cū v
tiqȝ accendi ex hoc igne illū constet po
tius q̄ȝ sedari. Sicq̄ꝫ illā momētaneā
releuatōez multo grauior cōseq̄tur afflictio.
vi. Quāobrē ita mentis nr̄e ōis intentio ī vnū
sp̄ ē defigenda cūctaqȝ cogitatiōm eius
ortus atqȝ circuitus ī idipm .i. ad memoriā
dei strēnue reuocandi: velut si q̄s absidis
cameram volēs ī sublime cōcludere subtilissimi
illi⁹ centri lineā iugiter circūducit. ac se
cundū certissimā normā ōem rotūditatis
paulitate ꝯstructure colligat disciplinā.
Qui uero eā absqȝ illi⁹ medietat examine
cōsummare cupiens summa artis ac ingenii pre
sumptiōe temptauerit: ipossibile ē ut equali
tate circuitus illi⁹ sine errore custodiat: ac
q̄ntū vere rotūditatis pulchritudini erra
do subtraxerit solo deprehendat aspectu: nisi
ad illū iudicē veritatis semp recurrens
atqȝ eius arbitrio interiore opis sui ambi
tū exteriōreqȝ castigans: ita excelse magni
tudinis moles vni⁹ pūcti lege cōcludat.
Ita etiā mens nr̄a nisi solā dm̄i caritatē
velut centrū īmobile fixū p vniūsa ope
rū molitionūqȝ nrā momenta circūagens
ꝓbabili ut ita dixerim circino caritat' omn
cogitationū l' aptauerit l' repulerit q̄litat
te: nequaq̄ȝ structurā illi⁹ artificii spūalis
cui⁹ paulus ē architectus ꝓbali arte mo
liet: nec pulchritudine dom⁹ illi⁹ possidē
bit quā b̄ts dauid in corde suo dn̄o cupi
ens exhibē dn̄e inq̄t dilexi decorē domus
tue et locū habitationis glorie tue: s; indecorā
in corde suo atqȝ indignā spū scō domū
cōtinuoqȝ lapsurā iprudent' attollet:
nō glorificandus habitatoris hospicio:
s; ruina constructoris sue lugubriter op
vii. primendus. Germanus. Satis utili ac
necessario precipit instituto hoc opm̄ exe

rcitiis: q̄d intra cellā exerceri pt̄. Etem nō so
lū exemplo b̄titudinis vr̄e applicatur virtutū
imitatōe fundato: vm̄etiā experientie nr̄e
testimoniis cōmoditas h⁹ rei nob sepe cō
perta ē. Sed parentū vicinia quā nec
vos minimū respuistis: cur tātope a no
bis debeat vitari nō satis claret. Cum
eni vos i oi pfeccōis via irreprehensibilr̄
īcedentes. nō solū ꝓpriis reside regionibz:
s; nec longe a viculis suis quosdā recessis
se cernam⁹: cur id q̄d vob noxiū nō est
viii. nob putet adūsū? Abraham. Nō
nūq̄ȝ mala ex bonis rebz videm⁹ sumi
exempla. Nā si eade q̄s agere nō eode af
fectu atqȝ ꝓposito ac dissimili virtute p
sumpserit: pfecto exinde laqueū deceptōis
ac mortis incurrit vnde alius vite eterne
fructus acquiritur. Vt ille q̄ȝ manufortis
puer bellicosissimo giganti illi i certamie
cōparat⁹ haut dubie ptulisset: si viribus (atqȝ fortissimis)
saulis armis fuisset indut⁹: q̄bz etas ro
bustior innumerabiles cateruas hostiū pro
strauisset. Nec indubitatā pniciē po
tuerūt inferre pueritie n̄ prudenti discre
tione adolescentie sue armorū genera cōgsa elegis
set: et adūsus hostē terribilem nō lorica nō
clipeo q̄bz ceteros instructos uidebat sed
illis quib⁹ ipse dimicare poterat telis fuiss;
armatus. Quāobrē mensurā virium suarū cō
uenit vnūquēqȝ nr̄m diligenti⁹ an pensare:
atqȝ ad eius modulū arripere quā libuē
rit disciplinā: q̄a q̄uis oēs utiles sint
tn̄ apta cūctis cūcta ee nō pnt. Nō eni
q̄a bona ē chore anachoresis: uniūs; ea
cōgrua ꝓbam⁹. A multis naqȝ ei nō solū
infructuosā: sed etiā pniciosa sentitur.
Nec q̄a institutōem cenobiorū l' curam
fratrum sc̄am atqȝ laudabile merito pfitemur:
idcirco ab vniūsis eā exequendā esse cen
semus. Ita etiā xenodochii vberrim⁹ fructus
ē: s; ab omibz exerceri sine paciē detrimento
nō pt̄. Proinde primū regiōis vr̄e atqȝ
hui⁹ inter se pensanda sūt instituta: deī
vires hoīm cuiq̄ l' virtutū l' vitiorū assidui

tate collecte diuersa iuuitate lance trutinande.
Fieri enim potest ut quod alterius gentis hominum
arduum atque impossibile est hoc aliis insita
consuetudo quodammodo vertitur in naturam
sicut in nationes quedam plagarum ingenti
diuersitate disiuncte magnam vim frigoris
vel ardore solis absque corporis perferunt de
trimento: quam utique alii illam celi inclementiam
non experti quantumuis robustis fuerint sustentare
tare non possunt. Ita etiam vos qui summo animi et
corporis nisu in hac regione dumtaxat contra
naturam patrie vestre in multis impugnare cona
mini: diligenter expedite utrum in illis te
bidis ut fama est regionibus et velut frigore
re nimie infidelitatis obstrictis hanc ut
ita dixerim nuditatem sustentare possitis.
Vestris enim istam propositi fortitudinem naturalem
quodammodo indidit sancte conuersationis antiqui
tas: quapropter si constantie atque virtuti pares vos
terminus videtis parentum fratrumque vestrorum sollici
¶ ix. tudine fugere non debetis. Verum ut ad certum distric
tionis examine vestrarum virium quantitatem meti
ri congrua estimatione possitis: cuiusdam
senis vobis id est abbatis appollo factum breuiter
indicabo: ut si vos intimum vestri cordis examine
huius proposito atque virtuti haut inferiores
esse censueritis absque iactura propositi vestri atque pro
fessionis periculo patrie inhabitationem ac paren
tum vicinitatem presumatis: certi quod districtionem
humilitatis huius quam vobis in hac prouincia non
solum voluntas sed etiam necessitas peregrinationis
extorquet propinquitatis affectus vel locorum oblec
tacio non possit euertere. Ad hunc igitur quendam dixi
mus senem cum germanus suus intempesta nocte
venisset implorans ut de monasterio suo pau
lisper egressus ad euellendum bouem quem ce
no palustri nimis inherere flebiliter querere
tur ei esset auxilium: quia solus eum nequaquam posset
eruere: abbas appollo perimaciter obsecrantem
ait cur minorem fratrem nostrum quem preteriens pro
piorem quam me habueras non rogasti? Cumque
ille eum morte olim sepulti fratris oblitum et
ex nimia continentie ac solitudinis iugitate
velut inpotem mentis existimans crederet:

quemadmodum poterat de sepulchro eum qui quidem
obiit ante annos in motaie. abbas appollo
ignoras ergo ait me quoque ante annos uigin
ti huic mundo fuisse defunctum nullaque iam
posse de huius celle sepulchro que ad presentis
vite pertinet statum tibi conferre solacia:
que intentum christus ab intentione mortifica
tionis arrepte vel modicum ad extrahendum
bouem tuum non patiatur relaxari: ut ne bre
uissimi quidem momenti inducias pro prius
conuluerit sepultura: que utique multo cele
rius honestius religiosius fuerant exhiben
da. Examinate itaque nunc archana pecto
ris vestri prudenterque discite: an talem etiam
vos iuxta parentes vestros districtionem
iugiter retentare possitis. Cumque vos in hac
animi mortificatione consimiles eidem senseritis: tunc
demum scitote parentum fratrumque vicinitatem vobis
quoque similiter noxiam non futuram: ut scilicet eis quamuis
in proximo constitutis velut mortuos vos
esse credatis: ita ut nec illos vestris fouere
solaciis nec vos illorum sinatis obsequiis
relaxari. ¶ Germanus. Super hoc plane ¶ x.
ambiguitatis nullum locum ulterius reliquisti.
Certi enim sumus tantum presentis huius habitus
utilitatem quod cotidiana hec nudipedalia
in illorum vicinia nullatenus exercere nos posse:
sed nec labore quidem illic sicut nunc ea que ad victum ne
cessaria prouisuros sicut hic etiam aquam certi
tibus nostris ex tribus milibus exhibere compellimur.
Nec mirum enim nec illorum verecundia hec nos coram
illis agere omnino pacietur. Sane quod proposito nostro
obesset si illis ministrantibus vniuersa nos solli
citudine parandi victus penitus absolu
ti lectioni tantum et orationi operam dederimus: ut isto
quo nunc distrahimur labore sublato spiritua
libus tantum studiis intentius excubemus.
¶ Abraham. Non meam contra hoc vobis sed beati ¶ xi.
anthonii sententiam proferam: qua ita ille cuius
dam fratris hoc quod dicitis torpore torpentis
segniciem confutauit ut etiam nodum vestre pro
positionis absciderit. Nam cum ad predictum virum
quidam ut dixi veniens anachoreticam disciplinam
minime dicerit admirandam maioris pronun

tians esse v̄tutis si ea q̄ pfc̄ois sūt int̄
hoīes aspiciā cū in h'emo positus exerce-
ret. bt̄s anthoni⁹ ubi nā ipē cōsistet
pcūctat. Cūq; ille se iuxta parentes
suos h'itare dixisset. 7 eorū pbitione ab
oī cura ~~diurni~~ 7 sollicitudine diurni
opis absolutū: lc̄oi tm̄ et orōi absq;
distentiōe spūs indesinēter glorietur
insiste: rursū bt̄s anthoni⁹. Dic m̄ch
fili utrūq; i eorū dāpnis t' adūsis cas-
bus cōtristeris: pariq; etiā modo sup eorū
pspitate congaudeas? Ille utriusq;
uei se participē esse cōfessus ē. Cui senex.
Noueris te m̄ch etiā i futuo sc̄lo eorū sor-
te censendū: cū qb; in hac uita i lucri
detrimeti ve consorcio t' gaudio t' merōe
cōmoueris. Nec hac ɔtentus sniā bt̄us
anthoni⁹ maiorē insup campū dis-
putacōis ingressus ē. Hec inq̄s conuer-
sacio atq; hic tepidissim⁹ status nō
hoc solo quo dixi te feriūt detrimento:
licet id turpe nō sentias dicēs q̄dāmō
sc̄dm illā pūbiorū parabolā. ferierūt
me 7 nō dolui: et deluserūt me ego aūt
nesciui. Vel illud q̄d dicit' in pp̄hia comederūt
alieni robur ei⁹ et ipē nesciuit? q̄d s3
diebz singlis mentē tuā p casuū va-
rietate nutātē indesinēt' ad t'rena de-
mergūt: verū etiā q fruct̄ manuū tu-
arū et iusta laboīs ppi mcede defrau-
det nō pmittentes te horū pbitione fu-
lcitū sc̄dm bt̄i apl'i regulā cotidia-
nū tibi uictū tuis maibz pparare.
Quā ille ultima exhortatiōe etiā pn̄ti-
pibz pcepta pmultiplicās se etiā sūb e-
uāgelice pfc̄ōis studiis occupatū:
nō solū sibi verū etiā hiis q̄ erāt secū
ministeriū suū necessitiis obsequiis pbediti:
pbuisse se memorat dicēs. Ipi scitis q̄m
ea q̄ m opus erāt 7 hiis q̄ mecū st̄ mi-
strauerūt man⁹ iste. Qd̄ tn̄ ut se fecis-
se p forma nr̄e utilitat' ondet. alibi
dicit. Nō ociosi fuim⁹ int' vos neq; g̃-
tis panē ab aliquo manducaui⁹.
sed in labore 7 fatigatiōe nocte 7 die op-
rantes ne quē vr̄m grauarem⁹: nō quia
nō habuim⁹ ptātē. s3 ut nosmetipos
formā darem⁹ vob ad imitandū nos.
Et ideo tu etiā nob parētū subsidia nō xii
deessent: tn̄ hac cūctis opibz ptulim⁹
nuditatē 7 corpōis alimēta nr̄is ma-
nib⁹ sudoibz pparare: cū secura pn̄tū
pbitione fulciri. Laboriosissīe huic
penurie illā quā pbitas otiosā scrip-
turarū meditacōez atq; istructuosam
lc̄ōis instanciā postponētes: quā pro-
culdubio secteiem⁹ si hoc ēē utilius ex-
emplis suis aplica tradidisset auctas.
t' instituta seniorū salubrit' pmisisset.
Noueris aūt te etiā ex hoc nō leui⁹ cū illo
quo sup dixim⁹ affici detrimento: quia cū
sis sani corpōis ac robusti stipe susten-
tatus aliena. q̄ iuste solis debilibz est at-
tributa. Nā utiq; oīm hoīm genus
absq; illo tn̄ genere monachorū: q̄d sc̄dz
pceptū apli cotidianis maibz suarū la-
boribz viuit agapem aliene opacōis
expectat. Unde nō solū eos q̄ semetipos
t' parentū facultatibz t' famulorū labo-
ribus vel fundorū suorū fructibz glant':
s3 ipos etiā reges mūdi h⁹ agape certū
ē sustentari. Hoc demq; maiorū defīnitō
ht̄. Quicq̄d ad necitate cotidiani vict⁹
ɔsumitur cū ope manuū nr̄arū effim atq;
paratū nō fuit ad agapē referre de-
bere sanxerūt: sc̄dm aplm̄ q̄ ociosis i-
terdicēs ope largitat' aliene: q̄ nō m̄ch
laborat neq; manducet. Hiis bt̄s an-
thoni⁹ adūsus quēdā usus verbis etiā
nos magisterii sui iformauit exemplo:
ut parentū pniciosissima blandimen-
ta et oim̄ q̄ uictui ~~ff~~ necessaria seīnat
agape insup etiā h'itacōis gr̄am decli-
tem⁹? squalentesq; natiuali amaritudīe
harenas pustas salsa iūdatiōe regio-
nes nulliq; ob id mortaliū hoīm iuri dicioniq;
subiectas cūctis mūdi h⁹ opibz pponam⁹
ut nō solū frequētias hoīm obtentu iuue-

solitudinis dalmeus sed etiam ut nequaquam
nos ad qualiscumque culture distentionem
uberis soli natura sollicitet: per quam mens
ab illa principali cordis observatione
distracta spiritualibus studiis reddetur
xiij effeta. Nam quod alios quoque salvare vos pos-
se confiditis et spe maioris lucri ad revi-
sendam patriam festinatis: audite etiam
super hoc quandam abbatis macharii fabu-
lam iocundissime atque aptissime figuratam.
quam ille circa similibus desideriis estuanti
medicinam oportunissime narrationis inges-
sit. Erat inquit in civitate quidam peritissimus
tonsor qui denariis ternis unumquemque deto-
dens. tenuemque vilemque mercedem sui operis ac-
quirendo ex hac eadem quantitate necessaria
suo victui cotidie comparabat: centumque de-
narios. expleta omni corporis cura mar-
subio suo singulis diebus inferebat. Sed
cum indesinenter hunc conderet questum: audi-
vit in quadam longe posita civitate sin-
gulorum solidorum singulos homines tonsori
prebere mercedem. Quo ille comperto quousque inquit
ego hac mendicitate contentus ut
trium denariorum stipem cum labore conquiram:
cum possim illo pergens ingenti solidorum questu
divitias congregare? Itaque sumens artis
sue protinus instrumenta. expensis in sumptu
omnibus que hic multo tempore collecta serva-
verat ad urbem illam questuosissimam cum sum-
mo labore pervenit. Ubi cum ea qua in-
gressus est die secundum id quod compererat ab
unoquoque mercedem sui operis recepisset
ad vesperam videns se grandem solidorum nu-
merum congessisse ad macellum letus intendit.
escas refectioni sue necessarias coem-
pturus. Quas cum cepisset magno so-
lidorum pretio comparare: expensis in perexiguo
victu omnibus quos acquisierat solidis.
ne unius quidem denarii intulit lucrum. Cum-
que ita singulis diebus acquisitionem suam vidis-
set insumi ut non solum nil reduceret sed
vix ipsam cotidiane sibi necessitate pos-
set explere: apud semetipsum recogitans

recurram inquit in civitatem meam illucque repe-
tam tenuissimum questum. quo mihi impleta omni
corporis cura quod sustentationem senectutis
accresceret cotidiana exuberantia conferebat.
Quod quamvis parvum videretur ac tenue: non
mediocrem tamen summam cupiditati pariebat aug-
mento. Questuosior quippe mihi fuit ille nu-
merus quam iste solidorum per imaginarius questus:
ex quo non solum nichil exuberat quod recon-
dam. sed etiam vix ipsa cotidiana victus ne-
cessitas sustinetur. Et idcirco rectius no-
bis est hunc solitudinis huius tenuissimum summam
indisrupta iugitate sectari: quem nulle
seculares cure. nulle mundane distentiones.
nulla cenodoxie ac vanitatis arrodat e-
latio. nulle sollicitudines diuturne ne-
cessitatis imminuant. Melius est enim modi-
cum iusto super divitias peccatorum multas:
quam affectare lucra illa maiora. que et-
si parata fuerint questuosissima conversione
multorum. necessitate tamen mundane conversationis
et cotidianis distentationum diminu-
tionibus absumentur. Melior namque est secundum
sententiam salomonis pugillus unus cum requie:
quam duo pugilli cum labore et presumptione
spiritus. Quibus illusionibus atque dispendiis
omnes admodum infirmos necesse est impli-
cari. Qui cum etiam de sua salute sint du-
bii ipsique adhuc magisterio atque institu-
tione egeant aliena: ad convertendos alios
ac regendos diabolicis illusionibus instiga-
tur. Quique etiam si potuerint lucri aliquid
ex quorundam conversione conquirere: impatientia sua
atque inconditis moribus quicquid acquisierint per-
dunt. Illud namque eis quod aggeus propheta de-
scribit eveniet. Et qui mercedes congregat:
mittit eas in sacculum pertusum. Vere enim lucra
sua in pertusum sacculum mittit: quicumque per
aliorum conversionem videtur acquirere intemperantia
sui cordis et cotidiana animi distentione disper-
dit. Itaque fiet ut dum uberiora lucra per aliorum
conversionem credunt parare se posse: etiam sua cor-
rectione priventur. Invenit enim qui se divites fe-
cerunt nichil habentes. et sunt qui se humiliant

in mlitis diuitiis: et melior est uir in igno
bilitate seruiens sibi. quam qui dignitatem
XIIII. acquirit sibi. et indiget pane. Germa
nus. Satis congrue nobis his comparati
onibus disputatio tua cogitationum nostra
rum manifestauit errores. Quorum causas
et curationes similiter optamus agnoscere: et unde
accidit nobis ista deceptio pariter cupi
mus edoceri. Nullum etenim dubium est ne
minem admodum posse remedia malis
ualitudinibus adhibere: nisi eas qui prius mor
borum origines ante deprehenderit. Abra
XV. ham. Omnium uitiorum unus fons atque prin
cipium est. sed pro qualitate uero partis illius
et ut ita dixerim membri quod in anima fuerit
uitiatum: diuersa uocabula passionum cor
ruptionumque sortitur. Quod nonnumquam etiam
morborum corporalium probatur exemplo: quorum
cum una sit causa. in diuersa tamen egritudinum
genera pro qualitate membrorum que fuerit
occupata distinguitur. Etenim cum arcem
corporis i. caput uis noxii humoris ob
sederit: cefalargie parat passionem.
Cum uero aures oculosue inuaserit: in o
talecticum siue obtalmicum uertitur mor
bum. Cum se in articulos quosque et ad ma
nuum summa transfuderit: podogra mutata
to nomine articularis atque chiragrica di
citur ualitudo. Cum autem ad pedum yma
defluxerit: podogra mutato nomine
nuncupatur. Totque uocabulis una atque
eadem noxii humoris origo distinguitur.
quot membrorum repperit portiones. Eodem
modo de uisibilibus ad inuisibilia tran
seuntes: anime nostre partes atque ut ita dixe
rim membris uim uitiorum inesse creda
mus. Quam cum sapientissimi quique tri
pertite definiant esse uirtutis: necesse est ut aut
rationabile aut irascibile aut concupiscibile eius
aliquo corrumpatur incursu. Cum ergo ali
quem ex his affectibus uis noxie obsederit
passiones: pro illius causis etiam uitio no
men imponitur. Nam si rationabilem eius par
tem uitiorum pestis infecerit: cenodoxie e
lationis iudicii superbie presumptionis con
tentionis heresos uitia procreabit. Si iras
cibilem uulnerauerit sensum: furorem
impatientiam tristitiam accidiam pusillanimita
tem crudelitatemque parturiet. Si concupis
cibilem corruperit portionem: castrimar
giam fornicationem philargiriam auaritiam
et desideria noxia terrenaque generabit.
Et idcirco si fontem uitii huius et originem XVI.
uoltis agnoscere: rationabilem mentis uestre atque
anime portionem noueritis esse corruptam ex
qua uel presumptionum uel cenodoxie solent uitia
pullulare. Proinde hoc primum anime uobis
ut ita dixerim membrum recte discretionis iudi
cio et humilitatis uirtute curandum est. Quo
uitiato dum non solum ad perfectionis iam pre
misse fastigia sed etiam docere alios posse
uos creditis et ad eruditiones ceterorum
sufficientes atque ydoneos iudicatis:
per cenodoxie quam patefecit uestra confes elatione
sio peruagationum uanitate rapiamini.
Quas amputare deinceps absque dif
ficultate poteritis si uere discretionis ut
dixi humilitate fundati: quam laboriosum
quamque difficile sit unumquemque nostrum salua
re animam suam mentis uestre contritione dista
tis et intimo cordis affectu non modo lon
ge uos ab illa docendi presumptione sum
motos. uerum etiam adhuc egere agnoscita
tis doctoris auxilio. Adhibete huic me
bro uel parti anime uestre quam specialiter diximus
uulneratam: ueram humilitatis medelam. Que
quia ceteris anime uirtutibus in nobis quantum appa
reat infirmior est. necesse est ut diabolice in
festationi prima succumbat. Nunc admodum XVII.
instructibus quibusdam iumentis. que uel ex acci
denti labore uel de aeris corruptione gi
gnuntur. fieri etiam ex in humanis corporibus
solet ut illa que fuerint infirma casibus
istis prima consentiant atque succumbant.
tumque peculiariter in eis morbus insederit.
reliquas quoque partes corporis eadem peste ta
befaciat. ita et anime unumquemque nostrum in
flante quodammodo pestilente halitu ui

tiorum. Illam maxime passionem nostre est at-
temptaturus in qua teneriorem atque infirmiorem eius
portio validi immo non tamen fortiter
resistit impulsibus: et ex illis periculum
captivitatis incurrere in quibus faciliorem pro-
ditioni reserat aditum incauta custodia.
Sic namque Balaam populum dei posse de-
cipi certa ratione collegit. Dedit consilium
ut ex illa parte qua infirmari nove-
rat filios Israel perniciosi eis laquei ten-
derentur: non dubitans eos oblata copia
feminarum fornicationis ruina protinus con-
lapsuros: quia concupiscibilis anime eorum
partes sciebat esse corruptas. Ita unum-
quemque nostrum nequitie spirituales versuta
malignitate pertemptant illis precipue
affectibus anime insidiosos laqueos pstru-
entes quibus eam senserint egrotare: ut verbi
gratia cum viderint rationabiles anime nostre par-
tes esse viciatas illo nos ordine decipere
moliuntur quo Ahab regem ab illis Sy-
ris deceptum scriptura commemorat qui dixe-
runt. Scimus quia reges Israel misericordes
sunt: ponamus itaque saccos in lumbis nostris et
funiculos in capitibus nostris et egrediamur
ad regem Israel et dicemus. Servus tuus Bene-
dab dicit: ut vivificet animam meam. Quibus
ille non vera pietate sed vana mentis laude:
si adhuc inquit vivit frater meus est. Et hoc
exemplo etiam rationabilis nos illius partis
errore deceptos: incidere incurrere offensam
dei faciunt vim consecutores misericordie ac re-
ceptuross nos premia pietatis credeba-
mus. Dicitque etiam nobis increpatione dicatur
quia dimisisti virum dignum morte de ma-
nu tua: erit anima tua pro anima eius et po-
pulus tuus pro populo eius. Sive cum immundus
spiritus dicit egrediar et ero spiritus mendax
in ore omnium prophetarum eius: per racionabile procul du-
bio affectum quem letalibus apertum noverat
insidiis laqueum deceptionis ac mortis in-
curreret. Sic etiam Herodem per irascibile anime
portionem ad illam tantorum infantium necem
callidissimus hostis impegit: eo quod istam

propensius in eo noverat esse viciatam. Quod
etiam deo de domino nostro idem spiritus opinatus cum
in hiis tribus eum animabus anime temptasset affecti-
bus: in quibus omne hominum genus noverat capti-
vari: nichil tamen versutis profecit insidiis.
Nam concupiscibilem mentis eius aggressus
est partem dicens. Dic ut lapides isti panes
fiant. Irascibilem cum eum ad expetendam
presentis seculi potestatem et regna mundi huius
instigare conatus est. Racionabilem cum ait.
Si filius dei es: mitte te deorsum. In quibus
ideo nichil profecit eius illusio: quia nichil
secundum coniecturam suam fall quam falsa opi-
nione conceperat repperit in eo esse viciatum.
Unde et nulla pars eius inimici insidiis attemp-
tata consensit. Ecce enim inquit princeps mun-
di huius: et in me nichil invenit. Germa- ·xviii·
nus. Inter ceteras illusionum errores nostrorum
genera que nos ad desiderium patrie nostre sic
vehitudo tua sollerti mentis prospicit intui-
tu vana spiritualium commodorum pollicitatio
flammaverat: etiam hec vel maxima extitit
causa ut interdum a fratribus frequentati nequi-
secreto atque diutino silencio secundum desi-
derium nostrum neque possimus inherere: per quod
necesse est cursum atque mensuram cotidiane
continencie quam pro castigacione corporis
indisruptam perpetuo cupimus retentare:
nonnullis fratribus supervenientibus intercidi. Quod
sine dubio nullatenus in nostra provincia cre-
dimus eventurum: in qua aut nullum aut certe ra-
rissimum professionis huius virum inveniri possi-
bile est. ¶ Abraham. Irracionabilis ·xix·
atque inconsiderate districtionis immo po-
cius summe teporis indicium est neque ab ho-
minibus frequentari. Qui enim in hac quam arri-
puit via nimium tardis passibus gradi-
tur atque secundum anteriorem hominem conversatur:
equum est ut ad eum non dicam sanctiores sed ne ho-
minum quidem nullus adveniat. Vos autem
si vera atque perfecta dominum nostrum dilectione flagratis
et deum qui utique caritas est pleno spiritus fervore
sectamini: ad quelibet loca inaccessibilia
fugeritis. necesse est ea ab hominibus frequentari.

Quantoque vos propensioris deo amoris vestri
ardor fervet: tanto in vos maior sanctorum
fratrum confluit multitudo. Non enim potest secundum
sententiam domini civitas abscondi supra montem
posita. Quia diligentes me inquit dominus glo
rificabo: qui autem me contempnunt erunt ignobiles.
biles. Verumptamen nosse debetis hanc esse
subtilissimam diaboli calliditatem. hanc oc
qua cultissimam foveam in miserabiles et incau
tos quosque praecipitat: ut dum eis maiora pro
mittit necessaria cotidianorum fructuum emolu
menta surripiat. abstrusiores scilicet ac vas
tiores solitudines expeti debere persuadens:
easque velut miris amenitatibus consitas
in eorum corde depingens. ignota etiam quaedam
et que penitus nusquam sunt loca velut cogni
ta et praeparata necnon potestati iam dedita et ab
sque ulla difficultate possidenda confin
git: homines quoque regionis illius tractabiles et
ad viam salutis sequentes esse mentitur: ut dum
illic uberiores fructus anime pollicetur: praesentia
lucra fraudulenter avertat. Nam cum unus
quisque hac vana spe a seniorum salutari con
tubernio separatus. atque omnibus que frustra
sibimet in suo corde depinxerat fuerit desti
tutus. velut de profundissimo sopore consur
gens. a quo ex hiis que sompniaverat expergefactus
inveniet itaque eum diabolus maioribus vite
huius necessitatibus et inextricabilibus laqueis
irretitum: ne resipiscere quidem ad hec que sibi ipse
praemiserat aliquando permittit: eumque iam non
illis quos ante vitaverat raris ac spiritua
libus fratrum visitationibus. sed cotidianis saecularium
incursionibus obligatum: ne ad mediocrem
quidem anachoreseos ac disciplinam quietis
xx. umquam redire patiatur. Illa quoque remissionis
atque humanitatis intercapedo competentissima que non
numquam per adventum fratrum intervenire consuevit:
licet molesta vobis ac fugienda videatur
tamen quam sit utilis ac salubris tam corpori quam
spiritui vestro. paucis patienter attendite. Se
pe accidit non dicam novitiis et infirmis
sed etiam experientissimis atque perfectis ut nisi men
tis eorum directio atque tensura quibusdam
mollita fuerit vicissitudinum laxamentis.
aut in tepore spiritus aut certe in periculosam corporis
valitudinem collabatur: et idcirco a pruden
tibus atque perfectis cum intercesserit fratrum etiam cre
bra visitatio non solum toleranda patienter
sed etiam gratanter est amplectenda: primumque
provocat nos avidius semper solitudinis secre
ta desiderare. Nam quodammodo cursum nostrum dum
interpolare creditur: infatigabilem iugiter con
servat. Qui si nullo interdum obice tarda
retur: usque ad finem contendere indefessa per
nicitate non posset. Deinde quod necessita
te reficiendi corpusculi cum fructu humani
tatis indulget: maiora nobis conferens lu
cra cum iocundissimo corporis laxamento quam il
la fuere que per abstinentie fatigationem fuerant
acquirenda. Super quo rem aptissimam compara
tione antique narrationis vulgatam brevi
ter intimabo. Fertur beatissimus evangelista ·xxi·
Iohannes cum perdicem manibus molliter demulceret: pdā
ad se habitu venatorio venientem subito
conspexisse. Qui miratus quod vir tante o
pinionis ac fame ad tam parva et humilia
se oblectamenta submitteret: tu ne es inquit
ille Iohannes cuius fama insignis atque celeber
rima me quoque summo desiderio tue agnitionis
illexit? Cur ergo delectamentis tam vilibus
occuparis? Cui beatus Iohannes. Quid est inquit
quod manu tua gestas? Arcus inquit. Et cur
ait non eum ~~tot~~ tensum semper ubique circumfers?
Cui ille respondit. Non oportet: ne iugi cur
vamine rigoris fortitudo laxata molles
cat atque depereat. Quia cum oportuerit
ut fortiora in aliquam feram spicula dirigantur:
rigore per nimietatem continue tensionis
omisso violentior ictus non possit emit
ti. Nec mei inquit beatus Iohannes animi te offendat
o iuvenis tam parva hec brevisque laxatio:
que nisi remissione quadam rigorem intentionis
sue interdum relevet ac relaxet: irremisso
vigore lentescens virtuti spiritus cum necessitas
poscit obsecundare non poterit. ¶ Germa ·xxii·
nus. Omnium nobis illusionum curationem reme
dia contulisti et diabolice quibus quatie

bramur ī īsidie p doctrinā tuā dn̄o donā
te detecte sc̄. hoc q̄z nob̄ simlr ꝑcamur
edisseri qd̄ in euāgelio dicit. Iugū meū
suaue ē et onus meū leue. Satis enī
ꝓpheticē illi sinē uidetur aduersū: qua di
citur. Ꝓpter uerba labiorum tuorum ego cus
todiui uias duras. cum et tū apls̄ dicat. oēs
q̄ uolūt pie uiuē in xp̄o ꝑsecucōes pa
tient̄. Quicq̄ aūt durū ē et ꝑsecutoribus re
xxiii. fertū: nec leue pt̄ ēē nc̄ suaue. Abrahā.
Uerissimā dn̄i ac saluatoris nr̄i ēē sniaz
experientie ipsius facile pbabim̄ documē
to si ꝑfectōis uiā legitime et scd̄m uolūtatē
xp̄i fuerim̄ aggressi: et mortificantes
oīa desideria nr̄a et uolūtates noxias
abscidentes nō solū nichil nob̄ residē
de h⁹ mūdi substantia nouerim⁹ p quā
utiq̄ cū libitū fuerit. uastandi nos ac
dilacerandi ptātē inimicus īueniat: s̄
etiā nr̄i ipi⁹ nō esse nos dn̄os senserim⁹:
illud aplicū ī ueritate cōplecte: uiuo
aūt iā nō ego uiuit uō ī me xp̄s. Quid
enī graue esse poterit. qd̄ durū ei q̄ iugū
xp̄i tota mēte suscepit: q̄ uera humilita
te fundatus semp ad dn̄m respicies. in
oīb; q̄ sibi fuerīt irrogate letat̄ iniuriis
dicēs ꝑpt̄ qd̄ cōplaceo m̄ ī infirmita
tib; ī passiōib; ī angustiis p xp̄o. cū enī
infirmor tūc potens sū. Quo inquā
facultatis rei cruciabit̄ dāpno q̄ ꝑfecta
meditatōe gl̄osius uolūtarie pro xp̄o
omnes mūdi h⁹ respuit facultates:
oēsq̄ ei⁹ concupias ꝯtēnēdo arbitratur
ut stercorā ut xp̄m lucrifaciat: euāgelici
illi⁹ ꝑcepti meditatōe cunctorum dispēdiorum
estus despicies et excludens. Quid enī
nichil ꝓdest hoī si uniūsū mūdū lucret̄:
aīe uō sue detrimētū patiatur. Aut quā
dabit ꝯmutatōem pro aīa sua. Super
cuī⁹ rei ꝑuatione ꝯstabit̄ q̄ oīa que ab
aliis auferri pnt̄ sua nō esse cognos
cit: illud inuicta uirtute ꝓclamās nichil
intulim⁹ in hunc mūdū: haut dubiū q̄
nec auferre qd̄ possim⁹. Cui aūt īopie
necessitate eius superabit̄ fortitudo q̄ perā
ī uia et in zona. uestem temporale habere
nō nouit: sed cū aplo ꝯglatur ī ieiuniis
multis in fame et siti in frigore et nuditate.
Qui labor qs̄ ue tā seniores ꝑceptū tran
quillitatē pectōis ei⁹ poterit ꝑturbare
q̄ nullā hn̄s ꝓpriā uolūtatē oīb; que sibi
fuerīt īperata nō solū etiā patienter s̄ etiā
gratanter occurrit: imitās saluatoris exemplo
nō q̄rit suā s̄ patris facere uolūtatē. dicens
et ipe ad patrem suū: uerūptm̄ nō sicut ego
uolo sed sicut tu. Quib; etiā iniuriis. qua
ꝑsecucōe terrebitur ymo qd̄ ei nō etiā io
cūdū pt̄ ēē suppliciū: q̄ omnib; plagis
cū aplis semp exultās optat ut dignus
habeat̄ p xp̄i noīe pati contumeliam.
Ut aūt nob̄ econtrario iugū xp̄i nō leue nc̄ xxiiii.
suaue uideat̄ contumacie nr̄e ē ascribendū. q̄ diffidentia atq̄ incredulita
te deiecti contra illi⁹ imperiū ymo ꝯsiliū
q̄ ait. si uis ꝑfectus ēē uade uende sine oīa
tua dimitte et ueni sequere me: cepta per
uersitate pugnam tenemus. siluit facultatū
materias retentantes: quū neruib; aīam
nr̄am diabolus teneat illigatā q̄d supest
nisi ut cū uoluerit nos a spūalib; gaudiis
separare. carū de imminutōe ac ꝑuatione
mestificet: id uersutis fraudib; elaborās
ut cū iugi illi⁹ suauitas et oneris leuitas
uitiose ꝯcupie prauitate fuerit nob̄ ag
grauata. ipsius facultatis ac sbē quā
nob̄ pro requie ī solacio retentam⁹
uinculis irretitos sclarium curarum flagellis
semp excruciet ex nob̄metipis quo dila
cerem̄ sculpens. Funiculis nāq̄ peccatorum
suorum unusquisq̄ cōstringitur: audiens p
ꝓphetam. Ecce oēs uos accendentes ignē
accincti flāmis: ābulate ī lumine ignis
uri et flāmis q̄s succendistis. Per hec
siqd̄e ut salomō testis ē. unusquisq̄ per
que peccauit: et punietur. Ipe enī nob̄
tormētū fiūt q̄b; utim̄ uolūtates: et
oblectamēta h⁹ carnis atq̄ delitie cur
mificium uite ī suū conuertuntur auctorē: qā

nature est cui quis facultatibus pristinis opibus
que suffultus est nec integram humilitatem cor
dis: nec mortificationem plenam noxiarum
suscepit voluntatum. Hiis autem virtutum prepar
amentibus instrumentis omnes vite presentis
angustie et cuncta que potest inimicus per in
ferre dispendia: non modo patientissime verum
etiam iocundissime sustinentur. Quibus rursum
exultantibus elatio tamen perniciosa succres
cit: ut etiam per levissima contumelia morti
feris impatientie ictibus vulnerentur. Dicaturque
nobis per ieremiam prophetam. Et nunc quid
tibi vis in via egipti ut bibas aquam
turbidam? et quid tibi in via assiriorum ut bibas
aquam fluminis? Arguet te malitia tua: et
aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et
amarum est reliquisse te dominum deum tuum: et non
esse timorem meum apud te dicit dominus. Quo
modo iugi dominici infusa suavitas amara
sentiatur? quod est nisi quia eam aversionis nostre a
maritudo corrumpit? Quid divini one
ris tam iocunda levitas ingravescat. quod
est ~~quia~~ nisi quia eum a quo sustinebamur contuma
ci presumptione contempnimus? quod ipse tamen eviden
ter idipsum scriptura testetur dicens. Nam si
ambularent semitas rectas invenissent utique
semitas iustitie? Leves nimirum nos esse ma
nifestum est: quia semitas domini rectas et leves pra
vis ac duris desideriorum cautibus asperamus
qui viam regiam apostolis ac propheticis silicibus
communitam sanctorumque omnium atque ipsius domini ves
tigiis complanatam amentissime deserentes
devia queque dumosa sectamur: et pre
sentium oblectationum illecebris obcecati
per obscuros impeditosque viciorum sentibus
calles laceris tendimus: et dirupta illa
nuptiali veste reptamus: non modo acu
tissimis veprium aculeis configendi: sed et
virulentorum serpentium vel scorpionum illic
latitantium ictibus vulnerandi. Tribu
li et laquei in viis pravis: qui autem timet
dominum abstinebit se ab eis. De talibus
et alibi dominus per prophetam: oblitus est mei
populus meus frustra libantes et impingentes

tes in viis suis in semitis seculi ut ambu
larent per eas in itinere non trito. Hic enim
secundum sententiam salomonis nichil operan
tium stratum est spinis: fortium autem trite sunt.
Et ita ab itinere regio deviantes ad il
lam metropolim civitatem ubi noster cursus
indeclinabiliter semper debet esse directus:
non potuerunt pervenire. Quod etiam eccle
siastes satis significanter expressit. labor
ingens stultorum affliget eos: qui non co
gnoverunt ire in civitatem illam scilicet iherusalem
celestem que est mater omnium nostrum. Quisquis
autem in veritate huic mundo renuntians sup
super se tulerit iugum christi et didicerit ab eo
cotidianis iniuriarum exercitiis eruditus
quia mitis est et humilis corde: in cunctis temp
tationibus manebit semper immobilis. omniaque
illi cooperabuntur ad bonum. Verba enim
dei secundum abdiam prophetam bona sunt
cum eo qui recte graditur. Et iterum. Quia
recte vie domini et iusti incedunt in eis: preva
ricatores vero corruent in eis. Maiorem xxv
ergo nobis per colluctationem temptationum
laudem contulit providentia benigna erga nos
gratia salvatoris: quam si omnem a nobis necessitatem
certaminis abstulisset. Etenim sublimio
ris prestantiorisque virtutis est passionibus
circumpositis undique vallatum manere semper immobi
lem: et adversum se facientibus cunctis de pre
sidio dei certum atque intrepidum perdurare:
humanisque incursibus velut armis invic
te virtutis accinctum gloriosissime de patientia
triumphare: et acquirere quodammodo de infir
mitate virtutem: quia virtus in infirmitate per
ficitur. Hinc enim michi dominus. Dedi te in co
lumpnam ferream et in murum ereum super omnem
terram regibus iuda et principibus et omni
populo terre: et belligerabunt adversum te et non
prevalebunt: quia ego tecum sum ait dominus ut e
ruam te. Ergo secundum veram domini traditionem
via regia suavis ac levis est: licet dura
et aspera sentiatur. Hic enim ac fideliter ser
vientes cum tulerint iugum domini super se et di
dicerint ab eo quia mitis est et humilis corde:

iā quodāmō trenarꝫ passionū sarcinā
deponētes nō laborē ſꝫ requiē aīabus
suis pstante dn̄o reperiet: sicut p ihe
miā pphām ipē testatus ē dicēs. Sta
te sup vias ⁊ uidete ⁊ interrogate de semi
tis antiqs que sit uia bona: et ī ea am
bulate ⁊ inuenietis refrigeriū aīabꝫ vrīs.
Erunt nāqꝫ eis cōtinuo praua ī directa
et aspera ī vias planas: et gustantes
uidebūt qꝫ suauis ē dn̄s audiētes qꝫ
xp̄m ī euāgelio pclamantē. Venite
ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis
et ego reficiā vos: depositis ponderibꝫ
uicioꝝ. ea que sequūt̄ intelligēt. quia
iugū meū suaue ē ⁊ onus meū leue.
Habet ergo refrigeriū uia dn̄i si scḋm
legē ipius teneatur. Sed nos sumus
qui dolores nob atqꝫ tormēta turbulē
tis distentioībꝫ paramus: dū malum
vias sc̄li hui praua atqꝫ puersas et
tū summo discrimīe ac difficultate sec
tari. Cū uō hoc mō graue nob et du
rū iugū dn̄i fecerim: blasphemo iam
spū l de ipius iugi l de xp̄i q̄ illud ī
ponit duritiā atqꝫ asperitate causam
scḋm illud. Insipiencia uiri corrūpit
uias eī: deū aūt causatur corde suo. Et
scḋm aggeū pphām. cū dixerim qꝫ
via dn̄i nō dirigit: cōgrue nobis re
pondet a dn̄o. Nūqd uia mea non
dirigit? Nōne magis uie vre st̄ praue?
Et reuera si cōparaīe volueris splendē
tem virginitatis florē ⁊ suaue olentem
castimonie puritate. teteris ac fetidis
libidinū volutabris: quietē securitate
qꝫ monachoꝝ periculis ⁊ erumpnis qbꝫ
mūdi hu hoīes īplicant paupertatis
nr̄e requiē edacibꝫ diuitū tristiciis ac
peruigilibus curis. ī qbus nō absqꝫ ui
te periculo diebꝫ ac noctibꝫ cōsumunt:
suauissimū iugū xp̄i onusqꝫ leuissimū
xxvi. facillime cōprobab. Porro de etiam
illa retributio p̄mioꝝ qua pfc̄e renū
ciātibus ī hac uita centuplū dn̄s re
pmisit dicēs. et oīs q̄ reliquerit domū
l fr̄es ā sorores ā prēm ā mr̄ē ā vxorē
ā filios ā agros ppt nomē meū centu
plū accipiet ī p̄nti ⁊ uitā etnā possi
debit: rc̄e atqꝫ verissime eodē sensu absqꝫ
vlla fidei pturbacōe suscipit. Multi
enī occasione hu sn̄ie nacti. crasso intel
lectu hec in illo mille ānoꝝ tpre car
naliter scīs restituenda confirmāt: cū
vtiqꝫ illud scḋm qꝫ post resurrectōēꝫ fu
turū dicūt p̄ns intelligi nō posse fa
teant. Multo ergo credibilius multoqꝫ
maīfestius ē eū q̄ aliqd sc̄lariū l affec
tuū l bonoꝝ xp̄o suadente cōtēpserit:
a fr̄ibꝫ atqꝫ cōsortibꝫ pposti sui q̄ ei spūa
li glutino colligat̄ centuplo gratiore caritatē
ī hac uita recipē caritatē. Hac siqdē quā
inē parētes ⁊ filios atqꝫ germanos con
iuges l ppinqs siue societas copule seu
cōsanguinitatis necessitudo coniūgit: sa
tis breue cōstat eē ac fragile. Denīqꝫ etiā
boni ac pii ādoleuerīt filii: a parētū do
mibꝫ nōnunqꝫ ac substanciis excludūtur.
Connubio qꝫ cōsorcii coniugalis interdū etiā
honesta causa ītuemēte diuellit: frm
dirimit caritate cōtentiosa diuisio. Mo
nachi soli ppetue dilectōis retinet vnita
te. atqꝫ indiscrete possident vniusa: qui
oīa sua eē que frm. oīa frm credūt esse
que sua st̄. Si ergo istis qbꝫ carnalis ca
ritas copulatur affectibꝫ dilectōis nr̄a gr̄a
conferatur: pfcō centuplo hec dulcior
atqꝫ sublimior est. Recipiet sane etiā de
cōtinencia coniugali maioꝝ centuplo sua
uitatis: ab illa que eis inter pmixtione
sexuū prebebatur. Pro leticia qꝫ illa quā
ī vnius agri ac domus possessione qs ha
buit centuplo maiore diuiciaꝝ gaudio
pfruetur: qui adoptione trāsiens filioꝝ dei
vniusa que eterni patris st̄ ut ppria possidē
bit. et effectū atqꝫ virtute ad imitatione
veri illius filii pclamabit oīa que habet
pr̄ mea st̄: nec iā cū illa penali disten
tiōis atqꝫ sollicitudīs cura. sꝫ securus

et letus velut in propriis ubique succedit au
diens cotidie sibimet ab apostolo predicari.
Omnia vestra sunt sive mundus sive presentia si
ve futura. Et a Salomone. Fidelis vi
totus mundus divitiarum. Habes ergo
istam centupli retributionem in magnitudine
meriti: et in districtione tam incomparabilis
qualitatis expressam. Neque enim si pro eris
aut ferri aut vilioris cuiuslibet metalli certo
pondere tantundem ponderis sed auri quis pensionem
reddidisset: non etiam amplius restitu
isse quam centuplum videtur. Ita cum pro con
temptu voluptatum atque affectuum terrenorum
spirituale gaudium et preciosissime caritatis
iocunditas recompensatur: etiamsi sit numerus
centuplo tamen maior hec atque preclarior est.
Et ut hoc evidentius crebra repetitione
reddatur: uxorem antea in passione fra
gilis desiderii possidebam: hanc eandem in ho
nore sanctificationis et vera Christi dilectione possideo.
Una est mulier: sed centuplum crevit meri
tum caritatis. Dicito et pro ire ac furoris
perturbatione iugem levitatem in patientie pro sol
licitudinis ac distentionis angore secu
ritatis quietem pro infructuosa seculi huius
penalique tristitia salutaris tristitie fruc
tum: pro vanitate letitie temporalis gaudii
spiritualis appendens ubertatem: retributionem
ad horum affectuum comparationem centuplam per
videbis. Quia si uniuscuiusque vitii brevi ac
lubrice voluptati contrariarum virtutum meri
ta conferantur: centuplum hec esse meliora
multiplicata iocunditas comprobabit. Cente
narius enim numerus de sinistro transfertur ad dex
teram: et licet eandem in supputatione digi
torum figuram tenere videatur immensum
tamen quantitatis magnitudinem superexcrescit.
Fiet enim ut qui hedi formam gerere videbamur
in sinistra ovis meritum translati consequa
mur ad dexteram. Nunc ad quantitatem
earum rerum quas pro contemptu mundi et ali
orum commodorum nobis in hoc seculo Christus resti
tuit transeamus: precipue secundum evangelium
Marci ita dicentis. Nemo est qui relinquit

domum aut fratres aut sorores aut matrem aut filios
aut agros propter me et propter evangelium qui non
accipiet centies tantum nunc in tempore hoc
domos et fratres et sorores et matrem et filios
et agros cum persecutionibus: et in futuro seculo
vitam eternam. Centuplam namque fratrum parentu
que recipiet quantitatem quisquis pro unius
vel matris seu filii pro Christi nomine caritate contem
pta in omnium qui Christo deserviunt dilectionem sincer
issimam transit: pro uno scilicet tot invenies
parentes fratresque ferventiore ac prestantiore si
bi affectione devinctos. Multiplicata
etiam domorum atque agrorum possessione di
tabitur quisque una domo pro Christi dilectione re
iecta: innumera monachorum habitacula tamquam
propria possidebit: in quacumque orbis parte ve
lut in sue domus iure succedens. Quomodo enim non
centuplum et si dici nunc fas est supradicti atque
fas est plusquam centuplum recipit qui decem vel
viginti servorum ministeria infida et coacta
derelinquens: tot ingenuorum ac nobilium
spontaneo fulcitur obsequio? Quod ita esse
etiam vestris experimentis probare potuistis:
qui singulis patribus matribusque ac domibus dere
lictis qualibet mundi parte fuistis ingressi
parentes matresque fratresque innumeros. domos quoque
et agros servos quoque fidelissimos absque ullo
sollicitudinis labore conquiritis: qui vos ut
proprios dominos submisse suscipiunt amplectun
tur fovent venerantur officiis. Sed hoc
inquam sancti ministerio merito ac fiducialiter
perfruetur: qui prius in servitute fraternitatis
semetipsos suaque omnia voluntaria subdide devotione
rit. Recipiet enim secundum sententiam domini libere:
id quod aliis ipse dependerit. Qui enim hec hu
militate sincera consortibus suis ante non
detulerit: quomodo deferri sibi ab aliis patien
ter admittet cum gravari se ex eorum obsequiis
intelligat potius quam foveri: qui accipere fiem
mavult quam recipere famulatum? Hec tamen
omnia non cum remissa securitate vel cum inerti
oblectatione percipiat: sed secundum verbum domini
cum persecutionibus id est cum pressuris seculi huius ac su
mmis angoribus passionum. Quia sicut ille

sapientissim⁹ contestat᷑: Assanus et sine
Dolore est i egestate eius. Regnu ei ce
loru no desides no remissi no delicati
no teneri · s violenti diripiut. Qui g
hij violenti sut. Nempe hij q no alios
sed volutatibz suis pclara inferut vio
lentia. Qui direptione laudabili om
s pciu reru volutate fraudates voce
dinici egregij direptores pnuciant:
et p huiuscemodi rapina regnu ce
loru violenti iuadut. Regnu ei celoru
dni scdm saluatoris dnim patitur: et violenti
diripiut illud. Isti pfco st laudabiles
violenti: q vim faciut pditioni sue.

Homo eni ut scriptu est in dolori bus laborat sibi et vi facit p ditioni sue

Perditio nra e oblectatio vite pntis:
et ut ~~p~~ expressius dica executio deside
riorum volutatuq nrar. Quas siqs ab
aia sua subtraxerit ac mortificauerit:
gloriosam pfco t utile pditioi sue vim
facit: abnegas ei duntaxat iocudissi
mas volutates: qs p pphiam sermo di
uinus icusat dices. Na i diebz ieiunij
vri iuenitur volutas vra. Et iter. Si
auerteris a sabbato pedem tuu facere vo
lutate tua in die sco meo t glorificaueris
eu du no facis vias tuas: et no inueni
tur volutas tua ut no loqris sermo
ne. Cui etia qnta btitudo ~~p~~ pmittat:
consesti ppha subiugit. Tuc ergo delecta
beris sup dnm t sustolla te sup altitu
dine tre: et cibabo te hereditate iacob pa
tris tui. Os em dni locutu e hec. Et id
circo dns nr atq saluator ut nob am
putandaru volutatu nrar forma traderet:
no veni inqt facere volutate mea. s vo
lutate eius q misit me. Et iter. No si
cut ego volo: s sicut tu. Qua vtutem
illi spalit exercent q in cenobijs comora
tes senioris regutur imperio: q nichil oio
arbitrio suo agunt. sed volutas eor de
~~pendit~~ ex volutate dependet abbatis.
Postremo ut ia disputatois h⁹ sermo
claudatur. nonne obsecro etia i hoc cen
tupla gram euidentissime q fideliter
xpo deseruiut consequiut: du pro noie
ei⁹ a summis pncipibz honoratur. ac lice
ipi huana gloriam no requirat: venerabi
les tn etia i psecutionu angustijs in
dicibz cunctis ac ptatibus fiut? Quor
vilitas etia mediocribz forsita despi
cabilis ee potuisset l obscuritate nata
lium l conditoe seruili: si in seculari conuersa
tioe mansissent. Per xpi aut militiam no
bilitat nemo status contumelia commoue.
nemo obscuritate generis audebit oppo
nere: qn potius illis ipis vilissime conditois
obprobrijs qbus cosimiles a dehonestari
ceteri solent. xpi famuli gloriosius nobilita
tur. Nos euidenti⁹ i abbate iohe q i illa
heremo que iuxta lico oppido adiacet comora
tur: possum⁹ approbare. Qui pro obscurissimis
maioribus natus. ita p xpi noie vniuerso
pene huano generi amiabilis factus e: ut
eu ipi qq reru pncipes dni q mudi h⁹ atq
iperij gubernacula cotinentes. etia pote
tibz cunctis regibusq terror st velut dnm
venerarent: et oracula ei⁹ de ta longin
quis regionibz expetentes: iperij sui a
picem i statu salutis bellorumq puentus
illius oronibz meritisq comittent. Tali
bus abraham de illusionis nre l origine
l medela disputatoe disseruit: atq ocu
lis quodammo nris cogitationum quas dia
bolus auctor ingesserat pdalauit isidias:
nosq ad desideriu vere mortificatois accen
dit. Quo etia multos licet icompto licet oia
sermone digesta sint credim⁹ inflam
mandos. Na licet summoru pium flagn
tissimos sensus tepida eloquii nri fa
uilla contexerit: plurimoru tn algorem q
remoti verborum cineribus viuacitatem
latentium sensuum suscitare voluerint in
lesticiendu putam⁹. Sed ad vos o sti fres
no utiq hunc igne que dns venit mitte
i tra. t que nimiu ardere desiderat. ita
spu psumptionis elatus emisi: ut quasi
~~p~~ firmissimu positu vrm caloris hui⁹
adiectione succenderet: sed ut magis

vobis maior apud filios esset auctori
tas. sed qd̄ ipsi nō mortuo verbor̄ sono
sed uiuo docetis exemplo: etiā sūmor̄
atq̄ antiquissimor̄ prm̄ p̄cepta con
firment. Duxistis ut me periculosissima
hactenus tempestate iactatū: nunc
ad tutissimū silentii portū sp̄ualis ora
tionū vrār̄ aura comitetur

Explicit liber collationū s̄cor̄ p̄rm̄
Incipiūt capla colla: xi. ca. I.

Descriptio themesios oppidi. ii
De ep̄o archebio iii Descriptio
h̄emi in qua cōmorabantur chēmon
nestoros et ioseph iiii De abbate chē
mone et excusatione eius sup̄ postu
lata doctrina v De r̄nsione nr̄a con
excusatione eius vi Positio eius q̄
t̄bus modis vicia vincant̄ vii Quib̄
gradibus ad sublimitatē caritatis poss̄t
ascendi et que sit in ea stabilitas viii
Quantū excellāt qui p̄ caritatis affcm̄
a viciis declināt ix Qr caritas non
solū de seruis filios faciat sed etiā y̅
ymē dei ac similitudinē conferat x
Qr perfectio caritatis sit pro inimicis o
rare et quo iudicio iā necdū purgā
noscatur xi Interrogatio cur affcm̄
timoris et spei dixit ipsum xii R̄nsio
de diu̅sitate p̄fectionū xiii De timorē
qui caritatis magnitudine gn̄āt xiiii
Interrogatio de cōsumatione castitatis
xv Dilatio expositionis postulate
Capla collationis xii ca. I.
Verba chēmonis de castitate ii
De corpe pcti et mēbris eius iii De
mortificatione fornicationis et inmūdicie iiii
Qr ad obtinendā castimonie puritatē
nō sufficiat hūani laboris intentio v
De vtilitate inpugnationis que nob̄ de in
centiuor̄ estib̄ gnāt vi Qr patiā ar
dores fornicationis extinguat vii
De gradibus et gradibus castitatis viii Qr

de nā castitatis et effectu eius inexpti
tractare non pñt ix Interrogatio an
corpis motū etiā dormientes possimus
euadere x R̄nsio q̄ p̄ sopmū accidens
carnis motio non officiat castitati xi
Qr multū intersit inter cōtinentiā et
castitatē xii De mirabilib̄ que pecu
liariter in sc̄is dn̄s opat̄ xiii Qr soli
qui expiūt̄ agnoscant dulcedinē cas
titatis xiiii Interrogatio de cōtinentie
et t̄pis mō in quo castitas p̄fici pt̄ xv
R̄nsio int̄ qd̄ tempus possibilitas cas
titatis possit agnosci xvi De fide et
remedio castitatis Capla coll' xiii c. I.
Prohemiū ii Interrogatio q̄re
nō merita virtutū laboratio in
dustrie deputet̄ iii R̄nsio q̄ sine adiu
torio dei non solū p̄fectio castitatis s̄
oīo nil boni p̄fici possit iiii Obiectio
q̄dadmodū gentiles absq̄ gr̄a dei cas
timoniā hūisse dicat̄ v R̄nsio de phor̄
ymaginaria castitate vi Qr sine gr̄a
dei nullos industrios conatus exequi
valeamus vii De principali p̄posito dei
et p̄uidentia cotidiana viii De gr̄a di
et arbitrij libertate ix De v̄tute bone
voluntatis nr̄e et gr̄e dei x De liberi
arbitrij īfirmitate xi Vtrū bonā volū
tatē nr̄ā p̄cedat an sequatur gr̄a di xii
Qr voluntas bona nec sp̄ gr̄e nec sp̄ hoī
sit tribuenda xiii Qr gr̄am dei hūan
conatus cōpensare non pñt xiiii Qr tēp
tationib̄ suis dēs virtutē hūani expiat̄
arbitrij xv De multiplici vocationis gr̄a xvi
De gr̄a dei eo q̄ hūane fidei transcedat
angustias xvii De inscrutabili dispen
satione dei xviii Definitio p̄rm eo q̄
arbitriū ad saluādū nō sit ydoneū
Capla collationis xiiii ca. I.
Verba abbatis nestorotis de re
ligiosor̄ sciā ii De app̄hendenda spūa
liū rerū cōgnitione iii Qr actualis p̄fcō
duplici rōe subsistat iiii Qr actualis
vita erga multas p̄fessiones ac studia

diuetur v De pfessionis arrepte pse
ueratia vi De ifirmor mobilitate vii
Ex^m castitatis quo docet no oia ab oi
bus emulanda viii De spuali scia ix
Et de actuali scia pfinat ad spuale x
De mltiplici intellectu diuinaru scp
turaru xi De apphendeda vere scie dis
ciplina xii Interrogatio quo possit ad
obliuione sclarium carminu puenire xiii
Rnsio quo pacto meorie futu possimus
abluere xiiii Et imunda aia nec tantu nec
pripe possit spuale sciaz xv Obiectio
de eo q multi imundi sciaz heant et
sci non heant xvi Rnsio q mali sciaz
vera hre non pnt xvii Qbz vo pfrois
deat apiri xviii Qubz de causis spual
doctrina infructuosa sit xix Et plerumq
etia indigni graz salutiferi sermonis
accipiat Capla collationis xv ce I
Disputatio abbatis nestoris de
triptita carismatu roe ii In
quo quis scos viros deat amirari iii
De suscitato mortuo ab abbate macha
rio iiii De miraculo qd abbas abraha
in mulieris fecit vberibus v De claudi
cuiusda curatioe qua ide opatus e vi
Et meritu vniuscuiusq no ex signis deat
estimari vii Et carismatu virtus n i
mirabilibz sed humilitate osistat viii
Et mirabilius sit de semetipo vitia
q de alio demones extrusisse ix
Rntu pcellat vite pbitas opa signor x
Reuelatio de pfce castitatis expimeto
Capla collationis xvi ca I
Quid a nob abbas ioseph pmitus
inquisierit ii Disputatio eiusde senis
de ifido amicitiaru gne iii Vn indisso
lubil amicitia iiii Interrogatio vtru vale
ad etia q votu fris fi deat v Rnsio q
ppetua amicitia nisi inter pfectos stare no
possit vi Qbz modis iviolabil poss
societas retentu vii Et nichil caritati
ppponendu sit nec iracudie postponend
viii Qbz de causis int spuales nascit

discensio ix De apputandis etia spua
libz causis discordiaru x De optio exa
mine veritatis xi Et ipossibile sit q si
qui ppo fidit iudicio diabli illusione
no decipi xii Qua ob causa n dnt
inferiores in collatione stepni xiii
Et caritas non solu res dei s et deus st xiiii
De gradibz caritatis xv De hys qui vel
sua vel frm omotione dissilatioe corro
borat xvi De hys qui pacia sclaribz
magis putat ipendenda q fribz xvii
De hys qui paciaz mentientes ad ira
dia fres silentio attendut 18 De hys q
ex indignatione ieiunat xix De qrunda simulata
pacia qui maxilla verberanda altera
ingerut xx Interrogatio qadmodu x
obtpantes madatis ewangelica pfectioe
fraudent xxi Rnsio q x no solu fri
sed etia volutatis inspector sit xxii
Et ille sit fortis et sanus q altius sue
subit volutati xxiii Et infirmi iniuriosi
sut et iniurias ferre no pnt 24 Interroga
quo fortis sit qui no sp sustentat infir
mu xxv Rnsio q ifirmus no sinat se
sustentu xxvi Quadmodu iracudia sit
opmenda xxvii Amicitias iuratioe iutas
firmas ee no posse Capla coll' xvii ce I
De vigiliis qs ptulimus ii De
abbatis germani anxietate re
sponsionis nre recordatione iii Qd in
ad hoc visu sit iiii Interrogatio abbatis
ioseph vnaq rnsio vn anxietas oncep
sisset v Expositio abbatis gmani tur
vel in egipto reside malleng vel ret
hemur ad syria vi Interrogatio abbis
ioseph an in egipto maior pfectus q
in syria oferret vii Rnsio de dra insti
tutionu vtriusq pruincie viii Et pfci
viri nichil absolute deant definire l
vtru sine pcto definita resindere possit ix
Et plerumq vtilius sit statuta irrupe
q imple x Interrogatio nra de metu
pbiti in cenobio sp scarii xi Rnsio
q ppositu gerentis no negom sit osid

randus effectus xii Ex boni pventus
malignis autoribz nō pfuerint nec bōis
mala gesta nocuerit xiii Rñsio utraq
causa a nobis exegeit sacrm xiiii Dispu
tatio senis qp sine culpa actōis ordo
mute dū^{oo} boni studij capiat effectū xv
Interrogatio an absq pctō sit qp īfirmis
nrā zsciā occasione īgerit ncēiendi xvi
Rñsio qp nō ppt īfirmoz scandalū scrip
turarū vitās sit mutanda xvii Ex uti
liter atz venabili mendacio sct̄ tp̄ ele
boro usi sūt ix Obiectio p illi tm ipu
ne mendacio usi sūt q̄ sub lege vixeit xix
Rñsio eo qp lima mendacij que in veti qd̄e
indulta est testamēto pbabili venabilit
a multis fuit usurpata xx Ex utile ve
nabile plerūq mendaci noxia vitate
et apli ēē censuerit xxi An introgatibz
occultā zstinēciā sine mendatio oporteat
ppalari et an suscipienda sint q̄ sel' fuerit
recusata xxii Obiectio qp oporteat quidē
abscondi zstinētiā s; suscipi recusata nō
deāt xxiii Rñsio qp iur' irrōbil' sit huiꝰ
pfinitionis ptinatiā xxiiii Quō abbas py
amon zstinentiā suā celaē maluerit xxv
Testimonia scpturar de zmutatis de
finitionibz xxvi Ex scriri ptinaces ac du
ri ēē non possint xxvii Interroga^{o} an sit ō
tiū pōre sine illud dē iurari et statui
xxviii Rñsio in quib inmobil' defimtio sit
tenenda et quibz si portueit rescindenda
xxix Quadmodū deat celanda zmitti xxx
Nichil sup hijs que ad usū nīs vite atti
net definiendū Capla colla xviii c I

Quemadmodum diolco venientes ab
abbate pyp ione fuerimus excepti ii
Verba abbatis pypion quō rudes mōchi
ex^{o} senioz deant udiri iii Ex univoēs
senioz nō deant zsuetē pcepta iiii De
tribz gnibz mōchoz que it egiptū sūt v
Quibz autoribz cenobitarū sit instituta
pfessio vi De anachoretarū ordine atz
pncipio vii De sarabaitarū pncipio et
zuersatione viii De qrto gnē mōchoz ix

Interrogatio quid intersit inter cenobiū
et mōsterium x Rñsio xi De hūilitate vā
et quō falsā cuiqdā pdideit abbas sera
pion xii Interrogatio qdmodū vā pa
ciā possit acquiri xiii Rñsio xiiii De ex^{o} pa
tiētie cuidā religiose femie xv De ex^{o} pacie
abbatis pafnucij xvi De pfectiōe pacie
xvii De invidie malo Capla colla xix c I

De cenobio abbatis pauli et pa
ciencia cuidā fris ii De hūili
tate abbatis iohis et introgatiōe nrā iii
Rñsio abbatis iohis cur hēmū reliqss; iiii
De vtute pōdi senis quā in anachoretam
exeuit disciplina v De zmodis hēmi vi
De utilitate cenobij vii Interrogatio de
cenobij uel solitudinis fcū viii Rñsio sup
interrogatione pposita ix De zsūmata
ac vā pfectione x De hijs qui ipfcē
hēmū petūt xi Introgatio eorū de re
medio qui cito de cenobij zgregatione
discessint xii Rñsio quō solitarius vicia
possit sua agnoscē xiii Introgatio quō
sanari possit qui nō expurgatis vicijs
solitudinē īgressus sit xiiii Rñsio sr eoz
medicina xv Interrogatio an ita castitas
sicut et cetē passiones deat explorari xvi
Rñsio quibz documetis possit agnosci

Capla collationis xx c I

De abbatis pynufij hūilitate et
eiusdē latebra ii De aductu nrō ad ab
batē pynufiū iii Interroga^{o} de pnie
fine et satisfactionis indicio iiii Rñsio
de hūilitate interrogationis nrē v
De mō pnie et idulgētie documēto vi
Interroga^{o} an reminiscenda sint p cor
dis zpunctiōe pctā vii Rñsio q̄usq ante
rioz actuū recordatio sit hnda viii
De diūs pnie fctibz ix Ex flagicioz
recordatio sit vitanda x Ex utile sit
pfectis oblivio pcī xi De indicio satis
factionis et abolitione pctoz cmunū xii
In quo tpaliter sit agenda penitudo et
in quo fine hrē nō possit
Capla collationis xxi Capitm pmū

Quomo abbas theonas ad abba
tem iohem venerit ij Exhortatio ab
batis iohis ad theonam et ceteros qui cum eo
venerant iij De decimarum et primitiarum ob
latione iiij Quod abbas dauid ceterique sub
legis mandata suggressi fuerint v Quod
sub ewangelii gratia agentes superare debeant
mandata legalia vi Quod ewangelii gratia sicut
perfectis tribuit regna celorum ita venia
bilem sustinet infirmos vij Quod in nostra situm
sit potestate utrum sub ewangelii gratia an sub le
gis velimus terrore consistere viij Quemadmodum
theonas coniugem ... suam ut et ipsa renun
ciaret hortatus sit ix Quemadmodum non
acquiescente uxore sua ad monasterium p
uolauerit x Satisfactio pro eo ne discedi
a coniugibus stupere videamur xi Inquisitio
cur in egipto totis diebus quinquagesime nec
ieiunetur nec genua in oratione curuentur xij
Responsio de natura rerum que bona vel mala vel
media sunt xiij Quale bonum sit ieiunium
xiiij Quod non sit principale bonum ieiunium
xv Quod principale bonum non propter inferius bo
num debeat exerceri xvi Quomodo a ceteris bonis
principale discernatur bonum xvij De ratione
et utilitate ieiunij 18 Non semper congruum esse
ieiunium xix Interrogatio cur totis quin
quaginta diebus ieiunium resoluatur xx Responsio xxi
Interrogatio utrum abstinentia ieiunij
relaxata non obsit corporis castitati xxij
Responsio de conseruando continentie temperamento
xxiij De refectionis tempore atque mensura xxiiij
Interrogatio de diuersa obseruatione
xlme xxv Responsio eo quod anni decimas xl ieiu
nium referat xxvi Quomodo etiam primitias nostras
domino debeamus offerre xxvij Cur de diuersorum
dierum non xl a plerisque obseruatur xxviij
Quare vocetur xl cum xxx et vi diebus tantummodo
ieiunetur xxix Quod perfecti supergrediantur legem
xl xxx De causa et ortu xl xxxi Interrogatio
quomodo intelligi debeat quod apostolus ait peccatum in
vobis non dominabitur 32 Responsio de differentia gratie et
legalium preceptorum 33 De eo quod leuiora
sint ewangelii precepta quam legis xxxiiij Quem
admodum quis probetur esse sub gratia xxxv Inter
rogatio cur interdum propensius ieiunantes
carnalibus incentiuis urgeamur xxxvi Responsio
quod hec quo future collationi debeat reseruari

Capitula collationis xxij ca. I

De iterato ad abbatem theonam re
ditu nostro eiusque exhortatione ij Commemo
ratio interrogationis nostre cur maiore absti
nentia maior impugnatio subsequitur carnis iij
Quod triplici ratione proueniat genitalis fluxus
egestio iiij Interrogatio an ad sacrosanctam
communionem accedere liceat nocturna illusione
pollutos v Responsio quando reatum contrahat pas
sio dormienti vi Quod numquam etiam communi
cationem hec contingat vij Quod numquam dignum
se communione dominica quispiam debeat iudicare viij
Obiectio quod omnes dominica communione priuandi sunt
si nullus absque peccato ix Responsio quod multi
sancti esse possunt nequaquam tamen absque peccato non x
Quod solus dei filius absque ullo peccati vulnere
vicerit temptationem xi Quod in similitudine car
nis peccati solus venerit christus xij Quod iusti
et sancti omnes non fuerunt in similitudine sed in veri
tate peccati xiij Quod non sint tam grauia pecca
sanctorum ut eis auferant meritum sanctitatis xiiij
Quomodo intelligenda sit illa apostoli non enim quod
volo facio bonum xv Obiectio quod ex peccatorum
potius persona hoc apostolus dixisse credendus sit xvi Dilatio proposite questionis

Capitula collationis xxiij ca. I

Disputatio abbatis theone de eo
quod apostolus dicit non enim quod volo facio bonum ij
ij Multa bona apostolum consummasse iij
Quod sit vere bonum quod apostolus semetipsum per
ficere non posse testatur iiij Bonitatem
humanam atque iustitiam non esse bonam si diui
ne iustitie atque bonitati conferantur v Neminem
summo illo bono intentum esse iugiter posse vi
Quod hi qui se lupos sibiles sine peccato se esse
credunt vij Quod hi qui pronunciant hominem
esse posse sine peccato duplici in hoc agantur
errore viij Quod paucorum sit intelligere
peccata ix Qua cautione memoriam dei
debeant monachos custodire x Quod hi qui

ad pfectionē tendūt in virtute humilit
et dei gra sp se sciant indigē xi Expō
illius sīne condelector enī legi dei scdm
interiorē hoiez ꝛc̄ xii Itē illius Scrimg
āt qm lex spualis ꝛc̄ xiii Itē illius Sno
āt qꝛ non hitat in me hoc est in carne
mea bonū xiiii Obiectio qꝛ nez īfideliū
psonis ꝯuemat nez scoꝝ qꝛ ait nō enī
qd volo facio bonū ꝛc̄ xv Rn̄sio ad ob
iectionē ꝓpositā xvi Qꝛ sit corpus pcti
xvii Qꝛ sci oēs vācit īmūdos et pctores
se ēē ꝯfessi sūt xviii Qꝛ iustos et scōs sīn
pctō nō ēē xix Qꝛ in qua quoz orois ho
ra pctm declinari vix possit xx A qbus
sit pcti euacuatio et ꝟtutū discenda ꝑ
fectio xxi Qꝛ licet nō agnoscamꝰ sīne
pctō non ēē non debamꝰ tn̄ nosmetipos
a dnica cōione suspēdē Capla colla: xxiiii

Quo abbati ꝯbrahe cogitatio I
nū nrarū ꝓdidimꝰ archana ii
Quo nros senex pateat errores iii
De qualitate locoꝝ et status que ab a
nachoretis expeti debent iiii Que a so
litariis opationū genera elegi debeant v
Qꝛ euagatione cordis grauet magis
qꝛ refocille cordis anxietas vi Ad quā
opatione cogitationes suas monachus debeat
custodire vii Interrogatio cur obēē nob
pnciū vicinia putat in egipto ꝯsistē
tibz viii Rn̄o qꝛ nōibz ꝯueniant oia ix
Qꝛ hīn pnt pnciū vicinia nō timē qui
abbatis appollo mortificatione potue
rint emulari x Interrogatio an obsit
mōcho si ei a pnte[?] nostra suggeram xi
Rn̄sio qꝛ scs anthonius sup hoc pniū
ciauerit xii De vtilitate opationis et
ocij detrimento xiii Fabula machari
de tonsoris mercede ꝯposita ad illusio
nes dyaboli ꝯgnoscendas xiiii Interro
gatio unde nobis aliū cogitationū error
irrepserit xv Rn̄sio de triplici aīe motu
xvi Rn̄o nobile aīe nostre pte fuisse corruptā xvii
Qꝛ īfirmior ps aīe diabolicis teptatiōi
bz pma succūbat xviii Interrogatio an
utili desiderio maioris silentij recessum
ad priam xix Rn̄sio de illusiōe dia
boli et qꝛ vastioris solitudinis regionem ꝓ
pmittat xx Qꝛ vtilis sit in aduentu
fratrum xxi Quo euangelista iohēs vtili
tatē remissionis ondisse dicat xxii
Interrogatio qualit intelligedū sit qd
in euāgelio dr iugū meū suaue ē et onus
meū leue xxiii Rn̄sio in expositione
sine xx Cur amarū iugū et graue
onus dni sentiat xxv Quid utilitatis
ꝯferat teptationū incursio xxvi Quē
admodū pfcē renūtiantibz centuplū
in hoc mūdo repromittatur

50